Daniel Atanáz Mandzák (ed.)

Dokumenty k procesu s Augustinom A. Machalkom a spol.

EDÍCIA
DOKUMENTY

PAMÄTI NÁRODA

ÚSTAV
PAMÄTI
NÁRODA

Dokumenty k politickým procesom
Zväzok III.

Daniel Atanáz Mandzák (ed.)

DOKUMENTY K PROCESU S AUGUSTINOM A. MACHALKOM A SPOL.

ÚSTAV PAMÄTI NÁRODA

BRATISLAVA 2009

Daniel Atanáz Mandzák (ed.)

DOKUMENTY K PROCESU
S AUGUSTINOM A. MACHALKOM A SPOL.

Edícia DOKUMENTY
Edičný rad DOKUMENTY K POLITICKÝM PROCESOM, zväzok III.

Vydal
Ústav pamäti národa
Námestie slobody 6
817 83 Bratislava 15
www.upn.gov.sk

1. vydanie

Recenzenti
PhDr. Michal Pehr, PhD.
Mgr. Vojtěch Vlček
Doc. František Vnuk

Zodpovedná redaktorka Katarína Szabová
Jazyková redaktorka Zora Vanovičová
Cover design Pavel Kastl
Sadzba, grafická úprava a tlač Vydavateľstvo Michala Vaška

© Daniel Atanáz Mandzák 2009
© Ústav pamäti národa 2009

ISBN 978-80-89335-14-5

OBSAH

I. Úvod 21

II. Dokumenty 29

1 Zápisy koordinačnej komisie 29

1.1 1950, 25. marec, Praha. Zápisnica z porady koordinačnej komisie o príprave procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci. 39

1.2 1950, 25. marec, Praha. Zápisnica z porady koordinačnej komisie o príprave procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci. 54

1.3 1950, nedatované [25. alebo 26. marec], Praha. Poznámky k procesu proti predstaviteľom mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci. 64

1.4 1950, 27. marec, Praha. Zápisnica koordinačnej komisie o príprave procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci. 67

1.5 1950, 27. marec, Praha. Zápisnica koordinačnej komisie o príprave procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci. 68

1.6 1950, 28. marec, Praha. Zápisnica o úlohách z porady koordinačnej komisie pre prípravu procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci. 72

2 Správa o zatknutí 75

2.1 1950, 15. marec, Praha. Správa o zatknutí rehoľných kňazov 76

3 Administratívne protokoly z vyšetrovacej väzby 79

3.1 Augustin Antonín Machalka 88

3.1.1 1950, 7. február, Stará Ves [krycí názov pre Ruzyň]. Zápis o výpovedi s obvineným Augustinom Machalkom. 88

3.1.2 1950, 22. február a 28. február, Stará Ves [krycí názov pre Ruzyň]. Dodatok k zápisu o výpovedi s obvineným Augustinom Machalkom. 91

3.2 Vít Bohumil Tajovský 99

3.2.1 1950, 1. január, Stará Ves [krycí názov pre Ruzyň]. Zápis o výpovedi s obvineným Vítom Tajovským. 99

3.2.2 1950, 9. február a 16. február, Stará Ves [krycí názov pre Ruzyň]. Zápis o výpovedi s obvineným Vítom Tajovským 102

3.3 Stanislav Ludolf Barták 113

3.3.1 1950, 8. február, Jihlava. Zápis o výpovedi s obvineným Stanislavom Bartákom na KV ŠtB Jihlava. 113

3.3.2 1950, 9. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Stanislavom Bartákom na KV ŠtB Praha..... 117

3.4 František Šilhan 122

3.4.1 1950, 18. marec, Domažlice. Protokol o výpovedi s Františkom Šilhanom na VO ŠtB Domažlice. 122

3.4.2 1950, 21. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Františkom Šilhanom na KV ŠtB Praha. 126

3.5 Adolf Kajpr..... 136

3.5.1 1950, 16. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Adolfom Kajprom na KV ŠtB Praha..... 136

3.6 František Mikulášek..... 141

3.6.1 1950, 16. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Františkom Mikuláškom na KV ŠtB Praha..... 141

3.6.2 1950, 23. marec, Praha. Dodatok k zápisu o výpovedi s obvineným Františkom Mikuláškom na KV ŠtB Praha..... 146

3.7 Josef Silvestr Braito 147

3.7.1 1950, 18. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Josefom Braitom na KV ŠtB Praha. 147

3.8 Ján Ivan Mastiliak..... 151

3.8.1 1950, 16. marec, Praha. Zápis o výpovedi obvineného Jána Mastiliaka na KV ŠtB v Prahe. 151

3.8.2 Nedatované [1950, marec, Praha]. Dodatok k zápisu o výpovedi s obvineným Jánom Mastiliakom. 162

3.9 Jan Blesík..... 162

3.9.1 1950, 17. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Janom Blesíkom na KV ŠtB v Prahe..... 162

3.9.2 1950, 20. marec, Praha. Dodatok k zápisu o výpovedi s obvineným Janom Blesíkom na KV ŠtB v Prahe. ... 174

3.10 Josef Jan Urban..... 176

3.10.1 1950, 16. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Josefom Urbanom na KV ŠtB v Prahe..... 176

4 Trestné oznámenie..... 191

4.1 1950, 22. marec, Praha. Trestné oznámenie Krajského veliteľstva Štátnej bezpečnosti v Prahe na Štátnu prokuratúru v Prahe vo veci rímskokatolícke kláštory, protištátna činnosť, velezrada a špionáž, Machalka, Šilhan, Braito a spoločníci. 192

5 Obžaloba 200

5.1 1950, 27. marec, Praha. Sprievodný list k obžalobe vo veci Machalka a spoločníci. 201

5.2 1950, 27. marec, Praha. Obžaloba Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci. 202

6 Nariadenie hlavného pojednávania 209

6.1 1950, 27. marec, Praha. Nariadenie hlavného pojednávania vo veci Augustin Machalka a spoločníci. 210

7 Zabezpečenie rehoľných odevov 214

7.1 1950, 25 marec, [Praha]. Žiadosť o zabezpečenie rehoľných odevov pre súdených rehoľníkov v procese proti Augustin Machalka a spoločníci. 215

7.2 1950, 28. marec, [Praha]. Odpoveď na žiadosť o zabezpečenie rehoľných odevov pre súdených rehoľníkov v procese proti Augustin Machalka a spoločníci. 216

8 Hlásenia ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi 217

8.1 Hlásenia námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa 218

8.1.1 1950, 27. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi. 218

8.1.2 1950, 28. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi. 220

8.1.3 1950, 29. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi. 221

8.1.4 1950, 30. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi. 222

8.1.5 1950, 31. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi. 223

8.1.6 1950, 3. apríl, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi. 225

8.1.7 1950, 4. apríl, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi. 227

8.1.8 1950, 4. apríl, [Praha]. Hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi. 228

8.1.9 1950, 5. apríl, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi..... 229

8.1.10 1950, 6. apríl, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi..... 230

8.2 Denné hlásenia cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe..... 231

8.2.1 1950, 9. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek. 231

8.2.2 1950, 13. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek. 232

8.2.3 1950, 20. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída..... 233

8.2.4 1950, 21. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída..... 235

8.2.5 1950, 22. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída..... 236

8.2.6 1950, 25. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek. 237

8.2.7 1950, 27. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída..... 239

8.2.8 1950, 28. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek. 240

8.2.9 1950, 29. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída..... 243

8.2.10 1950, 30. marec, [Praha]. Hlásenie referenta trestného oddelenia na ministerstve spravodlivosti Jiřího Putníka ministrovi Alexejovi Čepičkovi..... 245

8.2.11 1950, 30. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída..... 246

8.2.12 1950, 7. apríl, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek. 247

9 Koncept pre novinárov 249

9.1 Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Koncept správy pre novinárov. 249

10 Organizovanie verejnosti 253

10.1 Všeobecné návrhy 253

10.1.1 Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Návrh na organizovanie verejnosti pre proces Augustin Machalka a spoločníci 253

10.1.2 Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Návrh na organizovanie verejnosti pre proces Augustin Machalka a spoločníci 255

10.2 Organizovanie delegátov v Prešovskom kraji 258

10.2.1 1950, 3. apríl, Prešov. Prípis Krajského národného výboru v Prešove na Okresné sekretariáty Komunistickej strany Slovenska v Michalovciach, Vranove nad Topľou, Bardejove a Sabinove vo veci vyslania delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces Augustin Machalka a spoločníci proti desiatim predstaviteľom reholí. 258

10.2.2 1950, 4. apríl, Prešov. Hlásenie Krajského národného výboru v Prešove na Slovenský úrad pre veci cirkevné v Bratislave vo veci vyslania delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci 260

10.2.3 1950, 4. apríl, Prešov. Prípis Krajského národného výboru v Prešove na Slovenský úrad pre veci cirkevné v Bratislave vo veci vyúčtovania výdavkov spojených s vyslaním delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci. 261

10.2.4 1950, 4. apríl, Prešov. Prípis Krajského národného výboru v Prešove na Krajský sekretariát Komunistickej strany Slovenska v Prešove vo veci vyslania delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci 263

10.2.5 1950, 4. apríl, Prešov. Prípis Krajského národného výboru v Prešove všetkým podnikom prešovského kraja, z ktorých boli vyslaní delegáti do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci 265

10.2.6 1950, 7. apríl, Prešov. Odpoveď Československých stavebných závodov národný podnik, závod pre kraj Prešov na Krajský národný výbor v Prešove vo veci vyslania delegáta Mikuláša Gdovína do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci..... 266

10.2.7 1950, 24. apríl, Prešov. Krajský sekretariát Komunistickej strany Slovenska v Prešove na Krajský národný výbor cirkevné oddelenie do rúk krajského cirkevného referenta Františka Čillíka vo veci šetrenia, prečo niektorí vybraní delegáti z väčších podnikov prešovského kraja neprišli do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci..... 267

10.2.8 1950, 26. apríl, Prešov. Prípis Slovenského úradu pre veci cirkevné v Bratislave, sekretariát povereníka Františkovi Čillíkovi, vedúcemu cirkevného oddelenia na Krajskom národnom výbore v Prešove vo veci úhrady výdavkov spojených s vyslaním delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci..... 268

10.2.9 1950, [27. apríl alebo 7. máj], Prešov. Prípis Krajského cirkevného tajomníka v Prešove na Krajský sekretariát Komunistickej strany Slovenska v Prešove k rukám bezpečnostného referenta vo veci vyslania delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci..... 269

11 Postup hlavného pojednávania..... 272

11.1 Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Postup hlavného pojednávania vo veci Augustin Machalka a spoločníci. 272

12 Posudky znalcov..... 276

12.1 Posudok znalca z oblasti medzinárodného práva 277

12.1.1 Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Prvá verzia posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike..... 277

12.1.2 Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Pripomienky k prvej verzii posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike..... 280

12.1.3 1950, 30. marec, Praha. Sprievodný list k druhej verzii posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike..... 282

12.1.4 1950, 30. marec, Praha. Druhá verzia posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike 283

12.1.5 Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Pripomienky k druhej verzii posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike 286

12.1.6 Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. „Některé poznámky k formulaci posudku." Pripomienky k druhej verzii posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike..... 287

12.1.7 1950, 2. apríl, Praha. Tretia verzia posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike 290

12.2 Posudok znalcov z oblasti vojenského a politického spravodajstva 295

12.2.1 Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Posudok znalcov z oblasti vojenského a politického spravodajstva v trestnej veci proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom 305

13 Záverečné reči počas procesu..... 303

13.1 1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo štátneho prokurátora Karla Čížka vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci..... 304

13.2 1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo štátneho prokurátora Josefa Urválka vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci 313

13.3 1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo ľudovej prokurátorky Ludmily Brožovej vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci 342

13.4 1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Karla Kratochvíla, obhajcu Augustina Machalku a Františka Šilhana, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci..... 345

13.5 1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Jindřicha Konráda, obhajcu Víta Tajovského a Františka Mikuláška, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci..... 349

13.6 1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Josefa Civína, obhajcu Josefa Braita a Jana Blesíka, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci..... 356

13.7 1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Ludmily Turečkovej, obhajkyne Josefa Urbana a Jána Mastiliaka, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci..... 361

13.8 1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Jiřího Vízka, obhajcu Adolfa Kajpra a Stanislava Bartáka, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci..... 367

13.9 1950, 4. apríl, Praha. Replika štátneho prokurátora Karla Čížka vybraná z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci..... 372

13.10 1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo obhajcu Karla Kratochvíla vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci..... 374

14 Rozsudok Štátneho súdu v Prahe 375

14.1 1950, 5. apríl, Praha. Poradný protokol senátu Štátneho súdu v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci 376

14.2 1950, 5. apríl, Praha. Rozsudok Štátneho súdu v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci..... 377

15 Oznámenie o vynesení rozsudku..... 430

15.1 1950, 7. apríl, Praha. Oznámenie Štátnej prokuratúry v Prahe na Generálnu prokuratúru v Prahe vo veci vynesenia rozsudku v procese Augustin Machalka a spoločníci..... 430

16 Hodnotenie procesu 433

16.1 1950, 12. apríl, Praha. Hodnotiaca správa sudcu z povolania Čestmíra Jílka o procese Augustin Machalka a spoločníci..... 435

16.2 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa sudcu z ľudu Cyrila Churého o procese Augustin Machalka a spoločníci 436

16.3 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa ľudového prokurátora Jaroslava Růžičku o procese Augustin Machalka a spoločníci 437

16.4 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa ľudovej prokurátorky Ludmily Brožovej o procese Augustin Machalka a spoločníci 438

16.5 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa vedúceho cirkevného oddelenia štátnej prokuratúry Karla Čížka o procese Augustin Machalka a spoločníci 439

16.6 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa referenta na Štátnej prokuratúre Zdeňka Hrubana o procese Augustin Machalka a spoločníci 442

16.7 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa štátneho prokurátora Karla Střídu o procese Augustin Machalka a spoločníci 443

16.8 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa námestníka predsedu štátneho súdu Václava Černého o procese Augustin Machalka a spoločníci 446

16.9 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa sudcu Otakara Matouška o procese Augustin Machalka a spoločníci 448

16.10 1950, 11. apríl, Praha. Hodnotiaca správa sudcu Vladimíra Podčepického a predsedu senátu štátneho súdu Jaroslava Nováka o procese Augustin Machalka a spoločníci 449

16.11 1950, 12. apríl, Praha. Hodnotiaca správa námestníka generálneho prokurátora Václava Aleša o procese Augustin Machalka a spoločníci 451

16.12 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Poznámky k procesu Augustin Machalka a spoločníci 453

16.13 1950, 14. apríl, Praha. Hodnotiaca správa námestníka generálneho prokurátora Václava Aleša o procese Augustin Machalka a spoločníci 457

16.14 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Záverečná hodnotiaca správa o procese Augustin Machalka a spoločníci 460

17 Ohlasy na proces 470

17.1 Telegramy 471

17.1.1 1950, 7. apríl, Bystřice nad Pernštejnem. Telegram o uznesení z výročnej mestskej konferencie v Bystřici

nad Pernštejnem k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí 471

17.1.2 1950, 8. apríl, České Velenice. Telegram zamestnancov československého vyslanectva vo Viedni k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí 472

17.1.3 1950, 8. apríl, Teplá. Telegram zamestnancov CSSS n. p. kláštor Teplá k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí 472

17.2 Rezolúcie 473

17.2.1 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Rezolúcie k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí 473

17.2.2 Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Súbor rezolúcií k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí zaslaný Štátnym rozhlasom ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi 478

17.2.3 1950, 4. apríl, Praha. Niekoľko poznámok k procesu proti desiatim rehoľníkom adresovaných sudcom Štátneho súdu v Prahe 483

17.2.4 1950, 7. apríl, Podbořany. Rezolúcia zamestnancov Štátnej okresnej nemocnice v Podbořanoch k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí 485

17.2.5 1950, 7. apríl, Kadaň. Rezolúcia zamestnancov Keramických závodov v Kadani k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí. 486

17.2.6 1950, 11. apríl, Jablonec nad Nisou. Správa Okresného sekretariátu KSČ v Jablonci nad Nisou na Sekretariát ÚV KSČ vo veci ohlasu k procesu proti desiatim rehoľníkom v okrese Jablonec nad Nisou 487

17.2.7 1950, 21. apríl, Duchcov. Rezolúcia miestnej skupiny Svazu zaměstnanců školství a osvěty v Duchcove k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí a proti činnosti hierarchie Katolíckej cirkvi 488

17.3 Denné správy SÚC 490

17.3.1 1950, 7. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 83. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike 490

17.3.2 1950, 12. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 86. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike 493

17.3.3 1950, 13. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 87. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike..... 498

17.3.4 1950, 14. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 88. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike..... 500

17.3.5 1950, 15. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 89. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike..... 503

17.3.6 1950, 17. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 90. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike..... 505

17.3.7 1950, 19. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 92. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike..... 506

17.3.8 1950, 24. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 96. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike..... 508

17.3.9 1950, 17. máj, Praha. Pravidelná denná správa č. 108. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike..... 510

17.3.10 1950, 22. máj, Praha. Pravidelná denná správa č. 110. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike..... 514

18 Odvolacie konanie na Najvyššom súde v Prahe..... 516

18.1 1950, 7. apríl, Praha. Odvolanie Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci ... 517

18.2 1950, 7. jún, Praha. Prípis predsedu senátu Štátneho súdu v Prahe Jaroslava Nováka na Štátnu prokuratúru v Prahe vo veci odvolania obžalovaných Víta Tajovského a Jána Mastiliaka 518

18.2.1 1950, 1. jún, Praha. Odvolanie Víta Tajovského v zastúpení obhajcom ex offo Jindřichom Konrádom na Najvyšší súd v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950..... 519

18.2.2 1950, 3. jún, Praha. Odvolanie Jána Mastiliaka v zastúpení obhajkyňou ex offo Ludmilou Turečkovou na Najvyšší súd v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950..... 520

18.3. 1950, 11. máj, Jasenné. Trestné oznámenie Veliteľstva stanice SNB v Jasenné adresované na Okresnú prokuratúru v Jaroměři proti Janovi Blesíkovi a Miroslavovi Kružíkovi z dôvodu poburovania proti republike a zneužitia úradu duchovného..... 523

18.4 1950, 18. máj, Jaroměř. Prípis Okresnej prokuratúry v Jaroměři na Krajskú prokuratúru v Hradci Králové vo veci trestného konania proti Janovi Blesíkovi a Miroslavovi Kružíkovi 528

18.5 1950, 9. jún, Praha. Štátna prokuratúra v Prahe na Generálnu prokuratúru v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci – trestné konanie..... 530

18.6 1950, 28. jún, Praha. Prípis Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci odvolania obžalovaných Jana Blesíka a Jána Mastiliaka 532

18.6.1 1950, 28. jún, Praha. Odvolanie Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci odvolania obžalovaných Jana Blesíka a Jána Mastiliaka 533

18.7 1950, 28. jún, Praha. Štátna prokuratúra v Prahe na Generálnu prokuratúru v Prahe vo veci trestného konania proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom..... 536

18.8 1950, 14. júl, Praha. Štátna prokuratúra v Prahe na Generálnu prokuratúru v Prahe vo veci trestného konania proti Janovi Blesíkovi a spoločníkom 538

18.9 1950, 5. august, Praha. Prípis Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci odvolania proti Janovi Blesíkovi a Miroslavovi Kružíkovi..... 539

18.10 1950, 5. september, Praha. Návrh Generálnej prokuratúry v Prahe adresovaný na Najvyšší súd v Prahe vo veci odvolania sa Štátnej prokuratúry v Prahe Víta Tajovského a Jána Mastiliaka proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950 540

18.11 1950, 10. október, Praha. Rozhodnutie Najvyššieho súdu v Prahe o vytýčení ústneho pojednávania vo veci odvolania obžalovaných Víta Tajovského, Jána Mastiliaka a Štátnej prokuratúry v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950.....557

18.12 1950, 17. október, Praha. Odvolanie Víta Tajovského v zastúpení obhajcom ex offo Jindřichom Konrádom na Najvyšší súd v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950 ... 549

18.13 1950, 26. október, Praha. Uznesenie Najvyššieho súdu v Prahe, že odvolacie konanie vo veci Vít Tajovský a spoločníci bude neverejné..... 554

18.14 1950, 26. október, Praha. Protokol o ústnom odvolacom konaní pri Najvyššom súde vo veci Vít Tajovský a spoločníci..... 555

18.15 1950, 26. október, Praha. Rozsudok Najvyššieho súdu v Prahe vo veci odvolania sa Štátnej prokuratúry v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950..... 558

18.16 1950, 27. október, [Praha]. Záznam o výsledku odvolacieho konania vo veci odvolania sa Štátnej prokuratúry v Prahe, Víta

Tajovského a Jána Mastiliaka proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950. 561

Resumé 572
Summary 564
Zoznam skratiek 566
Pramene a literatúra 569
Menný register 578

I.

ÚVOD

Napäté vzťahy medzi komunistickým režimom v Československu a Katolíckou cirkvou priniesli z pohľadu cirkvi rozuzlenie, ktoré nikto nečakal. Komunisti sa totiž neuspokojili iba s obmedzovaním náboženských slobôd (zastavenie vydávania väčšiny cirkevných časopisov, zákaz katolíckych spolkov a bratstiev) a s proticirkevnými zákonmi (o Štátnom úrade pre veci cirkevné, o hospodárskom zabezpečení cirkvi, o rodinnom práve, o matrikách a ďalšie), ale pri presadzovaní vlastných plánov, alebo skôr protizákonnom nátlaku, rozhodli sa použiť aj proti cirkvi osvedčenú zbraň – monsterproces. A že ju nepoužili iba jednorazovo, o tom svedčia obete nespravodlivo postavené pred súdny tribunál, predstavitelia reholí, pomocníci biskupov či dokonca samotní biskupi.

Prvý súdny proces s predstaviteľmi Katolíckej cirkvi, spĺňajúci kritériá monsterprocesu, bol realizovaný proti predstaviteľom reholí. Už zatknutie rímskokatolíckeho farára Josefa Toufara a propagandistické využitie takzvaného čihošťského zázraku malo viesť k odhaleniu, že za napäté vzťahy štátu s cirkvou je zodpovedná cirkevná hierarchia, hoci v skutočnosti cieľom celej akcie bola kompromitácia Katolíckej cirkvi a Vatikánu. Podľa svedectva jedného z vyšetrovateľov však tak farár Toufar, ako aj zatknutí premonštráti boli vzatí do väzby bez akýchkoľvek dôkazov. Tie sa potom Štátna bezpečnosť pokúšala získať aspoň domovými prehliadkami a vynútenými svedectvami.[1] Keď Toufar dňa 25. februára 1950 na následky mučenia vo vyšetrovacej väzbe zomrel, Štátna bezpečnosť naďalej pokračovala vo vyšetrovaní premonštrátov a realizácii naplánovaného politického procesu. Premonštráti síce boli pôvodne uväznení v súvislosti s udalosťami v Čihošti a s Toufarom, ale teraz sa práve na nich a ich činnosť sústredila najväčšia pozornosť. Pripravovaný proces dostal názov podľa jedného z desiatky súdených rehoľníkov, opáta premonštrátov v Novej Říši Augustina Antonína Machalku. V krátkom čase boli zatknutí aj ďalší rehoľníci a Štátna bezpečnosť z nich umelo vytvorila skupinu s protištátnymi cieľmi. Pre proces bola v marci 1950 vybraná vzorka „reakčných" duchovných, ktorým bolo možné pripísať všetky vtedy medializované kauzy, ale i nové vykonštruované tvrdenia. Skupinu vybraných obetí tvorilo desať rehoľníkov z piatich spoločenstiev zasväteného života: premonštráti Augustin Antonín Machalka, Vít Bohumil Tajovský, Stanislav Ludolf Barták, jezuiti František Šilhan, Adolf Kajpr, František Mikulášek, redemptoristi Ján Ivan Mastiliak, Jan Blesík, dominikán Josef Silvestr Braito a františkán Josef Jan Urban. Medzi desiatimi rehoľníkmi bol teda iba jediný Slovák, gréckokatolícky redemptorista Ján Mastiliak.

Vyšetrovanie rehoľníkov vo vyšetrovacej väzbe prebiehalo s použitím nezákonných prostriedkov, čo potvrdila aj neskoršia revízia procesu. Vyšetrovatelia nemali potrebné dôkazy na usvedčenie rehoľníkov z trestnej protištátnej činnosti, ktorú im neprávom pripisovali.

1 V tejto kauze pozri: Národní archiv, Praha (Ďalej: NA), f. ÚV KSČ, (nespracováno), č. j. 12633/63 Mácha Ladislav.

Podľa vykonštruovaných tvrdení sa Katolícka cirkev chápala ako nepriateľská organizácia, ktorá sa zaoberá špionážou a diverznou činnosťou v prospech kapitalistických krajín, a tým im napomáha v boji proti krajinám s ľudovodemokratickým smerovaním. Komunisti boli presvedčení, že existuje špeciálny operačný plán, podľa ktorého rehoľníci dostali konkrétne úlohy, aby škodili výstavbe socialistickej spoločnosti. V tomto pláne mala každá rehoľa a v konečnom dôsledku aj každý rehoľník konkrétne úlohy. To však vyšetrovatelia nemohli rehoľníkom nikdy dokázať, pretože tieto tvrdenia sa nezakladali na pravde. Napriek chýbajúcim dôkazom vyšetrovanie nielenže nebolo zastavené, ale na rehoľníkov bolo po veľmi krátkom čase podané trestné oznámenie.[2] Rehoľníci boli násilím prinútení priznať sa k trestným činom a podpísať administratívne protokoly z vyšetrovania.

Protokoly z výsluchov putovali denne na cirkevné oddelenie Štátnej prokuratúry, kde sa pripomienkovali a odtiaľ vychádzali ďalšie požiadavky pre vyšetrovateľov, aby sa proces vyšetrovania maximálne zrýchlil. V tejto veci niekoľkokrát zasadala aj koordinačná komisia, ktorá kontrolovala, či sa dodržiava politická línia prípravy procesu a plánovala jeho samotný priebeh a využitie pre verejnosť. Získané informácie sa spracovávali tak, aby bola zachovaná vytýčená politická línia procesu, a zároveň aby vynikli dôležité proticirkevné témy.

Po vznesení obvinenia a publikovaní obžaloby[3] bolo vytýčené hlavné pojednávanie.[4] Desiati rehoľníci, obvinení zo zločinov špionáže a velezrady, zasadli na lavicu obžalovaných pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci v dňoch 31. marca až 5. apríla 1950. Predseda senátu i prokurátori mali k dispozícii „administratívne protokoly" a na ich základe kládli otázky obžalovaným. Najprv kládol otázky iba predseda senátu, a keď vyčerpal hlavné témy, dostali sa k slovu prítomní prokurátori. Tí sa snažili dotlačiť obžalovaného, aby vypovedal tak, ako je to uvedené v „administratívnom protokole". To sa im však príliš nedarilo. Úlohy mali rozdelené podľa tém, ale keď sa to nedarilo jednému, hneď začal klásť otázky druhý. Pri výpovedi obžalovaného vôbec nebolo výnimkou, že najmä prokurátor ho nenechal dokončiť myšlienku, ale skočil mu hneď do reči ďalšou otázkou, alebo úplne zmenil tému, len aby obžalovaný nemal ani na chvíľu pocit, že sa mu podarí vyvrátiť lživé a vykonštruované tvrdenia prokurátora a predsedu senátu. Obžalovaným rehoľníkom sa síce nepodarilo dokázať, že „administratívne protokoly" podpisovali z donútenia, ale ich vystupovanie počas procesu svedčí o tom, že ešte mohli pomerne slobodne odpovedať na položené otázky, teda že sa ešte nemuseli učiť naspamäť odpovede, ako to bolo bežnou praxou v nasledujúcich politických procesoch. Aj keď obžalovaní mali pridelených obhajcov, tí iba poslušne plnili stranícke úlohy, do priebehu procesu takmer nezasahovali, a na pojednávaní boli prítomní skôr ako nemí pozorovatelia.

Monsterproces s desiatimi rehoľníkmi „odhalil", že kláštory sú strediskami protištátnej činnosti, špionáže a vlastizrady, preto musia byť bez pardónu zničené. Priebeh súdneho procesu navonok riadil senát, ale dôležité rozhodnutia prijímali komunistické špičky, ktoré

2 Pozri dokument 4.1.

3 Pozri dokumenty kapitola 5.

4 Pozri dokument 6.1.

si vybrali Jána Mastiliaka, aby z neho vyrobili najväčšieho a najnebezpečnejšieho zločinca spomedzi desiatich významných rehoľníkov. Justícia proti nemu nemala, a ani nemohla mať dostatok presvedčivých dôkazov, lebo ešte tri dni pred začiatkom procesu námestník ministra Karel Klos hlásil svojmu predstavenému, ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi: *„Mastilák bude dále vyšetřován k otázkám papežského východního ústavu, neboť s. Košař sdělil, že vnitro nemá o této věci zvláštního materiálu.“*[5] Na jednej z porád v zákulisí, počas procesu, sa ešte 3. apríla preberal a hodnotil ďalší materiál získaný Štátnou bezpečnosťou, týkajúci sa čihošťského zázraku, ako ho využiť v súvislosti s Mastiliakom. Podobne to bolo aj v prípade ostatných rehoľníkov, keď sa „dôkazový“ materiál zhromažďoval na poslednú chvíľu.

Ku koncu procesu sa najväčšia pozornosť venovala Mastiliakovi, keďže námestník ministra spravodlivosti Karel Klos v správe ministrovi Alexejovi Čepičkovi dňa 4. apríla 1950 žiadal a odporúčal, aby *„alespoň u Mastiláka byl vysloven doživotní žalář“.* Ako tretí z dôvodov uvádza, že: *„Mimořádný ohlas tohto procesu vyžaduje alespoň u jednoho z obžalovaných nejvyšší trest, jinak by mohla vzniknout, zejména mezi dělnictvem, nálada, že buď byl materiál slabý, nebo že jsme si netroufali uložit přísný trest.“*[6]

Toto „upozornenie“ nezostalo bez odozvy. Ján Mastiliak za velezradu a vyzvedačstvo ako jediný zo skupiny desiatich rehoľníkov dostal doživotný trest. K tomu mu ešte skonfiškovali celý majetok, udelili peňažný trest vo výške 50 tisíc korún a stratil čestné občianske práva na 10 rokov. Predseda senátu Jaroslav Novák (členmi senátu boli vojenský sudca plukovník Otakar Matoušek, sudca z povolania Vladimír Podčepický, sudcovia z ľudu Cyril Churý a Anna Součková), vyhlásil aj tresty pre ostatných rehoľníkov z procesu: premonštrát Augustin Antonín Machalka dostal trest 25 rokov väzenia, premonštrát Vít Bohumil Tajovský 20 rokov, jezuita František Šilhan 25 rokov, dominikán Josef Silvestr Braito 15 rokov, jezuita Adolf Kajpr 12 rokov, jezuita František Mikulášek 9 rokov, redemptorista Jan Blesík 10 rokov, františkán Josef Jan Urban 14 rokov a premonštrát Stanislav Ludolf Barták 2 roky väzenia.[7]

V súdnej sieni bola prítomná verejnosť, ktorá si mala podľa komunistov urobiť „vlastný“ pohľad na kláštory, rehoľný život a Katolícku cirkev.[8] Priebeh pojednávania sledovala aj periodická tlač, bol naživo vysielaný rozhlasom, robil sa filmový záznam, čo samozrejme takisto riadili komunisti. Príprava, priebeh a výsledok monsterprocesu sa priebežne hodnotil zúčastnenými orgánmi štátnej správy, justície, prokuratúry, štátnej bezpečnosti a komunistickými pohlavármi, nechýbal samozrejme ani ohlas verejnosti.[9] Tento proces mal slúžiť nielen na odštartovanie Akcie K, ale bol jedným z dôležitých pilierov, ideologických, ako aj spôsobom prevedenia, pre procesy s cirkevnými predstaviteľmi, ktoré mali nasledovať.

5 Pozri dokument 8.1.2.

6 Pozri dokument 8.1.8.

7 Pozri dokumenty kapitola 14 a 15.

8 Pozri dokumenty kapitola 10.

9 Pozri dokumenty kapitola 16 a 17.

Napriek dôležitosti tohto monsterprocesu s predstaviteľmi reholí sa o ňom doteraz písalo iba okrajovo. Najviac pozornosti sa mu venovalo bezprostredne počas jeho priebehu. Môžeme spomenúť články v dobovej dennej tlači, ktoré prinášali základné, ale aj veľmi skreslené informácie o procese. Po jeho skončení bola vydaná propagačná brožúra v proticirkevnom duchu s názvom „Co se skrývalo za zdmi klášterů".[10] Potom záujem o tento proces na dlhé roky utíchol. Ani po roku 1989 nebola, žiaľ, na túto tému publikovaná nijaká monografia alebo podrobnejšia štúdia. Až v roku 2008 bola vydaná publikácia,[11] ktorá mapuje prípravu, realizáciu a dôsledky spomínaného monsterprocesu, a to predovšetkým z pohľadu jedného z odsúdených rehoľníkov, Jána Ivana Mastiliaka. Doteraz však chýbala samostatná edícia prameňov, ktorá by približovala tento monsterproces aj z tohto pohľadu.

Archívny výskum k monsterprocesu s predstaviteľmi reholí Augustin Antonín Machalka a spoločníci dokázal, že mechanizmus fungovania monsterprocesu sa ešte stále iba tvoril, ešte sa – svojím spôsobom – experimentovalo, skúšalo, vymedzovali sa kompetencie jednotlivých aktérov procesu (hlavného prokurátora, ostatných prokurátorov, predsedu senátu, prísediacich, pomocných komisií). Príprava procesu sa neniesla iba v rámcoch zákonnosti, keďže priebeh i obsah procesu sa prejednávali na poradách na ministerstve spravodlivosti, v súčinnosti s ministerstvom vnútra, štátnou prokuratúrou, štátnym súdom, štátnym úradom pre veci cirkevné, a samozrejme s vedomím a účasťou Ústredného výboru Komunistickej strany Československa. Archívne dokumenty jasne dokazujú, že príprava procesu sa diala nad rámec vtedy platných zákonov. Stretávame sa v nich s manipuláciou s informáciami, s vytváraním siete protištátnej činnosti, ktorá sa však v skutočnosti nikdy neuskutočnila, s hľadaním akýchkoľvek, aj neoverených a nepotvrdených informácií, ktoré by sa dali ideologicky využiť pre proces. V podobnom duchu sa nieslo aj hlavné pojednávanie pred senátom Štátneho súdu. Nemalo za cieľ hľadať odpoveď na otázku, či obvinenie z trestných činov je pravdivé, či sa vôbec nejaký trestný čin stal. Proces pred štátnym súdom mal iba pred verejnosťou konštatovať, a teda dať aj akýsi punc zákonnosti tomu, čo už bolo vopred pripravené v kanceláriách štátnych úradníkov. To sa týkalo nielen priebehu procesu, ale aj jeho výsledkov, teda samotného rozsudku. Ohlas verejnosti na monsterproces bol, žiaľ, zmanipulovaný, čo bolo opäť dielom štátnych úradníkov riadených a kontrolovaných komunistickou stranou. Aj keď sa vyskytli negatívne ohlasy na nespravodlivé odsúdenie rehoľníkov, zachovalo sa ich iba veľmi málo,[12] v médiách či na verejnosti nedostali nijaký priestor. Oficiálne boli publikované iba pozitívne reakcie, často žiadajúce ešte vyšší trest ako vyniesol Štátny súd.

10 NEULS, Jiří – DVOŘÁK, Miroslav: *Co se skrývalo za zdmi klášterů.* Praha : Ministerstvo informací a osvěty, 1950.

11 MANDZÁK, Daniel Atanáz: *„Agent a špión Vatikánu". Redemptorista Ján Ivan Mastiliak – slovenský účastník monsterprocesu proti A. A. Machalkovi a spol.* Bratislava : ÚPN, 2008. ISBN 978-80--89335-03-9. (Ďalej: MANDZÁK, D. A.: Agent a špión Vatikánu).

12 Pozri dokument 17.2.3.

Dôsledkom tohto monsterprocesu nebolo iba zničenie dobrého mena desiatich odsúdených rehoľníkov, ale aj nemorálna kompromitácia rehoľných spoločenstiev a kláštorov Katolíckej cirkvi. Komunisti ich prezentovali ako zločinecké centrá zamerané predovšetkým na protištátnu trestnú činnosť, čo v skutočnosti nebola pravda. Tieto dezinformácie však napomohli k tomu, že likvidácia väčšiny mužských kláštorov v Československu, nazvaná „Akcia K", sa mohla v noci z 13. na 14. apríla 1950 realizovať, až na nepočetné výnimky, bez väčších problémov.

ARCHEOGRAFICKÝ ÚVOD

V máji 2005 sa začal archívny výskum doteraz málo spracovanej témy monsterprocesu proti desiatim vybraným predstaviteľom mužských reholí, nazvanom Augustin Antonín Machalka a spoločníci. Ovocie tohto výskumu bolo sčasti publikované najprv v krátkom príspevku o redemptoristovi Jánovi Ivanovi Mastiliakovi,[13] a neskôr aj v samostatnej monografii „Agent a špión Vatikánu".

V Národnom archíve v Prahe sa v súvislosti s monsterprocesom proti predstaviteľom reholí vykonala heuristika predovšetkým v týchto fondoch: Ministerstvo spravodlivosti, Generální prokuratura, Státní prokuratura, Nejvyšší soud, Státní soud, Státní úřad pro věci církevní a Ústřední výbor Komunistické strany Československa. Tieto fondy sú síce bádateľom dostupné, ale keďže vo väčšine prípadov stále chýbajú podrobné registre, orientácia a vyhľadávanie v nich je možné iba vďaka ústretovosti pracovníkov archívu.

Heuristika k téme monsterprocesu sa uskutočnila aj vo Vojenskom ústrednom archíve – Vojenskom historickom archíve v Prahe, kde bola uložená podstatná časť fondu Alexeja Čepičku (100/52), ktorá je už v súčasnosti v Národnom archíve v Prahe. Z tohto dôvodu sa dokumenty z fondu 100/52 uvádzajú pod názvom Národného archívu.

Archívny výskum bol urobený aj v Archíve Ministerstva vnitra České republiky v Prahe, kde najdôležitejším prameňom z pohľadu monsterprocesu proti predstaviteľom reholí je Vyšetrovací spis V 2844/MV. Keďže archív prešiel reorganizáciou a v súčasnosti má názov Archiv bezpečnostních složek, rešpektovali sme to aj v tejto edícii dokumentov.

Heuristika urobená v štátnych archívoch na Slovensku priniesla prekvapujúce výsledky, totiž že k monsterprocesu Machalka a spoločníci sa zachovalo iba málo dokumentov, ktoré by sa priamo zaoberali procesom. Ak neberieme do úvahy krátke sporadické správy okresných a krajských cirkevných tajomníkov, zachované v Národnom archíve v Bratislave vo fonde Slovenského úradu pre veci cirkevné, azda najdôležitejším „súborom" dokumentov je organizovanie verejnosti pre monsterproces z východoslovenských podnikov. Tieto dokumenty sú uložené v archíve Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, vo fonde Krajského národného výboru v Prešove, odbor cirkevný 1949 – 1960. Výskum urobený vo fonde Krajského súdu a fonde Krajskej prokuratúry v Prešove toho

13 MANDZÁK, Atanáz: Redemptorista Ján Ivan Mastiliak. Vedec, ktorý žil a zomrel v povesti svätosti. In: *Život za mrežami*. Editor Dzurjanin Stanislav. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2007, s. 232 – 249.

istého archívu, ako aj v archíve Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Prešove pobočka Prešov, fond Okresný súd v Prešove 1923 – 1960 a fond Okresná prokuratúra v Prešove 1929 – 1969 neodhalil existenciu závažnejších dokumentov týkajúcich sa monsterprocesu Machalka a spoločníci.

Výskum v archívoch cirkevnej proveniencie, diecéznych i rehoľných, napomohol k identifikácii osôb spomínaných v dokumentoch. Napriek snahe sa však nepodarilo identifikovať všetky osoby.

Heuristika k téme monsterprocesu proti desiatim predstaviteľom rehoľných spoločenstiev dokázala, že k téme sa zachovalo mnoho zaujímavých dokumentov, ale zároveň tiež sa preukázalo, že dokumentácia nie je kompletná. Azda ďalší archívny výskum doteraz neusporiadaných fondov prinesie nové poznatky, ktoré budú využité v budúcnosti, pri novšej edícii.

V rámci výskumu sa autor snažil nájsť vedecké edície dokumentov, ktoré by sa zaoberali danou témou. Na publikované dokumenty, pokiaľ boli zaradené do tejto edície, sa autor odvoláva pri popise dokumentu alebo v poznámkovom aparáte.

Pre túto edíciu dokumentov boli vybrané iba písomnosti z roku 1950, konkrétne od januára do októbra 1950, keď sa konali prípravy, samotná realizácia, a nakoniec aj záverečné hodnotenie uskutočneného monsterprocesu. Napriek snahe sa autorovi nepodarilo nájsť mnohé zápisnice zo schôdzí, ktoré sa spomínajú v dokumentoch a pomohli by lepšie pochopiť vytváranie mechanizmu monsterprocesu. Žiaľ, dnes už nie je jasné, či sa tieto zápisnice zo schôdzí vôbec robili. Častokrát sú informácie o procese v správach štátnych úradníkov iba kusé, doslova iba niekoľko slov či viet, preto tieto dokumenty neboli zaradené do edície, ale boli použité v poznámkovom aparáte.

Do edície bolo zaradených 139 dokumentov, z ktorých veľká časť doteraz nebola publikovaná. Podstatná časť dokumentov bola režimom označená za tajné dokumenty, čo svedčí o stupni ich dôležitosti. Niektoré z nich sú v tejto edícii publikované iba čiastočne, pretože vypustené pasáže sa netýkali spracovanej témy edície. Za hlavný text sa vždy považoval originál dokumentu. Písomnosti uložené v Národním archivu v Prahe sú považované za originály a doteraz, až na nejaké malé výnimky, vždy každá inštancia súdu uznala, že dokument uložený v Národnom archíve je originál, hoci formálne nie vždy vykazoval všetky klasické známky originality. Často sa totiž zachoval iba jediný variant dokumentu, preto nie vždy je možné určiť, či je to strojopisný koncept, kópia odoslaného originálu alebo samotný originál. Bolo totiž bežnou praxou, že najmä pri dokumentoch určených na vnútorný obeh „pro domo“ v referáte, úrade či inštitúcii, napríklad zmluva, platobný výmer či úradné hlásenie, chýbali klasické známky originality, teda vlastnoručný podpis a úradná pečiatka. Namiesto podpisu bolo neraz iba strojopisom napísané priezvisko bez mena, bez pracovného zaradenia. Papier používaný pri tomto type dokumentov bol rôzny, od hlavičkového papiera, cez preklepový papier až k zvyčajnému kancelárskemu papieru. Kvalita strojopisu bola rôzna, preto je dnes veľmi ťažké rozlíšiť, ktorý dokument je originál a ktorý prepis či kópia. Iba zriedka sa zachovalo viac verzií dokumentu, čo však skôr komplikovalo neskorší popis dokumentu ako mu napomáhalo. Paradoxne napríklad evidentný originál nemá vlastnoručný podpis ani úradnú pečiatku, potom zasa prepis alebo dokonca cyklostylová kópia

je odobrená originálnym podpisom a úradnou pečiatkou, obsahuje dokonca aj rukopisné kancelárske poznámky.

Prvotný prepis dokumentov bol urobený podľa pôvodného znenia a pravopisu. Úpravy boli urobené iba výnimočne, keďže sa autor doslovným prepisom, nie vždy jazykovo a štylisticky korektným, snažil zachovať autenticitu výpovede a takto priblížiť dobovú atmosféru i spôsob vtedajšej argumentácie. Evidentné preklepy slov, skomoleniny mien a gramatické chyby boli opravené. Ďalšie zmeny v texte boli v prepise riadne označené poznámkami. Keď bolo nejaké slovo už v originálnom texte nahradené, najprv je uvedené pôvodné slovo alebo text, čo je zvýraznené prešk rtnutím, a následne je uvedené doplnené slovo alebo text, ktoré sú zvýraznené podčiarknutím, a je k nim uvedená aj poznámka. Do originálneho textu boli doplnené aj chýbajúce písmená alebo slová, čo je vyznačené v hranatých zátvorkách. Kvôli plynulejšej čitateľnosti textu bola v prepise rozpísaná väčšina skratiek, čo je takisto uvedené v hranatých zátvorkách. Skratky osobných mien boli vždy rozpísané, čo je uvedené v hranatých zátvorkách. V prípade niektorých dokumentov boli vypustené niektoré pasáže, ktoré nesúviseli s témou edície. V prepise sú tieto pasáže označené štandardne […] a následne je v poznámke stručne charakterizovaný obsah vypustenej časti. Vo všetkých dokumentoch boli zmenené zátvorky z /: text :/ alebo /text/ na (text).

V písomnostiach vybraných do edície boli niekedy rôzne kancelárske značky, čo znamená, že dokument prechádzal vnútornou kontrolou v úrade, referáte či inštitúcii. Je veľmi komplikované tieto zápisy prečítať a zapísať, preto boli v tejto edícii dokumentov publikované iba výnimočne, keď napomáhali lepšiemu pochopeniu kontextu a obsahu dokumentu.

V štátnej správe bola dohoda, že odtlačky úradných alebo nápisových pečiatok boli modrej alebo fialovej farby. Stupeň utajenia dokumentu sa mal zvyčajne označovať červenou farbou. V skutočnosti však tento úzus nerešpektovali všetci úradníci, preto je niekedy priam nemožné jednoznačne určiť farbu odtlačku pečiatky na úradnom dokumente.

Na vlastnoručný podpis autora dokumentu sa vždy upozorňuje poznámkou. Podobne je poznámka uvedená aj v prípade, že dokument obsahuje meno autora dokumentu, ale chýba vlastnoručný podpis. Poznámkou sa upozorňuje aj na nečitateľnosť podpisu alebo v prípade, že dokument vôbec nie je podpísaný.

Dokumenty v edícii sú usporiadané tematicky, a zároveň aj chronologicky, podľa toho, ako prebiehala príprava a realizácia monsterprocesu. Každý dokument obsahuje záhlavie, popis dokumentu a údaje o tom, kde je uložený. V záhlaví je uvedený dátum a miesto jeho vzniku, v závislosti od charakteru dokumentu aj jeho druh, autor a adresát, vrátane stručného obsahu publikovaného dokumentu. Popis dokumentu má za cieľ stručne charakterizovať jeho obsah. Informácie o uložení sú uvedené vždy na konci dokumentu. Najprv je uvedený archív a konkrétny fond, v ktorom sa dokument zachoval. Potom nasleduje forma dochovania dokumentu, jazyk, počet strán a listov, či je dokument vlastnoručne podpísaný, a nakoniec aj formát písomnosti. Ak bol dokument nájdený aj v ďalších archívoch či fondoch, je to uvedené na konci dokumentu, podobne ako aj informácie o tom, ak bol dokument niekde publikovaný.

Vecné kritické poznámky, vysvetlenia okolností, opravy nesprávnych údajov, doplňujúce údaje z literatúry a ďalších dokumentov, odkazy na dokumenty z edície sa nachádzajú v poznámkovom aparáte. Snahou autora bolo každú osobu, spomínanú v dokumentoch, identifikovať a uviesť o nej aspoň základné informácie, hoci je potrebné priznať, že sa to nie vždy podarilo. Z tohto dôvodu je menný register veľmi jednoduchý, teda uvedené je iba meno, priezvisko a číslo strany, na ktorej sa konkrétna osoba spomína.

Zaujímavé a prínosné by bolo v budúcnosti publikovať dokumenty z monsterprocesu z obdobia po roku 1950, napríklad vyšetrovanie Inšpekčnej komisie Ministra vnútra z roku 1965, ktoré sa zaoberalo sťažnosťami dvoch odsúdených rehoľníkov, alebo snahy o rehabilitáciu jednotlivých rehoľníkov z procesu, vrátane ich žiadostí a rozsudkov súdov rôznych inštancií.

Moje poďakovanie patrí všetkým, ktorí sa pričinili o vznik tejto publikácie, archivárom, historikom, recenzentom, zvlášť Alene Šimánkovej a Jane Hovorkovej, v neposlednom rade aj rehoľným predstaveným a spolubratom, ktorí mi umožnili realizovať archívny výskum.

Autor

II.

DOKUMENTY

1
Zápisy koordinačnej komisie

Aj keď by sa zdalo, že sa činnosť Štátnej bezpečnosti v období upevňovania moci komunistickej strany v Československu v rokoch 1948 – 1953 vymkla spod kontroly najvyšších straníckych orgánov, v skutočnosti to nie je celkom pravdivé tvrdenie, čoho príkladom môže byť aj existencia takzvanej koordinačnej komisie. Dnes je už známe, že každý významnejší politický proces mal svoju komisiu či skupinu, ktorá proces pripravovala,[14] a aj v prípade monsterprocesu proti desiatim rehoľníkom, nazvanom Machalka[15] a spoločníci, mala táto komisia na jeho „výrobe" a realizácii nemalý podiel.

O existencii cirkevnej koordinačnej komisie a jej činnosti sa dozvedáme zo zachovaných dokumentov. Dňa 17. januára 1950 žiadalo Povereníctvo vnútra v Bratislave – odbor Ba diaľnopisom Ministerstvo vnútra v Prahe – odbor Ba o informácie o vzniku koordinačnej komisie. Podľa informácií získaných zo Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe totiž mala byť 14. januára 1950 na porade v Bratislave vytvorená komisia zo zástupcov Povereníctva vnútra–odbor Ba, Povereníctva spravodlivosti a Slovenského úradu pre veci cirkevné, ktorá sa mala zaoberať koordináciou represívnych zákrokov v prípade trestnej činnosti proti duchovným. Údajne už takáto komisia mala existovať v Prahe, v jej pôsobnosti bolo celé územie Československa, a za odbor Ba Ministerstva vnútra mal byť jej členom veliteľ Štátnej

14 KAPLAN, Karel: *Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948 – 1956.* Brno : Doplněk, 1999, s. 22 – 23. (Ďalej: KAPLAN, K.: Nebezpečná bezpečnost) a KAPLAN, Karel – PALEČEK, Pavel: *Komunistický režim a politické procesy v Československu.* Brno : Nakladatelství Barrister&Principal, 2001, s. 168 – 171. (Ďalej: KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: Komunistický režim).

15 Augustin Antonín Machalka (1906 – 1996), opát kláštora premonštrátov v Novej Říši v okrese Dačice, sa narodil 14. septembra 1906 v Ústí pri Hraniciach, okres Hranice. K premonštrátom vstúpil v roku 1928. Slávnostné rehoľné sľuby zložil 13. augusta 1933 a za kňaza bol vysvätený 5. júla 1934. V kláštore mu predstavení zverili úrad provízora, mimo kláštora sa venoval práci v Orli a bol tiež členom Lidovej strany. V rokoch 1942 – 1945 bol väznený v nacistických koncentračných táboroch Osvienčim, Buchenwald a Dachau. Po návrate z koncentračného tábora ho zvolili za opáta v Novej Říši. Dňa 3. februára 1950 bol vzatý do väzby a vyšetrovaný v súvislosti s takzvaným čihošťským zázrakom. V monsterprocese ho potom 5. apríla 1950 odsúdili na 25 rokov väzenia. Dňa 10. marca 1959 ho síce podmienečne prepustili, ale nemohol žiť ako slobodný človek. Pod dozorom štátneho zmocnenca pôsobil v spoločnosti internovaných českých biskupov ako údržbár v Charitnom dome v Tábore, kde zároveň slúžil aj rehoľným sestrám. Od decembra 1963 opäť v spoločnosti internovaných biskupov bol kuričom v Radvanove pri Mladej Vožici. V roku 1992 sa vzdal funkcie opáta. Zomrel 3. januára 1996 a je pochovaný v Novej Říši.

bezpečnosti. Na deň 23. januára 1950 zvolal minister Alexej Čepička[16] poradu obidvoch komisií, teda celoštátnej i slovenskej, ktorá sa mala uskutočniť na ministerstve spravodlivosti v Prahe. Podplukovník Viktor Sedmík[17] preto za povereníka vnútra žiadal o oznámenie, či

16 Alexej Čepička (1910 – 1990) absolvoval Právnickú fakultu Karlovej univerzity v Prahe a následne v rokoch 1937 – 1941 pôsobil v advokácii v Ostrave. V rokoch 1942 – 1945 bol väznený v nacistickom koncentračnom tábore. Jeho rýchlu a závratnú kariéru ovplyvnilo manželstvo s dcérou Klementa Gottwalda. Do KSČ vstúpil ešte v roku 1929. Od decembra 1947 bol ministrom vnútorného obchodu. Dňa 25. februára 1948 sa stal ministrom spravodlivosti a túto funkciu vykonával do 25. apríla 1950. Za jeho pôsobenia v rezorte došlo k významným zmenám, ktoré otvorili nové možnosti pre obchádzanie zákonov, nespravodlivosť, ba priam degradáciu právneho a súdneho systému, čím sa vytvoril priestor pre úspešnú realizáciu politických procesov. Vtedy súčasne zastával ďalšie dôležité funkcie, ako napríklad generálny tajomník Akčného výboru Národného frontu, predseda Štátneho úradu pre veci cirkevné, viedol cirkevnú šestku Ústredného výboru Komunistickej strany Československa či bol členom jej bezpečnostnej komisie. Od apríla 1950 do 25. apríla 1956 bol vo funkcii ministra národnej obrany, kde okrem silnej sovietizácie armády dosiahol aj osobný úspech, lebo bol vymenovaný do hodnosti armádneho generála. Z funkcie ho odvolali v roku 1956, lebo sa stal nepohodlným pre svoju minulosť a postoje voči vtedajšiemu vedeniu KSČ. Od roku 1946 až do roku 1960 bol aj poslancom Národného zhromaždenia. Krátky čas pôsobil ako predseda Štátneho úradu pre vynálezy a normalizáciu, kým nebol v roku 1963 vylúčený z KSČ. Na dôchodku žil v bývalom vládnom sanatóriu na Dobříši, kde aj v roku 1990 zomrel. *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech.* Díl I. Připravili Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kolektiv. SEŠITY Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu č. 8. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2003, s. 173 – 174. (Ďalej: Justice I.). Pozri tiež: KAPLAN, Karel – KOSATÍK, Pavel: *Gottwaldovi muži.* Praha – Litomyšl : Paseka, 2004, s. 122 – 172. (Ďalej: KAPLAN, K. – KOSATÍK, P.: Gottwaldovi muži) a PERNES, Jiří – POSPÍŠIL, Jaroslav – LUKÁŠ, Antonín: *Alexej Čepička. Šedá eminence rudého režimu.* Praha : Nakladatelství Brána, 2008. ISBN 978-80-7243-382-7. V čase procesu bol stále ministrom spravodlivosti. Čepička osobne vybral desiatich rehoľníkov pre tento proces, bol veľmi dobre informovaný o prípravách a priebehu procesu a osobne sa zúčastnil aj niekoľkých porád vo veci procesu. Okrem toho mal k dispozícii denné hlásenia referentov z jednotlivých oddelení prokuratúry a ministerstva spravodlivosti, a okamžite dostával aj prepisy stenografických záznamov z priebehu procesu. Osobne bol Klosom informovaný aj o výške trestov pre obžalovaných rehoľníkov, ktoré pravdepodobne aj sám schválil. Vo vedení komunistickej strany predstavoval spolu s Václavom Kopeckým a Viliamom Širokým tvrdú líniu najmä voči Katolíckej cirkvi. Spolu s Rudolfom Slánským bol po februári 1948 asi najbližším spolupracovníkom Klementa Gottwalda. Keďže pôsobil vo viacerých funkciách, v ktorých mal reálny vplyv na formovanie cirkevnej politiky štátu, miera jeho zodpovednosti za odsúdenie desiatich rehoľníkov je obrovská. Aj keď bol neskôr označovaný za jedného z hlavných vinníkov takzvaného obdobia kultu osobnosti, nikdy nebol za svoje konanie súdený a právoplatne potrestaný, ani po roku 1989.

17 Viktor Sedmík (1916 – ?), pracovník Štátnej bezpečnosti, narodil sa 26. júla 1916 v Utekáči. V roku 1947 bol prednosta VII. odboru Povereníctva vnútra, od marca 1948 zástupca prednostu III. odboru. Od 5. januára 1949 riadil odbor BA (Štátna bezpečnosť) Povereníctva vnútra. Začiatkom roka 1950 bol odstránený zo Štátnej bezpečnosti ako nespoľahlivý. Od 1. apríla 1950 prešiel pracovať na Povereníctvo dopravy ako prednosta bezpečnostného a kontrolného oddelenia. Odtiaľ musel odísť, preto sa zamestnal v Štátnom pedagogickom ústave v Bratislave. Aj odtiaľ musel odísť, a tak sa v jeseni 1951 zamestnal v školstve, keďže bol pôvodným povolaním učiteľ. Dňa 7. januára 1952 bol zatknutý. Po obvineniach z buržoázneho nacionalizmu bol odsúdený na 9 a pol roka väzenia, ale rozsudkom kolégia Najvyššieho

táto komisia v Prahe skutočne existuje a či veliteľ Štátnej bezpečnosti je jej členom. Na prvú otázku bola kladná odpoveď, ale druhá otázka bola ponechaná bez odpovede.[18]

Podľa materiálov bezpečnostnej komisie ÚV KSČ sa stretnutie koordinačnej komisie uskutočnilo 2. februára 1950 na ministerstve spravodlivosti, a to na podnet Alexeja Čepičku, ktorý ho aj viedol.[19] Podobná komisia bola založená aj na Slovensku.[20] Koordinačná komisia bola zložená zo zástupcov Ministerstva spravodlivosti (Bohumír Ziegler,[21] Karel Střída[22]

súdu v Prahe mu bol trest zvýšený na 21 rokov väzenia. NA, f. ÚV KSČ, Komise II, sv. 21, a.j. 486 a PEŠEK, Jan: *Štátna bezpečnosť na Slovensku 1948 – 1953.* Bratislava : VEDA, 1999, s. 98 – 99.

18 Archiv bezpečnostních složek, Praha (Ďalej: ABS), f. H – 153. Státní úřad pro věci církevní. Diaľnopis Povereníctva vnútra v Bratislave–odbor Ba na Ministerstvo vnútra–odbor Ba (k rukám Osvalda Závodského) vo veci koordinačnej komisie. Bratislava 17. 1. 1950.

19 *„Materiál proti vysoké církevní hierarchii byl soustřeďován v Praze na státní bezpečnosti, na SÚC a na státní prokuratuře již od počátku roku 1950. Dne 2. února 1950 z iniciativy a za předsednictví tehdejšího ministra spravedlnosti s.*[oudruha] *Dr. Čepičky se sešla na ministerstvu spravedlnosti koordinační komise, složená se zástupců ministerstva národní bezpečnosti, SÚC a Státní prokuratury. Tato koordinační komise stala se pak stálým orgánem, který se scházel jednou týdně a zabýval se všemi trestně politickými otázkami, které se týkaly církevních problematik."* NA, f. ÚV KSČ, Bezpečnostní komise, sv. III, č.j. T 4474/56. Zhodnocení procesů proti agentům Vatikánu proti Dr. Stanislavu Zelovi a společníkům a proti Jánu Vojtaššákovi a společníkům. Praha 5. 2. 1951.

20 Alfréd Dressler v pravidelnom tajnom hlásení ministrovi Alexejovi Čepičkovi písal: *„Porada se s.*[oudruhem] *Cíchou, který se zúčastnil první schůze nové koordinační komise pro církevní věci v Bratislavě. Podle jeho zprávy materiál proti církevním hodnostářům, který se má připravit do 15. t.*[ohoto]*m.*[ěsíce] *ještě asi sebrán není, ale spojím se v této věci se s.*[oudruhem] *Švábem."* NA, f. MS. KA. kr. 25. Hlášení Dr. Alfréda Dresslera. Hlášení č. 179. 10. 8. 1950.

21 Bohumír Ziegler (1906 – 1974), v dokumentoch označovaný aj ako Bohumil, sa narodil v roku 1906. Od 1. apríla 1949 do 31. decembra 1952 pôsobil vo funkcii vedúceho štátneho prokurátora v Prahe a neskôr ako sudca a predseda senátu Najvyššieho súdu. Zaviedol a podporoval prax lineárnych žalôb a trestov. Zomrel roku 1974. V čase procesu zastával funkciu vedúceho Štátnej prokuratúry. Bol členom koordinačnej komisie, zúčastňoval sa na poradách o procese a podpísal sa ako vedúci prokurátor aj na text obžaloby.

22 Karel Střída (1911 – ?), narodil sa 3. decembra 1911 v Havřiciach, okres Uherský Brod. Absolvoval české reformné reálne gymnázium v Jihlave a Právnickú fakultu Karlovej univerzity v Prahe. Právnickú prax si vykonával od 27. novembra 1939 do 13. augusta 1940 na Krajskom súde v Jihlave a od 14. augusta 1940 do 20. októbra 1944 na Okresnom súde v Jihlave. Aj keď bol potom pracovne nasadený vo Fantových závodoch v Pardubiciach, čiže nepracoval na okresnom súde, bol 1. novembra 1944 ustanovený sudcovským čakateľom. Službu praktikanta na trestnom oddelení Krajského súdu v Třebíči nastúpil opäť 11. mája 1945, kde pôsobil vo vyšetrovacej komisii Okresného národného výboru pre Ľudový súd v Třebíči. Formálne bol 9. septembra uvoľnený pre prácu vo vyšetrovacej komisii Okresného národného výboru pre Ľudový súd v Jihlave, kde prakticky nastúpil už 26. júla. Auskultantom Krajského súdu v Jihlave bol menovaný 19. októbra 1945 a sudcovskú skúšku absolvoval 12. februára 1946. Od apríla 1946 pôsobil ako okresný sudca v Českej Lípe, ale kvôli nedostatku prokurátorov bol od 1. marca 1948 pridelený prezídiom Krajského súdu v Českej Lípe tamojšiemu štátnemu zastupiteľstvu. Pracoval aj na okresnej prokuratúre v Mimoni, odkiaľ 6. februára 1950 nastúpil službu v cirkevnom oddelení na Štátnej prokuratúre v Prahe. Od 1. apríla 1950 bol ustanovený prokurátorom na Štátnej prokuratúre v Prahe, kde ho poverili vedením väzenského úseku. Začiatkom

a Karel Čížek[23]), Ministerstva národnej bezpečnosti (Bohumil Košař[24]) a Štátneho úradu pre

roka 1952 je v návrhu na priznanie pracovného prídavku hodnotený ako jeden z najpracovitejších referentov Štátnej prokuratúry, preto aj naďalej jeho kariéra rástla. Od 1. januára 1953 bol ustanovený prokurátorom, a zároveň aj námestníkom okresného prokurátora na Okresnej prokuratúre v Prahe. Od 1. januára 1956 bol menovaný okresným prokurátorom v Novom Strašecí. Dňa 1. októbra sa však vrátil späť na Okresnú prokuratúru do Prahy. V januári 1957 bol poverený vedením obvodnej prokuratúry pre Prahu 11 a 10, a následne v júli bol menovaný za obvodného prokurátora. NA, f. StP, Střída Karel, státní zástupce; f. GP, Osobní spis: Střída Karel, státní zástupce a f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 14, a.j. 93. DZCO. Růžička ministrovi spravodlivosti. 22. správa z dňa 6. 2. 1950, Praha.

23 Karel Čížek (1913 – ?) sa narodil 25. marca 1913 v Tuzle, dnes Bosna a Hercegovina. Po zložení maturity v júni 1931 študoval právnickú fakultu, ktorú skončil v roku 1935. V rokoch 1936 – 1938 si vykonal prezenčnú vojenskú službu. Následne bol v rokoch 1939 – 1940 právnym praktikantom a v rokoch 1941 – 1945 bol koncipientom. Do KSČ vstúpil 1. júna 1945, teda už ako advokát. Po zložení advokátskej skúšky totiž pracoval ako samostatný advokát do roku 1949, s výnimkou od 5. októbra 1945 do 31. augusta 1946, keď pracoval ako úradník na ministerstve priemyslu. V polovici roka 1949 sa stal zamestnancom ministerstva spravodlivosti. NA, f. MS, (nespracováno). Pracovne i politicky bol nadriadenými hodnotený pozitívne, o čom svedčí charakteristika jeho osoby z čias straníckej previerky z roku 1950: *„Straně i režimu zcela oddaný, což dokazuje jeho činnost na pracovišti. Theoreticky velmi vyspělý, bystrý, úkoly chápe politicky i odborně dobře."* NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence. Čížek urobil kariéru na Štátnej prokuratúre, kde viedol cirkevné oddelenie a mal účasť na cirkevných procesoch. Pôvodne bol síce na ministerstvo prijatý kvôli prácam na kodifikácii práva, ale v skutočnosti sa predovšetkým podieľal ako štátny prokurátor na politicky motivovaných súdnych procesoch. Prvým jeho významnejším „dielom" bol pripravovaný proces v súvislosti s farárom Josefom Toufarom a s takzvaným čihošťským zázrakom. Po zrušení Štátnej prokuratúry aj naďalej pracoval ako prokurátor a viedol procesy proti študentom či spisovateľom. Na procese proti desiatim rehoľníkom sa zúčastnil ako hlavný prokurátor a bol prítomný na dôležitých poradách. Bol členom takzvanej koordinačnej komisie, podieľal sa na príprave obžaloby, mal vypracovať správu pre novinárov a prvé dni procesu viedol ako hlavný prokurátor hlavné pojednávanie, a tiež koordinoval prácu rozhlasu a filmárov, ktorí celý proces zaznamenávali.

24 Bohumil Košař (1918 – ?) bol pôvodným povolaním elektromontér. Do KSČ vstúpil 1. júna 1945. Po troch rokoch začal pracovať na referáte politického spravodajstva na ministerstve vnútra, odkiaľ bol 1. februára 1949 preradený do referátu Katolíckej cirkvi Hlavnej správy Štátnej bezpečnosti v Prahe. Dňa 1. novembra 1949 bol ustanovený do funkcie náčelníka referátu Katolíckej cirkvi. V októbri 1950 sa stal náčelníkom 3. oddelenia 2. odboru HS StB v Prahe a o tri roky neskôr bol menovaný náčelníkom 3. odboru III. správy Ministerstva vnútra. Potom vystriedal ďalšie funkcie, kým k 1. septembru 1957 neprešiel na Ústrednú školu ministerstva vnútra Felixa Edmundoviča Džeržinského, kde sa stal starším asistentom katedry StB. Po absolvovaní ročného kurzu doplnkového pedagogického štúdia pre učiteľov škôl Ministerstva vnútra v rokoch 1968 – 1969 pôsobil naďalej ako pedagóg. V roku 1977 sa jeho kariéra definitívne skončila. V januári bol preložený na Správu vedy a škôl Federálneho ministerstva vnútra a v októbri 1977 bol premiestnený k IX. správe Federálneho ministerstva vnútra, odkiaľ bol k 31. decembru 1977 uvoľnený zo služobného pomeru. Kariéru, počas ktorej dostal niekoľko vyznamenaní, zakončil ako podplukovník od 1. marca 1975. KALOUS, Jan: *Instruktážní skupina StB v lednu a únoru 1950. Zákulisí případu Číhošť.* SEŠITY Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu č. 4. Praha : Vydává Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR v Tiskárně MV, 2001, s. 55 – 56. (Ďalej: KALOUS, J.: Instruktážní skupina StB). V procese bol zaangažovaný ako zástupca ministerstva vnútra, pretože

veci cirkevné (Jaroslav Havelka[25] a Vladimír Průša[26]). Podľa zachovaných zápisov z rokovaní boli okrem už spomínaných osôb členmi koordinačnej komisie pre proces proti desiatim rehoľníkom aj Václav Aleš[27],
Ludmila Biedermannová[28],

zastával funkciu náčelníka referátu Katolíckej cirkvi. Bol členom koordinačnej komisie a pre proces pripravoval materiál zo zdrojov ministerstva vnútra a operatívnej činnosti StB. Podieľal sa na príprave trestného oznámenia, zabezpečoval znalcov a svedkov pre proces, a bol tiež spoluzodpovedný za stráženie súdnej budovy v čase procesu.

25 Jaroslav Havelka (1917 – ?), bol pracovníkom cirkevného oddelenia Ústredného Akčného výboru Národného frontu, potom bol námestníkom predsedu Štátneho úradu pre veci cirkevné. V septembri 1951 bol menovaný za ministra pracovných síl a od septembra 1953 bol predsedom Štátneho úradu pre veci cirkevné. V rokoch 1948 – 1954 bol členom ÚV KSČ a bol aj poslancom Národního shromáždění.

26 Vladimír Průša, pracoval ako náčelník referátu lidovcov, v rokoch 1948 – 1949 bol členom takzvanej Instruktážní skupiny Veliteľstva Štátnej bezpečnosti, potom bol prednostom sekretariátu a kontrolného oddelenia Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe, a zároveň pracoval aj pre Štátnu bezpečnosť. Bol tiež osobným tajomníkom ministra Zdeňka Fierlingera. Ako pracovník Štátneho úradu pre veci cirkevné bol v agentúrnych správach Štátnej bezpečnosti hodnotený veľmi negatívne. V roku 1952 pracoval už iba na Štátnej bezpečnosti. ABS, f. H-153/1.

27 Václav Aleš (1905 – 1969) štúdium práva ukončil v roku 1934 a následne pracoval na Okresnom súde a na Štátnom zastupiteľstve v Táboře. V roku 1938 bol preložený na Okresný súd v Lomnici nad Popelkou. Pôsobil tam aj po druhej svetovej vojne, až do roku 1948, a to v rôznych verejných i politických funkciách. V apríli 1948 bol poverený vedením Štátneho zastupiteľstva v Jičíně, od novembra 1948 bol zasa zmocnencom krajskej prokuratúry v Hradci Královom. Vo februári 1949 viedol už Okresnú prokuratúru v Prahe, ale iba dva mesiace, lebo bol povolaný na ministerstvo spravodlivosti, kde sa stal vedúcim oddelenia pre štátnobezpečnostnú agendu. Od februára 1950 zastával funkciu námestníka generálneho prokurátora a o tri roky neskôr bol menovaný aj generálnym prokurátorom. Roku 1956 ho odvolali z funkcie a menovali za námestníka generálneho prokurátora. V decembri 1957 bol preradený na ministerstvo spravodlivosti, kde sa stal riaditeľom Právnického ústavu. Zomrel roku 1969 v Prahe. *Justice I.*, s. 273 – 274. V procese Augustin Machalka a spoločníci zastupoval generálnu prokuratúru. Zúčastnil sa dôležitých porád o procese. On na základe už ukončených súdnych procesov pripravoval materiál o činnosti kláštorov a banderovcov, podieľal sa aj na príprave obžaloby k procesu s rehoľníkmi.

28 Ludmila Biedermannová (niekedy je uvádzaná ako Biedrmannová), ľudová prokurátorka, na výzvu Alexeja Čepičku si zmenila priezvisko na Brožová (bolo to rodné meno jej matky) a neskôr používala priezvisko Brožová–Polednová. Nemala skončenú ani strednú školu, keďže chodila na meštianku, a potom na dvojročnú obchodnú školu. Do roku 1946 sa venovala herectvu, kde určite pramenila teatrálnosť jej výrazu ako štátnej prokurátorky. V roku 1940 sa najprv zamestnala ako sekretárka v advokátskej kancelárii v Prahe a pracovala tam prakticky až do konca druhej svetovej vojny. V októbri 1946 začala pracovať ako sekretárka na právnom oddelení ÚV KSČ. V novembri 1948 ju vybrali pre štúdium novozaloženej Právnickej školy pracujúcich. Bola zrejme politicky veľmi dobrým kádrom, keďže po skončení školy ju v novembri 1949 vybrali pre prácu na Štátnej prokuratúre v Prahe, kde nastúpila 5. januára 1950. Pravdepodobne bola hneď zaradená do cirkevného oddelenia, pretože pred procesom s rehoľníkmi Augustin Machalka a spoločníci bola účastná na spracovávaní procesu s čihošťským farárom Josefom Toufarom a na takzvanom hodonínskom

František Hub[29],
Karel Klos[30],

procese Jaroslav Vetejška a spoločníci. Dňa 17. apríla 1950, teda až po realizácii monsterprocesu s rehoľníkmi, bola z cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry preložená na iné oddelenie. Tu sa zúčastnila na procese proti Milade Horákovej a spoločníkom. Na Štátnej prokuratúre v Prahe pracovala dva roky, potom rok v Rokycanoch a od roku 1953 na Krajskej prokuratúre v Plzni, kde pôsobila do roku 1964. Bola účastná na stovkách procesov, kde bolo odsúdených mnoho nevinných ľudí. Po dlhých snahách bola nakoniec Vrchním soudem na pojednávaní v Plzni definitívne odsúdená za účasť na justičnej vražde Milady Horákovej na 6 rokov väzenia. Svoju činnosť štátnej prokurátorky však ani s odstupom času neoľutovala. NA, f. MS. KA, kr. 19; f. StP, Brožová Ludmila a ZÍDEK, Petr: Proměna jedné herečky. In: *Lidové noviny,* ročník XXI., sobota 6. září 2008, č. 210, s. 19 – 20.

29 František Hub (1904 – ?) sa narodil 21. januára 1904 v Hodslaviciach. V 1947 bol členom subkomisie pre československú cirkev odboru NF pri ÚV KSČ, a potom tajomníkom náboženskej komisie pri ÚAV NF. Od júna 1948 bol členom cirkevnej komisie ÚV KSČ. Od marca 1949 pracoval na cirkevnom oddelení NF, potom v SÚC. Od septembra 1949 zastával funkciu predsedu cirkevnej komisie „Národní ediční rada česká". Od roku 1949 bol tiež redaktorom Vestníka katolíckeho duchovenstva. KNAPÍK, Jiří: *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948 – 1953.* Praha : Nakladatelství Libri, 2002, s. 224. (Ďalej: KNAPÍK, J.: Kdo byl kdo). V procese proti desiatim rehoľníkom sa angažoval predovšetkým ako pracovník SÚC. Zhromažďoval materiál o kláštoroch a rehoľníkoch, čo bolo využité nielen pre proces, ale aj v propagačnej kampani v akcii „K". Podieľal sa tiež na organizácii verejnosti pre proces.

30 Karel Klos (1909 – 1982) v roku 1935 ukončil doktorátom Právnickú fakultu Karlovej univerzity v Prahe. Pôsobil na súde v Dubé a v Českej Lípe. V roku 1938 zložil sudcovskú skúšku. Od roku 1940 bol sudcom Krajského súdu trestního v Prahe a od 1944 sekretár Zemského súdu v Prahe. Už na škole sa angažoval v študentskom hnutí a počas nemeckej okupácie bol údajne zapojený do ilegálnej činnosti komunistickej strany. V júni 1945 sa stal členom Komunistickej strany. Až do roku 1948 bol členom právnickej komisie pri ÚV KSČ. Vo februári 1948 bol povolaný na ministerstvo spravodlivosti, kde pôsobil vo funkcii prednostu kabinetu ministra. Aktívne sa podieľal na personálnych čistkách v justícii. Už ako námestník ministra pre vlastný výkon justície, kádrové veci, školenie zamestnancov a vybavovanie záležitostí všetkých štyroch odborov ministerstva spravodlivosti sa veľkou mierou podieľal na nezákonnostiach v justícii, ako aj na organizácii a propagácii veľkých a politicky dôležitých súdnych procesov. Ministrovi spravodlivosti predkladal a referoval o dôležitých kauzách a otázkach rezortu, zvolával a riadil politické porady. V januári 1953 bol síce podaný návrh na jeho menovanie námestníkom ministra štátnej kontroly, ale nakoniec sa stal predsedom Ľudového civilného súdu v Prahe. V máji 1955 bol schválený návrh na jeho vylúčenie z KSČ. Zomrel v roku 1982. Podrobnejšie viď: *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. Díl II.* Připravili Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a Lukáš Babka. SEŠITY Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu č. 9. Praha : Vydává Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004, s. 71. (Ďalej: *Justice II.*). Pozri tiež *Justice I.*, s. 28 a 174, kde je citovaný fond: NA, f. ÚV KSČ, Branně-bezpečnostní oddělení, sv. 50, a. j. 135 a *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech. Díl III.* Připravili Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a Lukáš Babka. SEŠITY Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu č. 10. Praha : Vydává Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004, s. 184 – 185. V procese vystupoval ako zástupca Ministerstva spravodlivosti. Ako námestník ministra mal veľmi široké kompetencie, ktoré aj s patričnou autoritatívnosťou využíval. Okrem účasti na dôležitých predporadách a poradách o procese, ktoré práve on koordinoval, mal veľký vplyv aj na udeľovanie trestov. Keďže Karel

Jindřich Neuls[31], Jaroslav Novák[32], Jaroslav Růžička[33] a Josef Urválek[34].

Klos prostredníctvom Bohumíra Zieglera ovládal Štátnu prokuratúru, aj v prípade monsterprocesu Augustin Machalka a spoločníci vplýval na výšku trestov. Vďaka nemu práve o. Ján Ivan Mastiliak dostal najvyšší trest z celej skupiny súdených rehoľníkov.

31 Jindřich Neuls, novinár, pracovník ministerstva spravodlivosti na odbore III/6 (inštruktáž a tlač). Na porade námestníkov a prednostov ministerstva spravodlivosti sa 3. marca 1950 prejednávala aj otázka propagácie procesov, kde námestník ministra spravodlivosti Alfréd Dressler navrhol Neulsa ako človeka, ktorý by mohol *„zajišťovat uveřejňování přes ČTK, za spolupráce redaktorů z MF, RP a Práce“*. Jeho návrh bol prijatý, o čom svedčí nasledujúce uznesenie z porady: *„Neuls se bude především věnovat zpracovávání těchto věcí a spolupráci s tiskem“*. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 17, a.j. 115. Ministerstvo spravedlnosti – porady náměstků ministra (1949 – 1950). Zápis z porady námestníkov a prednostov MS. Zbraslav 3. 3. 1950. Aj v procese s predstaviteľmi reholí bol preto zodpovedný práve za kontakt s médiami (tlač, rozhlas, film). Zároveň bol aj spoluautorom propagačnej brožúry o procese.

32 Jaroslav Novák (1901 – ?), narodil sa 1. januára 1901 v Prahe. Ako sudca pôsobil od roku 1928. Od 20. marca 1948 bol kandidátom do KSČ. V tom istom roku sa stal sudcom Štátneho súdu v Prahe. Kvôli svojej politickej „výške“ a spoľahlivosti bol o rok neskôr menovaný predsedom senátu, ktorý rozhodoval o politicky významných kauzách, ako bol proces s rehoľníkmi či kauza Rudolf Slánský a spoločníci. Po zrušení Štátneho súdu prešiel na Najvyšší súd. Zo zdravotných dôvodov odišiel roku 1958 do dôchodku. *Justice I.*, s. 260. Počas straníckej previerky v roku 1950 ho súdruhovia z výboru hodnotili kladne, pretože *„je uvědomělým příslušníkem naší strany, což dokazuje jak na svém pracovišti tak i jako člen výboru“*. Na základe straníckej previerky mu v roku 1970 bolo členstvo v strane zrušené. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence. V procese Augustin Machalka a spoločníci viedol hlavné pojednávanie ako predseda senátu. Okrem tradičných povinností predsedu senátu, ako menovanie zloženia senátu, advokátov ex offo či zapisovateľov, vedenie procesu a vynesenie rozsudku, jeho úloha bola v tom, že svojím podpisom a autoritou sudcu dodal tomuto čisto politickému a vykonštruovanému procesu zdanie zákonnosti.

33 Jaroslav Růžička (1920 – ?), pôvodným povolaním strojný zámočník. Absolvoval Právnickú školu pracujúcich pri Ministerstve spravodlivosti, kde študoval od 1. decembra 1948 do 30. novembra 1949. Ako ľudový prokurátor a pracovník cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry na Štátnu prokuratúru nastúpil k 5. januáru 1950 a pracoval tam do 10. júna 1950. Okrem procesu s desiatimi rehoľníkmi spracovával aj prípad Jaroslav Vetejška a spoločníci. NA, f. MS. KA, kr. 19.

34 Josef Urválek (1910 – 1979), narodil sa 28. apríla 1910 v Českých Budějoviciach. V rokoch 1930 – 1938 sa politicky angažoval v sociálnej demokracii a od roku 1945 bol členom KSČ. Po absolvovaní právnickej fakulty pôsobil v rokoch 1935 – 1938 na Krajskom súde v Českých Budějoviciach, odkiaľ prešiel na tamojšie Štátne zastupiteľstvo. Tam pracoval aj po vojne, najprv ako verejný žalobca Mimoriadneho ľudového súdu a v rokoch 1946 – 1947 ako námestník národného prokurátora. Od februára do apríla 1948 pracoval ako referent na oddelení revízie retribúcií na ministerstve spravodlivosti. Potom bol poverený vedením Štátneho zastupiteľstva v Českých Budějoviciach a ustanovený zmocnencom pre reorganizáciu súdnictva v tomto kraji. Pravidelne bol pozývaný z Českých Budějovíc k Štátnemu súdu v Prahe, kde pôsobil v procesoch celoštátneho významu, ako napríklad Augustin Machalka a spoločníci, Horáková a spoločníci či Slánský a spoločníci. Nebola to náhoda, pretože Alexej Čepička ho v januári 1950 navrhoval do Krajskej bezpečnostnej komisie v Českých Budějoviciach s tým, že jeho politická vyspelosť je veľmi dobrá, je objektívny, priebojný a v doterajšej praxi sa veľmi osvedčil. V rokoch 1953 – 1963 zastával funkciu predsedu Najvyššieho súdu, k čomu mu pomohol vtedajší minister spravodlivosti Štefan Rais. Z titulu tejto funkcie mal možnosť

Karel Kaplan o koordinačnej komisii píše, že bola *„jakýmsi dovršením mechanismu na výrobu velkých církevních procesů“.* Tento mechanizmus mal podľa neho aj ďalšie komponenty: *„Ve státní bezpečnosti se v rámci 2. sektoru (vedoucí J.*[osef] *Čech*[35]*) osamostatnilo oddělení církve (vedoucí R.*[oman] *Stehlík*[36]*) s referátem 50, ť*[o]*j.*[est] *římskokatolická církev (vedoucí B.*[ohumil] *Košař). Církevní referáty existovaly též v krajských útvarech Státní bezpečnosti. Na Státní prokuratuře v Praze příslušely věci církve a církevní politiky IV. Oddělení (vedoucí K.*[arel] *Čížek), v Brně III. Oddělení (zemědělské, církevní, mladistvých, vedoucí J.*[arolím] *Jochman*[37]*), v Bratislavě II. Oddělení (vojenské a církevní, vedoucí O.*[ndrej] *Ujhelyi*[38]*). U Státního soudu ustanovili samostatný senát pro církevní procesy. Na přípravě*

ovplyvňovať revíziu politických procesov a rehabilitáciu odsúdených. Vzhľadom na jeho minulosť a názory sa k týmto skutočnostiam samozrejme staval negatívne. Po odvolaní z funkcie predsedu Najvyššieho súdu pôsobil ako zástupca vedúceho Vedeckovýskumného ústavu kriminalistiky Generálnej prokuratúry. Zomrel v roku 1979. Podrobnejšie viď: *Justice I*., s. 259 a *Justice II*., s. 76. V procese s desiatimi rehoľníkmi bol zaangažovaný ako štátny prokurátor. Aj on sa podieľal na príprave obžaloby či spracovávaní a príprave materiálu pre proces. Zúčastnil sa na viacerých poradách k procesu.

35 Josef Čech (1912 – 1988) príslušník Štátnej bezpečnosti, pôvodným povolaním elektromechanik. Členom komunistickej strany bol od 1. júna 1945. Od 15. januára 1946 pracoval ako zmluvný zamestnanec na oddelení Zemského odboru bezpečnosti – II Zemského národního výboru Praha. V septembri 1947 sa stal príslušníkom Sboru národnej bezpečnosti v hodnosti kapitán, ale už v januári 1948 bol pridelený na Ústredňu Štátnej bezpečnosti. Už ako major bol do funkcie zástupcu náčelníka VIII. správy Ministerstva vnútra ustanovený 1. januára 1953 a v máji bol povýšený do hodnosti podplukovník. Dňa 7. apríla 1954 bol menovaný náčelníkom VIII. správy. V októbri 1959 bol povýšený do hodnosti plukovník. Od 31. decembra 1963 zastával funkciu náčelníka 5. odboru VII. správy Ministerstva vnútra a v októbri 1966 sa stal náčelníkom 4. odboru IV. správy Hlavnej správy Štátnej bezpečnosti. V čase revízie politických procesov boli odhalené jeho nezákonné metódy počas vyšetrovania, za čo bol najprv napomenutý a v apríli 1968 mu bola odobratá hodnosť a vyznamenania. KALOUS, J.: *Instruktážní skupina StB*, s. 38.

36 Roman Stehlík (1908 – 1975), narodil sa 28. februára 1908, príslušník Štátnej bezpečnosti, pôvodným zamestnaním úradník. Do komunistickej strany vstúpil 1. júna 1945. Na ministerstvo vnútra prišiel 1. septembra 1949. Od polovice marca 1951 bol zástupcom veliteľa sekretariátu Veliteľstva Štátnej bezpečnosti a od 1. júla 1952 bol zástupcom náčelníka sekretariátu. K dňu 10. november 1952 bol však na vlastnú žiadosť prepustený a jeho osobný spis bol skartovaný. KALOUS, J.: *Instruktážní skupina StB*, s. 37.

37 Jarolím Jochman (1910 – ?), niekedy v dokumentoch uvádzaný aj ako Jaroslav, bol pôvodným povolaním stolársky pomocník. Absolvoval Právnickú školu pracujúcich pri Ministerstve spravodlivosti, kde študoval od 1. decembra 1948 do 30. novembra 1949. Najprv bol prokurátorom, neskôr aj vedúcim III. oddelenia Štátnej prokuratúry, oddelenie Brno.

38 Ondrej Ujhelyi (1914 – ?), narodil sa 3. apríla 1914 v Köbölkút (Nové Zámky). Po skončení 5. triedy obecnej školy, si urobil dva ročníky na meštianskej škole a dva ročníky obecnej školy učňovskej v Nových Zámkoch. V rokoch 1932 – 1933 pracoval ako zámočník. Potom si od novembra 1933 do septembra 1935 konal prezenčnú vojenskú službu. Od mája 1937 do decembra 1948 pracoval ako strojvodca Československých železníc v Nových Zámkoch. Keďže v školskom roku 1948/1949 absolvoval Právnickú školu pre pracujúcich, ako káder komunistickej strany sa vo februári 1949

procesů se významně podílel Státní úřad církevní. Mechanismus na výrobu církevních procesů uzavíraly politické orgány – předsednictvo ÚV KSČ a jeho církevní šestka.[39] *Uvedený mechanismus fungoval už při výrobě prvého velkého církevního procesu, jehož oběťmi se stalo deset představitelů řádů (31. 3. – 4. 4. 1950) a plně se uplatnil ve dvou dalších velkých*

stal čakateľom prípravnej služby sudcovskej na Krajskom súde v Prahe. V novembri 1949 dostal služobné miesto na Okresnej prokuratúre v Bratislave s pridelením na Štátnu prokuratúru oddelenie Bratislava a už 21. januára 1950, ešte stále ako právny praktikant (!), prevzal vedenie oddelenia Štátnej prokuratúry v Bratislave. V auguste 1950 bol s účinnosťou od 1. apríla 1950 ustanovený prokurátorom s tým, že mu bola odpustená podmienka k menovaniu do tejto funkcie, a to úspešné vykonanie odbornej justičnej skúšky. V novembri 1951 bol pridelený do kádrového odboru Povereníctva spravodlivosti v Bratislave, ale už 7. decembra bol preložený do Nitry, kde nastúpil na miesto krajského prokurátora. Tu pracoval do 18. januára 1954, keď bol preložený na okresnú prokuratúru v Bratislave, kde bol poverený prácou dopravného prokurátora v Bratislave. Pôvodne žiadal, aby mohol odísť z justície, ale generálna prokuratúra mu to nedovolila. V polovici júla 1955 prevzal správu okresnej prokuratúry v Šamoríne a v novembri bol menovaný okresným prokurátorom. V októbri 1956 bol preložený na okresnú prokuratúru do Košíc, kde mal až do 1. augusta 1958 na starosti vybavovanie dopravnej agendy železníc. K 21. augustu 1958 bol s ním zrušený pracovný pomer. Dňa 10. septembra 1958 je však už uvádzaný ako prokurátor na okresnej prokuratúre v Košiciach. NA, f. GP, sv. 17. Ondrej Ujhelyi, prokurátor na Krajskej prokuratúre Nitra.

39 Od leta 1948 existovala pri ÚV KSČ komisia pre cirkevnú problematiku, ktorej členmi boli: Gustav Bareš, Alexej Čepička, Vladimír Ekart, Jan Felcman, František Hub, Hudeček, Erika Jindřichová, Pavlinec a Jarmila Taussigová. Na jar 1949 sa začali pripravovať ešte tvrdšie opatrenia proti cirkvi, preto predsedníctvo ÚV KSČ vytvorilo v apríli 1949 novú komisiu, ktorá dostala väčšie kompetencie ako predchádzajúca, čím mala skutočne veľký vplyv na formovanie cirkevnej politiky. Keďže ju tvorilo šesť členov, Alexej Čepička (predseda), Vladimír Clementis, Zdeněk Fierlinger, Jiří Hendrych, Václav Kopecký a Viliam Široký, bola nazývaná aj Církevní šestka. Neskôr do komisie pribudol ešte jeden člen, Zdeněk Nejedlý, ktorý bol členom predsedníctva ÚV KSČ a tiež ministrom školstva, vied a umenia. Spojenie s cirkevnou komisiou ÚAV NF a cirkevným oddelením zabezpečoval Alexej Čepička a s predsedníctvom ÚV KSČ zasa Jiří Hendrych. V máji 1950 sa zmenilo zloženie komisie. Jej predsedom sa stal Zdeněk Fierlinger, ktorý tiež viedol Státní úřad pro věci cirkevní, a členmi Alexej Čepička, ktorý bol novým ministrom národnej obrany, Jaroslav Havelka, Jiří Hendrych, Václav Kopecký, Zdeněk Nejedlý a Viliam Široký. Táto komisia sa už nazývala cirkevnou radou. Od júna 1950 sa na schôdzach rady zúčastňoval aj Ladislav Holdoš a na miesto Zdeňka Nejedlého bol od decembra 1950 jej členom Václav Nosek. Rada pracovala až do jesene 1951, keď pravdepodobne zanikla. *Církevní komise ÚV KSČ 1949 – 1953.* Edice dokumentů. I. Církevní komise ÚV KSČ („Církevní šestka"). Duben 1949 – březen 1950. Ed.: Bulínová Marie, Janišová Milena, Kaplan Karel. Brno : Doplněk, 1994, s. 13 – 14.

procesech: v českém, s pomocníky biskupů – Zela[40] *a spol.*[ečníci] *(27. 11. – 2. 12. 1950), a ve slovenském, s biskupy – Vojtaššák*[41] *a spol.*[ečníci] *(10. – 15. 1. 1951).“*[42]

Vo veci procesu Machalka a spoločníci koordinačná komisia rokovala niekoľkokrát, o čom svedčia dokumenty predstavené v tejto kapitole. Z nich jasne vyplýva, že koordinačná komisia kontrolovala, či je dodržiavaná politická línia prípravy procesu a plánovala samotný priebeh procesu, ako aj jeho využitie pre verejnosť.

40 Stanislav Zela (1893 – 1969), rímskokatolícky svätiaci biskup v Olomouci. Narodil sa 12. júla 1893 v Horních Netčiciach. Po skončení teológie pôsobil do roku 1920 ako kaplán vo Fryštáku pri Holešove, potom až do zatknutia Štátnou bezpečnosťou pôsobil postupne na biskupskom úrade ako tajomník, kanonik, svätiaci biskup, kapitulný a generálny vikár. Počas II. svetovej vojny bol zatknutý Gestapom a tri mesiace väznený v koncentračnom tábore. Za biskupa bol vysvätený 14. septembra 1941 a 24. októbra 1948 sa stal generálnym vikárom olomouckej arcidiecézy. Štátna bezpečnosť ho zatkla 17. júla 1950 a Štátny súd v Prahe ho 2. decembra 1950 odsúdil za protištátnu činnosť na 25 rokov väzenia. Trest mu bol amnestiou znížený na 20 rokov väzenia. NA, f. ÚV KSČ, Komise II, sv. 21, a.j. 473. Usnesení Politického byra ÚV KSČ. Amnestie 1960. V roku 1963 bol prepustený z väzenia a v júni 1969 rehabilitovaný. Zomrel 6. decembra 1969 v Radvanove.

41 Ján Vojtaššák (1877 – 1965), spišský rímskokatolícky biskup, narodil sa 14. novembra 1877 v Zákamennom. Po štúdiách na gymnáziu v Trstenej a Ružomberku vstúpil do seminára v Spišskej Kapitule. Za kňaza bol vysvätený 1. júla 1901. Postupne pôsobil vo viacerých farnostiach ako kaplán, až v roku 1911 bol menovaný za farára vo Veličnej. Aj keď sa sprvoti nezapájal aktívne do politiky, svoju lásku k slovenskému národu nikdy neskrýval, za čo bol cirkevnými predstavenými často prekladaný. Krátko bol riaditeľom biskupskej kancelárie a rektorom seminára. Na spišského biskupa bol vysvätený 13. februára 1921. Jeho pôsobenie v Štátnej rade v rokoch 1940 – 1945 je dodnes predmetom diskusií, zvlášť vzhľadom na protižidovské zákony a deportáciu Židov do koncentračných táborov. V máji 1945 bol zatknutý s úmyslom, predovšetkým kvôli angažovaniu sa v politike, že bude zbavený úradu biskupa, s čím ale nesúhlasil Vatikán, preto musel byť prepustený na slobodu. V čase nástupu komunistického režimu bol jedným z jeho najväčších odporcov. Podobne ako ostatní biskupi bol aj on najprv v júni 1950 internovaný vo svojej rezidencii a v novembri 1950 zatknutý a vyšetrovaný. V súdnom procese pred senátom Štátneho súdu v Bratislave bol 15. januára 1951 odsúdený na 24 rokov väzenia. Brány väzenia opustil až 5. októbra 1963 vďaka amnestii, ale aj naďalej žil pod dohľadom Štátnej bezpečnosti v Oravskej Lesnej a Senohraboch pri Prahe. Zomrel 4. augusta 1965 v Říčanoch. V roku 1996 sa začal proces jeho blahorečenia.

42 KAPLAN, Karel: *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953.* Praha – Brno : USD AV ČR – Doplněk, 1993, s. 185 a 215.

1.1

1950, 25. marec, Praha. Zápisnica z porady koordinačnej komisie o príprave procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci.

S.[oudruh] K.[arel] Klos[43]

ZÁPIS Č.[íslo] 1.[44]

o poradě o procesu M.[achalka] a spol.[ečníci] konané dne 25. března na ministerstvu spravedlnosti.

Přítomni: ss. Klos, Aleš, Košař, Ziegler, Čížek, Novák, Urválek, Průša, Hub, Růžička, Biedermannová, Střída a Neuls.

Předmětem porady byla otázka politické koncepce procesu, sbírání procesního materiálu, režie procesu a otázky technické s tím související a propagační využití procesu a jeho výsledků.

Po diskusi o všech otázkách provedené, jíž se zúčastnili všichni jmenovaní, dohodnuto:

I POLITICKÁ LINIE PROCESU

Procesem a procesním materiálem musí být odhalena nepřátelská politika Vatikánu proti zemím lidové demokracie a Sovětskému svazu a dokumentováno, že řády a kláštery byly přímo zapojeny do této rozvratnické politiky Vatikánu, byly semeništěm protistátních činů. Není možno chápat proces tak, že by v procesu šlo jen o zjištění viny jednotlivých obžalovaných, nýbrž na procesu musí být rozvinuty široce otázky nepřátelské a protilidové politiky Vatikánu, vysoké hierarchie u nás, klášterů a řádů.

Bude třeba při sběru materiálu a jeho použití sledovat dvě stránky odhalování zločinné politiky Vatikánu a vysoké hierarchie.

1) Ukázat postoj Vatikánu v zemích kapitalisty dosud ovládaných. Vatikán tu stojí v jedné frontě s kapitalisty proti pracujícím jednotlivých zemí. (dokumentovat na bojích pracujících, hospodářských otázkách (Marshallův plán), bojkot světového mírového hnutí atd.). Vatikán se opírá zejména o Spojené státy severoamerické, protože v nich vidí dnes těžiště kapitalistické fronty.

43 Podčiarknutý text je dopísaný rukou modrým perom na prvú stranu dokumentu do pravého horného rohu.

44 Text *„č. 1.“* je dopísaný rukou tým istým modrým perom. Kópia zápisu s číslom 5 je uložená v: ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Machalka Augustin a spoločníci. Operatívní podsvazek 1. Nie je to však identická kópia robená cez „indigo“, ale je to iný prepis. Text je síce takmer identický, ale verzia číslo 5 má viac preklepov v porovnaní s verziou číslo 1, ktoré samozrejme vznikli pri prepisovaní dokumentu. Dokonca na niektorých miestach chýbajú aj krátke pasáže textu. V zápise číslo 5 je v hornom rohu dokumentu atramentovým perom rukou dopísané *„S.*[oudruh] *Košař“* a ceruzkou *„Tajné“*.

2) Dále bude třeba ukázat na účast Vatikánu při intrikách a útocích proti Sovětskému svazu (účast Vatikánu na intervencích a sabotážní činnosti, činnost t.[ak]zv.[aného] vychodního ústavu atd.). Stejně nepřátelskou politiku zaujímá Vatikán proti zemím lidové demokracie a nutno to dokumentovat: Mindszenty[45], Rajkův proces, akce v Polsku, rozvratnické akce v Československu. U kapitoly Československo vytěžit z procesu Mindszentyho, pokud jde o podporu Vatikánu, Mindszenty – habsburská restaurace. Slovenská mindszentyáda[46], vytěžit všechen materiál v procesu proti příslušným klášterům a řádům[47], dokumentovat na to, že kláštery a řády se staly semeništěm protistátních intrik. Vytěžit ještě[48] z procesu Hodonín[49] – svědek Bečka[50] bude veden o činnosti vatikánské agentury proti ČSR. Soustředit materiál z Olo-

45 Kardinál József Mindszenty (1892 – 1975), vlastným menom Pehm, sa narodil 29. marca 1892 v Csehimindszent, v terajšom Maďarsku. Kňazom sa stal v roku 1915. Roku 1944 bol menovaný biskupom Veszprému a následne sa stal ostrihomským arcibiskupom a primasom Maďarska. Pápež Pius XII. ho v roku 1946 menoval kardinálom. Mindszenty mal niekoľkonásobnú skúsenosť väzenia. Už v roku 1919 ho uväznili komunisti, v rokoch 1944 – 1945 bol väznený fašistami a v decembri 1948 ho opäť uväznili komunisti. Vo vykonštruovanom procese, ktorý predchádzala vyšetrovacia väzba s nevyberanými spôsobmi, bol obvinený zo špionáže pre Vatikán, z pokusu o prevrat a špekuláciu s valutami. Komunistická „spravodlivosť" ho vo februári 1949 odsúdila na doživotné väzenie, ktoré mu bolo neskôr zmenené na doživotné domáce väzenie. Dňa 4. novembra 1956 sa mu podarilo dostať sa na americké veľvyslanectvo, kde požiadal o azyl. Strávil tam však 15 rokov! Až v roku 1971 mohol „slobodne odísť" do exilu, ktorý prežil v Ríme a Viedni. Zomrel 6. mája 1975 vo Viedni. V roku 1991 boli jeho telesné pozostatky prevezené z Mariazellu do Ostrihomu, kde boli uložené v krypte pod bazilikou.

46 Mindszentiáda alebo mindszentyáda, takto komunisti označovali udalosti okolo súdneho procesu proti maďarskému kardinálovi Józsefovi Mindszentymu. Slovenskou mindszentiádou (mindszetyáda) sú nazývané dva súdne procesy z decembra 1949 proti maďarským kňazom a laikom, ktorí mali intenzívnejší kontakt s kardinálom Mindszentym. František Bokor a spoločníci a Zoltán Hentz a spoločníci, mali sa údajne s podporou maďarského kardinála pokúšať o vytvorenie ilegálnej organizácie, ktorej cieľom malo byť pripojenie južného Slovenska k Maďarsku a obnovenie Habsburskej monarchie. V spomínaných dvoch procesoch bolo odsúdených 36 osôb.

47 V zápise s číslom 5 je *„příslušníkům klášterů a řádů"*.

48 Slovo *„ještě"* v zápise s číslom 5 chýba.

49 Myslí sa súdny proces proti Jaroslavovi Vetejškovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 20. – 22. marca 1950 v Hodoníne. Štátny súd v Prahe odsúdil Jaroslava Vetejšku na trest smrti a Mojmíra Bečku na 24 rokov väzenia. Spolu s nimi bolo obžalovaných a súdených ďalších 12 osôb. NA, f. StS, č.j. Or I/VII 25/50.

50 Mojmír Bečka (1928 – ?), povolaním automechanik, mal v procese proti desiatim rehoľníkom pred Štátnym súdom dosvedčiť, že k úteku za hranice mu mali pomáhať rehoľníci.

mouce – Sklenovský[51]. Prohledat materiál, který nebyl zcela vytěžen s.[oudruhem] Svobodou[52] při zpracování brožury „Spiknutí proti republice“[53].

Soustředit materiál z benderovců[54]. Dále materiál ze slovenského povstání, pokud jde o postoj římsko-katolické církevní hierarchie.

Sbírání dalšího procesního materiálu

K politice Vatikánu.

Materiál je obsažen zejména v knihách: „Spiknutí proti míru“, „Vatikán mezi dvěma válkami“ (Šejnman[55]), v Sovětském svazu – brožura (vatikánská politika)[56], a dále kniha „Spiknutí proti republice“. Tento materiál má již s.[oudruh] Čížek k dispozici. Další materiál: „Černá kniha o Mindszentym“[57], „Politika Vatikánu ve východoevropských zemích“, a ma-

51 Bruno Sklenovský (1919 – 1993), riaditeľ Pastoračného centra v Olomouci. Narodil sa 23. novembra 1919 v Písku, v Prostějove navštevoval ľudovú školu a potom aj gymnázium, po jeho skončení študoval teológiu v Olomouci. Za kňaza bol vysvätený 4. júla 1943. Ako kaplán pôsobil do konca roka 1945 v Ostrave–Přívoz, potom bol preložený do Olomouca, kde bol sekretárom Katolíckej akcie. V roku 1948 bol menovaný riaditeľom takzvaných arcibiskupských kancelárií a pastoračného referátu, kde pôsobil až do svojho zatknutia, teda do 15. júna 1949. Štátnym súdom v Prahe bol 20. januára 1951 odsúdený za velezradu a špionáž na 9 rokov. NA, f. StS, spisová značka Ts I/VIII 41/50 a *Katalog kněžstva arcidiecése olomoucké na rok 1949*. Olomouc, Ligra n.p., 1949, s. 80.

52 Alois Svoboda sa narodil 16. marca 1922 v Budkoviciach. Po roku 1945 bol pracovníkom sekretariátu ÚV KSČ, od decembra 1949 vedúci tlačového odboru ÚV SČM a od marca 1950 šéfredaktor denníka Mladá fronta. In: KNAPÍK, J.: *Kdo byl kdo,* s. 224.

53 SVOBODA, Alois – TUČKOVÁ, Anna – SVOBODOVÁ, Věra: *Spiknutí proti republice*. Praha : Melantrich, 1949.

54 Banderovci alebo benderovci boli členovia Ukrajinskej povstaleckej armády, vojenskej formácie Organizácie ukrajinských nacionalistov, vedení vojenským veliteľom Štefanom Banderom (1908 – 1959). Ich najdôležitejším cieľom bolo vytvorenie nezávislého ukrajinského štátu, čo sa im ale nepodarilo. Po skončení druhej svetovej vojny sa pokúšali uniknúť z Ukrajiny a Poľska. Cez územie Československa sa až do novembra 1947 presúvali ďalej na Západ do Rakúska a Nemecka. Československé vojsko v spolupráci s bývalými partizánmi a špeciálnymi jednotkami ministerstva vnútra sa snažili tomuto prechodu zabrániť a banderovcov zlikvidovať.

55 V pôvodnom texte je *„Šejman“*. Správne *„Šejnman“*. ŠEJNMAN, Michal Markovič: *Vatikán mezi dvěma světovými válkami.* Brno : Rovnost, 1949.

56 V zápise s číslom 5 je text *„v Sovětském svazu brožura ‚Vatikánská politika‘“*.

57 Po procese s Józsefom Mindszentym vyšla v Maďarsku najprv takzvaná Žltá kniha, kde boli zhromaždené dokumenty proti nemu. Následne vyšla takzvaná Čierna kniha, ktorá obsahovala priebeh samotného procesu s maďarským kardinálom. V roku 1949 boli v Československu vydané k tejto problematike dve publikácie: *Prečo súdili Mindszentyho* (Dokumenty k Mindszentyho trestnej veci). Povereníctvo informácií a osvety. Bratislava : Tatran, 1949 a *Proces s kardinálem Mindszentym*. Praha : Ministerstvo informací a osvěty, 1949.

teriál z výstřižků Monitoru k vatikánské politice byl převzat od s.[oudružky] Krestýnové[58] a předán ihned s.[oudruhu] Čížkovi.

Studijní oddělení ministerstva spravedlnosti prohledá ihned materiál z procesu Rajk[59] a Kostov[60] jen z toho hlediska, aby zjistilo, zda v procesech je materiál, týkající se Vatikánu. Zařídí s.[oudruh] Milan Cícha[61] a výpisky zašle ihned s.[oudruhu] Čížkovi.

Materiál, týkající se t.[ak]zv.[ané] slovenské mindszentyády je na generální prokuratuře a studuje ho s.[oudruh] Dr. Kraus[62]. S.[oudruh] Dr. Kraus učiní z materiálu výpisky k otázce vatikánské účasti; tento materiál prohlédne ještě s.[oudruh] Ujhelyi, který vedl tuto věc na

58 Věra Krestýnová, pracovníčka sekretariátu ministra spravodlivosti Alexeja Čepičku. Ako zapisovateľka sa zúčastňovala porád ministra s námestníkmi a prednostami oddelení.

59 Lázsló Rajk (1909 – 1949), maďarský komunistický politik, od roku 1944 tajomník ÚV a od roku 1945 člen politbyra, minister vnútra (1946 – 1948), minister zahraničných vecí (1948 – 1949). V roku 1949 bol väznený a odsúdený v politickom procese na smrť a 15. októbra 1949 nakoniec aj popravený. V roku 1956 bol rehabilitovaný.

60 Trajčo Kostov (1897 – 1949), od roku 1920 člen bulharskej komunistickej strany, ktorú viedol ako prvý tajomník (1944 – 1948), obvinený z protisovietskeho zmýšľania a špionáže bol 14. decembra 1949 odsúdený na smrť a o dva dni popravený.

61 Milan Cícha (1921 – ?) sa narodil 17. októbra 1921 v Blatnici pod Svatým Antonínkem. Členom KSČ bol od 1. júla 1945. Ako právnik absolvoval sudcovskú prax na Krajskom súde v Uherskom Hradišti. Na Ministerstve spravodlivosti v Prahe pracoval ako tajomník námestníka ministra, potom bol prednostom trestného oddelenia. Počas straníckej previerky bol hodnotený ako svedomitý, poctivý a uvedomelý príslušník strany. Do politickej práce v strane sa zapájal, ale kvôli pracovnej vyťaženosti v úrade sa neangažoval v miestnej organizácii. Ako záväzok prijal, že okrem marxisticko-leninského krúžku bude viesť aj krúžok náhradného školenia, a že o *„lidovém soudnictví bude referovat nejen ve své místní organisaci, ale i jinde“*. Po straníckych previerkach v čase normalizácie bol vylúčený z KSČ. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

62 František Kraus (1908 – ?) sa narodil 6. júna 1908 v Poniklé nad Jizerou. Členom KSČ bol od roku 1948. Študoval na štátnom reálnom gymnáziu v Jilemnici, kde v júni 1927 maturoval. Právnicke štúdium absolvoval v rokoch 1927 – 1932 na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. V rokoch 1931 – 1933 pracoval v rôznych notárskych kanceláriách. V máji 1933 urobil III. štátnu skúšku z práva a začal sa pripravovať na zloženie sudcovskej skúšky. Dňa 23. júla 1934 sa na Krajskom súde v Jičíne stal čakateľom v prípravnej službe sudcu a k 30. augustu 1935 bol už vedený ako auskultant. Dňa 26. januára 1937 bol menovaný sudcom v obvode vrchného súdu v Prahe. V auguste 1938 žiadal o menovanie za okresného sudcu v Semiloch alebo Libáni, v čom mu ale nevyhoveli. Po skončení II. svetovej vojny opäť žiadal o preloženie, tentokrát za okresného sudcu do Jablonca nad Nisou. Sťažoval sa, že aj keď bol menovaný za sudcu, nedostal adekvátne pracovné miesto s príslušným platom, čo poškodilo jemu i jeho rodine. V decembri 1945 bol však menovaný za verejného žalobcu pri mimoriadnom ľudovom súde v Jičíne. Až v máji 1946 ministerstvo spravodlivosti uznalo jeho sťažnosť a prepožičalo mu služobné miesto okresného sudcu v Jablonci nad Nisou, a to dokonca so spätnou platnosťou od 28. októbra 1938. Od toho dátumu mu mal byť vyplatený aj služobný plat. Lenže v Jičíne ho nemal kto nahradiť a dokonca bol z Krajského súdu preradený na Štátne zastupiteľstvo. Od 19. novembra 1948 bol správcom okresného zastupiteľstva, potom okresnej prokuratúry v Jičíne. Tu pôsobil do 6. februára 1950, keď bol preložený na Generálnu prokuratúru do Prahy, kde dostal do agendy veci Štátnej prokuratúry a Štátneho súdu. NA, f. GP, sv. 71. Kraus František.

státní prokuratuře v Bratislavě. S.[oudruh] Ujhelyi bude předvolán na úterý a současně dálnopisem o tom zpraven.

Z hodonínského procesu bude vytěženo svědectví Bečky pokud jde o činnost vatikánských agentur a řádů v zahraničí[63] proti československé republice.

S.[oudruh] Košař zjistí ve vnitru materiál o východním ústavu v Římě[64] a o jeho činnosti vůči Sovětskému svazu a zemím lidové demokracie. Materiál bude k disposici pro s.[oudruha] Čížka v pondělí.

S.[oudruh] Neuls prohledá ještě materiál, který už zkoumal a který je v kabinetu ministerstva spravedlnosti[65] a to z hlediska dokumentace o politice Vatikánu, řádů a klášterů proti Československu a zemím lidové demokracie. Materiál musí být k disposici v úterý pro s.[oudruhy] Čížka a Urválka.

S.[oudruh] Čížek si vyžádá z archivu Rudého práva materiál týkající se politiky Vatikánu v kapitalistických zemích a konkrétní materiál o procesech v Polsku (proti duchovním a příslušníkům řádů). S.[oudruh] Průša prohledal v tomto směru také materiál církevního úřadu a v pondělí sdělí s.[oudruhu] Čížkovi jeho výtěžky. Materiál ze Slovenského [národního] povstání, pokud jde o postoj katolického kleru k tomuto povstání[66], vyhledá a zpracuje s.[oudruh] Ujhelyi, spolu s vhodnými soudruhy z pověřenectva spravedlnosti a vnitra. S.[oudruhu] Ujhelyimu dán ihned v tomto směru dálnopisný pokyn přes ministerstvo vnitra s tím, aby tento materiál připravil do úterka, přivezl osobně s.[oudruhu] Čížkovi. Stejně tak[67] materiál vztahující se k benderovským akcím a k podpoře těchto benderovců se strany kleru a zejména klášterů.

Materiál o klášterech a řádech sebraný s.[oudruhem] Hubem je již rozmnožen a s.[oudruh] Hub zařídí, aby ještě během neděle byl tento materiál v dostatečném množství dodán s.[oudruhu] Čížkovi pro veřejné žalobce a předsedu senátu. S.[oudruh] Košař opatří a zpracuje do pondělka materiál z Olomouce – Sklenovský. Tento materiál bude zpracován jako spis s příslušným očíslovaním stránek, které mají být v procesu použity, aby se tak po technické stránce usnadnilo jeho používání předsedou v procesu.

S.[oudruh] Aleš zajistí spolu se s.[oudruhem] Zieglerem řádné zpracování materiálu, pokud jde o rozvratnické akce klášterů a řádů a nebo jejich příslušníků proti lidově demokratickému zřízení z dosavadních již provedených procesů. Tento výběr z materiálu musí se

63 V zápise s číslom 5 je *„a zahraničí“*.

64 Pontificio Istituto Orientale v Ríme založil 15. októbra 1917 pápež Benedikt XV. Od roku 1920 mohol tento inštitút udeľovať akademické tituly v oblasti teológie. V roku 1928 vtedajší pápež Pius XI. v encyklike „Rerum Orientalium“ nabádal biskupov, aby poslali na štúdiá do inštitútu budúcich profesorov v oblasti východnej teológie. V tom istom roku bol inštitút priradený ku Pápežskej gregoriánskej univerzite.

65 Slovo *„spravedlnosti“* v zápise s číslom 5 chýba.

66 V zápise s číslom 5 text *„pokud jde o postoj katolického kleru k tomuto povstání“* chýba.

67 Slovo *„tak“* v zápise s číslom 5 chýba.

dít podle zásadního hlediska: dokumentovat rozvratnickou činnost řádů a klášterů a ukázat na řády a kláštery jako semeniště protistátní vatikánské politiky.

Materiál z benderovských akcí, který je zde k disposici (Hučko[68], klášter v Libějovicích, biskup Gojdič[69]), prohlédne a zpracuje s.[oudruh] Růžička a s.[oudruh] Hruban[70]. Pokud

68 Pankratij Pavel Hučko (1913 – 2002), bazilián, narodil sa 21. apríla 1913 v Mučoni, v dnešnom Maďarsku. Rehoľné sľuby u baziliánov zložil 29. júna 1932 a za kňaza bol vysvätený 19. augusta 1937. Do roku 1943 pôsobil v Medzilaborciach, potom v Prešove. Vladyka Pavol Gojdič mu zveril pastoráciu gréckokatolíkov v Prahe, kde pôsobil v rokoch 1945 – 1947. V marci 1947 bol zatknutý a potom súdený Štátnym súdom v Prahe. Dňa 18. decembra 1948 bol vynesený rozsudok, ktorým bol odsúdený na 15 rokov väzenia. V neprítomnosti boli odsúdení aj jeho spolupracovníci Gregor Buranyč a provinciál baziliánov Sebastián Sabol, obaja na doživotie. ABS, f. H-259 III. V procese Augustin Machalka a spoločníci komunisti síce využili Hučka ako svedka proti Jánovi Mastiliakovi, ale sami museli priznať, že jeho svedectvo sa nepodarilo dostatočne overiť, a teda aj náležite použiť pre proces. Hučko bol svedkom aj v procese proti slovenským biskupom Jánovi Vojtaššákovi, Michalovi Buzalkovi a Pavlovi Gojdičovi. Po 13 rokoch bol prepustený z väzenia, ale nemohol pôsobiť ako kňaz. Aj keď sa oženil, na sklonku svojho života sa zmieril s Cirkvou a pristupoval aj k sviatostiam. Pankratij Pavel Hučko zomrel 11. marca 2002 v nemocnici v Košiciach.

69 V pôvodnom texte je nesprávne *„Koldič"*. Správne *„Gojdič"*. Prešovský gréckokatolícky vladyka Pavol Peter Gojdič (1888 – 1960), narodil sa 18. júla 1888 v Ruských Pekľanoch, v rodine gréckokatolíckeho kňaza. Ako mladý kňaz, stal sa ním 27. augusta 1911, pôsobil väčšinou v Prešove. V roku 1922 vstúpil k baziliánom, kde 10. marca 1924 zložil rehoľné sľuby. Dňa 14. septembra 1926 bol menovaný za apoštolského administrátora prešovskej eparchie. Pápež Pius XII. ho dňa 11. apríla 1940 menoval sídelným prešovským biskupom. Počas II. svetovej vojny bol prenasledovaný, lebo sa zastával veriacich hlásiacich sa k rusínskej národnosti. Ani v komunistickom režime ho neobišlo prenasledovanie. V apríli 1950 bol dokonca zatknutý. Po internácii a krutej vyšetrovacej väzbe bol postavený pred senát Štátneho súdu v Bratislave. Ten ho vo vykonštruovanom procese, zvlášť keď odmietol prestúpiť na pravoslávie, 15. januára 1951 odsúdil na doživotný trest. V roku 1955 mu síce bol trest zmiernený na 25 rokov väzenia, ale slobody sa už nedožil. Zomrel 17. júla 1960 v leopoldovskej väznici. Pápež Ján Pavol II. ho dňa 4. novembra 2001 na Svätopeterskom námestí vo Vatikáne vyhlásil za blahoslaveného. POTAŠ, Marián: *Dar lásky. Spomienky na biskupa Pavla Gojdiča, OSBM.* Prešov : Vydal Rád sv. Bazila Veľkého vo Vydavateľstve USPO Peter Smolík, 1999. ISBN 80-88717-36-1

70 Zdeněk Hruban (1919 – ?), narodil sa 30. novembra 1919 v Prahe. Po maturite na gymnáziu v máji 1938 vybral si štúdium práva. Keďže počas svetovej vojny nemohol študovať, pracoval ako úradník v První české vzájemné pojišťovně v Prahe. Po skončení vojny pokračoval v štúdiu. Tri štátne skúšky z práva, posledná bola v decembri 1946, absolvoval na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. V januári 1947 začal prípravnú službu sudcovskú na Krajskom civilnom súde v Prahe, ktorá trvala do 1. októbra 1949. Prebral vedenie správy okresnej prokuratúry v Karlových Varoch a v polovici decembra 1949 bol s účinnosťou od 1. novembra menovaný sudcom Krajského súdu v Karlových Varoch. Tu však bol iba krátko, lebo ho preložili na Krajský súd v Prahe s tým, že od 4. marca 1950 pracoval na Štátnej prokuratúre v Prahe. Potom bol v auguste ustanovený prokurátorom na Krajskej prokuratúre v Prahe, ale naďalej zostal pridelený k Štátnej prokuratúre v Prahe. K 1. novembru 1951 bol premiestnený na miesto okresného prokurátora v Benešove. O rok bol už povolaný ako prokurátor na Generálnu prokuratúru do Prahy. NA, f. GP, sv. 48, Hruban Zdeněk a f. MS, (nespracováno).

je o Gojdiče[71], prostuduje tuto věc rovněž s.[oudruh] Hub z hlediska, zda bude možno použít tento materiál u tohoto procesu. Studium a zpracování materiálu musí být hotovo do úterka.

S.[oudruh] Čížek si vyžádá a prohlédne spis Bobe[72] a to zejména v souvislosti s Jarolímkem[73].

71 V pôvodnom texte je nesprávne *„Koldiče"*. Správne *„Gojdiče"*.

72 Franz Werner Bobe (1902 – 1947), maltézsky rytier, narodil sa 22. februára 1902 v Hockendorfe pri Drážďanoch v Nemecku. Po skončení ľudovej školy začal roku 1914 študovať na deväťročnom gymnáziu s humanitným zameraním v Drážďanoch, kde po 9 rokoch zmaturoval. Začal študovať filozofiu na univerzite v Halle a v rokoch 1924 – 1927 katolícku teológiu a filozofiu vo Würzburgu, potom rok v Ríme a v rokoch 1929 – 1930 vo Viedni. K Maltézskym rytierom vstúpil roku 1930 a hneď začal noviciát v Prahe. Tu dokončil aj svoje štúdium a roku 1932 bol vysvätený za kňaza. V rokoch 1933 – 1937 bol kaplánom v chráme Panny Marie Vítězné v Prahe. V marci 1933 bol konventnou kapitulou zvolený za podpriora Maltézskeho rádu. Dňa 15. júna 1937 ho Svätá Stolica menovala priorom vikárom s plnými právami priora. Po smrti priora sa v auguste 1939 stáva priorom. Dňa 15. mája 1945 bol zatknutý a obvinený zo spolupráce s Gestapom. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 15, a.j. 95. Počas väzby mu vyšetrovatelia sľúbili, že ak bude vypovedať podľa ich plánu, zachráni si život. Napokon bol odsúdený retribučným súdom na trest smrti, azda aj ako nepohodlný svedok, a 16. apríla 1947 bol v Prahe popravený. Vladimír Pícha, takisto člen Rádu Maltézskych rytierov, dňa 31. januára 1948 pred vyšetrovateľmi vypovedal, že priorom Rádu pred záborom Nemcami (POZN. pravdepodobne mal na mysli rok 1942, keď nemeckí okupanti zabrali celý majetok spravovaný Rádom) bol Josef Hamršmíd a podpriorom bol Ludvík Vachek. Pícha ďalej objasňuje postavenie Bobeho v Ráde, čím vlastne poukazuje na príčinu treníc medzi Bobem a ďalšími členmi Rádu, čo je dôležitým kľúčom k pochopeniu vzťahov v Ráde. Členovia Rádu Bobeho neuznávali ako priora, pre nich bol podľa Píchu iba jednoduchým členom Rádu. V protokole sa uvádza: *„Ještě za života Hamršmída, byl Bobe jmenován dr. Fedrem, švýcarským kapucínem – visitátorem Řádu, vikářem převora (zástupcem). Po Hamršmídově smrti týž visitátor jej jmenoval převorem, což bylo proti stanovám řádu, neb převor měl býti volen členy řádu. Na základě toho byl Bobe kardinálem Kašparem z této funkce sesazen ale později za pomoci Gestapa (po smrti kard.*[inála] *Kašpara) znovu byl do svého úřadu uveden. Toto se stalo proti vůli všech členů Řádu a Bobe byl jako převor ignorován. Pokud mohu uvésti až na převora Bobeho, chovali se všichni členové Řádu loyálně k československé republice a nesnášeli okupantský režim."* ABS, f. 305. 389-1. Protokol s Vladimírom Píchom spísaný na Oblastnej úradovni Štátnej bezpečnosti v Prahe. Praha 31. 1. 1948.

73 Stanislav Bohuslav Jarolímek (1900 – 1951), opát kláštora premonštrátov na Strahove, generálny vikár rádu a zástupca generálneho predstaveného rádu s funkciou vizitátora premonštrátskych kláštorov v Čechách a na Morave. Narodil sa 14. januára 1900 vo Vilíne pri Sedlčanoch. Po maturite vstúpil k premonštrátom a vykonal si noviciát. Študoval v Ríme a kňazom sa stal 30. novembra 1926. Po vysviacke bol druhým kaplánom na Strahove v Prahe. Bol aj sekretárom opáta a formátorom klerikov. Strahovským opátom bol menovaný v roku 1942. Počas II. svetovej vojny podporoval protinacistický odboj, za čo bol po vojne vyznamenaný. Aj napriek vážnej chorobe, lekári mu diagnostikovali rakovinu žalúdka, zatkla ho 16. septembra 1950 Štátna bezpečnosť a podrobila tvrdému vyšetrovaniu. Bol obvinený z protištátnych činov, z protikomunistického postoja, a takisto že mal kontakty s členmi protektorátnej vlády, čo bolo označené za kolaboráciu. Jeho korešpondencia so zahraničím, s generálnym predstaveným premonštrátov Hugom Nootsom, niektorými emigrantmi či internunciom Saveriom Ritterom bola kvalifikovaná ako odosielanie správ o hospodárskom a politickom živote v Československu, teda ako špionáž. V procese proti českým biskupom a ich

S.[oudruh] Košař zajistí a zpracuje materiál vnitra, který má k disposici ministerstvo vnitra sbírající materiál o řádech, zejména zpracuje materiál týkající se zpravodajské organisace Vatikánu. Tento materiál s.[oudruh] Košař připraví na pondělí.

S.[oudruh] Košař zjistí zda je možno vytěžit pro tento proces nějaký materiál o řádech od Horského[74] – Maltézský řád. Podá o tom zprávu nejpozději v úterý ráno. S.[oudruh] Košař dodá do pondělka materiál o Verolinově[75] cestě na Slovensko.

Slovenský materiál o řádech a klášterech od s.[oudruha] Gibra[76] zajistí s.[oudruh] Hub a to nejpozději do úterka. S.[oudruh] Hub dodá také s.[oudruhu] Čížkovi brožuru Manhattana[77] – Vatikán a XX. století[78].

pomocníkom Stanislav Zela a spoločníci bol 2. decembra 1950 odsúdený Štátnym súdom v Prahe na 20 rokov väzenia. Zdravotný stav sa mu dramaticky zhoršil až natoľko, že 31. januára 1951 zomrel vo väzenskej nemocnici na Pankráci. Pohreb sa odohral v tichosti v Nebušiciach pri Prahe. ABS, f. H-187/6.

74 Priezvisko Horský sa nepodarilo identifikovať. Je možné, že mohlo ísť o Karla Viléma Horkého, člena Rádu Maltézskych rytierov, ktorý bol zatknutý Štátnou bezpečnosťou a vypočúvaný v Prahe. ABS, f. 305. 389-1. Protokol s Karlom Horkým spísaný na Oblastnej úradovni Štátnej bezpečnosti v Prahe. Praha 31. 1. 1948.

75 V pôvodnom texte je nesprávne *„Veroliniově“*. Správne *„Verolinově“*. Gennaro Verolino (1906 – 2005?), niekedy je v dokumentoch použitá aj latinská verzia jeho krstného mena (Januarius), Chargé d'affaires apoštolskej internunciatúry v Prahe. Komunisti sa snažili, zvlášť po februári 1948, o jeho odvolanie z funkcie, čo sa im aj v marci 1949 podarilo. Z Prahy odišiel v júli 1949. V roku 1951 bol vysvätený za biskupa a naďalej pracoval v diplomatických službách Vatikánu v Južnej Amerike.

76 V dokumente 1.2. je uvedené priezvisko Geber.

77 V pôvodnom texte je nesprávne *„Menheaterna“*. Správne *„Manhattana“*.

78 MANHATTAN, Avro: *Vatikán proti dvacátému století*. Praha : Život a práce, 1950.

Materiál k Čihošti bude zajištěn takto: budou vedeni jako svědci kaplani Váňa[79] a Žitný[80] a to v tom směru, že Tajovský[81] rozšiřoval podvod o čihošťském[82] zázraku. Dále bude třeba zajistit svědky přítomné tak zv.[anému] zázraku a to ty svědky, kteří by dnes při hlavním přelíčení mohli vylíčit, jak z počátku zázraku věřili, jak se pak později přesvědčili o podvodu, a kteří by veřejně tento podvod odsoudili.

79 V pôvodnom texte je nesprávne *„Baňa“*. Správne *„Váňa“*. V zápise s číslom 5 toto priezvisko chýba, v zápise z NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 14, a.j. 91. je dopísané ručne ceruzkou. Miloslav Váňa (1912 – 1976), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 14. februára 1912 v Rynárci. Za kňaza bol vysvätený 27. júna 1937. Najprv bol kaplánom v Pacove. Od 1. augusta 1939 bol kaplánom a od 31. augusta 1947 administrátorom farnosti Horní Cerekev. Zomrel 8. októbra 1976. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 2.

80 Václav Žitný (1917 – 2007), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 12. októbra 1917 v Kašoviciach. Kňazom sa stal 25. júna 1944. Pôsobil ako kaplán vo farnostiach Deštná, Ledenice a od 1. decembra 1948 v Pelhřimove. V rokoch 1950 – 1952 bol internovaný v Želive a Hájku. Od novembra 1952 pôsobil najprv ako kaplán a od 7. februára 1974 ako administrátor v Tábore. K 1. máju 1985 odišiel do dôchodku. Zomrel 31. decembra 2007 v Tábore. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 2.

81 Vít Bohumil Tajovský (1912 – 1999), český premonštrát, opát kláštora v Želive okres Humpolec, narodil sa 3. marca 1912 v Klaněčné, okres Havlíčkov Brod. Do školy začal chodiť v Poděbabech a potom na gymnázium v Havlíčkovom Brode. Pred rokom 1934, teda pred vstúpením do premonštrátskeho kláštora v Želive, študoval v kňazskom seminári v Hradci Královom. Výber rehole premonštrátov nebol náhodný, keďže jeho príbuzný Anastáz Jan Opasek bol opát břevnovského kláštora, čím mohol lepšie vniknúť do tajov mníšskeho života. Sviatosť kňazstva prijal v Hradci Královom v roku 1937. V kláštore ho predstavení poverili úradom domového ekonóma, a pretože študoval archívnu školu, mal na starosti aj knižnicu a archív. Mimo kláštora sa venoval práci s mládežou, najmä v Orli, v skautingu a Hnutí katolíckej mládeže. Okrem toho na súkromnom gymnáziu v Humpolci vyučoval náboženstvo, filozofiu, latinčinu a dejepis. Dňa 7. januára 1948 bol zvolený za želivského opáta. Úrad mohol spravovať iba dva roky, pretože 30. januára 1950 došlo k jeho zatknutiu a vyšetrovaniu v súvislosti s takzvaným čihošťským zázrakom. V monsterprocese bol 5. apríla 1950 odsúdený na 20 rokov väzenia. V roku 1960 sa dostal z väzenia na slobodu. Pracoval v civilných zamestnaniach ako lesný robotník, kurič a nakoniec ako archivár. V roku 1968 sa na krátky čas dostal do duchovnej správy. Veľmi aktívne sa zapojil do procesu obnovy rehoľného života v Československu a bol zvolený za predsedu Konferencie vyšších predstavených. V roku 1972 mu bola opäť komunistickým režimom zakázaná duchovná služba. V období normalizácie bol znova v pozornosti Štátnej bezpečnosti, pretože sa aj naďalej aktívne zapájal do duchovnej činnosti, organizácie rehoľného života a prípravy takzvanej Desaťročnej duchovnej obnovy národa. Aj vďaka jeho snahám bol po novembri 1989 obnovený želivský kláštor premonštrátov. Zomrel 11. decembra 1999 v Želive. TAJOVSKÝ, Vít Bohumil: *Člověk musí hořeti. Rozhovor Aleše Palána a Jana Paulase s opatem želivského kláštera.* Praha : Nakladatelství Torst, 2001. ISBN 80-7215-126-6 (Ďalej: TAJOVSKÝ, V.B.: Člověk musí hořeti).

82 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„čihoštském“*. Správne *„čihošťském“*. Takto to bolo opravené v celom dokumente.

Dohodnuto, že s.[oudruh] Košař zařídí vhodnou perlustraci všech[83] svědků, zjistí[84] jejich názory na čihošťský zázrak, a navrhne, kteří ze svědků mají být zavolán[i] k procesu. Musí být provedeno nejpozději do úterka.

S.[oudruh] Čížek bude v tomto směru ve spojení se s.[oudruhem] Košařem. Z čihošťského materiálu bude použit dále protokol Toufarův[85] a otázka promítání filmu bude ještě dodatečně dohodnuta. I v případě promítání filmu šlo by jen o dokumentární část z tohoto filmu. Při promítání případu Čihošť musí být dokumentována účast De Livy[86] na čihošťském podvodu.

II. REŽIE A TECHNIKA PROCESU

Proces začíná v pátek 31. března a končí ve středu, kdy bude vynesen rozsudek. Zda v líčení bude pokračováno i během neděle, se rozhodne podle situace.

Žalobu vedou s.[oudruzi] Čížek, Urválek, Biedermannová, Střída a Růžička.

Předseda senátu s.[oudruh] Dr. Novák, sdělí v pondělí složení senátu a zajistí též náhradního soudce z lidu.

Stejně tak v pondělí sdělí jména advokátů ex offo.

S.[oudruzi] Novák, Richter[87] a Ziegler zajistí zapisovatelskou službu (dva auskultanty, komorní stenografy). Komorní stenografy zajistí s.[oudruh] Richter. S.[oudruh] Richter

83 V zápise s číslom 5 chýba slovo *„všech“*.

84 V zápise s číslom 5 je použité slovo *„zajistí“*, ale môže to byť aj preklep.

85 Josef Toufar (1902 – 1950), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 14. júla 1902 v obci Arnolec, okres Jihlava. Ako duchovný pôsobil v Zahrádce (1940 – 1948) a v Čihošti (1948 – 1950). Podľa svedkov sa dňa 11. decembra 1949 počas kázne pohol kríž na oltári v čihošťskom kostole. Komunistický režim chcel túto udalosť využiť na kompromitáciu Katolíckej cirkvi. Čihošťský farár bol 28. januára 1950 zatknutý a podrobený surovému vyšetrovaniu. Vyšetrovatelia ho nútili priznať sa, že zázrak vyrobil na príkaz Vatikánu alebo vysokej cirkevnej hierarchie. Keď sa im to nedarilo, ešte viac pritvrdili vo vyšetrovacích metódach, teda v surovosti počas vyšetrovania, následkom čoho dňa 25. februára 1950 Josef Toufar zomrel. O čihošťskom zázraku bol nakrútený aj propagandistický film s názvom *„Běda tomu, skrze něhož přichází pohoršení“* (v archívnych dokumentoch sa vyskytuje aj ďalší názov: *„Běda tomu, skrze koho pohoršení přichází“*). Film sa premietal v kinách už v marci 1950, ale veľmi rýchlo bol stiahnutý, keďže jeho politický účinok nenaplnil očakávania komunistov.

86 Ottavio de Liva (1911 – 1965), tajomník internunciatúry a od 13. júla 1949 do 20. marca 1950 chargé d'affaires pražskej internunciatúry. Komunistický režim ho neuznal ako vatikánskeho diplomata a vyčítal mu, že popudzuje cirkevnú hierarchiu proti ľudovodemokratickému režimu. Dňa 16. marca 1950 ministerstvo zahraničia adresovalo Vatikánu nótu so žiadosťou, aby de Liva opustil územie Československa, čím boli prerušené diplomatické styky Československa s Vatikánom. O dva dni odcestoval z Československa a pôsobil na nunciatúre v Rakúsku. V roku 1962 sa de Liva stal titulárnym arcibiskupom a pôsobil ako Apoštolský internuncius v Indonézii.

87 Hugo Richter (1895 – ?), pôvodným povolaním advokát, narodil sa 24. októbra 1895 v Přerove na Morave. Po maturite študoval na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. V čase od 26. júna 1919 do 1. augusta 1924 absolvoval advokátsku prax. Advokátsku skúšku zložil 17. marca 1924 a 6. augusta bol zapísaný do zoznamu advokátov. Potom pracoval ako advokát v Prahe. Od 1. júna 1945 bol vedený ako člen KSČ. Pôsobil aj ako vedúci verejný žalobca pri Mimoriadnom

také zajistí dostatečný počet schopných a spolehlivých písařských sil pro okamžité převádění stenografických záznamů.

S.[oudruh] Košař zajistí dva znalce a to jednoho z oboru politického, druhého z oboru vojenského. Tyto znalce sdělí nejpozději v úterý.

Prozkoumání technické stránky rozhlasového zařízení

Zajistí s.[oudruh] Ziegler, který v pondělí dá prohlédnouti odborníky zařízení rozhlasu, v porotní síni na Pankráci a zavolá odborníka k zlepšení akustiky v porotním sále.

Střežení budovy a služby v jednacích síních zajistí s.[oudruh] Košař pokud jde o SNB a StB a s.[oudruh] Richter pokud jde o SVS.

Organisování veřejnosti

Bude zajištěno s.[oudruhy] Richterem, Černým[88] a Hubem a to podle těchto zásad: nikoliv veřejnost stejnou na všech pět dnů, ale střídání publika. Veřejnost bude organisována z vrstev dělnických, mládeže, kněží, studentů a z venkovských obcí (vybrány budou kraje podle místa žalovaných). Bylo by potřebné organisovat též veřejnost ze Slovenska. Přesný plán bude soudruhy předložen v pondělí dopoledne, promyšlen do všech nutných podrobností.

Tisk

Cizí novináři budou připuštěni, pokud jsou zde akreditováni. Československý tisk bude zastoupen jako obvykle. Zejména ovšem musí být zajištěna účast ze „Zemědělských novin" a „Lidové demokracie". S.[oudruh] Neuls zajistí film a rozhlas a podá v úterý dopoledne zprávu o provedených úkolech. Spojení s rozhlasem a filmem během procesu zajistí ss. veřejní žalobci sami.

ľudovom súde v Prahe. Dňa 4. októbra 1948 ho vtedajší minister spravodlivosti Alexej Čepička navrhol do úradu predsedu Štátneho súdu v Prahe. V krátkom hodnotení o ňom Čepička uvádza: *„Vynikajícím způsobem se uplatnil jako vedoucí veřejný žalobce u mimořádného lidového soudu v Praze"*. V roku 1949 bol skutočne menovaný do úradu, na čom mal zásluhu predovšetkým Alexej Čepička. Počas straníckej previerky v roku 1950 o ňom spolustraníci konštatovali, že úlohy v strane si plní a ako nadriadený v styku so zamestnancami sa javí ako dobrý komunista. Teoreticky *„je na výške"* a svoju príslušnosť k strane *„chápe velmi dobře"*. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence; f. MS, (nespracováno). Návrh na jmenování. 4. 10. 1948 a *Justice I.*, s. 175. V procese Augustin Machalka a spoločníci bol zaangažovaný ako predseda Štátneho súdu. Podieľal sa na organizácii verejnosti pre proces, mal zabezpečiť prevod stenografických záznamov, ale najmä spolu s Karlom Čížkom pripravoval návrh obžaloby.

88 Václav Černý (1906 – ?), narodil sa 17. júla 1906 v Prahe. Maturoval v roku 1925 a právnickú fakultu zakončil v máji 1930. Po absolvovaní praktikantskej lehoty zložil 27. mája 1935 sudcovskú skúšku. Najprv pracoval ako okresný sudca, od 1. mája 1942 bol sudcom na krajskom trestnom súde v Prahe. V júni 1945 sa stal členom KSČ. Od apríla 1948 pracoval ako zástupca prednostu III. Odboru, a zároveň bol prednostom retribučného oddelenia ministerstva spravodlivosti. V rokoch 1949 – 1952 zastával funkciu námestníka predsedu Štátneho súdu v Prahe. NA, f. MS, (nespracováno). Návrh na jmenování.

Musí být zajištěna absolutní isolace obžalovaných. Za to ručí s.[oudruh] Richter. Při projednávání budou mezi obžalovanými sedět členové SNB. Výběr členů SNB zajistí s.[oudruh] Košař.

Vlastní režie procesu

Nové přepracování žaloby provedou s.[oudruzi] Čížek, Urválek a Aleš během neděle. Žaloba bude předložena ještě k nahlédnutí Dr. Karlu Klosovi. Publikace žaloby bude provedena na místě vazby obžalovaných s.[oudruhem] Čížkem v pondělí večer.

Případné návštěvy advokátů u obžalovaných po publikaci obžaloby budou povoleny; S.[oudruh] Košař ještě prošetří a během pondělka sdělí s.[oudruhovi] Čížkovi, zda návštěvy advokátů budou povoleny na místě dosavadní vazby obžalovaných či jinak. O tom bude také informován od s.[oudruha] Čížka s.[oudruh] Dr. Klos.

Materiál sebraný v procesu musí být roztříděn z hlediska jeho užití při konstitutech jednotlivých obžalovaných, případně i svědků. To je při roztřídění tohoto materiálu nutno zajistit, aby v procesu se neukázala jen tříšť nějakých zpráv, dokumentů atd., nýbrž aby materiál organicky souvisel s jednotlivými výslechy obžalovaných, případně svědků a jeho užití bylo promyšleno i z hlediska gradací procesu. Toto roztřídění materiálu bude provedeno veřejnými žalobci a předsedou senátu po jeho sebrání a prostudování nejpozději ve čtvrtek 30. března.

Přitom je nutno současně stanovit přesný pořad výslechů jednotlivých obžalovaných i svědků.

Soudruzi veřejní žalobci si rozvrhnou mezi sebou celou procesní materii a to tak, že s.[oudruh] Čížek bude vést a sledovat proces z hlediska materiálu o vatikánské politice, s.[oudruh] Urválek s hlediska reakční a protistátní činnosti klášterů a řádů, současně s konkrétním obviňováním v tomto procese, ostatní tři soudruzi rozdělí si úlohy[89] podle dohody – zajistí s.[oudruh] Čížek. S.[oudruh] Čížek v pondělí odpoledne sdělí s.[oudruhu] Dr. Klosovi rozdělení úloh a studia materiálu mezi veřejnými žalobci.

Závěrečné řeči budou mít s.[oudruzi] Čížek, Urválek a Biedermannová. Soudruzi předloží předem myšlenkové schema svých projevů a to ve středu.

S.[oudruh] Čížek projedná s advokáty ex offo nutné otázky spojené s řádným a fair vedením procesu se strany advokátů ex offo.

Veřejní žalobci ještě dnes provedou rozpravu a rozdělení materiálu pro proces, studium a zpracování procesu.

Převoz obžalovaných k procesu zařídí s.[oudruh] Košař se s.[oudruhem] Zieglerem.

Transport Bečky z Hodonína zařídí s.[oudruzi] Ziegler a Richter s orgány SVS. Transport bude doprovázet orgán StB, zajistí s.[oudruh] Košař. O době transportu se soudruzi dohodnou.

89 V zápise s číslom 5 je slovo *„úkoly“*.

S.[oudruh] Čížek vyslechne ještě Mastiláka[90] a Mikuláška[91], s hlediska doplnění proces-

90 Ján Ivan Mastiliak (1911 – 1989), profesor v seminári redemptoristov v Obořišti, náboženský spisovateľ a špecialista na otázky unionizmu a ruskej duchovnosti, osobitne Solovjeva. Narodil sa 5. novembra 1911 v Nižnom Hrabovci pri Vranove nad Topľou. Do juvenátu redemptoristov vstúpil v roku 1922. Noviciát si vykonal v Stropkove a prvé rehoľné sľuby zložil roku 1929. Filozoficko-teologické štúdiá absolvoval v Obořišti a kňazom sa stal 12. augusta 1934. V roku 1937 ho predstavení poslali na štúdiá do Ríma. Tam na Východnom Inštitúte obhájil doktorskú prácu, ale doktorát z teológie na Gregoriánskej univerzite už kvôli zdravotným komplikáciám nestačil obhájiť. V roku 1944 sa vrátil na Slovensko, kde sa liečil z obnovenej tuberkulózy. Začiatkom roka 1945 prijal úrad igumena a niekoľko mesiacov bol predstaveným komunity gréckokatolíckych redemptoristov v Michalovciach. V lete ho predstavení poverili vyučovaním v seminári redemptoristov v Obořišti. Okrem vyučovania sa venoval spisovateľskej a prekladateľskej činnosti. Štátnou bezpečnosťou bol zatknutý 14. marca 1950. V monsterprocese dostal ako jediný doživotný trest, ktorý mu bol roku 1955 amnestiou znížený na 25 rokov väzenia. Prešiel väznicami v Ruzyni, na Pankráci, Mírove, vo Valdiciach a Leopoldove a až po 15 rokoch sa ocitol na slobode. Po prepustení vystriedal niekoľko civilných zamestnaní. V roku 1968 sa aktívne zapojil do obnovy rehoľného života a gréckokatolíckej cirkvi. Bol tiež menovaný za protoigumena michalovskej viceprovincie redemptoristov. Po normalizácii neustál v činnosti. Tajne u neho študovalo niekoľko desiatok neskôr tajne vysvätených kňazov. Preložil viac ako 100 knižných titulov, bol známym duchovným vodcom a spovedníkom, vypomáhal aj gréckokatolíckemu Ordinariátu v Prešove. Pádu komunizmu sa už nedožil, hoci sa za pád tohto režimu každý deň modlil. Zomrel 18. septembra 1989 v Prešove. Pochovaný je v Michalovciach. MASTILIAK, Ján: *Hrsť spomienok.* Bez dátumu a miesta vydania [Michalovce : Misionár, Vydavateľstvo Viceprovincialátu Kongregácie Najsvätejšieho Vykupiteľa, 1992]; DRÁB, Kamil: *Życie i działalność redemptorysty ojca Jana Mastiliaka (1911 – 1989)*. Praca magisterska. Tuchów : Papieska Akademia teologiczna w Krakowie,wydział teologiczny, Wyższe seminarium duchowne redemptorystów w Tuchowie, 1993; ČAČKOVÁ, Miroslava: *Dejiny duše ThDr. Jána Mastiliaka, CSsR.* Magisterská práca. Košice : Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach, Katedra morálnej teológie, 2007; MANDZÁK, Atanáz: Redemptorista Ján Ivan Mastiliak. Vedec, ktorý žil a zomrel v povesti svätosti. In: *Život za mrežami.* Editor Dzurjanin Stanislav. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2007, s. 232 – 249 a MANDZÁK, Daniel Atanáz: *Známy neznámy. Život a dielo redemptoristu Jána Ivana Mastiliaka (1911 – 1989).* Michalovce : Vydavateľstvo Misionár, 2009. ISBN 978-80-88724-41-4

91 V pôvodnom texte je nesprávne *„Mikoláška"*. Správne *„Mikuláška"*. Duchovný vodca Mariánskych družín, katolíckej mládeže a šéfredaktor časopisu Dorost František Mikulášek (1913 – 1993) sa narodil 24. apríla 1913 v Šošůvke, okres Blansko. Na jezuitskom gymnáziu na Velehrade začal študovať v roku 1930. Tu vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. Po dvojročnom noviciáte stredoškolské štúdia zakončil maturitou na gymnáziu v Prahe-Bubenči. Keďže mal nadanie na jazyky, predstavení ho poslali študovať do zahraničia. Filozofiu študoval v Pullachu pri Mníchove a teológiu v Innsbrucku v Rakúsku a vo Valkenburgu v Holandsku. Odtiaľ odišiel do Louvain v Belgicku, kde bol v máji 1940 uväznený a premiestnený do Perpignanu vo Francúzsku. Po niekoľkých mesiacoch sa mu podarilo vrátiť sa do Belgicka, kde súkromne dokončil teologické štúdium, a preto mohol byť 22. septembra 1940 vysvätený na kňaza. O rok neskôr sa dostal do vtedajšieho Protektorátu Čechy a Morava a pôsobil ako kaplán na Velehrade. Po dvoch rokoch ho predstavení preložili do Prahy, kde pôsobil v chráme svätého Ignáca, a zároveň bol profesorom teológie. Po skončení druhej svetovej vojny aktívne pracoval s katolíckou mládežou v rámci Združenia katolíckej mládeže. Dňa 14. marca 1950 bol zatknutý, uväznený a vyšetrovaný Štátnou bezpečnosťou. V monsterprocese bol 5. apríla 1950 odsúdený na 9 rokov väzenia. Po prepustení pracoval ako robotník v kameňolo-

ního materiálu, pokud jde o podezření ze zločinu špionáže.

Výslech obžalovaných předsedou senátu před hlavním přelíčením proveden nebude.

III. VYUŽITÍ A PROPAGACE PROCESU A JEHO VÝSLEDKŮ

1) Před procesem nebude v tisku zužitkován materiál o klášterech a řádech, shromážděny s.[oudruhem] Hubem. Bude však využit pro tisk k lepšímu zpracování materiálu z procesu a pro články zásadní povahy po procesu. Tento materiál bude dodán novinářům ve středu.
2) Fotografický a dokumentární materiál pro tisk. S.[oudruh] Košař zařídí během pondělka dodání fotografického materiálu z Nové Říše, rovněž tak dodá fotografický materiál z Čihoště a případně fotografický materiál z benderovců.

Fotografie z procesu Zrebený[92] Sovadina[93] (zvláštní konstrukce včelínu[94] pro úkryt uprchlíků) zařídí s.[oudruh] Neuls s filmem. Stejně s.[oudruh] Neuls zařídí opatření fotografií klášterů, o nichž se bude hovořit, zejména Libějovice, Znojmo, Fulnek, Želiv, Nová

---

me v rodnej Šošůvke, potom aj v Metro Blansko. Od roku 1967 bol opäť v duchovnej službe. Najprv vypomáhal vo viacerých farnostiach ako spovedník a od roku 1968 bol už aj v duchovnej správe ako kaplán v Jihlave. V rokoch 1968 – 1970 pôsobil ako redaktor Katolických novin. Od roku 1970 bol farárom v Prahe-Podolí a od roku 1990 pôsobil u svätého Ignáca v Prahe. Zomrel 12. novembra 1993 v Hradišti, okres Znojmo. Po pohrebných obradoch v Sloupě boli jeho telesné pozostatky prevezené do Prahy, tu bol pochovaný v hrobke jezuitov na Vyšehrade. MIKULÁŠEK, František: *Za zdí a bez zdí. (Vzpomínky známého jezuity dlouho vězněného komunisty pro víru).* Praha : Řád, 1992. (Ďalej: MIKULÁŠEK, F.: Za zdí).

92 Rajmund Albín Zrebený (1915 – ?), rehoľný brat kapucín v kláštore vo Fulneku, narodil sa 17. júna 1915 v Hodruši, okres Banská Štiavnica. Dňa 28. novembra 1950 bol Štátnym súdom v Prahe odsúdený na 10 mesiacov väzenia za ukrývanie utečencov. Po prepustení z väzenia vystúpil od kapucínov a oženil sa. Provinční archiv Provincie Kapucínů v Českej republike a VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964.* Olomouc : Matice cyrilometodějská, 2004, s. 242. (Ďalej: VLČEK, V.: Perzekuce).

93 Agathangelus František Sovadina (1912 – 1975), český kapucín, rodák z Přílep pri Holešove, kde absolvoval obecnú školu, narodil sa 10. februára 1912. Potom študoval na kapucínskom internátnom gymnáziu v Olomouci (serafínska škola). Prvé rehoľné sľuby zložil 12. augusta 1930. Potom študoval filozofiu v Breust-Eijsdene v južnom Holandsku a teológiu v Tours vo Francúzsku. V roku 1935 sa vrátil do Olomouca, kde doštudoval teológiu. Za kňaza bol vysvätený 5. júla 1936. Od roku 1937 pôsobil v Pezinku. Po skončení svetovej vojny bol 20. augusta 1945 menovaný za administrátora v kláštore vo Fulneku, kde pôsobil ako predstavený (gvardián) až do roku 1949. Koncom septembra 1949 bol zatknutý Štátnou bezpečnosťou a väznený vo Valdiciach a Hukvalde. Dňa 28. novembra 1950 bol odsúdený Štátnym súdom v Prahe na 4 roky. Trest si odpykal na Mírove, odkiaľ bol v júni 1953 prepustený. Potom pôsobil predovšetkým v Charitnom dome v Novej Horke pri Studénke, kde 13. mája 1975 zomrel. Provinční archiv Provincie Kapucínů v Českej republike a Rodinný archiv Rodu SOVADINŮ z Přílep.

94 V pôvodnom texte je *„v Čilinu"*. Správne *„včelínu"*. Agathangelus František Sovadina, predstavený kláštora kapucínov vo Fulneku, a jeho spolubrat Rajmund Albín Zrebený ukryli vo včelíne Aloisa Šlézara a Věru Hnilovú. Štátna bezpečnosť z tohto faktu vyrobila teóriu, že včelín slúžil na prechovávanie utečencov, ktorí sa chystali ilegálne opustiť republiku.

Říše, z ČTK. Soudruzi, ještě promyslí, jaké fotografie a dokumentární materiál by mohly být opatřeny a své poznatky a své návrhy sdělí ihned s.[oudruhu] Neulsovi, který se pověřuje sbíráním veškerého fotografického materiálu pro tisk.

3) Konference s novináři bude ve středu večer. Připraví s.[oudruh] Neuls. S.[oudruh] Neuls zajistí také pro novináře materiál. Materiál s.[oudruha] Huba o klášterech a řádech, informativní zprávu o procesu, kterou připraví do úterka večer s.[oudruh] Čížek, další materiál fotografický a dokumentární. S.[oudruh] Neuls zajistí, aby každý účastník konference dostal materiál.

Styk s tiskem bude nutno pak udržovat denně během procesu a to pravidelnými konferencemi veřejných žalobců s novináři. Zajistí s.[oudruh] Novák a s.[oudruh] Čížek.

Rozhlas, film. S.[oudruh] Neuls zajistí, aby pokud možno celý proces byl natočen rozhlasem. Týž také dohovoří technické otázky styku mezi veřejnými žalobci, rozhlasem a filmem (vhodná elektrická zařízení).

4) Brožura o procesu. Ustanovena komise s.[oudruhů] Dvořáka[95], Průši, Huba, Neulse a Střídy. S.[oudruh] Neuls zajistí též účast na komisi členům propagačního oddělení ÚV KSČ. Uspořádání brožury musí být vedeno z hlediska dokumentárního. K usvědčení Vatikánu a v jeho službách pak klášterů a řádů v Československu z rozvratné činnosti proti lidové demokracii, musí zpracovat výtěžky dosavadních procesů proti příslušníkům klášterů a řádů z důvodů protistátní činnosti a vlastní proces proti M.[achalkovi] a spol.[ečníkům]. Brožura musí být psána živě, přesvědčivě a musí být vydána hned po procesu. Je proto třeba s přípravou brožury začít[96] ihned a proto soudruzi určení do komise sejdou se ještě v neděli večer k poradě o obsahu brožury. Přesný návrh na uspořádání brožury předloží s.[oudruh] Neuls podle návrhu komise nejpozději ve středu ráno. Členové komise však počnou ihned pracovat na studiu dokumentárního materiálu.

Členové komise si sami zajistí vhodného grafika pro technické uspořádání brožury.

5) Novinářská konference po skončení procesu. Po skončení procesu bude svolána nová konference s novináři, rozhlasem a filmem, aby proces byl dále využit komentáři, články, rozhlasem atd. Plán a these na další využití tohoto procesu připraví s.[oudruh] Neuls a projednají soudruzi Dr. Klos a Hub.

Soudružka Krestýnová bude požádána, aby sestavovala Monitor, pokud v něm budou věci, týkající se procesu.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.

Priepis, strojopis, česky, 6 strán, 6 listov, nepodpísaný, A4.

Dokument sa nachádza aj v ďalších fondoch:

95 Miroslav Dvořák, pravdepodobne šlo o pracovníka spravodajského oddelenia Československého rozhlasu.

96 Text *„hned po procesu. Je proto třeba s přípravou brožury začít“* v zápise s číslom 5 chýba.

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a spoločníci. Operativní podsvazek 1.
NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 91. Zprávy StB, prokuratur a MS o protistátní a podvratné činnosti kněží a průběhu soudních jednání (1948 – 1950).
Dokument bol publikovaný:
Církevní komise ÚV KSČ 1949 – 1953. Edice dokumentů. I. Církevní komise ÚV KSČ („Církevní šestka"). Duben 1949 – březen 1950. Ed.: Bulínová Marie, Janišová Milena, Kaplan Karel. Brno : Doplněk, 1994, s. 419 – 424.

1.2

1950, 25. marec, Praha. Zápisnica z porady koordinačnej komisie o príprave procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci.[97]

ZÁPIS
o poradě o procesu "ř"[98], konané dne 25. března na ministerstvu spravedlnosti.

Přítomni: ss. K.[arel] Klos, Aleš, Košař, Ziegler, Čížek, Novák, Urválek, Průša, Hub, Růžička, Biedermannová, Střída a Neuls.

I.[99]

S.[oudruh] Klos čte nejprve pořadí, ve kterém by měly býti jednotlivé body, které budou na dnešní poradě projednávány, prodiskutovány. Postup byl soudruhy schválen. S.[oudruh] Klos též uvedl, že někteří soudruzi byli již dopoledne přítomni poradě se s.[oudruhem] ministrem. V podstatě půjde o to, abychom ukázali, že Vatikán jde v jedné frontě s kapitalistickými zeměmi. V procesu bude nutno o tom hovořiti. To bude věcí veřejné žaloby, aby to uměla během procesu a v závěrečných řečech postaviti. Je nutno zdůrazniti přestoupení z Evropy (Německo, Francie) do USA. Máme to ukázat již na materiálu, který ukazuje postup Vatikánu proti SSSR. Materiál si musíme rozdělit. Tento materiál nalezneme zejména v knihách: Spiknutí proti míru, Vatikán mezi dvěma válkami, Vatikánská politika. Musíme též dokumentovat rozvratnou činnost Vatikánu v ostatních zemích lidové demokracie. (Mindszentiáda, věc v Polsku, některý materiál z proces[ů] Rajk a Kostov.) – Pokud jsme musili přejít na linii vatikánské politiky u nás, jsou to příslušníci řádů a řeholí a mind-

97 Prepis textu je zachovaný v pôvodnej verzii, hoci mnohé pasáže dokumentu sú podčiarknuté ceruzkou. Niektoré pasáže sú dokonca šípkou prenesené na iné miesta. Autor týchto poznámok a korekcií nie je známy.

98 Štátna bezpečnosť proces proti predstaviteľom mužských reholí Augustin Antonín Machalka a spoločníci vo fáze jeho prípravy nazývala tiež *„Proces Ř"*.

99 Toto číslo je dopísané ceruzkou.

szentiáda na Slovensku, pak materiál Hodonín, určitý materiál s.[oudruha] Huba, otázka materialních zájmů na exkomunikačním dekretu[100] a materiál z Olomouce, další materiál má s.[oudruh] Svoboda z Mladé Fronty, otázka Čihoště, materiál z banderovců, materiál Mindszenty – Beran[101], materiál z knihy Spiknutí proti republice. To je politická linie. Jde o materiál, který se musí sebrat a prostudovat, což je úkolem dnešní porady. (rozdělení).

1) – Politika Vatikánu proti SSSR a zemím lidových demokracií.

S.[oudruh] Čížek vhodný by byl materiál Východního ústavu v Římě, který se objevuje v materiálu proti řádům a který by bylo třeba shromáždit.

S.[oudruh] Klos na tento materiál, pokud existuje u nás, se podívá s.[oudruh] Košař.

S.[oudruh] Čížek uvádí, že speciální materiál je v knize Spiknutí proti míru.

S.[oudruh] Košař uvádí některé podrobnosti z Východního ústavu v Římě, jehož žáci (kněží a biskupové) byli vysláni Východním ústavem v Římě, aby vstoupili do továren v Sovětském svazu jako dělníci a pracovali rozvratně mezi lidem. Hlavní postava této akce byla chycena.

S.[oudruh] Průša se obává, zda by se tím řízení příliš nerozšířilo. K tomu uvádí s.[oudruh] Klos, že výsledek je jen otázkou jedné nebo dvou vět, ale přesto je nutné, tuto věc znát.

S.[oudruh] Košař se ve věci tohto materiálu obrátí na sovětské velvyslanectví.

S.[oudruh] Klos materiál z knihy Spiknutí proti míru, materiál z procesů Kostov, Rajk, Mindszenty a z polských procesů, zpracuje s.[oudruh] Čížek a konkrétní proces zpracuje pak s.[oudruh] Urválek. Procesy v Polsku bychom sehnali jedině z redakce.

S.[oudruh] Průša dá pokyn v Církevním úřadě[102] ke sbírání polit.[ického] materiálu.

---

100 Dňa 20. júna 1949 vydal Apoštolský stolec dekrét, na základe ktorého bol exkomunikovaný každý, kto vedome a dobrovoľne vstúpil do komunistami založenej rozkolníckej Katolíckej akcie. Následne 1. júla bol vydaný ďalší dekrét, na základe ktorého upadali do exkomunikácie všetci, ktorí obhajovali alebo propagovali materialistické a protikresťanské učenie komunistov. Vydaním exkomunikačných dekrétov tak Vatikán reagoval na vznik komunistami riadenej Katolíckej akcie. Exkomunikácia znamenala vylúčenie zo spoločenstva veriacich, zákaz prístupu k sviatostiam, zákaz byť krstným alebo birmovným rodičom, vylúčenie z dobier cirkvi. Aplikácia týchto dekrétov v praxi bola dosť zložitá, už aj z toho dôvodu, že ich aplikáciu komunisti zásadne odmietali a tvrdo trestali.

101 Josef Beran (1888 – 1969), rímskokatolícky arcibiskup v Prahe, neskôr kardinál, narodil sa 19. decembra 1888 v Plzni. Študoval na miestnom gymnáziu, odkiaľ po maturite odišiel na štúdiá do Ríma. Po kňazskej vysviacke v roku 1911 pôsobil v Prahe, od roku 1929 aj ako docent pastorálnej teológie na Teologickej fakulte Karlovej univerzity, a neskôr aj ako rektor kňazského seminára. V roku 1942 bol zatknutý a väznený na Pankráci a v Terezíne, potom v koncentračnom tábore v Dachau. Po skončení II. svetovej vojny sa vrátil do Prahy, kde bol v roku 1946 menovaný pražským arcibiskupom. Ostro vystupoval proti komunistickému režimu, preto bol v rokoch 1949 – 1951 Štátnou bezpečnosťou izolovaný v arcibiskupskom paláci, neskôr až do roku 1963 aj na ďalších miestach. V roku 1963 bol amnestovaný, ale nemohol sa vrátiť do Prahy, preto žil v Mukařove. Pápež Pavol VI. ho v roku 1965 vymenoval za kardinála. Komunisti mu umožnili odísť do Ríma, ale do vlasti sa už nemohol vrátiť. Zomrel 17. mája 1969 vo Vatikáne. V roku 1998 sa začal proces jeho blahorečenia. VAŠKO, Václav: Arcibiskup Beran – symbol odporu proti komunismu. In: *Securitas imperii* 11. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2005, s. 91 – 128.

102 Mal na mysli Státní úřad pro věci církevní.

Materiál ohledně Polska sežene s.[oudruh] Čížek jednak z redakce Rudého Práva, jednak z Církevního úřadu.

Materiál z knihy Vatikán mezi dvěma válkami (Šejnman[103]) materiál v Rajkovi je nepatrný a je to vlastně jen odlesk mindszentiády a s.[oudruh] Dressler[104] dá ve studijním oddělení[105] vypsat vše, co je v Rajkovi proti Mindszentymu.

S.[oudruh] Ziegler uvádí, že v procesu proti Kostovovi není po stránce církevní vůbec nic a myslí, že nestojí za to se tím zabývat.

S.[oudruh] Klos je toho názoru, že v materiálu, zapůjčeném od s.[oudruha] ministra[106], je, pokud se týče mindszentiády, již skoro hotová řeč pro hlavní přelíčení, pak je zde celá řada věcí důležitých, černá kniha o Mindszentym a zejména, což je nejdůležitější, výpověď Zakara[107].

S.[oudruh] Čížek se dotazuje, jakým způsobem by se dal sehnat tlumočník v řeči maďarské, který by mohl tlumočiti výpověď z protokolu Zakarova, neboť to by bylo nejpůsobivější.

K tomu uvádí s.[oudruh] Klos, že opisy úředních protokolů v maďarštině ovšem nemáme, přesto, že jsme je žádali. Dostali jsme sice spisy k prostudování, ale opisy pořízeny nebyly. Bylo by však vhodné, vyslechnout úředníka, který prováděl překlad tohoto protokolu. To by bylo možné. Materiál o Mindszentym je zde tedy k dispozici a je jen třeba ho prostudovat. Je zde též sbírka monitorů, ve kterých je zmínka a poznámky cizích mocností k tomuto procesu.

S.[oudruh] Čížek se domnívá, že by bylo dobře pročíst tyto monitory důkladně celé, abychom se mohli vyvarovat chyb, které jsou v nich kritizovány.

S.[oudruh] Klos se ještě vrací k procesům Rajk[108] a Kostov, ve kterých studijní oddělení udělá výpisy, které dodá přímo s.[oudruhu] Čížkovi.

Nyní jde o procesy, týkající se přímo nás, t.[o] j.[est] opět Mindszenty (Rakousko-uherská monarchie, Habsburská dynastie atd.). Druhým velkým procesem je slovenská mindszentiáda.

---

103 V pôvodnom texte je *„Šejman“*. Správne *„Šejnman“*.

104 Alfréd Dressler (1909 – ?), narodil sa 3. decembra 1909 v Brne. Po maturite v júni 1927 pokračoval v štúdiu práva. Advokátsku prax, bola prerušená výkonom prezenčnej vojenskej služby, si konal od júla 1933 do septembra 1935 a od októbra 1937 do januára 1946. Advokátsku skúšku robil v roku 1942 na Vrchním soudě v Brne. Po skončení advokátskej praxe pracoval vo vydavateľstve Svoboda, teda od februára 1946 do januára 1949. Začiatkom februára 1949 bol prijatý na ministerstvo spravodlivosti ako námestník pre legislatívu a školenia. O jeho prijatie sa postaral sám minister Alexej Čepička. NA, f. MS, (nespracováno). Návrh na jmenování. Bol aj tajomník právnickej komisie ÚV KSČ.

105 Pravdepodobne mal na mysli študijné oddelenie Ministerstva spravodlivosti, kde bol Alfréd Dressler námestníkom.

106 Mal na mysli ministra spravodlivosti Alexeja Čepičku.

107 András Zakar, maďarský rímskokatolícky kňaz, osobný tajomník kardinála Józsefa Mindszentyho.

108 V pôvodnom texte je *„Rajko“*. Správne *„Rajk“*.

K tomuto případu navrhuje s.[oudruh] Ziegler, že by bylo dobře vyzvat dálnopisem s.[oudruha] Ujhelyiho, aby se dostavil do ministerstva, kde by dostal instrukce a prostudoval by celou věc, kterou z velké části zná, za pomoci poverenictva vnitra by to zpracovali a se spisy by nám zprávu zaslal. Sám by mohl přijet už v pondělí.

S.[oudruh] Aleš k tomu udává, že s.[oudruh] Ujhelyi nemůže spisy příliš dobře znát, protože studoval věc na rychlo a nad to, že spisy jsou u nás a bylo by zbytečné sem s.[oudruha] Ujhelyiho volat.

S.[oudruh] Klos navrhuje, aby s.[oudruh] Kraus, který věc nyní studuje, udělal zprávu, zda by z této věci šlo něco využít pro náš proces.

S.[oudruh] Ziegler se domnívá, že by přece jen bylo dobře, aby s.[oudruh] Ujhelyi přijel instruovat určitým způsobem Krause, protože s.[oudruh] Kraus není na celé věci účasten a studuje věc pouze jako referent. S.[oudruh] Ujhelyi bude tudíž předvolán na úterý, s.[oudruh] Kraus připraví materiál během pondělí a s.[oudruh] Ujhelyi jej pak z politického hlediska zkontroluje.

S.[oudruh] Klos: "Materiál z věci Hodonín je potřeba jednak do vatikánského procesu a jednak do procesu "ř"[109]. Je ovšem samozřejmé, že materiál bude možno použít jen jednou a sice by si to vzal s.[oudruh] Čížek. (Bečka).

Musíme udělat přesný plán a předseda musí vést proces přesně podle tohoto plánu, musí mít zplánováno, který materiál bude kdy použit, aby s.[oudruh] Čížek věděl, kdy má uvést kterou okolnost. Proces o klášterech a řádech má k dispozici s.[oudruh] Hub. Nevím sice, co v tomto materiálu vlastně je, ale je nám cele k disposici."

K tomu uvádí s.[oudruh] Košař, že jde vlastně o historii řádů, jejich poslání ve středověku, jejich činnost atd., dokonce je tam i nějaký rukopis. Tento materiál dodá s.[oudruh] Hub do pondělka, rozmnoží jej v dostatečném počtu pro prokurátory a předsedy.

S.[oudruh] Ziegler se domnívá, že materiál, související s exkomunikačním dekretem, by nebylo vhodné v tomto procesu užívat.

Naproti tomu je s.[oudruh] Klos toho názoru, že tento materiál bude nutno použít, nebo se o něm aspoň zmíniti při rozvážení letáků. Necháme tedy tento materiál zatím stranou.

Materiál z Olomouce opatří s.[oudruh] Košař do pondělka již zpracovaný.

S.[oudruh] Čížek navrhuje, aby byl tento materiál zpracován jako spis s příslušným očíslováním stránek, jejichž čísla by pak byla uvedena v závorce, což by sloužilo přehlednosti a k zrychlení práce předsedy procesu.

K materiálu ~~z Olomouce~~[110] o řádech[111] uvádí s.[oudruh] Aleš, že materiál s určením co se má použíti a kteří svědci mají být vyslechnuti, bude hotov ještě dnes. Sám si vezme tuto věc na starost se s.[oudruhem] Zieglerem, a oba soudruzi budou ve stálém styku se s.[oudruhem] Klosem. Hledisko, podle kterého se má materiál třídit, je soudruhům známo, hlavně, že má poukazovat na řády jako semeniště vatikánské politiky.

109 Proces *„ř"*, teda řeholníci.

110 Text je prešKrtnutý v pôvodnom texte.

111 Podčiarknutý text je doplnený do pôvodného textu rukou.

Materiál z Mladé Fronty, (s.[oudruh] Svoboda) zajistí s.[oudruh] Hub, který jej rovněž prostuduje.

Dalším velkým materiálem je Čihošť. S.[oudruh] Čížek udává, že už má věc prostudováno[112]. Bylo by vhodné, vyslechnout v této věci dva kaplany, kteří se tváří lidově demokraticky (i když není možno jim skutečně věřit), a kteří jsou ochotni při přelíčení mluvit. Jsou to Váňa a Žitný. Máme již jejich protokoly. Další otázkou je otázka pokud se týče Převorové[113], která je dosud ve vazbě, je to hysterická ženská, ale na illustraci by byl její výslech dobrý, uvádí Dr. Klos.

Soudruzi Košař i Čížek jsou pro to.

Proti tomu se však ostře staví s.[oudružka] Biedermannová, která je toho názoru, že by to ubralo soudu na vážnosti, protože Převorová je strašným typem ženy a je nebezpečí, že by vyvolala nějaký rozruch.

S.[oudruh] Čížek se v tom případě domnívá, že by bylo dobře přečíst její protokol a uvést její duševní stav.

S.[oudruh] Průša tvrdí, že jestliže chceme říci, že čihošťský zázrak byl nastrojen Vatikánem a teď předvedeme jako svědkyni Převorovou, bylo by to znevážením procesu. Nemáme naprosto prokázáno žádné spojení. Něco jiného by bylo, kdyby mohla říci, že si ji někdo zavolal a řekl jí konkrétně: vy jste učitelka, řekněte dětem to a to.

S tímto názorem se s.[oudruh] Klos ztotožňuje. Bylo by opravdu divné, vést jako svědka blázna, nebo číst jeho protokol. Lidé by tomu nakonec rozuměli úplně jinak, než je naším úmyslem a zbytečně by je to mátlo.

Jde tu také o to, že musíme určité věci, které v procesu probíhají, vyzvednout, aby na ně účastníci procesu reagovali zvýšenou pozorností, s.[oudruh] Klos uvádí, že sám ještě neslyšel, že by někdo řekl, že čihošťskému zázraku nevěří. Je nezbytně nutné, aby některý ze svědků výslovně řekl do rozhlasu, že čihošťskému zázraku sice věřil, ale dnes ví, o jaký podvod vlastně šlo. Bude proto nutná perlustrace svědků a vybrat z nich, některého, který by mohl něco podobného prohlásit.

Tuto perlustraci zařídi s.[oudruh] Košař, zjistí jejich názory na čihošťský zázrak a vybere dva, kteří budou předvoláni k procesu.

S.[oudruh] Čížek upozorňuje na další dokumentární materiál ve věci Čihošť a to je výpověď Toufara. Otázka promítání filmu bude rozhodnuta až po výslechu svědků z Čihoště a až bude zjištěno, zda film viděli, či nikoliv a pak by se promítala jen dokumentární část tohoto filmu.

Čížek je toho názoru, aby čihošťský případ byl dopodrobna vyčerpán.

---

112 Karel Čížek sa angažoval v tejto kauze ako štátny prokurátor a zúčastnil sa aj nakrúcania propagandistického filmu o čihošťskom zázraku s názvom *„Běda tomu, skrze něhož přichází pohoršení“*.

113 Převorová, povolaním učiteľka, bola ako svedkyňa zatknutá v kauze zázrak v Čihošti. Dňa 15. mája 1950 bolo na porade Cirkevnej koordinačnej komisie rozhodnuté, že Převorová bude prepustená na reverz, odovzdaná bratovi a pozbavená svojprávnosti. NA, f. MS. KA. kr. 58.b. Zápis z porady Církevní koordinační komise, která se konala dne 15. května 1950 za přítomnosti ss. Klose, Havelky, Průši, Košaře, Čížka, Pechouškové, Richtra, Putníka a Růžičky.

S.[oudruh] Klos ještě upozorňuje, že bude nutno dokumentovat účast De Liva na Čihošti.

Dalším materiálem je materiál z banderovců.

K tomu udává s.[oudruh] Ziegler, že to jsou de facto tři věci:

farář Hučko, klášter v Libějovicích a biskup Gojdič[114]. Navrhuje, aby jeden ze soudruhů prokurátorů (s.[oudruh] Růžička) doplnil karty. Z tohoto materiálu použijeme jen případ Hučko a libějovický klášter, kteréžto případy zpracuje ~~s.[oudruh] Hub.~~ Růžička[115]

S.[oudruh] Klos uvádí, že je třeba prostudovat veškerý materiál o banderovcích. Tuto věc by si vzal na starost s.[oudruh] Růžička se s.[oudruhem] Hrubanem, udělají zprávu a očíslují listy. Pokud jde o Gojdiče[116], podívá se na tento případ s.[oudruh] Hub.

Dále jde o materiál Mindszenty – Beran, některý materiál jsme opět získali od s.[oudruha] ministra a s.[oudruh] Čížek jej prostuduje a použije při závěrečné řeči. Otázka Mindszenty – Beran musí být však použita opatrně.

Dostavil se s.[oudruh] Svoboda z Ml.[adé] Fronty a udává, že jako prameny navrhuje spis Bobe v souvislosti s Jarolímkem.[117] Spis zjistí a prohlédne s.[oudruh] Čížek (spis se nalézá v pokladně s.[oudruha] ministra[118]). Pokud existuje dokumentární film o zvolení ~~Bobeho~~ Jarolímka[119], budou některé snímky použity, asi dva obrázky může dodat s.[oudruh] Svoboda. Dále na vnitru existuje materiál o jednotlivých sekcích ve Vatikáně a se sekcí, která má na starost řády, by se našlo spojení (tam se podívá s.[oudruh] Košař). Svazek, pojednávající o této sekci, se jmenuje Zpravodajská organizace Vatikánu. Pokud existují dopisy jednoho kněze z nějakého kláštera, (Kabourek[120]), dále nějaký materiál v maltézském řádu – Horský[121], tito lidé by mohli mnoho vědět (zjistí s.[oudruh] Košař), pokud jde o řády a jejich vytěžení pro tento proces. Dále by informace o řádech byly velmi dobré ve spisech illegální skupiny „Husisté".

Jeví se absolutně nutno ihned všechen materiál zpracovat. Tento materiál začne ihned studovat s.[oudruh] Neuls.[122]

S.[oudruh] Klos uvádí, že to je všechen materiál, který on měl na mysli a teď je nutno zjistit, zda neexistuje ještě nějaký jiný materiál.

---

114 V pôvodnom texte je *„Koldič"*. Správne *„Gojdič"*.

115 Text je preškrtnutý v pôvodnom texte a podčiarknutý text je dopísaný do pôvodného textu rukou.

116 V pôvodnom texte je *„Koldiče"*. Správne *„Gojdiče"*.

117 Vyhľadávanie materiálu proti Stanislavovi Bohuslavovi Jarolímkovi mohlo znamenať, že v tejto fáze prípravy sa v pripravovanom procese s rehoľníkmi počítalo aj so strahovským opátom.

118 Myslelo sa ministra spravodlivosti Alexeja Čepičku.

119 Slovo je preškrtnuté v pôvodnom texte a podčiarknuté slovo je dopísané do pôvodného textu rukou.

120 Kamil Kabourek, „pokrokový" rímskokatolícky kňaz, člen augustiniánskeho rádu, ktorý okrem iného podporoval komunistami založenú Katolícku akciu.

121 Pozri dokument 1.1.

122 Na ľavom okraji odstavca je dopísaný ceruzkou ťažko čitateľný text *„materiál konsistorní"* (?).

S.[oudruh] Čížek upozorňuje na materiál o Verolínově cestě na Slovensko, který dodá s.[oudruh] Košař do pondělka.

S.[oudruh] Ziegler se domnívá, že by bylo dobře zvlášť vypíchnout organizování a pomáhání přechodů za hranice (Zemek[123]), je nutno, abychom se nevybili se vším materiálem, který budeme ještě potřebovat při jiných procesech.

K tomu uvádí s.[oudruh] Aleš, že je nutno zůstat jen u klášterů a řádů a rozvratnickou činnost kněží jako celku si nechat na příští proces.

S.[oudruh] Klos ještě upozorňuje, že oddělení s.[oudruha] Čížka[124] bude nutno vybavit dalšími silami.

S.[oudruh] Aleš namítá, že jsme sice probrali politiku Vatikánu v zemích, kde byl odstraněn kapitalismus, ale s.[oudruh] ministr, jak uvedl ve svém ranním názoru, se domnívá, že by bylo dobře, aby byla uvedena též činnost v zemích, kde dosud kapitalismus je.

K tomu uvádí s.[oudruh] Klos, že tento materiál je jednak obsažen v knize „Vatikán mezi dvěma válkami" a jednak v materiálu, který máme od s.[oudruha] ministra. Dále pak v sovětské brožuře „Vatikán a jeho politika" a s.[oudruh] Hub dodá brožuru Manhattana „Vatikán a XX. století". Další materiál bude pak možno získat v redakci Rudého Práva, kde je řada materiálů, hlavně výstřižků.

Slovenský materiál má s.[oudruh] Geber[125] a zajistí ho s.[oudruh] Hub, a to nejpozději do úterka.

Materiál ze slovenského povstání zajistí se ihned dálnopisem u s.[oudruha] Ujhelyiho, který se spojí se stranou a pověřenectvem vnitra a zajistí materiál, který je k dispozici, negativní činnost řádů a římsko-katolické církve v něm.

II.

K TECHNICKÉ STRÁNCE PROCESU

1) s.[oudruh] Novák sdělí v pondělí složení senátu, náhradníky i advokáty.

123 Jakub Antonín Zemek (1914 – 1989), rehoľné sľuby u dominikánov zložil v septembri 1932 a po zakončení teologických štúdií bol 5. júla 1937 vysvätený za kňaza. Pôsobil v Plzni, Prahe a Uherskom Brode. V roku 1946 bol zvolený za priora v Znojme. Zemek bol štátnymi orgánmi stíhaný za to, že pomáhal utečencom prekročiť rakúske štátne hranice. To podľa vtedajšieho práva ešte nebolo trestné, preto za svoje činy zaplatil iba finančnú pokutu. Dňa 28. júna 1948 bol ale opäť zatknutý a obvinený z velezrady, špionáže a prechovávania zbraní. Štátny súd v Brne ho 25. septembra 1948 odsúdil na 18 rokov väzenia. Na slobodu sa dostal až vďaka amnestii v roku 1960. Pracoval v civilnom zamestnaní. V roku 1968 sa aktívne zapojil do obnovy rehoľného života dominikánov. Zomrel 26. júna 1989. ZEMEK, Jakub Antonín: *Vatikánský špión.* Podle autentických magnetofonových nahrávek přepsali a uspořádali bratři dominikáni. Olomouc : MCM, 1991. (Ďalej: ZEMEK, J. A.: Vatikánský špión).

124 Tu mal na mysli cirkevné oddelenie Štátnej prokuratúry v Prahe, ktorého prednostom bol Karel Čížek.

125 Pozri dokument 1.1.

2) Na stenografické záznamy musíme sehnat komorní stenografy a dva auskultanty. Auskultanty vybere s.[oudruh] Novák, Richter a Ziegler, stenografky zajistí s.[oudruh] Richter.

3) Budeme též potřebovat dva znalce z oboru politického a vojenského (Zajistí s.[oudruh] Košař).

4) Otázka rozhlasového zařízení:

s.[oudruh] Ziegler zavolá v pondělí odborníky z Tesly k zařízení rozhlasu do porotní síně na Pankráci a odborníky k upravení akustiky v tomto sále.

5) Střežení budovy a službu v jednacích síních (SNB a SVS) zajistí první s.[oudruh] Košař a druhou s.[oudruh] Richter.

6) Organizování veřejnosti:

K tomu musí být vzat zvláštní aparát (s.[oudruh] Richter, s.[oudruh] Černý a s.[oudruh] Hub). Bude postupováno podle těchto zásad: nikoli veřejnost na všech pět dnů tatáž, ale střídání publika. Hlavně diváci z vrstev dělnických, mládež, studenti, kněží a venkovské publikum (vybrány budou kraje, podle místa žalovaných klášterů) a ze Slovenska. Plán bude předložen v pondělí ráno (včetně vydávání vstupenek atd.).

7) Otázka tisku:

cizí novináři budou připuštěni, pokud jsou zde akreditováni, to si musí soudruzi prověřiti, náš tisk bude připuštěn všechen.

8) Pro přepis stenogramu musí býti zajištěny spolehlivé síly (zařídí s.[oudruzi] Ziegler a Richter).

9) Otázka filmu a rozhlasu:

Zajistí s.[oudruh] Neuls a bude hlásiti v úterý zprávu o provedených úkolech. Soudruzi z rozhlasu budou při procesu seděti blízko s.[oudruha] Čížka, který je bude okamžitě instruovat a dirigovat natáčení.

10) Musí být zajištěna absolutní izolace obžalovaných, zejména před jejich konstituováním. Při přelíčení budou mezi nimi sedět členové SNB. Výběr členů SNB zajistí s.[oudruh] Košař a s.[oudruh] Richtr, kteří mají též na starost zajištění budovy.

Vlastní režie procesu

Celou materii bude nutno roztřídit z hlediska, jak bude užita při konstitutech jednotlivých obžalovaných, případně i svědků, a to ihned při jejich konstituování. Toto rozdělení soudruzi provedou do čtvrtka. Pak bude následovat průvodní řízení, kde budou vyslechnuti svědci. Pořad výslechů jednotlivých obžalovaných i výslechů jednotlivých svědků musí být přesně stanoven. Otázka řeči obžalovaných musí býti vyřešena tak, že s.[oudruh] Čížek projedná se s.[oudruhy] advokáty otázku procesu v tom směru, aby byl veden fair a v naprosté spolupráci se soudem a prokurátory. Soudruzi prokurátoři si rozpracují materie, k nimž budou hovořit.

S.[oudruh] Klos navrhuje, aby s.[oudruh] Čížek si vzal téma vatikánské politiky, s.[oudruh] Urválek reakční a protistátní činnost klášterů a řádů, při čemž se s.[oudruh] Urválek současně obeznámí s celou materií procesů. Ostatní tři soudruzi si vezmou materie

podle toho, jak jim to s.[oudruh] Čížek určí. S.[oudruh] Čížek v pondělí odpoledne sdělí rozdělení práce. Závěrečné řeči budou míti s.[oudruzi] Čížek, Urválek a Biedermannová.

S.[oudruh] Čížek uvádí, že soudruzi budou mít připraven předem syllabus a jeho osnovu předloží ve středu. Též otázka rozsudků bude ještě projednána v úterý večer.

Publikaci zařídí s.[oudruh] Čížek na místě vazby obžalovaných. Případné návštěvy advokátů pro obhajobu budou provedeny a místo návštěvy bude ještě zvlášť určeno po prošetření soudruhem Košařem. V tomto případě dohodne postup s.[oudruh] Košař se s.[oudruhem] Čížkem za přítomnosti orgánů StB.

Vypracování žaloby[126]

Otázku převozu obžalovaných zařídí s. [oudruh] Košař se s.[oudruhem] Zieglerem i s jejich izolací atd.

S.[oudruh] Novák udává, že transport Bečkův na Pankrác zařídí s.[oudruh] Ziegler se s.[oudruhem] Richtrem orgány SVS. Transport bude doprovázet orgán StB, zajistí s.[oudruh] Košař.

S.[oudruh] Aleš navrhuje, aby s.[oudruh] Čížek promluvil s Mastilákem a Mikuláškem.

S.[oudruh] Klos udává, že předseda senátu nebude provádět opětovný výslech obžalovaných, ale postupné doplnění výslechů provedou s.[oudruzi] prokurátoři podle materií, které mají rozděleny.

PROPAGACE

1) Materiál s.[oudruha] Huba. S.[oudruh] Hub je toho názoru, že by před procesem neměl býti v tisku zužitkován materiál o řádech a klášterech, ale byl užit pro lepší využití procesního materiálu a pro články zásadní povahy po procesu. Materiál v pondělí ráno s.[oudruh] Hub doručí s.[oudruhu] Čížkovi v potřebném množství exemplářů. Novinářům bude dodán materiál ve středu.

2) Fotografický a dokumentární materiál pro tisk. K tomu udává s.[oudruh] Košař, že v Nové Říši byly pořízeny snímky zlatých a stříbrných předmětů, pistolí a automatů v klekátku, snímky dolarů i našich peněz atd., v normálních dopisnicových formátech, které budou rozmnoženy pro tisk. Materiál bude hotov během pondělka. Fotografický materiál z Čihoště je na vnitru, kde je také fotografický materiál z banderovců. Fotografie z procesů Zrebený – Sovadina zhotoví filmaři – zařídí s.[oudruh] Neuls.

Fotografie klášterů, o nichž se bude hovořit, zejména Libějovice, Znojmo, Fulnek, Želiv, Nová Říše – bude požádána ČTK, zařídí s.[oudruh] Neuls.

Co se týče oblečení obžalovaných, budou oděni v příslušných řádových šatech, jak jim přísluší.

Do brožury bude dán materiál z procesů Konečný a spol.[ečníci][127], okresní soud trest.[ní] v Praze.

126 Podčiarknutý text je dopísaný do pôvodného textu rukou.

127 Alois Josafat Konečný (1909 – 1975), kapucín z kláštora v Sokolove. Narodil sa 4. mája 1909 v Dvorku. Prvé rehoľné sľuby zložil 12. augusta 1929 a za kňaza bol vysvätený 11. júla 1935. Dňa

Pro tisk bude denně třeba připravovat zprávu o procesu, žalobě, bude mu muset být dodán materiál s.[oudruha] Huba, bude-li nějaký materiál fotografický a dokumentární. Musí tam býti to, co v procesu bude a dále bude nutno říci novinářům, jak musí proces zpracovat, o čemž připraví s.[oudruh] Čížek zprávu do úterý večer.

Konference s novináři bude ve středu večer (zúčastní se též s.[oudruh] Hendrych[128]) – připraví s.[oudruh] Neuls – a zúčastní se jí všichni, kdo na procesu spolupracují.

Brožura o procesu bude zpracovávat materiál, jak s.[oudruha] Huba, tak i všechen ostatní. S.[oudruh] Neuls vejde ve styk se s.[oudruhem] Dvořákem z rozhlasu a dá mu materiál s.[oudruha] Huba, a s.[oudruha] Aleše. Práce na brožuře se zúčastní též s.[oudruh] Průša a jeden z prokurátorů (Střída nebo Růžička). Brožura musí býti připravena ihned, aby mohla býti hned po procesu dána do tisku. Přesný návrh na uspořádání brožury předloží s.[oudruh] Neuls do středy. S.[oudruh] Neuls též zajistí účast s.[oudruha] z propagačního oddělení ÚV KSČ.

Během procesu se denně musí hovořit s novináři a dávat jim pokyny, co mají z procesu vyzvednout atd. S.[oudruh] Čížek musí míti v tomto směru přesný program a soudruzi prokurátoři zajistí styk s novináři a časovou stránku si upraví sami.

S.[oudruh] Neuls zajistí, aby pokud možno celý proces byl natáčen rozhlasem. S.[oudruh] Neuls též dohovoří otázku technické spolupráce mezi veřejným žalobce[m], novináři a filmem.

Po skončení procesu bude svolána nová konference s novináři a filmem, aby proces byl dále využit komentáři, články atd. Musí býti určitý plán a teze, podle kterých se pojede. Koncepci připraví s.[oudruh] Neuls.

Bude požádána s.[oudružka] Krestýnová, aby sestavovala monitor, pokud v něm budou věci, týkající se procesu.

S.[oudruh] Čížek převzal veškerý materiál, který máme zapůjčený od s.[oudruh] ministra[129].

Zapsala Ryplová[130].

14. decembra 1949 bol odsúdený Štátnym súdom v Prahe na 2 a pol roka za neoznámenie trestného činu, za čítanie pastierskeho listu a za združovanie sa proti republike. Z väzenia bol prepustený v decembri 1951. Až do smrti pôsobil ako diecézny kňaz v Pražskej arcidiecéze. Zomrel 26. januára 1975 ako administrátor v Dolnom Žandove, okres Cheb. NA, f. StS, Or I 1537/49 a Provinční archiv Provincie Kapucínů v Českej republike.

128 Jiří Hendrych (1913 – 1979), od roku 1934 v KSČ, pôsobil vo viacerých funkciách na ÚV KSČ (1945 – 1971), kde bol napríklad členom takzvanej Cirkevnej šestky, člen politbyra a predsedníctva (1958 – 1968) a predseda ideologickej komisie (1965 – 1968). V roku 1968 bol zbavený funkcií. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

129 Myslelo sa ministra spravodlivosti Alexeja Čepičku.

130 Alena Ryplová, pracovala ako sekretárka prednostu I. oddelenia na Státním úřadě pro věci církevní v Prahe.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a spol.
Originál, strojopis, česky, 9 strán, 9 listov, nepodpísaný, A4.
Dokument bol publikovaný:
LETZ, Róbert (Ed.): Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2007, s. 31 – 41.

1.3

1950, nedatované [25. alebo 26. marec], Praha. Poznámky k procesu proti predstaviteľom mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci.[131]

Poznámky k procesu proti ‚Ř'[132]

I. POLITICKÁ LINIE PROCESU

Uvědomit si, že v procesu má býti dokázána nepřátelská politika Vatikánu proti zemím lidové demokracie a SSSR, že má býti dokumentováno, že řády byly semeništěm vatikánských intrik a nástroji rozvratnické vatikánské politiky.

Rozdělit na 2 části:

a) po porážce nacismu, o nějž se Vatikán opíral v minulé kalkulaci, že fašismus vyjde z války vítězně, přiklonil se Vatikán po r.[oce] 1945 na stranu USA. Důvod je dvojí:
   1) celá světová fronta kapitalismu a těžiště se přesunuje v důsledku oslabení Německa, Francie a Anglie do USA. Tím se také přesunují i zájmy Vatikánu do tohoto centra kapitalistické moci
   2) Vatikán ztrácí Evropu (viz země lidových demokracií, východní Německo) a kompromitování Vatikánu v očích pokrokových tříd i v zemích kapitalistických a proto Vatikán upírá své zájmy na země USA.

Bude proto třeba ukázat na konkretních faktech (Marshallův plán, bojkotování mírových akcí, podpora Atlantického paktu, atd. atd.), jak Vatikán stojí v jedné frontě se světovým kapitalismem.

b) V druhé části bude třeba dokázat účast Vatikánu především na intrikách proti SSSR, prostudovat účast Vatikánu na intervencích, na sabotážní činnosti, na trockistických akcích až do druhé a přes druhou světovou válku.

131 Autor dokumentu síce nie je jasný, ale z kontextu vyplýva, že by ním mohol byť aj Karel Klos. Je tiež možné, že by to mohli byť poznámky zo schôdze s ministrom spravodlivosti Alexejom Čepičkom, ktorá sa uskutočnila 25. marca v dopoludňajších hodinách. Dokument je korigovaný ceruzkou, pričom je do neho dopísaných viacero fráz, ktoré sú zachytené aj v prepise dokumentu pre túto edíciu.

132 Štátna bezpečnosť proces proti predstaviteľom mužských reholí Augustin Antonín Machalka a spoločníci vo fáze jeho prípravy nazývala *„Proces Ř"*.

Stejně nepřátelskou politiku zaujímá Vatikán proti zemím lidové demokracie a zde to dokumentovat rovněž konkretně:

Mindszentiada, akce v Polsku, akce u nás, v této souvislosti znovu ukázat na mindszentiadu, kde je dokázáno, že Mindszenty žádal a usiloval o restauraci rakousko-uherské monarchie a návrat Habsburské dynastie.

Vytěžit též z t.[ak]zv.[ané] slovenské mindszentiady.

Vytěžit dále všechen materiál z procesu proti příslušníkům klášterů a řádů.

Vytěžit ještě z procesu Hodonín – Bečka jako svědek dokáže činnost vatikánských agentur proti ČSR.

Vytěžiti dále z materiálu o řádech a klášterech, které má k dispozici s.[oudruh] Hub.

Objasniti otázku materielních zájmů církevní hierarchie – Jarolímek, jako zásada komise na ochranu církevní půdy.

Soustřediti materiál, související s exkomunikačními dekrety a se stíháním pro tyto dekrety (Fajstl[133], Funk[134]).[135]

Soustřediti materiál z Olomouce – Sklenovský.

Vyžádat od Svobody, Mladá Fronta, materiál, který nebyl využit při zpracování brožury „Spiknutí proti republice".

Při projednání zázraku z Čihoště doplniti vhodnými svědky.

Soustřediti materiál z benderovců.

Mindszenty – Beran.

Kniha Spiknutí proti republice.

Slovensko povstání ze Sloven.[ska][136]

133 V pôvodnom texte je nesprávne *„Faistl"*. Správne *„Fajstl"*. Alois Fajstl (1910 – ?), ako rímskokatolícky kňaz bol 3. augusta 1949 odsúdený Štátnym súdom v Prahe na 8 rokov väzenia za to, že aplikoval exkomunikačný pápežský dekrét, keď Žofii Paclíkovej, členke KSČ, nevyslúžil sviatosti, pretože nechcela vystúpiť zo strany. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 14, a.j. 91. Rozsudok Štátneho súdu v Prahe Or I 1092/49 z 3. augusta 1949.

134 Theodor Funk (1893 – 1968), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 19. decembra 1893 v Seči a za kňaza bol vysvätený 5. júla 1917. Bol arcibiskupským radcom a vikárom, zastávajúci úrad tajomníka arcibiskupa v Olomouci. Štátny súd v Prahe ho dňa 15. septembra 1949 odsúdil pre zločin velezrady na 10 rokov väzenia. *„Obžalovaný Funk doznal souhlasně s vyšetřenými okolnostmi, že na poradách, které byly počátkem srpna 1949 konány na několika poutních místech na Moravě u příležitosti tak zvaných kněžských poutí rozšiřoval mezi přítomné kněze výtisky ilegálního oběžníku ‚Výklad dekretu proti bezbožeckým naukám'."* NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 14, a.j. 91. Zpráva oddělení III/3. (Podklad pro úřední zprávu). Praha 17. 9. 1949.

135 Podčiarknutý text je prešikrtnutý ceruzkou.

136 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou na druhú stranu dokumentu do horného pravého rohu.

II. TECHNICKÉ OTÁZKY PROJEDNÁNÍ PROCESU

Proces začne v pátek a ve středu rozsudek. V neděli se nelíčí.[137]

Čtyři prokurátoři: Urválek, Čížek, Biedermannová, Střída.

Předseda: Novák, nutno sestaviti další členy senátu, náhradního člena senátu.

Komorní stenografy.

Advokáty ex offo, pět.

Znalci – projednat s vnitrem.

Opětný výslech obžalob.[138]

Prozkoumat technickou stránku rozhlasového zařízení.

Otázka střežení budovy a jednak pohotovosti v jednací síni.

Použije se SNB.

Organizování veřejnosti: dělníci, studenti, mládež, kněží, tisk[139]. Organizování veřejnosti musí se dobře propracovat, případně až na jednotlivé dny.

Přezkoumat technické problémy, související s telefony, dálnopisy, písařskými silami pro potřeby tisku atd.

Písařské síly pro okamžité převádění stenografických záznamů.

Natáčení filmem.

Vysílání rozhlasem.

Vlastní režie procesu:

Bude třeba celou materii bedlivě roztřídit, seřadit a zpracovat její použití během procesu, jak z hlediska provádění výslechů jednotlivých obžalovaných a svědků, tak z hlediska vystupňování procesu, aby celý materiál nebyl vystřelen hned prvé dny.

S tím souvisí nutnost přesného rozpracování pořadí výslechů jednotlivých obžalovaných a výslechů jednotlivých svědků.

Bude nutno přesně rozložiti úlohy na intervenující prokurátory.

Stejně tak jejich závěrečné projevy, [je]jichž schema myšlenkové musí vypracovat písemně a předložiti k schválení.

III. PROPAGACE

1) – Již před procesem využíti materiál Hubův v tisku.

2) – Připraviti předem pro tisk fotografický a dokumentární materiál.

3) – Připraviti pro tisk zprávu o procesu jak z hlediska jeho politické linie, tak z hlediska činnosti obžalovaných.

137 Na porade dňa 25. marca 1950 (dokument 1.1) sa ešte počítalo s tým, že proces môže pokračovať bez prestávky aj v nedeľu, ale ešte sa o tom malo rozhodnúť. V tomto dokumente je už výrazne sformulované, že v nedeľu mala byť prestávka v pojednávaní.

138 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou na ľavý okraj dokumentu.

139 Podčiarknuté slovo je dopísané ceruzkou.

4) – V pondělí k tomu účelu v 8 hod.[in] ráno schůzka s Hendrychem.[140]
5) – Připravit konferenci novinářů.
6) – Současně ustaviti komisi k přípravě brožury o procesu.
7) – Využíti rozhlasu a filmu.
8) – Během procesu denně zajišťovat řádné zveřejňování procesu tiskem a rozhlasem.
cizí novináři[141]

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a spol.
Originál, strojopis, česky, 3 strany, 3 listy, nepodpísaný, A4.

1.4

1950, 27. marec, Praha. Zápisnica koordinačnej komisie o príprave procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci.

V Praze dne 27. března 1950.

Proces M.[achalka] a spol.[ečníci] – úkoly.

1. s.[oudruh] Košař zařídí výslech ženy s níž se stýkal M.[achalka] ještě během pondělí a podle povahy věci má vzít onu ženu do vazby.
Protokol o jejím výslechu obdržíme během úterý.

2. s.[oudruh] Čížek, provede se s.[oudruhy] Urválkem a Střídou doplnění všech výslechů obžalovaných v pondělí večer a v úterý.
Zprávu o tom kontorolovat v úterý odpoledne.

3. s.[oudruh] Neuls – jednání s informacemi a zamini[142] o cizích novinářích. Připuštěni budou jen novináři z lidově demokratických zemí a SSSR. Ze západních novinářů jen prokádrovaní jako „leví". Ostatní kapitalističtí novináři připuštěni k procesu nebudou. Kontrolovat u Neulse, zda provedl šetření ohledně novinářů, během pondělí.

provedeno – se s.[oudruhem] Drtinou.[143]

140 Táto porada sa uskutočnila 27. marca 1950. K priebehu a obsahu porady pozri: MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu,* s. 135.

141 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou na tretej strane pod hlavným textom.

142 Skratka pre Ministerstvo zahraničných vecí.

143 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný modrým perom.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.
Dokument sa nachádza aj v ďalších fondoch:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Dokument bol publikovaný:
LETZ, Róbert (Ed.): Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2007, s. 41 – 42.

1.5

1950, 27. marec, Praha. Zápisnica koordinačnej komisie o príprave procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci.

Opatření pro přípravu a vedení procesu proti obžalovaným M.[achalkovi] a spol.[ečníkům]

I. POLITICKÁ LINIE PROCESU

Politickým účelem procesu je na podkladě konkrétní zločinné činnosti obžalovaných jako představitelů určitých řádů a dalšího materiálu pranýřovat nepřátelskou politiku Vatikánu proti zemím socialismu a ukázat na vysokou hierarchii, kláštery a řády jako opěrné body rozvratnické vatikánské politiky namířené proti lidově demokratickému zřízení v Československu. Tento politický účel nesmí být ztracen ze zřetele ani ze strany žaloby ani ze strany předsedy senátu při vedení procesu. Nesmí proto proces být veden úzce jen proti obžalovaným jako osobám a jen pokud jde o jejich vlastní činnost. V procesu na podkladě přesně zjištěných a ověřených fakt musí být v celé šíři našemu pracujícímu lidu dokumentována protilidová a protistátní činnost klášterů a řádů a dokázáno, že tyto řády a kláštery jsou semeništěm rozvratnické vatikánské politiky.

Přitom současně ukáže žaloba na politiku Vatikánu v kapitalistických zemích, v poměru k boji pracujících ať v hospodářských či politických otázkách. Ukázat též jak Vatikán se jasně zařazuje do válečné fronty imperialistů a zejména snaží se opřít svoji moc o imperialisty Spojených států severoamerických, kde se přesunulo těžiště imperialistické fronty po druhé světové válce.

Odhalení obou těchto stránek v procesu musí být pracující veřejnosti postaveno jasně na oči a na základě přesných fakt dokázáno, že boj Vatikánu, vysoké církevní hierarchie, klášterů a řádů je bojem v zájmu imperialistické fronty proti frontě míru a socialismu a že nejde zde o nic jiného, než o úsilí restaurace kapitalismu v našich zemích.

Vedle těchto motivů musí být otevřeně pranýřovány na podkladě již provedených procesů i tohoto procesu zákeřné zločinné metody vatikánské reakce.

Proto prvním úkolem bude okamžitě doplnit procesní materiál ze všech výše uvedených hledisek.

1) Jeví se potřeba došetřit všechny okolnosti zjištěné proti M.[achalkovi] a spol.[ečníkům] a to zejména z hlediska zločinu špionáže. Potřebné výslechy budou provedeny veřejnou žalobou.
2) Bude zajištěn a zpracován tento materiál:
   a) materiál týkající se politiky Vatikánu (knižní: „Spiknutí proti míru", „Vatikán mezi dvěma válkami", „Vatikánská politika", „Spiknutí proti republice", „Černá kniha o Mindszentym", materiál o procesu Mindszenty, zejména protokol Zakarův, materiál z procesu Rajk, Kostov, materiál z procesů polských, materiál o Východním papežském ústavu v Římě, materiál z archivu Rudého práva v otázce „Vatikán a kapitalistické země"; z hodonínského procesu bude vytěženo svědectví Bečky pokud jde o činnost vatikánských agentur proti Československé republice; materiál vnitra ze sekce Řády, týkající se zpravodajské organizace Vatikánu), v procesu Mindszentyho, zejména vytěžit skutečnost, že Vatikán podporoval myšlenku habsburské restaurace a tím myšlenku zániku samostatného Československa. Dále materiál týkající se otázky Mindszenty – Beran (cesta Beranova do Budapešti).
   b) Materiál k protistátní činnosti klášterů a řádů, resp.[ektive] jejich příslušníků, (materiál z dosavad provedených procesů proti příslušníkům řádů a klášterů, odsouzeným pro protistátní činnost; materiál týkající se slovenské mindszentiády, materiál který je k dispozici v kabinetu a nebyl využit pro zpracování knihy „Spiknutí proti republice"; materiál církevního úřadu o klášterech a řádech; materiál ze slovenského povstání pokud jde o postoj katolické hierarchie k povstání; materiál vztahující se k benderovským akcím a k podpoře benderovců ze strany kléru, klášterů a řádů; materiál z Olomouce – Sklenovský; materiál ze spisu Bobe v souvislosti s Jarolímkem; materiál z vnitra o řádech a materiál o Verolinově cestě na Slovensko, materiál k Čihošti).
   Způsoby sbírání tohoto materiálu: osoby jím pověřené a příslušné lhůty podrobněji rozvedené připojené k zápisu z 25. března t.[ohoto] r.[oku].

II. TECHNICKÉ PŘÍPRAVY A VLASTNÍ REŽIE PROCESU

Žaloba proti M.[achalkovi] a spol.[ečníkům].

Byla přepracována podle pokynu a její publikace žalovaným bude provedena v pondělí 27. března večer.

Proces začne:

V pátek 31. března, rozsudek bude ve středu 5. dubna.

Vedení procesu a žaloba:

Předseda senátu Dr. Novák, žalobce Dr. Čížek, Dr. Urválek, Biedermannová, Dr. Střída, Růžička.

Advokáti ex offo:
Určí Dr. Richter (5) a sdělí jména v pondělí.

Zapisovatelská služba:
Bude zajištěna komorními stenografy a dvěma vybranými auskultanty. Bude zajištěn dostatečný počet schopných a spolehlivých písařských sil pro okamžité převádění stenografických záznamů.

Znalci:
Budou zajištěni dva znalci, a to jeden z oboru politického zpravodajství a druhý z oboru zpravodajství vojenského. Zajistí s.[oudruh] Košař.

Technická stránka rozhlasového zařízení:
Zajistí s.[oudruh] Ziegler během pondělí odborníky, jak co do vlastní technické stránky, tak pokud jde o zajištění řádné akustiky.

Organizování veřejnosti
Zajistí s.[oudruzi] Richter, Černý a Hub, a to tak, aby veřejnost byla střídána. Veřejnost bude organizována z řad vrstev dělnických, mládeže, kněží, studentů, a z venkovských obcí. Předložení přesného plánu uloženo soudruhům do pondělka poledne.

Tisk, film a rozhlas:
Cizí novináři budou připuštěni, s.[oudruh] Neuls zajistí film a rozhlas.

Vlastní režie procesu:
Materiál sebraný pro proces bude roztříděn z hlediska jeho užití při konstitutech jednotlivých obžalovaných případně i svědků. Přitom bude zásadním hlediskem roztřídit materiál tak, aby organicky souvisel s jednotlivými činy obžalovaných, a jeho použití během procesu bude přesně rozděleno mezi intervenující veřejné žalobce. S tím souvisí i nutnost přesného pořadu výslechu jednotlivých obžalovaných i svědků. Tento úkol bude proveden po sebrání a prostudování veškerého materiálu nejpozději ve čtvrtek 30. března.
Materiál týkající se Čihoště bude plně využit. Otázka promítání filmu bude ještě zvláště projednána.

Svědci
K materiálu Čihošť budou vedeni jako svědci kaplani Váňa a Žitný a to v tom směru, že Tajovský rozšiřoval podvod s čihošťským[144] zázrakem a další dva svědci budou ještě určeni.

144 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„čihoštským“*. Správne *„čihošťským“*.

Z hodonínského případu bude veden jako svědek Bečka k otázce vatikánských agentů a jejich činnosti proti ČSR. Případní další svědci budou určeni po prostudování materiálu o dosud provedených procesech proti klášterům a řádům, které vypracovává s.[oudruh] Aleš. Určení těchto svědků se stane v pondělí.

Závěrečné řeči žaloby
bude mít s.[oudruh] Čížek, Urválek a Biedermannová. Myšlenková schema svých projevů vypracují a předloží písemně ve středu 30. března[145] t.[ohoto] r.[oku].
Další podrobnosti uvedeny v připojeném zápisu.[146]

III. PROPAGAČNÍ VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ PROCESU

1) Vlastní tisková kampaň
   Začne až s procesem samým. Materiál o klášterech a řádech bude zpracován soudruhem Hubem, bude však tisku dán předem k lepšímu zpracování výsledků procesu, a pro články zásadní povahy po procesu.

2) Využití procesu
   musí se stát jak tiskem tak rozhlasem a filmem.
   K tomu účelu bude svolána zvláštní porada zástupců tisku, filmu a rozhlasu na středu, při níž bude vyložena zásadní politická koncepce procesu, dány podrobné informace o všech skutkových podrobnostech procesu a předán také písemný, fotografický a jiný dokumentární materiál.
   Styk s tiskem a rozhlasem bude udržován denně během procesu a to pravidelnými konferencemi veřejných žalobců s novináři a zástupci rozhlasu.

3) Brožura o procesu.
   Veškerý materiál v procesu užitý bude zpracován ve formě brožury tak, aby brožura vyšla ihned po skončení procesu. Vlastní obsah brožury musí být uspořádán tak, aby na podkladě dokumentů a skutečností v procesu prokázaných byla demonstrována rozvratnická činnost Vatikánu a v jeho službách klášterů a řádů proti lidové demokracii v Československu. Brožura musí býti psána živě, přesvědčivě, obsahovat též fotografický materiál a psána z hlediska širokých vrstev. Pro zpracování této brožury určeni soudruzi: Dvořák, Průša, Hub, Neuls a Střída. Přesný návrh na obsahovou stránku brožury bude předložen komisí nejpozději ve středu, členové komise musí však ihned zpracovávat příslušný materiál.

145 Na tomto mieste je chybný dátum. Správne má byť „streda 29. března“ alebo „štvrtek 30. března“.

146 Autorovi sa žiaľ nepodarilo nájsť spomínaný pripojený zápis.

4) Využití výsledků procesu a kampaň po skončení procesu:
V kampani je nutno pokračovat i po skončení procesu a to jak v tisku, tak v rozhlasu, tak filmu. Pro tuto další kampaň bude připraven plán.
Bližší opatření uvedená v zápisu z 25. března.

V Praze dne 27. března 1950.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Priepis, strojopis, česky, 5 strán, 5 listov, nepodpísaný, A4.
Dokument bol publikovaný:
LETZ, Róbert (Ed.): Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2007, s. 42 – 46.

1.6

1950, 28. marec, Praha. Zápisnica o úlohách z porady koordinačnej komisie pre prípravu procesu s predstaviteľmi mužských reholí Augustin Machalka a spoločníci.

Úkoly z porady dne 28. března 1950.

Svědci:
Scheinost[147] – Hrubý[148] předvést a předběžně vyslechnout nejpozdější ve čtvrtek.

147 Jan Scheinost (1896 –1964), pôvodným povolaním stredoškolský profesor, šéfredaktor Lidových listů (1933 – 1943), od mája 1943 do konca II. svetovej vojny bol šéfredaktorom novín Národní politika. Vyčítali mu kolaboráciu s nacistickým okupačným režimom, čo si neskôr uvedomil a zmenil svoje zmýšľanie v tejto oblasti. Trikrát stál pred súdom. Dňa 28. marca 1947 ho Národný súd v Prahe odsúdil na 22 mesiacov za to, že tlačou podporoval a propagoval nacizmus. Keďže si trest odpykal vo väzbe, po procese bol prepustený na slobodu. Už 17. decembra 1947 ho ale Okresný súd v Prahe odsúdil na 14 mesiacov. Napokon tretí raz, 10. mája 1949, bol Štátnym súdom v Prahe uznaný vinným z prípravy o úklady proti republike v procese Jan Kukačka a spoločníci, a rozsudkom Najvyššieho súdu mu bol trest zvýšený na 8 rokov. Podmienečne bol prepustený z väzenia v roku 1955. Zomrel 22. mája 1964 v Prahe. PEHR, Michal a kol.: *Cestami křesťanské politiky. Biografický slovník k dějinám křesťanských stran v českých zemích.* Praha : Evropská akademie pro demokracii Nakladatelství Akropolis, 2007, s. 229. (Ďalej: PEHR, M. a kol.: Cestami křesťanské politiky) K súdnemu procesu z marca 1947 pozri: VEČEŘA, Pavel: Jan Scheinost – prominentní katolický novinář před Národním soudem. In: *Osobnost v církvi a politice. Čeští a slovenští křesťané ve 20. století.* Editori Marek, Pavel – Hanuš Jiří. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, s. 487 – 502.

148 Adolf Hrubý (1893 – 1951), člen agrárnej strany, minister poľnohospodárstva a lesníctva v protektorátnej vláde (1942 – 1945). Počas I. svetovej vojny sa dostal do ruského zajatia. V roku

Hučko – zjistit kde se nyní nachází a převést do Prahy. Ví o tom, že Jarolímek měl přechovávat Benderovce, tuto věc jest však nutno sdělit s[oudruhu] Košařovi, aby ji prošetřil, protože jest podezření, že se jedná o řádně hlášeného člověka
Novák[149] – z kláštera Libějovice – pokud jde o ukrývání Benderovců
Zemek – z kláštera Znojmo, pokud jde o organisování přechodů
Orgán StB – který vyšetřoval věc Kolakovič[150] – jest nutno promluvit si v této věci se s[oudruhem] Závodským[151] o vhodnosti použití tohto jako svědka při procese

1918 vstúpil do Červenej armády a velil jednému z oddielov československých červenoarmejcov. Začiatkom mája 1945 bol internovaný nacistami, po oslobodení ho zatkli československé orgány. Národný súd ho dňa 31. júla 1946, v procese proti členom protektorátnej vlády, odsúdil na doživotný trest odňatia slobody, hoci komunisti pre neho žiadali trest smrti. Hlavným obvinením bola kolaborácia s okupantmi počas II. svetovej vojny. Hrubý zomrel vo väznici na Pankráci 9. júna 1951. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

149 František Assiský Novák (1907 – 1985), český redemptorista, narodil sa 11. októbra 1907 v Hradčanoch. Rehoľné sľuby zložil 2. augusta 1927 a za kňaza bol vysvätený 29. júna 1932. Pôsobil ako predstavený kláštora v Libějoviciach. Dňa 7. januára 1949 bol Štátnym súdom v Prahe odsúdený, proces sa uskutočnil v Písku, na 5 rokov väzenia. Ako predstavený komunity niesol zodpovednosť za to, že ich kláštor poskytol pomoc utečencom – gréckokatolíckym kňazom s rodinami a sestrám z gréckokatolíckej Kongregácie sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie (služobniciam, SSNPM), čo súd kvalifikoval ako zločin prípravy o úklady republiky. Spolu s Novákom bol odsúdený aj redemptorista František Nezval a diecézny kňaz Jan John. Redemptorista Václav Král bol spod obžaloby oslobodený a redemptoristi Stanislav Míka a Ludvík Minya pred zatknutím stihli utiecť za hranice. ABS, f. V, a. č. V 103 České Budějovice; NA, f. StS, č.j. Or I 619/48. Novák František a spoločníci a Archív redemptoristov Michalovce (Ďalej: ARM), f. Parte a nekrológy. František Novák.

150 Tomislav Poglajen Kolakovič (1906 – 1990 ?), chorvátsky rímskokatolícky kňaz (krátko aj jezuita), profesor filozofie a teológie. Jeho veľkou túžbou bolo evanjelizovať Rusko, preto sa snažil dostať na jeho územie, kde by tento sen naplnil. Na Slovensku pôsobil od polovice septembra 1943 pravdepodobne do 1. augusta 1946. Počas svojho pôsobenia udržiaval kontakty s cirkevnými hodnostármi, niekoľkými politikmi a založil aj spoločenstvo „Rodina“. Štátna bezpečnosť ho 18. januára 1946 vzala do väzby pre podozrenie z protištátnej a protikomunistickej činnosti. Z vyšetrovacej väzby bol prepustený, lebo nič závažné mu nebolo dokázané. Plán vyšetrovateľov, „vyrobiť“ z neho agenta a špióna Vatikánu, na celej čiare zlyhal. Komunistom to však nebránilo využiť túto kauzu na likvidáciu ďalších osôb nepohodlných režimu. Počas procesu s desiatimi predstaviteľmi reholí boli zdôraznené obvinenia, tiež nikdy nedokázané, že poslaním tohto „jezuitského špióna“ bolo zabrániť oslobodeniu Slovenska, k čomu vraj založil tajné organizácie, riadiace sa špeciálnymi „smernicami“. Podľa vykonštruovaného nepravdivého obvinenia jeho údajným spolupracovníkom mal byť redemptorista o. Ján Mastiliak, čo však, samozrejme, nikdy nebolo dokázané.

151 Osvald Závodský (1910 – 1954), vstúpil do KSČ v roku 1937 a ako interbrigadista bojoval v Španielsku. Potom sa presťahoval do Francúzska, kde sa zapojil do boja proti nacizmu. Od septembra 1945 do novembra 1948 bol pracovníkom ÚV KSČ. Plukovník Osvald Závodský bol aj členom „komisie K“, ktorej ďalšími členmi boli Ladislav Kopřiva, Štefan Rais, Karel Klos a Karel Šváb, ktorá okrem iného rozhodovala aj o vynesení trestu smrti alebo o udelení milosti. Ako veliteľ Štátnej bezpečnosti (1950 – február 1951) sa podieľal na nezákonnostiach. V januári 1951 bol zatknutý a v decembri 1953 odsúdený, spolu s ďalšími bývalými pracovníkmi bezpečnosti, za velezradu a špionáž na trest smrti. Ten bol 19. marca 1954 vykonaný. Závodský bol popravený obesením.

Nebázlivý[152] – zajistit svědeckou výpověď pokud jde o události kolem kláštera v Teplé (Američani)
Nutno zjistit a zajistit svědecky kluka, který vystupoval v případu kláštera v Sokolově a převést ho do Prahy
Meltzer[153] – ilegální skupina v klášteře Žilina nutno uvážit jeho použití jako svědka v procese
Nutno zjistit dva řeholníky kteří byli přítomni v klášteře v Nové Říši při prohlídce a zajistit jejich svědectví. Nutno je převést do Prahy a zajistit jejich svědeckou výpověď
Barták[154] – obviněný – nutno rozvážit, co by měl říct do rozhlasu

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.
Dokument bol publikovaný:
LETZ, Róbert (Ed.): Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2007, s. 46 – 47.

Justice I., s. 183. Ako veliteľ Štátnej bezpečnosti a člen bezpečnostných komisií sa nemalou mierou pričinil aj o prípravu a réžiu procesu proti desiatim rehoľníkom. Vybral vyšetrovateľov pre proces a pred začiatkom vyšetrovania ich inštruoval, v akej línii a duchu by sa malo uberať vyšetrovanie uväznených.

152 V pôvodnom texte je nesprávne *„Nebáznivý“*. Správne *„Nebázlivý“*. Bohumil Nebázlivý bol predsedom Okresnej správcovskej komisie v Teplej.

153 V pôvodnom texte je nesprávne *„Melzr“*. Správne *„Meltzer“*. Anton Meltzer, aktivista Hlinkovej mládeže v Žiline. Dňa 30. júna 1948 bol pre protištátnu činnosť, údajné sprisahanie proti Slovensku, odsúdený na 8 rokov väzenia.

154 Provisor kláštora premonštrátov v Nové Říši Stanislav Ludolf Barták (1915 – 2000), narodil sa 3. januára 1915 v Šaraticiach, okres Slavkov. Po piatich ročníkoch ľudovej školy začal študovať na reálnom gymnáziu v Brne. Bol členom Orla a roku 1936 vstúpil do Československé strany lidové. Po ukončení gymnázia sa rozhodol študovať za kňaza, preto vystúpil zo strany a ešte v tom istom roku, teda 1936, nastúpil na alumnát v Brne. Po dvoch rokoch vstúpil do kláštora premonštrátov v Novej Říši, kde si urobil noviciát. Následne roku 1939 pokračoval v štúdiu teológie v Prahe a po dvoch rokoch bol 5. júla 1941 v Brne vysvätený za kňaza. Primície mal v rodných Šaraticiach. Po vysviacke až do augusta 1945 pôsobil v Brne-Zábrdoviciach. Potom ho predstavení povolali do kláštora v Novej Říši, kde sa po menovaní Augustina Machalku opátom stal provizorom kláštora. Tu bol zatknutý Štátnou bezpečnosťou a 8. februára 1950 vzatý do väzby. Ako ostatní rehoľníci, aj on bol odsúdený na nepodmienečný trest, ale len na 2 roky žalára. Po odpykaní trestu sa zaradil do pracovného procesu. Asi od 1. septembra 1967 bol výpomocným duchovným v Šaraticiach, kde v roku 2000 zomrel.

2
Správa o zatknutí

Komunistická strana vnímala Katolícku cirkev ako nepriateľskú organizáciu, preto sa s veľkou dôslednosťou zamerala na kontrolu činnosti jej dôležitých predstaviteľov. Na rôznych úrovniach (Štátna bezpečnosť, Štátna prokuratúra, Štátny úrad pre veci cirkevné) zbierala informácie, ktoré sa ukladali do kartoték, aby boli použité v príhodnom čase na kompromitáciu jednotlivých osôb alebo cirkvi ako takej. Osoba sledovaná Štátnou bezpečnosťou mala v žargóne bezpečnosti názov „rozpracovávaná osoba". Príslušníci bezpečnosti pri tom používali nielen zákonné, ale i nezákonné prostriedky, vrátane provokácií a špeciálnych agentov, aby získali dostatok „dôkazov" a „rozpracovávanú osobu" dostali do vyšetrovacej väzby. Bolo bežnou praxou opierať sa o falošné alebo vynútené svedectvá, o podvrhnuté „corpus delicti" počas domovej prehliadky, ako napríklad „protištátne letáky" či „kompromitujúca korešpondencia", alebo o vykonštruované tvrdenia o pripravovanom úteku za hranice.

Keď už bola sledovaná osoba dostatočne „rozpracovaná", nasledovalo jej zatknutie, čo patrilo do kompetencie Štátnej bezpečnosti. Po februári 1948 v tejto oblasti vládla priam svojvôľa a nekontrolovaný chaos. Totiž príslušníci bezpečnosti mali zákonnú povinnosť požiadať prokurátora o uvalenie väzby na sledovanú osobu a až potom mohli podozrivú osobu zatknúť. V skutočnosti sa najmä v prvých rokoch upevňovania komunistického režimu zatýkanie dialo aj na základe ústnych rozkazov a až dodatočne, ak to bolo potrebné, boli vyhotovené aj v písomnej forme. Tieto vydávali velitelia príslušných sektorov, okresný alebo krajský veliteľ ŠtB, a v prípade, že išlo o dôležité osoby, tak vo veci ich zatknutia rozhodoval veliteľ ŠtB, či dokonca sám minister alebo jeho námestník. Ako dôvody takéhoto konania sa uvádzali najmä obavy z toho, že by „rozpracovávaná" osoba či skupina osôb mohla byť upozornená a vyšetrovanie trestnej činnosti by tak bolo zmarené. Postupne sa zaužívali tri spôsoby zatýkania. Prvý spôsob bol, že bezpečnosť zatkla sledovanú osobu doma alebo v práci a odviedla ju do vyšetrovacej väzby. Druhý spôsob zatýkania sa používal, ak hrozilo, že by to vyvolalo prejav nesúhlasu alebo dokonca otvorený odpor. Vtedy sa zatýkalo v noci alebo zatýkanú osobu pod rôznymi zámienkami vylákali z miesta trvalého pobytu, a tam potom bola zatknutá. Tretí spôsob zatknutia bol tajný, teda sa o ňom nemal nikto dozvedieť, preto zatknutú osobu ukrývali v niektorom z tajných objektov bezpečnosti.[155]

Jednou zo zásad, ktorou sa riadili príslušníci bezpečnosti bolo, že treba zatknúť čím viac osôb a v ich výpovediach sa už nejaký trestný čin nájde. Potvrdilo sa to aj v procese Machalka a spoločníci, pretože rehoľní kňazi boli zatýkaní postupne. Najprv boli zatknutí premonštráti Vít Bohumil Tajovský, vo väzbe od 30. januára 1950, Augustin Antonín Machalka, vo väzbe od 3. februára 1950, Stanislav Ludolf Barták, vo väzbe od 8. februára 1950. Do procesu boli zaradení aj ďalší rehoľníci, spomínaní v tu publikovanej správe o zatknutí, a tiež

155 KAPLAN, K.: *Nebezpečná bezpečnost*, s. 131 – 137.

dominikán Josef Silvestr Maria Braito[156], vo väzbe od 16. marca 1950. Okrem týchto desiatich rehoľníkov, o výbere konkrétnych desiatich osôb rozhodol Alexej Čepička, uvažovalo sa aj s inými rehoľnými kňazmi, ktorí boli napokon súdení v iných procesoch.[157]

2. 1

1950, 15. marec, Praha. Správa o zatknutí rehoľných kňazov.

Ú t v a r 601 A.

č.j. A-/50154-50-5/2-a. Dne 15. 3. 1950.
Věc: zatčení řádových kněží –
vrácení spisu.
Příl[oha]: spis.

O d d ě l e n í 2
z d e.

Dne 14. 3. 1950 v 16,45 hod[in] došel zdejšímu oddělení realizační návrh na zatčení 7 řádových kněží. V noci na 15. 3. [19]50 bylo provedeno zatčení těchto kněží a sice:

156 Profesor na dominikánskom teologickom učilišti a teologickej fakulte v Olomouci Josef Silvestr Maria Braito (1898 – 1962), narodil sa 14. júna 1898 v Ruščuku v Bulharsku. V mladosti stratil oboch rodičov. Vyrastal v Uhřiněvsi neďaleko Prahy, odkiaľ vstúpil k dominikánom. Po zložení rehoľných sľubov absolvoval základné filozofické a teologické štúdiá na teologickej fakulte v Olomouci, na dominikánskej univerzite Angelicum v Ríme a Saulchoir v Belgicku. Sviatosť kňazstva prijal 17. septembra 1922. Aj naďalej pokračoval v štúdiách, ktoré roku 1930 zakončil doktorátom. V rokoch 1925 – 1928, a potom od roku 1930 až do uväznenia v roku 1950 pôsobil ako profesor na dominikánskej rehoľnej vysokej škole v Olomouci. V čase druhej svetovej vojny bol aj profesorom a riaditeľom kňazského seminára v Olomouci. Okrem toho, že v roku 1926 založil a riadil vydávanie známeho filozofického časopisu Na hlubinu, a neskôr aj rôzne tematické edície (napríklad Myšlenky a život), sám veľa písal a prekladal a bol aj známy exercitátor. Jeho pohľad na cirkev bol na tú dobu veľmi odvážny. Treba zdôrazniť, že nepopieral vtedajšie učenie cirkvi, ale na druhej strane predbehol svojím spôsobom dobu. Dňa 16. marca 1950 ho zatkla Štátna bezpečnosť. V monsterprocese bol 5. apríla 1950 odsúdený na 15 rokov väzenia. S podlomeným zdravím sa dožil amnestie v máji 1960. Opäť sa chcel zapojiť do práce pre cirkev. Dal si za cieľ zrevidovať svoje dielo o cirkvi, aby zodpovedalo duchu doby. Zomrel 25. septembra 1962 v Prahe a pochovaný je v hrobke dominikánov v Olomouci. KAŠIČKA, Zdeněk: *Otec Braito. Životopis olomouckého dominikána 1898 – 1962.* Vydáno při příležitosti 95. výročí narození. Praha : Nakladatelství Krystal OP, 1993. (Ďalej: KAŠIČKA, Z.: Otec Braito).

157 O výbere rehoľníkov a ich zaradení do monsterprocesu Augustin Machalka a spoločníci pozri: MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 87 – 107.

Kajpr Adolf[158],
Mikulášek František,
Urban Jan Evangelista[159],
Mastiliak[160] Ivan,
Blesík Jan[161],

158 Šéfredaktor časopisu Katolík, známy exercitátor a kazateľ Adolf Kajpr (1902 – 1959), narodil sa 5. júla 1902 v obci Hředle, okres Beroun. Ako dieťa osirel, a tak sa iba ťažko pretĺkal životom zarábajúc si na každodenný chlieb. V roku 1926 sa mu podarilo úspešne zvládnuť prijímacie skúšky na Arcibiskupské gymnázium v Prahe. Do jezuitského noviciátu na Velehrade vstúpil roku 1928. Filozofiu študoval v Belgicku a teológiu v Innsbrucku v Rakúsku. Sviatosť kňazstva prijal 26. júla 1935. Po krátkom pobyte vo Francúzsku sa vrátil do Prahy, kde pôsobil od roku 1937 ako farár v chráme svätého Ignáca. Okrem farskej pastorácie sa aktívne zapájal do exercičného hnutia, venoval sa aj publicistickej činnosti a spolupracoval na duchovných reláciách s pražským rozhlasom. Pre svoj kritický postoj k nacizmu bol v rokoch 1941 – 1945 väznený v Terezíne, Mauthausene a v Dachau. Po návrate z koncentračného tábora, nepoľavujúc vo svojej priamočiarosti v obrane pravdy prispieval do časopisu katolíckej mládeže Dorost. Už ako redaktor týždenníka Katolík zhromaždil okolo seba spoločenstvo hlboko veriacich ľudí, mladých intelektuálov a teológov. Štátna bezpečnosť ho zatkla 14. marca 1950. V monsterprocese bol 5. apríla 1950 odsúdený na trest 12 rokov väzenia, ktoré si odpykal na Mírove, vo Valdiciach a v Leopoldove. Zomrel ako prvý z desiatich odsúdených rehoľníkov v monsterprocese pomerne mladý vo veku 57 rokov, 17. septembra 1959 v leopoldovskej väznici.

159 Známy kazateľ, exercitátor a duchovný vodca Josef Vojtěch Jan Evangelista Urban (1901 – 1991), narodil sa 20. februára 1901 v Prahe. Do noviciátu k františkánom vstúpil 1. septembra 1918 a prijal rehoľné meno Jan Evangelista. Dňa 15. júna 1924 bol vysvätený na kňaza. Študoval na františkánskom inštitúte v Bolzane a na filozofickej a teologickej fakulte v Prahe, ktorú zakončil doktorátom z filozofie. Medzi jeho najznámejšie aktivity patrí založenie Laického apoštolátu 3. rádu svätého Františka a Studium catholicum pre teologické vzdelávanie laikov. Bol veľmi citlivý na sociálne problémy a aktívne sa zapájal do apoštolátu na pražských perifériách. V rokoch 1933 – 1948 sa angažoval aj v časopise Serafinský prapor. V rokoch 1938 – 1941 zastával úrad provinciála. Zatknutý bol 14. marca 1950 v obci Nespeky pri Benešove. V monsterprocese bol 5. apríla 1950 odsúdený na 14 rokov ťažkého žalára. Z väzenia bol prepustený 12. septembra 1963 a usadil sa v obci Nespeky, kde mal prikázaný pobyt a bol pod kontrolou Štátnej bezpečnosti. Roku 1968 sa dostal do pastorácie, ale trvalo to iba do roku 1974, keď mu bol odobratý štátny súhlas. Snažil sa totiž obnoviť spoluprácu s laikmi. V roku 1969 urobil takzvaný teologicko-pastoračný kurz určený síce pôvodne pre kňazov, ale bol veľmi dobre použiteľný aj pre katolícku inteligenciu. S príchodom normalizácie sa nútene stiahol do ústrania. Po novembri 1989 už nemal dostatok fyzických síl, aby sa zapojil do obnovy rehoľného života. Zomrel 7. januára 1991 v Nespekoch. V súčasnosti prebieha jeho beatifikačný proces. VENTURA, Václav: *Jan Evangelista Urban – život a dílo. Sonda do dějin české teologie a spirituality*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, s. 6 – 50.

160 V pôvodnom texte je nesprávne *„Mostylák“*. Správne *„Mastiliak“*.

161 Známy ľudový misionár a kazateľ Jan Blesík (1909 – 1985), narodil sa 23. júna 1909 v Uherskom Hradišti. Navštevoval ľudovú školu v Uherskom Hradišti a v Brne a od septembra 1920 I. české štátne gymnázium v Brne. Koncom augusta 1926 vstúpil do juvenátu redemptoristov v Libějoviciach. V lete 1927 zakončil juvenát a vstúpil do noviciátu redemptoristov v Českých Budějoviciach. Tu 10. októbra 1928 zložil prvé rehoľné sľuby a začal štúdiá v seminári redemptoristov v Obořišti. Za kňaza bol vysvätený 24. júna 1934 v Prahe. Pôsobil ako ľudový misionár v kláštoroch v Starej Boleslavi,

Kováč Alfons[162],

Šilhan František[163] nebyl ve svém bytě zastižen a byla u něho pouze vykonána domovní prohlídka. Materiál zabavený při domovních prohlídkách předáváme v příloze v 8 mi obálkách k dalšímu zpravodajskému vytěžení. Mimo písemného materiálu byla u Jana Blesíka zabavena rovněž automatická pistole zn.[ačky] ČZ r.[áže] 7,65 mm s náhradním zásobníkem a 25 nábojů r.[áže] 7,65. Předáváme toto rovněž tamnímu oddělení. Všichni zatčení byli okamžitě eskortováni do věznice v Ruzyni.

5/2.

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a společníci. Operativní podsvazek 2.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

v Českých Budějoviciach a od marca 1946 v Prahe. V roku 1938 získal v Záhrebe (dnes Chorvátsko) doktorát z medicíny, ktorý si však už na Karlovej univerzite v Prahe nestihol nostrifikovať, najprv z dôvodu druhej svetovej vojny, a potom kvôli zatknutiu. V Českých Budějoviciach v období druhej svetovej vojny sa zapojil do odboja proti nacizmu, za čo bol po vojne vyznamenaný. Po roku 1948 odvážne vystupoval proti komunistickému režimu. Štátna bezpečnosť ho zatkla 14. marca 1950 a vo vykonštruovanom monsterprocese bol 5. apríla 1950 odsúdený na trest 10 rokov väzenia, ktorý mu Najvyšší súd po odvolaní sa štátneho prokurátora zvýšil o dva roky. Po roku 1960, keď bol prepustený z väzenia, pracoval najprv ako pomocný robotník v Zahradníctve hlavného mesta Prahy a neskôr ako skladník v tlačiarenských závodoch národný podnik SEVT v Prahe. Ako výpomocný duchovný pôsobil od roku 1968 v Prahe, v chráme svätého Kajetána pri bývalom provincialáte redemptoristov, a v katedrále svätého Víta. K 1. januáru 1974 mu zobrali štátny súhlas. Zomrel 14. júna 1985 v Charitnom domove v Senohraboch a pochovaný je v hrobke redemptoristov na Vyšehrade. Spracované na základe pamätí Jana Blesíka s názvom *„Rozmlouvám s minulostí. Historie jednoho obyčejného života."* Napísal 41 dielov spomienok, ktoré majú 6722 strojopisných strán. Pamäti sú uložené v Archíve redemptoristov na Svatej Hore pri Příbrami v Českej republike.

162 Alfons Kováč (1919 – 1994), salezián a tajomník biskupa Štěpána Trochtu bol dňa 25. januára 1951 odsúdený Štátnym súdom v Prahe za vlastizradu a špionáž na 11 rokov väzenia v procese Vladimír Pícha a spoločníci. NA, f. StP, č. j. SPt I/IV 115/50.

163 Provinciál Spoločnosti Ježišovej (jezuiti) František Šilhan (1905 – 1985), narodil sa 7. januára 1905 v Tanvalde okres Jablonec nad Nisou. Pre jezuitov sa rozhodol počas gymnaziálnych štúdií. Do noviciátu v Trnave vstúpil v roku 1923. Filozofické a teologické štúdiá vykonal v holandskom Maastrichte. Za kňaza bol vysvätený roku 1933. V štúdiu filozofie, ktoré ukončil doktorátom, pokračoval na Gregoriánskej univerzite v Ríme. Po návrate do Československa pôsobil v rehoľnom filozofickom ústave ako profesor, neskôr aj ako rektor. V novembri 1945 sa stal provinciálom českej provincie jezuitov. Zatknutý bol 18. marca 1950 a v monsterprocese odsúdený na 25 rokov ťažkého žalára. Po prepustení z väzenia v roku 1965 iba krátko býval u príbuzných v Novej Vsi, pretože bol opätovne internovaný v Radvanove pri Tábore. V roku 1968 veľkou mierou prispel k obnove rehoľného života jezuitov, ale aj rehoľného života v Československu, aktívne pracujúc v Sekretariáte rehoľných spoločností. V roku 1971 sa vzdal úradu provinciála. Aj on sa „tešil" pozornosti Štátnej bezpečnosti, ktorá ho mala v „opatere", aj keď sa v roku 1979 presťahoval z Radvanova na Moravec. Tu 13. februára 1985 zomrel a je aj pochovaný.

3
Administratívne protokoly z vyšetrovacej väzby

Cieľom vyšetrovacej väzby by malo byť zamedziť obvinenému v pokračovaní páchania trestnej činnosti a znemožniť mu útek pred zodpovednosťou za spáchané trestné činy. Ak sa niekto dostane do vyšetrovacej väzby, to ešte neznamená, že je automaticky zločincom. Mala by platiť prezumpcia neviny, a to až dovtedy, kým nie je vyslovený právoplatný rozsudok, ktorý by dokázal jeho vinu. V komunistickom systéme spravodlivosti to však, žiaľ, neplatilo. Teoreticky sa síce hovorilo o prezumpcii neviny, ale v praxi sa to nielen nerešpektovalo, ale priam sústavne ignorovalo. Vyšetrovacia väzba preto nebola obdobím hľadania dôkazov za či proti obvinenému, ale bola jednostranne zameraná na získanie, a to akoukoľvek cestou, aj nepravdivých „dôkazov", ktoré by obvineného usvedčili z „trestnej činnosti".[164]

Vo vyšetrovacej väzbe mal vyšetrovateľ alebo takzvaný referent „urobiť vyšetrovaného", teda dosiahnuť priznanie vyšetrovaného k vykonštruovaným zločinom. Samotné vyšetrovanie a výsluchy vyšetrovateľ každý deň prejednával so svojím nadriadeným a zostavoval plán vyšetrovania na nasledujúci deň. Vyšetrovanie sa skončilo, keď sa vyšetrovaný psychicky zlomil, priznal vinu a podpísal vyšetrovací protokol. Mnohí z vyšetrovaných to robili s očakávaním, že sa skončí to strašné vyšetrovanie, ale tiež s nádejou, že na súde svoje výpovede vysvetlia a poopravia, prípadne odvolajú. Podľa vtedajšieho chápania bolo vlastné priznanie najdôležitejším dôkazom, čo sa vyšetrovaný dozvedel až na súdnom pojednávaní. Potom ŠtB navrhovala, do ktorej protištátnej skupiny vyšetrovaného zaradí, alebo či bude odsúdený ako jednotlivec. Následne bola pod réžiou ŠtB vypracovaná obžaloba. V súdnej väznici ešte príslušníci ŠtB dozerali, aby väzeň vopred vypracované odpovede dokonale ovládal a striktne sa držal napísaných formulácií. Niekedy aj nasadení agenti v cele presviedčali väzňa, že je lepšie sa pred súdom priznať k zločinom, lebo vraj vtedy to súd berie do úvahy a vymeriava nižší trest. Poslednou fázou procesu bolo samotné súdne pojednávanie, ktoré „mala v opatere" tiež ŠtB. Referenti dohliadali na to, aby všetko prebiehalo podľa vopred vypracovaného plánu a po odsúdení dohliadali, aby bol trest vykonaný.[165]

Jednou z príčin tohto neutešeného stavu bolo aj zrušenie inštitúcie vyšetrujúceho sudcu, ktorý mohol nezávisle skúmať oprávnenosť uvalenia vyšetrovacej väzby. V novom trestnom poriadku z roku 1950 síce kompetencie vyšetrujúceho sudcu prešli na prokurátora, ale ten prakticky nevyužíval tento inštitút. Musel by ísť totiž proti vládnucej komunistickej strane, a teda aj proti sebe samému. Okrem toho ŠtB kontrolovala aj túto oblasť v tom zmysle, že

164 Veľmi zaujímavé je svedectvo vyšetrovateľa, ktorý veľmi aktívne spolupracoval na „výrobe" politických procesov, Bohumila Doubka, ktoré Karel Kaplan doplnil poznámkami a vydal. *StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka.* Připravil Karel Kaplan. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002. ISBN 80-902885-8-8

165 PEŠEK, Jan: *Štátna bezpečnosť na Slovensku 1948 – 1953.* Bratislava : VEDA, 1999, s. 70 – 74. O Štátnej bezpečnosti ako nástroji represie a „výroby" politických procesov pozri tiež: PEŠEK, Jan: Štátna bezpečnosť – „meč, uši a oči" komunistickej strany. In. PEŠEK, Jan – LETZ, Róbert: *Štruktúry moci na Slovensku 1948 – 1989.* Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2004, s. 167 – 193.

vyšetrovanie viedla sama a úlohou prokurátora bolo iba „potvrdiť“, že vyšetrovanie a jeho závery boli zákonné. Výsledky vyšetrovania, ktoré boli v kompetencii orgánov bezpečnosti, neboli prakticky preverované a v skutočnosti tvorenie legislatívy smerovalo k tomu, aby ani nemohlo byť kontrolované. Často sa síce zdôrazňovala dôležitosť spolupráce medzi ŠtB a Štátnou prokuratúrou, ale v praxi, najmä zo strany bezpečnosti, sa to nerešpektovalo. To malo, samozrejme, vplyv na objektivitu vyšetrovania. Keďže obžaloba nebola postavená na pevných základoch, ťarcha, a najmä zodpovednosť sa preniesla na senát súdu, ktorý mal o tom, aspoň teoreticky, rozhodovať počas hlavného pojednávania.[166]

Na vyšetrovaní obete sa zvyčajne podieľalo niekoľko vyšetrovateľov, pričom sa viedlo rôznymi metódami. Stále malo akési smerovanie, pretože buď viedlo: 1. k zlomeniu vyšetrovaného a získaniu priznania, 2. k príprave vyšetrovaného pre „divadelný proces“, kde mal iba odohrať svoju úlohu, alebo 3. k príprave vyšetrovaného, aby zaujal k procesu pasívny postoj a na otázky pred súdom odpovedal iba „áno“ alebo „nie“.[167] Karel Kaplan tvrdí, že systém vyšetrovania v sebe zahŕňal komplex niekoľkých druhov vyšetrovania, teda normálne, dlhodobé a nočné, nepretržité, ostré, udržiavacie, na životopis, konfrontácia a výsluch k niekomu.[168]

Už roku 1949 Ministerstvo národní bezpečnosti vydalo inštrukciu pre vyšetrovateľov, ako majú postupovať pri vypočúvaní zatknutej osoby. V inštrukcii je načrtnutý postup, ako písať protokol o výpovedi obvineného alebo lepšie, ako ho manipulovať a posúvať do roviny, ktorá by svedčila o „protizákonnej činnosti“ tejto vyšetrovanej osoby. Dokument ponúka aj spôsob realizácie takzvaného otázkového protokolu. *„Pracovat na otázkovém protokolu můžeme i v nepřítomnosti vyslýchaného. Můžeme, jak již bylo řečeno, připravit otázky a i to, jakým způsobem budeme zaměřovat odpovědi. Již během výslechu a přepisování otázkových protokolů zvykáme vězně používat takových formulací, které přesně a správně vystihují jeho trestnou činnost. Např.*[íklad]*: Naše podvratná organizace, můj nepřátelský vztah, moje nepřátelská činnost apod.*[obně]. *V otázkovém protokole je jasně vidět vliv politické uvědomělosti našeho pracovníka, což v chronologických protokolech patrno nebylo. Jindy je opět jinak dobrý protokol pokažen tím, že do něho dáváme obhajobu vyslýchaného, který se nám snaží vykreslit sám sebe v nejlepším světle. Zapisujeme si jen věci, které jsou zločinné, a ne ty, které podezřelý dělal dobře. Tady je třeba uvážit, proč se protokol vůbec píše. Člověk byl zatčen a je vyslýchán ne proto, co udělal dobrého, ale čeho se dopustil nepřátelského, a proto je také souzen. To, co udělal dobrého, může být pro něho polehčující okolností u soudu, ale nemůže být předmětem našeho vyšetřování.“* Takéto metódy práce samozrejme neviedli k zisteniu objektívnej pravdy. Skreslené výplody samotných vyšetrovateľov sa potom v administratívnych protokoloch vnucovali vyšetrovaným osobám, ktoré

166 *Justice I.*, s. 66 – 67.

167 HEJL, Vilém: *Zpráva o organizovaném násilí.* Praha : Univerzum, 1990, s. 153.

168 KAPLAN, K.: *Nebezpečná bezpečnost,* s. 143 – 145.

sa to samozrejme zdráhali dobrovoľne podpísať ako vlastné výpovede, preto boli často k tomuto podpísaniu fyzickým i psychickým násilím nútené.[169]

Jedným z prostriedkov nátlaku bolo tiež umelé predlžovanie väzby, čo pre postihnutú osobu neznamenalo iba niekoľko dní či týždňov vyšetrovania navyše, ale boli prípady, keď to boli aj tri roky. Bolo tiež, žiaľ, bežnou praxou, že sa k vyšetrovanému do cely na pokyn vyšetrovateľa pridal konfident či spolupracovník bezpečnosti, ktorý mal za úlohu získať ďalšie informácie o vyšetrovanom, alebo ho aspoň fyzicky či psychicky týrať. Bola to vcelku úspešná metóda, hoci nie vždy účinná, keď sa vyšetrovaný zlomil a nevedomky o sebe povedal informácie, ktoré potom boli zakomponované do „priznania" v administratívnom protokole a použité v súdnom procese.[170]

Skupinu desiatich rehoľníkov začala Štátna bezpečnosť „formovať" po zatknutí farára Josefa Toufara v súvislosti s takzvaným čihošťským zázrakom. Ako vyplýva z neskoršieho vyšetrovania, Štátna bezpečnosť nemala dostatok dôkazov nielen proti farárovi Toufarovi, ale ani proti premonštrátom, ktorých zatkla v súvislosti s udalosťami v Čihošti. Ich vyšetrovaním bola poverená takzvaná Instruktážní skupina a niekoľko ďalších prizvaných vyšetrovateľov, ktorí mali dostať príslušný operatívny materiál od referátu 50, ktorý sa špecializoval na Katolícku cirkev. V skutočnosti však vyšetrovatelia nedostali ani presný zoznam zatknutých osôb a dokonca ani ich základné osobné údaje. Boli teda odkázaní na to, aké informácie získajú počas vyšetrovania. Až dodatočne, po zatknutí, sa konali domové prehliadky u zatknutých kňazov, kde sa hľadali akékoľvek písomnosti či „dôkazy", na základe ktorých by mohlo byť vedené ďalšie vyšetrovanie.[171] Keď k tomu pripočítame požiadavku vedúcich predstaviteľov komunistickej strany o čím rýchlejšie vyriešenie prípadu Čihošť a snahy o kompromitáciu Cirkvi a Vatikánu, už bol iba krôčik k tomu, aby vyšetrovanie

169 *Justice I.*, s. 83 – 84. O protokoloch pozri tiež: KAPLAN, K.: *Nebezpečná bezpečnost,* s. 150 – 155. Správa o činnosti Štátnej bezpečnosti v rokoch 1949 – 1954 z hľadiska nesprávnosti používaných metód práce sa okrem iného venuje aj vyšetrovacej väzbe a zostavovaniu protokolov z vyšetrovania. Konštatuje sa v nej, že vďaka sovietskym poradcom sa udomácnila aj v československej Štátnej bezpečnosti prax úpravy protokolov z výpovedí vyšetrovanej osoby. Doslovne sa tu uvádza: *„Upravené a podepsané protokoly však ještě nebyly předkládány soudu. Za tím účelem byly vypracovávány tzv. soudní protokoly, které byly otázkové. Tento systém vznikl na radu poradce Lichačeva v průběhu vyšetřování Horákové a spol.*[ečníci] *v Moučkově skupině a byl potom převzat i v sektoru VI/A. Soudní protokoly byly vlastně zhuštěním běžných protokolů, byly náležitě zostřeny a obsahovaly „politické hodnocení". Byly většinou psány bez účasti vyšetřovaného, kterému byly jen dávány k podpisu. Otázek se používalo k tomu, že v nich byla vyjádřena více vina vyslýchaného a závěr otázky zněl vždy jen na to, aby vyšetřovaný v podstatě odpověděl ano nebo ne, aniž by mu bylo povoleno další vysvětlení."* Tieto odpovede sa museli obžalovaní neskôr naučiť naspamäť, dokonca aj svedkovia, a potom ich aj odrecitovať pred súdom. NA, f. ÚV KSČ, Komise II., sv. 30, a.j. 506. Zpráva o činnosti Státní bezpečnosti v letech 1949 – 1954 z hlediska nesprávnosti v zaměření a metodách práce. 19. 3. 1963.

170 O nezákonných vyšetrovacích metódach pozri napr.: KAPLAN, K. – PALEČEK, P.: *Komunistický režim*, s. 184 – 193.

171 NA, f. ÚV KSČ, (nespracováno), č.j. 12633/63 Mácha Ladislav.

neprebehlo v rámci zákonnosti. Vyšetrovatelia boli aj v prípade ďalších rehoľníkov z umelo vytvorenej skupiny odkázaní na vlastné logické konštrukcie, často skôr nelogické, aby vyrobili „trestnú činnosť“, na základe ktorej by mohli byť rehoľníci súdení a odsúdení. Aj samotní rehoľníci im pomáhali, skôr nechtiac, z neskúsenosti, pretože spočiatku otvorene hovorili o svojej minulosti, o štúdiách, o práci. Tieto informácie si vyšetrovatelia skladali do celkov, na poradách ich hodnotili a vyrábali z nich administratívne protokoly, ktoré potom vnucovali vyšetrovaným rehoľníkom. Tí ich museli pod nátlakom podpisovať, zvlášť keď sa nátlak s plynúcim časom, s približujúcim sa termínom začiatku verejného súdneho procesu stupňoval.

Podľa podpisov na administratívnych protokoloch a na základe vyšetrovania Inšpekčnej komisie ministra vnútra z roku 1965 sa podarilo identifikovať mená vyšetrovateľov, ktorí sa podieľali na procese Augustin Machalka a spoločníci. Boli to títo príslušníci Štátnej bezpečnosti: Václav Hrabák[172],

172 Václav Hrabák (1916 – 1973), pôvodným povolaním strojný zámočník, bol členom KSČ od 10. mája 1945. Narodil sa 29. januára 1916 v Královiciach. Skončil obecnú školu, 3 triedy meštianky a 3 triedy odbornej školy. Pracoval vo viacerých fabrikách ako robotník, v rokoch 1940 – 1948 ako hutník v Poldina huť v Kladne. Bol politicky činný, keď v rokoch 1945 – 1946 zastával úrad predsedu Miestneho národného výboru v Kvíci, v rokoch 1946 – 1949 bol členom Okresného národného výboru v Slanom ako dopravný referent, a v rokoch 1945 – 1949 členom OV KSČ v Slanom. Síce od roku 1945 (zamestnaný bol až od 22. januára 1946) mal ako vysunutý orgán Zemského odboru bezpečnosti II. na starosti okresy Slaný, Nové Strašecí, čiastočne Rakovník a Kladno, ale keďže nedostával plat, tak bol naďalej zamestnaný na huti. Na MV bol ako príslušník SNB prijatý po februári 1948, ale so spätnou platnosťou už od 22. januára 1947. V polovici novembra 1948 bol pridelený ku Krajskému veliteľstvu ŠtB v Prahe. Od 1. októbra 1949 bol členom inštruktážnej skupiny pre Krajské veliteľstvo ŠtB na odbore BA. Z jeho kádrových posudkov z roku 1949 a 1950 vyplýva, že bol hotnotený kladne a ako s robotníckym kádrom sa s ním počítalo na vyššie veliteľské funkcie. Presne o rok neskôr bol pridelený ako zástupca náčelníka odboru na 3. sektor ŠtB. Od 1. januára do 1. mája 1953 zastával funkciu zástupcu náčelníka odboru ŠtB Praha. Iba mesiac bol 2. zástupcom náčelníka Krajskej správy ŠtB Ostrava, lebo k 1. júnu 1953 bol preložený na Hlavnú správu ŠtB Praha do funkcie 3 zástupcu náčelníka 3. odboru. V októbri sa stal náčelníkom 5. odboru IV. správy MV. Od 1. apríla 1954 bol náčelníkom 6. odboru a od 15. mája 1955 náčelníkom 2. odboru IV. správy MV. V roku 1961 absolvoval Večernú školu marxizmu-leninizmu. Po reorganizácii bol začiatkom roka 1964 preradený na II. správu MV, kde bol starším referentom skupiny Ekonomická kontrarozviedka 15. odboru. K 1. januáru 1965 bol starším referentom špecialistom na 3. oddelení 15. odboru správy MV. V roku 1966 bol poverený funkciou náčelníka 2. oddelenia odboru výjazdy, od októbra bol náčelníkom 2. oddelenia 10. odboru II. správy Hlavnej správy ŠtB. Dňa 1. septembra 1969 sa stal starším referentom špecialistom 4. oddelenia analytického odboru, od júna 1970 bol inšpekčným dôstojníkom Vnútorného oddelenia. K 15. januáru 1971 bol starším referentom špecialistom analytického odboru II. správy Federálneho ministerstva vnútra a od 15. apríla 1973 bol starším referentom špecialistom 1. oddelenia analytického odboru II. správy Federálneho ministerstva vnútra. K 30. júnu 1973 bol uvoľnený zo služobného pomeru na starobný dôchodok, keďže už aj tak dva roky presluhoval, v hodnosti podplukovník. Za svoju prácu dostal niekoľko ocenení. ABS, f. Personální spisy, a.č. 1461/16 a KALOUS, J.: *Instruktážní skupina StB,* s. 43 – 44.

Miloš Hrabina[173], Jaroslav Jeřábek[174], Vojtěch Ježek[175], Jan Kušička[176], Miroslav

173 Miloš Hrabina (1925 – ?), pôvodným povolaním inštalatér, bol členom KSČ od 23. januára 1948. K MV prišiel 1. júla 1948 a zaradený bol na stanicu SNB Brno-Horní Heršpice. Dňa 2. januára 1950 sa stal členom inštruktážnej skupiny na odbore BA, kde pracoval do septembra, keď bol preložený na Krajské veliteľstvo ŠtB v Brne. K 21. júnu 1952 bol poverený výkonom funkcie náčelníka 1. odboru, od 1. apríla 1954 bol menovaný zástupcom náčelníka Krajskej správy MV Brno. V rokoch 1957 – 1958 študoval školu pre operatívnych pracovníkov MV v ZSSR. Od septembra 1958 do marca 1960 pracoval ako zástupca náčelníka Krajskej správy MV Gottwaldov. Potom bol preložený na funkciu náčelníka 3. odboru na V. správe MV. V septembri 1960 bol povýšený do hodnosti podplukovník. Od 1. januára 1963 bol zasa náčelníkom 7. odboru IV. správy MV. Dňa 1. februára 1964 bol preložený na Krajskú správu MV Praha, kde zastával funkciu zástupcu náčelníka odboru kontrarozviedky (mesto) a od 1. marca zástupcu náčelníka II. odboru Krajskej správy MV Praha. Od 1. júla 1967 riadil ako náčelník analyticko-evidenčný odbor Krajskej správy SNB. Od 24. augusta 1968 do 1. januára 1970 bol náčelníkom ŠtB Praha. Potom bol odvolaný z funkcie a v septembri 1970 prepustený zo služby z dôvodu kritiky príchodu spojeneckých vojsk do Československa. KALOUS, J.: *Instruktážní skupina StB*, s. 44 – 45.

174 Jaroslav Jeřábek (1909 – ?), vyšetrovateľ z Krajského veliteľstva ŠtB Praha, narodil sa 21. februára 1909 v obci Ledeč nad Sázavou. Podľa údajov Archívu bezpečnostních složek bol jeho osobný spis skartovaný.

175 Vojtěch Ježek, pracoval na Krajskom veliteľstve ŠtB ako vedúci vyšetrovacej skupiny, vo februári 1951 zastával funkciu zástupcu veliteľa 3. oddelenia VI. sektoru.

176 Jan Kušička (1911 – ?), pôvodným povolaním obuvník, bol členom KSČ od 16. júna 1945. Narodil sa 12. júla 1911 v Ostřetíne. Skončil obecnú školu v Ostřetíne a vyučil sa za obuvníka. Pracoval v Holiciach v továrni na výrobu obuvi. Po vykonaní prezenčnej vojenskej služby pracoval ako robotník v továrni na obuv v Horním Jelení. Počas II. svetovej vojny bol nasadený v Nemecku na nútené práce. Po vojne sa opäť vrátil k práci obuvníka v továrni v Ostřetíne, a zároveň sa aktívne zapojil do práce v komunistickej strane. V roku 1948 pracoval ako organizačný tajomník na Okresnom sekretariáte KSČ v Pardubiciach. Do služieb ministerstva vnútra vstúpil 1. januára 1949. V roku 1949 absolvoval školu SNB I. stupňa a kurz pre službu v ŠtB. Dňa 11. mája 1949 bol pridelený ku Krajskému veliteľstvu ŠtB Ostrava. Od 1. septembra 1949 do 18. septembra 1950 pracoval na Krajskom veliteľstve ŠtB Praha s číslom služobného preukazu 1763. K 19. septembru 1950 bol preložený na MNB Praha odbor BA, kde pôsobil do 31. decembra 1952. K 1. januáru 1953 bol zaradený na Krajskú správu Verejnej bezpečnosti Pardubice, kde najprv na II. oddelení I. odboru pracoval ako starší referent sekretariátu a po niekoľkých mesiacoch bol preložený na V. oddelenie I. odboru, kde pracoval ako starší referent pre vyšetrovanie hospodárskych trestných činov. Už 1. júna bol však premiestnený k Oblastnému Železničnému odboru Verejnej bezpečnosti v Prahe, ale pracoval ako operatívny zmocnenec povoľovacej skupiny na Železničnom odbore Verejnej bezpečnosti Pardubice. Od 1. augusta 1957 dostal funkciu Dozorného útvaru. Túto funkciu plnil do 1. októbra 1963, keď bol preložený na Stanicu Verejnej bezpečnosti Hradec Králové a ustanovený do funkcie hliadkového príslušníka Železničného odboru pri Oddelení Verejnej bezpečnosti Pardubice. V roku 1966 bol na päť mesiacov odvelený na výkon služby hliadkového príslušníka na Obvodné oddelenie Verejnej bezpečnosti Praha 7., potom sa vrátil späť do Pardubíc na pôvodné miesto. Dňom 31. december 1968 bol prepustený zo služieb SNB a do starobného dôchodku odišiel v hodnosti nadporučík. ABS, f. Personální spisy, a.č. 2797/11.

Mička[177],
Josef Michálek[178],
Václav Němec[179],

177 Miroslav Mička (1922 – ?), narodil sa 8. augusta 1922 v Dolní Libochová. Autorovi sa, žiaľ, nepodarilo zistiť ďalšie údaje o tejto osobe.

178 Josef Michálek (1914 – ?), pôvodným povolaním strojný zámočník, bol členom KSČ od 6. marca 1947. Narodil sa 6. marca 1914 v Rožmitále pod Třemšínom. Skončil 5 tried obecnej školy a 3 triedy meštianskej školy v Rožmitále. Postupne pracoval ako robotník vo viacerých firmách, prakticky až do odchodu k SNB. Do služieb SNB bol prijatý 10. apríla 1949 a pridelený ako výkonný orgán ku Krajskému veliteľstvu ŠtB Praha. Jeho číslo služobného odznaku bolo 1934. Ku dňu 11. máj 1951 bol premiestnený ako vyšetrujúci orgán k Hlavnej správe ŠtB VI/A odbor. Dňa 1. apríla 1953 bol ustanovený do funkcie inšpekčného dôstojníka Inšpekcie ministra vnútra. Od 1. novembra 1955 bol menovaný za zástupcu náčelníka Inšpekcie ministra vnútra. Za svoju prácu bol nadriadenými zväčša hodnotený pozitívne, dostával vecné dary, pochvaly, vyznamenania. Na Inšpekcii ministra pracoval najmä na previerkach Krajských správ ministerstva vnútra, Obvodných oddelení ministerstva vnútra, ale aj na iných prípadoch z oblasti vyšetrovania. K 1. januáru 1961 bol ešte povýšený do hodnosti major. Počas prehodnocovania politických súdnych procesov však bol k 1. decembru 1962 zbavený výkonu služby a 31. decembra 1962 mu bola odobraná hodnosť major. Ako dôvod jeho vyhodenia zo služieb ministerstva vnútra sa uvádzal, že v čase konania politických procesov v rokoch 1948 – 1953 používal *„v některých případech“* ako vyšetrovateľ ŠtB nezákonné a nesprávne metódy práce. ABS, f. Personální spisy, a.č. 3683/14.

179 Václav Němec (1924 – ?), pôvodným povolaním študent, bol členom KSČ od 17. februára 1946. Narodil sa 17. novembra 1924 v Moravskom Krumlove. Po zakončení štúdia na gymnáziu bol pracovne nasadený v Brne. Po vojne nastúpil na filozofickú fakultu Masarykovej univerzity v Brne, kde skončil 4 semestre. Zároveň študoval aj na Ústave pre vzdelanie profesorov telesnej výchovy, kde tiež skončil 4 semestre. Do služieb MV nastúpil 1. júla 1948 a bol pridelený na Krajské veliteľstvo ŠtB Brno. Dňa 2. januára 1950 bol preložený do inštruktážnej skupiny na odbor BA. Od 15. júna 1951 pôsobil na Veliteľstve škôl Ministerstva národnej bezpečnosti, od mája 1952 na Ústrednej škole Ministerstva národnej bezpečnosti. Václav Němec, v žiadosti o preloženie na Veliteľstvo ŠtB, teda na operatívnu činnosť, dňa 6. augusta 1951 okrem iného napísal: *„Dne 1. 7. 1948 jsem nastoupil do StB a vykonával jsem činnost ref.*[erátu] *50 a ref.*[erátu] *63 na KV StB v Brně do 31. 12. 1949. Od 1. 1. 1950 jsem byl přemístěn do útvarové instruktáže na Velitelství státní bezpečnosti v Praze a spolu s ostatními instruktory jsem asi měsíc nato prováděl vyšetřující činnost a přípravu procesů celostátního měřítka.“* K 1. januáru 1953 pracoval ako referent na 7. odbore Hlavnej správy ŠtB. Od 22. decembra 1953 do konca roka 1963 bol starším referentom IV. správy MV. Kvôli reorganizačným zmenám bol od 1. januára 1964 preložený na správu kontrarozviedky MV a v marci sa stal starším referentom 2. samostatného oddelenia II. správy MV. Od 1. apríla 1969 pôsobil ako starší referent na operatívnom odbore ochrany štátneho tajomstva Hlavnej správy ŠtB ČSR. Dňa 15. januára 1971 sa stal starším referentom 2. oddelenia 7. odboru II. správy Federálneho ministerstva vnútra. Od 1. júla 1974 zastával krátko funkciu staršieho referenta 3. oddelenia 5. odboru XI. správy Federálneho ministerstva vnútra, lebo od 1. decembra už pracoval ako starší referent na 1. oddelení 5. odboru. Dňa 1. februára 1976 bol zaradený do zálohy pre vekovo starších príslušníkov z dôvodu choroby. V októbri 1981 bol ešte starším referentom špecialistom analyticko-informačného, plánovacieho a kontrolného odboru. Zo služobného pomeru do dôchodku bol uvoľnený dňa 31.decembra 1982 v hodnosti major. Za svoju prácu dostal niekoľko ocenení. ABS, f. Personální spisy, a.č. 6846/24 a KALOUS, J.: *Instruktážní skupina StB,* s. 46.

Stanislav Řezníček[180],

180 Stanislav Řezníček (1923 – 1993), pôvodným povolaním strojný zámočník, bol členom KSČ od 30. mája 1945. Dňa 2. júna 1945 nastúpil na ministerstvo vnútra na Zemské velitelství SNB v Prahe, kde do novembra pôsobil na referáte 3, potom až do decembra 1948 na referáte 15. Odtiaľ bol preložený na oddelenie Z ŠtB a po reorganizácii sa stal veliteľom referátu 28. V januári 1950 prešiel na Hlavnú správu ŠtB, kde bol do septembra 1950 členom inštruktážnej skupiny. Následne bol na 2. odbore Hlavnej správy ŠtB náčelníkom referátu 2041, zástupcom veliteľa a potom aj veliteľom 4. oddelenia. Dňa 15. júna 1952 ho preložili na 1. odbor Hlavnej správy ŠtB. Od 1. januára 1953 viedol ako zástupca náčelníka a po mesiaci ako náčelník 4. oddelenia 1. odboru Hlavnej správy ŠtB. V októbri 1953 sa stal zástupcom náčelníka 5. odboru II. správy MV a od apríla 1954 viedol tento odbor ako náčelník. V rokoch 1955 – 1956 študoval v ZSSR. Od 1. septembra 1956 do 11. júna 1959 plnil funkciu náčelníka 3. odboru II. správy MV. V apríli 1960 odišiel na zastupiteľský úrad v Moskve, kde tajne plnil úlohu rezidenta II. správy MV. K 1. októbru 1960 bol preložený do funkcie zástupcu náčelníka 2. odboru II. správy. V októbri 1966 bol v rámci reorganizácie menovaný zástupcom náčelníka 2. odboru II. správy Hlavnej správy ŠtB. Od 1. marca 1967 vykonával funkciu náčelníka 1. samostatného oddelenia II. správy Hlavnej správy ŠtB. Od 1. marca 1969 bol dočasným a od júna menovaným náčelníkom odboru pre krajiny socialistického tábora II. správy Federální správy zpravodajských služeb. Dňa 15. decembra 1970 bol ustanovený do funkcie zástupcu náčelníka odboru „C“ II. správy Federální správy zpravodajských služeb. Od 1. januára 1971 bol dočasne zástupcom náčelníka 13. odboru správy Federálneho ministerstva vnútra a od 1. júla 1972 dočasne náčelníkom 1. oddelenia 6. odboru II. správy Federálneho ministerstva vnútra. K 1. júlu 1974 bol menovaný náčelníkom 1. oddelenia 2. odboru XI. správy Federálneho ministerstva vnútra. Zo služobného pomeru bol uvoľnený 30. apríla 1978, v hodnosti plukovník. Za svoju prácu dostal niekoľko medailí a vyznamenaní. KALOUS, J.: *Instruktážní skupina StB,* s. 42 – 43.

Vlastimil Volkán[181] a Josef Zikmund[182]. Na niektorých administratívnych protokoloch

181 Vlastimil Volkán (1921 – ?), pôvodným povolaním predavač (pomocník v obchode), bol členom KSČ od 1. mája 1946. Narodil sa 29. júna 1921 v Prahe. Po skončení 5 tried obecnej školy a 2 tried meštianskej školy v Prahe-Břevnov sa vyučil za predavača. Maturitu si urobil až neskôr, v júni 1957. Počas II. svetovej vojny bol až do 23. apríla 1945 väznený v koncentračnom tábore Oranienburg, Sachsenhausen a Flossenbürg, pretože už 28. októbra 1939 bol zatknutý Gestapom za rozširovanie ilegálnych letákov. Do služieb SNB vstúpil 27. júla 1945 a od 1. augusta bol zaradený do výcvikového strediska SNB Jablonec nad Nisou, kde absolvoval výcvik v škole pre príslušníkov SNB. Od 22. februára 1946 do 2. marca 1948 bol pridelený k Miestnemu veliteľstvu SNB Praha, kde pracoval v poriadkovej službe. Po februári 1948 bol na návrh Miestnych organizácií KSČ Vršovice a Ruzyň premiestnený ku Krajskej správe ŠtB Praha na oddelenie 5/III. Dňa 8. apríla 1948 bol pridelený k Oblastnej úradovni ŠtB v Prahe. Od 1. januára 1949 do 31. októbra 1950 bol orgánom Krajského veliteľstva ŠtB v Prahe. Pôsobil aj ako zástupca veliteľa oddelenia Hlavnej správy MV odbor B. Od marca 1951 pracoval ako referent, potom ako starší vyšetrovateľ na 2. oddelení II. odboru Správy vyšetrovania Ministerstva vnútra. Dňa 22. decembra 1953 bol ustanovený do funkcie staršieho referenta 2. oddelenia I. odboru správy vyšetrovania MV. Od 1. apríla 1954 pracoval ako starší vyšetrovateľ referent na 2. oddelení II. odboru správy vyšetrovania MV. K 1. augustu 1956 bol preložený na 2. oddelenie I. odbor IV. správa Ministerstva vnútra, kde pracoval do konca augusta 1958 ako starší referent. Ku dňu 1. september 1958 bol preložený na rekreačné oddelenie k Hlavnému tylu Ministerstva vnútra, kde bol k 1. januáru 1959 ustanovený do funkcie starší referent oddelenia pre organizovanie a zaisťovanie zahraničnej rekreácie Ministerstva vnútra. Za svoju prácu na ministerstve vnútra bol ocenený finančne i viacerými vyznamenaniami. V kádrovom vyhodnotení z 9. januára 1963 sa o ňom píše: *„I když soudruh Volkán po dobu služby v orgánech MV je po pracovní i politické stránce hodnocen kladně, přesto v současné době vyšlo najevo, že jmenovaný v době politických procesů v roce 1949 – 1953 porušoval při služební činnosti socialistickou zákonnost, čímž se dopustil nesprávného jednání, neslučitelné s prací příslušníka MV."* Z týchto dôvodov bol 28. novembra 1962 odvolaný z funkcie a dňom 30. december 1962 mu bola odobraná hodnosť kapitán. Proti prepusteniu zo služieb MV sa odvolal, preto s ním bol dňa 18. mája 1963 vykonaný pohovor. Tu však opäť ospravedlňoval svoje konanie tým, že iba plnil rozkazy nadriadených. Aj keď jeho vina bola dokumentovaná, vyšetrovacia komisia ÚV KSČ voči jeho osobe nenavrhla ďalšie opatrenia. Napriek sťažnostiam na jeho osobu naďalej zastával niekoľko volebných období funkciu poslanca v Národnom výbore v mieste bydliska. O prácu sa uchádzal alebo aj pracoval v Aerolíniách, v Pragoexporte, Obvodnom podniku bytového hospodárstva v Prahe 6 a bol tiež zamestnancom Pomocných provozů restaurací a jídelen. ABS, f. Personální spisy, a.č. 5689/21.

182 Josef Zikmund (1914 – 1958), pôvodným povolaním mechanik leteckých meracích prístrojov, člen KSČ od 1. júna 1945. Dňa 4. júla 1945 síce nastúpil na ministerstvo vnútra, ale už v decembri na vlastnú žiadosť odišiel a takmer rok pracoval ako robotník. Od 1. novembra 1946 pracoval na odbore bezpečnosti II. Zemského národného výboru v Prahe. Dňa 1. januára 1947 sa stal príslušníkom SNB a pôsobil na Zemskom veliteľste SNB v Prahe. V roku 1949 absolvoval dva kurzy ŠtB a k 1. januáru 1950 bol preložený do inštruktážnej skupiny Hlavnej správy ŠtB odbor BAa. V auguste ho preložili do skupiny BAb, ale už v januári 1951 bol menovaný zástupcom náčelníka výzvedného oddelenia Pohraničnej stráže. Zo služieb SNB bol na vlastnú žiadosť prepustený ku dňu 19. október 1951. V máji 1952 bol opäť prijatý do služieb SNB a zaradený na 2. odbor Hlavnej správy ŠtB. V roku 1953 bol vyslaný do Kórey ako príslušník Dozornej komisie neutrálnych štátov pre prímerie. V máji 1954 bol náčelníkom 1. oddelenia 4. odboru I. správy MV, ale už od 1. júna sa stal náčelníkom 2. oddelenia 4. odboru. Od 1. februára 1955 bol zástupcom náčelníka 3. oddelenia 6. odboru I. správy MV. Ako starší referent pracoval od 1. februára 1956 na 2. oddelení 6. odboru I. správy

z vyšetrovania namiesto podpisu vyšetrovateľa a svedka sú uvedené iba služobné čísla, konkrétne 1911 a 414, ale súčasné možnosti vyhľadávania v materiáloch Archívu bezpečnostních složek neumožňujú identifikovať týchto príslušníkov.

Administratívne protokoly z vyšetrovania desiatich rehoľníkov sú konkrétnou ukážkou, ako v praxi fungovalo vyšetrovanie. Sú v nich viditeľné odlišné metódy vedenia vyšetrovania a písania protokolu, čo záviselo od prístupu konkrétnych vyšetrovateľov, ale tiež od stupňa odporu vyšetrovaného. Údajne vyšetrovatelia dostali pred začatím vyšetrovania príkaz, aby sa k rehoľníkom správali slušne a nepoužívali násilie, v praxi to však vyšetrovatelia nedodržiavali. Rehoľníci by totiž nikdy dobrovoľne nepodpísali vykonštruované a nepravdivé tvrdenia. Fakt, že tak urobili, svedčí o tom, že sa tak stalo iba vďaka použitiu nezákonných metód zo strany vyšetrovateľov. Toto tvrdenie potvrdzujú nielen osobné spomienky rehoľníkov, ale aj dokumentácia z neskorších pokusov o revíziu procesu či súdnu rehabilitáciu.

Jednotlivé protokoly sa viditeľne líšia formou. Zatiaľ čo napríklad u redemptoristu Jana Blesíka sa on sám hneď od začiatku priznáva k „trestnej činnosti", napríklad protokol s redemptoristom Jánom Ivanom Mastiliakom sa „rozbieha" pomalšie. Je tu teda viditeľný rozdielny spôsob práce vyšetrovateľov, teda konkrétne tvorby zápisu z vyšetrovania.

S jezuitom Františkom Šilhanom bol prvý protokol spísaný 18. marca 1950 v Domažliciach a použité formulácie naznačujú, že je to ešte skutočná výpoveď Šilhana. Druhý protokol spísaný už na Krajskom veliteľstve Štátnej bezpečnosti v Prahe dňa 21. marca 1950 je už plný dobových fráz o trestnej činnosti proti ľudovodemokratickému zriadeniu. Je tu teda veľmi viditeľná „dôkladná práca" pražských vyšetrovateľov. Je totiž ťažké uveriť, že by vyšetrovaný jezuita použil napríklad formuláciu: *„Pro opatření zpráv a informací z objektů, kam nemohli řádoví bratři sami zpravodajsky proniknouti, používal jsem někdy osob* […] *"*.

Františkán Josef Jan Urban mal zasa vypovedať o svojich štúdiách v Taliansku: *„Školení v Bolzanu bylo rázu zpravodajského, kde jsme byli školeni pro vatikánskou zpravodajskou službu. Je všeobecně známo, že zpravodajská služba v získávání jasných zpráv pro Vatikán je jednou z nejstarších zpravodajských sítí na světě."* Hneď na prvý pohľad je ale jasné, že takéto hrubé klamstvo by dobrovoľne nijaký rehoľný kňaz, a teda ani Urban, nikdy nepovedal a nepodpísal.

Redemptorista Jan Blesík má vo svojom administratívnom protokole uvedené, že po skončení noviciátu *„složil slib řeholnictví"*. Takto by to však nikdy nijaký rehoľník neformuloval. Ďalšou lahôdkou tohto typu je formulácia *„generální konsulátor"*, hoci správne má byť *„konsultor"*. Z toho vyplýva, že takto to pochopil a zapísal vyšetrovateľ. Ak by mal Blesík skutočne možnosť protokol dôkladne skontrolovať a dobrovoľne podpísať, takéto nezmyselné formulácie by mu určite neunikli. Podľa jeho neskoršieho svedectva však bol počas vyšetrovacej väzby mučený, a preto podpísal nielen takéto nezmysly, ale aj oveľa

MV. K 1. augustu 1956 bol menovaný náčelníkom 1. oddelenia 6. odboru I. správy MV. Jeho posledným pracoviskom v hodnosti nadporučík bola funkcia staršieho referenta rezidentúry v Berlíne, kde bol preložený 4. februára 1958. Tu v máji 1958 zomrel. KALOUS, J.: *Instruktážní skupina StB*, s. 45 – 46.

horšie, ktoré mu „zabezpečili“ 10-ročný trest, ktorý mu bol v odvolacom konaní zvýšený na 12 rokov.

Dodatky k protokolom poukazujú na to, ako vyšetrovatelia „tlačili“ vyšetrovaného v nejakej téme tam, kde ho chceli mať, aby to bolo v súlade s ich predstavami a vytýčenou politickou líniou. Je tiež jasne viditeľné priostrenie termínov a sebaovninení. Na konci protokolov často nechýba priznanie a ľútosť nad spáchanými trestnými činmi, a samozrejme konštatovanie, že „trestná činnosť“ sa konala na podnet Vatikánu.

Pôvodný text vyšetrovacích protokolov je na viacerých miestach podčiarknutý. Toto zvýraznenie nebolo urobené v čase písania dokumentu, ale až neskôr, pravdepodobne vyšetrovateľmi, alebo presnejšie niekým z takzvanej „vyhodnocovacej skupiny“. Keďže zvýraznenie nemusí byť iba od jedného autora, čo z pôvodného zachovaného textu, žiaľ, nie je možné dokázať, preto tieto podčiarknutia nie sú prenesené do prepisu dokumentu v tejto edícii.

3.1 AUGUSTIN ANTONÍN MACHALKA

3.1.1

1950, 7. február, Stará Ves [krycí názov pre Ruzyň]. Zápis o výpovedi s obvineným Augustinom Machalkom.[183]

Stará Ves[184] dne 7. února 1950.

Zápis o výpovědi obviněného: Pst I 454/50[185]
byl předveden k výslechu: 2

Or I/VII 31/50[186]
2

Augustin Machalka
bytem Nová Říše č[íslo] p.[opisné] I., okres Dačice,
narozen 14. 9. 1906 v Ústí u Hranic, okres Hranice
matriční úřad: Hranice, okres dtto,
povoláním: duchovní, opat řádu premonstrátů,
branný poměr: bez branného poměru,

183 Dokument je na prvej strane dole vlastnoručne podpísaný: *„Četl Augustin Machalka.“*

184 Krycí názov pre Ruzyň.

185 Registratúrna značka Štátnej prokuratúry v Prahe s číslom spisu z podacieho denníka bola dopísaná rukou do pravého horného rohu.

186 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

školní vzdělání: obecnou, 3. tř.[ídy] měšť.[anky], 8. tř.[íd] klasického gymnázia, 5 let bohosloví,
náboženství: řím.[sko]katolické,
státní příslušnost: čsl.,
národnosti: české,
rodiče: Antonín (zemřel) otec, matka Františka roz.[ená] Lukášová (zemřela),
majetkové poměry: nemajetný – podílník řádového majetku,
příslušný: do Nové Říše, okres Dačice,
organizován: bez politické příslušnosti, před válkou organizován ve straně Lidové,
stav: svobodný,
totožnost: zjištěna dle občanského průkazu a řidičského průkazu,

byl obeznámen s předmětem výslechu a upozorněn na to, aby jen pravdu vypovídal, uvádí:

K osobě: Pocházím z domkářské rodiny a mám ještě v této době dvě sestry. Moji rodiče jsou již mrtvi. Do školy jsem začal chodit v roce 1913 v Ústí u Hranic na Moravě. Z obecné školy jsem šel do měšťanské školy v Hranicích, kde jsem chodil až do 15 let. Z třetí třídy měšťanské školy jsem přestoupil na klasické gymnasium v Hranicích, kde jsem studoval dva roky a potom jsem přešel do tercie v Uher.[ském] Hradišti, kde jsem rovněž studoval 2 roky. Odtud jsem přestoupil na klasické gymnasium v Doupově v Čechách, kde jsem též složil zkoušku dospělosti (maturitu). Ihned jak jsem vyšel ze školy jsem se rozhodl vstoupiti do řádu premonstrátů, jehož příslušníkem jsem až dosud. Po vstupu do řádu jsem byl 1 rok, t.[ak] zv.[aným] novicem, potom jsem začal studovati teologii. Toto studium trvalo až do roku 1934, kdy jsem byl vysvěcen na kněze. (Řádový kněz). Připomínám, že asi za 2 měsíce po vstupu do řádu jsem byl poslán do Belgie, kde jsem pobyl jako řeholník v klášteře „Tongerloo“ celkem 1 rok. Od roku 1934 až do 28. května 1942, t.[o] j.[est] do svého zatčení gestapem, jsem působil jako řádový kněz v kláštěře v Nové Říši na Moravě. Celkem jsem byl 3 roky v koncentračním táboře. Odtud jsem se vrátil dne 23. května 1945, když před tím jsem byl osvobozen Američany. Po svém návratu jsem se všemožně staral, aby klášter byl uvolněn a mohlo se začit s opravami, které bylo nutno učiniti. V říjnu 1945 jsem byl zvolen opatem kláštera a v této funkci jsem až do dnes.

K politické a spolkové části: Před okupací jsem byl od roku 1934 až do rozpuštění stran členem Čsl. strany lidové v Nové Říši. Funkce jsem neměl žádné. Po osvobození jsem nevstoupil do žádné politické strany. Byl jsem členem Čsl. Orla, kde jsem byl vzdělavatelem místní jednoty v Nové Říší.

K věci: Opata Želivského kláštera Víta Tajovského znám teprve od roku 1947. Od této doby jsem se s ním setkal celkem ještě asi 5 krát. Posledně jsem s ním mluvil, když byl u mě na návštěvě někdy před 15. prosince[m] m.[inulého] r.[oku]. Před tím jsem s ním mluvil dne 1. 10. 1949, kdy k nám přivezl 3 nové řeholníky kandidáty. Pokud jsme spolu hovořili, dobře si pamatuji, že jsem s ním mluvil jen o věcech církevních. Při poslední náv-

štěvě jsem mu také sdělil, že znám jakousi ženu Libuši Adlerovou[187], která bydlí v Čelechovicích na Hané. O této jsem mu mluvil, že ona tvrdí, že má promluvy přímo s Matkou Boží. Při čemž [jsem] mu řekl, že jsem o tom na pochybách, zda-li ona mluví pravdu. S touto ženou jsem se setkal koncem roku 1948, podruhé v květnu roku 1949 a potřetí dne 9. října 1949. O rozhovoru, který byl mezi mnou a mezi ní veden jsem jej informoval. Zvláště pak jsem jej informoval o rozhovoru, který byl veden dne 9. října 1949. Řekl jsem mu přímo, že mi ona řekla: „Čiňte pokání, odevzdejte se do vůle Boží, příjimejte všechno z rukou jeho, má ochrana je vám přislíbena. Je ve vůli Boží, že toto je moje poslední promluva k Tobě." (Myslela tím mě). Nic víc o její řeči ke mě jsem opatovi Tajovskému neříkal.

Dále prohlašuji, že jsem s opatem Tajovským nevedl vůbec žádné řeči, o tom, že by se čekal nějaký zázrak a nebo nějaké zjevení sv.[atého] Kříže.

Mimo toho upozorňuji, že jsem o nějakém předpověděném zázraku a nebo zázraku vůbec s nikým, opravuji, anebo zjevení vůbec s nikým nemluvil.

Skončeno, hlasitě přečteno a po schválení podepsáno.

.....[...][188] Augustin Machalka[189]
Cm ? vyslýchaný

.....[...][190]

svědek

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

187 Libuše Adlerová (1919 – ?), úradníčka v drevárenskom podniku Zádrev v Olomouci. Údajne bola vizionárka. Štátna bezpečnosť ju vyšetrovala v súvislosti s čihošťským zázrakom i jej „vizionárskou" činnosťou, o čom svedčí jej výpoveď pred vyšetrovateľmi Krajského veliteľstva ŠtB v Olomouci. NA, f. MS. KA. kr. 218 M a spol. Zápis o výpovedi Libuše Adlerové. Olomouc 27. 3. 1950. Pravdepodobne po 15. máji 1950, keď sa o nej jednalo na porade cirkevnej koordinačnej komisie, bola z väzby prepustená. NA, f. MS. KA. kr. 58.b. Zápis z porady Církevní koordinační komise, která se konala dne 15. května 1950 za přítomnosti ss. Klose, Havelky, Průši, Košaře, Čížka, Pechouškové, Richtra, Putníka a Růžičky.

188 Nečitateľný podpis. Podľa podpisu je to pravdepodobne Václav Hrabák, ktorý sám priznal, že Augustina Machalku vyšetroval. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Václava Hrabáka. Praha 11. 5. 1965.

189 Vlastnoručný podpis.

190 Nečitateľný podpis. Podľa obrysov podpisu by to mohol byť Miloš Hrabina, ktorý v roku 1965 tvrdil, že sa zúčastnil aj na vypočúvaní Augustina Machalku. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Miloša Hrabinu. Praha 18. 5. 1965.

3.1.2

1950, 22. február a 28. február, Stará Ves [krycí názov pre Ruzyň]. Dodatok k zápisu o výpovedi s obvineným Augustinom Machalkom.[191]

Stará Ves[192] dne 22. února 1950.

Dodatek k protokolu č.[íslo] I.

sepsaný s opatem kláštera premonstrátů v Nové Říši,

Augustinem Machalkou,
bytem v Nové Říší č[íslo] p.[opisné] I., okres Dačice,

K věci: Nyní jsem si uvědomil, po důkladním přezkoumání své činnosti, že můj postoj ke stávajícímu lidově demokratickému zřízení, byl v mém konání naprosto škodlivý. Vzpomínám si, že během únorových událostí 1948 jsem si uvědomil, že nastává svízelná situace v poměru mezi církví a státem. Byl jsem informován o tehdejším odmítavém postoji vatikánské politiky vůči Československému státu. Já jsem se sám ztotožňoval s politickým stanoviskem Vatikánu a jeho tendence jsem převzal za své. Cítil jsem se být povinován pomáhat v tomto zápase Vatikánu s Československým státem, a proto jsem svojí činnost podle toho zaměřil. Byl jsem si vědom, že situace se přiostřila, zvláště po únorových událostech v roce 1948 a že je nutné abych i já se zúčastnil některých akcí zaměřených proti stávajícímu lidově demokratickému zřízení v ČSR. Chtěl bych zdůvodnit svůj postoj tím, že jsem se domníval, že prospěji církvi, když se pevně postavím na stanovisko Vatikánu. Věděl jsem, že však budu muset vyvíjet aktivní činnost v podpoře Vatikánské politiky a že nelze přihlížet se založenýma rukama k faktickému boji mezi pápežským dvorem a Československým státem. Když jsem tehdy přemýšlel, jak bych nejlépe mohl působiti pro věc církve a Vatikánu, neměl jsem zpočátku ještě jasno, jak bych nejlépe mohl býti, vzhledem ke svému postavení v kraji, pro společnou věc využit.

Koncem března anebo začátkem dubna 1948 se konala ve strahovském klášteře schůzka opátů premonstrátských klášterů. Mimo jiné se tam probírala v diskusi stávající situace ve státě, jakož i poměr církve a státu a dále, postavení našeho řádu ke všem těmto věcem. Opat Jarolímek nám tam vysvětlil své jednání, které bylo z popudu pražského arcibiskupa Josefa Berana, s orgány ministerstva zemědělství o vlastnictví půdy Katolické církve v ČSR. Dále nás opat Jarolímek informoval, že strahovský klášter přišel v parcelačním řízení na řadu jako prvý. Když byla všeobecná debata, kolik půdy má zůstati jednotlivým církevním objektům, že bylo před únorovými událostmi stanoveno po 250 ha. Při dalším provádění pozemkové reformy bylo však stanoveno pouze 50 ha. Tato skutečnost byla kritizována

191 Dokument je na každej strane dole vlastnoručne podpísaný: *„Četl Augustin Machalka."*

192 Krycí názov pre Ruzyň.

z naší strany jako důkaz o zhoršené situaci v postavení církve ve státě, jakož i zostření sporu. Byla nanesena otázka hospodářského zajištění církve, v našem případě jednotlivých klášterů. Proto bylo usneseno, abychom se snažili využíti, opravuji, získati poutní místa na Sv.[atém] Kopečku, Křemešníku, Milevsko a Křtiny u Brna. Tento názor jsme sdíleli všichni, protože jsme hodlali míti větší styk s masami lidu, což se dá velmi dobře uskutečnit na těchto poutních místech. Připomínám, že jsme byli toho mínění, abychom působili horlivěji mezi věřícími a snažili se je uvědomovati o současné situaci Katolické církve v jejím sporu se státem. Tento názor jsme opodstatnili tím, abychom mohli své požadavky vůči státu podepříti alespoň části katolických věřících. Tehdy jsme se uradili, že je nutné, abychom svým vlivem a dle svých možností živili v katolických věřících nedůvěru ve stávající lidově demokratický režim. Při tom jsme si zdůraznili, že musíme býti velmi opatrní, abychom se nedostali do zjevného rozporu se státem tak, že by proti nám mohl býti důvod k zákroku. Připoměli jsme si navzájem, že musíme využíti různých náboženských úkonů (kázání, poutě, „exercicie“ – duchovní cvičení, osobního styku s věřícími), k zasévání nedůvěry ve vládu Československé republiky, jakož i jiné její představitele. Zdůraznili jsme si navzájem, že stojíme pevně za vatikánskou politikou a že příkazy Říma zůstavají pro nás výhradně směrodatné v jakémkoliv našem konání. Podotýkám, že já sám osobně jsem pro svůj zdravotní stav (nemocné hlasivky), těmto účelům kazatelny nepoužíval. Dále jsme se usnesli bojovat o zachování církevních škol a za[j]istit výchovu řádového dorostu prostřednictvím t.[ak] zv.[aného] „JUVENÁTU“[193]. Vcelku tato schůzka byla pro nás jakýmsi vodítkem pro naše počínání v nastávajícím zostřeném zápase mezi katolickou církví a československým státem.

Asi 14 dní před volbami v roce 1948 jsem dostal do ruky první letáky protistátního obsahu vyzývající katolické věřící k bojkotování nastávajících voleb do Národního shromáždění. Pamatuji se, že jsme byli vyzýváni k tomu, abychom, pokud to bude možné, se vyhnuli volebnímu úkonu a komu by se to nepodařilo, aby se snažil alespoň voliti bílým lístkem. Bylo tam podotknuto, abychom byli opatrní a kdyby hrozilo nějaké nebezpečí, abychom raději volili kandidátku Národní fronty. Ja sám jsem dostal pouze jeden leták, který byl doručen poštou. Já jsem si tento leták přečetl a schoval. Dále si vzpomínám, že jsme měli další poradu opatů našeho řádu koncem června 1948. Na této poradě nebylo nijakého zvláštního hovoru o stávající situaci a hlavní téma bylo, příprava řádové noviciátní školy v klášteře Nová Říše.

Skončeno dne 22. února 1950.

Ve výpovědi pokračováno dne 28. února 1950.

Po volbách do Národního shromáždění v roce 1948 začaly občas přicházet k nám do kláštera v Nové Říši letáky, které zpravidla byly protistátního obsahu. V této době jsem viděl, že rozpory mezi církví a státem se stále přiostřují a já jako představený kláštera jsem vědel, že musím své jednání usměrniti podle dispozic vatikánské politiky. Chtěl bych zdůvodniti

193 Juvenát, teda malý seminár alebo rehoľné gymnázium.

mou účast na letákových akcích tak, že jsem v tom viděl jeden ze způsobů boje proti státnímu zřízení v naší republice. Byl jsem si vědom, že letákovými akcemi může církev dosáhnouti jistých výsledků na poli propagandy a zejména podpořiti štvaní vatikánského státu proti Československu. Dnes si fakticky uvědomuji, že jsem byl vykonavatelem jakož i mluvčím v prosazování vatikánského vměšování se do vnitřních věcí československého státu. Letáky, které jsem postupně dostával do svých rukou a jejichž počet v dnešní době již přesně nemohu udati, jsem zpravidla přečetl a některý obsah z nich jsem dále rozšiřoval mezi spolehlivými mými přáteli. Některé letáky jsem zničil ihned a několik druhů jsem si ponechal. Většina došlých letáků byla doručena poštou a jen některé přišly kurýrně. Nevím však, kto to byl, protože jsem sám osobně s kurýrem nemluvil. Nyní bych chtěl uvésti, že v době mezi měsícem srpnem až prosincem roku 1948 přišlo ještě několik druhů letáků, které byly jednak výzvy pro katolické věřící, jak se mají chovat, aby škodili lidově demokratickému režimu a aby pozice církve jakož i vliv vatikánské politiky byly pokud možno podepřeny. Mimo toho bych chtěl připomenouti, že s některými letáky jsem nesouhlasil, protože jsem považoval jejich znění za špatné a naší věci vlastně škodící. Dále doznávám, že jsem se zúčastnil šeptané propagandy nejenom tím, že jsem poslouchal nepravdivé zprávy, ale také tím, že sám jsem šeptanou propagandu provozoval, neboť jsem ústně rozšiřoval obsah letáků, které jsem čas od času obdržel.

Když začala t.[ak] zv.[aná] Katolická akce[194], která propagovala dohodu církve se státem, postavil jsem se zásadně proti tomuto směru, neboť jsem si byl vědom, že Katolická církev má býti tímto způsobem zatlačována a poškozována. Bylo mi úplně politicky jasné, že této t.[ak] zv.[ané] Katolické akci musí být nějakým způsobem čeleno, neboť zde stávalo nebezpečí, že budou masy katolických věřících od Vatikánu odváděny a pozice církve by tím v Československé republice, dle mého názoru vážně utrpěla. Chtěl bych však na svoji omluvu uvésti, že jsem sám osobně aktivně proti Katolické akci nevystupoval. V pozdější době jsem bojoval proti Katolické akci pouze tím, že jsem se zúčastnil letákových akcí, které byly výzvami k bojkotování snahy představitelů lidově demokratického režimu o dohodu státu s církví. Když jsem se s některými katolíky při jejich, opravuji, po jejich zpovědí mnou, dostal do rozhovoru o t.[ak] zv.[ané] Katolické akci, řekl jsem jim, že Katolická akce skutečná již byla dávno a tato dnešní, že katolickou není.

Dále bych chtěl uvésti, že v roce 1948 asi v měsíci sprnu mě opatřil můj provizor, kaplan Ludolf Barták, jednu pistoli ráže 6,35 mm, s několika náboji (asi 8 kusů), kterou jsem měl

194 Katolícka akcia bola hnutím laikov, ku ktorému pozýval pápež Pius XI. encyklikou Ubi arcano Dei z dňa 23. decembra 1922. Toto hnutie sa ujalo aj v Československu, kde malo svoje štruktúry a vyvíjalo nemalú činnosť. Myšlienky tohto hnutia chceli využiť komunisti na presadenie vlastného politického riešenia cirkevnej otázky, preto 10. júna 1949 založili vlastnú „Katolícku akciu". Katolícka cirkev samozrejme nemohla takýto postup prijať a stotožniť sa s ním. Zverejnenie exkomunikačných dekrétov a ich praktická aplikácia mali za následok vyostrenie vzájomných vzťahov. Štátom riadená „Katolícka akcia" bola nakoniec neúspešná a prakticky zanikla. K tejto téme pozri: HAĽKO, Jozef: *Rozbiť Cirkev : Rozkolnícka Katolícka akcia. Pokus o vytvorenie „národnej cirkvi" v Česko-Slovensku 1949.* Bratislava : LÚČ, 2004. ISBN 80-7114-493-2

pro případ, kdyby mělo dojíti k nějakým kritickým událostem. Tuto jsem později uschoval do klášterního kostela pod stupínek u zpovědnice.

K nálezu zbraní v mém bytě bych chtěl uvésti toto: Asi koncem března, nebo začátkem dubna 1949 mě jednoho dne navečer náhle navštívil můj bývalý spolužák, katecheta Janda[195] a JUDr. Štěpánek, oba dva z Dačic. Viděl jsem, že zvláště Janda je rozechvěný a řekl mi, že si potřebuje se mnou promluviti o samotě. Vzal jsem je oba dva do svého bytu a Janda nesl jakýsi balík. Když jsme přišli do bytu, Janda si mě vyvolal z místnosti, kde byl JUDr. Štěpánek do druhé místnosti, kde mi řekl: „Podívej se, já jsem přivez nějaké bouchačky a potřebuju, aby si mi je zde schoval." Na moji námitku, že je to pro nás velmi nebezpečné mi odpověděl: „Ničeho se neboj, dlouho to zde nezůstane, já to u sebe nemohu mít, protože po mně v Dačicích jdou." Když jsem odporoval, že to v kláštěře nemohu mít, ubezpečil mě, že to bude pouze několik dní a že si zbraně zase odveze. Když jsem věděl, že jsou to samopaly, řekl jsem mu, že by bylo nejlépe je dát někam na půdu pod trám. On namítal, že by mohl zapomenouti místo, kam je strčil a proto samopaly uschoval v uvedené místnosti, kde jsme o věci jednali. Protože v tehdejší době se šeptalo, že se má v květnu něco stát, myslel jsem si, že skutečně si je za krátký čas zase odebere. Od té doby jsem katechetu Jandu neviděl a po zbraních, které jsem měl u sebe skryté, se vůbec nikdo neptal.

V té době od jara 1949 až do podzimu jsem opět obdržel několik druhů letáků, ke kterým jsem zaujal postoj tak jako dříve, t.[o] j.[est] přečetl, některé jsem zničil a některé jsem uschoval.

Dále bych chtěl uvésti, že společně s opatem Tajovským jsme se navzájem informovali o našem postavení v dnešní době a že jsme si sdělili svá stanoviska v některých závažných otázkách, týkajících se jednak současné politické situace, jakož i pozice církve a našeho řádu a klášterů vůbec. Zvláště jsme velmi skepticky posuzovali postavení západních mocností, které dle našeho názoru utrpěly smrtelnou porážku na čínských bojištích. Řekli jsme si, že situace je pro nás stále těžší a těžší a že musíme býti velmi opatrní, abychom ve své činnosti nikde nenarazili. Byli jsme toho názoru, že budou-li se poměry vyvíjet tímto způsobem, že dojde pravděpodobně k likvidaci klášterů. Hovořili jsme spolu o průběhu Katolické akce každý ze svého působiště a vzájemně jsme se informovali, jak tato věc v našich působištích vypadá. Mimo toho jsme si sdělili, jak v našich působištích lidé na Katolickou akci reagují. Dělali jsme úsudky, jak ještě tato doba (režim lidově demokratický v ČSR) může dlouho trvat, při čemž jsme brali v úvahu mezinárodní politickou situaci a též i zostřující se spor mezi kapitalistickými státy na straně jedné a SSSR a zeměmi lidové demokracie na straně druhé. Mimo toho při našich stycích jsme si vzájemně ověřili, že naše jednání je správné a že dispozice z papežského dvora zůstávají pro nás trvale směrodatné. Když jsem s Tajovským hovořil o jeho kázáních, vyslovil jsem nesouhlas s některými jeho

195 Jaroslav Janda, rímskokatolícky kňaz a katecheta v Dačiciach. Dňa 10. januára 1950 sa mu podarilo emigrovať z Československa. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 14, a.j. 93. Hlášení ve věcech církevních za den 20. dubna 1950.

činy a že v dnešní době bych to tak nedělal, tak přílišně a horlivě se exponovati. On mi tehdy své jednání zdůvodňoval tím, že v dnešní době je to zapotřebí a že se musí využít všech možných způsobů, zainteresovati masy věřících k podpoře církve v jejím sporu se státem. Mimo toho jsem opatu Tajovskému sdělil t.[ak] zv.[ané] „promluvy" t.[o] j.[est] hovoření s P.[annou] Marií, které provádí jistá Libuše Adlerová z Čelechovic na Hané, se kterou jsem několikráte osobně hovořil. Řekl jsem Tajovskému, že v kostele svatého Kříže v Praze na Příkopech se má stát veliky zázrak, který učiní toto místo poutním místem celého světa. Řekl jsem mu, že máme očekávat jakési strašlivé světové dění, které má postihnouti i Prahu a že lidé, kteří budou v uvedeném kostele, budou společně s ním zachráněni. Tajovský z počátku tomuto moc nedůvěřoval, ale později mi řekl, že by bylo zapotřebí, aby se nějaký zázrak stal, aby se potvrdilo, že ve skutečnosti existuje jakási vyšší moc. Já sám osobně jsem jeho názor plně sdílel. Dále jsme hodnotili stanovisko katolického episkopátu v ČSR vůči Katolické akci, jakož i poměru církve ke státu a k Vatikánu. Shodli jsme se na tom, že naše počínání musí býti vedeno výhradně v dispozicích episkopátu, jakož i papežského dvora ať se děje cokoliv.

Pokud se týče mých styků s opatem strahovského kláštera Bohuslavem Jarolímkem, bych chtěl uvésti, že jsem se s ním stýkal zřídka. Pokud jsem s ním hovořil o stávající situaci musím prohlásiti, že jsem tak činil nerad proto, že vždy měl takové zprávy, které mi nijak nedodávaly chuť k naší práci. Byly to panikářské zprávy, jak jsem se později vždy přesvědčil jako na př.[íklad], že mají býti zabaveny všechny klášterní knihovny i s místnostmi t.[o] j.[est] pracovna, katalog atd. Při tom poukázal na to, že až se to provede, že bude zabráno téměř půl strahovského kláštera. Chtěl bych zvláště zdůrazniti, že jeho zprávy o situaci Katolické církve byly vždy zkresleny pokud možno pesimisticky. Mimo toho opat Jarolímek zdůrazňoval nutnost odmítnouti Katolickou akci, při čemž mi poslal opis svého kázání, které pronesl svého času v kostele strahovského kláštera, v němž veřejně prohlásil, že Katolickou akci nepodepsal a nepodepíše za žádnou cenu. V hovoru s ním jsem byl dotazován, jaké jsou u nás na Novořísku poměry, jak lidé reagují na Katolickou akci, jakou iniciativu v této věci vyvinují úřady, a jak se chovají věřící ve své náladě ke stávajícím poměrům ve státě. Já jsem ho též informoval o tom, že ke mně přišli představitelé lidosprávy, aby se mnou jednali o mém vyjádření se ke Katolické akci. Sdělil jsem mu, že jsem jejich nabídku zásadně odmítl a že v tomto smyslu své jednání nadále budu zaměřovati. Opat Jarolímek mě potvrdil, že můj postoj je naprosto správný a v souhlase se směrem politiky episkopátu v ČSR, jakož i papežského dvora. Pamatuji se, že opatu želivského kláštera Vítu Tajovskému rovněž schválil jeho jednání, jakož i postoj ke Katolické akci a lidově demokratickému zřízení. K opatu Jarolímkovi bych chtěl ještě říci, že on ze svou autoritou působil na své podřízené, t.[o] j.[est] na opaty ostatních naších klášterů, aby se drželi a nepovolovali ve svém postoji proti snahám lidově demokratického státu. Mimo toho musím uvésti, že opat Jarolímek má nemalou zásluhu na tom, že já jsem se dostal na pole protistátní činnosti. Viděl jsem v něm fanatického zastánce vatikánské politiky, jakož i fanatického odpůrce lidově demokratického zřízení.

Někdy začátkem roku 1948 jsem dostal pokyny z pražského katolického episkopátu, abych zajistil a uschoval významnější cenné věci kláštera v Nové Říši.[196] Chtěl bych podotknouti, že to byl opat Jarolímek, který nám říkal, že museli uschovat nějaký cenný nábytek a přestěhovat jej na jejich faru, kde bude v bezpečí před případnými neblahými událostmi, které dle jeho řeči jsou očekávány. Nemohu však udati místo, kam tyto věci byly odvezeny, neboť si je nepamatuji. Když jsem potom přijel domů, za krátký čas jsem určil některé věci z našeho kláštera k uschování do tajné skrýše ve věži našeho kostela. Byly to nějaké stříbrné a pozlacené kříže, kalichy, stříbrné příbory, monstrance, opatskou berlu. Mimo toho tam byl již ve věži, a to již od roku 1939, ukryt měděný plech, který byl určen na pokrytí kostela u telečské silnice. Postupem času jsem v kostele pod chórovou lavicí uschoval zlaté prsteny a hodinky, zlaté opatské kříže a řetězy (2 kusy) a peníze. 714.000 Kčs v bankovkách, 123 dolarů (USA) a 4 vkladní knížky znějící na různá jména s celkovým vkladem asi na 240.000 Kčs. Podotýkám, že to nejsou určité částky, protože se již přesně na celkovou částku nepamatuji. Tyto peníze jsem tam uschoval postupně, čas od času a byly to částky vyinkasované z účtu klášterního velkostatku, jakož i peníze jiným způsobem uhospodařované. K nálezu dolarů (USA) uvádím toto: Když jsem byl na podzim v roce 1947 na t.[ak] zv.[ané] Generální kapitule premonstrátského řádu (sjezd představených klášterů a jejich zástupců)[197] společně s kaplanem Ludolfem Bartákem, dostali jsme každý příděl valut 60 amerických dolarů, 16 liber sterlingů a 5 tisíc ital.[ských] lir. Valuty jsme obdrželi od Národní banky Československé v Praze na základě cestovního povolení. Libry sterlingů, jakož i italské liry jsme utratili za své návštěvy v Římě. Dolary jsme přivezli všechny zpět do ČSR. Vzal jsem je a schoval jsem je později k ostatním našim uschovaným penězům. 3 dolary (USA) jsem dostal výměnou za čsl. peníze od Holanďana Josefa Stronga z Maastrichtu[198], který zde byl na návštěvě u převora tepelského kláštera Josefa Tyla[199]. Chtěl

196 Toto je klasická ukážka evidentne vykonštruovaného tvrdenia vyšetrovateľov. V cirkevných kruhoch sa totiž hovorilo o nebezpečenstve, že štát chystá konfiškáciu cirkevného majetku, ale episkopát nemohol nariadiť kláštoru schovávať majetok.

197 Generálna kapitula premonštrátskeho rádu sa konala v Ríme v dňoch 1. – 9. október 1947.

198 Pôvodne bolo nesprávne *„Maestrichu“*. Správne *„Maastrichtu“*.

199 Josef Heřman Tyl (1914 – 1993), český premonštrát a opát kláštora v Teplej, narodil sa 31. júla 1914 v Cakove, okres Litovel. V roku 1935 vstúpil do noviciátu premonštrátov v Novej Ríši. Roku 1940 prijal kňazstvo. Počas druhej svetovej vojny bol zatknutý Gestapom a väznený v Jihlave a Brne a v koncentračných táboroch Osvienčim a Buchenwald. Po návrate pracoval ako kooperátor a od septembra 1945 ako administrátor v Novej Říši. Od 1. marca 1946 zastával úrad priora kláštora v Teplej s právomocou abbate impedito, ale v roku 1947 bol tejto funkcie z rozhodnutia generálneho opáta zbavený a menovaný len klaustrálnym opátom. Štátna bezpečnosť ho zatkla vo februári 1950 a Štátny súd ho v januári 1951 odsúdil na 12 rokov väzenia v procese Pícha a spoločníci. V decembri 1958 bol podmienečne prepustený. Zamestnal sa na JZD na Hanej. Neskôr sa dostal aj do pastorácie, ale roku 1974 mu bol odobratý štátny súhlas. Až v rokoch 1987 – 1989 mohol opäť pôsobiť v duchovnej správe ako administrátor farnosti Slatinice pri Olomouci. V roku 1988 bol tajne zvolený za opáta kláštora v Teplej. Úrad spravoval aj po roku 1989, iba do roku 1992. Zomrel 10. decembra 1993 v Mariánskych Lázňach, kde bol pochovaný. V roku 2003 boli

bych uvésti, že Tyl tenkráte si pozval několik bývalých vězňů z koncentračního tábora v Buchenwaldě na jakýsi sjezd, který byl pořádán v klášteře Teplá.[200] Ja sám osobně jsem se ho však nezúčastnil. Jaký byl průběh uvedeného sjezdu a jak vůbec dopadl, do dnešního dne mně není známo. Já jsem se vždy na podobné podniky, které pořádal převor Tyl, díval s velikou rezervou, neboť na převora jsem hleděl jako na osobu nezodpovědnou a lačnící po kariéře. Já jsem k němu choval určité výhrady, protože jsem jej znal jako člověka, který se rád stýká s význačnými osobami, čímž se rád též chlubí. Pokud se pamatuji, když jsem byl v koncentračním táboře v letech 1942 – 1944, převor Tyl měl důvěrné styky s Dr. Zenklem[201], franc.[ouzským] výrobcem pneumatik Micheline, MUDr. Hornem[202], primářem jihlavské nemocnice, a jinými. Mimo toho se mi jevil převor Tyl jako člověk zbytečně mnohomluvný a chlubivý, a proto jsem s ním nijak zvláště nehovořil. Naposled jsem mluvil s převorem Tylem někdy na jaře v roce 1949, opravuji, na podzim 1948, kdy přivezl do kláštera v Nové Říši 9 kandidátů-noviců.

Na otázku čihošťské události mohu říci toto: Mezi 20. až 25. lednem 1950 jsem obdržel dopis od opata Víta Tajovského ze Želiva, ve kterém mi jmenovaný připomíná slíbenou návštěvu, kterou jsem měl v želivském klášteře vykonati. Mimo jiných drobných sdělení o poměrech v želivském klášteře mně opat Tajovský v dopise řekl: „Rád bych s vámi pohovořil o události, která se stala v našem kraji a myslím, že je v souvislosti se slečnou z Prostějova (t.[o] j.[est] Adlerovou Libuší, od které jsem bral t.[ak] zv.[ané] „promluvy" s Pannou Marií). Jinak mi do dnešního dne není známo, co se v Čihošti vůbec stalo, neboť dačický okres a zvláště Nová Říše je značně vzdálena od Čihoště a do doby mého zatčení jsem nějaké řeči kolem Čihoště vůbec neslyšel. Jinak nemám co bych k této otázce mohl jiného říci.

---

jeho telesné pozostatky exhumované a uložené na novom cintoríne kláštora v Teplej. Pozri: ABS, f. V, a. č. V-2862/MV, Pícha Vladimír a společníci; NA, f. SSNV, Heřman Tyl. Osobní spis. Pozri tiež: TYL, Heřman Josef: *Psancem.* Třebíč : Arca JiMfa, 1995. (Ďalej: TYL, H.J.: Psancem).

200 Aj vďaka týmto kontaktom sa opátovi Tylovi podarilo zachrániť kláštor Teplá pred konfiškáciou.

201 Petr Zenkl (1884 – 1975), český národno-socialistický politik. Pôsobil predovšetkým v Prahe, od roku 1923 bol členom mestského zastupiteľstva hlavného mesta, v rokoch 1937 – 1939 bol dokonca primátorom. Roku 1938 pôsobil niekoľko mesiacov ako minister. V septembri 1939 ho zatklo Gestapo. Prežil koncentračné tábory Dachau a Buchenwald. Po skončení vojny sa stal predsedom Československej strany národno-socialitickej a funkciu zastával do roku 1948. Zároveň bol od augusta 1945 do mája 1946 primátorom Prahy. Po voľbách pôsobil vo vláde ako podpredseda. Ako odporca komunistického režimu podal vo februári 1948 demisiu spolu s ďalšími ministrami a následne v auguste 1948 emigroval do zahraničia. V roku 1949 v USA založil Radu slobodného Československa, ktorej bol predsedom až do roku 1974. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php. Tyl ho spomína v knihe Psancem ako spoluväzňa z Buchenwaldu. TYL, H. J.: *Psancem*, s. 37.

202 Vítězslav Horn nastúpil do jihlavskej nemocnice v marci 1924 ako primár chirurgického oddelenia a riaditeľ nemocnice a mal veľký podiel na jej rozvoji. Dňa 1. septembra 1938 bol zatknutý a až do skončenia II. svetovej vojny internovaný v koncentračnom tábore. Koncom mája 1945 sa vrátil späť do nemocnice, ale pre zdravotné problémy k 1. novembru 1949 odišiel do výslužby. Tyl ho spomína v knihe Psancem ako spoluväzňa z Buchenwaldu. TYL, H. J.: *Psancem,* s. 38 a 48.

K dotazu jak jsem získal osobní automobil zn.[ačky] Pontiac, uvádím: V roce 1947 jsem při oslavách v klášteře Rajhrad u Brna zjistil, že některé kláštery benediktinů v Československu obdržely zdarma osobní automobily, které získaly od sesterských klášterů v USA. Premonstrátský kaplan P.[áter] Hugo Vozdecký[203] z Brna-Zábrdovic mně řekl, že bude psáti do USA a já ho při tom požádal, aby se optal zda-li by klášter v Nové Říši nedostal osobní automobil taktéž. Za nějaký čas skutečně jsem se dozvěděl, že naše žádost bude vyřízena kladně. Rovněž jsem se dozvěděl, že sám generál Premonstrátského řádu Hubert Noots[204] z Říma, který v této době dlel na inspekční cestě v Americe, se zasadil svým vlivem, aby novoříšský klášter osobní automobil jako dar obdržel. Já sám osobně jsem napsal převorovi West d Peere-ského kláštera v USA, kde jsem mu vylíčil těžkosti kraje na Českomoravské Vysočině, kde jsou velmi řídké komunikační spoje, takže automobil nutně potřebujeme a pro klášter by znamenal velké ulehčení. Dodávku osobního automobilu značky „Pontiac" obdržel náš klášter, t.[o] j.[est] jmenovitě já, na Velký pátek v roce 1948. Za tento dar jsem se zavázal a byl jsem povinován odsloužiti 2 000 mší sv.[atých] na úmysl opatství West d Peer-ského. Podotýkám, že vůz byl oceněn 2 004 amerických dolarů. Do dnešního dne jsem nechal a nebo sám jsem odsloužil celkem 1 740 sv.[atých] mší. Jiný závazek za tento dar jsem nikomu neučinil.

Dodatečně uvádím, že při vyřizování povolení vstupu do Itálie v roce 1947 jsem se prostřednictvím Stanislava Nechvátala z Třeště seznámil s Aldo Giorgi, úředníkem italského velvyslanectví v Praze. K seznámení došlo v Třešti u Nechvátala, kde mně byl představen jako švagr jmenovaného. Při pozdějším vyřizování pasové záležitosti jsem se na něho obrátil a on mi usnadnil opatření víza do Itálie. Po svém návratu z Itálie jsem jej asi 3x anebo 4x navštívil v budově ital.[ského] velvyslanectví v Praze, Nerudova ulice.

Jsem si vědom, že jsem se těžce provinil proti Lidově demokratické Republice Československé a svým počínáním jsem brzdil výstavbu socialistické společnosti. Na svoji obhajobu bych chtěl však uvésti to, že jsem byl úplně pod vlivem nepřátelské politiky vatikánského státu a že jsem z počátku nedovedl rozpoznati nepřátelský politický charakter papeže a myslel jsem, že jedině slepá poslušnost je ku prospěchu Katolické církve. Lituji svého činu hluboce a prosil bych, aby mi byla dána možnost nějakým způsobem svá provinění odčiniti. Přitom bych chtěl ještě na svoji obhajobu dodati, že jsem byl vlastně svedeným

203 Josef Hugo Vozdecký (1920 – 1998), český premonštrát, kaplán v Brne-Zábrdovice, 23. októbra 1952 odsúdený Štátnym súdom v Prahe za velezradu a špionáž na 13 rokov, pretože podľa obžaloby pomáhal organizovať prechod osôb do Rakúska. Z väzenia bol prepustený v roku 1960. Zanechal duchovnú službu a vystúpil z rádu. Osobní archiv Jindřicha Zdeňka Charouze.

204 Hubert Noots (1881 – 1967), generálny opát (predstavený) premonštrátov (1937 – 1962), narodil sa 21. júna 1881 v Neerpelt v Belgicku. K premonštrátom vstúpil 15. októbra 1903 v Tongerloo, kde bol 8. septembra 1907 vysvätený na kňaza. Do roku 1910 študoval v Ríme, potom desať rokov pôsobil v kláštore v Tongerloo, odkiaľ 15. mája 1920 odišiel do Ríma, kde pôsobil v generálnej kúrii rádu ako generálny prokurátor. Pápež Pius XI. si ho veľmi cenil. V roku 1921 bol menovaný titulárnym opátom. Generálnym opátom premonštrátov sa stal 30. septembra 1937 a úrad spravoval do roku 1962. Zomrel 24. júla 1967.

člověkem a celé své jednání jsem vykonával na popud vatikánské politiky, kterou dnes po důkladném prozkoumání z mého stanoviska jako kněze, i jako občana lidově demokratické republiky zásadně odmítám.

Skončeno, přečteno a po schválení podepsáno.

[...][205] Augustin Machalka[206]
Cm ? vyslýchaný

[...][207]
svědek

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 9 strán, 9 listov, podpísaný, A4.

3.2 VÍT BOHUMIL TAJOVSKÝ

3.2.1

1950, 1. január, Stará Ves [krycí názov pre Ruzyň]. Zápis o výpovedi s obvineným Vítom Tajovským.[208]

Zápis o výpovědi

sepsaný dne 1. ledna 1950 ve Staré Vsi[209]

s Vítem Tajovským, nar.[ozeným] dne 3. 3. 1912 v Klanečné u Havlíčkova Brodu, svobodný, řím.[sko]kat.[olík], povoláním duchovní-opat kláštera, bytem v Želivě č.[íslo] 1.
Vzdělání: středoškolské a vysokoškolské.
ciz[í] jazyky – německy, částečně francouz.[sky], latinsky.

205 Nečitateľný podpis. Podľa podpisu je to pravdepodobne Václav Hrabák, ktorý sám priznal, že Augustina Machalku vyšetroval. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Václava Hrabáka. Praha 11. 5. 1965.

206 Vlastnoručný podpis.

207 Nečitateľný podpis. Podľa obrysov podpisu by to mohol byť Miloš Hrabina, ktorý v roku 1965 tvrdil, že sa zúčastnil aj na vypočúvaní Augustina Machalku. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Miloše Hrabiny. Praha 18. 5. 1965.

208 Je zaujímavé, že tento protokol nie je podpísaný vyšetrovaným, vyšetrovateľom a ani svedkom vyšetrovania.

209 Krycí názov pre Ruzyň.

Rodiče: Zemřelý Václav Tajovský otec,
matka roz.[ená] Beránková Marie na živu, bytem v Klanečné č.[íslo] 2.
Sourozenci dva bratři Karel a Jaroslav, povoláním rolníci bytem Karel v Klanečné a Jaroslav v Bezděkově.
Politicky organizován ve Straně lidové, ale politicky nepracuje.

K věci:

Jmenovaný byv obeznámen s předmětem výslechu a upozorněn, aby vypovídal pravdu uvádí:

Prvou neděli po 8. září 1949 se jako vždy pořádala slavnostní pouť na paměť 800 stého trvání premonstrátů v Želivě. Na tuto pouť se sjeli všichni opatové premonstráti z histor.[ických] zemí. Přítomni byli: opat strahovského kláštera Jarolímek, opat novoříšského kláštera Machalka, domácí opat uvedený v osobních datech shora. Vzpomínám si, že večer před slavností jsem šel s panem opatem novořišským, při čemž se pan opat zmínil o různých zázracích. Na příklad o Fatimě, Belgii a Itálii, kde se měly stát různé zjevy a při tom poznamenal, že slyšel, od koho nejmenoval, že také u nás se očekává nějaký zázrak s křížem. Ptal jsem se kde a bylo mi řečeno, že neví přesně kde, ale že má za to, že v Praze. Vzpomínám si ještě, že se zmiňoval, že se to dověděl od nějaké slečny, ale protože je pan opat ironický mám za to, že to byla ironie.

Dne 27. prosince 1949 jsem se dověděl od důstojného pána Evermoda Burdy[210] při večeři, že se vrátila jeho sestra z domu z Dunice, okr.[es] Ledeč, že se mělo něco stát v Čihošti o půlnoční při kázání pana faráře, který prý omdlel a leží v nemocnici. Měl jsem toto za nepravdě podobné, protože o půlnoční nikdy kázání není. Potom jsem odejel na Moravu, kde jsem prováděl exercicie u sester premonstrátek na Sv.[atém] Kopečku u Olomouce. Dne 4. ledna 1950 při návratu zpět cestou v osob-

210 V pôvodnom texte bolo „Evrmoda“. Správne „Evermoda“. Karel Evermod Burda (1919 – 1978), český premonštrát, narodil sa 24. júla 1924 v Duniciach. Koncom augusta 1939 vstúpil do noviciátu premonštrátov v Želive, kde 28. augusta 1940 zložil rehoľné sľuby. Vo februári 1943 bol vyvezený na nútené práce do vtedy nemeckého mesta Wrocław, odkiaľ sa vrátil vo februári 1945. Za kňaza bol vysvätený 29. júna 1946. Opát Vít Tajovský si ho vybral za sekretára. V čase likvidácie kláštorov komunistickým režimom bol internovaný v Broumove a potom na Králikoch. V roku 1951 dostal povolávací rozkaz k výkonu základnej vojenskej služby, z ktorej sa vrátil v roku 1954. Zamestnal sa v Prahe ako stavebný robotník. V polovici apríla 1958 bol zatknutý. Krajský súd v Jihlave ho 7. júla 1958 v procese proti skupine premonštrátov odsúdil na 3 roky väzenia za protizákonné snahy o obnovu rehoľného života. V roku 1960 bol z valdickej väznice prepustený na amnestiu. Opäť sa zamestnal v Prahe ako stavebný robotník. V septembri 1969 dostal štátny súhlas, preto sa mohol vrátiť do duchovnej správy ako dekan v Humpolci. Zakrátko bol menovaný biskupským vikárom pre časť bývalého lipnického vikariátu. Nejaký čas tiež spravoval ex currendo farnosti Želiv, Jiřice a Kaliště. Zomrel 26. októbra 1978 a pochovaný je v hrobke premonštrátov v Želive. PIKL, Jan Nepomuk: *Katalog členů premonstrátského kláštera v Želivě*. Strojopis. Božejov : 1977, s. 367. (Ďalej: PIKL, J.N.: Katalog členů).

ním voze pátera Nepomuka[211] (kaplana z Humpolce), že v Čihošti se stal nějaký zázrak s křížem, při čemž projevil přání, abychom[212] se tam společně jeli podívat. Při této příležitosti jsem si vzpomněl na slova pana opata Novoříšského, který mě na zázrak, jenž se měl stát, upozorňoval při uvedené slavnosti v Želivě. Po příjezdu domů jsem byl o věci informován páterem Evermodem.

Dne 7. ledna 1950 jsme se dohodli při výročí mé volby za přítomnosti všech členů kláštera, že se na místo pojedeme podívat. Chtěli jsme si tímto ověřiti, zda je na případě v Čihošti něco pravdivého. Páter Nepomuk při tom oznámil, že pak primář Dr. Richter[213] z Humpolce se chce zájezdu zůčastnit také. S Dr. Richtrem se znám od jeho příchodu do Humpolce, protože je dobrým katolíkem a léčil též některé členy kláštera. V době okupace byl Dr. Richter v klášteře též na své dovolené.

V neděli 8. ledna 1950 odpoledne jsme se osobním vozem odebrali ze Želiva do Čihoště. Nad Želivem se k nám připojil Dr. Richter se svým vozem, v němž byla celá jeho rodina. Když jsme přijeli do Čihoště nechali jsme vůz před kostelem a já jsem se odebral na faru. Ostatní členové s Dr. Richterem se odebrali do kostela. Protože farář nebyl doma, odvedla mě jeho neteř do kostela. Šel jsem se po uvítání podívat na kříž, kde bylo již vidět jeho uchýlení. Při obcházení oltáře jsem zjistil, že kříž je nakloněn dopředu. Do této doby podle chování ostatních nachýlení kříže pravděpodobně nikdo nespozoroval. Dal jsem si celou událost vyložit panem farářem a protože mě zaujalo nachýlení kříže dopředu, dal jsem příkaz panu faráři, aby zhotovil několik kusů fotografií. Pan farář Toufar dal pak příkaz varhaníkovi, který zahrál píseň „sv.[atý] Kříži“. To bylo za přítomnosti civilních občanů v počtu asi 20, kteří zpívali současně. Vzpomínám si, že ještě dříve, než jsme zpívali, na dotaz, co o tom s[o]udíme jsem prohlásil, že nelze to předčasně prohlašovat za zázrak a doporučil jsem, aby o tomto byl uvědomen diecézní biskup, který podle zvyklosti církevni

211 Má na mysli českého premonštráta Václava Jana Nepomuka Pikla (1910 – 1980). Narodil sa 1. apríla 1910 v Prahe. Po maturite na arcibiskupskom gymnáziu v Prahe-Bubenči v roku 1929 vstúpil do seminára v Hradci Královom. V auguste 1930 však vstúpil do noviciátu premonštrátov v Želive. Po zložení rehoľných sľubov pokračoval v štúdiu teológie v Hradci Královom. Za kňaza bol vysvätený 25. júla 1934. Po dokončení teológie a absolvovaní vojenskej služby bol od 1. septembra 1937 ustanovený za kaplána v Humpolci. Tu pôsobil do 20. februára 1945, keď bol zatknutý Gestapom a odvlečený do Tábora, kde bol vypočúvaný a neskôr prevezený do Terezína. Po oslobodení Terezína sa opäť vrátil do Humpolca. V roku 1952 bol menovaný za administrátora farnosti v Jiřiciach, kde pôsobil do konca marca 1958. Ďalším jeho pôsobiskom sa stal Nížkov, kde pôsobil iba niekoľko dní, pretože 15. apríla bol zatknutý Štátnou bezpečnosťou. Krajský súd v Jihlave ho 7. júla 1958 v procese proti skupine premonštrátov odsúdil za pokus o obnovu rehoľného života a formáciu nových kandidátov na 4 roky väzenia. V roku 1960 bol prepustený na amnestiu. Býval v Božejove a pracoval v Agrostroji v Pelhřimove. Zomrel 23. júna 1980 v nemocnici v Pelhřimove a pochovaný je v Želive. PIKL, J. N.: *Katalog členů,* s. 352.

212 Pôvodne bolo *„aby jsme“*.

213 Jaroslav Richter, primár pľúcneho oddelenia v nemocnici v Humpolci, osobný lekár opáta Víta Tajovského a ďalších premonštrátov.

by ustanovil církevní komisi [k] prozkoumání celého případu. Přitom jsem faráři Toufarovi řekl, aby mě informoval, že bych se rád této komise zúčastnil. Této komise jsem se chtěl zúčastnit ze zájmu, jak bude celý případ řešen. Na faře jsem potom prostudoval protokoly a jeden jsem si vzal s sebou. Na faře jsem faráři doporučil, aby dál sledoval kříž, případné změny mi hlásil. To jsem říkal z toho důvodu, že jsem studoval všechny takové případy a chtěl jsem si tím[214] zajistit sled událostí, abych mohl dál případ studovat. Pokud si pamatuji dostal jsem od faráře Toufara asi 12 fotografií. Z tohoto počtu jsem dal faráři Váňovi jednu a faráři z Pacova dvě a on mi ji vrátil zpět. Myslím, že jsem je dal i Dr. Richterovi.

Po přečtení skončeno a podepsáno dne 1. ledna 1950.

Další poznatky k případu uvedu jakmile si znovu zrekapituluji celý případ.

Vyslýchaný: […][215]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, nepodpísaný, A4.

3.2.2

1950, 9. február a 16. február, Stará Ves [krycí názov pre Ruzyň]. Zápis o výpovedi s obvineným Vítom Tajovským.[216]

Stará Ves[217] dne 9. února 1950.

Zápis o výpovědi obviněného:

byl předveden k výslechu:
Vít, Bohumil Tajovský,

bytem v Želivě č[íslo] p.[opisné] 1, okres Humpolec, narozen: 3. 3. 1912 v Klanečné, okres Havl.[íčkův] Brod,
matriční úřad: Krásná Hora, okres Havl.[íčkův] Brod,
povoláním: duchovní – opat kláštera,
branný poměr: bez branného poměru,
školní vzdělání: obecná, 8. tř.[íd] gymnázia, 6 let teologie, 4 léta filozofie – historické pomocné vědy,
náboženství: řím.[sko]katolického,

214 Pôvodne bolo *„s tím“*.

215 Chýba vlastnoručný podpis.

216 Dokument je na každej strane dole vlastnoručne podpísaný: *„Četl Vít Boh.*[umil] *Tajovský.“*

217 Krycí názov pre Ruzyň.

státní příslušnost: čsl.,
národnosti: české,
rodiče: otec Václav, zemřel, matka Marie roz.[ená] Beránková, bytem v Klanečné č[íslo] p.[opisné] 2.,
majetkové poměry: nemajetný, – spolumajitel řádového majetku v ceně mého podílu asi přes 500 000 Kčs, majetek řádu je vesměs v Želivě a v okrese Humpoleckém,
příslušný: do Želiva, okres Humpolec,
organisován: do února 1948 v Čsl. straně lidové, nyní bez politické příslušnosti,
stav: svobodný,
totožnost: zjištěna dle občanského průkazu
byl obeznámen s předmětem výslechu a upozorněn na to, aby jen pravdu vypovídal, uvádí:

K osobě: Pocházím z rodiny živnostníka. Můj zemřelý otec byl samostatným krejčím a vlastnil menší hospodářství (2 hektary polí). Začal jsem chodit do školy roku 1918 v Poděbabech u Havl.[íčkova] Brodu. Do obecné školy jsem chodil celkem 5 roků a v roce 1923 jsem začal studovati na gymnázium v Havl.[íčkově] Brodě, kde jsem také v roce 1931 maturoval. Ještě téhož roku jsem vstoupil do bohosloveckého semináře v Hradci Králové. V semináři jsem byl celkem 3 roky a potom jsem vstoupil jako řeholní novic do řádu premonstrátů v Želivě. V Želivě jsem byl 1 rok a šel jsem zpátky do semináře v Hradci, abych dokončil studium teologie. Na kněze jsem byl vysvěcen v roce 1937. Potom jsem se ihned vrátil zpět do Želiva, kde jsem pokračoval v řeholním životě. Během řeholního života jsem měl různé funkce: byl jsem inspektor klášterních zahrad našeho obvodu, dále sákristánem želivského kostela, klášterním knihovníkem a archivářem. Jiné funkce v měřítku celořádovém jsem nikdy nazastával. V roce 1943 jsem na žádost ředitelství gymnázia v Humpolci šel vyučovati náboženství. Až do osvobození z okupace jsem vyučoval výhradně náboženství. V roce 1945 jsem začal vyučovati též latinu. V roce 1946 jsem potom vyučoval náboženství, latinu, filozofii, dějepis a občanskou nauku (politickou nauku). Jakmile jsem byl zvolen opatem želivského kláštera, byl jsem nucen podati rezignaci jako profesor těchto předmětů. Mé zvolení jako opata se událo 7. ledna 1948. Dále připomínám, že v létě v roce 1938 jsem trávil dovolenou (celkem 1 měsíc) na pobřeží Dalmacijském v Jugoslávii. Dne 27. října 1947, opravuji, 27. září 1947 jsem byl vyslán jako člen deputace premonstrátského řádu na Generální řádovou kapitulu do Říma. Tato návštěva trvala celkem i s cestou 14 dní. Jinak jsem v cizině již nebyl. Opatem želivského kláštera jsem od 7. ledna 1948 nepřetržitě až doposud.

K politické a spolkové činnosti: V roce 1945 jsem vstoupil do Čsl. strany lidové, místní organizace v Želivě. Ze stranického pověření jsem byl náhradníkem Okresní zdravotní komise v Humpolci, jakož i Školské okresní komise v Humpolci. Stranickou funkci jsem nezastával žádnou.

Již ve svém mládí, za doby první republiky jsem byl členem Čsl. orla, místní jednota v Havl.[íčkově] Brodě, později v Želivě. Byl jsem ve funkci okrskového vzdělavatele v 9. okrsku (Havl.[íčkův] Brod.) Dále jsem byl členem v této době Sdružení katolické mládeže v Havl.[íčkově] Brodě. V roce 1945 jsem vstoupil do „Junáka" v Havl.[íčkově] Brodě. Mimo toho jsem byl těchto spolků: Čsl. knihovníků v Praze, Přátelé starožitností v Praze, Přátelé rodopisů v Praze, Spolek pro postavení Emauz, Klub staré Prahy, „Rukopisné společenství v Praze". V těchto spolcích jsem nezastával žádné funkce, byl jsem přispívajícím členem, pouze s tím rozdílem, že v těch spolcích, které měly vztah k mému odbornému vzdělání, jsem byl činným členem.

Od roku 1945 jsem byl také aktivním činovníkem „Sboru lidovýchovných pracovníků" při Okresní osvětové komisi v Humpolci. Zde jsem zastával funkci referenta, při čemž jsem přednášel na určené téma na různých místech okresu, dle programu stanoveného Okresní osvětovou komisí v Humpolci. Tuto činnost jsem prakticky prováděl až do roku 1948.

K věci: V důsledku únorových událostí v roce 1948 a po různých debatách s některými církevními činiteli, jako na příklad s opatem strahovského kláštera Jarolímkem, dále s arcibiskupem Josefem Beranem, u kterého jsem byl v tehdejší době na osobní audienci[218], dále některými nižšími duchovními hodnostáři, jsem dospěl k názoru, že bude nutno nějak začíti s nějakou činností směřující k zabrzdění cesty k socialismu v naší republice. Tyto své úvahy, které probíhaly mými myšlenkami, byly ještě utvrzovány zprávami ze zahraničí, t.[o] j.[est] západních kapitalistických zemí, jakož i postojem samotného Vatikánu k událostem v Československu. Svůj názor jsem si ještě podepřel na opatské konferenci premonstrátů v Praze, která se konala v měsíci dubnu 1948. Tato konference se konala pod dojmem pokynů zástupce generála premonstrátů, opata strahovského kláštera ThDr. Jarolímka. Jmenovaný nám zdůraznil, že hlavní zásadou pro nás do běhu příštích událostí jsou pokyny vysoké vatikánské hierarchie. Pan opat Jarolímek nám ve svém výkladu na této konferenci vyložil stanovisko, dle kterého my, jakožto církevní hodnostáři, budeme napříště postupovati. Zdůraznil nám, že Vatikán ostře odsoudil události v ČSR, které se v poslední době staly a že Vatikán si vyhražuje řídit cíle a postup, jakož i taktiku Katolické církve v ČSR v jejím poměru ke státu. Tato konference byla přísně důvěrná. Nám všem bylo jasné, že nesmíme nikomu do věci nezasvěcenému ničeho vyzrazovati. Protože účastníci této schůze [si] byli všichni vědomi svého poslání a postavení v nově nastálé situaci, byli dispozice k naší příští činnosti shrnuty asi do těchto bodů:

1). všeobecné zvroucnění náboženského citu mezi věřícími a jejich přitahování k aktivní náboženské činnosti,
2). v případě, že církevní majetek bude nastalou pozemkovou reformou odjat, postarat se o hospodářské zabezpečení církve jiným způsobem, na příklad: uvědomovat věřící o tom, aby přispěli k hmotnému zabezpečení jednotlivých duchovních, též i církevních institucí,
3). zajistit příští nábor nových duchovních v tom případě, budou-li církevní školy zrušeny,

218 Pôvodne bolo *„u osobní audience"*.

4). bylo nám zdůrazněno, abychom patričně dovedli využít kazatelen v kostelích a kázání abychom svým obsahem zaměřili výhradně negativně k dnešnímu režimu. Při tom však bylo zdůrazněno vystříhati se nápadných politických řečí, které by mohly způsobiti nějaké represálie ze strany čsl. úřadů. Zvláště bylo poukázáno, abychom si vybírali vhodná církevní dogmata a dovedli jich takticky použít ve svých kázáních.
5). byli jsme upozorněni, že se máme orientovati v otázce poměru církve ke státu na zprávy a pokyny Vatikánského rozhlasu, který v těchto otázkách je jediný kompetentní.

Když se účastníci této konference rozcházeli, byli si vědomi toho, že je nutno říditi se dle pokynů, které jim byly naneseny a konkrétně se dle uvedených bodů v praktické činnosti říditi. Já sám osobně jsem skutečně také dle toho začal jednati. Pokud jsem kázal u nás v kostele anebo v jiných kostelích v našem kraji, jsem se vždy snažil své řeči zaměřiti tak, aby poslouchači viděli, že my, představitelé a vedoucí církevního života, nesouhlasíme s dnešním vývojem ve státě a že je třeba, aby lid dle našeho kázání se také k dnešnímu režimu lidově demokratické republiky zachoval. Svá kázání jsem svou formou vždy zaměřil tak, aby [j]sem příslušnými orgány státu nemohl býti vzat k zodpovědnosti. V dalších kázáních jsem se vždycky zaměřoval podle stávající situace, dle poměru církve ke státu a protože se situace neustále přiostřovala, též i má kázání byla ostřejšími formami přednášená. Řídil jsem se výhradně pokyny Vatikánu, které jsem vždy dobře znal. V roce 1948, kdy byly volby, jsme dostali od arcibiskupa Berana jakési ústní pokyny, jak se máme zachovati k těmto volbám. Bylo nám v nich zdůrazněno, abychom se každý zachoval jako věřící, t[o] j.[est] podle toho jak se k těmto volbám postavila církevní hierarchie, ale při tom abychom i přihlíželi k sociální otázce každého z nás. Ve skutečnosti to znamenalo, abychom volili kandidátku Národní fronty jen v těch případech, kdy by to bylo nevyhnutelné. Koncem června 1948 byla další konference opatů našeho řádu v želivském klášteře. Pokud se týkalo politických událostí, které jsme z našeho stanoviska hodnotili, konstatovali jsme, že vůči těm kteří volili bílé lístky, ačkoliv o mnohých lidech to bylo známo, nebylo ze strany lidově demokratického režimu podniknuto žádných represálií. Byli jsme tímto jaksi uspokojeni, ale přesto jsme nedůvěřivě vzhlíželi k budoucnosti a řekli jsme si: uvidíme, jak to bude dále. Dále jsme prodiskutovali otázku církevních škol, kterou jsme považovali za velmi důležitou a usnesli jsme se, že budeme všemožně působiti na věřící, aby se tito za udržení církevních škol postavili a bojovali společně s námi. Snažili jsme se tímto způsobem získati část lidových mas (katolíků) pro věc církevních škol. Během prázdnim v roce 1948 jsem strávil svoji dovolenou na Moravě a Slovensku. Společně se mnou byli P.[áter] Jan Pikl,

Klement David[219], Rafael Vosmík[220]. Tuto cestu jsme vykonávali osobním vozem P.[átera] Pikla. Koncem srpna 1948 jsem dostal do rukou první letáky, celkem asi 10 kusů. Letáky byly obsahu protistátního a byla to jakási výzva ke katolíkům, jak se mají chovati proti lidově demokratickému režimu v ČSR. Já osobně jsem se z větší části s obsahem těchto letáků ztotožňoval. Tyto letáky jsem dal přečisti jednotlivým členům našeho kláštera a ještě některým duchovním činitelům, které si dnes již nepamatuji. Též jsem dal přečísti obsah letáků některým věřícím, o kterých jsem věděl, že jsou z našeho hlediska spolehliví. Dne 1. října 1948 byla další konference opatů našeho řádu v klášteře Nová Říše, okres Dačice. Na této konferenci nebyla hodnocena stávající politická situace a nebyly nám dány žádné pokyny pro další postoj ke státu, jakož i nebylo ničeho v tomto směru usneseno. Koncem roku 1948 jsem dostal do ruky t.[ak] zv.[ané] „Listy z biskupských konferencí". Byly nové dispozice pro další formu boje katolické hierarchie proti lidově demokratickému zřízení. S obsahem těchto listů jsem seznámil své podřízené. Dále uvádím, že tehdy probíhající šeptaná propaganda byla zpravidla těmito biskupskými listy víceméně potvrzována. Pokud se pamatuji, bylo hlavní téma tohoto biskupského listu, jak má duchovenstvo postupovati v boji o zachování církevního školství, případně vyučování náboženství, jakož i bojovati proti případným pokusům státu o omezování náboženských projevů. Chci připomenouti, že tyto biskupské listy svým obsahem byly vždy zaměřeny dle generální linie vatikánské politiky.

Za krátko nato proběhla mezi církevními činiteli zpráva, že v ČSR má býti založena nová katolická církev. Asi v této době jsem dostal opět letáky ve větším počtu z biskupské konsistoře z Hradce Králové. Pokud si pamatuji obsah těchto letáků byl zaměřen na to[221], že vatikánská politika zásadně odmítá dohodu „církve" se státem (ČSR) a my jako duchovní činitelé se připravili na těžký boj se stávajícím státoprávním zřízením. Toto bylo v době,

219 František Klement David (1917 – 1992), český premonštrát, narodil sa 19. septembra 1917 vo Svépraviciach. V auguste 1937 vstúpil do noviciátu premonštrátov v Želive, kde 27. augusta 1938 zložil rehoľné sľuby. Za kňaza bol vysvätený 2. mája 1943 v Hradci Královom. Od roku 1945 pôsobil ako kaplán v Humpolci, odkiaľ bol k 1. decembru 1951 povolaný k výkonu základnej vojenskej služby. Po návrate z vojenčiny v máji 1954 bol ustanovený za administrátora farnosti Třebosice pri Pardubiciach a ex currendo aj v Mikuloviciach. V roku 1970 bol menovaný biskupským notárom. K 1. aprílu 1976 bol ustanovený aj ex currendo administrátorom v Jezbořiciach. Zomrel 24. júla 1992 v nemocnici v Pardubiciach a pochovaný je v Želive. PIKL, J. N.: *Katalog členů*, s. 365.

220 Antonín Rafael Vosmík (1912 – 1998), český premonštrát, v roku 1931 vstúpil do noviciátu premonštrátov v Želive a po jeho skončení študoval v kňazskom seminári v Hradci Královom. Za kňaza bol vysvätený 29. júna 1937. Od roku 1939 pôsobil ako administrátor v Herálci, od roku 1940 vo Větrnom Jeníkove a Branišove. Po likvidácii kláštorov v roku 1950 sa snažil ďalej aktívne zapájať do cirkevného života. Krajský súd v Jihlave ho 9. júla 1958 v procese proti skupine premonštrátov odsúdil na 4 a pol roka väzenia za protizákonné snahy o obnovu rehoľného života. V roku 1960 bol prepustený na amnestiu a pracoval v kameňolome v Pavlove. Od roku 1968 bol opäť v duchovnej správe v Herálci a neskôr v Skále. Od roku 1979 pôsobil v Humpolci a Kališti a od roku 1992 už iba v Kališti, kde žil až do svojej smrti v roku 1998. Osobní archiv Jindřicha Zdeňka Charouze.

221 Pôvodne *bolo „k tomu"*.

kdy začínala probíhati „Katolická akce“, kdy lidově demokratický stát nabízel smírnou ruku představitelům Katolické církve v ČSR. Já sám jsem se ztotožňoval s obsahem těchto letáků a dal jsem je přečísti všem duchovním, kteří mně byli podřízeni a i některým jiným. Sám jsem svou horlivost ve svém postoji ke státnímu zřízení mnohem hlouběji utvrdil a řekl jsem si, že nyní půjde do tuhého a že musím ze sebe vydati všechno, co bude možné. Pokud jsem přišel do styku se svými známými, jsem již působil mezi nimi a snažil jsem se je přesvědčiti, že na Katolické církvi je páchána křivda. Byl to na příklad MUDr. Jaroslav Richter, primář humpolecké nemocnice, se kterým jsem se shodoval v názoru, že je nutno klásti odpor. Dr. Richter se s mými názory po stránce ideologické v zásadě shodoval a přislíbil mi při nejmenším morální podporu a ujistil mě, abych k němu měl naprostou důvěru. V této době dle dnešního mého názoru stály již hluboké rozpory mezi čsl. státem a Katolickou církví a hlavně Vatikánem. Když dnes si před sebou zrekapituluji, kdo byl příčinou těchto špatných vztahů, vidím, že je to v prvé řadě papežský dvůr v Římě ve společném tažení s československou vysokou hierarchií. Na svoji omluvu bych chtěl podotknouti, že Vatikán nás informoval jednostranně a bylo nám tvrzeno, že je to československý stát, který nechce přijmouti podmínky politiky Vatikánu. Akce Vatikánu vyvrcholila v měsíci červnu a červenci 1949. V této době jsem dostal několik druhů letáků, kde byly výzvy k různým akcím proti československé republice.

V této době jsem dostal celkem 3 druhy letáků, které pokud se pamatuji, přišli z Hradce Králové. Jejich obsah si přesně nepamatuji, ale vím, že všechny byly zaměřeny proti stávajícímu státnímu zřízení republiky. První letáky v této době byly ve formě výzvy ke katolíkům, zahájiti křížové tažení proti komunismu. Bylo to nabádání k mimořádným modlitbám a pobožnostem za upevnění pozice církve v jejím zápase s komunismem, který je cílem lidově demokratického dnešního našeho státu. Další letáky byly rovněž výzvou, kde bylo zvlášť upozorněno na využití poutních míst, jakož i poutí. V těchto letácích jsme my, jako kněží, dostali pokyn, jak máme prováděti kázání na poutích vzhledem ke stávajícím politickým poměrům našeho státu. Byli jsme vybízeni k tomu, abychom podle svých možností mezi lid zaseli pokud možno co nejvíce nedůvěry v lid.[ově] demokratický režim. Já sám v tehdejší době jsem několikráte v uvedeném smyslu kázání k věřícím provedl. Potom jsem obržel letáky, vyzývající k utvoření pevné katolické jednoty pod vedením Říma. V těchto bylo zvlášť zdůrazněno, abychom se nenechali svést nějakými sliby nebo hrozbami a abychom se ještě těsněji k Římu přimkli. Popírám, že bych tyto letáky nějak zvlášť rozšiřoval. Ukončeno dne 14. 2. 1950 v 18.00 hod.[in].

V protokole pokračováno dne 16. února 1950.

Mimo toho bych chtěl ještě uvést, že v jednom z letáků bylo kněžstvo vyzváno, aby svá kázání zaměřovalo k podpoře autority papeže a Vatikánu vůbec. Podle toho jsem se také zaměřil ve svých kázáních od července do září 1949. Bylo to: v Úsobí u Havl.[íčkova] Brodu, v Zahrádce, okres Ledeč n[ad]/Sáz.[avou], v Červeném Kostelci, v Hradci Králové. Na těchto místech jsem ostře útočil na stávající poměry v našem státě a zvláště jeho poměru k církvi. Byl jsem tehdy ovlivněn zprávami ze zahraničí anebo šeptanou propagandou a obviňoval jsem vládu čsl. republiky, že nese hlavní vinu (spor mezi církví a státem) a že

chce nátlakem přinutiti „episkopát“ k ústupkům na úkor Vatikánu, respektive na úkor jeho moci. Pokud jsem se sešel i s některými laiky, o jejichž důvěře jsem nepochyboval, nabádal jsem je vždy, aby pomáhali vytvářeti veřejné mínění proti dnešnímu režimu, při čemž jsem argumentoval jak stát, vlastně jeho představitelé jsou nespravedliví vůči církvi. Dělal jsem to proto, abych pozici episkopátu podepřel alespoň částí lidových mas, které byly v dosahu mého vlivu. Byl jsem si vědom, že při této práci nesmím býti přistižen, protože to byla činnost rozkladná. V otázce kněžských platů jsem státu nedůvěřoval, že je to myšleno upřímně, ale k této věci jsem se choval zdrženlivě.

Jako další prostředek v celém tomto zápolení jsem hleděl využít t.[ak] zv.[ané] „exercicie“ (duchovní cvičení), jakousi protiváhu proti šíření marxismu-leninismu. „Exercicie“ byly již prováděny za první republiky a po osvobození z okupace jsme je začali prováděti teprve po únoru 1948 (připomínám, že tato věta se týká výhradně Želiva).

Když nastalo skutečné sjednocení naší tělovýchovy v organizaci „SOKOL“, snažil jsem se podchytiti bývalé členy čsl. „ORLA“ v tak zv.[ané] „KATOLICKÉ BESÍDCE“, která byla v Želivě založena z mého popudu. Měl jsem v úmyslu podchytiti část mládeže proto, aby nebyla získána do Sokola. Připomínám, že „exercicie“ měly vychovávat odhodlané kádry věrných katolíků pro další spory církve se státem, které jsem očekával. Celkem se konalo 14 duchovních cvičení (exercicií) a většinu přednášek jsem provedl sám osobně. Když jsem byl potom vyšetřován příslušníkem SNB z Humpolce, jakož i předsedou tamního ONV, zdůvodnil jsem jim to tím, že je to fakticky legální vyučování náboženství. Dále byly u nás pořádány t.[ak]zv.[ané] misie, které měly rovněž zvroucnit náboženské cítění a být jakýmsi manifestačním projevem věrnosti církvi při jejím sporu s vládou naší republiky (ČSR) a upevňovaly víru věřících v pravost a pravdivost učení církve a hlavně představených, t.[o] j.[est] papeže a biskupů. Tyto akce měli posilovati v masách pozici církve, hierarchů, jakož i Vatikánu v jejich sporu s čsl. státem.

Z Vatikánského rozhlasu jsem slyšel, že nás čeká velice těžká doba a zkouška a já jsem se považoval za[222] pilíř, čili opěrný bod Vatikánu v našem kraji a zvláště proto, že jsem byl mezi lidmi velmi oblíben a měl všeobecnou popularitu.

Tyto akce, které jsem konal, jsem dělal převážně z vlastní iniciativy a když potom byly nějaké výzvy z Vatikánu, já zpravidla jsem příkazy již měl z velké části vyplněné. Toto bych chtěl vysvětliti tím, že mně generální linie Vatikánu, respektive jeho politiky byla úplně jasná a byl jsem vlastně jakýmsi operativním orgánem (průkopníkem) vatikánské politiky. Zprávy o své činnosti jsem podával zpravidla opatovi Jarolímkoví do Prahy, ve kterých jsem mu sděloval, jak se tyto akce daří. Normální zprávy, týkající se výhradně náboženských úkonů, jsem mu sděloval písemně. O náladě obyvatelstva v kraji mého působiště jsem ho však zpravidla informoval osobně, při čemž jsem se snažil vystihnouti různé markantnější události tak, aby on měl řádný přehled o celkové mé činnosti a mých zásluhách v boji za společnou věc. Opat Jarolímek mi na to říkal, že to dělám dobře a snažil se mě povzbuditi ještě k větší aktivitě. Podotýkám, že opat Jarolímek mně jen velmi málo dával nějaká usměrnění v této

222 V pôvodnom texte bolo *„jako“*.

mé činnosti a nevím, zda-li to dělal z důvodů taktických, anebo mé počínání naprosto schvaloval. Co s těmito, mnou podanými zprávami dělal, t.[o] j.[est] jestli je hlásil do Říma nevím, k tomu se mně nevyjádřil.

Připomínam, že já jsem celou tuto svoji činnost připisoval výhradně na vrub svého náboženského cítění, jakož i horlivosti pro naši katolickou věc. Teprve nyní si uvědomuji, že jsem fakticky se těžce provinil proti našemu státu. Předtím jsem také věděl, že dělám věci, které jsou v zásadním rozporu se stávajícím řádem, ale omlouvám se, že jsem si politických důsledků tak hluboko neuvědomoval.

Dále ještě vzpomínám, že když jsem byl v roce 1947 v Římě, že i tam jsem hovořil s některými duchovními, kteří se mě vyptávali na poměry v Československu. Byl jsem dotazován, jak to vypadá v ČSR mezi církví a státem, jaké jsou zde poměry, hospodářské, jak je lid spokojený se stávajícími poměry, dále zda-li se v ČSR pracuje a jaká je kvalita zboží z podniků, které byly znárodněny a zda-li je zde nezaměstnanost. Já jsem na tyto dotazy odpovídal, pokud se pamatuji, podle svých informací, které jsem si sám přinesl z domova. V otázce poměru církve ke státu jsem odpovídal, že je to ještě dosti snesitelné. Pokud se týče nezaměstnanosti, jsem jim řekl, že v ČSR nezaměstnaných není. V hovoru o naší výrobě jsem je upozornil, že jsou potíže s výrobou t.[ak]zv.[aného] „jabloneckého zboží", což jest způsobeno dle mého názoru hlavně tím, že není náhrada za odsunuté německé odborníky. Dále jsem sdělil, že naše textilní výrobky mají u nás vyšší ceny a je jich nedostatek. Dále se tam mluvilo o událostech, které se očekávají v Československu. Já jsem se těchto hovorů zúčastnil společně s italskými, opravuji s belgickými, francouzskými a holandskými řeholníky našeho řádu. Belgičané tvrdili, že v Československu dojde k převratu, který bude zaměřen doleva. Francouzi a ostatní byli zase toho názoru, že sice k převratu v ČSR dojde, ale že to bude převrat doprava k potření komunismu. Byli i vysloveny termíny jako na příklad, na podzim 1947 a nejdéle na jaře 1948. Připomínám, že má návštěva v Římě, byla návštěvou služební na „Generální kapitule", t.[o] j.[est] zasedání delegátů klášterů našeho řádu. Od této doby si čas od času dopisuji s opatem kláštera v Mondayci ve Francii, Yvo Bossièrem[223] a rektorem premonstrátské univerzity ve Filadelfii, páterem Reschem[224]. Když potom nastaly únorové události u nás, byl jsem překvapen, jak cizina již o tom byla předem informována. K této návštěvě již nemám ničeho dále sděliti.

Pro celkovou ilustraci o pravdivosti své výpovědi bych chtěl ještě dodati toto: Asi koncem měsíce října minulého roku přišel do kláštera v Želivu jakýsi mladý člověk, oblečený ve vojenský stenokroj, nebo snad to byly tak šité šaty barvy khaki. Prohlásil se mě jako syn hraběte Kinského[225] z Chlumce nad Cidlinou. Já jsem mu to věřil proto, že se vyznám

223 V pôvodnom texte je nesprávne *„Ywes Bossierem"*. Správne *„Yvo Bossièrem"*. Podľa katalógu premonštrátov by malo ísť o Yvo Jacobus Bossière (1919 – ?), ktorý bol v roku 1947 menovaný opátom kláštora Mondaye vo Francúzsku. Osobní archiv Jindřicha Zdeňka Charouze.

224 Podľa katalógu premonštrátov z roku 1948 bol Julian Clarence Resch (1911 – 2004) predstaveným domu a rektorom v Southeast Catholic High School. Osobní archiv Jindřicha Zdeňka Charouze.

225 Kinský – šľachtický rod, ktorého história siaha do 13. storočia.

v erbovnictví a rodopise bývalé šlechty a jeho informace skutečně odpovídaly tehdejším stávajícím poměrům mezi šlechtou. On mi při rozhovoru řekl, že je na vojně a že je vyslán jako pozorovatel na meteorologickou stanici na hoře Křemešníku[226] u Pelhřimova. Když jsem se ptal na důvod jeho návštěvy u mě, řekl mi, že si chce prohlídnout klášter a jeho památky. Pozval jsem ho ke mně na oběd, při čemž jsme debatovali o postavení jeho příbuzných, kteří již dnes jsou dle jeho sdělení v zahraničí. Řekl mi, že jim k tomu dopomohl přímo František Schwarzenberg, bývalý Chargé d'affaires[227] v Římě. V hovoru o poměrech u nás mi řekl, že klášter v Nové Říši (premonstráti) má býti zabrán pro vojenské účely a že prý již viděl někde na vojenské správě napsaný „dekret" o zabrání. Toto sdělení mě zajímalo a požádal jsem jej o to, aby mi to blíže vyšetřil. Domluvili jsme se na tom, že se sejdeme v příštím týdnu buď v pondělí, anebo v útery v kláštěře na Strahově v Praze mezi 18.00 a 19.00 hodinou. Když jsem potom do Prahy přijel, uvedený člověk se na schůzku nedostavil. Když jsem potom o tomto člověku mluvil s lesníkem Karlem Jenším[228] ze Želiva, řekl mi tento, že jeho chování, t.[o] j.[est] zdánlivě[229] Kinského, se mu zdá podezřelé a že ho viděl přespávat v některé hájovně řed.[itelstva] stát.[ních] lesů v Kamenici n[ad]/Lipou. Od té doby jsem se s ním již nikdy nesešel. Sdělení tohoto člověka týkající se kláštera v Nové Říší jsem hlásil opatu Jarolímkovi, který upozornil tamního opata Machalku.

Dále chci ještě uvésti, že o prázdninách v roce 1948 jsem byl navštíven arcibiskupem Josefem Beranem, který tehdy dlel na dovolené v zámku Červená Řečice. Byla to neoficiální návštěva trvající celkem asi 2 až 3 hodiny. Arcibiskup si chtěl klášter prohlédnouti, protože tam ještě nikdy před tím nebyl. Po prohlídce kláštera byla svačina, které se zúčastnili i jiní členové řádu a kde se všeobecně debatovalo o stávajícím poměru církve ke státu. Arcibiskup tam rozvedl otázku církevních škol, náhradu církevního tisku a nějakých jiných ujednání mezi církví a státem. Říkal nám, že jednání episkopátu s církevní komisi u ÚAV NF[230] neprobíhá uspokojivě a vázne na sporných bodech. Já sám jsem se ho ptal, zda-li

226 V pôvodnom texte je nesprávne *„Křemečníku"*. Správne *„Křemešníku"*.

227 V pôvodnom texte je nesprávne *„Švarncerberg, bývalý Charge da faiers"*. Správne *„Schwarzenberg, bývalý Chargé d'affaires"*. František Schwarzenberg (1913 – 1992) sa narodil 24. marca 1913 v Prahe v šľachtickej rodine. Absolvoval štúdium štátneho práva na Karlovej univerzite v Prahe a zároveň aj Svobodnou školu politických věd. Pracoval ako diplomat, bol členom viacerých významných spolkov a spoločností, a takisto členom Maltézskeho rádu. Počas vojny vystúpil zo štátnych služieb a aktívne sa zapojil do protinacistického odboja. Po vojne až do roku 1948 opäť pôsobil ako československý diplomat. Po víťazstve komunistov v Československu vo februári 1948 sa vzdal úradu Chargé d'affaires pri Vatikáne a odišiel do emigrácie. Pôsobil v Rade slobodného Československa, Spoločnosti pre vedu a umenie a bol podpredsedom Československej národnej rady. Zomrel 9. marca 1992 v Unzmarkte v Rakúsku. ŠKUTINA, Vladimír: *Český šlechtic František Schwarzenberg.* Praha : Rozmluvy, 1990. ISBN 0-946352-7-12

228 Karel Jenší bol kláštorným zamestnancom a býval s rodinou v Želive. Zdá sa, že v päťdesiatych rokoch sa zo Želiva odsťahoval.

229 Pôvodne bolo *„udánlivě"*.

230 Komisia pre cirkevné a náboženské otázky Ústredného Akčného výboru Národného frontu začala pracovať 18. marca 1948. Komunistickú stranu v komisii zastupovali Alexej Čepička, Jan Felcman

vůbec bude možná dohoda mezi oběma partnery, t.[o] j.[est] církev a stát. Arcibiskup odpověděl, že dohoda je možná, ale ne v dohledné době. Za chvíli odjel zpět na zámek v Červené Řečici.

K události s křížem v Čihošti u Ledče n[ad]/Sázavou bych chtěl uvésti toto: První zprávu o hýbání s křížem na oltáři v čihošťském kostele jsem dostal večer dne 27. 12. 1949 od řeholníka našeho kláštera, Evermoda[231] Karla Burdy, kterému to sdělila jeho sestra vrátivší se z Dunic, kde se o události též doslechla. Zpráva byla neúplná a dle mého názoru nevěrohodná. Burda mi říkal, že prý se to stalo o půlnočním kázání a že kněz při něm omdlel a že byl odvezen do nemocnice. Druhý den jsem musel odejeti na Sv.[atý] Kopeček u Olomouce, kde jsem vedl t.[ak] zv.[ané] exercicie. Vracel jsem se 4. 1. 1950 a v Olomouci jsem se setkal s Msgr. Josefem Buryškem[232], prorektorem hradeckého semináře. Hovořili jsme o událostech různého rázu jen velmi málo a pokud si pamatuji na událost v Čihošti jsem vůbec ani nevzpomněl. Na nádraží v Havl.[íčkově] Brodě na mě čekal osobním autem páter Nepomuk Pikl, který mě po cestě informoval o skutečném stavu šeptaných zpráv, kolujících kolem událostí s křížem v čihošťském kostele. Když jsem přijel domů, znova mně páter Burda celou věc vypravoval, při čemž mně vylíčil událost tak, jak se ve skutečnosti stala. Řekl mi datum, jakož i moment, ve kterém se kříž začal hýbat, že to bylo při kázání dne 11. 12. 1949. Když jsem to vyslechl, řekl jsem, že se pojedu osobně přesvědčit, co se vlastně stalo. Dne 7. ledna 1950 jsem oslavoval 2. výročí svého zvolení za opata želivského kláštera, kde byli přítomni všichni členové řádu z našeho okresu. Páter Nepomuk Pikl a páter Klement David, kaplani z Humpolce, se se mnou domluvili na tom, abychom společně jeli na druhý den t.[o] j.[est] 8. 1. 1950 do Čihoště. Páter Pikl mi řekl, že do Čihoště přijede též MUDr. Jaroslav Richter z Humpolce se svojí rodinou. Druhý den jsme do Čihoště přijeli já a oba kaplanové o malou chvíli dříve než rodina Richtrova. Po příjezdu jsem šel ihned na faru k faráři Toufarovi, který však byl v té době v kostele. Když jsme tam přišli, farář Toufar nás přivítal a já jsem se ho ihned tázal, jak se to všechno stalo. On mi řekl, když jsem kázal na téma „uprostřed vás stojí ten, kterého neznáte“, začal se kříž pohybovati ze strany

a František Hub. Ďalšími členmi komisie boli zástupcovia cirkví (rímskokatolíckej, československej, evanjelickej, pravoslávnej) a židovskej náboženskej obce. Cieľom komisie malo byť hľadanie riešení v oblasti náboženskej problematiky a dohoda medzi cirkvami a štátom. V skutočnosti však zástupcovia štátu, teda vlastne komunisti, vytvárali na cirkvi a náboženské spoločnosti tlak, aby sa podriadili predstavám komunistickej strany.

231 V pôvodnom texte je nesprávne *„Ewermonda“*. Správne *„Evermoda“*.

232 V pôvodnom texte bolo *„Buriškem“*. Správne *„Buryškem“*. Josef Buryšek (1891 – 1965), profesor a vicerektor v kňazskom seminári v Hradci Královom, narodil sa 23. novembra 1891 v Dolných Rápoticiach, okres Ledeč nad Sázavou. Za kňaza bol vysvätený 27. júna 1915. V rokoch 1915 – 1922 pôsobil ako kaplán pri katedrále, potom ako vicerektor v kňazskom seminári. Zároveň prednášal pastorálnu teológiu a cirkevné právo. Bol zatknutý a vypočúvaný v súvislosti s čihošťským zázrakom. Mal byť súdený v procese Stanislav Zela a spoločníci. Od 1. januára 1951 pôsobil ako kaplán v Čáslavi a v januári 1952 odišiel do dôchodku. Zomrel 22. júla 1965. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř.

na stranu a zůstal potom stočený do levé strany. Řekl mi, že to dosvědčuje 19 lidí a že on sám ten úkaz neviděl. Myslím si, že mi tehdy řekl, že se to dozvěděl až v neděli večer a nebo snad v pondělí ráno, kdy mu to přišlo říct několik osob. Já, když jsem si to nechal vypravovat, šel jsem potom k oltáři a z několika stran jsem si kříž prohlížel. Všiml jsem si, že kříž je poněkud nakloněný dopředu a řekl jsem to přítomným. Ptal jsem se faráře, zda-li je kříž přibitý a on mi řekl, že není. Divil jsem se tomu, že [v] tak velikém úhlu vyklonění kříž nepadne. Farář již měl napsané protokoly s 19 svědky, kteří prohlašují, že hýbání kříže na vlastní oči viděli. Jeden ten protokol mi farář půjčil. Na faře jsme potom svačili, při tom jsem mu řekl, aby kříž dal fotografovati a dával pozor, kdyby se s ním něco dálo, aby to opět nechal fotografovat. Návod k fotografování jsem dal proto, aby byly důkazy pravdy. Ještě chci uvésti, že když jsme byli v kostele, řekl jsem, aby byl uvědoměn o věci hradecký biskup Pícha[233], že my sami nemůžeme nic dělat. Mimo toho jsem řekl, že bych chtěl býti přítomen při vyšetřování příslušnou církevní komisí. Dále jsem se v kostele ještě vzpomněl na to, že o želivské pouti t.[o] j.[est] v září 1949 mi říkal opat Machalka, že se očekává zjevení sv.[atého] Kříže. Proto, že jsem nevěděl o této věci ničeho určitějšího, řekl jsem, že napíši opatu Machalkovi, co se v Číhošti stalo a pozvu ho, aby se osobně přijel podívati. Nato jsme za chvíli odejeli domů.

Dne 14. 1. 1950 se pro mě stavil farář Váňa z Horní Cerekve, abych se s ním svezl do Čihoště. Já s ním skutečně jel a znovu jsme si prohlíželi kříž. Váňa vzal kříž do ruky, nazdvihl jej, aby se přesvědčil, zda není přibitý. Farář mi řekl (Toufar), že fotografie jdou hodně na odbyt a že je po nich poptávka. Já jsem mu to vytkl, že to není dobré a že je to předčasné. Na to jsme odejeli společně domů.

Více nemám co bych k události s křížem dále sdělil.

Jsem si vědom, že jsem se dopustil těžkého zločinu proti dnešnímu lidově demokratickému režimu svou činností, kterou jsem v protokole uvedl. Na svoji obhajobu chci však podotknouti, že jsem si při svém konání neuvědomoval plně tíhu svých činnů a považoval jsem je převážně jako činy výhradně náboženské. Teprve dnes po rekapitulaci těchto událostí ve svém vlastním myšlení, jsem si vědom, že jsem škodil dnešnímu státnímu zřízení a zhloubi své duše toho lituji. Chtěl bych nějakým způsobem své provinění napraviti, kdyby mně byla dána možnost. Dále bych na svoji omluvu chtěl připomenouti, že největší chyba byla v tom, že jsem podlehl propagandě vatikánské politiky, nepřátelské Lidově demokratické Republice československé.

233 Mořic Pícha (1869 – 1956), rímskokatolícky biskup v Hradci Královom, narodil sa 8. apríla 1869 v Šebetove, teológiu študoval v Ríme, kde bol 25. februára 1893 vysvätený za kňaza. Pôsobil v okolí Karlovych Varov, v Prahe a v Hradci Královom. Zastával dôležité funkcie: bol ceremonárom na arcibiskupstve, osobným tajomníkom pražského arcibiskupa Leva Skrbenského, prelátom metropolitnej svätovítskej kapituly v Prahe, generálnym vikárom pražskej arcidiecézy. V roku 1931 sa stal biskupom v Hradci Královom. Už v januári 1947 mu komunisti vyčítali, že je autorom pastierskeho listu zameraného proti boľševizmu, za čo ho chceli postaviť pred Národný súd. V roku 1950 bol Štátnou bezpečnosťou izolovaný, takže nemohol vykonávať svoj úrad. Zomrel 12. novembra 1956 v Hradci Královom. ABS, f. 305. 388-3.

Skončeno, hlasitě přečteno a po schválení podepsáno.

[...][234] Vít Boh. [umil] Tajovský[235]
Cm ? Vyslýchaný:

[...][236]
Svědek:

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 11 strán, 11 listov, podpísaný, A4.

3.3 STANISLAV LUDOLF BARTÁK

3.3.1

1950, 8. február, Jihlava. Zápis o výpovedi s obvineným Stanislavom Bartákom na KV ŠtB Jihlava.[237]

Krajské velitelství státní bezpečnosti
v Jihlavě. Jihlava, dne 8. února 1950.

Zápis o výpovědi

Byl předveden ku zdejšímu velitelství StB v Jihlavě – Hluboká 8:
BARTÁK Stanislav, Ludolf[238],

kaplan římskokatolické církve ve funkci provizora v kanonii premonstrátů kláštera v Nové Říši, okr.[es] Dačice, bytem Nová Říše, Masarykovo náměstí č[íslo] p.[opisné] 1., okr.[es] Dačice, nar.[ozen] 3. 1. 1915 v Šaraticích, okr.[es] Slavkov, příslušný do Šaratic, řím.[sko]katolík, fara Šaratice, okr.[es] Slavkov, svobodný, české národnosti, ČSR státní příslušnosti, školní vzdělání: 5 tř.[íd] obecných, 8 tř.[íd] gymnázia, a 5 roků teologické fa-

234 Nečitateľný podpis. Podľa podpisu by to mohol byť Václav Hrabák, ale on vo svojej výpovedi nepriznáva, že by vypočúval aj Víta Bohumila Tajovského. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10--65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Václava Hrabáka. Praha 11. 5. 1965.

235 Vlastnoručný podpis.

236 Chýba podpis. Na zachovanom dokumente, žiaľ, už nevidno, či tam vôbec nejaký podpis bol.

237 Dokument je na prvej strane dole vlastnoručne podpísaný: *„Četl Barták Stanislav."*

238 V pôvodnom texte bolo *„Rudolf"*. Správne *„Ludolf"*.

kulty v Brně a Praze, vojenský poměr: vojín na trvalé dovolené, nemajetný, nestará se o nikoho, rodiče: Josef BARTÁK a matka Aloisie, roz.[ená] ŠVEHLOVÁ, oba žijí bytem v Šaraticích č[íslo] p.[opisné] 192, okr.[es] Slavkov, rodiče vlastní společně domek a asi 18 měřic pole, trestán nebyl, totožnost zjištěna dle vlastního poznání orgány StB, příslušná stanice SNB Nová Říše, okr.[es] Dačice

a po napomenutí k udání čisté pravdy vypovídá nasledující:

Osobně:

Pocházím z rodiny továrního dělníka. Otec byl zaměstnán v továrně na výrobu látek a matka pracovala v domácnosti a mimo to vypomáhala svému otci na polích. Mám dva sourozence a to: Jindřicha, který je příslušníkem SNB v hodnosti vrchního strážmistra a koná službu v Brně. Druhý Vítězslav, který je doma, je mu asi 29 let a je analfabet, ježto neumí ani číst a psát. Po vychození obecné školy šel jsem na realné gymnázium v Brně. Když jsem skončil realné gymnázium rozhodl jsem se, že budu studovati bohosloví, a proto jsem nastoupil nejprve v Brně v roce 1936 na alumnát a po dvou letech jsem přestoupil do kláštera v Nové Říši, kde jsem zůstal 1 rok, t.[o] j.[est] od roku 1938 do roku 1939. V roce 1939 jsem šel dále studovati teologickou fakultu v Praze, kde jsem studoval 2 roky. V roce 1941 jsem byl vysvěcen na kněze, měl jsem primici v Šaraticích. Potom jsem měl asi 3 týdny dovolené, kterou jsem trávil u svých rodičů a nastoupil jsem jako první místo v Brně-Zábrdovicích, kde jsem byl až do roku 1945 do srpna. V této době jsem byl přeložen opět do kláštera v Nové Říši. Za okupace jsem se nezúčastnil a neměl možnost ilegálně pracovati proti Němcům. Také jsem nebyl za okupace trestán nebo perzekvován německými okupanty. Byl jsem jen částečně utiskován Němci tím, že mě nechtěli jmenovati kaplanem, proto, že jsem nesložil zkoušky z němčiny a německy jsem neuměl. Také nikdo z mé rodiny nebyl v době okupace trestán ani perzekvován Němci. Vlastním řidičský průkaz a zbrojní pas na loveckou pušku a na kulovnici.

Spolková a politická činnost:

Za doby prvé republiky jsem byl v mém mládí členem Orla. Když mně bylo 21 roků, vstoupil jsem do Strany lidové v Šaraticích, ve které jsem zůstal až do roku 1936, tutiž byl jsem v této straně jen několik měsíců aniž bych se o nějakou činnost tam zajímal. Po vstupu do alumnátu jsem vystoupil a od té doby nejsem již v žádné politické straně. Jinak již nejsem v žádném jiném spolku ani politické straně.

K věci:

V klášteře v Nové Říši jsem od roku 1945 od srpna, kam jsem byl přeložen z Brna. Byl jsem tam poslán jako na výpomoc. Později, když byl zvolen opat MACHALKA[239] byl jsem

239 V celom protokole je uvedené *„Machálka“*, ale správne má byť krátke *„a“*, takže je to takto opravené v celom dokumente.

ustanoven provisorem. V klášteře v Nové Říši jsem byl já, jako provisor, MACHALKA jako opat, RAJDA Štěpán[240] jako převor a farář, VITULA[241] jako kaplan a Gabriel KOFROŇ[242], jako novic mistr, dále je tam pak asi 9 noviců, které znám jen řeholními jmény a jinak je neznám. Někdy jsou tam i z několika klášterů pod jedním jménem, takže toto nemohu přesně uvésti. Pokud se týká osobních styků opata MACHALKA, vím, že se stýká s opatem z kláštera ze Starého Brna se kterým byl vězněn v koncentračním táboře. Ježto byl opat MACHALKA dosti nepřístupný, nedovolil se ho nikdy nikdo z nás tázati, kam odjíždí a pod.[obně]. Přesto ale uvádím, že často někam odjel, ale nikdo nevěděl kam. Pamatuji se také, že byl jednou v klášteře za opatem MACHALKOU generál ČSA JANOUŠEK[243] z Prahy i se svým bratrem, který byl právě údajně také uvězněn s naším opatem MACHALKOU. Myslím, že je nyní generál JANOUŠEK uvězněn. Také dojížděl za opatem jistý JANČÍK, lesní správce z Plumova od Prostějova. Tito byli rovněž společně uvězněni za doby okupace. Opat MACHALKA jezdil také do Prahy na Strahov za svým představeným JAROLÍMKEM.

240 Štěpán Jakub Rajda (1872 – 1957), český premonštrát, prior a farár v Novej Říši, počas II. svetovej vojny väznený v Jihlave a v Brne, potom v koncentračných táboroch v Osvienčime, Buchenwalde a Dachau. Po likvidácii kláštorov v apríli 1950 bol internovaný v Broumove, potom od 9. augusta 1950 do 4. júna 1951 v Želive. Odtiaľ prešiel do Charitného domu na Moravci, kde v roku 1957 zomrel. Osobní archiv Jindřicha Zdeňka Charouze.

241 Vladimír Metoděj Vitula (1921 – 2002), český premonštrát, narodil sa 7. júna 1921 v Kamenici pri Jihlave. K premonštrátom v Novej Říši vstúpil v roku 1941. Počas vojny bol spolu s ďalšími novicmi väznený v Jihlave a Brne. Za kňaza bol vysvätený v roku 1947 v Brne. Do roku 1950 pôsobil ako kaplán v Novej Říši, potom bol internovaný a zaradený do PTP. Ako kňaz pôsobil vo viacerých farnostiach: Brno, Oslavany, Stará Říše, Rozseč, Krasonice, Letonice či Dražovice. Dňa 25. januára 1958 bol Krajským súdom v Brne odsúdený za podvracanie republiky na 2 a pol roka väzenia. Po prepustení z väzenia pracoval v Brne ako robotník. Potom sa dostal opäť do duchovnej správy. Po roku 1989 sa pričinil o obnovu kláštora v Novej Říši. Posledné roky života strávil na Moravci, kde 6. apríla 2002 zomrel.

242 Vlastimil (Patrik) Gabriel Kofroň (1922 – 1999), český premonštrát, narodil sa 10. mája 1922 v Dmýšticiach. Rehoľné sľuby zložil 1. októbra 1944 a za kňaza bol vysvätený 24. júna 1945. Pôsobil ako kaplán v Jihlave. Štátnym súdom v Brne bol v januári 1949 odsúdený za poburovanie na 8 mesiacov. V roku 1950 bol internovaný v Broumove, potom aj v Želive. Keď bol kaplánom v Písku, Krajský súd v Jihlave ho 9. júla 1958 v procese proti skupine premonštrátov odsúdil na 4 roky väzenia za protizákonné snahy o obnovu rehoľného života. V roku 1960 bol prepustený na amnestiu.

243 Karel Janoušek (1896 – 1971), narodil sa 30. októbra 1896 v Přerove. Počas I. svetovej vojny bojoval na ruskom fronte, počas II. svetovej vojny sa zaslúžil o organizáciu československého letectva vo Veľkej Británii, za čo dostal hodnosť maršál. Po vojne bol od októbra 1945 zástupcom náčelníka generálneho štábu pre mimoriadne úlohy a od februára 1947 inšpektorom protileteckej obrany. Keďže nebol spojencom komunistov, tí sa veľmi rýchlo po februári 1948 postarali, aby bol vyhodený z armády, oficiálne ale odišiel do výslužby. Dňa 17. júna 1948 bol odsúdený Vrchným vojenským súdom v Prahe za pokus o emigráciu, vojenskú zradu a z prípravy o úklady o republiku na 18 rokov väzenia, čo bolo neskôr zmenené na doživotný trest. Vďaka amnestii sa dostal na slobodu v roku 1960. NA, f. ÚV KSČ, Komise II, sv. 21, a.j. 473. Usnesení Politického byra ÚV KSČ. Amnestie 1960. Zomrel 27. októbra 1971 v Prahe. Rehabilitovaný bol už v roku 1968, ale hodnosť mu bola vrátená až v roku 1989 a o dva roky bol menovaný za armádneho generála.

Pokud se týká písemného styku a korespondence, nikdy jsem neviděl nějaký dopis z ciziny jen snad z Itálie z Říma. Co však v těchto dopisech bylo, mně známo není.

Mám-li odpovědět na otázku, co jest mi známo o domnělém zázraku v Čihošti pak uvádím, že toto jsem se dozvěděl vlastně jen náhodně od některého z našich noviců, kterému to měla psáti jeho rodina (matka). V žádném směru nám to nebylo sděleno nadřízenými církevními úřady a zda v Čihošti byl pan opat MACHALKA a nebo někdo jiný z našeho kláštera, nemohu udati. Já jsem na uvedeném místě nebyl.

Pokud se týká nalezených stříbrných a pozlacených bohoslužebních nádob, jakož i většího množství měděného plechu, nalezených v prohlubni kostelní věže v Nové Říši, pak uvádím, že bohoslužební nádobí jsme tam uschovali společně s panem opatem po únoru 1948 z obavy před odebráním. To se stalo proto, že se v okolí v té době hovořilo, že bude provedena v klášteře prohlídka a cenné věci nám, že budou zabaveny. Jiného cíle jsme tímto nesledovali. Pokud se týká samotného plechu, nevím, kdo tento na uvedeném místě uschoval.

Mám-li zodpověděti otázku týkající se nálezu zbraní v místnostech pana opata musím prohlásit, že o dané věci mně není nic známo. Rovněž mi není nic známo o nějaké protistátní činnosti a nebo jiné podobné činnosti osazenstva našeho kláštera a sám o sobě mohu prohlásiti, že jsem něco podobného nikdy nevyvíjel.

Jinak nemám, prozatím co bych udal a svým podpisem stvrzuji pravdivost výše uvedené výpovědi.

Pročteno, schváleno a podepsáno.

Vyslýchající:	Svědek:	Vyslýchaný:
[…][244]:	[…][245]	Stanislav Barták[246]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

244 Nečitateľný podpis.

245 Nečitateľný podpis.

246 Vlastnoručný podpis.

3.3.2

1950, 9. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Stanislavom Bartákom na KV ŠtB Praha.[247]

Krajské velitelství státní bezpečnosti
Praha.

Dne 9. března 1950.

Zápis o výpovědi.

sepsaný u zdejšího velitelství v Ruzyni s obviněným
Bartákem Stanislavem, Ludolfem[248],

kaplan římsko-katolické církve ve funkci provizora v kanonii premonstrátů kláštera v Nové Říši, okr.[es] Dačice, bytem Nová Říše, Masarykovo nám.[ěstí] č[íslo] p.[opisné] 1., nar.[ozen] 3. 1. 1915 v Šaraticích, okr.[es] Slavkov, matriční úřad Šaratice, svobodný, řím.[sko]katol.[ík], české národnosti, čsl stát.[ní] přísl.[ušník], škola obecná, gymnázium a 5 roků teologické fakulty v Praze a Brně, vojín v záloze, nemajetný, nestará se o nikoho, syn Josefa a Aloisie, roz.[ené] Švehlové, oba bytem v Šaraticích č[íslo] p.[opisné] 192, okr.[es] Slavkov. Rodiče vlastní domek a asi 18 měřic pole, obviněný je údajně dosud netrestaný, totožnost zjištěna dle vlastního poznání orgánu StB a stanice SNB Nová Říše, okr.[es] Dačice.

Jmenovaný po obeznámení s předmětem výslechu a po napomenutí k uvedení pravdy vypovídá:

K osobě:

Pocházím z rodiny továrního dělníka. Otec byl zaměstnán v továrně na výrobu látek a matka pracovala v domácnosti a mimo to vypomáhala otci na polích. Mám dva sourozence a to: Jindřicha, který je přísl.[ušníkem] SNB v hodnosti vrch.[ního] strážm.[istra] a koná službu v Brně. Druhý Vítězslav, který koná různé práce doma, je stár 29 let a neumí ani číst, ani psát. Po vychození obecné školy šel jsem na reálné gymnázium v Brně. Když jsem skončil reálné gymnázium, rozhodl jsem se, že budu studovati bohosloví a proto jsem šel do kláštera v Nové Říši, kde jsem zůstal jeden rok t.[o] j.[est] od roku 1938 do roku 1939.

247 Dokument je na každej strane vlastnoručne podpísaný: *„Četl Stanislav Barták."* Od druhej strany sa každá z nasledujúcich strán začína podčiarknutým textom: *„Pokračování v zápise o výpovědi s Bartákem Stanislavem."*

248 V pôvodnom texte bolo *„Rudolfem"*. Správne *„Ludolfem"*.

V roce 1939 jsem šel dále studovati teologickou fakultu v Praze, kde jsem studoval 2 roky. V r.[oce] 1941 jsem byl vysvěcen na kněze, měl jsem primici v Šaraticích. Potom jsem nastoupil jako první místo v Brně-Zábrdovicích, kde jsem byl až do roku 1945, do srpna. V srpnu t.[oho] r.[oku] jsem byl přeložen opět do kláštera v Nové Říši.

Za okupace jsem se nezúčastnil a neměl možnost illeg.[álně] pracovat proti Němcům. Byl jsem pouze utiskován tím, že mě nechtěli jmenovati kaplanem, jelikož jsem nesložil zkoušku z němčiny. Vlastním řidičský průkaz a zbrojní pas na loveckou pušku a na kulovnici.

Za první republiky jsem byl již od mládí členem Orla. Když mně bylo 21 roků, vstoupil jsem do Strany lidové v Šaraticích, ve které jsem zůstal až do roku 1936. V r.[oce] 1936 jsem vstoupil v Brně do alumnátu a od té doby jsem nebyl v žádné politické straně. Po okupaci jsem se politicky neorganizoval a rovněž tak nejsem členem žádného spolku.

K věci:

Jste si vědom jakých trestných činů jste se dopustil proti dnešnímu lidově demokratickému zřízení a dělnické třídě?

Ano, jsem si vědom toho, že jsem se dopustil trestných činů ve spojení s opatem Machalkou z kláštera z Nové Říše, kterého jsem též příslušníkem, proti lidově demokratickému zřízení a proti třídě pracujících, která v poslední době umožnila mně i mnoha jiným postavení člověka i kněze.

Kdy započala Vaše podvratná činnost a činnost opata Machalka?

V r.[oce] 1947 dne 30. září jel jsem do Říma na Generální kapitulu řádu s opatem Machalkou. Jednání v Římě vedl generál řádu Noots. Týkalo se v plném sezení projednávání stanov a ordináře. Příkaz, který dal generál Noots v plném sezení, týkal se příkazu o podávání podrobnějších a jasných zpráv z opatství. Tato sezení konala[249] se dopoledne a odpoledne byly mimořádné komise pro opaty. Do jedné z nich byl jmenován opat Machalka a na můj dotaz, o čem se tam jedná odpověděl, že je to přípravná komise, ale když jsem se ptal, jaká konkretně, mi neřekl k čemu. V jedné komisi se zúčastnil jednání Američan Burk[250], který v pozdější době zakoupil auto na příkaz generála pro opata Machalku. Dne 10. 10. t.[oho] r.[oku] jsem se vrátil z Říma s opatem Machalkou, který zůstal asi 4 dni v Praze, kde čekal na příjezd opata Jarolímka, který se zůčastnil ještě tajných porad v Římě a od kterého čekal další instrukce. Asi koncem listopadu přijel gen.[erál] Noots do ČSR, kde navštívil společně s opatem Jarolímkem a s Machalkou kláštery a biskupy na území Čech a Moravy. Po návštěvě gen.[erála] Nootse, která trvala asi 1 měsíc[251], jezdil opat Machalka po jihlav-

249 Pôvodne bolo *„Tyto sezení konaly“*.

250 Podľa katalógu premonštrátov z roku 1948 bol Dionysius Mauritius Burke (1905 – ?) farárom v Green Bay, a tiež predstaveným tohto domu. Osobní archiv Jindřicha Zdeňka Charouze.

251 Tajovský si s odstupom niekoľkých desaťročí na túto udalosť spomína inak, keď tvrdí: *„Náš tehdejší generál Hubert Noots určil, že volba nového opata proběhne hned začátkem listopadu 1947 a že*

ském kraji a městech Čech a Moravy a opatřoval zprávy hospodářského a situačního rázu, které odesílal generálovi Nootsovi do Říma. Opat Machalka byl též v poštovním spojení s Američanem Burkem, kterého jsem znal z jednání v Římě, a dále s jistým Zhánělem[252]. Dopisy od těchto dostával pravidelně každý měsíc a z nichž nám četl jen určité statě a ponejvíce jen konec dopisu. Z toho jsem usoudil, že opat Machalka dostává mimo pozdravy, které nám předčítá, též zprávy důvěrného rázu. Je mi též známo, že opat Machalka byl ve spojení s italským stát.[ním] přísl.[ušníkem] Georgi, který byl zaměstnán na italském velvyslanectví v Praze. Je pravděpodobné, že opat Machalka odesílal zprávy hospodářského rázu, které získal, přes italské velvyslanectví v Praze do Říma. Za tímto účelem navštěvoval velmi často Prahu a současně též opata Jarolímka.

Je Vám známo s kým dále byl opat Machalka ve styku a s kým provozoval svojí protistátní činnost?

Ano, je mi známo, že od r.[oku] 1946 navštěvoval opata Machalku gen.[erál] ČSA Janoušek, s nímž někdy přijížděl jeho bratr Josef a štkp. ČSA Štěpán (pobočník gen.[erála] Janouška). Opat Machalka jednal vždy s gen.[erálem] Janouškem odděleně a průběh jednání mi nikdy nesděloval. Jednou při moji rozmluvě s opatem Machalkou mi tento sdělil, že gen.[erál] Janoušek říkal, že Ural v krátké době bude ro[z]sekán atomovou pumou a více že mi nemůže říc[i]. Z toho jsem usoudil, že gen.[erál] Janoušek nenavštěvuje opata Machalka jen přátelsky, ale jejich schůzky, že jsou rázu politického. V pozdější době jsem četl v novinách, že gen.[erál] Janoušek byl pro svoji protistátní činnost zatčen a z toho jsem usuzoval, že spolupracoval i s opatem Machalkou.

Jak se dále vyvíjela Vaše protistátní činnost?

Asi v květnu 1948 přišel opat Machalka s návrhem, že se musí schovat všechny cenné věci. Na moji otázku proč odpověděl, kdyby přišla prohlídka, že by nám tyto vzali. Věci, které jsme uschovávali, byly: 7 kalichů, 2 berly, 3 kříže, 1 kadidelnice, 1 stříbrná monstrance a stříbr.[né] příbory. Tyto jsme uložili do dřevěného kufru a spustili pomocí provazu na dno věže. Pokud se týká prohlídky, o které mluvil opat Machalka, mám dojem, že měl na mysli prohlídku bezpečnostních orgánů. Pokud se týká uschovaných cenných věcí ve věži, přijel opat Machalka z Prahy v květnu 1948 a řekl, že se musí schovat všechny cenné věci, jelikož může přijít prohlídka. Když jsem se ho zeptal proč by k nám chodila prohlídka, řekl jen, že s tím jinde počítají také. Myslím, že měl na mysli prohlídku bezpeč.[nostních]

jí bude osobně předsedat. Když pak přijel do Prahy a bydlel na Strahově, dostal strahovský opat Jarolímek informaci, že se komunisté dozvěděli o příjezdu nějakého „generála" z Říma, myslí, že je to vojenský generál, a podnikají prý nějaké kroky. Hrozilo tedy nebezpečí, že by ho mohli zatknout, a tak vzal pan opat raději auto a ještě v noci odjeli tryskem na hranice. Generál pak bez problémů přejel do Německa a pokračoval dál do Říma. Volba byla odložena na 7. ledna 1948 a předsedal jí už strahovský opat Jarolímek." TAJOVSKÝ, V. B.: *Člověk musí hořeti*, s. 189.

252 Pravdepodobne Karel Zháněl (1892 – 1975), plukovník duchovnej služby, v šesťdesiatych rokoch pôsobil v Prahe, býval na Strahove a nakoniec bol aj vyšehradským kanonikom. S Augustinom Machalkom sa pravdepodobne poznali z čias väznenia v koncentračnom tábore v Dachau. Osobní archiv Jindřicha Zdeňka Charouze.

orgánů z toho důvodu, že byl ve spojení v protistátní činnosti s gen.[erálem] Janouškem anebo obdržel příkaz z Vatikánu. Jelikož mi řekl, že jiné kláštery schovávají cenné věci také, mám dojem, že obdržel příkaz z Vatikánu, aby byly věci uschovány a zatajeny a použito jich na příkaz Vatikánu na financování protistátní činnosti, proti lidově demokratickému zřízení. Když jsem společně s opatem cenné věci schovával, zjistil jsem, že na jednom kříži je přípis napsaný opatem Pavlem, že se jedná o kříž zakoupený ze zneuctěného kostela v Moskvě bolševiky. Jedná se o kostel nějakého svatého a od koho jej koupil zemřelý opat Pavel Souček[253], mi není známo.

Jelikož opat Machalka, který pracoval ileg.[álně] proti lidově demokratickému zřízení ve prospěch kapitalistů a Vatikánu, nemohl sám cenné věci uschovati, přivolal si ku pomoci mě, jako staršího člena kláštera v Nové Říši. Jelikož jsem v té době byl politicky neuvědomělý a poslouchal jsem dle slibu poslušnosti, šel jsem opatovi Machalkovi s cennými věcmi pomoci.

Co Vám opat Machalka dal ještě za pokyn?

Opat Machalka po uschování cenných věcí odejel na operaci do Brna k profes.[oru] Podlahovi[254], kde byl 14 dní a po příjezdu odejel ihned do Luhačovic. Z léčení z Luhačovic se vrátil po dvou měs.[ících], t.[o] j.[est] koncem července 1948. Vyprávěl mi o takzvaném díle Božím, kde prostřednictvím Libuše Adlerové z Olomouce mluví Matka Boží. Opat Machalka, jak sdělil, dozvěděl se o této zprávě od jistého Nechvátala z Třeště.

Kto je Libuše Adlerová?

Libuše Adlerová je úřednice v nějakém dřevařském podniku v Olomouci. Opat Machalka ji často v Olomouci navštěvoval. Nosil od ní různé povídání a pokud se týkalo mne, tak mně je dával. Adlerová je asi 30 – 35 let stará. Pokud se týče jiného pokynu kromě uschovaných cenných věcí, jsem od opata Machalka nedostal.

Co víte o letákách, které dostával opat Machalka?

Biskupské pastýřské listy a církevní oběžníky byly dopravovány kurýrem, kterého obstarával farář Zouhar[255] z Okříše, okr.[es] Třebíč. Jméno kurýra neznám, ale vím že pas-

253 V pôvodnom texte je nesprávne *„Soček“*. Správne *„Souček“*. Jan Pavel Souček (1877 – 1943), opát premonštrátov v Novej Říši sa narodil 23. júna 1877 v Nesoviciach. Za kňaza bol vysvätený 28. júla 1901 v Brne. Pôsobil dva roky ako kaplán v Stonarove, potom rok v Brne-Komárove. K premonštrátom vstúpil 24. septembra 1903, prijímajúc meno Pavel. Krátky čas pobýval v kláštore v Prahe na Strahove, a potom v rokoch 1906 – 1917 na ďalších strahovských farách. Po návrate do Novej Říše bol zvolený za priora. Pápež Benedikt XV. ho v novembri 1919 menoval za opáta. Úrad zastával až do svojej smrti. Dňa 29. mája 1942 bol kláštor v Novej Říši prepadnutý nacistami, likvidovaný, a rehoľníci boli uväznení. Opát bol väznený v Jihlave, potom v Brne, a nakoniec bol prevezený do koncentračného tábora v Osvienčime. Tam 28. januára 1943 zomrel na týfus. Osobní archiv Jindřicha Zdeňka Charouze.

254 Pravdepodobne to bol profesor Josef Podlaha (1893 – 1975), ktorý bol dlhoročným prednostom chirurgickej kliniky v Brne.

255 V okrese Třebíč nie je obec Okříš ale Okříšky. Spomínaný kňaz by mohol byť Emil Zouhar (1912 – 1983), ktorý bol zatknutý ešte v roku 1949 a 8. februára 1951 bol odsúdený Štátnym súdom v Prahe za pomoc utečencom pri prechode hraníc na 13 rokov väzenia.

týřské listy a oběžníky od tohoto přebíral farář Rajda, který byl rovněž příslušníkem kláštera v Nové Říši. Kolik jich přišlo celkem nevím, ale pokud je mi známo přinesl je kurýr 4 – 5 x, z nichž jsem 3 četl. V měsíci září 1949 byl jsem na dovolené a po mém návratu mně říkal převor Rajda, že v době mé nepřítomnosti dal na můj pracovní stůl leták, který později odtamtud vzal z obavy, aby se nedostal nikomu nepovolanému do rukou. Co obsahoval leták, nevím, jelikož před mým návratem z dovolené byl převorem Rajdou odstraněn a převor sám mně obsah letáku nikdy nesdělil.

Můžete sdělit obsah pastýřských listů a oběžníků doručovaných kurýrem?

Pokud si pamatuji, pastýřské listy obsahovaly exkomunikaci každého příslušníka strany KSČ, neb toho, kdo stranu KSČ podporuje, a současně každého, kdo při pozemkové reformě žádal příděl půdy. Druhý byl zhuštěným doplněním prvého s poznámkou a nařízení[m] že musí být čten veřejně. Kde by se tak nestalo, hrozil přísnými církevními tresty. V oběžnících[256] bylo nařízeno odkládat soupis církevního majetku a poukazovat na květnovou ústavu. Dále bylo varováno před novými církevními zákony a slib měl být dělán pouze s výhradou. Na pastýřských listech i oběžnících byl podepsán brněnský biskup Karel Skoupý[257].

Věděl jste o zbraních uschovaných v klášteře, které byly nalezeny při prohlídce?

O uschovaných zbraních, které byly nalezené v bytě opata, neměl jsem naprosto žádné zdání. Někdy v zimních měsících r.[oku] 1948 daroval jsem opatovi Machalkovi pistoli ráže 6,35 mm., kterou jsem koupil od hajného Dohnala za 500,- Kčs. Pistoli jsem daroval opatovi Machalkovi z těch důvodů, že v té době v Nové Říši bylo vykradeno několik míst. Opat Machalka sám měl obavy přepadení a s těchto duvodů jsem mu pistoli daroval. Upozorňuji, že na pistoli jsem neměl zbrojní pas a po předání této Machalkovi jsem se o ní více nestaral.

Na konci mé dobrovolné výpovědi uvádím: Mým cílem a povinností po mém propuštění na svobodu bude zúčastniti se pilně budování[258] lidově demokratické republiky a to i slovem z kazatelny. Nedám si již rozkazovat ani svádět k ničemu, co by bylo namířeno proti pracujícímu lidu, třeba by to bylo z Vatikánu biskupskými štváči nařízeno. Nenechám se

256 Pôvodne bolo v celom dokumente *„oběžníkách“*.

257 Karel Skoupý (1886 – 1972), rímskokatolícky biskup v Brne, narodil sa 30. decembra 1886 v Lipůvke, okres Blansko. V Brne absolvoval gymnázium, teológiu študoval v Olomouci. Za kňaza bol vysvätený 16. júla 1911 v Brne. Pôsobil vo Velkých Dyjákoviciach a v rokoch 1923 – 1946 ako rektor kňazského seminára v Brne. Od júna 1946, už ako biskup, veľkú pozornosť venoval cirkevnému školstvu a výchove bohoslovcov v seminári. V roku 1950 mu komunisti znemožnili riadiť diecézu. Najprv bol v internácii vo vlastnej rezidencii, po roku 1953 žil dokonca v úplnej izolácii v Mukařove pri Prahe pod dohľadom Štátnej bezpečnosti. V rokoch 1963 – 1968 prebýval u rehoľných sestier v Žernůvke pri Tišňove. Po udalostiach v roku 1968 sa mu podarilo vrátiť do úradu biskupa, čomu sa ale netešil dlho, lebo následná normalizácia mu opäť znemožnila slobodne riadiť diecézu. Zomrel 22. februára 1972 v Brne.

258 Pôvodne bolo *„na budování“*.

štvát proti pracujícímu lidu, z něhož jsem vyšel a s nímž chci spolupracovat. Nechci již více stát netečně ale pracovat pro lid a s lidem a pomáhat tak zabezpečit jeho svobodu a mír.

Jsem si vědom, že svým jednáním a nepřímou spoluprací s opatem Machalkou, která směřovala k rozbití lidově demokratického zřízení za podpory Vatikánu, o kterém vím podle exkomunikace vyšlé v pastýřských listech, jsem se dopustil trestných činů, o kterých jsem ve své výpovědi uvedl čistou pravdu bez nátlaku a ničeho jsem nezamlčel.

Zápis byl shledán správným, přečten a podepsán.

Vyslýchající:	Svědek:	Vyslýchaný:
[…][259]:	[…][260]	Stanislav Barták[261]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 6 strán, 6 listov, podpísaný, A4.

3.4 FRANTIŠEK ŠILHAN

3.4.1

1950, 18. marec, Domažlice. Protokol o výpovedi s Františkom Šilhanom na VO ŠtB Domažlice.[262]

Protokol
sepsaný dne 18. 3. 1950 na VO StB Domažlice s Františkem Šilhanem z Prahy, při jeho zadržení orgány StB.

Jmenovaný jsa napomenut, aby mluvil pravdu – vypovídá:

Životopis:

Jmenuji se František Šilhan, nar.[ozen] 7. 1. 1905 v Tanvaldě, okr.[es] Jablonec n.[ad]/N.[isou], syn Františka + a Anny roz.[ené] Spudichové, příslušný do Jirkova, okr.[es] Semily, svobodný, kněz řeholník, řím.[sko]kat.[olík], národnost česká, státní příslušnost ČSR, poručík – duchovní v záloze, nemajetný, údajně zachovalý, nestará se o nikoho, posledně bytem Praha II., Ječná 2.

259 Nečitateľný podpis. Podľa podpisu je to pravdepodobne Vlastimil Volkán, ktorý sám priznal, že spolu s Josefom Michálkom Stanislava Bartáka vyšetroval. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Vlastimila Volkána. Praha 12. 5. 1965.

260 Nečitateľný podpis.

261 Vlastnoručný podpis.

262 Dokument je na každej strane vlastnoručne podpísaný: *„Četl Fr.*[antišek] *Šilhan.“*

Narodil jsem se jako syn českých rodičů. Otec zemřel v r.[oce] 1907, matka dosud žije v Nové Vsi u Jablonce, je po druhé provdána za Františka Janečka a mají spolu dohromady hostinec. V Šumburku – Tanvaldě jsem vychodil 5 tř.[íd] obecných a 2 tř.[ídy] měšťanské, v Bohosudově pak jsem vychodil 5 tř.[íd] gymnázia. Z toho byla obecná a měšťanská škola s německým jazykem vyučovacím. Po vychození gymnázia jsem vstoupil do noviciátu v Trnavě na Slovensku, kde jsem byl 2 roky. Po této době jsem odtud odešel a studoval jsem jeden rok na Velehradě a jeden rok v Praze – Bubenči, kde jsem dodělal oktávu a složil maturitu. Po této době jsem odjel do Holandska, kde jsem 3 roky studoval řádovou filozofii. To bylo v Nijmegen[263] a odtud pak jsem odešel do Maastrichtu, kde jsem studoval 4 roky teologii. V r.[oce] 1934 jsem přijel zpět do ČSR a odejel jsem poté na 2 roky do Říma, kde jsem se připravoval na profesuru z filozofie. Když jsem přijel zpět do ČSR, byl jsem jeden rok v Praze v kostele u sv.[atého] Ignáce v duchovní správě. Pak jsem dělal ve Francii v Paray le Monial[264] t.[ak]zv.[anou] třetí probaci, t.[o] j.[est] dokončení řeholních studií. Pak jsem se zase vrátil zpět do ČSR a začal jsem v Benešově u Prahy učiti filozofii a sice do r.[oku] 1942. Jelikož nám pak Gestapo zabralo naši kolej, odešel jsem na Velehrad, kde jsem pokračoval ve vyučování filozofie. Na Velehradě jsem byl až do podzimu r.[oku] 1945, kdy jsem byl z Říma jmenován řádovými představenými provinciálem s působištěm v Praze. Působil jsem tedy v Praze u sv.[atého] Ignáce a to až do dnešní doby.

Třídní původ:

Otec byl klempířem, vlastně klempířským dělníkem. Druhý nevlastní otec byl povozníkem a potom si s matkou koupili hostinec. Matka je v domácnosti. Mám ještě jednoho nevlastního bratra ve stáří 40 roků, který jest inženýrem v Harachových sklárnách v Polubném v Podkrkonoší.

Politická příslušnost:

Já sám jsem nikdy nebyl ani dosud nejsem politicky nikde organizován. Politická příslušnost rodičů mně není známa.

K věci:

Jak jsem již shora uvedl, jsem provinciálem české provincie Tovaryšstva Ježíšova a v této funkci konám dosti časté cesty po Čechách a po Moravě. Tyto cesty však nejsou pravidelné, nýbrž se řídí dle potřeby. Dne 15. 3. 1950 jsem ráno v 7.20 hod.[in] vyjel vlakem z Prahy do Plzně, kde jsem přestoupil na jiný vlak jedoucí směrem na Klatovy a jel jsem dále do Nýrska. Tam jsem přijel asi po poledni. Vystoupil jsem z vlaku a šel jsem do azylu Katolické charity, kde se znám s tamní představenou, jelikož jsem byl v r.[oce] 1949 jmenován přes tamní klášter vizitátorem. Tam jsem provedl takovou přátelskou kontrolu. Tam jsem také přespal a zdržel jsem se celkem do 11.00 hod.[in] dopolední dne 16. 3.

263 V pôvodnom texte je nesprávne *„Nimvegen“*. Správne *„Nijmegen“*.

264 V pôvodnom texte je nesprávne *„Pares – Lemonial“*. Správne *„Paray le Monial“*.

V tuto dobu pak jsem odejel vlakem zpět do Plzně, kde jsem se při prohlídce města zdržel odpoledne a večer jsem odejel rychlíkem do Chebu. Tam jsem měl zprvu v úmyslu vykonati také takovou kontrolu v klášteře u Křížových sester, ale pak jsem si to rozmyslel a vsedl jsem do vlaku a jel jsem přes Chomutov do Bohosudova u Teplic. Tam jsem přijel asi kolem půl osmé ráno. Z nádraží jsem přímo odešel do kaple a sloužil jsem tam mši. Po mši jsem se zdržel v ústavu do rána dne 18. 3. 1950, kdy jsem odtud odejel osobním vlakem do Duchcova, kde jsem přesedl na rychlík a tímto jsem odejel do Plzně, kam jsem přijel asi ~~kolem~~[265] mezi devátou a desátou hodinou. Vystoupil jsem z vlaku s úmyslem přestoupiti na vlak, jedoucí do Domažlic, kam jsem chtěl jeti proto, že jsem zde chtěl na děkanství sděliti, že misie, která se má konati dne 22. 3. 1950 v Klenčí pod Čerchovem, je zatčením jednoho z misionářů v Praze ohrožena. Domníval jsem se, že děkanství v Domažlicích, jako nadřízený duchovní úřad, přes farní úřad v Klenčí toto zařídí. Že byli zatčeni v Praze dva misionáři, jsem se dověděl proto, že se to stalo přímo v řeholním domě, kde bydlím. Oni dva zatčení byli pater KAJPR a pater MIKULÁŠEK. Právě onen pater KAJPR měl konati misi v Klenčí pod Č.[erchovem], a proto jsem se k této cestě do Domažlic rozhodl. Po vystoupení z vlaku v Plzni na nádraží jsem se přímo na nástupišti setkal s jistou slečnou Boženou Kubešovou[266]. S touto se znám asi od r.[oku] 1947. Tato je zaměstnána v nakladatelství VYŠEHRAD v Praze, Karlově náměstí, kam jsme dávali tisknouti různé knihy a tiskopisy a kde jsme také různé knihy a tiskopisy objednávali. Tuto Kubešovou jsem tedy zastavil a řekl jsem jí, aby se mnou jela do Domažlic. Přitom jsem si myslel, že se od ní dozvím některé nové zprávy z Prahy ohledně zatčení shora uvedených misionářů. Celkem jsem se ale nedozvěděl nic, kromě toho, že po zatčení obou jmenovaných stálo před domem delší dobu nějaké auto a pod.[obně]. Podotýkám, že jsem velmi dobře věděl, že Kubešová dosti často jezdí na různá místa. Kubešová pak svolila a řekla, že tedy se mnou do Domažlic pojede. Vsedli jsme do rychlíku a odejeli jsme do Domažlic, kde jsme vystoupili a šli jsme do města a tam jsme zašli přímo na děkanství. Podotýkám, že se ze zdejšího děkanství znám s administrátorem NOVÁKEM, se kterým jsem se kdysi několikráte viděl a mluvil v době, kdy on ještě působil v Českých Budějovicích. Po příchodu na děkanství jsem se pozdravil s administrátorem Novákem, kterému jsem zároveň představil sl.[ečnu] Kubešovou, kterou jsem představil jako svoji velmi dobrou známou z Prahy. Kromě Nováka nebyl nikdo více přítomen. Já jsem mu pak vše ohledně zatčených dvou misionářů vyložil a řekl jsem mu současně, že se samozřejmě vynasnažíme, abychom toto nějak nahradili a aby se misie v Klenčí dne 22. 3. mohly konati. Kdyby pak se stalo, že bychom nikoho nesehnali, aby vyřídil a včas informoval o věci faráře v Klenčí, aby byl na věc připraven. Pak jsme dostali já i Kubešová oběd a po obědě se mluvilo o různých věcech, mezi jiným o čihošťském zázraku. Po nějaké době se Novák zvedl a řekl, že má nějakou zpověď a odešel ven. Předtím jsme si ale umluvili, že zde zůstaneme do zítřka. Po příchodu Nováka zvenku tento řekl, že nyní pojede svým autem do obce Mrákov, kde prý chce gratulovati tamnímu duchovnímu

265 Text je prešKrtnutý v pôvodnom texte.

266 Božena Kubešová (1904 – ?), zamestnankyňa vydavateľstva Vyšehrad v Prahe.

správci[267], kterého však jménem ani jinak neznám. Pouze jednou jsem se s ním pravděpodobně setkal někde v Plzni u Borů. Když tedy Novák řekl, že pojede do Mrákova, řekl jsem, že bych se jel podívati s ním, nemá-li nic proti tomu. Když pak řekl, že můžeme jeti s ním[268], vsedli jsme já, Kubešová, Novák a jeden kaplan neznámého mně jména do osobního auta, které řídil sám Novák a tímto jsme odejeli směrem na Mrákov. […][269] Před vesnicí jsme ale já a Novák domluvili, že vystoupím, jelikož by bylo nápadné, kdybychom já a Kubešová přijeli v civilních šatech v témže autu s duchovními. Já jsem tedy před vesnicí z vozu vystoupil a oni jeli dále. Pak jsem šel dále do vesnice sám pěšky. Po cestě jsem ale potkal příslušníka SNB, který na mně žádal občanský průkaz. Jelikož jsem ale při sobě žádné doklady neměl, měl jsem strach, že mne zadrží a proto jsem mu řekl na jeho dotaz, že jsem učitel a že jsem z Plzně. Předpokládal jsem, že se [s] tímto spokojí a že mne propustí. Pak jsem se mu přiznal, když mi řekl, že mne viděl vystupovati z auta před vesnicí, že jsem skutečně z auta vystoupil a že jdu faráři do Mrákova gratulovati k jeho zítřejšímu svátku Josefa. Když se mne pak onen příslušník SNB ptal, jak se jmenuje a jak vypadá onen farář druhým jménem, musel jsem mu říci, že ho tak dobře neznám. On mne pak zadržel a odvedl na tamní stanici SNB s tím, že tedy zavolá do Plzně, když nemám doklady a tvrdím, že z Plzně jsem. Když jsem viděl, že jde do tuhého, řekl jsem mu svoje pravé jméno, ale zamlčel jsem, že je tam se mnou Kubešová. Teprve když on někam telefonoval a po chvíli přišel ke mně a řekl, že se mnou má býti ještě nějaká žena, řekl jsem mu, že je se mnou Kubešová, ale že nevím, kde momentálně je. Po nějaké době přišel na stanici ještě jeden orgán SNB, který se mnou zůstal, zatím co ten první odešel a za chvíli přišel se sl.[ečnou] Kubešovou. Dali nás každého do jedné místnosti a vyptávali se nás jednotlivě na všechny podrobnosti naší cesty. Když jsem byl vyptáván, mám-li nějaká zavazadla, řekl jsem, že jsem je nechal na děkanství v Domažlicích. Kubešová ale podotkla, že je dala při odjezdu z Domažlic do vozu a že jsou schovány v sákristii zdejšího kostela. Pak skutečně zavazdla ze sákristie přinesli. Po nějaké době pak se najednou objevil na stanici SNB Novák a ptal se, jestli budeme moci s ním odjeti, nebo zde zůstaneme, nebo má na nás počkati a pod.[obně]. Řekl, že odjíždí do Domažlic, kde si ještě něco musí zaříditi. Přitom mu Kubešová připomněla, že na děkanství mám mé doklady, aby je přivezl s sebou, abychom zde nemuseli tak dlouho čekati. On pak odejel a znovu se vrátil, přičemž přivezl moje doklady. Když viděl, že ještě nebudeme propuštěni, opět odešel, a od té doby jsem ho již neviděl. Pak přijeli jiní orgánové SNB, kteří nás dopravili na VO StB Domažlice a odtud do věznice okr.[esního] soudu v Domažlicích.

K úplnosti podotýkám, že jsem odpoledne, nežli jsme vyjeli z Domažlic do Mrákova, v době, kdy jsem byl na děkanství s Kubešovou, dal této částku 14 000,- Kčs s tím, aby tyto peníze po svém příjezdu do Prahy předala provinční prokuratuře, že já jedu ještě dále.

267 Administrátorom v Mrákove bol rímskokatolícky kňaz Josef Melka.

268 Pôvodne bolo *„s sebou“*.

269 V dolnej časti dokumentu na ľavý okraj textu sú rukou dopísané dve nečitateľné slová a za nimi dva výkričníky.

Tyto peníze byly určeny jako podpora kněžského dorostu v Bohosudově, ale pro nepřítomnost prokurátora a změnu správy nebyly předány.

To je vše, co o případu vím a více nemám, co bych dodal.

Závěrem prohlašuji, že jsem vypovídal pouze pravdu a to dobrovolně a bez jakéhokoliv nátlaku ze strany vyšetřujících orgánů a jsem ochoten svoji výpověď kdykoliv na vyzvání opakovati, neb v nejasnostech doplniti.

Po přečtení schváleno a jako řádné podepsáno:

Vyslýchající: […][270]

Vyslýchaný: Fr.[antišek] Šilhan[271]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy, podpísaný, A4.

3.4.2

1950, 21. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Františkom Šilhanom na KV ŠtB Praha.[272]

Krajské velitelství státní bezpečnosti
Praha.

Dne 21. III. 1950

Č.j.: […][273]
Zápis o výpovědi,

sepsaný dnešního dne u zdejšího velitelství s obviněným:

P.[áter] Šilhan František, provinční představený české provincie Tov.[aryšstva] Ježišova (jezuitů) v Praze II, Ječná č[íslo]p.[opisné] 505/2., nar.[ozen] 7. 1. 1905 v Tanvaldě, okr.[es] Jablonec n[ad]/N.[isou], matriční úřad dtto, nár.[odnosti] české, čsl. státní příslušník, syn zem.[řelého] Františka a Anny roz.[ené] Spudichové, poručík v duchovní záloze, školy 5 tř.[íd] obec.[ní] něm.[ecky], 2 tř.[ídy] měšť.[anky], 8. tř.[íd] gym.[názia], maturitu, 2 tř.[ídy] noviciátu, 3 tř.[ídy] řá-

270 Nečitateľný podpis.

271 Vlastnoručný podpis.

272 Dokument je na každej strane s textom „četl, schválil a podepsal“ vlastnoručne podpísaný: *„Fr.*[antišek] *Šilhan.“* Od druhej strany sa každá z nasledujúcich strán začína podčiarknutým textom: *„Pokračování ve výpovědi s obviněným Františkem Šilhanem.“*

273 Číslo nebolo uvedené.

dové filoz.[ofie], 4 tř.[ídy] teologii a 1 rok třetí řádové probace, 2 roky přípravy na filoz.[ofii] v Římě, politicky neorganizován, bytem v Praze II, Ječná č[íslo] p.[opisné] 505/2., totožnost zjištěna dle občanské leg.[itimace] a v místě bydliště.

Jmenovaný byv obeznámen s předmětem výslechu a napomenout k uvedení pravdy vypovídá:

K osobě:

Narodil jsem se jako jediný chlapec z prvého manželství otce Františka a Anny roz.[ené] Spudichové. Můj otec byl pomocným klempířským dělníkem a matka v domácnosti později docházela do továrny. Po smrti mého otce se matka provdala [za] Františka Janečka, povozníka, a z tohoto manželství jsem měl jednoho bratra Otto. Po vychození 5 tř.[íd] obecné německé školy v Šumburku a dvou tříd měšť.[anské] školy v Tanvaldě vstoupil jsem do chlapeckého biskupského semináře v Buhosudově. Po 5 tř.[ídách] vstoupil jsem do noviciátu tehdejší čsl. provincie T.[ovaryšstva] J.[ežíšova] v Trnavě, kde jsem byl po dobu dvou let. Odtud jsem byl poslán na Velehrad, kde jsem studoval 6. a 7. tř.[ídu] gymnázia, 8. tř.[ídu] a maturitu jsem dělal v Praze-Bubenči na Arcibiskupském gymnáziu. Po tomto jsem byl poslán představeným do Holandska do NIJMEGEN[274], kde jsem absolvoval 6 semestrů řádové filozofie, načež jsem pokračoval v MAASTRICHTU, rovněž v Holandsku, v teologických studiích (8 semestrů). V tomto místě jsem byl také vysvěcen na kněze. Vrátil jsem se r.[oku] 1934 do ČSR, při čemž jsem si vykonal prezenční vojenskou službu. Po vojně jsem byl poslán do ŘÍMA na Gregoriánskou universitu, abych se připravil na profesuru filozofie. Po dvou letech jsem se opět vrátil do Prahy, kde jsem byl ustanoven u sv.[atého] Ignáce v duchovní správě. Roku 1937 odejel jsem do Francie, kde jsem byl poslán představeným do PARAY-LE-MONIAL k vykonání 3. řádové probace. Po návratu v červenci r.[oku] 1938 ustanovili mě představení profesorem na řádovém filozofickém institutu v Benešově u Prahy, kde jsem učil až do r.[oku] 1942, kdy byl ústav Němci zabrán. Filozofie byla přenesena na Velehrad do papežské koleje, kde jsem pokračoval v přednáškách až do roku 1945 po okupaci. Na podzim téhož roku byl jsem jmenován P.[áterem] gen.[erálem] v Římě[275] provinciálem české provincie T.[ovaryšstva] J.[ežíšova] se sídlem v Praze II, Ječná 2, kde jsem působil až do svého zatčení pro protistátní činnost kterou jsem prováděl.

K věci:

Jste si vědom důvodu pro který došlo k Vašemu zatčení?

Ano, že jsem ze svého postavení a podle svých možností se snažil poškozovat vývoj nového společenského řádu u nás a to v zájmu cír.[kevní] hierarchie.

274 V pôvodnom texte je nesprávne *„NIJMÉG“*. Správne *„NIJMEGEN“*.

275 Generálnym predstaveným jezuitov bol v rokoch 1915 – 1942 Włodzimierz Ledóchowski, v rokoch 1946 – 1964 Ján Krstiteľ Janssens.

Co Vás vedlo k tomu, že jste začal pracovat proti lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení?

Z důsledků ideologického učení církve katolické, ve které jsem vychován v naprosté a oddané poslušnosti, ve které jsem byl veden k respektování vys.[oké] kněžské hierarchie spolu s nunciaturou a Vatikánem, jsem se dopustil trestných činů vůči lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení.

Kdy jste započal s Vaší činností proti stávajícímu zřízení v ČSR?

Svoji činnost jsem vlastně započal již od roku 1946, kdy začal volební boj mezi jednotlivými stranami, kdy jako představený T.[ovaryšstva] J.[ežíšova] jsem vybízel své spolubratry podřízené, aby tito svým vystupováním v náboženské činnosti doporučovali ty strany, které budou podporovat mocenské postavení církve s její hierarchií ve státě. Myslel jsem tím, aby spolubratři působili na věřící, u kterých jsem hledal plnou oporu. Celý smysl našeho boje[276] ve volebním boji byl proti materialismu, t.[o] j.[est] KSČ. Své naléhání na spolubratry v činnosti proti politické straně založené na podkladě materialismu, jsem dělal podle již tehdy nastíněných náznaků vys.[okou] církevní hierarchií, takže další jsem prováděl o své vlastní vůli.

Dále mohu uvést, že po svém jmenování jsem se představil na nunciatuře a to v r.[oce] 1945, kde jsem se poznal s mons.[ignorem] Fornim[277]. Po mém jmenování na provinciála jsem několikráte se dostavil na nunciaturu, takže jsem vešel ve styk s tehdejšími představenými nunciatury mons.[ignori] Rittrem[278] a Fornim. Při pozdějších návštěvách na nunciatuře v roce 1946 jsem jmenovaným, konkrétně Fornimu, sdělil různé politické a náboženské zprávy, které jsem získal z vlastního pozorování a ze zájezdů z vizitačních cest po klášterech.

Z důsledků zostřeného boje mezi církví a státem v r.[oce] [19]47, hlavně pokud se týká nově připravovaných zákonů, t.[o] j.[est] školského a pozemkové reformy, žádala na mně nunciatura o informace, konkrétně Forni, o připravovaných obranných akcí ze strany církve proti ~~státu~~[279] těmto zákonům.

276 V pôvodnom texte sa dvakrát opakuje slovo *„boje“*.

277 Rafael Forni (1906 – 1990), vatikánsky diplomat, narodil sa v Lugane v Taliansku. Pred II. svetovou vojnou pracoval ako diplomat na pražskej apoštolskej nunciatúre. Po 15. marci 1939 odišiel do Berlína, kde bol sekretárom na tamojšej nunciatúre. V roku 1941 bol preložený do Bratislavy, kde na nunciatúre opäť zastával post sekretára. V máji 1945 sa vrátil do Prahy, kde bol najprv dočasným správcom Apoštolskej nunciatúry, potom zastával úrad sekretára. V novembri 1947 bol preložený na Apoštolskú nunciatúru do Francúzska. ABS, f. H-187/6.

278 Saverio Ritter (1884 – 1951), vatikánsky diplomat, narodil sa 24. novembra 1884 v Chiavenne. Za biskupa bol vysvätený v roku 1935, keď tiež pôsobil na nunciatúre v Prahe. Po vzniku Slovenskej republiky mal viesť apoštolskú internunciatúru v Bratislave, ale po nedorozumení so slovenskou vládou odcestoval do Ríma. Do Prahy sa vrátil v máji 1946. Z dôvodu choroby však prakticky pražskú internunciatúru neriadil. Saverio Ritter zomrel 21. apríla 1951 v Ríme.

279 Slovo je preškrtnuté v pôvodnom texte.

Já sám jsem návrh zákona získal od architekta Chomutovského[280], kterého jsem o zákon žádal. Jmenovaný jej získal od lid.[ových] poslanců. Chomutovský tehdy měl svou vlastní kancelář v Praze II., Ječné u.[lici] č.[íslo] 8. Jmenovaného jsem znal již po dobu 10 let. Při žádání jsem mu však nesdělil, že tento návrh potřebuji pro nunciaturu. Získaný návrh zákona jsem pak předal mons.[ignoru] Fornimu.

Jaké jiné úkoly jste později dostal od nunciatury, co jste z těchto splnil?

Jako první úkol mně daný v r.[oce] [19]48 po únorových událostech nunciaturou byl jsem pověřen, jakými prostředky by bylo možno zachránit oba katolické týdeníky „Rozsévač[281] a „Neděle".

Zjistil jsem od Tichého, vedoucího závodu tiskařských v Olomouci, že se oběma časopisům jak Rozsévači[282], tak Neděli buď na Min.[isterstvu] informací nebo spravedlnosti vytýká politické zaměření některých článků, dříve uveřejněných. Navrhl jsem proto nunciatuře, aby svým vlivem v jednotlivých redakcí působila v tom smyslu, aby v obou redakcí[ch] byli jmenováni spolehliví cenzoři, kteří by chránili čistě náboženskou linii obou časopisů. Tento návrh byl mons.[ignorem] VEROLINEM uspokojeně přijat.

Aby se vyšlo vstříc požadavku úspory papíru, navrhoval jsem dále sloučení obou těchto časopisů v jediný časopis, o čemž skutečně bylo jednáno mezi re.[daktorem] Papicou[283]

280 Jan Chomutovský (1897 – 1975), architekt a projektant, narodil sa 8. mája 1897 v Tábore. Študoval na Vysokej škole architektúry pri Akadémii výtvarných umení v Prahe. Okrem zaujímavých stavieb vo funkcionalistickom štýle bol napríklad aj spoluautorom oltára na Václavskom námestí, ktorý bol postavený pri príležitosti 32. Svetového Eucharistického kongresu, ktorý sa konal v Prahe v dňoch 27. jún – 3. júl 1935. Angažoval sa aj v politike. Po februári 1948 sa rozhodol emigrovať, čo sa mu podarilo až na druhý pokus, lebo počas prvého bol zadržaný. Žil v Chicagu, neskôr sa vrátil do Rakúska a v roku 1968 do Československa. Zomrel 23. mája 1975 v Kolíne. PEHR, M. a kol.: *Cestami křesťanské politiky*, s. 104.

281 V pôvodnom texte bolo *„Rosevač"*. Správne *„Rozsévač"*. Bol to náboženský týždenník pre katolíkov, ktorý vychádzal v Olomouci.

282 V pôvodnom texte bolo *„Rossevač"*. Správne *„Rozsévač"*.

283 Josef Papica, redaktor Matice cyrilometodějské v Olomouci.

z Prahy (Neděle) a P.[áterem] Adolfem Pelikánem[284] z Olomouce (Rozsévač[285]). K dohodě nedošlo, jelikož oba časopisy byly zastaveny.

Druhým úkolem na nunciatuře jsem byl pověřen, abych zachránil SKM, t.[o] j.[est] Sdružení kat.[olické] mládeže, její existenci. Já jsem skutečně instruoval P.[átera] Mikuláška, který vedl SKM, aby svým působením na mládež si hleděl zajistit její existenci, t.[o] j.[est] aby nevstupovala do tvořícího se SČM, což jsem toto svým důrazem potvrdil, jelikož jsem v tomto viděl jeho hlavní úkol. Nunciatuře jsem sdělil, že skutečně jsem instruoval P.[átera] Mikuláška, který má na starosti SKM, aby tento použil svých duchovních vlivů a mládež udržel před vstupem do SČM. Pokud je mně známo dostával Mikulášek direktivy ještě od Dr. Otak.[ara] Švece[286], komisaře ordinariátu v SKM, a od samotného arcibiskupa Dr. Berana, které byly téhož rázu, jaké jsem jmenovanému dal já.

---

284 Adolf Pelikán (1896 – 1969), český jezuita a spisovateľ, narodil sa 2. mája 1896 v Myslibořiciach. Študoval v Třebíči a po skončení kňazského seminára v Brne bol 5. júla 1919 vysvätený za kňaza. Pôsobil v Kamenici pri Jihlave. V roku 1920 vstúpil k jezuitom. Po absolvovaní noviciátu v Trnave a zložení rehoľných sľubov pokračoval v štúdiu filozofie v Poľsku a teológie v Belgicku. Od roku 1926 bol v Prahe redaktorom časopisu Dorost. V rokoch 1931 – 1932 síce pôsobil v Českom Těšíne ako ekonóm kláštora, ale potom sa opäť vrátil do Prahy. V rokoch 1936 – 1938 bol spirituálom v kňazskom seminári v Hradci Královom, v rokoch 1941 – 1943 zasa kňažského seminára v Prahe. Na Velehrade pôsobil ako exercitátor v rokoch 1938 – 1941 a 1943 – 1945. Po vojne bol redaktorom časopisu „Rozsévač", prakticky až do jeho zrušenia v roku 1948. Potom pôsobil ako spirituál v kňazskom seminári v Českých Budějoviciach, kde ho zastihla likvidácia kláštorov. Keďže nebol hneď internovaný, podarilo sa mu prekročiť štátne hranice. Pôsobil ako redaktor vo Vatikánskom rozhlase v Ríme, ako redaktor v časopise Nový život a neskôr ako misionár v Kanade i Amerike. Zomrel 18. novembra 1969 vo Fresno v USA. PAVLÍK, Jan: *Budou vás vydávat soudům.* Díl 2. Nekrology zemřelých členů české provincie T.J. v době rozptýlení v letech 1950 – 1990. Praha : Societas, 1996, s. 51 – 52. (Ďalej: PAVLÍK, J.: Budou vás vydávat soudům) a PEHR, M. a kol.: *Cestami křesťanské politiky,* s. 191.

285 V pôvodnom texte bolo *„Rossevač"*. Správne *„Rozsévač"*.

286 Otokar (Otakar) Švec (1888 – 1958), český rímskokatolícky kňaz pražskej arcidiecézy, pápežský prelát a metropolitný kanonik u svätého Víta v Prahe. Narodil sa 27. augusta 1888 v Plzni. Po maturite vstúpil do pražskej arcidiecézy, študoval v Ríme a tam bol 24. februára 1912 vysvätený za kňaza. Pôsobil ako kaplán v Počepiciach, od 1. septembra 1914 v Divišove. Ako duchovný pracoval predovšetkým v Prahe, kde bol preložený k 1. septembru 1915 ako II. kaplán u svätého Mikuláša v Prahe na Malej Strane. Neskôr bol aj II. kaplánom v Prahe-Karlín. K 1. aprílu 1929 bol menovaný kanonikom Metropolitnej kapituly a pracoval na biskupskom úrade, kde postupne zastával niekoľko funkcií. Počas II. svetovej vojny od 31. mája 1942 bol väznený na Pankráci, v koncentračnom tábore Terezín, Mauthausen a Dachau. Bol členom cirkevnej komisie ÚAV NF. Jeho protikomunistický postoj sa prejavil aj v komunistami riadenej Katolíckej akcii, zvlášť keď na arcibiskupstve bol zodpovedný za sektor Katolíckej akcie a Charitu. Dňa 2. decembra 1950 bol falošne obvinený a odsúdený Štátnym súdom v Prahe za spoluprácu s Gestapom a protištátnu činnosť na 20 rokov väzenia. Po vážnej chorobe bol v polovici novembra 1954 podmienečne prepustený. Zomrel 29. mája 1958 v Mělníku-Podolí. Arcibiskupství pražské, archiv – spisovna, kartotéka kněží – osobní složka P. Otokara Švece; ABS, f. H-187/6 a VAŠKO, Václav: *Dům na skále. 3, Církev vězněná: 1950 – 1960.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 315.

Vzpomínám si, že na podzim roku 1947 byla svolána arcibiskupem Dr. BERANEM schůze všech mužských řádových představených do Arcibiskupského paláce, kde arcibiskup BERAN poukázal na nedostatek kněží v pohraničí a poukázal na stále rostoucí nebezpečí, že církev katolická upadá vlivem intenziv[n]ějšího šíření materialistické nauky, a to ve školách a veřejném životě, a požádal nás, zástupce jednotlivých řádů, aby[chom]~~chom svou~~[287] tlumočili svým podřízeným, že mají svou duchovní činností, zejména kázáním ~~zejmena kázáním~~[288], exerciciemi a vedením náboženských sdružení, tomuto nebezpečí usilovně ~~mají~~[289] čeliti. Pro jezuity byla zvláště zdůrazněna činnost exerciční a práce v Mariánských družinách. Toto přání a direktiva arcipastýře BERANA jsem tlumočil zejména páterům u sv.[atého] Ignáce P.[áteru] Mikuláškovi, P.[áteru] Kajprovi, P.[áteru] Peškovi[290] a superioru Plačkovi[291] a rovněž tak v ostatních domech našeho řádu. Pokud jsem dával dispozice k těmto náboženským úkonům, upozorňoval [jsem], aby tito kněží stavěli svoji argumentaci tak, aby tím nepřímo obviňovali dnešní režim z nespravedlivosti vůči církvi. Kladl jsem však důraz na to, aby vybírali vhodnou terminologii, aby nemohli býti stíháni příslušnými úřady

287 Text je prešikrtnutý v pôvodnom texte.

288 Text je prešikrtnutý v pôvodnom texte.

289 Slovo je prešikrtnuté v pôvodnom texte.

290 Vojtěch Pešek (1910 – 1994), český jezuita, narodil sa 28. júna 1910 v Dražni pri Plzni. V auguste 1928 vstúpil do noviciátu k jezuitom a po zložení rehoľných sľubov študoval filozofiu v Pullachu pri Mníchove. Dva roky bol vychovávateľom na Arcibiskupskom gymnáziu v Prahe a od roku 1936 študoval teológiu v Belgicku a Španielsku. Za kňaza bol vysvätený 15. júla 1939. V rokoch 1940 – 1942 bol vedúcim vychovávateľom na Arcibiskupskom gymnáziu v Prahe, potom pôsobil v Benešove, na Hostýne, na Velehrade a v Prahe, kde ho v roku 1950 zastihla likvidácia kláštorov. Ešte za nacistov bol v rokoch 1944 – 1945 väznený na Pankráci a v Terezíne, za komunistov bol najprv v roku 1950 internovaný v Želive a na Králikoch, v rokoch 1960 – 1962 zasa väznený vo Valdiciach. Po prepustení pracoval v Západočeských papírnách Plzeň. V rokoch 1970 – 1992 pôsobil ako kňaz v Nečtinech, Dolním Jamném a v Krašove a Kresech. Posledné dva roky života bol spovedníkom v chráme svätého Ignáca v Prahe. Zomrel 22. júla 1994 v Prahe. OAA, List Antonína Vedrala autorovi. Praha 25. 3. 2009 a Archiv České provincie Tovaryšstva Ježíšova, Praha.

291 Bohumil Plaček (1911 – 2001), český jezuita, narodil sa 21. októbra 1911 v Blanné, okres Znojmo, študoval na gymnáziu na Velehrade, kde 6. júna 1935 zmaturoval. V rokoch 1935 – 1938 študoval filozofiu v Oeniponte a v Innsbrucku a teológiu v rokoch 1938 – 1942 v Chieri pri Turíne. Za kňaza bol vysvätený 15. júla 1941 v Chieri. Do roku 1946 pôsobil v Taliansku, potom sa vrátil do Československa. Krátko pôsobil ako kaplán na Velehrade, od augusta 1946 až do likvidácie mužských kláštorov v roku 1950 pôsobil ako rektor chrámu svätého Ignáca v Prahe. V rokoch 1950 – 1960 bol internovaný v Bohosudove, Oseku, Želive a na Králikoch. Dňa 12. mája 1960 bol odsúdený Krajským súdom v Hradci Královom na 4 roky väzenia za podvracanie republiky, ale po dvoch rokoch sa vďaka amnestii dostal na slobodu a pôsobil ako lesný robotník, zároveň aj duchovný správca v Ústave sociálnej starostlivosti v Hostimi. V rokoch 1968 – 1969 pôsobil opäť v chráme svätého Ignáca v Prahe ako kaplán, a v rokoch 1969 – 1975 ako rektor chrámu. Keď mu bol odobraný štátny súhlas, odišiel do dôchodku. V rokoch 1985 – 1990 pôsobil ako pomocný duchovný pri chráme svätého Pankráca v Prahe a v rokoch 1990 – 2001 ako spirituál v kláštore pri chráme svätého Ignáca v Prahe. Zomrel 21. januára 2001 v Prahe-Řepích. Archiv České provincie Tovaryšstva Ježíšova, Praha.

pro nějaké šíření nepravdivých zpráv anebo pobuřování. Chci však ještě uvésti, že jsem také zdůrazňoval, aby se drželi rovněž náboženských témat do všech důsledků.

Kdy jste dostal do rukou první letáky s protistátním obsahem?

Krátce po únorových událostech v roce 1948 jsem dostal do rukou první ilegální tiskoviny ve formě letáku, které byly ostrého zaměření proti stávajícímu lidově demokratickému režimu a které vyzývaly katolické věřící, aby bojovali proti nebezpečí, které ohrožuje svatou církev, t.[o] j.[est] proti komunismu. První letáky jsem obdržel, pokud si pamatuji, buď poštou, anebo jsem je měl s napsanou mojí adresou v domovní schránce. Když jsem letáky dostal, přečetl jsem si jejich obsah, zvážil jsem jejich politickou charakteristiku, a když to byly letáky, které byly vhodně formulovány, jejich obsah jsem buď ústně sděloval některým svým spolubratřím-kněžím, anebo jsem jim je dal přečísti přímo. Některé letáky jsem však ihned po přečtení spálil, protože jsem jejich obsah považoval za přehnaný a naší věci prakticky škodlivý. Když jsem o těchto letácích hovořil s P.[áterem] Adolfem Kajprem (řeholník – jezuita), shodli jsme se na tom, že některé jsou velmi dobré, ale některé nemají takovou úroveň po stránce politické, že by nějak našemu zaměření prospívaly. V pozdější době jsem dostával vždycky čas od času nějaké letáky, se kterými jsem naložil podobně jako s prvními. Dnes si již nepamatuji, jaký počet letáků jsem do svých rukou dostal. Vím však, že to bylo několik druhů.

Doznáváte, že jste se provinil tímto hrubě proti zákonům lidově demokratické republiky?

Ano, doznávám svoji vinu v plném rozsahu.

Proč jste hodlal uprchnouti do zahraničí?

Obával jsem se zatčení ze strany bezpečnostních orgánů.

Proč jste se obával zatčení bezpečnostními orgány?

Počítal jsem s tím, že budu zatčen, protože jsem si byl vědom dopuštění se trestných činů vůči republice a za druhé, že jsem byl informován, že již někteří duchovní Katolické církve byli bezpečnostními orgány zatčeni.

Kam jste hodlal uprchnouti?

Do Bavorska.

Ke své zpravodajské činnosti pro NUNCIATURU v Praze bych chtěl ještě dodati:

Msgr. Ottavio de Liva, zástupce internuncia[292] v Praze, se mě dotazoval (1x měsíčně) na některé události náboženského, politického, jakož i hospodářského rázu. Konkrétní úkoly jsem nedostával, ale naše debaty byly výhradně ve smyslu posuzování různých událostí v našem státě. Byl jsem si vědom, že Ottavio de Liva má osobně zájem, jak probíhá vývoj některých událostí v ČSR. Rovněž jsem si byl vědom, že tyto informace potřebuje pro

292 Prvotne internunciom bol nazývaný nuncius, ktorý bol menovaný kardinálom, ale toto pomenovanie mu patrilo len v čase medzi jeho kardinálskym menovaním a slávnostným nasadením mu kardinálskeho klobúka. Neskôr bol internunciom nazývaný nuncius v tej krajine, ktorá neakceptovala klauzulu Viedenského dohovoru z roku 1815 týkajúceho sa diplomatických zborov, ktorá dávala automaticky nunciom výsadu byť dekanom diplomatického zboru. Keďže komunisti v Československu túto výsadu nuncia neakceptovali, dekanom sa stal diplomat zastupujúci Sovietsky zväz, bol potom nuncius nazývaný internunciom.

vatikánský stát, který musí býti informován o situaci v Československu dobře, aby mohl dělati určitá opatření a závěry vůči naší republice. Já jako představený našeho řádu jsem měl usnadněnou pozici ve sbírání, opravuji, v získávání zpráv, protože mi je spolubratři přinášeli ze svých působišť a tak zv.[aných] duchovních výpomocí, které konali na různých místech naší země. Byly to ponejvíce zprávy drobné, které jsem shrnoval a o jejich obsahu jsem Ottavia de Livu vždy zpravoval. Zprávy jmenovaný přijímal ochotně a viděl jsem, že některé potvrzovaly jeho vlastní pozorování při jeho pobytu v naší republice. Pokud jsem měl zprávy, které jsem neměl ověřené pravdou, raději jsem mu je nesděloval, abych jej nemystifikoval. Proto jsem zprávy částečně korigoval tak, aby odpovídaly skutečnostem.

Jak jste získával zprávy, které jste později předával na papežskou nunciaturu?

Zprávy jsem získával jednak na svých vizitačních cestách, které jsem konal do různých domů našeho řádu v ČSR a jednak od spolubratří, kteří projížděli Prahou, nebo od spolubratří vlastního domu (kláštera), kteří přicházeli k nám do Prahy na výpomoc nebo na rekolekce. Dále byly získávány zprávy způsobem, šlo-li o zprávy, které jsem potřeboval urychleně, že je hleděli získati řádoví spolubratři, které jsem tímto úkolem pověřil při jejich cestách do oblasti našeho zájmu, kterého se zprávy týkaly. Pro tyto účely jsem měl v Praze k dispozici řádového bratra Krásenského[293], který byl mnou poslán do naší brněnské koleje, když se její existence zdála ohrožena. Toto uvádím jako jeden z mnoha případů, které jsem jeho prostřednictvím nebo prostřednictvím jiných pražských bratří dal zjistiti. Pro opatření zpráv a informací z objektů, kam nemohli řádoví bratři sami zpravodajsky proniknouti, používal jsem někdy osob, jednalo se o civilní osoby, které se chtěly státi příslušníky našeho řádu. Ze způsobu mého jednání s těmito osobami snadno mohly nabýti dojmu, že splnění těchto úkolů bude míti příznivý vliv na přijetí do řádu. Konkrétně uvádím případ pana Krupičky, docenta pražské techniky, který za mnou přišel a ucházel se o přijetí do řádu a podal mi zprávu, že se SNB zajímá o náš řád a o moji osobu. Další zprávy mě podávaly osoby civilní, s kterými jsem se dostával do styku. Jako příklad uvádím svého informátora pana Šmelu[294], zaměstnance holandského vyslanectví, který mi předal dvakráte zprávu o měsíčním vývozu našeho státu do SSSR. Tyto zprávy mně podával z vlastní iniciativy, těmto zprávám jsem nepřikládal hodnověrnosti, a proto jsem je dále nepředal. Zprávy takto získané shora uvedenými způsoby jsem předával po vlastním zpracování a ověření papežské nunciatuře v Praze.

Co bylo podstatným účelem celé Vaší zpravodajské činnosti?

Podstatným účelem mé zpravodajské činnosti bylo, aby Vatikán a nunciatura měly správný obraz o náboženské a politické situaci v ČSR. Tím však byla cesta Československé

293 V tom čase boli jezuitmi dvaja rodní bratia s priezviskom Krásenský. Rehoľný brat Ladislav Krásenský bol v roku 1950 novicom. Po likvidácii kláštorov v apríli 1950 od jezuitov odišiel. Jeho brat František Krásenský (1925 – 2005) bol v roku 1950 študentom. Po likvidácii kláštorov a internácii bol tri roky v PTP. Dňa 15. augusta 1951 prijal tajne kňazskú vysviacku. Ako kňaz pôsobil v okolí Jáchymova. OAA, List Antonína Vedrala autorovi. Praha 25. 3. 2009 a Archiv České provincie Tovaryšstva Ježíšova, Praha.

294 Snel, Šmela alebo Šnela – falošné meno príslušníka Štátnej bezpečnosti, ktorý sa vydával za pracovníka holandského veľvyslanectva.

republiky k socialismu narušována. K vysvětlení dodávám: Církevní představitelé jak ve Vatikáně, tak i v ČSR zaujali nepřátelské stanovisko vůči zemím lidových demokracií a vůči důslednému uskutečňování socialismu v těchto zemích. Proto prostřednictvím svých podřízených působili na věřící, aby zaujali rovněž odmítavé stanovisko vůči lidově demokratickému zřízení v ČSR. Věřící v ČSR mohli se státi v tomto případě jedinou reálnou silou, která by uskutečnila změnu stávajících poměrů v ČSR. Proto bylo třeba konkrétních zpráv o vývoji situace v ČSR a o revolučních změnách, které právě probíhaly, aby církevní představitelé jak ve Vatikáně, tak i my, t.[o] j.[est] církevní představitelé v Československé republice mohli věřící ve výše uvedeném smyslu říditi.

Jaký postoj jste zaujal zejména po únoru 1948 k lidově demokratickému zřízení a k uskutečňování socialismu v naší vlasti?

S některými opatřeními sociálního rázu jsem plně souhlasil, odmítám však naprosto materialistickou ideologii, lidově demokratické zřízení a uskutečňování socialismu, jak bylo v ČSR prováděno.

S kým jste ještě spolupracoval proti lidově demokratickému zřízení ve Vaší protistátní činnosti?

Při mé cestě z Domažlic napomáhal mi na cestě k hranicím k mému ileg.[álnímu] přechodu stát.[ních] hranic farář Josef Novák z Domažlic tím způsobem, že odvezl mě vlastním vozidlem z Domažlic před vesnici Mrákov[295], odkud jsem pokračoval pěšky do Mrákova na faru, odkud jsem měl jíti dál v nočních hodinách. Sekretáři nunciatury v Praze jsem předával různé zprávy rázu nábožensko-politického pro Vatikán. Sekretář nunciatury je Ital de Liva. De Livovi jsem sdělil zprávu od Superiora Domese[296] o čihošťském[297] zázraku, který Domes mi popisoval, že by to mohla být hysterie nebo halucinace jedné ženy.

295 V pôvodnom texte je nesprávne *„Mrakov“*. Správne *„Mrákov“*. Takto to bolo opravené v celom texte.

296 František Domes (1885 – 1954), český jezuita, narodil sa 9. marca 1885 v Dřevohosticiach. Študoval na gymnáziu v Klatovech a v Uherskom Hradišti. V roku 1902 vstúpil do noviciátu k jezuitom a po jeho skončení zložil rehoľné sľuby. V rokoch 1904 – 1906 dokončil gymnaziálne štúdiá, potom študoval filozofiu v Bratislave. Dva roky bol pomocným vychovávateľom študentov v Bohosudove, potom od roku 1911 študoval teológiu v Innsbrucku, kde bol v júli 1914 vysvätený za kňaza. Potom ešte študoval teológiu v Prahe a Linci. V rokoch 1916 – 1917 bol hlavným vychovávateľom v konvikte pri arcibiskupskom seminári Praha-Bubeneč. V rokoch 1917 – 1925 pôsobil na Velehrade. Potom, s malou prestávkou v roku 1938, zastával rôzne funkcie až do likvidácie kláštorov v Hradci Královom. Tu bol aj spovedníkom biskupa Mořica Píchu. Ako predstavený bol v apríli 1950 internovaný v Želive, kde bol tri a pol roka. Dňa 23. októbra 1953 prišiel do Charitného domu na Moravec, kde 28. februára 1954 zomrel. PAVLÍK, J.: *Budou vás vydávat soudům*, s. 12 – 13. Na náhrobnej doske na cintoríne na Moravci je však ako dátum smrti uvedený 28. február 1955. OAA, f. Fotografie. Pohreb Adolfa Vatehu. Na obrázku, ktorý bol vydaný po jeho smrti, je ako dátum jeho smrti uvedený 23. február 1955. OAA, List Antonína Vedrala autorovi. Praha 25. 3. 2009 a Archiv České provincie Tovaryšstva Ježíšova, Praha.

297 V pôvodnom texte bolo *„činnoském“*. Správne *„čihošťském“*.

Co chcete uvést ke konci své výpovědi?

Svoji protistátní činnost, spojenou s vyzvědačstvím jsem provozoval proto, že to bylo na mně žádáno nunciaturou, neboli Vatikánem. Svých zločinných činností proti lidově demokratickému zřízení lituji a svoji chybu napravím poctivou prací.

Více nemám, co bych k případu ještě podotkl.

Zápis byl přečten, shledán správným a podepsán.

Vyslýchající:	Svědek:	Vyslechnutý:
[…][298]	[…][299]	Fr.[antišek] Šilhan[300]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 9 strán, 9 listov, podpísaný, A4.

298 Nečitateľný podpis. Podobne sa podpisoval Jan Kušička, ale ten sa k podpisu nepriznal. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Jana Kušičku. Pardubice 13. 5. 1965. K vyšetrovaniu Šilhana, vraj iba *„krátkou dobu“* a bez písania a podpísania protokolu, sa priznal Stanislav Řezníček. Jeho podpis však nie je podobný tomu na protokole s Františkom Šilhanom. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Stanislava Řezníčka. Praha 17. 5. 1965. Miloš Hrabina priznal, že Františka Šilhana vyšetroval spolu s Václavom Hrabákom, ale zároveň poprel, že by on alebo Václav Hrabák vyvíjali na Františka Šilhana fyzický či psychický nátlak. Priznal, že osem strán zápisnice napísal sám, ale *„stranu 9. na č.*[číslo] *listu 78 jsem již nepsal a také podpisy vyšetřujících pracovníků nemohu identifikovat“*. Ako vysvetlenie, prečo došlo k takejto situácii uvádza, že možno sa to stalo *„v důsledku práce na trestním oznámení, které jsem zpracovával s HRABÁKEM“*, a zápis o výpovedi s Františkom Šilhanom dokončil *„někdo z vyhodnocovací skupiny“*. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Miloša Hrabinu. Praha 18. 5. 1965.

299 Nečitateľný podpis. Podľa podpisu je to pravdepodobne Vlastimil Volkán, ktorý však počas vyšetrovania tvrdil, že nevie, kto Františka Šilhana vyšetroval, ale priznal sa, že podľa podpisu na protokole potvrdzuje, že on bol pri vypočúvaní prítomný ako svedok. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Vlastimila Volkána. Praha 12. 5. 1965.

300 Vlastnoručný podpis.

3.5 ADOLF KAJPR

3.5.1

1950, 16. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Adolfom Kajprom na KV ŠtB Praha.[301]

Krajské velitelství státní bezpečnosti
v Praze.

Pst I 454/50[302]
6
Dne 16. března 1950.

Or I/VII 31/50[303]
6

Zápis o výpovědi obviněného:

byl předveden k výslechu:

Adolf Kajpr,

řeholní kněz řádu jezuitů, posledně bytem Praha II., Ječná 2.,
narozen: 5. 7. 1902 v Hředlích, okres Hořovice,
matriční úřad: Žebrák, okres Hořovice,
branný poměr: desátník v zál.[oze],
školní vzdělání: obecná, 2 léta gymnázia s maturitou, 2 léta filozofie, 4 léta teologie,
náboženství: řím.[sko]kat.[olické],
státní příslušnost: čsl.,
národnosti: české,
rodiče: oba zemřelí, otec Adolf, matka Anna rozená Kytková, oba nemajetní,
příslušný: do Bratronic, okres Rakovník, nyní Kladno,
majetkové poměry: nemajetný,
organizován: bez politické příslušnosti,
stav: svobodný,
totožnost zjištěna dle občanského průkazu,

301 Dokument je na každej strane vlastnoručne podpísaný: *„Četl Adolf Kajpr."*

302 Registratúrna značka Štátnej prokuratúry v Prahe s číslom spisu z podacieho denníka bola dopísaná rukou do pravého horného rohu.

303 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

byl obeznámen s předmětem výslechu a upozorněn na to, aby jen pravdu vypovídal, uvádí:

K osobě: Narodil jsem se ve Hředlích u Žebráku a obecnou školu jsem vychodil v Bratronicích. Ve 14 letech jsem se šel učit jako mlynářský [pomocník] v Bratronicích. V uvedeném mlýně jsem potom setrval jako mlynářský pomocník až do roku 1924, t.[o] j.[est], když mně bylo 22 let. Za dobu své práce ve mlýně jsem si ušetřil určitý obnos, takže jsem jej potom použil pro svoje gymnasiální studia. V roce 1924 až [19]26 jsem konal vojenskou prezenční službu v Československé armádě a dosáhl jsem hodnosti desátníka. Po příchodu z prezenční služby jsem nastoupil jako student arcibiskupského gymnasia v Praze XIX. Byl jsem při tom podporován t[.ak]zv.[aným] „Spolkem sv.[atého] Vojtěcha" různými stipendiemi. V roce 1928 jsem přerušil studium na gymnázium a vstoupil jsem jako řeholník – kandidát (novic) do řádu jezuitů na Velehradě. Tam jsem pobyl 2 roky a při tom jsem se připravoval k maturitě na střední škole[304]. 10. září 1930 jsem zkoušku dospělosti vykonal s vyznamenáním. Vzápětí[305] nato jsem odejel na univerzitu v městě Louvain[306] v Belgii, kde jsem po dva roky studoval filozofii. Na podzim v roce 1932 jsem začal studovati teologii na Jezuitské teologické univerzitě v Innsbrucku[307] v Rakousku. Pobyl jsem tam celkem 4 roky, ale již za tři roky jsem byl vysvěcen na řádového kněze. (Rok 1935 – vysvěcení). V roce 1936 až 1937 jsem byl na zvláštní Jezuitské škole v Paray le Monial ve Francii. Když jsem se vrátil, začal jsem jako kazatel v kostele u sv.[atého] Ignáce v Praze II., Karlovo náměstí, kde jsem byl až doposud.

V době okupace jsem byl čtyři roky vězněn v koncentračním táboře v Mathausenu, později pak v Dachau. V roce 1945 jsem byl osvobozen americkou armádou a do Československa jsem se vrátil dne 21. května 1945. Ihned jsem nastoupil na své staré místo v kostele sv.[atého] Ignáce, kde jsem dále působil jako kazatel a zpovědník.

Spolková a politická činnost: Nebyl jsem členem žádné politické strany, jakož i jiného spolku. Byl jsem však redaktorem časopisu „Katolík", který byl v únorových událostech jako protistátní zastaven. Jsem vedoucím „Mariánské družiny kněží u sv.[atého] Ignáce" v Praze.

K věci: Koncem roku 1945 hodlala t.[ak]zv.[aná] „Svatováclavská liga" vydávat časopis „Katolík". Nabídl jsem se tehdy tomuto spolku, že budu vykonávat funkci redaktora tohoto časopisu. Své rozhodnutí jsem učinil proto, že jsem viděl nutnost podpory Katolické církve tímto způsobem. Do politického dění, pokud jsem zasahoval, bylo to vždy z pohnutek církevních a idealistických. Snažil jsem se vždy v tomto směru získati pro církev co nejvíce příznivců, a proto jsem své schopnosti dával vždy plně k dispozici. Časopis jsem vedl tak, aby v některých případech svým obsahem kritizoval a brzdil výstavbu lidově demokratické společnosti. Tuto svou činnost bych chtěl zdůvodniti tím, že považuji systém lidově demokratický za nepříznivý církevní politice.

304 Pôvodne bolo *„ze střední školy"*.

305 Pôvodne bolo *„vzápětí"*.

306 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Lovaň"*. Správne *„Louvain"*.

307 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Insbruku"*. Správne *„Innsbrucku"*.

K podpoře církve jsem používal též i kazatelny a byl jsem znám jako dobrý kazatel. Byl jsem si vědom, že veškerá má kázání musí vést k podpoře náboženského života a v některých jsem používal různým způsobem skrytých narážek zaměřených proti lidově demokratické republice. Snažil jsem se tímto způsobem o větší získání stoupenců pro věc církve v jejím sporu se státem. Ve svých kázáních jsem apeloval na věřící, aby dnešní těžkou dobu dovedli snášet, že bude překonána, při čemž jsem použil některá přirovnání z dějin církve. Boj církve jsem z kazatelny prováděl však takovým způsobem, abych nemohl[308] být konkrétně obviněn z nějaké protistátní činnosti, a proto jsem používal ve svých kázáních různých zastřených forem.

Po únorových událostech v roce 1948 jsem hovořil s představeným našeho řádu provinciálem P.[áterem] Františkem Šilhanem o nově nastalé situaci. Zhodnotili jsme SITUACI s naším představeným P.[áterem] Františkem Šilhanem, při čemž jsem mu sdělil, že časopis „Katolík" byl zastaven jako reakční. On mi na to odpověděl, že se nedá nic dělat a že musíme najít jiný způsob, jak přenášet naše zprávy a pokyny pro věřící katolíky. Dohodli jsme se na tom, že budu vykonávat t.[ak]zv.[ané] exercicie (duchovní cvičení) pokud možno v největší míře a při těchto příležitostech že bude možno přenášet naše tendence přímo ústně. Exercicie jsem začal prováděti sám, načež jsem se ideologicky vždy velmi důkladně připravil, aby tyto náboženské úkony splnily své poslání, jak ideologicky, tak i politicky. Nestalo se mi, že by někdo z posluchačů obsahu mnou vykládaných exercicií nějak oponoval, anebo měl nějaké námitky. Mimo mne dával takové exercicie ještě Páter Josef Mikulášek, rovněž kněz z kostela sv.[atého] Ignáce. Opravuji František Mikulášek. Exercicie jsme dávali asi dvakrát do měsíce, buď na Velehradě, nebo ve Staré Boleslavi a na Sv.[até] Hoře u Příbrami. Jsem si vědom, že jsem se tímto způsobem provinil na lidově demokratické republice, neboť tyto exercicie měly v některých případech tendenci proti republice.

V druhé polovici července 1949 jsem dostal do ruky od svého představeného superiora P.[átera] Bohumila Plačka jeden leták ve formě výzvy ke katolíkům. Páter Plaček mně řekl, abych jej přečetl před věřícími v kostele. Pokud se pamatuji, byla to výzva ke katolíkům, aby stáli za arcibiskupem Dr. Josefem Beranem a odmítali nepravdivé zprávy československého tisku, který svojí tendencí má poškozovati Katolickou církev a její představitele. Leták byl ostře zaměřen proti lidově demokratickému režimu a já jsem sám při jeho obdržení poukazoval na to, že některá slova jsou příliš „ostrá" a že jsou proto pro naši věc nevhodná. P.[áter] Plaček pokrčil rameny a řekl mi, abych leták i přes to přečetl. Po tomto rozhovoru jsem na druhý den obsah tohoto letáku přečetl před věřícími v kostele. Když jsem tehdy začínal uvedený leták předčítati, nastal v kostele mimořádný vzruch a posluchači povětšině vstali a začali přistupovati blíže k oltáři, aby lépe tuto zprávu slyšeli. Já jsem je upozornil, že by takový mimořádný zájem měli vyvýjeti i v čistě náboženských věcech a nejenom v těchto věcech politických. Normální pastýřské listy protistátního obsahu předčítal zpravidla v kostele sv.[atého] Ignáce superior P.[áter] Bohumil Plaček, na kterého tyto listy byly zasílány. Začátkem června 1949 jsem obdržel cyklostylované letáky obsahující instrukce

308 Pôvodne bolo *„jsem nemohl"*.

pro katolické kněze, jak se mají chovati ve svém postoji proti státu. Obdržel jsem jich celkem asi 15 kusů od úředníka pražského arcibiskupství Aloise Rozehnala[309]. V tu dobu jsem jel na kněžskou schůzi do kolínského vikariátu, kde jsem je rozdal mezi zúčastněné kněze. Byla to výzva k naprosté poslušnosti pokynů „episkopátu" v ČSR a současně jejich obsah zněl v nabádání k odporu proti stávajícímu režimu lidové demokracie, jakož i orgánů státní a veřejné moci. Dále tam bylo vybídnuto, aby kněží v tomto smyslu uvědomovali „věrné katolíky" a snažili se tyto zaměřiti na podporu pozice církve a vatikánské politiky. Jsem si vědom, že jsem se tímto dopustil protistátních činů a republiku jsem poškodil.

Pokud se týče našeho řádu a jeho poslání v lidové demokracii, toto bylo řízeno podle usnesení z biskupských konferencí, o jejichž pokynech jsme se dověděli buď písemně, anebo různými jinými cestami (ústně a t.[ak]d.[ále]). Náš řád se zvláště řídil přísně pokyny vatikánského politického stanoviska, které buďto přicházely přes katolický episkopát v ČSR anebo přímo od generála z Říma. Tak jako náš řád plnil své povinnosti vůči své nadřízené instanci v Římě, dostával i odtamtud jasnou a konkrétní linii náboženskou i politickou. Byl jsem si vždy vědom, že náš jezuitský řád v ČSR v dnešní době musí být oporou pro vatikánskou politiku a že církev na to velmi spoléhá. Své konání jsem vždy také podle toho zaměřil. Aby naši představitelé mohli v Římě dělati správné politické a i církevní závěry pro situaci v ČSR, museli být dobře informováni, a proto jsme byli povinni podávati zprávy, co se u nás děje. Tyto zprávy zpravidla předával náš provinciál, t.[o] j.[est] vedoucí osoba jezuitů v ČSR P.[áter] František Šilhan z kostela u sv.[atého] Ignáce v Praze. Já jsem věděl, že provinciál Šilhan je v nejužším styku jak s arcibiskupem J.[osefem] Beranem, tak i s papežskou nunciaturou v Praze.

Já sám jsem podával zprávy z politického života, které jsem při svém denním poslání zachytil a které byly zpravidla podložené fakty. Též jsem ho informoval o některých kněžích, jak se stavějí k stávající situaci, jak se politicky exponují, zdali svým počínáním církvi prospívají, anebo škodí. Od kněží jsem se dozvídal též, i jaká je všeobecná nálada obyvatelstva v jejich farnostech anebo vikariátech a provinciálu Šilhanovi jsem tyto zprávy čas od času podával. Pokud jsem s provinciálem hovořil o některých událostech, varoval mě, abych[310] byl opatrný, jednak ve svých kázáních, jakož i v jiné činnosti, to jest ve svém postupu při získávání zpráv atd. Dalším zdrojem některých zpráv mi byli příslušníci části katolické inteligence, se kterými jsem se velmi často stýkal. V tomto styku jsem někdy zasahoval tak, že jsem nehodlal některým šeptaným zprávám věřiti, a proto jsem jim i někdy oponoval. Zprávy, které jsem provinciálu Šilhanovi podával, byly různého druhu a snažil

309 Alois Rozehnal (1922 – ?), sekretár Pastoračného ústredia pražského arcibiskupstva a právny poradca arcibiskupa Josefa Berana. Narodil sa 8. januára 1922 v Prostějove, kde absolvoval ľudovú a strednú školu. Potom pracoval vo viacerých firmách ako úradník. Štúdium práva začal v roku 1945 a úspešne ho ukončil o tri roky neskôr v Prahe. Do pražského pastoračného centra bol ako sekretár prijatý v roku 1946. Štátna bezpečnosť ho zatkla 18. júna 1949. Dňa 20. januára 1951 bol odsúdený Štátnym súdom v Prahe na 12 rokov väzenia za velezradu a špionáž. NA, f. StS, spisová značka Ts I/VIII 41/50.

310 Pôvodne bolo *„aby jsem"*.

jsem se vždy, aby tyto odpovídaly pravdě. Ještě bych chtěl[311] dodati, že jsem si kladl za povinnost to, aby provinciál Šilhan byl informován dobře, neboť jsem věděl, že i on musí plniti své povinnosti vůči nejvyšším představeným našeho řádu v Římě. Věděl jsem, že postoj Vatikánu vůči Československé republice je zvláště v posledních měsících velmi nepříznivý, ale přesto jsem se řídil výhradně pokyny docházející z Říma.

Chtěl bych však upozorniti, že moje působiště bylo převážně na poli ideologickém. Jako vedoucí Mariánské družiny kněží jsem působil na své posluchače v tomto směru a zdůrazňoval jsem nutnost boje proti materialismu.

Jsem si vědom, že jsem se těžce provinil proti lidově demokratické republice a stávajícímu zřízení. Svých činů však nelituji, protože jsem je dělal z pohnutek zásadních, ideologických a plně stojím za stanoviskem nepřátelského Vatikánu.

Přečteno, skončeno a podepsáno.

Vyslýchající:	Svědek:	Vyslechnutý:
[…][312]	[…][313]	Adolf Kajpr[314]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 5 strán, 5 listov, podpísaný, A4.

311 Pôvodne bolo *„bych jsem chtěl“*.

312 Nečitateľný podpis. Podľa podpisu je to pravdepodobne Václav Hrabák, ktorý sám priznal, že Adolfa Kajpra vyšetroval. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Václava Hrabáka. Praha 11. 5. 1965.

313 Nečitateľný podpis. Môže to byť podpis Stanislava Řezníčka alebo Václava Němca, ktorý v roku 1965 priznal, že Adolfa Kajpra vyšetroval spolu so Stanislavom Řezníčkom. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Václava Němca. Praha 21. 5. 1965. Řezníček síce priznal, že vyšetroval Františka Šilhana a iných rehoľníkov, ale ich mená si už vraj nepamätal. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Stanislava Řezníčka. Praha 17. 5. 1965. K vyšetrovaniu Kajpra sa priznal aj Miloš Hrabina, ale na protokole s Adolfom Kajprom to nie je jeho podpis. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Miloša Hrabinu. Praha 18. 5. 1965.

314 Vlastnoručný podpis.

3.6 FRANTIŠEK MIKULÁŠEK

3.6.1

1950, 16. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Františkom Mikuláškom na KV ŠtB Praha.[315]

Krajské velitelství státní bezpečnosti
v Praze.

Dne 16. března 1950.

Zápis o výpovědi:

sepsaný dnešního dne u zdejšího velitelství v Ruzyni s obviněným:
Mikulášek František,

řeholní kněz kláštera u sv.[atého] Ignáce, bytem v Praze II, Ječná ul.[ice] č[íslo] p.[opisné] 505/2, nar.[ozen] 24. 4. 1913 v Šošůvce[316], okr.[es] Blansko[317], matriční úřad ve Sloupě, okr.[es] Blansko, svobodný, české národnosti, čsl. stát.[ní] přísl.[ušník], škola obecná, gymnázium, bohoslovecká fakulta, nevoják, nemajetný, syn Josefa a Františky, roz.[ená] Jarůšková, oba bytem v Šošůvce čís.[lo] 21, spolumajitele rodinného domku. Otec je malorolník. Obviněný je údajně dosud netrestaný, totožnost zjištěna dle občanské legitimace a zjištění v místě bydliště.

Jmenovaný po obeznámení s předmětem výslechu a po napomenutí k uvedení pravdy vypovídá:

K osobě:

Narodil jsem se jako syn malorolníka. Moje matka pracuje v domácnosti a vychovala celkem 4 děti. Nejstarší bratr Josef je řezbářem ve Sloupě, okr.[es] Blansko. Sestra Marie, doposud svobodná, pracuje u rodičů. Nejmladší bratr Jaromír je knězem a působil ve Šlapanicích u Brna. Jaromír je t.[oho] č.[asu] ve vazbě StB v Brně. Po vychození gymnázia jsem šel do kláštera Tovaryšstva Ježíšova na Velehradě. V r.[oce] 1933 jsem skládal v Praze maturitu, po skončení jsem studoval filozofii a teologii a v r.[oce] 1940 jsem byl vysvěcen na kněze. Potom jsem byl několik měsíců zpovědníkem na Hostýně[318], pak kaplanem na Velehradě a od r.[oku] 1944 jsem v Praze u sv.[atého] Ignáce řeholním knězem. Od

315 Dokument je na každej strane vlastnoručne podpísaný: *„Četl František Mikulášek."* Od druhej strany sa každá z nasledujúcich strán začína podčiarknutým textom: *„Pokračování v zápise o výpovědi s Mikuláškem Frant.*[iškem]*."*

316 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Šoušuvce"*. Správne *„Šošůvce"*. Takto to bolo opravené v celom dokumente.

317 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Blánsko"*. Správne *„Blansko"*. Takto to bolo opravené v celom dokumente.

318 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Ostýně"*. Správne *„Hostýně"*.

r.[oku] 1933 – 1936 jsem byl v Pullachu[319] u Mnichova v Bavorsku, kde jsem studoval, jak uvedeno, filozofii. V r.[oce] 1937 – 1938 jsem byl na studiích v Rakousku v Innsbrucku[320]. Politicky organizován nejsem a nikdy jsem nebyl. Můj otec a nejstarší bratr Josef jsou organizováni u Čsl. strany lidové. Otec byl již u strany před válkou a bratr od r.[oku] 1945. Matka a ostatní sourozenci nejsou a nebyli politicky organizováni. Osvobozovacích bojů proti nacistům jsem se já ani žádný z rodiny nezúčastnil.

Kdy začal Váš boj proti straně KSČ a jakým způsobem jste jej prováděl?

Můj politický boj proti KSČ začal v r.[oce] 1945. Neprováděl jsem jej v politických stranách, nýbrž jen svou kněžskou a církevní činností. V časopise „Dorost" jsem vždy propagoval zásady, které se příčí straně KSČ, totiž zásadu soukromého vlastnictví a jiné katolické zásady, které jsou se zásadami KSČ v rozporu. Prací mezi katolickou mládeží jsem zabraňoval sjednocení veškeré mládeže s SČM, jak si jej přála strana KSČ. Při exerciciích jsem zdůrazňoval, že komunisté se školí, tedy i katolíci, že se musejí školit. Zmínkou o spisech min.[istra] Nejedlého[321] proti náboženství jsem budil anebo posiloval dojem, že strana KSČ je proti náboženství.

Bylo Vám známo, že bojem proti KSČ postupujete proti lidově demokrat.[ickému] zřízení a proti dělnické třídě?

Ano, neměl jsem však osobně nikdy zášti, nebo nenávisti, ani proti dělnické třídě, ani proti lidově demokratickému zřízení a straně KSČ. Cítil jsem se však k tomuto boji zavázán svým katolicismem, svým kněžstvím a příslušností ke Katolické církvi a poslušností k církevní hierarchii.

Byl jste vyzván vysokou církevní hierarchií k boji proti lidově demokratickému zřízení a straně KSČ?

Přímo vyzván jsem byl arcibiskupem Beranem jen k tomu, abych se jako vedoucí katolické mládeže stavěl proti hromadnému vstupu katolické mládeže do SČM a proti sloučení Sdružení katolické mládeže s SČM. O zásadách, které jsem v časopise „Dorost" propagoval, jsem věděl, že jsou také zásadami církve a jejich představitelů. Jednal jsem podle

319 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Pulaku"*. Správne *„Pullachu"*.

320 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Insbruku"*. Správne *„Innsbrucku"*.

321 Zdeněk Nejedlý (1878 – 1962), český historik, muzikológ a politik sa narodil 10. februára 1878 v Litomyšli. Vďaka sympatiám ku KSČ mu členovia tejto strany pomohli k emigrácii, preto sa v roku 1939 dostal do Sovietskeho zväzu. Tu konečne vstúpil do komunistickej strany a pôsobil ako profesor dejín západných a južných Slovanov na Lomonosovovej univerzite v Moskve. Po návrate do Československa bol v rokoch 1945 – 1953 striedavo na čele dvoch ministerstiev, školstva a osvety a ochrany práce a sociálnej starostlivosti. Ako minister školstva síce presadzoval reformu školstva, ale komunistom sa tento plán podarilo naplniť podľa ich predstáv až po prevrate vo februári 1948. Od januára do septembra 1953 bol námestníkom predsedu vlády, potom bol naďalej ministrom, ale už nespravoval konkrétny rezort. V rokoch 1946 – 1954 bol aj členom ÚV KSČ. V roku 1952 sa stal prezidentom Československej akadémie vied. Zomrel 9. marca 1962 v Prahe. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

výchovy, které se mi dostalo během mých studií na řádovém gymnáziu a řádových školách filozofické a teologické.

Uveďte konkrétně, jak jste postupoval v časopise „Dorost" proti KSČ a kdo byl jeho redaktorem?

V časopise „Dorost" jsem hájil opačné názory, nežli má strana KSČ, totiž zásadu soukromého vlastnictví a jiné názory, jež vyplývají z katolicismu. Redaktorem časopisu „Dorost" byl nejdřív […][322] Adolf Kajpr, pak byl jen odpovědným a já vedoucím redaktorem a od r.[oku] 1947 do konce r.[oku] 1948 jsem byl sám odpovědným redaktorem.

Postupoval jste tak v časopise „Dorost", který sloužil k výchově katolické mládeže až do r.[oku] 1948?

Ano. Od únorových událostí r.[oku] 1948 jsem se ovšem vyhýbal otevřeným sporům mezi názory strany KSČ a názory církve, ale stále jsem názory církve podával. Na příklad názor o soukromém vlastnictví, o soukromém podnikání a názor státu a jeho pravomoci. Když byl koncem r.[oku] 1948 časopis zastaven, věnoval jsem se výchově katolické mládeže jen svou kněžskou prací.

Kým jste byl pověřen k vedení katolické mládeže?

K vedení katolické mládeže jsem byl pověřen arcibiskupem Beranem a svým představeným patrem Šilhanem.

Jaké Vám dal arcibiskup Beran nebo Váš představený Páter Šilhan směrnice k vedení katolické mládeže?

Od arcibiskupa Berana jsem dostal kromě jmenované zásady, abychom se neslučovali s SČM, jen všeobecná povzbuzení, abych vedl mládež k častému přijímání a náboženskému vzdělání a uvědomění. Jednou mi vytýkal, že si málo všímáme mládeže dělnické.

Páter Šilhan mi několikrát radil, abych rozdělil mládež podle pohlaví, protože prý v žádné jiné zemi není katolická mládež sdružená dohromady, nýbrž má zvláštní organizace pro jinochy a zvláštní pro dívky.

Uplatňoval jste svůj vliv v mládeži jako kněz a vedl jste ji proti SČM a proti KSČ?

Když se mne zvláště po únoru 1948 tázaly jednotlivé spolkové skupiny Sdružení katolické mládeže, mají-li přejít jako celek do SČM, opakoval jsem jim rozhodnutí arcibiskupa Berana, aby jako celek nepřestupovaly. Tím jsem jim tedy ve vstupu do SČM bránil. Proti KSČ jsem mládež vedl nanejvýš nepřímo, ale již ani ne tak jako v časopisu Dorost, totiž hlásáním zásad, které by byly se zásadami KSČ v rozporu, nýbrž nanejvýš tím, že jsem posiloval jejich katolické uvědomění, které vidělo většinou protiklad v tom být katolíkem a přitom komunistou.

Byl jste si vědom, že takovou výchovou mládeže jste brzdil vývoj socialismu a učil ji nenávisti proti lidově demokratickému zřízení?

Ano. Dnes po vysvětlení a dobrém uvážení jsem si vědom, že jsem tím brzdil vývoj k socialismu a nepřímo a nevědomky vedl i k nenávisti k lidově demokratickému zřízení Sdružení katolické mládeže. Když se SČM již začalo prosazovati v místech, kde bylo dříve

322 Vynechané slovo *„redaktorem"*.

Sdružení katolické mládeže, zrušil na podzim r.[oku] 1948 arcibiskup Beran Sdružení katolické mládeže, aby katolická mládež nebyla převedena do SČM.

Byl jste vyzván některým z Vašich představených k jiné činnosti, kde jste mohl uplatňovat svůj proti lidově demokratický postoj?

Na podzim r.[oku] 1948 jsem byl pozván prelátem Švecem na schůzi Katolické akce, kterou vedl s pověření arcibiskupa Berana. Žádal mne, abych převzal starost o exercicie. Měl jsem zkoumat, mohl-li by být zřízen nový exerciční dům, a pomáhat exercicím, které se v dosavadních exercičních domech konaly. Vzal jsem tento úkol. Nový exerciční dům nebyl zřízen žádný, ale konaly se exercicie v dosavadních. Sám jsem některé z nich dával a při jedněch z nich poznámkami totiž polemikou se spisem min.[istra] Nejedlého o náboženství a poznámkou, že komunisté velmi mnoho čtou a obětují mnoho času na své školení, že tedy i katolíci se musejí školit a vzdělávat, jsem ještě zdůraznil skrytě protikomunistický ráz exercicií.

Žádala na Vás Vaše církevní hierarchie zprávy o průběhu exercicií neb zprávy podobného i jiného druhu, jichž používala k informaci Vatikánu?

O exercicií[ch] a jiných pracích na příklad rekolekciích jsem musel svým představeným podávat po návratu všeobecnou zprávu, kolik bylo účastníků a jaký byl průběh. Jinak jevili představení zájem jen o postoj kněžstva, na příklad zda četli pastýřské listy anebo ne, kterého mohli použít k informaci Vatikánu. Jiné zprávy jsem nikdy nikomu nepodával.

Které pastýřské listy jste dostal a které z nich jste z kazatelny četl a na čí příkaz?

Sám jsem četl z kazatelny ze svého vlastního rozhodnutí, jako zástupce představeného, tehdy právě nepřítomného, společný pastýřský list biskupů v červnu 1949, kde byla exkomunikace proti těm, kteří by souhlasili s Katolickou akcí a bylo poukazováno na ústavu z r.[oku] 1945 o náboženské svobodě a bylo řečeno, že tato svoboda je porušována, protože se začíná soupis církevního majetku. Proti tomuto soupisu se měli faráři postavit. Slyšel jsem u nás z kazatelny číst stručnější list pražského arcibiskupa, který četl páter Plaček se mnou jako jeho zástupcem. Později o tom byl sepsán protokol. V jídelně u nás se četli oběžníky biskupů o slibu kněží a o matrikách. Z kazatelny se naposled četl list pražského arcibiskupa o podmínkách získávání odpustků v milostivém létě. Nepamatuji se, kdo naposledy list pražského arcibiskupa četl, zdali Páter Plaček nebo Kajpr.

Kde byly pastýřské listy rozmnožovány, neb kým Vám byly doručeny?

Mně samému byl doručen jen pastýřský list z června 1949, jejž za mé nepřítomnosti přinesl do sakristie[323] nějaký hoch, který řekl kostelníkovi, že ho posílá důstojný pán Drapela[324] z Litoměřic. Ostatní listy a oběžníky nebyly doručeny mně, viděl jsem je jen u Pátera Plačka. Kde byly rozmnožovány, nevím.

323 V pôvodnom texte je nesprávne *„zákristý“*. Správne *„sakristie“*.

324 Viktor Josef Drapela (1922 – ?), český rímskokatolícky kňaz v Litoměřiciach, narodil sa 5. júla 1922 v Kralupech nad Vltavou. Ako novokňaz bol k 1. augustu 1947 menovaný za II. kaplána v Litoměřiciach. Je o ňom známe, že bol aktívny v Katolíckej akcii. Kvôli protikomunistickým postojom bol prenasledovaný, preto utiekol z Československa a žil v USA. ABS, f. A 34, inv. j. 1750,

Bylo Vám známo, že pastýřské listy byly vydávány proti vládě a jejím nařízením?

Ano, četl jsem je však přece proto, že biskupové to poroučeli a sami se v jednom z těchto listů odvolávali na poslušnost, kterou jsme jim zavázáni.

Vypovězte podrobně, co víte o sbírce ve prospěch katolického studentstva konané v Praze?

O sbírce katolické konané v Praze […][325] v prosinci 1949 vím toto:

Tuto sbírku konávala pražská konzistoř a ostatní konzistoře každý rok. Ta také a ostatní diecézní konzistoře s penězi této sbírky disponovaly spolu s katolickými organizacemi. Sbírka byla zapsána i v loňském kněžském direktáři, že se má konat. Poněvadž však katolické organizace byly zrušeny, ptali se mne někteří faráři, co s touto sbírkou v tomto roce. Radil jsem se o tom s patrem Šilhanem a s jeho souhlasem jsem na dotazy odpověděl, ať sbírku udělají nebo ne podle vlastního uvážení a udělají-li ji, ať s penězi naloží podle svého mínění, nebo je ponechávají na faře, až konzistoř o těchto rozhodne. To jsem vzkázal faráři ve Strašnicích, faráři u sv.[atého] Matěje a řekl faráři a kaplanovi na Vinohradech. Kolik vynesly sbírky na jmenovaných farách, mně není známo, ale vím, že byly použity na opravu kostelů. U nás, t.[o] j.[est] u sv.[atého] Ignáce, vynesla sbírka pro katolické studenty něco přes 3.000,- Kčs, které byly použity na rozkaz Pátera Plačka k nákupu různých náboženských knih.

Co chcete uvést na konci své výpovědi?

Celá má činnost proti lidově demokratickému zřízení vyplývá z mé výchovy a mého začlenění do církve. Byl jsem vychován v jiných názorech na stát a na společné zřízení, než jak je hlásá komunismus. Za studií jsem byl seznámen s tím, že církev komunismus odsoudila. Moje činnost proti KSČ a proti lidově demokratickému zřízení čsl. republiky je vlastně jen jediným úsekem boje Katolické církve s komunismem. Tento boj církve vyplývá jednak z jejích zásad, jednak i ze směrnic určovaných Vatikánem.

Více nemám, co bych k případu ještě podotkl.

Zápis byl přečten, shledán správným a podepsán.

Vyslýchající:	Svědek:	Vyslechnutý:
Michálek (?)[326]	[…][327]	František Mikulášek[328]

kart. 361. Orientační zpráva o vatikánské špionáži. 1957 – 1958. Příloha k orientovce o vatikánské špionáži. Známí kněží československého původu v zahraničí.

325 Vynechané slovo *„konané“*.

326 Podľa podpisu pravdepodobne Josef Michálek, ktorý sa však priznal iba k tomu, že spolu s Vlastimilom Volkánom tvorili dvojicu vyšetrovateľov, ale už si nepamätal, koho konkrétne z desiatich rehoľníkov vyšetrovali. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Vlastimila Volkána. Praha 12. 5. 1965.

327 Podľa podpisu je to pravdepodobne Vlastimil Volkán, ktorý sám priznal, že spolu s Josefom Michálkom Františka Mikuláška vyšetroval. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Josefa Michálka. Praha 15. 5. 1965.

328 Vlastnoručný podpis.

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 6 strán, 6 listov, podpísaný, A4.

3.6.2

1950, 23. marec, Praha. Dodatok k zápisu o výpovedi s obvineným Františkom Mikuláškom na KV ŠtB Praha.

Krajské velitelství státní bezpečnosti — Dne 23. března 1950.
Praha.

Dodatek protokolu

sepsaný dnešního dne u zdejšího velitelství v Ruzyni s obviněným:
František Mikuláškem,

řeholní kněz řádu Tovar.[yšstva] Ježíšova, nar.[ozen] 24. 4. 1913 v Šošůvce[329], okr.[es] Blansko[330], bytem v Praze II, Ječná č[íslo] p.[opisné] 505/2, který byl obeznámen s předmětem výslechu, vypovídá:

K osobě:

V září 1933 jsem odejel do Pullachu u Mnichova v Bavorsku[331] konat řádová filozofická studia. Bylo to v době, kdy Hitler[332] se ujímal moci. V Pullachu[333] jsem byl do června r.[oku] 1936 na studiích, která jsem z filozofických předmětů skončil a vrátil se zpět do Prahy. V září 1937 jsem byl poslán řádem na teologická studia do Innsbrucku[334] v Rakousku, kde jsem přečkal Hitlerův agresivní útok na Rakousko. V červenci 1938 jsem odejel pokračovat v teologických studiích do Holandska. Po jednoročním pobytu tamtéž jsem odejel do Belgie, abych tam studia dokončil. V květnu 1940 přišel Hitlerův útok na Holandsko, Belgii

329 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Šotůvce“*. Správne *„Šošůvce“*.

330 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Blánsko“*. Správne *„Blansko“*.

331 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„V září 1950 jsem odejel do Kulaku u Mnichova v Bavorsku“*. Študovať filozofiu určite nemohol ísť v septembri 1950, lebo podľa jeho vlastných vyjadrení filozofiu študoval po zložení maturity, teda po roku 1933 (Dokument 3.6.1.). Miesto štúdia sa volalo Pullach. Správne teda má byť *„V září 1933 jsem odejel do Pullachu u Mnichova v Bavorsku“*.

332 Adolf Hitler (1889 – 1945), nemecký kancelár a diktátor, ktorý vyvolal II. svetovú vojnu. V januári 1933 sa stal kancelárom. Následne zrušil republiku, vyhlásil sa za vodcu nemeckého národa a ďalej propagoval rasizmus, antisemitizmus a nadradenosť germánskej rasy. Vojenskou mocou dobyl okolité krajiny, napadol Sovietsky zväz, vstúpil do vojny aj s USA. Niekoľkokrát bol obeťou neúspešného pokusu o atentát. Po prehratej vojne dňa 30. apríla 1945 spáchal samovraždu.

333 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Kulaku“*. Správne *„Pullachu“*.

334 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Insbruku“*. Správne *„Innsbrucku“*.

a Francii, při kterém jsem byl zajat a transportován do internačního tábora, který byl zřízen pro příslušníky komunistických stran, kteří bojovali ve Španělsku. Tábor byl zřízen u Perpignanu, kde jsem se po dobu svého dvouměsíčního pobytu s nikým neseznámil. Odtud odejel jsem společně s Belgičany nazpět do Belgie, města Louvain[335]. V Louvain[336] jsem dokončoval studia teologická a v listopadu r.[oku] 1941, když jsem studia skončil, jsem se vrátil do Prahy.

Zápis byl přečten, shledán správným a podepsán.

Vyslýchající:	Svědek:	Vyslechnutý:
Michálek (?)[337]	[…][338]	František Mikulášek[339]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

3.7 JOSEF SILVESTR BRAITO

3.7.1

1950, 18. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Josefom Braitom na KV ŠtB Praha.[340]

Krajské velitelství státní bezpečnosti
v Praze.

Or I/VII 31/50[341]
8

Dne 18. března 1950.

Pst I 454/50[342]
8

335 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Lovaně“*. Správne *„Louvain“*.

336 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Lovaně“*. Správne *„Louvain“*.

337 Podľa podpisu pravdepodobne Josef Michálek. Pozri dokument 3.6.1.

338 Nečitateľný podpis. Podľa podpisu je to pravdepodobne Vlastimil Volkán. Pozri dokument 3.6.1.

339 Vlastnoručný podpis.

340 Dokument je na každej strane s textom četl vlastnoručne podpísaný: *„Josef Silvestr Braito.“*

341 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

342 Registratúrna značka Štátnej prokuratúry v Prahe s číslom spisu z podacieho denníka bola dopísaná rukou do pravého horného rohu.

Zápis o výpovědi obviněného:

Byl předveden k výslechu:

Josef Silvestr Braito,

řeholní kněz řádu „dominikánů“. Posledně bytem v Olomouci, Slovenská, 14.
Narozen 14. 6. 1898 v Ruščuku v Bulharsku.
Matriční úřad: Ruščuk, římskokatol.[ický] farní úřad.
Branný poměr: neodveden.
Školní vzdělání: Gymnázium, teologická universita v Římě a v Turné v Belgii.
Náboženství: římskokatolické.
Státní příslušnost: čsl.
Národnost: česká, původem však Ital.
Rodiče: Maxmilián Mayr a matka Klementina Braito
nemanželský syn, oba jsou zemřelí.
Příslušný: Olomouc.
Majetkové poměry: nemajetný.
Organizován: bez politické příslušnosti.
Stav: svobodný.
Totožnost zjištěna dle občanské legitimace,

byl seznámen s předmětem výslechu a upozorněn na to, aby jen pravdu vypovídal, uvádí:

K osobě: Narodil jsem se v Ruščuku v Bulharsku, kde jsem byl až do svých pěti let. Otec byl inženýrem a s mou matkou nebyl v manželském stavu. R.[oku] 1903 se oba rozešli a mne se ujala naše služebná Anna Merhautová, která si mne odvezla do Prahy. V Praze jsem vychodil 5ti třídní obecnou školu a potom jsem vystudoval akademické gymnázium v Praze. Po studiích na gymnáziu jsem vstoupil do řádu „dominikánského“ v Olomouci, kde jsem studoval 3 roky. V r.[oce] 1921 jsem odejel na studie do Říma, která jsem musel přerušiti ze zdravotních důvodů. Dostudoval jsem v r.[oce] 1929 a byl jsem jmenován profesorem na řádovém učilišti „dominikánů“ v Olomouci. Ještě bych chtěl upozorniti, že jsem byl též v r.[oce] 1922 až v r.[oce] 1925 na studiích v Belgii (město Tournai). V r.[oce] 1931 a 1932 jsem působil jako kazatel v kostele u sv.[atého] Jiljí (Staré Město, Husova třída). Potom jsem se zase vrátil do Olomouce, kde jsem působil až do dnešních dnů. Za okupace jsem byl profesorem na výpomocném teologickém učilišti v Olomouci. V poslední době jsem byl profesorem na „dominikánském“ učilišti a lektorem mystiky na Teologické fakultě v Olomouci. Byl jsem též zpovědníkem a kazatelem na různých místech republiky. V době okupace mne Němci považovali za Itala, a proto jsem pravděpodobně nebyl nijak od nich perzekuován.

Spolková a politická činnost: Nebyl [jsem] členem žádné politické strany, jakož žádných jiných spolků.

K věci: Již odedávna jsem přesvědčen o tom, že je nutné bojovat proti marxismu-leninismu, který jest smrtelným nebezpečím pro náboženství. Na lidově demokratický režim jsem se díval jako na nepřátelský, ježto se opírá ve své ideologii o marxismus-leninismus. Krátce po r.[oce] 1945 jsem si začal uvědomovati, že se v naší republice začíná v praxi prováděti marxisticko-leninská zásada, t.[o] j.[est] zestátnění a znárodňování průmyslu jakož i jiných prostředků. Byl jsem si vědom, že nutně dojde za těchto podmínek i na majetek církve, opravuji na spor církve se státem.

Ve svém působišti jsem byl znám jako velmi vážená osoba, a proto se na mne začali obraceti někteří lidé, co já říkám dnešní době, jak to asi bude vypadat, jak to dopadne a t.[ak]d.[ále]. Tím jsem se v podstatě dostal do politické působnosti, ač jsem to v počátku neměl v úmyslu dělati. Hovořil jsem s různými lidmi, kterým jsem říkal, že tenhle režim se neudrží, že přijde zvrat a že je nutno se na to připravovati. Počet osob, se kterými jsem takto mluvil, nemohu udati, ježto se jedná o větší počet interesovaných. Jednou jsem jel ve vlaku, kde si jeden spolucestující stěžoval na dnešní poměry, že už nejsou vtipy na vládu, jako to mohlo být dříve. Já jsem mu odpověděl, že vláda je si toho také vědoma, a proto vypsala 3 ceny na nejlepší vtip na sebe, 5, 10 a 15 let, při čemž jsem mu řekl, aby si z nich vybral. V debatách jsem mluvil i jinými narážkami proti stávajícím poměrům. Jsem si vědom, že tímto způsobem jsem šířil nedůvěru v lidově demokratický režim a nepravdivé zprávy.

V roce 1946 jsem vešel ve styk s Katolickou informační službou v Paříži, řízenou dominikány, s jejímiž členy jsem byl ve styku již za své doby studií v Belgii. Ústředna „CENTRE D'INFORMATIONS CATHOLIQUES" v Paříži mě tehdy požádala, abych občas podával do Paříže zprávy o Československu, o jeho poměrech politických i hospodářských, náboženských i kulturních, jakož i zprávy různého druhu. Já jsem této žádosti vyhověl a poslal jsem postupně asi 11 zpráv. Dnešního dne si již nepamatuji přesná data, kdy jsem zprávy odesílal, ale vím, že to bylo v intervalech 6 týdnů až 3 měsíce za sebou. Ve zprávách jsem uváděl, jak se v Československu vyvíjí situace, jaké jsou poměry hospodářské, jak zde probíhá stávající spor církve se státem. Dále jsem psal o politických stranách zejména o Komunistické straně Československa, jak na její politiku reagují masy občanstva, jaká je pracovní morálka mezi dělnictvem, též i mezi jinými pracujícími složkami. Dále jsem informoval ve zprávách o tom, že ze strany veřejných úřadů není pochopení pro Katolickou církev a že zde je činěn nátlak na věřící a hlavně kněžstvo, aby se podřídili výhradně zájmům státu. Komunistickou stranu Československa jsem obviňoval jako iniciátorku protikatolického hnutí, při čemž jsem uvedl některé konkrétní události, jako na př.[íklad] „Případ arcibiskupa Dr. Josefa Berana", ve kterém jsem oznamoval, že veliká většina kněží i věřících stojí pevně za stanoviskem pražského arcibiskupa. Dále jsem psal, že Komunistická strana Československa má mezi svými členy mnoho lidí, kteří se za „komunisty" pouze vydávají, ale ve skutečnosti jsou protikomunistického zaměření. Použil jsem přirovnání, že jsou jako ředkvičky, t.[o] j.[est] navrch červení, vespod bílí. Dále jsem posílal ještě různé zprávy jiné, které si již pro časový odstup dnes konkrétně nepamatuji. Jsem si vědom, že jsem se tímto těžce provinil proti lidově demokratické republice a že jsem ji poškozoval tím,

že jsem nepřátelské propagandě usnadňoval možnost štváti proti lidově demokratickému režimu v Československu.

Ještě před únorovými událostmi v Československu jsem dostal do ruky první protistátní letáky vydané kanceláří Katolické akce v Olomouci, Na Hradě 2. Pamatuji si, že jsem dostal tehdy pouze do ruky jeden leták, který jsem po přečtení spálil. Když potom v době po únorových událostech se spor mezi církví a státem prohluboval, dostal jsem do ruky několik druhů letáků protistátního obsahu, z nichž některé jsem po přečtení rovněž spálil a některé jsem dostal ve větším počtu a ty jsem rozdával mezi některé kněze, jakož i věrohodné a spolehlivé laiky. Chtěl bych k letákovým akcím dodati, že jsem měl několik druhů a větší počet letáků v rukou a nepamatuji si čísla, jaká množství to byla. Zdroje výroby těchto letáků udati přesně nemohu, ale domnívám se, že to byl tiskař Svoboda z Val.[ašského] Meziříčí na Moravě.[343]

K „Únorovým událostem" bych chtěl podotknouti: Já jako ideologický pracovník jsem si tehdy řekl, že nastává těžká doba a že komunisté začínají ovládat rozhodující pozice ve státě a že bude potřeba veliké vypětí sil, abychom tomuto nebezpečí dovedli a mohli čeliti. Věděl jsem, že pozice Katolické církve za těchto okolností začínají býti vážně ohroženy. Z těchto faktů jsem vyšel a rozhodl jsem se dáti k dispozici v boji proti komunismu v ČSR všechny svoje schopnosti. Protože moje hlavní působiště v politickém dění jsem považoval na linii ideologické a pracoval jsem nejvíce po této stránce. Působil jsem na různých přednáškách, kroužcích a to vždy ve smyslu proti marxisticko-leninském, což jsem považoval jako moji hlavní zbraň proti stávajícímu režimu lidové demokracie. Protože jsem dobrý řečník a znalý náboženské filozofie, jen málo kdy se mi stalo, že by mě mohl někdo při mých přednáškách nějak vážně oponovat. Tímto způsobem jsem usiloval získati pro věc církve pokud možno největší počet stoupenců a současně jsem sledoval zanésti nevíru v uskutečnění marxisticko-leninských zásad, přenesených do vývoje lidské společnosti. Své přednášky jsem vždycky ovšem praktikoval tak, abych[344] nemohl býti konkrétně obviněn z toho, že jsou zaměřeny proti stávajícímu státoprávnímu zřízení.

343 Na základe agentúrnej správy tajného informátora Štátna bezpečnosť 27. decembra 1947 rozbehla vyšetrovanie činnosti kláštora dominikánov v Prahe. Dňa 2. februára 1948 sa v správe z provenience Štátnej bezpečnosti o Josefovi Silvestrovi Braitovi uvádza, že je veľmi aktívny v oblasti Katolíckej akcie, zvlášť v sekcii pre mládež, ktorej koná prednášky. Bol hodnotený ako výborný rečník, ideológ Katolíckej akcie a obľúbený vo vatikánskych kruhoch. Ďalej správa uvádza: *„Stává zde důvodné podezření, že jest spolupracovníkem vatikánské zpravodajské služby, ale k jeho usvědčení chybí faktické důkazy. Velmi aktivně se zůčastňuje práce v lidové straně, která na Moravě, hlavně v okolí Olomouce vyvíjí velkou činnost politickou, nejen svými organisacemi strany, ale i prostřednictvím zájmových spolků a sdružení, obrací se na veřejnost s cílem dosáhnouti co možno největšího volebního výsledku. Dr. Braito byl iniciatorem letákové akce „Obrana záhřebského arcibiskupa Dr. Stepinace". Účelem této letákové akce bylo vyvolat neklid u nás a rozdělit veřejné mínění o otázce, která je věcí spojeneckého státu."* ABS, f. 305. 389-1. Odpoveď Odboru III-A Štátnej bezpečnosti na Ústredňu Štátnej bezpečnosti v Prahe vo veci reakčnej skupiny v kláštore dominikánov v Prahe I. na Husovej ulici číslo 8. Praha 2. 2. 1948. Z administratívneho protokolu Josefa Braita sa však zdá, akoby vyšetrovatelia o tomto dokumente vôbec nevedeli.

344 Pôvodne bolo *„aby jsem"*.

Jsem si vědom, že jsem se dopustil těžkého provinění na lidově demokratické republice a z hloubi duše toho dnes lituji. Na svoji obhajobu bych chtěl říci, že jsem byl plně poslušen pokynů Vatikánu, jehož mluvčím v Československu je katolický episkopát. Byl bych rád, ~~kdyby se mohl,~~[345] kdybych mohl svá provinění nějakým způsobem napraviti. Proto bych prosil, aby mi byla dána možnost.

Skončeno, přečteno a po schválení podepsáno.

[…][346]	[…][347]	Josef Silvestr Braito[348]
Cm:	Svědek:	Vyslýchaný:

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 5 strán, 5 listov, podpísaný, A4.

3.8 JÁN IVAN MASTILIAK

3.8.1

1950, 16. marec, Praha. Zápis o výpovedi obvineného Jána Mastiliaka na KV ŠtB v Prahe.[349]

Krajské velitelství státní bezpečnosti
v P r a z e

V Praze, dne 16. března 1950.

Or I/VII 31/50[350]
9

345 Text je prešikrtnutý v pôvodnom texte.

346 Nečitateľný podpis. Podľa podpisu je to pravdepodobne Václav Hrabák, ktorý sám priznal, že Josefa Silvestra Braita vyšetroval. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Václava Hrabáka. Praha 11. 5. 1965.

347 Nečitateľný podpis. Podpis je podobný ako pri svedkovi vyšetrovania Augustina Machalku, teda mal by to byť Miloš Hrabina. Ten sa však priamo k vyšetrovaniu Braita nepriznal. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Miloša Hrabinu. Praha 18. 5. 1965.

348 Vlastnoručný podpis.

349 Dokument je na každej strane vlastnoručne podpísaný: *„Četl Dr. Jan Mastilák."* Od druhej strany sa každá z nasledujúcich strán začína podčiarknutým textom *„pokračování ve výpovědi Jana Mastiláka"*.

350 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

Pst I 454/50[351]
9

Zápis o výpovědi obviněného:

byl předveden k výslechu:

Dr. Jan Mastilák[352],

bytem v Obořišti, okres Dobříš, č.[íslo] 1.
narozen: 5. listopadu 1911 v Nižním Hrabovci okres Vranov nad Topľou[353].
matriční úřad: Nižní Hrabovec.
povolání: řeholní kněz
branný poměr: vojín v náhr.[adní] zál.[oze]
školní vzdělání: obecná, 8 tř.[íd] klas.[ického] gymn[ázia] s maturitou, licenciát teologie v Římě a Praze, doktorát Papežského východního ústavu,
náboženství: řeckokatolické.
státní příslušnost: ČSR.
národnosti: slovenské.
rodiče: Mikuláš a Anna roz.[ená] Poláková, bytem v Nižním Hrabovci, okres Vranov nad Topľou.
majetkové poměry: žádné.
příslušný: Nižný Hrabovec, okr.[es] Vranov [nad]/Topľou.
organizován: nikde.
stav: svobodný.
totožnost: zjištěna orgány StB Praha.

byl obeznáme[n] s předmětem výslechu a upozorněn na to, aby jen pravdu vypovídal, udává:

K osobě: Narodil jsem se, jak shora uvedeno, jako syn dělníka Mikuláše Mastiláka. Matka pochází z deputátnické rodiny a z tohoto manželství byly 3 děti. Z těchto žije jen bratr Michal, který je t.[oho] č.[asu] správcem školy ve Švedláru na Slovensku. Druhé děti zemřely. Rodiče asi před rokem 1907 odejeli do Ameriky, kde se narodil bratr se sestrou.

351 Registratúrna značka Štátnej prokuratúry v Prahe s číslom spisu z podacieho denníka bola dopísaná rukou do pravého horného rohu.

352 Jeho priezvisko sa v dokumentoch vyskytuje v rôznych podobách. V odpise rodného listu z 8. novembra 1930 je uvádzané priezvisko Mastiľak, v cestovnom pase vydanom 5. mája 1969 je priezvisko Mastiliak, v úmrtnom liste je Mastiľák. Na dokumentoch z pobytu v Obořišti sa jeho priezvisko vyskytuje aj v ďalších verziách, napríklad Mastilák, Mastyľák, Mastylák či Mastylak.

353 V pôvodnom texte je nesprávne *„Toplou“* a tiež *„Teplou“*. Správne *„Topľou“*, čo bolo opravené v celom texte administratívneho protokolu.

Matka se vrátila z Ameriky asi v r.[oce] 1911 a otec zůstal v Americe, kde pracoval v továrně, a kde asi v r.[oce] 1914 zemřel. Vychodil jsem obecnou školu v Nižním Hrabovci a v r.[oce] 1922 jsem odešel do juvenátu řehole redemptoristů, tehdy ve Hlučíně ve Slezsku, kam tehdy redemptoristé přišli. V juvenátě v Hlučíně jsem byl 2 roky a přitom jsem chodil na státní gymnázium a po 2 letech, v roce 1924, kdy se juvenát stěhoval do Libějovic u Vodňan v jižních Čechách, jsem pokračoval ve studiu. Ve Vodňanech jsem byl 4 roky a soukromě studoval gymnázium. V r.[oce] 1928 až 1929 jsem vykonal 1 rok řeholního noviciátu ve Stropkově na východním Slovensku. Po noviciátě jsem byl poslán do Obořiště u Dobříše, kde jsem studoval teologii a z počátku doplňoval některé předměty gymnaziální. Studia v Dobříši trvala 6 let, to je do r.[oku] 1935. Poté jsem opustil Obořiště již jako vysvěcený kněz a dne 1. října 1935 jsem nastoupil vojenskou službu jako vojín náhradní zálohy. Z toho jsem sloužil 2 měsíce v Košicích v nemocnici a dále v Praze-Karlíně ve škole pro důstojníky duchovní služby v záloze. Tuto školu jsem však pro nemoc nedokončil. Poté jsem se připravoval v Praze na maturitu, kterou jsem složil v Praze na Jiráskově gymnáziu v r.[oce] 1937. V říjnu 1937 jsem byl poslán od svého provinciálního představeného do Říma na vyšší teologická studia s určením studovati na Papežském východním ústavě a na Papežské univerzitě. V Římě jsem studoval do r.[oku] 1944 a vystudoval jsem Papežský východní ústav s nejlepším prospěchem a Gregoriánskou univerzitu s prospěchem druhého stupně. Koncem března 1944 jsem odejel z Říma na Slovensko a od dubna 1944 jsem byl v Podolínci pod Vysokými Tatrami. V prvních dnech osvobození Slovenska sovětskou armádou jsem dělal tlumočníka v Podolínci (v lednu 1945). Koncem února 1945 jsem odejel do Michalovců, kde jsem byl představeným řeckokatolického domu. Po osvobození celé Československé republiky a kdy byly obnoveny styky s Prahou, byl jsem představeným provincialátu[354] Dr. Suchomelem[355] vyzván k nastoupení do Obořiště u Dobříše. V Obořišti působím jako lektor bohosloveckého ústavu.[356]

354 V pôvodnom texte je nesprávne *„provinciátu“*. Správne *„provincialátu“*. Kongregácia najsvätejšieho Vykupiteľa, populárne nazývaná redemptoristi, je organizačne rozdelená do regiónov, provincií, viceprovincií a régií. Provincialát je miesto, kde sídli riadenie provincie. Pozri: http://www.redemptoristi.nfo.sk/?page_id=4

355 František Assiský Suchomel (1893 – 1972), český redemptorista, narodil sa 7. novembra 1893 v Třech Dvoroch. Rehoľné sľuby zložil 2. augusta 1914 a za kňaza bol vysvätený 18. júla 1920. Bol profesorom a prefektom študentov v seminári redemptoristov v Obořišti, potom pražským provinciálom (1939 – 1950 ?). V roku 1950 bol internovaný a po zatknutí Štátnou bezpečnosťou ho Krajský súd v Jihlave 5. júna 1953 odsúdil na 24 rokov väzenia. Bol obvinený z vlastizrady a špionáže, lebo podľa obžaloby pomáhal v ukrývaní utečencov a spolu s ďalšími predstavenými reholí sa vzoprel novým štátnym zákonom, ktoré sa týkali cirkvi. Zomrel 10. januára 1972 a pochovaný je na Červenke. ARM, f. Parte a nekrológy. František Suchomel.

356 Ján Mastiliak prišiel do seminára redemptoristov v Obořišti v pondelok 10. septembra 1945. Predstavení mu okrem vyučovania dogmatiky a orientálnych predmetov zverili aj prednášky z asketiky, filozofie a psychológie, učil aj jazyky – ruštinu a angličtinu, a bol tiež krátko sociom študentov.

K věci: Jako chlapec jsem ministroval. V pozdější době, v r.[oce] 1922 přišli na východní Slovensko redemptoristé s úkoly pořádati misie a získávati lid pro úkoly Katolické církve a dále získávati mládež pro svá učiliště. Na lid a na mládež působili slovy, že kdo chce studovati – i chlapci z chudých poměrů – může studovati v jejich učilištích a řádech. Po těchto jejich slovech jsem se přihlásil a studoval v jejich řádu. Během svých studií jsem se osvědčil jako dobrý a spolehlivý pro církev. Ze shora uvedených důvodů jsem byl poslán svým představeným Páterem Haderkou[357] do Říma s posláním studovati na Papežském východním ústavě. Pro toto studium jsem měl jako Slovan a jako znalec poměrů a jako řeckokatolík nejlepší předpoklady. V Papežském východním ústavu jsme byli informováni o potlačování církve a jejich představitelů ve východních zemích, zvláště v SSSR. Byli jsme seznámeni kromě jiného také s dějinami komunistického hnutí a s dějinami Velké Říjnové revoluce, abychom obeznámeni se stávajícími poměry mohli uskutečňovati záměry Vatikánu ve východních zemích, zvláště v Sovětském svazu. Tendencí tohoto ústavu bylo připraviti lidi, kteří by byli schopni podle pokynů Vatikánu a v souladu[358] s jeho politikou pracovati ve východních oblastech a připraviti cestu pro proniknutí církve římskokatolické do prostoru, kde ztratila svoje pozice. Je mi známo, že naším přáním a přáním našich církevních představených bylo uskutečnění změny státoprávních poměrů v SSSR a naše snahy v tomto směru vyúsťovaly v našem nepřátelském postoji vůči socialistickému zřízení v Sovětském svazu. Na Papežském východním ústavě jsem se dal zapsat v r.[oce] 1937 a do r.[oku] 1940 jsem tamtéž studoval, a usiloval jsem se o dosažení titulu doktora tohoto ústavu, poslední disertaci jsem složil v r.[oce] 1941, kdy jsem také dosáhl zmíněného doktorského titulu. V r.[oce] 1940 jsem se dal zapsati na Papežskou univerzitu Gregoriána a jelikož jsem nesložil disertaci, dosáhl jsem pouze licenciátu teologie, a to v r.[oce] 1941 a dále jsem studoval do r.[oku] 1942, studium jsem však nedokončil. Do roku 1944 jsem se dále připravoval pro svoji pozdější činnost a pracoval jsem na disertační práci. Téhož roku jsem dostal z generální kurie řádu pokyn, že pojedu na Slovensko, kde budu působiti v Michalovcích u řádu redemptoristů ve funkci představeného kláštera. Svými představenými jsem byl v důsledku současné situace na Slovensku, kdy byla německá armáda na ústupu a stávala obava z příchodu Rudé armády a s ní s rozšířením lidových a socialistických tendencí, instruován tak, abych po svém příchodu do Michalovců bedlivě sledoval vývoj situace na Slovensku z hlediska církevních zájmů a abych své představené o této situaci informoval. Z pověření svých řádových představených jsem zašel na Slovenské

357 Jan Nepomuk Haderka (1886 – 1958), český redemptorista, profesor a predstavený seminára redemptoristov v Obořišti, narodil sa 9. apríla 1886 v Jáchymove-Náklo. Rehoľné sľuby zložil 25. augusta 1904 a za kňaza bol vysvätený 17. júla 1910. V rokoch 1930 – 1939 bol aj pražským provinciálom. Ako predstavený redemptoristov v Československu poslal Ivana Mastiliaka na štúdiá do Ríma. Zomrel 13. júla 1958 v Charitnom domove na Moravci. ARM, f. Parte a nekrológy. Jan Haderka.

358 Pôvodne bolo *„souhlasu“*.

vyslanectví ve Vatikáně, kde jsem měl známé vyslance Sidora[359] a poradce ve věcech duchovních Msgr. Kapalu[360]. Ještě před touto svojí návštěvou jsem se s nimi při různých návštěvách a recepcích stýkal zvláště s vyslancem Sidorem a jejich prostřednictvím jsem byl dobře obeznámen se současnými poměry na Slovensku. Msgr. Kapala mne osobně odvedl na Německé vyslanectví ve Vatikáně a nevzpomínám si již přesně, nejednali-li jsme s vyslancem Braunem[361] v jeho bytě. Zde jsem po osobní intervenci Msgr. Kapaly byl velmi ochotně přijat a vyslanec Braun mi bez jakýchkoliv obstrukcí zařídil, že jsem dostal také povolení pro svoji cestu od Německého vyslanectví v Římě (resp.[ektive] od německých vojen.[ských] úřadů). Tato cesta byla umožněna tím způsobem, že jsem v tomto případě při své cestě dělal současně kurýra Slovenského vyslanectví při Vatikáně a také jsem při své cestě na Slovensko z Vatikánu převážel zapečetěný kufr, dále jsem od Sidora vyřizoval vzkazy určené jeho manželce. Vyslanec Sidor se postaral o můj odvoz zvláštním autem do Imoly u Bologně a odtud jsem po intervenci důstojníka, jenž jel v autě se mnou, mohl nastoupit do vlaku, který odvážel do Bratislavy vojáky. Do Bratislavy jsme dorazili 1. dubna 1944 a já jsem se ještě téže noci hlásil se svými doporučujícími papíry v klášteře redemptoristů v Bratislavě. Odtud byla vyrozuměna Sidorova manželka, která si poslala pro zavazadlo, jež jsem přivezl, svoji služebnou. Druhý den jsem vykonal návštěvu u Sidorovy manželky a zdržel jsem se asi 14 dní ještě v Bratislavě. Při svém setkání s představeným řádu pro Slovensko viceprovinciálem P. Lávičkou[362] jsem mu předal svoje pověřovací listi-

359 Karol Sidor (1901 – 1953), slovenský novinár, politik, od roku 1920 člen HSLS, poslanec Národného zhromaždenia (1935 – 1939), niekoľko mesiacov bol ministrom v československej vláde, potom krátko predsedom slovenskej autonómnej vlády a ministrom vnútra Slovenskej republiky. Na popud politikov nacistického Nemecka bol odstavený na slovenskej politickej scéne, preto pôsobil ako mimoriadny vyslanec Slovenskej republiky pri Svätej stolici (1939 – 1945). Po roku 1945 zostal v emigrácii. V Československu bol v neprítomnosti odsúdený na 20 rokov väzenia. V roku 1948 sa stal predsedom Slovenskej národnej rady v zahraničí. Začiatkom roka 1950 sa presťahoval do Kanady, kde v Montreale 20. októbra 1953 zomrel. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

360 Jozef Kapala (1901 – 1985), slovenský rímskokatolícky kňaz, narodil sa 24. mája 1901 vo Wilmingtone v USA. Ľudovú školu navštevoval v Zuberci na Orave. V roku 1917 vstúpil do malého seminára, potom bol v roku 1921 poslaný na štúdiá do Ríma. Za kňaza bol vysvätený v roku 1927. Po návrate pôsobil vo viacerých funkciách až do roku 1939, keď bol poslaný do Ríma, kde pôsobil ako cirkevný radca slovenského vyslanectva pri Svätej stolici. V roku 1946 emigroval z Ríma do USA, kde pôsobil ako farár a takisto medzi slovenskou emigráciou. Zomrel 11. apríla 1985 v Spring Valley v USA. LETZ, Róbert: Kapala, Jozef. In: *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska.* Bratislava : LÚČ, 2000, s. 637 – 638. (Ďalej: Lexikón).

361 Nemeckým ambasádorom v Ríme bol v tom čase Hermann Rahn a pri Vatikáne Ernst von Weizsäcker. Nie je teda jasné, kto mohol byť spomínaný vyslanec Braun.

362 Josef Lávička (1897 – 1971), niekedy je v dokumentoch uvádzaný ako Lavička, český redemptorista, vizitátor bratislavskej viceprovincie redemptoristov (1940 – 1942) a viceprovinciál (1942 – 1946), potom pôsobil v Brne a na Králikoch. Narodil sa 2. júla 1897 v Nových Zámkoch pri Litovli, rehoľné sľuby zložil 5. augusta 1915 a za kňaza bol vysvätený 10. júla 1921. Pôsobil v Stropkove, v Podolínci, krátko aj v Kostolnej. V roku 1927 bol preložený do Brna a odtiaľ do Českých Budějovíc. V roku 1933 sa opäť vrátil na Slovensko, pretože bol menovaný predstaveným kláštora v Kostolnej.

ny, seznámil jsem ho se svým posláním a se svojí příští funkcí a jeho péčí mi byl usnadněn pohyb po Slovensku. Od něho jsem také obdržel podrobné informace o současné situaci na Slovensku. Prostřednictví[m] paní Sidorové jsem podal zprávu generálnímu představenému do Říma Murrayovi[363] a za několik dní jsem obdržel od něho zprávu, ve které mi vytýkal, že moje informace byly příliš stručné a že jsem dosud nepodal zprávu konzultorovi. Proto jsem napsal ještě další hlášení s podrobnějšími údaji poradci generálního představeného konzultorovi Schrijversovi[364], který také připravoval moji cestu na Slovensko. Zprávy, které jsem zaslal svým představený[m], se týkaly mé cesty a obsahovaly informace o vývoji situace a o stávajících poměrech na Slovensku. V důsledku válečných událostí jsem po těchto zprávách nemohl zůstati ve styku s těmito představenými a další zprávy a informace jsem jim posílal až po ukončení války. Z rozhodnutí viceprovinciála Lávičky jsem odejel asi 16. dubna 1944 do kláštera redemptoristů do Podolínce při slovensko-polských hranicích. V té době byly v tomto prostoru partyzánské boje, o kterých jsem byl informován a spolu s jinými informacemi jsem podal několik zpráv o partyzánském hnutí. Sám jsem se bojů nijak nezúčastnil jednak proto, že tato činnost byla pro mne, jakož i pro jiné řeholní kněze nežádoucí a potom proto, že jsem se s tímto hnutím neztotožnil a nesouhlasil [s ním]. K tomu chci dodat: za Slovenského státu měla na Slovensku církev výsadní postavení. V průběhu partyzánských bojů a zvláště za Slovenského národního povstání se začala

V čase keď sa Ivan Mastiliak vrátil zo štúdií v Ríme, gréckokatolícky kláštor redemptoristov v Michalovciach patril pod rímskokatolícku viceprovinciu redemptoristov so sídlom v Bratislave, ktorej predstavený bol práve Josef Lávička. V roku 1946 bol preložený do Brna, odtiaľ v nasledujúcom roku bol preložený za predstaveného na Králiky. V roku 1950 bol internovaný v Želive a na slobodu sa dostal až v roku 1955. Po prepustení žil krátko na Moravci, potom na Bielej Vode, kde slúžil rehoľným sestrám. V roku 1968 sa presťahoval na Lomec pri Vodňanoch, kde bol duchovným správcom a staral sa aj o rehoľné sestry. Zomrel 17. novembra 1971 na Lomci. KINTLER, Ján: *Redemptoristi, otcovia a bratia, ktorí pracovali na Slovensku.* Samizdat. Nitrianska Blatnica : 1978, s. 162 – 169.

363 Patrick Murray (1865 – 1959), generálny predstavený redemptoristov v rokoch 1909 – 1947. Narodil sa 24. novembra 1865 v Raphoe v Írsku. Prvé rehoľné sľuby zložil 23. októbra 1889 a za kňaza bol vysvätený 10. septembra 1890. Od roku 1898 bol prefektom študentov, od roku 1907 bol provinciálom redemptoristov v Írsku a o dva roky neskôr sa stal generálnym predstaveným. Úrad spravoval až do generálnej kapituly v roku 1947. Zomrel 4. júna 1959 v Limericku v Írsku. Archivum Generale Historicum Redemptoristorum, Roma a BOLAND, Samuel J.: *Dictionary of the Redemptorists*. Romae : Collegium S. Alfonsi de Urbe, 1987, s. 272.

364 Joseph Schrijvers (1876 – 1945), belgický redemptorista, narodil sa 19. decembra 1876 v Zutendaal v Belgicku. Rehoľné sľuby zložil 6. októbra 1895 a za kňaza bol vysvätený 2. októbra 1900. Pôsobil ako lektor v seminári redemptoristov v Beauplateau. Od roku 1913 bol predstaveným misijnej komunity belgických redemptoristov na Haliči, dnes územie Ukrajiny, ktorí prijali byzantský obrad. V rokoch 1922 – 1933 bol protoigumenom ľvovskej viceprovincie, v rokoch 1933 – 1935 provinciálom belgickej provincie. V rokoch 1936 – 1945 pôsobil v Ríme ako generálny konzultor. Zomrel 4. marca 1945 v Ríme. Archivum Generale Historicum Redemptoristorum, Roma a BOLAND, Samuel J.: *Dictionary of the Redemptorists*. Romae : Collegium S. Alfonsi de Urbe, 1987, s. 356 – 357.

projevovat vedoucí role komunistů v těchto bojích. Ježto jsme věděli, že příští uspořádání poměrů na Slovensku bude takové, jak si který směr vybojuje pozici tím, že se jeho příslušníci zúčastní osvobozovacích bojů, nemohli jsme podporovati lidové osvobozovací snahy, neboť jsme se obávali posílení vlivu komunistů. Nastolení vlády lidu znamenalo pro nás ústup ze zmíněných pozic, a proto se naše snahy zaměřily jednak na důkladné obeznámení se s vyvíjející se situací v souvislosti s partyzánským osvobozovacím hnutím, o čemž jsem já sám i moji spolubratři i ostatní církevní příslušníci informovali své představené ve Vatikáně, jednak jsme se snažili, abychom prostředky, které jsme měli k dispozici, mohli oslabovat vedoucí roli komunistů v odboji a abychom zabránili další rozvoj odboje. Ježto se však do Slovenského národního povstání zapojila většina obyvatelstva, museli jsme reagovati na tuto situaci jinak, neboť bychom ztratili důvěru lidu. Proto byli pověřeni někteří z příslušníků našeho řádu, aby se sami zúčastnili partyzánských bojů, aby církev v novém uspořádání poměrů mohla touto skutečností argumentovati při prosazování svého stanoviska. Tak se stalo, pokud vím v případě představeného kláštera našeho řádu na Starých Horách, severně od Banské Bystrice, Petra Konkoľa[365], který byl řádem pověřen, aby se aktivně zúčastnil partyzánských bojů a Slovenského národního povstání. Dalším účelem tohoto jeho nasazení do bojů, jakož i nasazení jiných kněží a příslušníků řádů bylo, aby byli církevní představitelé okamžitě a podrobně informováni o rostoucím vlivu lidu a o rostoucím hnutí mas za osvobození a za změnu společenského zřízení.[366]

365 V pôvodnom texte je nesprávne *„Konkola“*. Správne *„Konkoľa“*. Peter Konkoľ (1913 – 1989), niekedy je v dokumentoch uvádzaný ako Konkol, slovenský redemptorista, narodil sa 12. októbra 1913 v Podolínci. V auguste 1925 vstúpil do juvenátu redemptoristov v Libějoviciach. Rehoľné sľuby zložil 2. augusta 1932 a za kňaza bol vysvätený 29. júna 1939. Krátko pôsobil v Stropkove a v Kostolnej. V máji 1941 bol preložený do komunity redemptoristov na Starých Horách pri Banskej Bystrici, ktorú v rokoch 1943 – 1950 viedol ako predstavený. Počas II. svetovej vojny však komunitu riadil menej, pretože v marci 1943 bol povolaný k vojsku, kde až do januára 1944 vykonával duchovnú správu. Po vypuknutí Slovenského národného povstania mal Konkoľ narukovať do vojska, ale v kláštornej kronike je ďalej uvádzaný, že bol prítomný na Starých Horách. Páter Ján Kintler tvrdí, že Konkoľ bol povolaný do *„partizánskeho vojska do Banskej Bystrice“* a že *„dostal aj nejaké partizánske vyznamenanie“*. Počas takzvanej barbarskej noci z 13. na 14. apríla 1950 bol internovaný v Podolínci, odkiaľ bol prevezený po dvoch týždňoch do Báču. V septembri 1950 sa opäť dostal do Podolínca, odkiaľ ho koncom novembra 1951 previezli do Oseku pri Duchcove. V apríli 1954 bol prevezený na Králiky, kde chodil pracovať do lesa. Na slobodu bol prepustený až v roku 1955. Usadil sa v Likavke a pracoval v papierni v Ružomberku. Krajský súd v Banskej Bystrici ho 7. decembra 1961 odsúdil za snahu o obnovenie rehoľného života na 4 roky väzenia. V máji 1962 bol prepustený na amnestiu. Býval v Podolínci, kde pracoval na lesnej správe. V roku 1968 dostal štátny súhlas a pôsobil ako kňaz v košickej diecéze. Bol kaplánom v Humennom, potom v roku 1969 sa stal duchovným správcom farnosti Lieskovec. Už v roku 1979 chcel odísť do dôchodku, ale uvoľnený bol až k 1. februáru 1980. Zostal bývať v Lieskovci, ale už v máji 1981 sa presťahoval do charitného domu pre kňazov v Pezinku. Zomrel 27. augusta 1989. KINTLER, Ján: *Redemptoristi, otcovia a bratia, ktorí pracovali na Slovensku.* Samizdat. Nitrianska Blatnica : 1978, s. 138 – 142.

366 Toto tvrdenie bolo, samozrejme, nepravdivé. Rímskokatolícki redemptoristi spravovali mariánske pútnicke miesto na Starých Horách od 16. mája 1941. Počas Slovenského národného povstania

Na podzim, asi v srpnu 1944 se začali přesunovat přes slovensko-polské hranice uprchlíci z prostorů, které měly být v zápětí obsazeny Rudou armádou. Jednalo se převážnou většinou o Poláky z Haliče a Ukrajince, většinou řeckokatolického vyznání. Byli mezi nimi také kněží. Tito lidé utíkali proto, že se obávali příchodu Rudé armády, neboť po německé okupaci svých zemí kolaborovali s německou policií a armádou. Příslušníci našeho kláštera jim při jejich útěku poskytovali přístřeší a pomoc, tito uprchlíci měli v úmyslu dostati se dále na západ.

Po příchodu Rudé armády vzhledem k svému studiu na Papežském východním ústavě a vzhledem ke svému poslání jsem se snažil získati informace o poměrech v Sovětském svazu a o stávajících poměrech na Slovensku po příchodu Rudé armády. Proto jsem vešel ve styk s Rudou armádou jako tlumočník. Měl jsem pro to předpoklady, neboť jsem byl povinen na Papežském východním ústavu studovati staroslověnštinu a ruštinu. Při rozmluvách se sovětskými vojáky jsem se informoval na poměry v Sovětském svazu. Svoje poznatky jsem ve zprávě zaslal generálnímu představenému do Říma spolu s časopisem, jejž jsem redigoval (výpomocně) a v němž byly v článku obsaženy poznatky o příchodu Rudé armády na Slovensko. Nepamatuji se již, kdy jsem tuto svoji zprávu do Říma odeslal, neboť jsem svoje zprávy nepodával systematicky, ale příležitostně. Tyto zprávy jsem zasílal různým způsobem ~~do Říma~~[367], na příklad prostřednictvím kurýra do Bratislavy našemu viceprovinciálovi a ten zařizoval sám další odeslání zprávy do Říma. Shora uvedené zprávy jsem zasílal již z Michalovců, kde jsem působil v době od února 1945 do srpna 1945, kdy jsem dostal povolání od provinciála pražského Dr. Františka Suchomela, abych se dostavil do Obořiště. Odejel jsem z Michalovců, kde jsem vykonával funkci představeného kláštera, a v Obořišti jsem od té doby vykonával úřad lektora na řádovém bohosloveckém učilišti. Před nastoupením [do] svého úřadu jsem provinciála Suchomela navštívil, nějaké konkrétní instrukce pro svoji nastávající činnost jsem tehdy však od něho neobdržel, neboť jsem je dostal již v jeho povolávacím listě. Jako lektor jsem svoje přednášky zahrocoval proti stávajícímu lidově demokratickému zřízení v ČSR. K tomu bych chtěl dodati: Během svého studia v řádě i v Římě jsem byl přesvědčován o tom, jak nebezpečné jsou z hlediska církevně-politického socialistické tendence a uskutečňování důsledného socialismu. S touto koncepcí jsem se ztotožnil, a tak jsem se dostal do rozporu se stávajícími poměry v ČSR, které jsem při každé příležitosti kritizoval nepříznivě a poukazoval na nebezpečí, které vyplývá ze šířícího se socialismu.

a následných udalostí sa na Starých Horách striedali povstalci s nemeckým vojskom. Pátri, zvlášť vtedajší predstavený Peter Konkoľ, sa snažili aj napriek vojnovému stavu, náletom či bombardovaniu plniť si svoje kňazské poslanie a vysluhovali sviatosti alebo pochovávali bez rozdielu civilné obyvateľstvo, evakuantov a vojakov na obidvoch bojujúcich stranách. Po skončení vojny boli v chráme dňa 8. mája 1945 ďakovné bohoslužby. Páni z revolučného národného výboru sa prišli poďakovať kláštoru za preukázané ochranné služby obci počas svetovej vojny. Archív redemptoristi Bratislava, f. Kronika kláštora redemptoristov na Starých Horách založená 16. mája 1941 – keď prišli i prví redemptoristi na Staré Hory. 16. máj 1941 – 31. december 1946.

367 Text je v pôvodine prešKrtnutý ceruzkou.

Za svého působení v Obořišti jsem udržoval častý písemný styk s cizinou. Nejčastěji jsem psal do Říma, Belgie[368] a Holandska, a to zejména představeným a příslušníkům našeho řádu. Ve svých dopisech jsem s nimi projednával církevní věci a rovněž jsem jim podával informace o stávajících poměrech v ČSR, o které měli oni velký zájem. K tomuto podotýkám, že tyto informace jsem podával příležitostně. Svých styků v zahraničí jsem rovněž používal k různým informacím a intervencím ve prospěch různých osob, ku příkladu uvádím případ sester Čiževských.

Sestry Čiževské[369], Naďa, Anna, Irena, přišly ilegálně do ČSR z Ukrajiny přes Polsko, kde jim polské úřady odmítli další pobyt. Sestry Čiževské jako Ukrajinky utíkaly před Rudou armádou a v Československu se obrátily na mne se žádostí, abych jim zprostředkoval odchod do Ameriky nebo Kanady. Přitom mě obeznámily se svým postojem vůči Sovětskému svazu a mimo jiné mně sdělily, že na území, které osvobodila Rudá armáda, nemohou a nechtějí zůstat. S jejich názory a touhami jsem souhlasil a rozhodl jsem se, že použiji svých známostí v zahraničí, abych se informoval jakou – pokud možno nejrychlejší cestou – jim pomohu opustiti území ČSR. V tomto směru obrátil jsem se na svého řádového spolubratra v Belgii Pátera Van de Maela[370], aby mi poskytl informace, jak mám v tomto

368 Ako väzeň vo Valdiciach bol 16. novembra 1961 vypočúvaný v súvislosti so zatknutím spolubratov redemptoristov. Pred vyšetrovateľmi o svojej korešpondencii s Belgickom vtedy uviedol: *„Na doplnění k Belgii bych chtěl ještě uvést že je mně známo, že jeden náš teologický ústav byl v Bóplato, ale bližší adresu tohoto místa neznám. Pamatuji se, že jsme do Obořiště dostávali z BEAUPLATEAU (Bóplato) pozdravný list k vánočním svátkům od tamních redemptoristů a rovněž od nás bohoslovců z Obořiště jsme psali na oplátku pozdrav jim. K možnému písemnému styku s Belgií bych též chtěl uvést, že když jsem působil v Obořišti, tak jsem měl na starosti knihovnu a její doplňování. Tehdy jako knihovník jsem vyměnil několikrát korespondenci se zahraničím a pravděpodobně i s Belgií, když jsem se dotazoval na možnosti dostat některé knihy. Jaké dnes již nevím a také nevím již, komu jsem tyto dotazy adresoval. Rozhodně však šlo o dotazy na řeholní spolubratry."* ABS, f. V, a. č. V-4660/MV Holakovský Václav a společníci. 6. Podsvazek. Protokol o výpovedi svedka Jána Mastiliaka. Valdice 16. 11. 1961.

369 Sestry Nadežda, Anna a Irena Čiževské boli v marci 1949 v súdnej väzbe, spolu s ďalšími osobami, o čom nachádzame zmienku v spise Štátnej prokuratúry v kauze Vladimír Třebín a spoločníci. NA, f. StP, č. j. Pst I 337/49. Vladimír Třebín a společníci. Štátny prokurátor na Ministerstvo spravodlivosti vo veci Vladimír Třebín a spoločníci. Praha 16. 3. 1949. Kauza sa mala ďalej riešiť na Okresnom súde v Mariánskych Lázňach. V prílohe mal byť spis Štátneho súdu v Prahe Nt 150/49, ale ten sa, žiaľ, v Národnom archíve v Prahe nenachádza. Nie je preto zatiaľ možné zistiť, či tieto sestry boli aj súdené. Je však jasné, že dve sestry, Irena a Anna, boli po nejakom čase prepustené. Podľa záznamov Štátnej bezpečnosti sa Irena a Anna s trvalým pobytom v Hraniciach pri Aši dlho v Československu nezdržali, lebo v noci z 10. na 11. augusta 1949 prekročili štátne hranice a ušli do západnej zóny Nemecka. ABS, f. 304. 282-4.

370 Mauritius Van de Maele (1892 – 1970), belgický redemptorista, narodil sa 5. apríla 1892 v Alveringen v Belgicku. Rehoľné sľuby zložil 29. septembra 1912 a za kňaza bol vysvätený 22. apríla 1917. V rokoch 1922 – 1944 pôsobil vo ľvovskej gréckokatolíckej viceprovincii redemptoristov, predovšetkým ako ľudový misionár. Od roku 1944 do januára 1946 bol administrátorom gréckokatolíckej farnosti v poľskom Krakowe, odkiaľ ho komunisti vypovedali a on sa musel vrátiť do Belgicka. Od roku 1946 bol generálnym vikárom pre Ukrajincov byzantského obradu v Belgicku, Holandsku

případě postupovati a výslovně jsem žádal, aby v Belgii v této věci zařídil potřebné kroky, případně aby opatřil vízum.[371] Páter Van de Mael[e] mně sdělil, že v přítomné době není možno tuto žádost vyříditi v Belgii a abych se obrátil jeho jménem na Holandské vyslanectví v Praze. Toto jsem učinil a na Holandském vyslanectví mi bylo sděleno, že v brzké době nemohou sestrám Čiževským vyhověti, a doporučili mi, abych se obrátil na mezinárodní organizaci IRO, která má možnost jejich odchod uskutečniti urychleně.[372]

Při rozhovorech o odchodu sester Čiževských z ČSR jsme hovořili rovněž o možnosti ilegálního přechodu hranic, což jsem jim rozmluvil, protože jsem byl přesvědčen o tom, že jim jejich odchod umožním legální cestou.

Za svého působení v Plané u Mariánských Lázní při svém kázání četl jsem pastýřský list, který byl zahrocen proti lidově demokratickém zřízení v ČSR. Rovněž při svých[373] kázání jsem použil kazatelny k tomu, abych svá[374] kázání zaměřil proti stávajícím poměrům v ČSR, ovšem toto jsem dělal dobře skrytou formou.

---

a Škandinávii, od roku 1952 bol generálnym vikárom pre Ukrajincov vo Francúzsku, Luxembursku a Španielsku. Zomrel 19. mája 1970 v Gent. Archivum Generale Historicum Redemptoristorum, Roma a HAŁAGIDA, Igor: *„Szpieg Watykanu". Kapłan grekokatolicki ks. Bazyli Hrynyk (1896 – 1977)*. Warszawa : Institut Pamięci Narodowej, 2008, s. 45.

371 Tento list sa zachoval v spise ABS, f. V, a. č. V-2844/MV Machalka Augustin a spoločníci. Operativní podsvazek 2.

372 Mastiliak k osobe belgického redemptoristu a písomnému kontaktu s ním vypovedal pred vyšetrovateľmi aj ako väzeň vo Valdiciach v roku 1961: *„Já sám jsem nikdy nebyl v Belgii. Je jen pravděpodobné, že jsem měl písemný styk s Belgií. Opravuji v tom, že jsem písemný styk skutečně s Belgií měl, neb jsem si nyní na tuto okolnost vzpomněl. Bylo to někdy v roce 1946 až asi jaro 1948, když do Obořiště přišel belgický redemptorista, jehož jméno si již nepamatuji, ale jmenoval se nějak de Maele, který přijel odněkud z Polska, kde působil někde mezi řeckokatolíky, a při cestě se zastavil v Obořišti. Zde jsem jej také viděl poprvé. Přijel se do Obořiště podívat, neb tam ještě nikdy nebyl. Při této příležitosti jsem se s ním poznal. V Obořišti se tehdy zdržel jen několik hodin. V roce 1948 na podzim, jsem byl v Plané na zdravotní a studijní dovolené. Zde jsem se staral o bohoslužby pro řeckokatolíky z okolí. Zde se na mne obrátily tři sestry ČIŽEVSKÉ, které docházely na bohoslužby, zdali bych jim nemohl zprostředkovat vízum pro naše úřady z Belgie, kam chtěly odejet. Vízum chtěly pro naše úřady, aby dostaly výjezdní povolení. V důsledku tohoto jsem se obrátil na uvedeného belgického občana redemptoristu (de Maele) s žádostí o opatření víza. Dnes si již nepamatuji, zda jsem psal na adresu nějakého kláštera anebo jemu osobně o toto zprostředkování. Došlo v této věci k výměně asi dvou dopisů mezi mnou a Belgií, a protože víza nebylo možno opatřit, tak tato záležitost skončila. Dodávam ještě, že i tato záležitost byla s mojí osobou projednávána u soudu v roce 1950 v Praze, která mně byla rovněž dávána k tíži při obvinění. O jakou adresu do Belgie šlo, si nepamatuji, a ani město. V soudním spise budou přesnější data, která si dnes již napamatuji."* ABS, f. V, a. č. V-4660/MV Holakovský Václav a spoločníci. 6. Podsvazek. Protokol o výpovedi svedka Jána Mastiliaka. Valdice 16. 11. 1961.

373 Jednotné číslo je prepísané na množné. Zdá sa, že preto, aby bola ešte viac zdôraznená „trestná činnosť" Ivana Mastiliaka.

374 Jednotné číslo je prepísané na množné.

Na svoji obhajobu bych chtěl říci: pro službu v církvi jsem byl získán již v mládí redemptoristy a již od té doby jsem byl vychováván k oddanosti a poslušnosti k církvi. Neuvažoval jsem o svém počínání, a proto jsem si navykl věřiti lidem, kteří mě vedli a vychovávali v poslušnosti k církvi. Později, když jsem byl poslán do Říma, považoval jsem to za velkou poctu a v důsledku toho jsem se stal horlivým uskutečňovatelem záměrů svých představených. Při svých studiích na Papežském východním ústavě jsem měl značné předpoklady pro odpovědné úkoly, které jsem plnil. Jsem si vědom, že jsem od roku 1944 provozoval nedovolené zpravodajství ve prospěch Vatikánu, svou činností jsem poškozoval zájmy lidově demokratické republiky a jejích spojenců. Rovněž jsem si vědom, že při svých přednáškách v semináři jsem se stavěl proti zájmům pracujícího lidu a proti zájmům lidově demokratické republiky, jejímž jsem příslušníkem. Dále jsem si vědom, že jsem pomáhal osobám státu nepřátelským a zneužil jsem kazatelny v nabádání k nespokojenosti v ČSR.

Své činnosti, která poškozovala zájmy lidově demokratické republiky ČSR, lituji a tuto činnost odsuzuji, hlavně pokud se týká mého nedovoleného zpravodajství. Svou věrnost svaté víře a svaté církvi chci zachovati a chci odčiniti, pokud mi bude dána možnost, svou činnost proti republice.

Svoji výpověď jsem vyslýchajícím orgánům učinil dobrovolně a bez jakéhokoliv nátlaku.

Skončeno, přečteno a podepsáno.

Vyslýchající:	Svědek:	Vyslýchaný:
[…][375]	[…][376]	Dr. Jan Mastiľák[377]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 8 strán, 8 listov, podpísaný, A4.

375 Chýba podpis. Podľa tvrdenia Miloša Hrabinu mohli byť vyšetrovateľmi Josef Zikmund a Václav Němec. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Miloša Hrabinu. Praha 18. 5. 1965. Podľa Václava Hrabáka to mohol byť Stanislav Řezníček. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Václava Hrabáka. Praha 11. 5. 1965. Pozri tiež: MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 74 – 75.

376 Chýba podpis.

377 Vlastnoručný podpis.

3.8.2

Nedatované [1950, marec, Praha]. Dodatok k zápisu o výpovedi s obvineným Jánom Mastiliakom.[378]

Dodatkem bych chtěl ještě uvésti: Prohlašuji, že moje dosavadní výpověď se zakládá na pravdě a doplňuji ji tím, že bez výhrady zastávám stanovisko biskupů a Vatikánu a svých činů lituji.

Vyslýchaný:	Svědek:	Vyslýchající:
Dr. Jan Mastiľák[379]	[…][380]	[…][381]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

3.9 JAN BLESÍK

3.9.1

1950, 17. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Janom Blesíkom na KV ŠtB v Prahe.[382]

Krajské velitelství Státní bezpečnosti
Praha.

Dne 17.III.1950.
Or I/VII 31/50[383]
10

Pst I 454/50[384]
10

378 Dodatok k výpovedi Jána Mastiliaka má v originálnom texte iba tri riadky. Strana má v hlavičke číslo 9. a nechýba ani text, ktorým sa začínala každá strana protokolu, teda *„pokračování ve výpovědi Jana Mastiláka“*. Dodatok je podobne ako celý protokol podpísaný iba Mastiliakom. Kolónky pre vyšetrovateľa a svedka zostali prázdne. Z obsahu dotatku k protokolu nie je jasné, či ho chcel urobiť sám, alebo to žiadali vyšetrovatelia.

379 Vlastnoručný podpis.

380 Chýba podpis.

381 Chýba podpis.

382 Dokument je na každej strane dole vlastnoručne podpísaný: *„Četl, schválil a podepsal Jan Blesík“* a od druhej strany je na každej strane hlavička s textom: *„Pokračování ve výpovědi s obviněným Janem Blesíkem.“*

383 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

384 Registratúrna značka Štátnej prokuratúry v Prahe s číslom spisu z podacieho denníka bola dopísaná rukou do pravého horného rohu.

Zápis o výpovědi,

sepsaný dnešního dne u zdejšího velitelství s obviněným:

BLEŠÍK Jan, páter, člen kongregace redemptoristů v Praze III. Thunovská ul.[ice] č[íslo] p.[opisné] 27, nar.[ozen] 23. VI. 1909 v Uher.[ském] Hradišti, matriční úřad dtto., nár.[odnost] česká, čsl. státní příslušník, syn Jana a Ludmily, roz.[ené] Merličkové, nadporučík v záloze, školy 5 tř.[íd] obecných, 6 tř.[íd] gymnaziálních, 2 roky bohoslovecké filozofie a 4 roky teologie, politicky neorganizován, bytem Praha III. Thunovská č[íslo] p.[opisné] 27, totožnost zjištěna v místě bydliště.

Jmenovaný po obeznámení s předmětem výslechu a napomenut k uvedení pravdy vypovídá:

K osobě:

Narodil jsem se jako prvý syn ze dvou dětí Jana Blesíka, soudního úředníka v Uher.[ském] Hradišti. Po vychození školy obecné, přestěhovali jsme se do Brna, kde jsem vychodil 6 tř.[íd] gymnázia. Nato jsem vstoupil z vlastního rozhodnutí do kláštera redemptoristů v Brně. Po přijetí jsem byl dán do Libějovic u Netolic do kláštera, kde jsem dokončil střední školy. Po tomto jsem odešel do Českých Budějovic, kde jsem prodělal roční noviciát a složil slib řeholnictví. Po slibu jsem odešel studovat do našeho bohosloveckého učiliště[385] v Oboři u Dobříše, kde jsem zůstal až do 2. VII. 1935. Rok před tímto jsem byl vysvěcen v Praze na kněze. Po absolvování všech studií byl jsem dán na své první místo jako kněz, člen kláštera, do Staré Boleslavi. Dne 1. X. 1935 nastoupil jsem prezenční vojenskou službu v Brně u zdravotnictví. Od 1. XII. [19]35 byl jsem ve škole pro záložní důstojníky duchovní služby v Praze – Karlíně. Dne 2. IX. 1937 byl jsem přeložen do kláštera v Českých Budějovicích, kde jsem byl do 7. III. 1946, kdy jsem byl přeložen do Prahy k sv.[atému] Kajetánu jako misionář a ministr kláštera. Na tomto místě jsem působil jako misionář objížděním různých farností v historických zemích ČSR až do doby, kdy jsem byl zatčen pro protistátní činnost, kterou jsem prováděl vůči lidově demokratickému zřízení.

Politicky jsem byl organizován jen na příkaz představených ve Straně lidové a to v r.[oce] 1937 do okupace. Mimo tohoto jsem byl v NS spolu se všemi členy kláštera. Od roku 1945 jsem politicky organizován nebyl.

V době okupace od r.[oku] 1939 jsem byl ileg.[álně] činný ve skupině „KAREL“ ve Strakonicích až do r.[oku] 1942, kdy byl zatčen vedoucí této skupiny Dr. Karel Hradecký[386],

385 Pôvodne bolo *„účeliště“*.

386 Karel Hradecký (1904 – 1943), primár interného oddelenia nemocnice v Strakoniciach (1939 – 1942), zapojil sa do protinacistického odboja, za čo bol 5. augusta 1942 zatknutý a nakoniec aj 7. septembra 1943 popravený v Berlíne vo väznici Plötzensee. POSPÍŠIL, Josef: *Vzpomínka na MUDr. Karla Hradeckého.* Bez dátumu a miesta vydania [2004 ?]. O jednotlivých členoch strakonickej

primář strakonické nemocnice. Ve skupině jsem prováděl zpravodajskou činnost a rozvážel rozbušky a granáty, čímž jsem dělal rovněž spojku mezi Č.[eskými] Budějovicemi a Strakonicemi.[387]

Mé sociální poměry byly vždy dobré, neboť jsem nouze nikdy mimo klášter nepoznal.

K věci:
Vysvětlete nám důvod Vašeho zatčení.

Již ve svém životopisu jsem uvedl, že jsem byl zatčen[388] pro protistátní činnost. Tuto činnost jsem prováděl tím způsobem, že na svých misijních kázáních a [při] jiných příležitostech [jsem] nabádal věřící lid, že církev katolická je lidově demokratickým zřízením ohrožena, aby této podle možností napomáhali udržeti její vliv ve státě rovněž tak mocenské postavení hierarchie vůči lidové vládě státního zřízení. Dodávám, že jsem tuto protistátní činnost dělal na pokyny svých nadřízených, kteří spolu s vys.[okou] kněžskou hierarchií a Vatikánem vedli boj proti novému společenskému řádu, t.[o] j.[est] lidovým demokraciím, ve kterém církevní hierarchie vidí největší nebezpečí a ohrožení jejího mocenského postavení nejen v těchto státech, ale v celém světě.
Ve své výpovědi uvádíte, že církevní hierarchie vede boj proti lidovým demokraciím. Jak toto své tvrzení chcete dokázat?

Začal bych tím, že církevní hierarchie nesouhlasila a nesouhlasí s politickým vývojem, [s] novým společenským řádem (lidová demokracie) a to proto, že má obavy o své hmotné a mocenské postavení spolu s vlivem na malé klérum. V důsledku toho, že nový společenský řád dává možnost všem masovým organizacím, t.[o] j.[est] i kněžstvu, aby tyto

odbojovej skupiny Ústředního vedení odboje domácího „KAREL“ pozri tiež: ČÍŽEK, Jan – PEŘKA, Felix – JANOUŠEK, Hroznata: *Aby národ žil. Světlá památka kněze Josefa Jílka, MUDr. Karla Hradeckého, npor. četnictva Felixe Peřky a Jaroslava Hrnečka, kteří položili svůj život v boji proti nacismu.* Třebíč : Arca JiMfa, 1996. ISBN 80-85766-93-0

387 Jan Blesík o pôsobení ilegálnej skupiny KAREL a jej štyroch popravených členoch napísal knihu s názvom „Čtyři z tisíců“. V decembri 1949 nedostal od štátnych úradov povolenie na jej vydanie a rukopis mu nebol vrátený. BLESÍK, Jan: *Rozmlouvám s minulostí. Historie jednoho obyčejného života.* Diel XVIII. Strojopis. Praha : 1978, s. 2621. (Ďalej: BLESÍK, J.: Rozmlouvám s minulostí).

388 Blesík vo svojich spomienkach tvrdí, že mal byť zatknutý už počas ľudových misií v Lanškroune, keď bol v sobotu 11. marca 1950 spolu s pátrom Miroslavom Kružíkom predvedený na výsluch do Pardubíc. Vtedy však zatknutý nebol, lebo komunisti sa obávali reakcie veriacich, ktorí sa medzitým dozvedeli, že misionári sú na výsluchu na Štátnej bezpečnosti a veľmi ich to pobúrilo. Aj keď s ním bol spísaný vyšetrovací protokol, nedali mu ho podpísať, ale musel podpísať iba hárok papiera, kde bolo poznamenané, že do Prahy odcestuje hneď po skončení misií, prvým ranným rýchlikom. Nakoniec však do Prahy cestoval iným vlakom, čo mu opäť pomohlo, lebo v Pardubiciach a následne aj v Prahe ho už na stanici čakali príslušníci Štátnej bezpečnosti, aby ho mohli zatknúť. V pondelok 13. marca ho potom v kláštore v Prahe viackrát hľadal neznámy muž, ktorý bol pravdepodobne príslušníkom bezpečnosti. Zatknutiu sa Blesík nakoniec nevyhol, lebo Štátna bezpečnosť ho zatkla 14. marca 1950 v pražskom kláštore redemptoristov. BLESÍK, J.: *Rozmlouvám s minulostí*, Diel XVIII., s. 2627 – 2635.

se osvobodily od všech možných kapitalistických vlivů kněž.[ské] hierarchie, což dotvrdil stát svými nově vydanými novými zákony a nařízeními, které však hierarchie neuznala, a zavedla proti tomuto zákonnému nařízení své nezákonné opatření ve formě štvavých a rozvratných kázání a působení na věřící. Jasně toto dokazuje činnost kněžské hierarchie v tom, že tato[389] bez ohledu na přání a zájmy malého kléru a věřících znemožnila úmyslně jednání a dohodu mezi církví a státem i přes zřejmé důkazy a snahy ze strany vládních činitelů. Pokud se týká zákonů, které vláda vydala, byly tyto pro klérus[390] přístupné, ba naopak byly lepší – po všech stranách nežli dřívější kongruový zákon, při kterém se mělo trvat, aby tento byl udržen, čímž[391] bychom podrželi i majetek hierarchie před zestátněním.

Tuto protistátní činnost hierarchie zahájila již v r.[oce] 1945 a to zastřenou formou ve všech státech lid.[ových] demokracií, sice tím, že podporovala, jak mně je známo, všechny reakční politické strany, které hájily zájmy kapitálu a nikoli zájmy, které si přál lid.

Do tohoto boje zapojila hierarchie spolu s Vatikánem celou kat.[olickou] církev, veškeré podřízené řády a složky (Kat.[olická] akce), aby ve své působnosti všech svých prostředků, nevyjímaje kazatelen[392] v kostelích a [na] poutních míst[ech], použily k znemožnění a rozvrácení stávajícího zřízení v ČSR. Dále aby bylo působeno na věřící v tom smyslu, abychom jim vyvraceli zásady materialismu, t.[o] j.[est] učení marx[ismu]-leninismu a takto vedli věřící lid k potřebě hierarchie. Tímto bojem jsme měli docílit znemožnění případně zvrácení nového společenského zřízení v našem státě a pomoci takto k nastolení kapitalistického starého zřízení, jaké bylo v ČSR za prvé předmnichovské republiky, ve které viděla hierarchie svou spásu a budoucnost.

Jaké konkrétní úkoly měla Vaše ~~exertní~~[393] kongregace redemptoristů ve věci podpory kněžské hierarchie v boji proti lidově demokratickému zřízení, jejím zákonům a nařízením?

V důsledku[394] vedeného boje církevní hierarchie proti lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení vydal i náš představený gen.[erální] konzultor[395] pro provincie slovanské, t.[o] j.[est] ČSR a Polsko, P.[áter] Szrant[396] (v Římě) spolu s představeným provincie z ČSR P.[áterem] Suchomelem zákaz vměšovat se do politického života, ale v zápětí důvěrnou cestou však

389 Pôvodne bolo použité slovo *„tito“*.

390 Pôvodne bolo použité slovo *„klerum“*.

391 Pôvodne bolo použité slovo *„čemž“*.

392 Pôvodne bola použitá formulácia *„všemy svými prostředky nevyjímaje kazatelnic“*.

393 Slovo je preškrtnuté v pôvodnom texte.

394 Pôvodne bolo použité *„Z důsledků“*.

395 V pôvodnom texte je nesprávne *„konsulátor“*. Správne má byť *„konzultor“*, teda radca či poradca.

396 Karol Szrant (1886 – 1975), poľský redemptorista, narodil sa 28. októbra 1886 v Pniewy v Poľsku. Rehoľné sľuby zložil 26. mája 1909 a za kňaza bol vysvätený 4. júla 1909. V rokoch 1911 – 1927 vyučoval dogmatiku v seminári redemptoristov, v rokoch 1927 – 1948 bol predstaveným rôznych komunít vo varšavskej provincii. V rokoch 1948 – 1963 pôsobil ako generálny konzultor v Ríme. Od roku 1963 bol rektorom kláštora v poľskom Tuchowe. Zomrel 6. januára 1975 v Tuchowe. Archivum Generale Historicum Redemptoristorum, Roma.

naznačil, a to i v pozdějších rozhovorech, že při svých kázáních se musíme držet zásad stanovených Sv.[atou] stolicí, že z těchto ustupovat nemůžeme. Rovněž nám bylo řečeno, že máme ze všech sil podporovat modlitbou a slovem církev katolickou a její představitele v politice, kterou vedou proti lidově demokratickému zřízení. Také jsem jako člen redemptoristů spolu se svými bratry více nežli někdy jindy hlásaly při všech příležitostech jak na kázání, tak i při různých rozhovorech s věřícími v tom smyslu, „že jediná pravda a autorita pro nás a všechny věřící je Sv.[atá] stolice a její představitel Sv.[atý] otec, že je třeba více poslouchat Boha než lidi a tam kde státní moc předpisuje něco, co by se příčilo zájmu duší a církve, že je bezpodmínečné uposlechnout církví a neposlechnout nařízení státních zákonů a jejich orgánů. Kdo by ve svém svědomí jednal proti těmto nařízením církve ve věci svrchu uvedených, že by se vydával v nebezpečí církevních trestů a hříchů, t.[o] j.[est] že by jeho duše ani po smrti nedošla spasení – věčného štěstí.“ Těchto prostředků jsme skutečně používali.

Co jste Vy sám jako redemptorista v protistátní činnosti, ke které, jak jste doznal, jste byl vybízen svými představenými, udělal?

Pokud se týče mé osoby, jak jsem již uvedl, jsem skutečně svá kázání na misiích zaměřoval tak, aby byla stávajícímu zřízení v našem státě nepříznivá, rovněž tak při různých náhodných rozhovorech jsem uplatňoval a zaměřoval vše ve smyslu protistátním, t.[o] j.[est] že lid.[ově] dem.[okratické] zřízení, které je v našem státě, nebude, ale BŮH bude vždy.

V říjnu nebo listopadu 1949 konal jsem ve VINCENTINU pro tělesně nevyléčitelné třídenní duchovní cvičení (exercicie), ve kterých jsem měl celkem 12 promluv, a v těchto jsem často užíval výroků zaměřených proti stávajícímu zřízení v našem státě.[397]

Dále jsem sceloval Mariánské kroužky v různých farnostech[398] a nabádal členy tohoto kroužku k intenzivnější práci pro církev a ve svých rozmluvách jsem se snažil členům látku podat tak, aby byla zčásti zaměřena proti stávajícímu zřízení. Rovněž tak jsem vybízel mládež, aby šla studovat na kněžstvo, že jí vyjdeme vstříc ve všem možném, a tuto rovněž jsem utvrzoval v zásadách nepříznivých státu ale církvi.

Jakých jiných úkolů měl Váš řád redemptoristů v boji mezi církví a státem, než jak jste dosud uvedl?

Mimo činů, kterých jsme se dopustili, jak jsem uvedl, t.[o] j.[est] štvavého a rozvratného kázání, různých rozhovorů a zesilování Mariánských kroužků, jsme podávali na požádání, konkrétně já, politické zprávy z různých okresů, kde jsem spolu s ostatními bratry konal misijní pobožnost, jako o výsledku voleb (konkrétně z Havl.[íčkova] Brodu), o náladě obyvatelstva a různé poznatky z hlediska politického a náboženského, které jsem v době

397 Duchovné cvičenia na tému „Boh je láska“ pre chovancov Vincentína v Prahe na Břevnove sa konali v dňoch 6. – 10. októbra 1949. Exercícií sa zúčastnilo 148 chovancov a Jan Blesík mal pre nich 16 prednášok. BLESÍK, Jan: *Rozmlouvám s minulostí. Historie jednoho obyčejného života.* Diel XVII. Strojopis. Praha : 1977, s. 2543.

398 Blesík viedol Mariánsku družinu napríklad vo Vincentine v Prahe na Břevnove a v Smečne.

působení na venkově získal. Tyto zprávy jsem já konkrétně podával vždy ústně při styku s kanovníkem Dr. Švecem, který docházel do našeho kláštera jednou za 14 dnů ke zpovědi. Domnívám se, že se tak dělo zcela určitě i u jiných mých spolubratrů (misionářů).

Rovněž tak jsme byli, redemptoristé, často používáni k různým akcím jako rozvážení protistátních tiskovin, konkrétně já jsem byl použit k prodeji a rozšiřování protistátních štvavých brožur, z nichž některé byly státem za zakázané a jejich náklad zabaven.

Koho jiného z duchovenstva jste znal jako zpravodajce Vatikánu? Mimo, jak jste uvedl, Dr. ŠVECE, kanovníka od sv.[atého] Víta?

Mimo kanovníka Dr. ŠVECE, kterému jsem občas sdělil různé politické zprávy, jsem takto sděloval na požádání v rozhovorech Dr. Opatrnému[399] a jezuitu P.[áteru] Šilhanovi z Prahy, Karl.[ova] nám.[ěstí]. O těchto lidech jsem se domníval, že jsou to zpravodajci Vatikánu. Jako prvého mohu jmenovati Dr. ŠVECE. K jmenovanému ŠVECOVI mohu říci, že mě tento žádal, abych při svých misijních cestách si všímal náboženského, politického – hospodářského a sociálního dění a o tomto pak mu podal po návratu zprávu, což jsem učinil.

Vyjmenujte osoby z jednotlivých řádů, s nimiž jste se stýkal v protistátní činnosti a se kterými jste vedl rozhovor státu nepříznivý, a jiné, s kterými jste v této činnosti vešel do styku?

Při poradách o jednotném postupu církevních řádů v otázkách postoje církve s její hierarchií vůči státu, jejím zákonům a nařízením, radil jsem se a vedl rozhovory s těmito lidmi: S P.[áterem] ŠILHANEM od jezuitů, Praha, Karl.[ovo] nám.[ěstí], s opatem JAROLÍMKEM ze Strahova, opatem OPASKEM z Břevnova (s tímto jsem mluvil o těchto věcech jen jedenkrát), paterem HEŘMANEM[400] od těšitelů (sek.[retář] gen.[erála] řádu těšitelů), P.[áterem]

399 Bohumil Opatrný (1880 – 1964), rímskokatolícky kňaz, generálny vikár pražskej arcidiecézy, kanonik, narodil sa 10. novembra 1880 v Mýte. Teológiu študoval v Prahe a za kňaza bol vysvätený 29. júna 1905. Ako kňaz pôsobil aj v Plzni, kde bol na gymnáziu profesorom náboženstva. Odtiaľ prešiel do Prahy, kde bol menovaný sídelným kanonikom u svätého Víta. Od 23. apríla 1941 do 11. novembra 1946 riadil pražskú arcidiecézu ako kapitulný vikár, potom bol menovaný generálnym vikárom. ABS, f. H-187/6.

400 Heřman M. Alois Šimoník (1920 – 1979), narodil sa 21. apríla 1920 v Bojkoviciach na Morave. Študoval na gymnáziu tešiteľov, po ukončení študoval teológiu v Českých Budějoviciach. Za kňaza bol vysvätený 12. júna 1943 v Českých Budějoviciach. Počas vojny bol na nútených prácach v Linzi, kde pracoval vo vojenských táboroch. Po kňazskej vysviacke pôsobil v Suchom Vrbnom, v Prahe, v rokoch 1946 – 1948 v Čakoviciach, v rokoch 1948 – 1950 v Prahe. Počas likvidácie mužských kláštorov v roku 1950 bol internovaný v Oseku pri Duchcove. Potom musel nastúpiť na vojenčinu do Pomocného technického práporu, kde bol 2 roky. Štátnou bezpečnosťou bol zatknutý 24. júna 1955. Z väzenia bol prepustený 10. januára 1957. Ako kňaz pôsobil v Prahe, v Českých Budějoviciach, Kadani, Štříbre a nakoniec u sestier Svätého Kríža v Štípe. Zomrel 27. decembra 1979 v Zlíne. Archív Kongregácie bratov tešiteľov z Gethseman, Marianka, f. Personálne spisy. Alois Šimoník a VLČEK, V.: *Perzekuce,* s. 386.

Dr. TOBOLOU[401] od františkánů, P.[áterem] TADEÁŠEM (Eliášem ?)[402] od kapucínů z Lorety, prokurátorem od salesiánů od sv.[atého] Kříže Na Příkopech a jedenkrát s gen.[erálem] řádu salvatoriánů z Kročehlav[403]. Výsledek jednotlivých porad byl, že se plně zachováme podle příkazů církevní hierarchie vůči stávajícímu zřízení a budeme se držeti jimi určené linie církve.[404]

V jakém smyslu Vám byla určena linie církve vůči lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení?

Církevní linie měla být udržována v tomto směru: 1.) poslušnost k vys.[oké] církv.[evní] hierarchii, 2.) tato byla na nás požadována pod pohrůžkou církevních trestů, 3.) tuto podporovat v boji proti lid.[ově] dem.[oratickému] zřízení o udržení její moci ve státě.

Ačkoliv jsme si byli plně vědomi, že vys.[oká] církv.[evní] hierarchie pro udržení své moci nemá zájem na uskutečnění dohody církve se státem, že naopak vyvolává svými příkazy rozruch mezi věřícími a malým klérem[405], aby spolu udržovali neklid ve státě, brzdili

401 Ambrož Jaroslav Tobola (1910 – 1953), český františkán, narodil sa 28. apríla 1910 v Starom Meste. Rehoľné sľuby zložil v roku 1927. Teológiu študoval v Tyrolsku a v Prahe a za kňaza bol vysvätený 30. októbra 1932. V rokoch 1938 – 1941 študoval dogmatiku na Antoniane v Ríme. Do rodnej vlasti sa vrátil v roku 1941 a prednášal dogmatiku na arcibiskupskom teologickom učilišti. Bol guardiánom kláštora františkánov v Prahe a naďalej prednášal, pôsobil aj v Turnove. V roku 1950 bol internovaný v Hejniciach, potom v Želive. V polovici mája 1952 bol zatknutý, lebo mal tajné kontakty so spolubratmi mimo internačného tábora. Zomrel 14. apríla 1953 vo vyšetrovacej väzbe v Jihlave. *Historia Franciscana*. Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604 – 2004). Praha : Provincie bratří františkánů, 2004, s. 91 a 111.

402 V pražskom kláštore kapucínov na Lorete bol sekretárom provinciála Václav Eliáš Svatek (1914 – 1996), narodil sa 12. novembra 1914 v Sedleci pri Sedlčanoch. Prvé rehoľné sľuby zložil 2. augusta 1932 a za kňaza bol vysvätený 29. júna 1939. V apríli 1952 bol zatknutý v internačnom tábore v Želive a Krajským súdom v Jihlave bol v dňoch 25. – 27. marec 1953 súdený za velezradu a špionáž. Dostal 18 rokov väzenia za to, že v roku 1949 poskytol úkryt v pražskom kostole Loreta ukrývajúcemu sa kňazovi Walterovi Markovi z Litomyšle. Ďalej bol súdený aj za to, že posielal správy o živote v internačnom tábore, aj rehoľnému predstavenému do Ríma, a že plánoval útek z internačného tábora. V máji 1960 bol prepustený na amnestiu. Zamestnal sa v tlačiarni ako sadzač. Od roku 1968 až do smrti pôsobil ako výpomocný duchovný v Prahe. Provinční archiv Provincie Kapucínů v Českej republike a VLČEK, V.: *Perzekuce*, s. 243 – 244.

403 Podľa tvrdenia salvatoriána Władysława Macha Spoločnosť Božského Spasiteľa nemala nikdy v Kročehlavách kláštor, a teda tam ani nesídlil ich generálny predstavený. OAA, E-mail Władysława Macha autorovi. 21. 2. 2009. Podľa katalógu pražskej arcidiecézy z roku 1948 mali v Kročehlavách, dnes už súčasť Kladna, kláštor Najsvätejšieho Srdca Ježišovho rehoľníci z Kongregácie pre kresťanských robotníkov svätého Jozefa Kalasantského (kalasantini). Ich generálny predstavený Jan Bruckner rezidoval vo Viedni a Jakub Matúš Punt bol predstaveným kláštora v Kročehlavách. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII*. Praha : Č.A.T., 1948, s. 287.

404 O týchto poradách sa Blesík zmieňuje aj vo svojich pamätiach: BLESÍK, J.: *Rozmlouvám s minulostí*, Diel XVIII., s. 2623.

405 Pôvodne bolo *„malé klérum“*.

jeho socialistický vývoj a budování. Přestoto[406] jsme postupovali podle přání hierarchie ze strachu před církevní klatbou.[407]

Jaké stanovisko jste zaujali k novým zákonům, které církev odmítala, t.[o] j.[est] zákon o poz.[emkové] reformě, školský zákon a zákon platový?

Jelikož ani jeden z uvedených zákonů neměl vliv na řád redemptoristů, zůstávaly tyto u nás bez povšimnutí. Ale vzhledem k jednotnému postupu politiky vys.[oké] hierarchie vůči státu, zaujali jsme i my zamítavé stanovisko.

Můžete vyjmenovati všechny ~~podrobné~~[408] zprávy, které jste předal Dr. Švecovi nebo někomu jinému? Myslíme tím z politického života.

Jak jsem již uvedl ~~jsem~~[409] Dr. Švecovi jsem[410] často sděloval různé zprávy z politického a veřejného života, které jsem nabyl během mých misií a to, 1.) o náladě obyvatelstva v dnešním zřízením, 2.) o vztahu kněží k tomuto zřízení, 3.) v r.[oce] 1948 jsem sdělil výsledky voleb v tom smyslu, že jsem udal kolik bylo bílých lístků a kolik volilo voličů jednotnou kandidátku, při čemž jsem mu poznamenal, že ve farnosti, konkrétně v Havl.[íčkově] Brodě, bylo odevzdáno dost bílých lístků, že toto je důkazem toho, že katolíci jsou zde skutečně s církv.[evní] hierarchií a nikoliv se státem jednotnou obrozenou frontou. Mimo tohoto jsem často sděloval různé zprávy o politickém dění v tom či jiném místě, kde jsem konal misie, na které se již nepamatuji. Tyto zprávy jsem podával vždy však jen na požádání Dr. Švece a někdy Dr. Opatrnému jsem podobné zprávy předal.

4.) Dále jsem podával zprávy Dr. Švecovi o postoji kněží vůči vydaným zákonům, že s tímto nesouhlasí a že se proti těmto odmítavě stavějí. Podotýkám, že toto bylo ještě před vydáním těchto zákonů, o kterých jsme se dočetli v denním tisku.

5.) Rovněž tak jsem sděloval Dr. Švecovi a Dr. Opatrnému o výsledcích misií v tom smyslu, že teď docházejí do kostela osoby, které v životě neměli nic společného s církví a teď se k této uchylují, jako například (továrníci – obchodníci – živnostníci atd.).

6.) Dále jsem mu řekl, že nižší klérus podle řečí, které jsem s nimi vedl, nebude ochotno již déle čísti ileg.[ální] pastýřský listy, ani oběžníky, které jim děkanáty dodávaly na příkaz hierarchie.

Popište veškerou Vaši trestnou činnost pokud se týká past.[týřských] listů a jiných protistátních oběžníků či letáků, t.[o] j.[est] co je Vám o nich známo, kde se tisknou, kdo tyto rozváží, kolik jste takových dostal a od koho, a jak Vy jste se v této protistátní štvavé kampani proti lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení zachoval?

Ještě než byly zveřejňovány ileg.[ální] past.[týrské] listy, vzpomínám si, že došlo k jednání mezi vládou a církví (které však bylo důvěrné) a toto jednání nám bylo, konkrétně mně, doručeno, resp.[ektive] při mé návštěvě u Dr. BERANA mně tento ukázal dopis od zástupců

406 Pôvodne bolo *„přestoto“*.

407 V pôvodnom texte je slovo *„kledbou“* prepísané na *„kladbou“*.

408 Slovo je preškrtnuté v pôvodnom texte.

409 Slovo je preškrtnuté v pôvodnom texte.

410 Podčiarknuté slovo bolo do pôvodného textu dopísané rukou.

vlády, rovněž tak svůj, kterým vládě odpovídal. Toto jsem již tehdy pokládal za nesprávné, že jmenovaný mě toto jednání vyzradil. Sám BERAN k tomuto mně dodal, že stanovisku, které zaujímá stát vůči církvi, je zcela nesprávné a že by toto mohlo později církví na jejím vlivu a moci ve státě ohrozit.

Toto celé jednání jsem později dostal v kanceláři APU u Křižovníků[411] od Dr. Rozehnala. Toto však nebylo, pokud je mně známo, zveřejněno mezi ostatní duchovní.

V červnu 1949 po návratu z Frýdku, kde jsem konal exercicie, do Prahy jsem si v naší sborovně přečetl první past.[ýřský] list vydaný[412] BERANEM spolu [s] episkopátem[413]. Tento list, pokud je mně známo, byl v našem kostele čten. Já sám jsem si jej vyzvedl ve sborovně a rovněž jsem si jej přečetl. Dle mého mínění se tiskl na konsistoři a to P.[áterem] Kučerou, jelikož tento měl podobné věci na starosti. Obsah tohoto listu bylo usnesení episkopátu v tom smyslu, že nově založená Kat.[olická] akce ~~není~~[414] bez svolení – schválení episkopátu není Katolickou akcí a rovněž tak Katolické noviny nejsou uznané za katolické. Rovněž v tomto listě bylo upozornění, že pro duchovenstvo a věřící, kteří by neuposlechli a Kat.[olickou] akci spolu s novinami uznávali za pravoplatné, je velký hřích.

Druhý past.[ýřský] list jsem dostal podobným způsobem do rukou a to po návratu z nemocnice. Tento jsem si rovněž přečetl ve sborovně. Jeho obsah byl totožný s obsahem prvního jenže v širším výkladu a [se] zkreslenými důvody, proč nedošlo k dohodě mezi státem a círk.[evní] hierarchií. V tomto listě byla výzva a příkaz kněžím, že se musí přečíst (byl stanovený den na neděli) při nedělních bohoslužbách, a kdo by tak neučinil, že se na něj vztahují tresty ve svědomí. Rovněž také byla výzva k věřícím, aby tito zůstali věrni za každých okolností, bez ohledu na útlak dnešního stávajícího zřízení. Tento druhý past.[ýřský] list se dle mého mínění již netiskl v arci.[biskupské] konzistoři v Praze, nýbrž, v APU, které převzalo část agendy pražské konzistoře po dosazení zást.[upců] Min.[isterstva] školství na konzistoř. O tomto druhém listě jsem se mezi duchovními dověděl, že někteří z tohoto onemocněli, jiní zase ve zkrácené formě toto podali a někteří dokonce se vzdálili nějakým způsobem ze své farnosti, aby tento nemuseli číst. Tyto důsledky, jak uvádím, jsem se dověděl na různých misijních místech. Kdo tento dopravil do našeho kláštera, mně není známo, ale domnívám se, že se tak stalo, jak budu popisovati u třetího ileg.[álního] tisku, který mně byl přímo do rukou doručen.

Asi koncem června či začátkem července 1949 v sobotu po večerním zpovídání, když jsem šel kostelem sv.[atého] Kajetána do sakristie, tak naproti oltáři mně jedna dívka (mladá) předala třetí ileg.[ální] tisk v podobě past.[týřského] listu se slovy „z APU“, a předala mně úřed.[ní] obálku bez adresy nezalepenou a vevnitř bylo prohlášení věrnosti kněží církevní hierarchii, které se mělo číst hned druhý den, t.[o] j.[est] v neděli. V tomto prohlášení bylo, že někteří kněží podepsali Kat.[olickou] akci a že se stali nevěrnými církvi samé a jejím

411 Kláštor Rytierského rádu križiakov s červenou hviezdou.

412 V pôvodnom texte bolo *„listu vydanym“*, ale bolo to ešte v pôvodine opravené na *„list vydaný“*.

413 V pôvodnom texte bolo *„episkupátem“*. Správne *„episkopátem“*.

414 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte.

představitelům, že my, kteří toto budem[e] číst jako já, zůstáváme věrni církevní hierarchii a Sv.[atému] otci spolu s Vatikánem. Já jsem toto prohlášení druhý den při ranní mši sv.[até] přečetl veřejnosti zároveň s jinými ohláškami. Toto prohlášení bylo na 1/8 kancelářského papíru a později při mých zájezdech na misiích jako v Bratislavě, Hrad.[ci] Králové a Turnově jsem jej ukazoval některým duchovním, přesto, že tito jej již dávno měli. Prohlášení bylo psané na cyklostylu a domnívám se, že bylo rozmnožované rovněž v APU.

Tento ileg.[ální] oběžník jsem zničil před mým odjezdem do Karlových Varů.

Asi koncem července nebo začátkem srpna [19]49, kdy jsem se vracel z léčení z Karl.[ových] Varů, opravuji do Karl.[ových] Varů, jsem se sešel na Wils.[onově] nádr.[aží][415] s od vidění mě známým knězem, jehož jméno jsem neznal a neznám, a s tímto po dohodě jsem nastoupil cestu do Karl.[ových] Varů. V důsledku[416] plně obsazeného vlaku jsme se nebavili o otázce církve a státu, ale ještě před stanicí Marián.[ské] Lázně […][417] mě dotyčný kněz požádal, zda bych neodevzdal dopis administrátorovi Sirovému[418] v Karl.[ových] Varech. Já mu v tomto vyhověl a dopis ještě s jinými písemnostmi z konzistoře o urovnání manželství po příjezdu do Karl.[ových] Varů administr.[átoru] Sirovému odevzdal. Dodávám, že dotyčný měl pravděpodobně za úkol jeti až do Karl.[ových] Varů a já svou službou jsem mu v tomto pomohl, takže mohl klidně v Mar.[iánských] Lázních vystoupiti.

Když jsem předal dopis Sirovému, kterému jsem řekl, že jsem se sešel s knězem ve vlaku a tento mně dopis předal, zjistili jsme po otevření dopisu, že je to prohlášení vikářů a kněží v duchovní správě, že nepřijímají zvýšení kongruy a vzdávají se takto přebytku ve prospěch dělníků a horníků. Toto měli všichni podepsat a odeslat čsl. vládě. Tímto mělo být ~~tehdy~~[419] znemožněno <u>provedení</u>[420] tehdy připravovaného a dnes platného platového zákona pro duchovní ve všech církví[ch]. Alespoň v tomto prohlášení to tak vypadalo. Prohlášení bylo důvěrné, a proto můžu dodat, že takto jsem se stal vlastně kurýrem rovněž tak v po-

415 Takto bola nazývaná hlavná železničná stanica v Prahe v medzivojnovom období a niekoľko rokov po skončení II. svetovej vojny.

416 Pôvodne bolo *„Z důsledků“*.

417 Nečitateľné slovo, dopísané do pôvodného textu ceruzkou.

418 V pôvodnom texte je nesprávne *„Syrový“*. Správne má byť *„Sirový“* a takto to bolo opravené v celom vyšetrovacom protokole. Ladislav Sirový (1918 – 1992), kňaz Rytierského rádu križiakov s červenou hviezdou, narodil sa 27. júna 1918 vo Veľkej Lečici, okres Příbram. Rehoľné sľuby zložil 23. októbra 1941 a za kňaza bol vysvätený 28. júna 1942. Pôsobil ako kapelán a administrátor v Karlových Varoch. Dvakrát bol väznený. Najprv v rokoch 1944 – 1945 v koncentračných táboroch Terezín a Dachau, potom v rokoch 1949 – 1952 v komunistických väzniciach. Dňa 9. septembra 1949 bol zatknutý a 17. septembra bol eskortovaný z väznice ŠtB v Karlovych Varoch do väznice Štátneho súdu v Prahe, kde bol súdený. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 14, a.j. 91. Správa o Ladislavovi Sirovom. Praha 1. 10. 1949. Neskôr, v rokoch 1988 – 1992, bol generálom a veľmajstrom Rádu. Zomrel 12. februára 1992.

419 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte.

420 Podčiarknuté slovo je do pôvodiny dopísané rukou.

dobných případech ~~příkl~~[421], kdy jsem byl požádán. Při úředním jednání u biskupa královéhradeckého Dr. Píchy jsem byl požádán[422], abych při cestě, o které jsem se mu zmínil, do Trnavy vzal pro p.[ana] admi.[nistrátora] Lazíka[423] několik výtisků ilegálních a tomuto je odevzdal. Já jsem v tomto případě vyhověl, přestože jsem věděl, že výtisky jsou ileg.[ální] a že je to trestné. V ileg.[álním] tisku, který jsem odevzdal, byl výklad pro duchovní v tom smyslu, že jednání ze strany círk.[evní] hierarchie je zcela správné, ale opakem ze strany vlády je nemožné, rovněž tak bylo v prohlášení uvedeno celé jednání, které bylo mezi církví a státem vedeno a to v duchu pro dnešní zřízení nepříznivém. Tato událost se stala rovněž v červenci [19]49.

Z další mé trestní činnosti, kterou jsem se proti dnešnímu lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení provinil, je, že při mé osobní návštěvě u far.[áře] Tutteho[424] u sv.[atého] Mikuláše jsem od jmenovaného dostal k přečtení a s tímto probíral ileg.[ální] oběžník o způsobu získání odpustků milost.[ivého] léta. V rozhovoru jsme kritizovali současně politickou a náboženskou otázku v ČSR v tom smyslu, že jsou zde možnosti na obou stranách, a dávali jsme za vinu vládním úřadům, že v tomto neudělají již rázný zákrok, jelikož jsme se obávali, že pomocí ileg.[álního] tisku, který vydává Dr. BERAN, připravuje naše spolubratry jen do nebezpečí.

Pokud se týká celkového tisku ileg.[álních] past[ýřských] listů a jiných podobných oběžníků, dovolím si tvrdit, že toto se děje v APU (Arci.[diecézním] past.[oračním] ústředí).

---

421 Slovo je prešikrtnuté v pôvodnom texte.

422 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou.

423 V pôvodnom texte je nesprávne *„Lazika“*. Správne *„Lazíka“*. Ambróz Lazík (1897 – 1968), rímskokatolícky biskup v Trnave, narodil sa 7. decembra 1897 v Trstíne pri Trnave. Po úspešnom absolvovaní biskupského gymnázia v Trnave pokračoval štúdiom teológie v Ostrihome, Olomouci a Nitre. Za kňaza bol vysvätený 29. júna 1922 v Nitre. Pôsobil ako kaplán v Dvoroch nad Žitavou a v Nových Zámkoch. V roku 1925 bol preložený do Trnavy, kde pôsobil na viacerých úradoch v diecéze i v biskupskej kúrii. V roku 1947 sa stal apoštolským administrátorom v Trnave a 14. augusta 1949 bol vysvätený za biskupa. V rokoch 1950 – 1951 bol Štátnou bezpečnosťou nútený prebývať vo svojej rezidencii. V ďalšom období nebol úplne izolovaný, ale vykonávanie jeho biskupského úradu nebolo slobodné. Aj keď mu bola umožnená účasť na II. vatikánskom koncile, dialo sa to, samozrejme, pod kontrolou Štátnej bezpečnosti. V roku 1968 sa stal predsedom slovenského Diela koncilovej obnovy. Zomrel 20. apríla 1969 v Trnave. HAĽKO, Jozef: *„Ave crux“ Život a dielo biskupa Ambróza Lazíka.* Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006. ISBN 80-7162-626-0

424 V pôvodnom texte je nesprávne *„Tuteho“*. Správne *„Tutteho“*. Josef Tutte (1890 – 1956), rímsko-katolícky kňaz pražskej arcidiecézy, arcibiskupský notár a konzistorný radca. Narodil sa 25. marca 1890 v Černive a za kňaza bol vysvätený 12. júla 1914. Najprv bol II. kaplán v Sokolove, od 1. septembra 1915 kaplánom v Stráži pri Tachove. Od 1. septembra 1916 pôsobil v Prahe, ako osobný kaplán v Praha-Košíře, od 1. januára 1917 ako kooperátor a neskôr ako kaplán vo farnosti svätej Ľudmily v Prahe-Vinohrady, od 21. apríla 1942 ako administrátor. V čase II. svetovej vojny bol od 18. februára 1942 väznený na Pankráci, Terezíne a v Dachau. Dňa 5. januára 1943 bol odsúdený na 2 roky žalára, ale trest mu bol v roku 1946 zrušený. Od 26. mája 1945 bol III. kaplánom a od 1. februára 1946 farárom u svätého Mikuláša v Prahe na Malej Strane. Zomrel 17. marca 1956 v Prahe-Vinohrady a pochovaný je v Chotěšove. Archiv Arcibiskupství pražské, f. Kartotéka kněží a *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII*. Praha : Č.A.T., 1948, s. 22 a 52.

Čím můžete doplnit Vaši trestnou činnost, kterou jste Vy spolu s ostatními spolubratry proti stávajícímu zřízení prováděl?

Prohlašuji na své kněžské slovo, že nejsem si již více vědom, že bych se dopustil jiných trestních činů proti lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení, než jak jsem uvedl. Stalo-li by se, že bych [si] na nějakou podobnou trestnou činnost vzpomněl, okamžitě se přihlásím ke své výpovědi.

K závěru své výpovědi uvádím, že jsem vědomě a úmyslně se dopustil trestních činů, ke kterým jsem byl takřka příkazem donucen. Plnil jsem všechny příkazy vys.[oké] církevní hierarchie a právě z těchto, jako u mnoha jiných spolubratrů, jsem i já se dopustil svých trestních činů proti dnešnímu zřízení.

Po svém zatčení v klidu vazby[425] jsa plně oproštěn od tlaku a vlivu vys.[oké] hierarchie při pohledu na svou činnost, nařízenou hierarchií a Vatikánem, doznávám se, že jsem se provinil plným vědomím proti stávajícím zákonům a nařízením nucen jsa k tomu hrozbou trestů církevních a to jak slovem v kázáních a jiných rozmluvách, tak i svým jednáním, jak je uvedeno v protokole. Dnes svých trestných činů, kterých jsem se dopustil, lituji a slibuji, že po odpykání spravedlivého trestu se vynasnažím, abych pomocí institucí lid.[ově] dem.[okratického] zřízení stal se plodným členem nové lidské společnosti, t.[o] j.[est] lid.[ově] dem.[okratického] zřízení, později socialismu.

Svoji výpověď jsem učinil naprosto dobrovolně, sám, ze své vůle, a jsem si plně vědom toho, že to, co jsem vypověděl, se zakládá na pravdě a toto mohu kdykoliv před soudem a Bohem odpříséhnout.

Více nemám, co bych do svého protokolu uvedl.

Skončeno, schváleno, přečteno a bez nátlaku podepsáno:

Vyslýchající:	svědek:	Vyslýchaný:
1911 _ _[. . .][426]	414 _ _ _[. . .][427]	Jan Blesík[428]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky,12 strán, 12 listov, podpísaný, A4.

425 To určite *„v klidu vazby"*! Jan Blesík vo svojich spomienkach píše, aký to bol „klid", ako bol nútený k podpísaniu nepravdivých výpovedí, ktoré mu vnútili vyšetrovatelia pod hrozbou fyzickej likvidácie. Vo vyšetrovacej väzbe sa fyzicky úplne zrútil, takže ani pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci počas hlavného pojednávania nebol schopný stáť, preto mu povolili vypovedať posediačky.

426 Nečitateľný podpis. Číslo znamená pravdepodobne služobné číslo príslušníka Štátnej bezpečnosti. V súčasnosti, žiaľ, nie je možné identifikovať vyšetrovateľa podľa služobného čísla.

427 Nečitateľný podpis. Číslo znamená pravdepodobne služobné číslo príslušníka Štátnej bezpečnosti. V súčasnosti, žiaľ, nie je možné identifikovať vyšetrovateľa podľa služobného čísla.

428 Vlastnoručný podpis.

3.9.2

1950, 20. marec, Praha. Dodatok k zápisu o výpovedi s obvineným Janom Blesíkom na KV ŠtB v Prahe.[429]

Krajské velitelství státní bezpečnosti — Dne 20. III. 1950.
Praha.
Č.[íslo]j.[ednací]: […][430]

Dodatek k výpovědi,

sepsaný dnešního dne u zdejšího velitelství s obviněným:

BLESÍK Jan, páter, člen Kongregace redemptoristů v Praze III., Thunovská ul.[ice] č[íslo] p.[opisné] 27, nar.[ozen] 23. VI. 1909 v Uh.[erském] Hradišti, další údaje o jmenovaném jsou uvedeny v původním protokole.

Jmenovaný byv obeznámen s předmětem výslechu a napomenut k uvedení pravdy vypovídá:

K věci:

V roce 1945, kdy jsem byl na vojně, seznámil jsem se [s] mjr. POUCHLÝM[431] v MNO v odd.[ělení] duchovní 1/VI., který tam byl jako pobočník přednosty oddělení gen.[erála] JANÁKA[432]. S jmenovaným jsem udržoval stálý styk prvně úřední a později více přátelský. Já sám jsem jej nikdy mimo styk v MNO nevyhledal. Můj styk s MNO byl za účelem, abych vyjednával odklady a přemístění členů naší kongregace (redemptoristů), dále své osobní vojenské věci, jako přeložení z Budějovic do Brna, a ohledně mého vyznamenání za odboj

429 Dokument je na každej strane dole za Četl, schválil a podepsal vlastnoručne podpísaný: *„Jan Blesík"* a na druhej strane je hlavička s textom: *„Pokračování ve výpovědi s obviněným Janem Blesíkem."*

430 Číslo nebolo uvedené.

431 Pravdepodobne priezvisko *„Pouchlíkem"* nie je správne. Správne by malo byť *„Pouchlým"*. Bazil František Pouchlý (1913 – ?), narodil sa 15. júna 1913 vo Větěřove. Ku kapucínom vstúpil v roku 1932 a za kňaza bol vysvätený 29. júna 1939. Bol majorom vo výslužbe duchovnej služby v Prahe. Podľa hlásenia cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry bol Pouchlý k 20. aprílu 1950 vo väzbe. Štátna prokuratúra na neho chcela podať obžalobu pre zločin velezrady a vyzvedačstva, pretože sa mal údajne spojiť so zamestnankyňou amerického veľvyslanectva a odovzdať jej informácie o pomeroch v československej armáde. Nakoniec bol Štátnym súdom v Prahe odsúdený dňa 12. septembra 1950 za vyzvedačstvo na 18 rokov väzenia. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII.* Praha : Č.A.T., 1948, s. 54 a 254 a NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 14, a.j. 93. Hlášení ve věcech církevních za den 20. dubna 1950.

432 Jaroslav Janák (1889 – 1971), generál duchovnej služby, narodil sa 10. decembra 1889 v Kovářove pri Milevsku. Za kňaza bol vysvätený 12. júla 1914. Pôsobil ako vojenský duchovný, potom ako Generálny vikár pre Ordinariát brannej moci v Československu. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII.* Praha : Č.A.T., 1948, s. 43, 254 a 255. Zomrel 11. júna 1971 v Prahe-Zbraslav.

v okupaci. Rovněž jsem tam docházel pro povolení na výkon duchovní služby u útvarů, v jehož místě jsem konal misie. Pokud si pamatuji, navštívil mě Pouchlý dvakráte v kláštěře u redemptoristů v Praze III. Thunovské ul.[ici] 27. Po prvé mě navštívil asi začátkem roku 1949 a to mně říkal, že byl propuštěn z vojenské činné služby. Řekl mně, že duchovní světskou službu nechce konat (vyučování náboženství), že si hledá nějaké zaměstnání, kde by mohl využít své znalosti řečí. Přitom mně řekl, že má v úmyslu jíti ilegálně za hranice, a žádal mě, zdali neznám nějakou cestu, nebo zda někoho neznám, kdo by jej za hranice převedl. Já jsem mu na toto pověděl, aby za hranice nechodil, že mu to neradím a také že žádnou cestu ani známého neznám, jak by se za hranice ilegálně dostal. Nato jsme se rozešli. Za nějakou dobu mě navštívil po druhé, opět v kláštěře, ale to již nebyl u mě v pokoji nýbrž jen dole v hovorně. Za jakým účelem přišel po druhé, si již nepamatuji, ale nemohlo to býti nic důležitého, jelikož si to již nepamatuji. Od té doby jsem se s Pouchlým neviděl, ani jsem o něm neslyšel.

Jaké stanovisko jste zaujal[433] k nové Katolické akci a jak jste proti této pracoval?

K nové Katolické akci jsem zaujal stanovisko záporné, poněvadž zájem církevní hierarchie byl, aby se tato akce neutvořila. V důsledku toho jsem sám působil na kněze a laiky, aby do nové Katolické akce nevstupovali, a to vždy při příležitostných rozhovorech nebo hovorech na misijních cestách. Tyto jsem nabádal k věrnosti církevní vrchnosti s upozorněním na církevní tresty v případě vstupu do nové Katolické akce. Již nemám, co bych k věci podotkl.

Skončeno přečteno a podepsáno:

[…][434] 414 [...][435] Jan Blesík[436]

1911

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky,2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

433 Pôvodne bolo slovo *„zaujmul“*.

434 Nečitateľný podpis. Číslo znamená pravdepodobne služobné číslo príslušníka Štátnej bezpečnosti. V súčasnosti, žiaľ, nie je možné identifikovať vyšetrovateľa podľa služobného čísla.

435 Nečitateľný podpis. Číslo znamená pravdepodobne služobné číslo príslušníka Štátnej bezpečnosti. V súčasnosti, žiaľ, nie je možné identifikovať vyšetrovateľa podľa služobného čísla.

436 Vlastnoručný podpis.

3.10 JOSEF JAN URBAN

3.10.1

1950, 16. marec, Praha. Zápis o výpovedi s obvineným Josefom Urbanom na KV ŠtB v Prahe.[437]

Krajské velitelství Státní bezpečnosti
Praha.

Dne 16. března 1950.
Pst I 454/50[438]
11

Zápis o výpovědi,

Or I/VII 31/50[439]
11

sepsaný u zdejšího velitelství v Ruzyni s obviněným:

Urban Josef Jan,

řeholní kněz, řádu františkánského u Panny Marie Sněžné, bytem Nespeky[440] 57, okr.[es] Benešov, nar.[ozen] 20. 2. 1901 v Praze, matriční úřad Praha – Žižkov, svobodný, české národnosti, čsl. stát.[ní] přísl.[ušník], škola obecná, gymnázium, bohoslovecká fakulta, nevoják, nemajetný, syn Vojtěcha a Marie, roz.[ená] Veselá, nemajetní. O nikoho se nestará, otec je mrtev a matka bydlí v Praze XIX, Probošťská 4. Obviněný je údajně dosud netrestaný, totožnost zjištěna dle občanské legitimace a zjištění v místě bydliště.

Jmenovaný po obeznámení s předmětem výslechu a po napomenutí k uvedení pravdy vypovídá:

K osobě:

Narodil jsem se jako syn železničáře a matky pradleny, jako jediné dítě. Po vychození 6té třídy gymnázia jsem vstoupil do řádu františkánského. V r.[oce] 1921 jsem byl na studiích v Bolzanu[441] v Tyrolích (Itálie), kde jsem byl půl roku. Po návratu z Itálie jsem působil jako student v Uherském Hradišti, potom v Praze na fakultě bohoslovecké a filozofické a v r.[oce] 1924 jsem byl v Praze vysvěcen na kněze. V r.[oce] 1930 jsem byl promován na

437 Dokument je na každej strane dole vlastnoručne podpísaný: *„Četl: Josef Urban“* a od druhej strany je na každej strane hlavička s textom: *„Pokračování v zápise o výpovědi s Dr. Urbanem Josefem.“*

438 Registratúrna značka Štátnej prokuratúry v Prahe s číslom spisu z podacieho denníka bola dopísaná rukou do pravého horného rohu.

439 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

440 V pôvodnom texte nesprávne *„Nezbeky“*. Správne *„Nespeky“*.

441 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Bolsáně“*. Správne *„Bolzanu“* a takto to bolo opravené v celom dokumente.

doktora filozofie v Praze. Jako kněz jsem působil 3 roky v Kadani, 3 roky v Hájku u Prahy a od r.[oku] 1927 působím jako řeholní kněz v Praze v klášteře františkánském u Panny Marie Sněžné. Můj otec byl organizován nejdříve jako nár.[odní] soc.[ialista], potom jako soc.[iální] dem.[okrat] a od r.[oku] 1918 byl ve Straně lidové. Matka organizována politicky nebyla a já jsem rovněž nikdy politicky organizován nebyl. Odbojové činnosti v době okupace jsem se nikterak nezúčastnil.

Povězte nám jaké školení jste prodělával v Bolzanu v Itálii.

V r.[oce] 1921 jsem byl zapsán v VIII. třídě gymnázia v Bolzanu. Kromě gymnaziálních předmětů byly hodiny duchovní a řeholní. Toto učení, které prováděl profesor řádu Berghofer, bylo takové, aby nenaráželo na vládnoucí fašistický režim v Itálii a bylo zaměřeno proti komunismu.

Kdo měl zájem na tomto školení?

Na školení jsem byl vyslán českomoravskou provincií řádu františkánského a samozřejmě, že na školení měl v prvé řadě zájem Vatikán.

Kdo financoval Vaše školení?

Školení v Bolzanu financovala zmíněná českomoravská provincie.

Co je Vám známého ještě o školení v Itálii?

Školení v Bolzanu bylo rázu zpravodajského, kde jsme byli školeni pro vatikánskou zpravodajskou službu. Je všeobecně známo, že zpravodajská služba v získávání jasných zpráv pro Vatikán je jednou z nejstarších zpravodajských sítí na světě.

Jaké zprávy jste podával do Vatikánu?

Jako provinciál jsem dával před válkou několikrát zprávy o zachovávání řádových stanov františkánských v českomoravské provincii, generálovi řádu Bellovi[442] do Říma, jak to musí dělati každý provinciál. V r.[oce] 1945 jsem podal zprávy o činnosti ošetřovatelek III. řádu[443] o jejich počtu, jaký je nyní v Praze, a podobně i zprávu o existenci ústavu pro vzdělání katolíků v náboženství, který se jmenuje Studium Catholicum[444].

V r.[oce] 1946 mě žádal auditor nunciatury Forni, který se zdržoval v ČSR z příkazu Vatikánu, abych sestavil zprávu o stavu klášterů a jiných náboženských podniků, o tom, jak nábožensky pracují. Já sám jsem zprávy sbíral a připravoval pro Forniho. Forni byl

442 Leonardo Maria Bello (1882 – 1944), generálny minister (generálny predstavený) františkánov v Ríme (1933 – 1944). Zomrel 28. novembra 1944 v Ríme.

443 Po prijatí kňazskej vysviacky zverili predstavení pátrovi Josefovi Urbanovi výchovu takzvaného tretieho rádu františkánov v Prahe. On z tohto spoločenstva oslovil najhorlivejšie členky a ponúkol im novú formu zasväteného života. Napísal pre nich osobitné pravidlá, ktoré boli v roku 1933 schválené kompetentnou cirkevnou autoritou. Sestry apoštolátu svätého Františka pôsobili najprv medzi chudobnými na periférii Prahy, neskôr bola založená opatrovateľská služba aj v Bratislave a Žiline. Skrze ich službu lásky a katechézu boli oslovení ľudia z okraja spoločnosti a vďaka ich službe a príkladu mali viac poznávať Boha a Cirkev.

444 Koncom tridsiatych rokov 20. storočia páter Josef Urban založil katolícky študijný ústav, ktorý nazval Studium catholicum. Na vysokoškolskej úrovni organizoval kurzy filozofie, teológie, dejín, ale aj prednášky z ďalších oblastí, čím napomáhal vzdelávať mladú generáciu katolíckej inteligencie.

původem Švýcar, dlouholetým služebníkem Vatikánu, a zdržoval se od r.[oku] 1945 do února 1947 jako úředník vatikánské legace v Praze. Další dotaz auditora nunciatury Forniho byl, koho bych navrhoval na pražského arcibiskupa. Já jsem mu učinil návrh na opata Jarolímka, který byl mým spolužákem na Fakultě bohoslovecké v Praze, než odejel do Říma na dokončení studií.

Kde se nyní Forni zdržuje?

Auditor nunciatury Forni byl odvolán na žádost čsl. vlády, pro svoji špionážní činnost proti ČSR a lidově demokratickému zřízení a krátce po návratu do Vatikánu byl zaslán k nunciatuře papežské do Paříže. Zdali se tam zdržuje do dnešního dne, mi není známo, jelikož po jeho odchodu s ČSR jsem s ním nebyl ani v písemném styku.

Sdělte všechny okolnosti o generálovi řádu Bellovi.

Generál řádu Bello byl vyslán do Prahy Vatikánem v r.[oce] 1937, kdy byl též v Polsku. Jeho poslání bylo, aby dával příkazy k boji církve proti komunismu. Říkalo se o něm, že smýšlel fašisticky. Od té doby v Praze nebyl a zdržoval se skoro stále v Římě, ač mimořádně mnoho cestoval oproti jiným generálům. Generál Bello zemřel v r.[oce] 1944 v Římě.

Povězte vše, co je Vám známo o opatu[445] Jarolímkovi.

S opatem Jarolímkem jsem studoval první dva roky bohosloví v Praze. Jarolímek v r.[oce] 1923 odejel na studia do řádového ústavu premonstrátského do Říma, který byl spravován přímo Vatikánem. Do Říma byl poslán opatem Zavoralem[446] a brzo po návratu z Říma se stal opatským tajemníkem. Na žádost opata Zavorala v r.[oce] 1942 se konala volba opata-koadjutora s právem nástupnictví, kterým byl zvolen Jarolímek. Od této doby jsem se s opatem Jarolímkem stýkal zřídka až do r.[oku] 1947. V posledních letech přicházel za mnou opat Jarolímek častěji a v poslední době jednou za měsíc a to nepravidelně. Při těchto návštěvách, které byly služební, nejprve šlo o duchovní porady, zprávy rázu hospodářského a politického a při tom opat Jarolímek kritizoval lidově demokratické zřízení. Je mně známo, že opat Jarolímek byl několikráte v Římě a že byl v častém styku s generálem řádu Nootsem. Zprávy z klášterů, které opat Jarolímek sehnal, předával pak generálu Nootsovi, který tyto doručoval do Vatikánu. Jako dále měl opat Jarolímek častý styl s opatem Machalkou z Nové Říše. Opat Jarolímek byl nadřízeným opatem opata Machalky.

Při poslední služební návštěvě u mne mi opat Jarolímek sdělil tyto zprávy:

1. že v Katolické akci jsou v čele nevěřící lidé dosazení komunisty a pokud se tam nacházejí věřící, nevědí o tom, že jsou církví exkomunikováni. Dále mně řekl, abychom se dr-

445 Pôvodne bolo slovo *„opátovi“*.

446 Jan Method Zavoral (1862 – 1942), premonštrátsky opát na Strahove, politik, poslanec (1918 – 1920) a senátor (1920 – 1925) za Československú stranu lidovú. Narodil sa 28. augusta 1862 v Neveklove, okres Benešov, k premonštrátom vstúpil v roku 1880, za kňaza bol vysvätený v roku 1885 a pôsobil predovšetkým v Jihlave. V roku 1906 sa stal opátom. Zomrel 26. júna 1942 v Prahe. JINDRA, Jiří: Opat Method Zavoral – poslanec a senátor. In: *Osobnost v církvi a politice. Čeští a slovenští křesťané ve 20. století.* Editori Marek, Pavel – Hanuš Jiří. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, s. 308 – 322 a PEHR, M. a kol.: *Cestami křesťanské politiky*, s. 304 – 305.

želi příkazů vydaných v oběžnících biskupů[447] (episkopátu), abychom podle těchto příkazů postupovali proti nové Katolické akci, abychom přesvědčovali a působili svým vlivem na věřící lid, aby tito nevstupovali do nové Katolické akce, že vstupem by byli exkomunikováni, t.[o] j.[est] vyloučeni z církve katolické automaticky. Dále mě nabádal k tomu, abych vlastním způsobem podle okolností mně přístupných uvědomil lid o tom, že v případě vstupu do nové Katolické akce by automaticky došlo k jejich vyloučení z Katolické církve. Opat Jarolímek mi ještě říkal, že při velkém shromáždění kněží na Min.[isterství] školství v Praze jménem všech odmítl možnost vstupu do Katol.[ické] akce.

2. že podle církevního práva z nařízení biskupů a Vatikánu má Jarolímek oddalovat znárodnění církevního majetku a dovolávat se ústavy. Že se má kázat proti jednotným zemědělským družstvům a pokud se týče členů JZD, kteří koupili půdu z církevního majetku, že podléhají církevním trestům.

Co Vám dále opat Jarolímek říkal?

Opat Jarolímek mi dále říkal, že den před mou návštěvou u něho v nemocnici v Praze XII, byl zatčen opat Machalka, další opat ze Želiva[448], a převor Tyl z Teplé, pro protistátní činnost. U opata Machalky, že byly nalezeny zbraně. Dále mi říkal opat Jarolímek, že se také obává zatčení. Pro co se však obával zatčení, mi neřekl, ale měl jsem dojem, že by to mohlo být v časové souvislosti s opatem Machalkou a převorem Tylem.

Neboli jedním slovem chcete říci, že opat Jarolímek prováděl protistátní činnost, proti lidově demokratickému zřízení v ČSR?

Ano, je mně známo, že opat Jarolímek prováděl protistátní činnost proti lidově demokratickému zřízení tím, že podával do Vatikánu zprávy rázu hospodářského a politického, jakož i ostatní zprávy církevní, jak jsem již uvedl ve své výpovědi. Uvedené zprávy doručoval pak generálovi řádu Nootsovi, nebo je sám předával ve Vatikáně.

Je Vám známa protistátní činnost opata Machalky a převora Tyla?

Protistátní činnost opata Machalky a převora Tyla je mi známa pouze z vypravování opata Jarolímka, jak jsem již uvedl ve svém zápise o výpovědi. S oběma jsem se naposledy sešel před několika lety a od té doby jsem je neviděl.

Co je Vám známo o pastýřských listech?

Pastýřské listy byly vydány biskupy a také všemi čsl. biskupy byly podepsány, aby podle jejich obsahu informovali kněží věřící o jednání mezi biskupy a vládou. Jejich obsah byl polemický, převážně zaměřený proti různým vládním zřízením, na příklad proti Akci katolické, proti znárodňování církevního majetku a podobně. Je mi známo, že pastýřské listy byly prohlášeny za ilegální a kněžím policejně zakázáno je věřícím předčítat. Kromě pastýřských listů docházeli na farní úřady oběžníky pro informaci kněží, jak si mají počínati ve zpovídání věřících, kteří byli členy strany KSČ nebo Katolické akce, o postupu při sňatcích po vydání sňatkového zákona. Oběžníky obsahovali ještě i jiná sdělení a pokyny pro zájem církve, jak tato má postupovati proti lidově demokratickému zřízení. Rovněž tak jeden z nich obsahoval

447 Pôvodne bolo *„v oběžníků biskupi“*.

448 Opátom premonštrátov v Želive bol Vít Bohumil Tajovský.

informaci o případu kapitulního vikáře Decheta[449] na Slovensku. Pokud se týče pastýřských listů a oběžníků, obdržel jsem těchto několik od představeného kláštera františkánského Stanislava Juříka[450]. Odkud je Juřík dostával, mi není známo.

Jiné protistátní letáky jste nedostával?

Kromě uvedených pastýřských listů a oběžníků jsem jiných letáků protistátního charakteru nedostal.

Z celé Vaší výpovědi je vidět, že jste se i Vy dopustil zločinné špionážní činnosti. Rovněž tak jste se zapojil i do protistátní činnosti v akci letákové ve smyslu pastýřských listů a oběžníků. Jste si vědom svojí činnosti?

Ano, jsem si vědom toho, že jsem se dopustil trestních činů zločinnou špionážní činností proti lidově demokratickému zřízení a třídě pracujících. Špionážní činnost jsem prováděl pro Vatikán, který je řízen západními imperialisty proti lidově demokratickým státům, a činnost protistátní kázáním a odebíráním pastýřských listů a oběžníků.

---

449 Ján Dechet (1908 – 1968), rímskokatolícky kňaz, kapitulný vikár banskobystrickej diecézy, narodil sa 28. júna 1908 v Radošinej. Po skončení gymnázia v Nitre sa prihlásil do malého seminára. Neskôr študoval teológiu v Olomouci. Za kňaza bol vysvätený v roku 1934. Najprv pôsobil ako kaplán v Krakovanoch, Topoľčanoch, Stupave a Gajaroch, od roku 1937 bol prefektom kňazského seminára v Bratislave. Potom bol farárom a dekanom v Senohrade, Bzovíku a Ivánke pri Dunaji. Keďže spolupracoval s komunistickým režimom, Státní úřad pro věci církevní v Prahe ho 13. februára 1950 vymenoval za administrátora banskobystrickej diecézy. Keďže túto funkciu prijal, podľa platného cirkevného práva bol exkomunikovaný. V apríli 1951, samozrejme pod silným nátlakom komunistov, ho trnavský biskup Ambróz Lazík oslobodil spod exkomunikácie. Dechet bol kontroverznou osobou, ktorá nakoniec nevyhovovala nielen Vatikánu, ale ani samotným komunistom. Tlak na jeho osobu narástol v roku 1968. V marci opustil diecézu, aby sa liečil, ale choroba ho zlomila. Zomrel 10. júna 1968 v Bratislave. HAĽKO, Jozef – PEŠEK, Jan: Ján Dechet, banskobystrický kapitulný vikár. In: *Osobnost v církvi a politice. Čeští a slovenští křesťané ve 20. století*. Editori Marek, Pavel – Hanuš Jiří. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, s. 615 – 629.

450 Stanislav František Juřík (1909 – 2005), český františkán, narodil sa 18. septembra 1909 vo Veselej, neďaleko Slušovic. Do noviciátu františkánov vstúpil 14. augusta 1927 a po jeho skončení zložil rehoľné sľuby. V rokoch 1932 – 1935 študoval filozofiu v Salzburgu a teológiu v Schwazi. Za kňaza bol vysvätený 29. júna 1933. Po návrate zo štúdií pôsobil dva roky v Plzni, potom až do roku 1940 bol predstaveným vo františkánskom juvenáte v Kroměříži. Odtiaľ bol preložený do Hájku, kde ako predstavený a novicmajster pôsobil 7 rokov. V roku 1947 sa stal predstaveným kláštora v Kadani. Do Prahy sa sťahoval v roku 1949. Tam ho zastihla likvidácia kláštorov v apríli 1950. Bol internovaný, potom uväznený. Bola to jeho druhá skúsenosť s väzením, pretože už bol súdený ľudovým súdom pre čítanie pastierskeho listu, ale bol aj amnestovaný. V roku 1950 ho však Štátny súd odsúdil za vlastizradu na 14 rokov väzenia. Po prepustení v roku 1960 sa aktívne zapojil do obnovy rehoľného života. Po roku 1968 sa mu podarilo dostať sa do duchovnej správy a pôsobil ako kaplán v Plzni. V roku 1972 bol však opäť zatknutý a odsúdený na 15 mesiacov väzenia. Vďaka amnestii sa dostal z väzenia v roku 1973. Na sklonku života pôsobil ako duchovný správca rehoľných sestier v Choryni, kde 26. apríla 2005 zomrel. *Historia Franciscana*. Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604 – 2004). Praha : Provincie bratří františkánů, 2004, s. 124 – 125.

Přiznáváte svoji vinu v celém rozsahu?

Ano, v celém rozsahu.

Kdo Vám podával zprávy pro Vaší zločinnou špionážní činnost?

Mám v Praze některé známé osoby, se kterými se občas stýkám a kteří mi sdělují svoje různá pozorování o náladě mezi lidmi politického a hospodářského rázu. Jedná se o příslušníky římskokatolické církve, se kterými se znám již dlouhou řadu let.

Kdo byli Vaši informátoři?

Moji informátoři byli sl.[ečna] Chybová, bytem v Praze I, Petrská ul.[ice], p.[aní] Soukénková[451], bytem v Praze XII, blízko vozovny[452] na Floře, Karel Peřt[453], Jan Bárta[454] a Jaroslav Souček[455], všichni 3 členové řádu františkánského bytem v Praze II, klášter Panny Marie Sněžné.

---

451 Soukénková bola žiačkou Josefa Urbana a pracovala ako redaktorka v novinách Lidová demokracie. Po procese s desiatimi rehoľníkmi sa podľa hlásenia Josefa Plíhala ministrovi Alexejovi Čepičkovi sama prihlásila na Štátny úrad pre veci cirkevné v Prahe s tým, že chce spolupracovať s komunistami a nimi riadenou Katolíckou akciou a zapojiť sa do cirkevno-politickej práce. Dostala za úlohu spracovať reportáž o procese a napísať článok do Vestníka katolického duchovenstva, čo aj urobila. V článku vyjadrila svoje sklamanie nad trestnou činnosťou Urbana i presvedčenie, že Štátny súd vyniesol spravodlivý rozsudok a rehoľníkov stihol zaslúžený trest. MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 299.

452 Pôvodne bolo *„u vozovky“*.

453 Václav Karel Peřt (1914 – 1983), český františkán, narodil sa 26. septembra 1914 v Slanom. Rehoľné sľuby zložil v roku 1935 a v roku 1939 bol vysvätený za kňaza v Namure v Belgicku. Pôsobil v Prahe ako sekretár provinciálneho predstaveného františkánov a magister klerikov. Neskôr od františkánov odišiel. V rokoch 1961 – 1977 pôsobil ako duchovný v Soběslavi, prakticky až do odchodu na dôchodok.

454 Jan Baptista Josef Bárta (1921 – 1982), český františkán, narodil sa 18. marca 1921 v Příbrami. Počas druhej svetovej vojny bol nasadený na nútené práce do Nemecka, takže rehoľnú i kňazskú formáciu musel dokončovať až po vojne. Sviatosť kňazstva prijal v roku 1947. Pôsobil v pohraničí, v Kadani, potom v Prahe. Po likvidácii kláštorov bol internovaný v Hejniciach, Bohosudove a v Želive. V septembri 1950 utiekol z internačného tábora v Želive. Aj keď sa skrýval pred opätovným zatknutím, organizoval skupinky tajnej Katolíckej akcie. Napokon bol 15. apríla 1951 zatknutý a počas vyšetrovacej väzby týraný. V novembri 1952 bol odsúdený na 20 rokov za protištátnu činnosť, lebo podľa obvinenia organizoval mládežnícke skupiny, ktoré svojou činnosťou boli zamerané proti komunistickému režimu. Trest si odpykával okrem iného aj v Příbrami na tábore Vojna a v Jáchymove na tábore Vitmanov. V roku 1966 bol vďaka amnestii prepustený na slobodu. Krátko pracoval v Příbrami v baniach. V roku 1968 sa aktívne zapojil do obnovy rehoľného života a po normalizácii do tajnej formácie rehoľníkov, kňazov a laikov. Dňa 25. novembra 1980 bol tri mesiace vo vyšetrovacej väzbe, a potom na slobode odsúdený na 18 mesiacov. Po odvolaní sa mu bol trest znížený o dva mesiace. Zomrel 9. decembra 1982. Pochovaný je v Liberci. DACHOVSKÝ, Karel: *Umlčený zvon. Román o knězi Janu Bártovi vězněném 16 let pro víru.* Praha : Nakladatelství ŘÁD, 1991 a *Historia Franciscana*. Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604 – 2004). Praha : Provincie bratří františkánů, 2004, s. 115 – 118.

455 Jaroslav Adjut Souček (1892 – 1961), český františkán, rehoľný brat, ktorý bol v pražskej komunite kuchárom. Zomrel 11. júna 1961 vo Valticiach na Morave. OAA, E-mail Petra Regaláta Beneša autorovi. Praha 1. 4. 2009.

Věděli Vaši informátoři o Vaší zločinné špionážní činnosti?

Mým důvěrníkům nebyla známa moje zločinná špionážní činnost pro Vatikán, proti lidově demokratickému zřízení.

Jakou zprávu Vám dala sl.[ečna] Chybová?

Sl.[ečna] Chybová mi podávala zprávy o všeobecné náladě, jakož i zprávy o podniku, ve kterém byla zaměstnána v Praze XII, v Distribuci barev.

Jaké zprávy Vám podávala p.[aní] Soukénková?

P.[aní] Soukénková, [která] je redaktorkou Lidové demokracie, mně podávala zprávy rázu novinářského a ptala se mě na některé články, které uveřejňovala, zda jsou nábožensky nezávadné.

Jaké zprávy Vám dávali Karel Peřt, Jan Bárta a Jaroslav Souček?

Karel Peřt, Jan Bárta a Jaroslav Souček mi podávali zprávy povšechného politického a hospodářského rázu. Rovněž tak mi sdělovali zprávy náhodné.

Byla činnost s Vašimi informátory ujednána?

Jak jsem již uvedl, moji informátoři sl.[ečna] Chybová, p.[aní] Soukénková, Karel Peřt, Jan Bárta a Jaroslav Souček nevěděli o mojí zločinné špionážní činnosti. Jednalo se o schůzky náhodné, nikoliv předem určené.

Na str.[aně] 1 svého zápisu o výpovědi hovoříte, že jste nebyl nikdy odbojově činný. Jak často jste se stýkal s Němci?

V době okupace chodili ke mně příslušníci Gestapa, mezi nimiž byl vždy Oberhauser[456], který byl církevním referentem Gestapa. Jejich návštěva byla kvůli výslechu, při kterém jsem byl přítomen vždy sám. Výslech byl zaměřen o františkánech cizích zemí, kteří uprchli před Němci do ciziny. Ačkoliv se v okolí říká, že jsem se s gestapáky stýkal a tyto hostil, prohlašuji, že se věc nezakládá na pravdě.

Povězte nám, koho znáte ještě jako pracovníka pro Vatikán.

Je mně známo, že velmi oddaným pracovníkem pro Vatikán je jezuita Adolf Kajpr, bytem v Praze II, Ječná ul.[ice] u sv.[atého] Ignáce. Kajpr ke mně chodíval, když byl redaktorem časopisu „Katolík“, aby si na mně vyžádal pro tento časopis náboženské články. Několik článku do časopisu „Katolík“ jsem napsal. Adolf Kajpr je osobou uzavřenou a nesdílnou. O Kajprovi je mně známa pouze ta okolnost, že pracoval kazatelsky, jakož i spisovatelsky pro Vatikán, ale o jeho činnosti zpravodajské nemohu nic konkrétního udati.

456 Kurt Friedrich Oberhauser (1903 – 1947), vrchný tajomník Gestapa v Prahe, zodpovedný za cirkevné záležitosti (cirkvi, sekty, Židia, slobodomurári), narodil sa 27. mája 1903 v Düsburgu, povolaním technický úradník, člen Gestapa od roku 1934, člen NSDAP od roku 1937. Od 15. marca 1939 do 3. mája 1945 pôsobil ako vedúci oddelenia pre cirkevné otázky na Gestape v Prahe. Bol známy svojou tvrdosťou voči kňazom, dokonca v niekoľkých prípadoch sa osobne podieľal na ich vyšetrovaní či týraní. Mimoriadny ľudový súd ho za propagáciu nacizmu a prenasledovanie cirkvi odsúdil na trest smrti, ktorý bol vykonaný 18. apríla 1947.

Co je Vám známo o kroužcích neprověřených studentů?

Začátkem r.[oku] 1948 jsem byl na[457] poradě pro zřízení ústavů pro výchovu katechetů laiků v kanceláři pražské konzistoře v Praze IV. Přítomni byli Dr. Kadlec[458], profesor Čulík[459] a profesor Pokorný[460]. Při této poradě navrhl mně profesor Čulík, jak se mi zdá, že by bylo možno z neprověřených studentů na vysokých školách vytvořiti kroužky, pro jejich vzdělání na katechety, ale to jsem odmítl, jako zcela nemožnou věc.

Kdo o této věci ještě hovořil?

Profesor Čulík uvedenou věc týkající se neprověřených studentů, přede všemi přítomnými prohlásil a měl na mysli vytvořiti tyto kroužky při Studium Catholicum.

Co je Vám známého o vedoucích činitelích pražské arcidiecéze?

457 Pôvodne bolo slovo *„při“*.

458 Z textu, žiaľ, nie je jasné, či mal Josef Urban na mysli profesora morálnej teológie Karola Kadleca alebo docenta histórie Jaroslava Kadleca. Pravdepodobne išlo o prvého menovaného.

459 Anton Čulík (1893 – ?), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 25. novembra 1893 v Tloskove, za kňaza bol vysvätený 29. júna 1919. Bol profesorom náboženstva na niekoľkých stredných školách v Prahe a členom Zkušební komise pro laické katechety v Praze II. Vo výbore Pastoračného arcidiecézneho centra v Prahe zastával úrad delegáta a mal na starosti aj referát stredoškolských profesorov. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII.* Praha : Č.A.T., 1948, s. 20, 21, 22, 24, 25, 44 a 48.

460 Ladislav Pokorný (1915 – 2000) rímskokatolícky kňaz, narodil sa 22. júna 1915 v Zdiciach a za kňaza bol vysvätený 29. júna 1939. Pôsobil ako profesor a inšpektor náboženstva a v Pastoračnom arcidiecéznom centre v Prahe mal na starosti referát pastorácie detí. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII.* Praha : Č.A.T., 1948, s. 22, 25, 38 a 43.

Jsem zpovědníkem několika kněží, kteří jsou poradci pražské konzistoře. Mezi ně patří Dr. Heidler[461], profesor Vondra[462], prof.[esor] Beneš[463] a biskup Matoušek[464]. U jmenovaných jsem jejich osobním poradcem pro duchovní život. Podotýkám však, že se moje porady netýkají jejich vnější činnosti a úřadů. Vím, že i tito kněží jsou velmi oddaní Vatikánu, že pro něj[465] pracují, ale konkrétní věci mi nejsou známy než ty, které jsou veřejné. Jedná se o činnost učitelskou, kazatelskou a spisovatelskou.

Byl Vy jste ve styku ve své zločinné špionážní činnosti pro Vatikán s Dr. Heidlerem, prof.[esorem] Vondrou, prof.[esorem] Benešem a biskupem Matouškem?

S prof.[esorem] Vondrou, prof.[esorem] Benešem a biskupem Matouškem jsem nebyl ve styku v žádné protistátní nebo jiné činnosti. Dr. Heidler byl kolegou na ústavě Studium Catholicum, kde přednášel podle vzoru Vatikánu o liturgii. Jestli pracoval Dr. Heidler v nějaké protistátní činnosti, mi není známo.

Se kterým biskupem jste se ještě stýkal?

V posledních 2 letech jsem měl 2x styk s českobudějovickým biskupem Josefem Hlouchem[466]. Po prvé to bylo na jaře r.[oku] 1949 v Českých Budějovicích v jeho bis-

461 Alexander Heidler (1916 – ?), rímskokatolícky kňaz, známy aj ako otec Krišťan, narodil sa 1. decembra 1916 v Prahe. Za kňaza bol vysvätený 29. júna 1941 a pôsobil ako asistent pastorálnej teológie na teologickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. V Pastoračnom arcidiecéznom centre v Prahe mal na starosti referát nábožensko-vedeckej práce a styk s inteligenciou. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII.* Praha : Č.A.T., 1948, s. 25, 28 a 54. V októbri 1949 emigroval do zahraničia, kde pôsobil v rádiu Slobodná Európa v Mníchove ako redaktor pre náboženské vysielanie. ABS, f. A 34, inv. j. 1750, kart. 361. Orientační zpráva o vatikánské špionáži. 1957 – 1958. Příloha k orientovce o vatikánské špionáži. Známí kněží československého původu v zahraničí. Zomrel 3. augusta 1980 v Mníchove.

462 Pravdepodobne to bol Vilém Vondra (1915 – ?), rímskokatolícky kňaz, ktorý sa narodil 12. októbra 1915 a za kňaza bol vysvätený 28. júna 1942. Bol kaplánom v jednej z pražských farností a zároveň profesorom náboženstva na chlapčenskej ľudovej škole a chlapčenskej meštianskej škole v Prahe II. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII.* Praha : Č.A.T., 1948, s. 43 a 306.

463 Jaroslav Beneš (1892 – 1963), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 6. apríla 1892 v Prahe. Za kňaza bol vysvätený 18. júna 1916. V Ríme študoval na akadémii svätého Tomáša. Po návrate do vlasti pôsobil ako profesor kresťanskej filozofie na teologickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII.* Praha : Č.A.T., 1948, s. 19, 21, 27 a 49. Zomrel 24. júna 1963 v Prahe.

464 Kajetán Matoušek (1910 – 1994), rímskokatolícky svätiaci biskup v Prahe, narodil sa 7. augusta 1910 v Prahe. Za kňaza bol vysvätený 22. decembra 1934. Pôsobil ako farár u sv. Vojtecha v Prahe. Za biskupa bol tajne vysvätený 17. septembra 1949, ale komunisti jeho vysviacku neuznali. Po roku 1950 ako biskup vykonával tajné kňazské vysviacky, ale v duchovnej správe pôsobil ako kňaz. Ako biskup mohol pôsobiť verejne až od júla 1968, ale následná normalizácia mu opäť znemožnila plniť túto službu. V máji 1988 mu bolo umožnené vykonávať biskupskú službu. Zomrel 21. októbra 1994 v Prahe.

465 Pôvodne bolo *„jeho“*.

466 Josef Hlouch (1902 – 1972), rímskokatolícky biskup v Českých Budějoviciach, narodil sa 26. marca 1902 v Lipníku pri Třebíči. Študoval v nižšom chlapčenskom seminári v Kroměříži, odkiaľ v roku

kupském domě, kam mě pozval jednati o misiích. Na těchto misiích měli kázati kromě jiných řádů také kněží řádu františkánského, a sice v kostele ve Čtyřech Dvorech. Biskup Hlouch mi předložil plán misií, který obsahoval denní pořad bohoslužeb a kázání ve všech budějovických kostelích a obsah toho, co se má kázat. Pokud se týče kázání, jeho obsah byl zaměřen proti učení KSČ. Program, který mně byl předložen biskupem Hlouchem, byl již projednán a ustanoven s jinými řády, jako na příklad redemptoristy, dominikány, jezuity atd. K jednání s biskupem Hlouchem, jsem byl pozván jím samým, abych sdělil tento úkol našim kněžím řádu františkánského. Biskup Hlouch uvedený program sám poslal kněžím, kteří měli při misiích kázati.

V únoru 1950 mě biskup Hlouch vícekrát zval do Českých Budějovic. Dne 5. 2. 1950 jsem odejel znovu do Českých Budějovic k biskupovi Hlouchovi a jednali jsme o rozšíření náboženského vlivu řím.[sko]katol.[ické] církve za pomoci III. řádu sv.[atého] Františka. Na druhé schůzce se mě také biskup Hlouch ptal, co soudím podle katolické mravouky, zda smějí kněží skládati slib věrnosti lidově demokratické republice, jak je předepsáno. Na to jsem mu odpověděl, že slib věrnosti složit musí.

S kým se biskup Hlouch často stýká?

Pokud se týče styku biskupa Hloucha, nemůžu udati nic určitého, neboť jsem s ním měl řídký styk. Je mně známo, když jsem byl u něho na návštěvě v Českých Budějovicích, že měl v chodbě u vchodu civilní stráž, která zjišťovala každého příchozího. Hlouch jako biskup je ve styku se sekretářem papežské nunciatury v Praze De Livou. Jestli biskup Hlouch má nějakou protistátní činnost, mi není známo.

Na str.[aně] 7 svého zápisu hovoříte o jezuitovi Adolfu Kajprovi. Uveďte bližší okolnosti.

Pokud se týče kazatelské a spisovatelské práce jezuity Adolfa Kajpra vysvětluji věc takto:

Může se psát a kázat o církvi buď jako o věci náboženské, nebo jako o organizaci církevně právní. Třebaže podle nauky katolické je obojí str.[ánka] církve spojená, přece při kázání a psaní jest možno více zdůrazniti jednu než druhou. Tak například duchem našeho řádu františkánského jest, že zdůrazňujeme v kázáních a spisech hlavně vnitřní stránky církve, jako mravní, zbožnou, trpělivou atd. Jezuité naopak obyčejně obhajují onu vnější stránku, tedy organizační, právní a pod.[obně]. Z článku P.[átera] Kajpra v časopise „Katolík“ právě

1922 vstúpil do kňazského seminára v Olomouci. Po ukončení štúdií bol 5. júla 1926 vysvätený za kňaza. Spočiatku pôsobil ako kaplán, v roku 1934 bol menovaný za asistenta na Cyrilometodskej bohosloveckej fakulte v Olomouci. Počas II. svetovej vojny sa stal známy ako kazateľ a exercitátor. Dňa 15. augusta 1947 bol vysvätený na českobudějovického biskupa. Aj keď nevystupoval proti komunistickému režimu tak radikálne ako pražský arcibiskup Josef Beran, neobišla ho internácia. V júli 1950 bol izolovaný vo svojej rezidencii, s čím sa však režim neuspokojil. Na jeho miesto bol dosadený kapitulný vikár, ktorý spravoval českobudějovickú diecézu. Biskup Hlouch sa mohol vrátiť do svojej diecézy až po roku 1968. Následná normalizácia však znemožnila slobodné vykonávanie pastierskeho úradu. Silný tlak štátnej moci spôsobil, že biskup Josef Hlouch, vážne chorý na srdce, dňa 10. júna 1972 náhle zomrel. WEIS, Martin: Biskup Dr. Josef Hlouch ve světle archivních dokumentů. In: *Osobnost v církvi a politice. Čeští a slovenští křesťané ve 20. století.* Editori Marek, Pavel – Hanuš Jiří. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, s. 630 – 638.

vystupuje důrazně stránka mocenská, v čemž je jasné a já také spatřuji podle svého udání práci pro Vatikán.

Ke zpravodajské činnosti P.[átera] Kajpra vysvětluji toto:

Řád jezuitský ve svých dějinách byl vždy jakýmsi předvojem církve a to obyčejně na poli politickém a diplomatickém. Jezuité bývali duchovními rádci hlav států a vynikajících státníků. Také užívali dosti často politické moci, nebo aspoň s ním pracovali, pro zájem církve. Jejich zvláštní slib poslušnosti papeži a zvláštní důvěry papežské k jejich řádu odůvodňuje mínění, že jsou předními informátory papežské Svaté stolice o stavu náboženském a politickém v různých zemích.

Na str.[aně] 5 svého zápisu o výpovědi hovoříte o představeném Vašeho kláštera františkánského v Praze. Povězte vše, co je Vám známo o jeho protistátní činnosti?

Když byl Stanislav Juřík představeným františkánského kláštera v Kadani, měl podřízeny jiné tři kněze Jana Bártu, Vladimíra Řechku[467] a Aleše[468], na jehož příjmení si nemohu vzpomenout. Protože město Kadaň je v pohraničí, kde jsou všechny fary opuštěny od německých kněží, měli 3 podřízení svěřeno mnoho far k obstarávání bohoslužeb. Když přišli pastýřské listy, všichni tito kněží [je] několikrát četli v každém kostele svých svěřených far. K pastýřským listům jmenovaní kněží přidávali ještě svoje osobní dodatky, zaměřené proti lidově demokratickému zřízení, podle obsahu listů pastýřských. Stanislav Juřík a Jan Bárta byli proto obžalováni u lidového soudu v Praze, ale než došlo k jejich zatčení, byli prezidentem republiky amnestováni dne 28. 10. 1949. Oběma byl trest prominut podmínečně na jeden rok. Od té doby jsou oba kněží velmi opatrní. Druzí 2 kněží, t.[o] j.[est] Vladimír Řechka a Aleš, byli povoláni před soud začátkem r.[oku] 1950 a každý odsouzen na dva roky

467 V pôvodnom texte je nesprávne *„Řechta“*. Správne má byť *„Řechka“* a takto to bolo opravené v celom vyšetrovacom protokole. Vladimír Jindřich Řechka (1923), český františkán, narodil sa 23. júna 1923 v Prahe, prvé rehoľné sľuby zložil 1. augusta 1943 a za kňaza bol vysvätený 4. júla 1948. Jeho posledným pôsobiskom bol kláštor Čtyři Dvory pri Českých Budějoviciach. Aktuálne žije v Charitnom domove pre kňazov v Starej Boleslavi. OAA, E-mail Petra Regaláta Beneša autorovi. Praha 1. 4. 2009.

468 Mohol to byť Aleš Vojtěch Zlámal (1924 – 2002), český františkán, ktorý sa narodil 28. septembra 1924 v Bařiciach. Vstúpil do juvenátu k františkánom a po skončení šiestej triedy vstúpil do noviciátu, kde 1. augusta 1943 zložil rehoľné sľuby. Po noviciáte si dokončil maturitu a začal študovať teológiu, najprv v Kroměříži, potom v Prahe a v rokoch 1946 – 1947 v Bruseli. Za kňaza bol vysvätený 4. júla 1948. V roku 1949 prečítal na bohoslužbe pastiersky list biskupov, za čo bol odsúdený na 2 roky väzenia. Po prepustení z väzenia sa snažil naďalej žiť rehoľný život a udržiavať kontakty so spolubratmi. V rokoch 1971 – 1980 bol tajným provinciálom. V roku 1983 bol opäť zatknutý, ale Štátna bezpečnosť ho zakrátko prepustila na slobodu kvôli tlaku medzinárodného súdu v Haagu. Naďalej bol ale pod kontrolou bezpečnosti. Jeho túžbou bola evanjelizácia na území Sovietskeho zväzu, čo sa mu po páde totality aj podarilo. V rokoch 1993 – 1996 pôsobil v kazachstanskej Alma Ate. Zomrel 11. októbra 2002 v Uherskom Hradišti. *Historia Franciscana*. Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604 – 2004). Praha : Provincie bratří františkánů, 2004, s. 122 – 123.

vězení. Protože Stanislav Juřík a Jan Bárta jsou opatrní a Vladimír Řechka a Aleš byli mimo Prahu, není mi o těchto kromě kázání a pastýřských listů známa jiná trestná činnost.

S kým jste se ještě setkával, kdo měl styk s Vatikánem?

Zřídka do roka jsem se setkával s kanovníkem Otokarem Švecem. Kanovník Švec býval denně na pražské nunciatuře u všech jejich členů, jak po sobě následovali, t.[o] j.[est] nuncius Ritter, Forni, Verolino[469]. Švec byl jejich důvěrníkem a poradcem ve věcech církevních, politických, na příklad jistě spolupracoval na jmenování biskupů českých a moravských, sám nechtěl být biskupem, je velmi důvěrným přítelem biskupa Trochty[470] v Litoměřicích a byl dlouhá léta duchovním poradcem a rádcem katolické mládeže, a proto býval ve styku s knězem jezuitského řádu v Praze Mikuláškem[471]. Jak jsem já sám kanovníka Švece poznal, má smýšlení podobného směru jako Adolf Kajpr, t.[o] j.[est] církevněprávního, ale ve výrazu mírnějšího, podle své povahy a stáří. Tím, že měl kanovník Švec se shora uvedenými diplomaty, měl styk s Vatikánem.

O jaké protistátní činnosti jste ještě věděl?

Vzpomínám si, že jsem se sešel v r.[oce] 1949 snad 3x s Dr. Antonínem Mandlem[472]. O tomto je mně známo, že pracoval v dělnických kroužcích, pro které míval večerní boho-

469 V pôvodnom texte je nesprávne *„Verolini“*. Správne má byť *„Verolino“*.

470 Štěpán Trochta (1905 – 1974), rímskokatolícky biskup v Litoměřiciach, kardinál, narodil sa 26. marca 1905 vo Francovej Lhote. Po skončení obecnej školy začal študovať na arcibiskupskom gymnáziu v Kroměříži, ktoré kvôli chorobe nedokončil. V roku 1923 odišiel do Talianska, kde o rok neskôr vstúpil do noviciátu k saleziánom. Po zložení rehoľných sľubov si v Turíne dokončil gymnázium a pokračoval v štúdiu filozofie a teológie. Za kňaza bol vysvätený 3. júla 1932. Vrátil sa späť do Československa, kde musel absolvovať polročnú vojenskú službu. Potom pôsobil vo Fryštáku, Ostrave i Prahe. Počas II. svetovej vojny podporoval protinacistický odboj, preto bol koncom mája 1942 zatknutý Gestapom, vyšetrovaný na Pankráci, potom prevezený do Terezína a odtiaľ do koncentračného tábora v Mauthausene. V decembri 1944 bol premiestnený do Dachau, kde sa dožil konca svetovej vojny a oslobodenia. Po návrate sa opäť zapojil do práce v cirkvi. Dňa 16. novembra 1947 bol vysvätený za biskupa a spravoval litoměřickú diecézu. Ako dobrý diplomat bol akýmsi hovorcom katolíckej biskupskej konferencie pri jednaniach s komunistickou vládou. Hoci nepatril medzi najväčších radikálov vystupujúcich proti komunizmu, ani on sa nevyhol prenasledovaniu. Najprv bol viac ako tri a pol roka v domácom väzení, kým nebol v polovici januára 1954 zatknutý. V dňoch 22. – 23. júl 1954 sa uskutočnil súdny proces, v ktorom bol Trochta odsúdený na 25 rokov väzenia. Na slobodu sa dostal vďaka amnestii prezidenta republiky v roku 1960. Pracoval v civilných zamestaniach ako robotník, ale po dvoch rokoch vážne ochorel a nakoniec skončil v Charitnom ústave v Radvanove pri Mladej Vožici, kde bol pod dohľadom Štátnej bezpečnosti. V roku 1968 opäť spravoval diecézu a podarilo sa mu stretnúť sa na súkromnej audiencii aj s pápežom Pavlom VI., ktorý ho menoval za kardinála. V čase normalizácie mu komunisti znova obmedzili pastoračnú činnosť. Zomrel 6. apríla 1974. MATURKANIČ, Patrik: Kardinál Štěpán Trochta – svědectví mučedníka doby. In: *Duchovný pastier, revue pre teológiu a duchovný život*, ročník 89, 2008, číslo 9, s. 563 – 571.

471 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Mikoláškem“*. Správne *„Mikuláškem“*.

472 Antonín Mandl (1917 – 1972), rímskokatolícky kňaz, vedúci Katolíckej akcie (1947 – 1949), narodil sa 27. marca 1917 v Prahe a za kňaza bol vysvätený 21. decembra 1940 v Ríme. Od februára

služby. Dále vím, že byl osobně velmi oddán nynějšímu papeži a byl ochoten pro něho, jak říkal, i trpět. Při jedné schůzce mi také bez výkladu daroval svoji knihu, která se jmenuje „Mír ze spravedlnosti“[473]. Je to sbírka výroků a listů papeže Pia XII., vydaných nebo vyslovených během války pro mír.

Můžete potvrdit, že kroužky, které měl Mandl, byly dělnické?

Dle výpovědi Mandla mohu potvrditi, že kroužky byly dělnické. Ale rovněž tak[é] vím, že měl velmi málo členů, ani ne 10.

Jaké kroužky jste organizoval Vy sám, na čí příkaz a jaké jste dostával směrnice?

Již před 20ti lety založil jsem kroužky ošetřovatelek III. řádu, které jsem organizoval a vychovával v duchu náboženssko-charitativním. Kroužky jsem organizoval bez příkazu svých představených sám a z vlastní iniciativy a také směrnice učení v těchto kroužcích[474] jsem sám stanovil. V kroužcích asi po 1 hod.[ině] učení jsem odpovídal na různé dotazy rázu hospodářského i politického a zastřeným způsobem jsem dával najevo svůj nesouhlas s lidově demokratickým zřízením a stranou KSČ.

Shodovali[475] se příslušnici Vašeho kroužku s názorem, který jste zastával ke straně KSČ a k lidově demokratickému zřízení?

V diskuzích, které jsme vždy po ukončení kroužku vedli shodoval se vždy vcelku názor přítomných na moje stanovisko ku straně KSČ a k lidově demokratickému zřízení.

Bylo Vám známo, že svým vyhraněným způsobem v kroužcích vychováváte příslušnice III. řádu proti lidově demokratickému zřízení?

Ano, tím, že jsem jim nepřímo dával najevo svůj nesouhlas s lidově demokrat.[ickým] zřízením a tím že jsem jim nedal možnost politického rozhledu, vychovával jsem je proti lidově demokrat.[ickému] zřízení.

Z toho je jasné, že Vaše politika se shodovala s politikou vysoké církevní hierarchie naší s Vatikánem. Od koho jste dostával k tomuto příkazy?

Příkazů jsem přímo nedostával, ale z oběžníků a pastýřských listů jsem jasně vyčetl postoj biskupů k lidově demokrat.[ickému] zřízení, který byl záporný, který se jistě shodoval s postojem Vatikánu.

Ve své výpovědi mluvíte o letácích[476] protistát.[ního] charakteru. Vypovězte znovu a podrobněji.

1948 pracoval v Arcibiskupskej kúrii v Prahe a bol aj vo výbore Pastoračného arcidiecézneho centra v Prahe. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII.* Praha : Č.A.T., 1948, s. 16, 24 a 37. V roku 1950 bol Štátnym súdom odsúdený na 25 rokov žalára v súvislosti s Katolíckou akciou. Prepustený bol na amnestiu v roku 1964.

473 PIUS XII: *Mír ze spravedlnosti.* Výbor projevů pronesených ve válečných letech 1939 – 1945. Z italštiny přeložil Antonín Mandl. Praha : Atlas, 1947.

474 Pôvodne bolo *„kroužkách“* a takto to bolo na viacerých miestach v dokumente.

475 Pôvodne bolo *„Schodovali“* a takto to bolo na viacerých miestach v dokumente.

476 Pôvodne bolo *„letákách“*.

V r.[oce] 1947 sdělil mně bratr Šrubař[477], vrátný františkánského kláštera v Praze II, Jungmannovo nám.[ěstí], že již asi 2x došly letáky protistátního rázu, asi o 50 ti kusech, z nichž poslední doručený balík mně ukázal. Nahlédl jsem do balíku a po zjištění, že se jedná o letáky protistátního rázu, nařídil jsem bratru Šrubaři, aby tyto zničil. Zdali tak učinil, mně není známo, a na můj dotaz, kdo letáky přinesl, Šrubař odpověděl, že nějaká slečna, jejíž jméno nezná, ale že jest snad z Katolické akce, kterou vede kanovník Švec a Dr. Mandl.

V pozdější době tedy ještě v r.[oce] 1947 byl mně doručen poštou leták s protistátním obsahem, který jsem při čtení zničil.

Vyličte, jakého obsahu byl leták, který Vám byl doručen poštou.

Pokud se pamatuji, byl leták rozmnožován cyklostylem na normovaném[478] kancelářském papíře, a obsahoval:

1. výzvu ke kněžím, aby neposlouchali nikoho jiného, nežli přímo biskupy.

2. aby kněží neposlouchali příkazy, které se neshodují s příkazy biskupů.

To jest vše, co si pamatuji z obsahu letáku, který mně byl doručen poštou, a vzpomínám si, že podepsán na něm byl Confráter.

Použil jste obsah letáků a směrnic oběžníků ku svým kázáním?

Obsah nemohu říci, ale smysl a postoj z letáků a oběžníků jsem vždy ve svém kázání zachoval. V kázáních jsem se zřejmě opatrně vyhýbal slovům i obratům politickým, ale volil jsem často obsah kázání podle současné doby a zastřeně jsem mluvil proti některým veřejným zjevům.

V r.[oce] 1945 až 1947 jsem kázával obyčejně první neděli v měsíci u Panny Marie Sněžné a hleděl jsem ve výkladu evangelia posilovati v lidech spiritualismus. Odporoval jsem nauce marxistické a v lidech ji oslaboval. Tím jsem také posiloval pravicový blok soc.[iálně]dem.[okratický] a přikláněl se ke Straně lidové a Straně nár.[dně]soc.[ialistické]. Pak jsem kázal již pro nemoc velmi zřídka, ale vyzdvihoval jsem vědomě lásku proti tvrdosti a tím jsem podlamoval revolučního ducha.

Kázával jsem často proto, aby se lidé mnoho modlili a přijímali svátosti, čímž jsem je odváděl od práce a občanských povinností. Bylo mi známo, že někteří lidé si moje kázání stenografují, z nichž nejčastěji jsem viděl sl.[ečnu] Martu Vinarskou, úřednici Škodových závodů v Praze II, o které mně bylo známo, že moje kázání rozmnožuje a půjčuje mezi své známé.

Z těchto kázání jsem také udělal výtažek, který jsem rozepsal a vydal tiskem asi ve 4 knihách, které byly zaměřeny k získání lidí do církve. Upozorňuji, že knihy byly téhož rázu jako moje kázání, tudíž proti lidově demokratickému zřízení.

---

477 Peter Ambróz Šrubař (1873 – 1957), český františkán, rehoľný brat, narodil sa 7. decembra 1873 v Příbore. Rehoľné sľuby zložil v roku 1928. Bol výborným organistom, keďže bol v minulosti kapelníkom cisárskej dvornej kapely vo Viedni. Zomrel 11. decembra 1957 a pochovaný je na Moravci. OAA, E-mail Petra Regaláta Beneša autorovi. Praha 1. 4. 2009.

478 Pôvodne bolo *„cyglo-stylem na normalisovaném“*.

Ve své výpovědi jste uvedl, že Dr. Mandl vedl dělnické kroužky. Můžete říc[i], kde se kroužky scházeli?

Z doslechu je mně známo, že dělnické kroužky, které vedl Dr. Mandl, se scházely v kláštěře u křížovníků v Praze I.

Co chcete uvést ke konci své výpovědi?

Svou dosavadní činnost jsem vykonával v přesvědčení, že sloužím pouze náboženství, ale dopouštěl jsem se v ní různých činů proti lidově demokratickému zřízení tím, že byla sloučena s politickou mocí církve. Církev nemá státi na majetku a pozemské moci a nádheře, nýbrž na učení Kristově a lásce k bližnímu. Socialismus vykonal pro pracující třídu takové převratné dílo, jako nikdo jiný, nejméně církev, mohl provésti. Na příklad pracovní smlouvy, pojištění a podobně. Proto odmítám mocenskou politiku Vatikánu a vůbec veškerý imperialismus a hlásím se jako syn proletářských rodičů, železničáře a pradleny, ku práci pro pracující lid.

Své zločiny zpravodajské jsem vykonal nuceně a povinně podle přímého nařízení církevních představených a vatikánských zástupců. Ostatní protistátní činnost jsem konal většinou do r.[oku] 1948, po kterém jsem trvale onemocněl. Kázal jsem jen několikrát. Obvinění, že jsem byl v přátelství s[e] členy německé stát.[ní] policie, a nařčení, že jsem radil k ilegálnímu přechodu hranic, rozhořčeně odmítám. Obojí se nestalo, ani v jediném případě.

Lituji své zločinné protistátní činnosti a budu nadále co nejlépe činný pro blaho pracující třídy. Svá provinění napravím poctivou prací. Více nemám, co bych k případu ještě podotkl.

Zápis byl přečten, shledán správným a podepsán.

Vyslýchající:	Svědek:	Vyslechnutý:
Volkán (?)[479]	Michálek (?)[480]	Josef Urban[481]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 13 strán, 13 listov, podpísaný, A4.

479 Podľa podpisu je to pravdepodobne Vlastimil Volkán, ktorý sám priznal, že spolu s Josefom Michálkom Josefa Urbana vyšetroval. ABS, f. V, a. č. V-2844/MV. Č.j. Im-0353/10-65-kom. Ministerstvo vnitra inspekce ministra – komise. Protokol o výslechu Vlastimila Volkána. Praha 12. 5. 1965.

480 Podľa podpisu pravdepodobne Josef Michálek.

481 Vlastnoručný podpis.

4
Trestné oznámenie

Vyhľadávanie a vyšetrovanie podozrivej trestnej činnosti bolo v kompetencii orgánov bezpečnosti. Tie mohli predvolať a vypočuť každú osobu, ktorá by mohla pomôcť k objasneniu okolností podozrivej trestnej činnosti. Orgány bezpečnosti mohli spolupracovať aj s inými inštitúciami a orgánmi, čo bolo vymedzené vtedajšími zákonmi.

Spolupráca orgánov Štátnej bezpečnosti so Štátnou prokuratúrou sa, žiaľ, neniesla iba v rámcoch platných zákonov, hoci vo výročných správach bola zvyčajne hodnotená pozitívne. Každý dôležitejší prípad bol totiž prejednávaný referentom Štátnej prokuratúry s vyšetrovateľmi zodpovednými za ten ktorý prípad. V mnohých prípadoch boli referenti Štátnej prokuratúry informovaní o „veci" ešte pred podaním trestného oznámenia, predstavovali orgánom ŠtB vlastný názor na spracovanie „veci" a hovorili s nimi aj o obsahu trestného oznámenia. Konštatuje to správa o činnosti Štátnej prokuratúry za rok 1950: *„Spolupráce se státní bezpečností byla však v tomto roce rozšířena i na další velmi významné pole působnosti. Podáním trestního oznámení, případně žaloby, končil dříve styk prokuratúry s vyšetřujícími orgány, a tím také další spolupráce. Nyní ve větších a politicky významnějších případech spolupracuje státní bezpečnost se státní prokuraturou až do úplného skončení věci. Tato spolupráce se projevuje při organisaci a průběhu hlavního líčení. Ve velkých případech referenti státní bezpečnosti zúčastnili se všech prací jak průběhem přípravy hlavního líčení, tak zejména i během projednávání případů před soudem. Byli přítomni hlavnímu líčení a ve stálém styku s intervenujícím prokurátorem, kterému sdělovali své poznatky o obviněných, různé podrobnosti důležité k objasnění věci v protokolech nezachycené, což bylo pro prokurátora nedocenitelnou pomocí."*[482]

V prípade procesu Machalka a spoločníci je veľmi viditeľný tento systém práce. Administratívne protokoly boli konzultované s cirkevným oddelením Štátnej prokuratúry a počas prípravy trestného oznámenia sa dokonca uskutočnila porada zástupcov vyšetrovateľov s referentmi Štátnej prokuratúry. Obvinenia vzťahujúce sa na jednotlivých rehoľníkov, nachádzajúce sa v trestnom oznámení, boli síce formulované presvedčivo, ale chýbala im dostatočná a presná argumentácia a konkrétne fakty, ktoré by ukazovali, že takéto tvrdenia je možné vierohodne podložiť aj dokumentačne a svedectvami. Záver dokumentu je zasa plný fráz a vtedajšej proticirkevnej rétoriky. Podľa pôvodných plánov malo byť trestné oznámenie podané 22. marca 1950, ale vzhľadom na časový sklz bolo na Štátnu prokuratúru doručené až 23. marca v ranných hodinách. Jeho autorom bol nielen zástupca Štátnej bezpečnosti, ale aj prokurátor Karel Střída, ktorý pracoval na cirkevnom oddelení Štátnej prokuratúry. S obsahom trestného oznámenia bol oboznámený aj minister spravodlivosti Alexej Čepička.[483]

---

482 NA, f. StP, (nespracováno). Pres. taj. 501-9/50. Zpráva o činnosti státní prokuratury za dobu od 1. 1. 1950 do 15. XII. 1950. Praha 20. 12. 1950.

483 MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 76 – 77 a 125 – 127.

4. 1

1950, 22. marec, Praha. Trestné oznámenie Krajského veliteľstva Štátnej bezpečnosti v Prahe na Štátnu prokuratúru v Prahe vo veci rímskokatolícke kláštory, protištátna činnosť, velezrada a špionáž, Machalka, Šilhan, Braito a spoločníci.[484]

Or I/VII 31/50[485]
1

Pst I 454/50[486]
1

Krajské velitelství státní bezpečnosti
v P r a z e .

Čís.[lo] jed[nací]: A-18384/50154-50/Hk. V Praze dne 22. března 1950.

Věc: Římskokatolické kláštery – protistátní činnost,
velezrada a vyzvědačství – Machalka, Šilhan, Braito
a spol.[ečníci] Tajné[487]
Vazba[488]

Státní prokuratuře

v Praze.

Činím trestní oznámení na:

1). Machalka Augustin, opat kláštera premonstrátů v Nové Říši, okres Dačice, nar.[ozen] 14. 9. 1906 v Ústí u Hranic, okres Hranice, posledně bytem v Nové Říši č[íslo] p.[opisné] 1, t.[oho] č.[asu] ve vazbě od 3. 2. 1950.

484 Na prvej strane dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky tmavomodrej farby *„STÁTNÍ PROKURATURA V PRAZE. Došlo: 24. III. 1950, 1 krát, svazek příloh“*, a tiež odtlačok kancelárskej pečiatky modrej farby *„Ú.z. Osobní výkazy ad 1 – 10 vyžádány dne 25. března 1950“*, s nečitateľným podpisom (parafou). Nad nimi je odtlačok odtajňovacej pečiatky červenej farby: *„ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ. Ministerstvo vnitra České republiky. DNE 6. 9. 1997. PODPIS: Zámečník ?“* Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

485 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

486 Registratúrna značka Štátnej prokuratúry v Prahe s číslom spisu z podacieho denníka bola dopísaná rukou do pravého horného rohu.

487 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

488 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

2). Tajovský Vít, Bohumil, opat kláštera premonstrátů v Želivě, okres Humpolec, nar.[ozen] 3. 3. 1912 v Klanečné, okres Havl.[íčkův] Brod, posledně bytem v Želivě č[íslo] p.[opisné], t.[oho] č.[asu] ve vazbě od 30. 1. 1950.

3). Barták Stanislav, Ludolf[489], provizor kláštera premonstrátů v Nové Říši, okres Dačice, nar.[ozen] 3. 1. 1915 v Šaraticích, okres Slavkov, posledně bytem Nová Říše č[íslo] p.[opisné] 1, t.[oho] č.[asu] ve vazbě od 8. 2. 1950.

4). Šilhan František, provinciál řádu jezuitů v ČSR, nar.[ozen] 7. 1. 1905 v Tanvaldě, okres Jablonec n[ad]/Nisou, posledně bytem Praha II., Ječná č[íslo] p.[opisné] 505, t[oho] č.[asu] ve vazbě od 18. 3. 1950.

5). Kajpr Adolf, řeholní kněz řádu jezuitů v Praze, nar.[ozen] 5. 7. 1902 v Hředlicích, okres Hořovice, posledně bytem Praha II., Ječná č[íslo] p.[opisné] 505, t.[oho] č.[asu] ve vazbě od 14. 3. 1950.

6). Mikulášek František, řeholní kněz řádu jezuitů v Praze, nar.[ozen] 24. 4. 1913 v Šošůvce, okres Blansko, posledně bytem Praha II., Ječná č[íslo] p.[opisné] 505, t.[oho] č.[asu] ve vazbě od 14. 3. 1950.

7). Braito Josef, Silvestr, řeholní kněz řádu dominikánů v Olomouci, profesor teologické fakulty v Olomouci, nar.[ozen] 14. 6. 1898 v Ruščuku v Bulharsku, posledně bytem v Olomouci, Slovenská 14, t.[oho] č.[asu] ve vazbě od 16. 3. 1950.[490]

8). Mastilák Jan, řeholník kněz řádu redemptoristů kláštera v Obořišti, okres Dobříš, lektor bohosloveckého ústavu, nar.[ozen] 5. 11. 1911 v Nižním Hrabovci, okres Vranov n[ad]/Topľou[491], posledně bytem Obořiště č[íslo] p.[opisné] 1, t.[oho] č.[asu] ve vazbě od 14. 3. 1950.

9). Blesík Jan, člen kongregace Redemptoristů v Praze III., ministr kláštera v Praze III., Thunovská 27., nar.[ozen] 23. 6. 1909 v Uh.[erském] Hradišti, posledně bytem Praha III., Thunovská 27., t.[oho] č.[asu] ve vazbě od 14. 3. 1950

10). Urban Josef, Jan, řeholní kněz řádu, provinciál[492] františkánů u P.[anny] Marie Sněžné, nar.[ozen] 20. 2. 1901 v Praze, posledně bytem v Nespekách[493] č[íslo] p.[opisné] 57, okres Benešov, t.[oho] č.[asu] ve vazbě od 14. 3. 1950.

---

489 V pôvodnom texte bolo *„Rudolf“*. Správne *„Ludolf“*.

490 O okolnostiach jeho zatknutia v Olomouci na biskupskom úrade pozri: KAŠIČKA, Z.: *Otec Braito*, s. 31.

491 V pôvodnom texte je nesprávne *„Teplou“*. Správne *„Topľou“*.

492 Podčiarknuté slovo je do pôvodného textu dopísané rukou.

493 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Nezbecích“*. Správne *„Nespekách“*.

Trestné činy: Organizování protistátní činnosti, velezrada, rozšiřování ilegálních letáků, úklady o republiku, vyzvědačství ve prospěch cizí nepřátelské mocnosti, nedovolené ozbrojování, pobuřování, rozšiřování nepravdivých zpráv.

Místa činů: Trestné činy byly spáchány na různých místech Československé republiky.

Doličné věci: Připojujeme seznam nalezených věcí zabavených při domovních prohlídkách klášterů.

Podstata obvinění:

Krátce po osvobození Československé republiky vojsky Rudé armády v roce 1945 a zásahem revoluční dělnické třídy jako rozhodujícího činitele vedeného Komunistickou stranou Československa v Květnovém povstání nastal rozhodující obrat v historickém vývoji českého a slovenského národa. Reakční kapitalistické živly byly v průběhu osvobozovacího boje našeho lidu těžce kompromitovány pro svoji zradu a zbabělost. Vysoká katolická hierarchie se projevila jako dávný a věrný pomocník zprofanované buržoazie a přispěchala vzápětí po osvobození se svou pomocí zachraňovati vykořisťovatele českého a slovenského lidu a pomáhati jim v brzdění výstavby socialistického zřízení. Oporou v této činnosti katolické hierarchie se stala tendenční vatikánská politika, která ze světového hlediska je řízena imperialistickými touhami amerických trustových magnátů a byznysmenům[494]. Země lidových demokracií, a zvlášť Československo, se svými neustále se zlepšujícími poměry stojí jako předmět útoků nepřátelské politiky vatikánského státu, který neustále zneužívá svých historických tradic, církevního aparátu, jakož i náboženského cítění části občanstva.

V důsledku těchto skutečností někteří členové pražské nunciatury dali podnět k nepřátelské činnosti proti Československé republice a zneužili svého postavení poskytnutého jim dle mezinárodního práva. Působili svým vlivem na katolický episkopát, biskupské ordinariáty, aby tyto instituce Katolické církve se podřídily výhradně koncepci vatikánské politiky.

V operativním plánu nepřátelské a rozvratné činnosti proti Československu bylo přiřčeno rozhodující místo řádovému kléru, který dostával konkrétní úkoly, jak škoditi výstavbě socialistické společnosti našeho státu. Aby Papežská stolice měla záruku, že řeholní kněžstvo bude důsledně zasazeno v boji proti Československu, dala pokyn, aby jeho činnost byla řízena třemi jejími institucemi. Jsou to: tak zvaní „generálové“ jednotlivých řádů, jejichž sídla jsou v Římě, dále československý episkopát a někteří činitelé pražské nunciatury. Zvláště po únorových událostech v roce 1948 se intenzita nepřátelské činnosti řádového kněžstva vystupňovala natolik, že počali vytvářeti podmínky pro násilný převrat a svržení lidově demokratického režimu.

Marné bylo úsilí naší vlády uskutečniti dohodu, která by vyhovovala církvi a jejímu rozvoji a současně byla přijatelná pro stávající lidově demokratické zřízení. Katolická akce

494 Pôvodne bolo nesprávne *„bussinessmannů“*. Správne *„byznysmenům“*.

ukázala, že masa věřících katolíků pochopila dobré úsilí státu, avšak řádové kněžstvo svým zarputilým postojem bryskně dohodu odmítlo a postavilo se jako celek za stanovisko nepřátelské politiky Vatikánu, který svou autoritu plně prosadil. Byli to zejména nejvyšší představitelé řádového kněžstva, kteří svým vlivem zapůsobili tak, že celé řády se otevřeně postavily proti republice.

Svoji činnost prováděli z ideologických pohnutek se zaměřením poškoditi, rozvrátiti a konečně přivoditi úplný zvrat poměrů v ČSR a nastoliti znovu systém kapitalistického zřízení.

Svou činnost prováděli několika způsoby. Bylo to zneužívání kazatelen, exercicií (duchovních cvičení), misií, poutí a jiných náboženských úkonů. Dále usilovali o rozšiřování šeptané propagandy jako vhodného nástroje k oslabování důvěry ve stávající státoprávní zřízení. K tomuto účelu rozšiřovali též různé druhy letáků s protistátním obsahem. Organizovali pobuřování obyvatelstva soustavným čtením t.[ak]zv.[aných] „pastýřských listů a biskupských oběžníků". Snažili se o morální rozvrat mládeže tím, že nabádali, aby tato nevstupovala do Československého svazu mládeže, jakož i tělovýchovné organizace „Sokola". Brojili proti novým zákonům o pozemkové reformě a ve snaze uchovati alespoň část hmotného bohatství zatajovali a ukrývali valuty a drahé předměty v milionových hodnotách. Vešli v přímý styk s představiteli nepřátelské mocnosti a s cizí zpravodajskou agenturou za účelem opatřovati a podávati jim zprávy politického, hospodářského a vojenského rázu. Neštítili se ke svým hanebným záměrům využíti t.[ak] zv.[aného] zázraku v Čihošti, který měl být podnětem k otevřenému odporu katolických věřících proti republice. Své záměry hodlali provésti případně i ozbrojeným povstáním, k čemuž začali shromažďovati zbraně se značnou účinností.

Své úsilí prováděli takticky, systematicky s předem vytyčenými strategickými cíli a zločinné záměry připravovali a prováděli již dlouhou dobu.

Skutková podstata činnosti jednotlivých osob:

1). Machalka Augustin jako opat novoříšského kláštera při své návštěvě Říma v roce 1947 vešel ve styk s generálem řádu premonstrátů Hubertem Nootsem, který mu dal příkaz podávati podrobné zprávy z opatství. V pozdější době přijel do Československa Noots na návštěvu. Při této příležitosti navštívil generálního vikáře řádu premonstrátů opata strahovského kláštera Bohuslava Jarolímka i opata Machalku. S oběma podnikl t.[ak]zv.[anou] „vizitační cestu" po území Čech a Moravy, při které navštívili kláštery premonstrátů a některé biskupy. Po této návštěvě Machalka jezdil po různých místech v historických zemích a opatřoval zprávy hospodářského a situačního rázu, které odesílal Nootsovi do Říma a to buď přímo anebo prostřednictvím opata Jarolímka.

Koncem března 1948 se zúčasnil tajné schůzky představitelů premonstrátských klášterů, která se konala ve strahovském klášteře. Při této schůzce opat Jarolímek uvedl dispozice, jak brzditi výstavbu socialismu v ČSR, a zdůraznil, že příkazy Vatikánu jsou pro všechny členy řádu jedině směrodatné. Bylo usneseno získati větší styk s masami lidu

organizováním lidových shromáždění v poutních místech. Tímto hodlali působiti na věřící, uvědomovati je o současné situaci Katolické církve v jejím sporu se státem a živiti v nich nedůvěru vůči lidově demokratickému zřízení. Dohodli se na[495] zintenzivnění kazatelské činnosti a duchovních cvičení s tendencemi protistátními. Byla zdůrazněna nezbytnost bojovati o zachování církevního školství.

Při této příležitosti byla též probrána otázka hospodářského zajištění církve. Machalka však již před tím dostal pokyn z pražského episkopátu, aby uschoval cenné věci novoříšského kláštera pro případ, že dojde ke zvratu ve státě. Dle tohoto pokynu uschoval v tajné skrýši valuty a drahé předměty.

V polovině května 1948 začal rozšiřovati protistátní letáky několika druhů, které dostával poštou anebo kurýrně. Rozšiřoval je ústně anebo předáním k přečtení podřízeným kněžím a některým spolehlivým kněžím. Letáků využil též k boji proti Katolické akci.

Shromažďoval v klášterním bytě zbraně a střelivo (samopaly a pistole) za účelem jejich použití k zamyšlenému převratu.

2). Tajovský Vít, Bohumil, se po únorových událostech v roce 1948 rozhodl po rozmluvách s opatem Jarolímkem a arcibiskupem Josefem Beranem začíti protistátní činnost. Nemalý podíl na tomto jeho rozhodnutí měla t.[ak]zv.[aná] „generální kapitula“, které se společně s Machalkou, Jarolímkem a Bartákem na podzim v roce 1947 zúčastnil. Při této návštěvě v Římě podal několik zpráv o situaci československé výroby a náladě obyvatelstva různým cizím osobám.

Další směrnice pro svoji protistátní činnost obdržel na opatské schůzce na jaře 1948, dle kterých později postupoval.

Soustavně a vědomě zneužíval kazatelny k politickým štvanicím proti lidové demokracii, což dovedl zvláště rafinovaně prováděti.

Provozoval osobně šeptanou propagandu s úmyslem rozvraceti veřejné mínění. Od konce srpna 1948 až do doby svého zatčení se několikráte po sobě zúčastnil rozšiřování protistátních letáků a listů z biskupských konferencí.

Ve své iniciativě prosazovati vatikánskou nepřátelskou politiku byl tak horlivý, že se stal samostatným operativním orgánem, takže příkazy Vatikánu předvídal a plnil je ve své agilnosti ještě dřív[e], než je obdržel. Podával zprávy o náladě obyvatelstva v kraji opatu Jarolímkovi, jehož prostřednictvím byly doručovány do Říma. Stejnou cestu volil též při doručování zpráv politického, hospodářského a vojenského charakteru.

Snažil se podchytiti a organizovati část mládeže jako protiváhu vstupu do Sokola s úmyslem tuto vychovávat k použití pro věc církevní politiky. Za tímto účelem též pořádal duchovní cvičení a misie, které měly sloužiti jako ideologický protiklad v boji proti marxisticko-leninskému učení.

Snažil se horlivým způsobem využíti podvodného zázraku v Čihošti k rozpoutání široce založené protistátní propagandy namířené proti pracujícímu lidu Československa. On to

495 Pôvodne bolo *„o“*.

byl, který „objevil“ trvalý znak zázraku, dal příkaz k jeho fotografování, aby byly důkazy „pravdy“, žádal, aby o věci byl neprodleně uvědomen hradecký biskup Mořic Pícha a aby byl přítomen při „vyšetřování“ zázraku příslušnou církevní komisi.

Své činy vykonával se zvláštní horlivostí, při čemž si byl plně vědom svých mimořádných schopností a jeho činnost byla prováděna na různých místech v historických zemích. Zvláště štvavá kázání, která prováděl, se těšila velké oblibě mezi reakcí.

3). Barták Stanislav, Ludolf[496], jako provizor premonstrátského kláštera v Nové Říši byl v úzkém spojení s opatem Machalkou a věděl o jeho vyzvědačské činnosti, kterou však přesto neoznámil, ba naopak ji podporoval. Zúčastnil se ukrývání zatajeného majetku novoříšského kláštera. Opatřil opatu Machalkovi automatickou pistoli se střelivem. Byl napojen na letákovou akci opata Machalky.

4). Šilhan František, provinciál řádu jezuitů, z důsledků ideologického učení Katolické církve, jemuž byl jako jezuita bezmezně oddán, vešel již v roce 1946 v přímý styk s představiteli vatikánského státu Msgr. Rittrem a Fornim, kterým sděloval různé politické zprávy, později pak podával informace rázu hospodářského, které si nunciatura přímo vyžádala. Z tohoto místa byl též pověřen rozbíjeti Československý svaz mládeže a v tomto směru působil na P.[átera] Mikuláška. Tlumočil svým podřízeným kněžím Kajprovi a Mikuláškovi pokyny arcibiskupa Berana pronesené na důvěrné poradě, aby při kázáních a duchovních cvičeních usilovně čelili materialistickým naukám a takto bojovali proti lidové demokracii.

Krátce po únorových událostech v roce 1948 počal rozšiřovati letáky s protistátním obsahem a společně s P.[áterem] Kajprem hodnotili jejich význam pro stávající boj církve se státem. S obsahy letáků seznamoval jiné řádové kněze.

V pozdější době vešel v přímý styk se zástupcem nunciatury Ottavio de Livou, jemuž pravidelně měsíčně podával konkrétní zprávy o situaci v ČSR, při čemž si byl vědom, že zprávy jsou určeny pro Vatikán. Proto používal svých podřízených kněží jako zdrojů k získávání zpráv v různých krajích našeho státu. Dostával též zprávy od jistého Šmely, zaměstnance holandského vyslanectví v Praze, zejména o měsíčním vývozu našeho státu do SSSR.

Vědom si dalekosáhlého rozsahu svých činů, po jejich odhalení pokoušel se o útěk do zahraničí. Byl však v blízkosti čsl. státních hranic dopaden.

5). Kajpr Adolf, řeholní kněz řádu jezuitů, již od roku 1945 jako redaktor časopisu „Katolík“ brzdil výstavbu lidově demokratické společnosti svými štvavými články. V pozdější době soustavně používal kazatelny a svého duchovního poslání ke skrytému štvaní proti republice.

V druhé polovici července 1949 obdržel od superiora Bohumila Plačka leták s protistátním obsahem, který přečetl před věřícími v kostele sv.[atého] Ignáce v Praze II. Mimo toho rozdával protistátní letáky na schůzi kolínského vikariátu kněží.

496 V pôvodnom texte bolo *„Rudolf“*. Správne *„Ludolf“*.

Opatřoval a podával zprávy z politického života Františku Šilhanovi s vědomím, že tento zprávy předá nunciatuře.

P.[áter] Kajpr svých trestných činů nelituje a plně se dodnes staví za nepřátelské stanovisko Vatikánu.

6). Mikulášek František, řeholní kněz řádu jezuitů, brzdil sjednocení mládeže v jednotné organizaci Československého svazu mládeže, prostřednictvím časopisu „Dorost", jehož byl redaktorem. Činil tak z návodu arcibiskupa Josefa Berana. Z vlastní iniciativy četl z kazatelny pastýřské listy o exkomunikaci osob, které projeví souhlas s Katolickou akcí. Používal exercicií ke skrytému štvaní proti stoupencům lidové demokracie.

7). Braito Josef, Silvestr, řeholní kněz řádu dominikánů, profesor teologické fakulty v Olomouci, již odedávna je přesvědčen o tom, že je nutné bojovat proti marx[ismu]-leninismu jako smrtelnému nebezpečí pro náboženství. Šířil úmyslně nepravdivé zprávy, že nynější režim se neudrží a že je nutno se připravovati na převrat.

Od roku 1946 podával písemné zprávy nepřátelské agentuře v Paříži. Byly to zprávy o poměrech hospodářských, politických a náboženských, jakož i jiné zprávy z ČSR. Podle vlastního doznání podal celkem 11 zpráv v intervalech 6 týdnů až 3 měsíce za sebou.

Ještě před únorovými událostmi v ČSR se již zabýval rozšiřováním štvavých letáků, vydaných kanceláří Katolické akce v Olomouci. Také po únoru 1948 rozdával mezi kněze a spolehlivé laiky několik druhů letáků s protistátní tendencí.

Na různých přednáškách a v kroužcích brojil proti státoprávnímu zřízení, při čemž využíval svého intelektu a mimořádných řečnických schopností.

8). Mastilák Jan, řeholní kněz řádu redemptoristů, byl vyškolen na Papežském východním ústavu v Římě pro boj proti SSSR. Krátce před slovenským povstáním byl odeslán jako agent s konkrétními úkoly na východní Slovensko. Již za Slovenského povstání v roce 1944 dopustil se zrady a vyzvědačství proti ČSR, tím že podával zprávy o Rudé armádě prostřednictvím svého provinciála do Říma.

Po revoluci v roce 1945 jako lektor na bohosloveckém učilišti v Obořišti zahrocoval svoje přednášky proti současnému státnímu zřízení. Udržoval stálý písemný styk s představenými a příslušníky řádu redemptoristů v cizině, zejména v Římě, v Holandsku a Belgii, jimž podával informace o poměrech v ČSR, o které jevili velký zájem.

Napomáhal nepřátelům spojeneckého státu při jejich útěku do nepřátelské ciziny přes hranice čsl.

Zneužíval kazatelny ke skrytému štvaní proti republice a četl pobuřující pastýřský list.

9). Blesík Jan, řádový kněz redemptoristů, na svých misijních kázáních pobuřoval proti lidově demokratickému režimu v ČSR a zdůrazňoval, že pro věřící je jedinou rozhodující autoritou Vatikán.

Na podzim 1949 při t.[ak]zv.[aných] „promluvách“ štval proti stávajícímu státoprávnímu zřízení.

Podával zprávy politického charakteru agentu vatikánské zpravodajské služby a to pravidelně každých 14 dní. Zprávy dodával až do zatčení Dr. Švece. Dále opatřoval informace pro Šilhanovu zpravodajskou činnost.

Prodával a rozšiřoval brožury s protistátním štvavým obsahem.

Začátkem července 1949 přečetl štvavý pastýřský list před veřejností v kostele.

Zprostředkoval doručení ilegálních tiskovin od biskupa Mořice Píchy apoštolskému administrátoru Lazíkovi[497] v Trnavě. Toto se stalo v červenci 1949.

10). Urban Josef, Jan, řeholní kněz řádu františkánského, byl školen v Bolzanu v Itálii pro vatikánskou zpravodajskou službu, kterou potom podle svých možností prováděl. Získával zprávy různého druhu od svých informátorů z řad laiků a od opata Jarolímka.

Obdržel letáky protistátního obsahu, jejichž tendenci použil při svých kázáních.

V závěru je nutno zdůrazniti, že všichni obvinění své činy spáchali v úmyslu rozvrátiti právní řád Československé republiky, mařiti budovatelské úsilí pracujícího lidu bez ohledu na to, zdali tím způsobí strádání a utrpení tisícům nevinných lidí. Své záměry uskutečňovali postupně dle předem propracovaného plánu. Vatikán ve spojení s mezinárodní klikou imperialistů usměrňoval jejich hanebnou práci, poskytoval jim podporu a záštitu v naději, že přivodí zvrat a porážku lidové demokracie a pracující lid Československa připraví tím o svobodu a státní neodvislost.

Obvinění budiž souzení podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] ze dne 6. 10. 1948. Vůle pracujícího lidu žádá, aby byli potrestáni nejvyššími tresty.

Po skončení trestního řízení žádám o zaslání dvou odůvodněných opisů rozsudku.

Krajský velitel státní bezpečnosti

v z[astoupení]:
Hrabák[498]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopis, česky, 10 strán, 10 listov, podpísaný, A4.

497 V pôvodnom texte je nesprávne *„administrátorovi Lazikovi“*. Správne *„administrátoru Lazíkovi“*.

498 Vlastnoručný podpis.

5
Obžaloba

Obžaloba má význam technický i procesuálny, pretože je syntézou zhromaždeného materiálu z vyšetrovania, a zároveň vymedzuje rámec a obsah, ktorým sa má zaoberať príslušný súd, vymedzujúc hranice trestnej zodpovednosti a podmienky pre správne rozhodovanie sa v otázke viny. Obžaloba mala obsahovať meno a priezvisko obžalovaného, dátum a miesto narodenia, zamestnanie, adresu bydliska, označenie trestného činu a jeho okolností, uvedenie dôkazov, dôvodov podozrenia a návrhov, ktoré majú byť prejednané na súdnom pojednávaní. Nakoniec mal byť uvedený dátum, keď bola obžaloba vypracovaná a meno prokurátora.

Podľa výpovede vtedajšieho námestníka generálneho prokurátora Václava Aleša sa vytvorila prax, že keď už bolo vyšetrovanie skončené, príslušné zložky ministerstva vnútra odovzdali materiál Štátnej prokuratúre, kde bola vypracovaná obžaloba. Vypracovával ju prokurátor *„k tomu podle vnitřního rozdělení práce určený, nebo prokurátor jiný, určený specielně pro ten který případ“*. Obžalobu v kauzách predstaviteľov cirkvi spracovávalo špeciálne cirkevné oddelenie. *„Činnost prokuratury (prokurátorů státní prokuratury) byla po služební stránce řízena tak, že organizační i kádrové otázky, všeobecné a politické řízení bylo v ministerstvu spravedlnosti, po odborně-právní stránce (spisové přezkoumávání právních subsumpcí žalovaných jednání a pod.*[obně]*) v generální prokuratuře. Při velkých procesech organizovalo ministerstvo spravedlnosti zvláštní přípravu, vrcholící v uspořádání t.*[ak]*zv.*[aného] *procesu v kostce, kde před konáním hlavního líčení všichni účastníci procesu (kromě obviněných) zvláště prokurátoři a soudci probrali svoje úlohy v procesu a vystoupení. Prováděla se i delimitace otázek, které bude klást soud a které prokurátor.“*[499]

Návrh obžaloby v kauze Machalka a spoločníci bol oficiálne spracovávaný od ranných hodín 23. marca 1950, teda od chvíle, keď bolo podané trestné oznámenie na Štátnu prokuratúru, hoci v skutočnosti prebiehala koncepcia obžaloby a príprava jej konečnej verzie, ktorá následne mala byť prejednávaná na porade, už o niečo skôr. V priebehu dňa skutkovú časť obžaloby vypracoval sám Karel Střída, priamy účastník vyšetrovania obžalovaných rehoľníkov, a úvod obžaloby mu popoludní pomáhal vypracovať Karel Čížek. Návrh obžaloby predstavili na schôdzi, ktorá sa začala o 18. hodine, hoci pôvodne bola plánovaná už na 9. hodinu predpoludním. Okrem dvoch autorov návrhu obžaloby sa na porade čiastočne zúčastnil aj Vladimír Průša a po celý čas Václav Aleš a Bohumil Košař. Konečná redakcia obžaloby bola vypracovaná v piatok 24. marca 1950 a bola *„kolektivní prací všech účastníků porady a všech konceptních členů cirkevního oddělení státní prokuratury“*. Počas nedele 26. marca 1950 prokurátori Karel Čížek a Josef Urválek podľa pokynov prepracovali návrh obžaloby, ktorý prezrel Václav Aleš. Nasledujúci deň mal byť predložený na nahliadnutie a schválenie námestníkovi ministra spravodlivosti Karlovi Klosovi. Až po jeho schválení ju

499 NA, f. ÚV KSČ, Komise II., sv. 1, a.j. 1. Dopisy pracovníků MV Barákovi v roce 1956. Príloha k č.j. OZZ 197/56-3. List Václava Aleša ministrovi Rudolfovi Barákovi. Praha 2. 10. 1956.

v pondelok večer publikoval Karel Čížek, teda prečítal obžalovaným na mieste väzby. Do definitívnej verzie obžaloby z 27. marca 1950 bola už zapracovaná aj politická línia a témy, o ktorých sa hovorilo 25. marca na porade na ministerstve spravodlivosti. V porovnaní s trestným oznámením bolo do nej vložených viac konkrétnych faktov, ktoré však opäť boli poprekrúcané, takže nielenže boli nakoniec nepravdivé, ale celkove tvorili dojem protištátnej činnosti. Vychádzalo sa z toho, že všetci obvinení rehoľníci sú podriadení zámerom Vatikánu, ktorý ich používa na špionážnu činnosť. Kláštory sú označené za centrá špionáže a rozvratu. Pri vypočítavaní „trestných činov" jednotlivých rehoľníkov je na prvý pohľad viditeľné nové zostrenie formulácií obvinení. Štátny prokurátor štyrom z desiatky obvinených rehoľníkov navrhol trest smrti.[500]

Určite stojí za zmienku aj skutočnosť, že medzi zatknutím posledného z desiatky rehoľníkov, konkrétne jezuitu Františka Šilhana, a podaním obžaloby uplynulo iba niekoľko dní, keďže bol zatknutý 18. marca a obžaloba bola podaná 27. marca.

5.1

1950, 27. marec, Praha. Sprievodný list k obžalobe vo veci Machalka a spoločníci.

Státní prokuratura v Praze.[501]

Pro soud.

Podávaje tuto obžalobu navrhuji, aby pro činy v ní uvedené proti všem obviněným před její publikací bylo zavedeno přípravné vyšetřování a uvalena na ně obligatorní soudní vazba podle § 180 odst.[avce] 2 tr.[estního] ř.[ádu].

V Praze dne 27. března 1950.

Státní prokurátor:
Ziegler[502]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A5.

500 MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 77 a 127 – 133.

501 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

502 Vlastnoručný podpis.

5.2

1950, 27. marec, Praha. Obžaloba Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci.[503]

Orp 323/50[504]

Or I/VII 31/50[505]
13

STÁTNÍ PROKURATURA V PRAZE.

Pst I 454/50

Vazba[506]

Státnímu soudu
v Praze.
(P.[anu] předsedovi senátu.)

Obžalovací spis.

Státní prokuratura v Praze žaluje na

I.) Machalku Augustina,
nar.[ozeného] 14. IX. 1906 v Ústí u Hranice, o.[kres] Hranice, svobodného, opata kláštera premonstrátů v Nové Říší, bytem v Nové Říši č[íslo] p.[opisné] 1,

II.) Tajovského Víta, Bohumila,
nar.[ozeného] 3. III. 1912 v Klanečné, o.[kres] Havlíčkův Brod, svobodného, opata kláštera premonstrátů v Želivě, o.[okres] Humpolec, bytem v Želivě č[íslo] p.[opisné] 1,

III.) Šilhana Františka,
nar.[ozeného] 7. I. 1905 v Tanvaldě, o.[kres] Jablonec n[ad]/N.[isou], provinciála řádu jezuitů v ČSR, bytem v Praze II., Ječná ul.[ice] č.[íslo] 505,

IV.) Braito Silvestra,
nar.[ozeného] 14. 6. 1898 v Ruščuku v Bulharsku, svobodného, řeholního kněze řádu dominikánů v Olomouci a profesora teologické fakulty v Olomouci, bytem v Olomouci, Slovenská č.[íslo] 14,

503 Na prvej strane dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 27. III. 1950, - krát, - příloh, - rubrik“*, s nečitateľným podpisom (parafou). Podľa prezentačnej pečiatky dňa 29. marca 1950 dostala obžalovací spis aj Generálna prokuratúra v Prahe, ktorá mu pridelila číslo T 359/50.

504 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátnej prokuratúry v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

505 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

506 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

V.) ThDr. Mastiláka,

nar.[ozeného] 5. 11. 1911 v Nižním Hrabovci, o.[kres] Vranov n[ad]/Topľou[507], svobodného, řeholního kněze řádu redemptoristů v Obořišti a redaktora[508] bohosloveckého ústavu v Obořišti, bytem v Obořišti č.[íslo] 1,

VI.) Kajpra Adolfa,

nar.[ozeného] 5. 7. 1902 v Hředlicích, o.[kres] Hořovice, svobodného, řeholního kněze řádu jezuitů v Praze, bytem Praha II., Ječná ul.[ice] č.[íslo] 505,

VII.) Mikuláška Františka,

nar.[ozeného] 24. 4. 1913 v Šošůvce, o.[kres] Blansko, svobodného, řeholního kněze řádu jezuitů v Praze, bytem Praha II., Ječná ul.[ice] č.[íslo] 505,

VIII.) Blesíka Jana,

nar.[ozeného] 23. 6. 1909 v Uh.[erském] Hradišti, svobodného, člena kongregace redemptoristů a ministra kláštera redemptoristů v Praze III., bytem Praha III., Thunovská č.[íslo] 27,

IX.) Urbana Josefa,

nar.[ozeného] 20. 2. 1901 v Praze, svobodného, řeholního kněze řádu františkánů u P.[anny] Marie Sněžné, bytem v Nespekách[509] č.[íslo] 57, o.[kres] Benešov,

X.) Bartáka Stanislava,

nar.[ozeného] 3. 1. 1915 v Šaraticích, o.[kres] Slavkov, svobodného, provizora kláštera premonstrátů v Nové Říši, bytem Nová Říše č.[íslo] 1,

že

všichni obviněni:

jsou věrnými služebníky Vatikánu, v jehož špionážních službách pracují. Vatikánu jde především o rozšíření a udržení moci. Po Velké říjnové revoluci zaujal nepřátelské stanovisko vůči SSSR, spojil se s interventy a Bělogvardějci, pomocí kterých vybudoval tak zv.[aný] Východní ústav v Římě. Tento ústav byl vysokoškolským studiem pro špiony a agenty, kteří zde dostávali záměrné školení, aby pod rouškou misijní činnosti pronikali do SSSR, zde působili rozvrat a prováděli špionáž. Tyto vyškolené agenty ve Druhé světové válce dal Vatikán k dispozici nacistům. Jedním takovým agentem je obviněný Mastilák. I vnitrostátně spolupracovali agenti vatikánské špionážní služby na našem území buď přímo s Gestapem, nebo přes vatikánské špionážní centrály Gestapu zprávy dodávali a denuncovali u Gestapa. Když nacisté válku prohráli a vítězná Rudá armáda zajistila mír a pokoj ve střední Evropě, orientoval se Vatikán okamžitě na nejmocnější kapitalistický stát USA. Svoji špionážní službu dal zcela do služeb jejich zpravodajské služby. Zaměřil svoji činnost zejména proti lidovým demokraciím, které po válce vznikly, a působil k jejich zničení. Plánuje středoevropskou federaci pod vládou Habsburské dynastie a pod vládou imperialistického zahraničního kapitálu. Své záměry provádí pomocí svého diplomatického zastoupení u vlád

507 V pôvodnom texte je nesprávne *„Teplou“*. Správne *„Topľou“*.

508 Správne má byť lektora.

509 V pôvodnom texte nesprávne *„Nezbekách“*. Správne *„Nespekách“*.

lidově demokratických republik a nemalou úlohu přiřkl v této činnosti řádům a kongregacím. Těmto vyměřil přesné úseky práce. Všem dal úkoly špionážní. Rozvratnou činnost na území našeho státu rozdělil tak, aby každý řád měl přidělen přesný úsek. Tak řád premonstrátů, jehož členy jsou obvinění Machalka, Tajovský a Barták, měl připravovat ozbrojené povstání a v jeho klášteřích byly dokonce ukryty zbraně, připravené k použití při povstání. Řád jezuitů, jehož členy jsou obvinění Šilhan, Kajpr a Mikulášek, měl za hlavní úkol špionáž a spolu s řádem redemptoristů, jehož členy jsou obvinění Mastilák a Blesík, měl úkol narušovat mravní výchovu naší mládeže, rozbíjet ČSM a z mládeže udělat povolný nástroj zahraniční reakce. Řád františkánů, jehož členem je obviněný Urban, měl pod rouškou takzv.[aných] misií soustavně vyzývat vesnické věřící k sabotování socialistické výstavby vesnice a k přípravě ozbrojeného povstání. Obviněný Silvestr Braito jako člen řádu dominikánů měl za úkol střežit přímost protistátní linie církevní politiky, kterou provozovala vysoká církevní hierarchie. Tak se staly kláštery a obvinění jako její představitelé důkladně organizovaným velezrádným a špionážním útvarem. Představení klášterů měli přímé spojení právě prostřednictvím obviněných na vatikánské diplomatické zastoupení u naší vlády. Toto diplomatické zastoupení soustavně porušovalo předpisy mezinárodního práva a pravidla mezinárodní slušnosti a bylo jednak agentem schránkou, jednak agentem rezidentem vatikánské špionážní služby. Kláštery klesly na rafinovaně sestrojené nástroje imperialistické války připravované zahraniční reakcí proti SSSR a lidově demokratickým státům. To obvinění chtěli a ve své nenávisti k novému společenskému řádu prováděli veškeré příkazy, které jim americký finanční velkokapitál prostřednictvím Vatikánu dával. Svoji velezrádnou a vyzvědačskou činnost zastírali rouškou náboženství. Každý prostředek byl dobrý, aby byl použit k jejich zločinným záměrům. Tajovský a Machalka pokusili se podvodně využít tak zv.[aného] zázraku v Čihošti k rozsáhlé propagační kampani proti lidově demokratickému zřízení. Svoji činnost financovali obvinění z peněz poctivých věřících svěřených jim k náboženským účelům a dopustili se jejich zneužitím široce založeného podvodu. Soustavně podváděli věřící, před kterými se tvářili jako duchovní pastýři a hlasatelé evangelia, a místo toho využívali[510] každé příležitosti k šíření rozvratu a provádění špionáže.

Obviněni jednotlivě:

Obviněný ad I.) Machalka Augustin, opat kláštera premonstrátů v Nové Říši, tedy vysoký řádový hodnostář, již od října 1947 soustavně pracoval podáváním zpráv pro vatikánskou špionážní službu a užíval při získávání zpráv osobní auto, které mu k tomu účelu bylo opatřeno americkými premonstráty. Po únorových událostech v r.[oce] 1948 se dohodl se spoluobviněným Tajovským a jinými vysokými hodnostáři svého řádu na protistátní činnosti a brzdění vývoje k socialismu v republice a na tom, že řád v osobním styku s věřícími pořádáním poutí s provokačním zaměřením, kázáními, do kterých budou vsouvány protistátní pasáže, bude rozvraceti lidově demokratické zřízení. Tuto činnost prováděl a dal prováděti svými řádovými podřízenými. Ukryl milionové hodnoty patřící klášteru a kostelu,

510 Pôvodne bolo *„používali“*.

jichž byl správcem, aby je odňal původnímu určení a zneužil pro své nekalé cíle. Od léta 1948 přebíral letáky velezrádného obsahu zasílané mu kurýrní cestou episkopátem a dále je rozšiřoval. Koncem r.[oku] 1949 a začátkem r.[oku] 1950 zúčastnil se čihošťského podvodu. Převzal a ukryl samopaly, jiné zbraně a munici, aby jich bylo použito k převratu.

Obviněný ad II.) Tajovský Vít, Bohumil, opat kláštera premonstrátů v Želivě již od r.[oku] 1947 vyzrazoval zprávy rázu hospodářského a politického agentům vatikánské vyzvědačské služby. Po únorových událostech v r.[oce] 1948 vystupňoval po úřadě s arcibiskupem Beranem a opatem Jarolímkem svoji protistátní činnost, směřující k rozvratným akcím proti jednotné škole, proti KA a proti ČSM. K provádění této činnosti zneužíval duchovní cvičení, katolických kroužků mládeže a zejména kázání, které konal jako znamenitý řečník nejen v obvodu želivského opatství, nýbrž i v jiných místech královéhradecké diecéze. Rozšiřoval mezi své podřízené i laiky opětovně a ve značném rozsahu letáky a jiné tiskoviny velezrádného obsahu. Věděl o podvodném nastrojení tak zv.[aného] zázraku v Čihošti a rozhodl se využíti jej k rozvratným cílům hierarchie proti státu. Ukrýval v želivském klášteře zbraně a střelivo určené k převratné akci, na níž se připravoval.

Obviněný ad III.) Šilhan František, navázal spojení s představiteli internunciatury v Praze, s pražským ordinariátem a dalšími duchovními a dohodl se s nimi na protistátní činnosti. Zneužíval náboženské víry československého lidu k vyvolání nenávisti k lidově demokratickému zřízení republiky a k rozvratu tohoto zřízení zejména tím, že podněcoval členy řádu, aby při duchovních cvičeních vytvářeli prostředí nenávisti proti lidové demokracii, naváděl spoluobviněného Františka Mikuláška, jemuž byla svěřena řádem výchova katolické mládeže, aby rozvracel činnost Československého svazu mládeže, v kázáních a při vedení náboženských sdružení nepravdivě obviňoval vládu z nezákonných opatření vůči církvi, rozšiřoval ilegální tiskoviny a štvavé letáky, konečně, když zjistil, že jeho činnost je prozrazena, pokusil se o útěk za hranice republiky.

Jako provinciál řádu jezuitů zneužil své vysoké funkce k soustavnému vyzvídání skutečností hospodářského a politického obsahu, které měly být před cizí mocí utajeny, a vyzrazoval je již od r.[oku] 1946 nepřetržitě až do svého zatčení vedoucím činitelům papežské internunciatury v Praze Msgr. Ritterovi, Fornimu, Verolinovi[511] a De Livovi s určením pro Vatikán. Za tím účelem vytvořil vlastní zpravodajskou síť z členů řádu i z laiků.

Obviněný ad IV.) Braito Silvestr, jako člen dominikánského řádu a profesor na bohosloveckém učilišti v Olomouci rozšiřoval mezi občany zprávy o neudržitelnosti lidově demokratického zřízení, předpovídal státní převrat a vyzýval občany, aby se na tento převrat připravili. Po únorových událostech zapojil se do protistátní letákové akce, rozšiřoval rozvratné letáky mezi kněžími a laiky, v přednáškách brojil proti státnímu zřízení republiky a takto šířil mezi československým lidem nenávist k lidově demokratickému zřízení, aby dosáhl jeho rozvratu.

V roce 1946 navázal písemný styk s Katolickou informační službou v Paříži (Centre d'information catholique), které podával pravidelně zprávy o hospodářských, politických,

511 V pôvodnom texte je *„Verolinimu"*. Správne *„Verolinovi"*.

náboženských a kulturních poměrech v našem státě, jež měly zůstat utajeny před cizí mocí.

Obviněný ad V.) ThDr. Mastilák Jan, absolvoval papežský Východní ústav v Římě, jehož úkolem je vyškoliti posluchače k boji proti SSSR, a takto připraven byl vyslán v r.[oce] 1944 papežskými úřady na Slovensko s úkolem sledovat činnost partyzánských jednotek, proniknout do nich, rozložit je zevnitř a nezdaří-li se to, zradit je nacistům a podávati zprávy o situaci Vatikánu. Po příchodu RA vetřel se do jejich služeb jako tlumočník a vyzvídal vojenské zprávy, které dodával Vatikánu prostřednictvím bratislavského kurýra. Dále vykonával kurýrní služby slovenskému vyslanectví ve Vatikánu, v jehož službách dopravoval na Slovensko zapečetěná zavazadla. Ve své vyzvědačské činnosti pokračoval až do svého zatčení. Zprávy obsahující státní tajemství podával prostřednictvím řádu redemptoristů v Římě, Belgii a Holandsku. Ve své rozvratné činnosti pokračoval jako rektor na bohoslovecké škole v Obořišti ve svých přednáškách a ve svých kázáních. Napomáhal sestrám Čiževským, které pro své spojení s banderovskými bandami prchly z SSSR přes naše území k přechodu hranic do nepřátelské ciziny.

Obviněný ad VI.) Kajpr Adolf, jako člen řádu jezuitů navázal spojení s Františkem Šilhanem, s úředníkem pražského arcibiskupství Aloisem Rozehnalem a v dorozumění s nimi rozvracel lidově demokratické zřízení republiky svými štvavými články v časopisu „Katolík“, jehož byl redaktorem, svými protistátními projevy při kázáních a duchovních cvičeních a rozšiřováním letáků s protistátním obsahem.

Zapojil se do špionážní sítě Šilhanovy, jemuž obětavě podával politické zprávy, které obsahovaly státní tajemství.

Obviněný ad VII.) Mikulášek František, jako člen řádu jezuitů v Praze spolčil se se spoluobviněným Šilhanem za účelem rozvracení lidově demokratického zřízení a jako redaktor časopisu „Dorost“ i jako vedoucí katolické mládeže, tiskem i ústně štval proti znárodnění, proti vstupu mládeže do ČSM a v červenci 1949 rozšiřoval exkomunikační dekret týkající se KA.

Obviněný ad VIII.) Blesík Jan, jako člen a kazatel kongregace redemptoristů při kázáních a promluvách k věřícím zastával se mocenského postavení hierarchie a nabádal věřící k přímému boji proti lidově demokratickému zřízení. Při kázání[ch] hrozil exkomunikací. Doručil z příkazu biskupa Píchy ilegální tiskoviny na Slovensko a jeden velezrádný leták přečetl dokonce v kostele.

Misijní činnost po venkově zneužil sbíráním zpráv politického rázu a dodával je až do jeho zatčení agentu vatikánské služby Dr. Švecovi a spoluobviněnému Šilhanovi. Když se dověděl, že jeden vojenský duchovní hodlá uprchnouti za hranice, neučinil o tom oznámení.

Obviněný ad IX.) Urban Josef, Jan, vyzbrojen teoretickou přípravou pro zpravodajskou vatikánskou službu, jako kněz řádu františkánského, vybudoval si od roku 1945 v Praze i jinde síť informátorů z kruhů laických, od nichž dostával pro vatikánskou zpravodajskou službu zprávy o politických i hospodářských poměrech ve státě, dále od opata Jarolímka získal zprávy o vedoucích činitelích KA s tím úmyslem, aby je vyzradil špionážní vatikánské službě. Po únoru 1948 dostal poštou protistátní leták, který si přečetl a neučinil o tom

oznámení, naopak v kroužcích ošetřovatelek třetího řádu podněcoval účastnice k brzdění hospodářského rozvoje státu a rovněž obsah jeho kázání byl soustavně zahrocován proti lidově demokratickému zřízení v úmyslu přivodit jeho zvrat.

Obviněný ad X.) Barták Stanislav, jako provizor kláštera v Nové Říši byl v osobním denním styku s opatem Machalkou a nejen věděl o jeho vyzvědačské a velezrádné činnosti, páchané dodáváním rozličných zpráv zahraničním činitelům a šířením rozvratu mezi věřícími, nýbrž i tuto činnost podporoval, zejména opatřením automatické pistole a náboji pro Machalku. Věděl též o tom, že do kláštera jsou soustavně doručovány letáky protistátního obsahu do rukou Machalkových a seznámil se sám s obsahem tří letáků. Na výzvu Machalkovu zúčastnil se ukrytím drahocenných hodnot, při čemž věděl, že odstranění věcí se děje za účelem [je]jich zatajení před provedením soupisu církevního majetku,

že tedy

I.) všichni obvinění spolčili se navzájem a s jinými, aby se pokusili zničit a rozvrátit lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky zaručené ústavou a vešli za tím účelem obvinění Tajovský, Machalka, Šilhan, Braito, Mastilák v přímý, ostatní v nepřímý styk s cizí mocí, při čemž obvinění Machalka a Tajovský k tomuto činu hromadili zbraně;

II.) Všichni obvinění až na Františka Mikuláška spolčili se navzájem a s jinými k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci, obvinění Machalka, Tajovský, Šilhan, Braito a Mastilák vešli v přímý, ostatní v nepřímý, styk s cizí mocí nebo s cizími činiteli, při čemž obvinění Machalka, Tajovský, Šilhan a Mastilák páchali tento čin po delší dobu ve značném rozsahu a způsobem zvlášť nebezpečným a obviněný Mastilák také v době branné pohotovosti státu,

čímž spáchali

I.) všichni obvinění zločin velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c) a odst.[avce] 2, obvinění Machalka, Tajovský také odst.[avce] 3 lit.[ery] c) zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb[írky]

II.) všichni obvinění až na Františka Mikuláška zločin vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1, obvinění Machalka, Tajovský, Šilhan a Mastilák také odst.[avce] 2 lit.[ery] e), Mastilák pak ještě odst.[avce] 2 lit.[ery] a)

a nechť jsou[512] za to potrestáni

I.) obvinění Augustin Machalka a Vít Tajovský podle § 1/3, 47, 48, 52, zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb[írky] se zřetelem k ustanovení § 34 tr.[estního] z.[ákona]

II.) obvinění František Šilhan a Dr. Jan Mastilák podle § 5/2, 47, 48, 52 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb[írky] se zřetelem k ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona]

512 Pôvodne bolo *„buďtež“*.

III.) ostatní obvinění podle § 1/1, 47, 48, 52 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem k ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] až na obviněného Františka Mikuláška.

N a v r h u j i :
1.) konati hlavní přelíčení před Státním soudem v Praze,
2.) předvésti k němu obviněné z vazby,
3.) předvolati k němu dva znalce a to jednoho z oboru politického, jednoho z oboru vojenského zpravodajství,
4.) přečísti trestní oznámení a osobní výkazy obviněných.

V Praze dne 27. března 1950.

STÁTNÍ PROKURATURA V PRAZE[513]

Státní prokurátor:
Ziegler[514]

[pokyn][515]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 13 strán, 7 listov, podpísaný, A4.
Dokument sa nachádza aj v ďalších fondoch:
NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
A opis dokumentu:
NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 91.

513 Odtlačok úradnej okrúhlej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ PROKURATURA * V PRAZE *“* s Československým štátnym znakom v strede.

514 Vlastnoručný podpis.

515 Vo verzii tohto dokumentu adresovaného Štátnemu súdu v Prahe je na jeho konci vľavo odtlačok nápisovej pečiatky s pokynom: *„Přiděluji jako předsedovi senátu.“* Do odtlačku pečiatky je rukou dopísané *„dr. Novákovi“* a dátum *„27/3* [19]*50“*. Pod dátumom je tým istým perom vlastnoručný podpis Václava Černého, ktorý pravdepodobne ako námestník predsedu Štátneho súdu úradne pridelil túto kauzu sudcovi Jaroslavovi Novákovi.

6
Nariadenie hlavného pojednávania

Preskúmanie obžaloby sa v zásade nekonalo na základe námietok obvineného, ale z úradnej povinnosti a v praxi to realizoval súd, ktorému prislúchalo konať hlavné pojednávanie. *„Súd skúmal obžalobu z hľadiska otázky dôvodnosti väzby (§ 17), jej zrušenia, alebo vzatia obvineného do väzby z hľadiska, či vec nepatrí do pôsobnosti alebo príslušnosti iného súdu alebo úradu (§ 18), či nie sú tu dôvody pre zamietnutie obžaloby a zastavenie trestného konania z dôvodov uvedených v § 19 alebo či nie sú tu pre odloženie konania dôvody uvedené v § 20 tohto nariadenia. Ak súd bol príslušný na prejednávanie veci a nezamietol obžalobu alebo neodložil konanie, určil predseda senátu termín pre hlavné pojednávanie (§ 21), čo bolo faktickým prijatím obžaloby. […] Riešenie všetkých ostatných otázok, najmä či skutok uvedený v obžalobe je trestným činom, či sú tu v skutočnosti odôvodňujúce dostatočné podozrenie, že obvinený je páchateľom žalovaného trestného činu a či nie sú tu skutočnosti odôvodňujúce zastavenie trestného stíhania, ponechávalo sa súdu na hlavnom pojednávaní."* Prijalo sa teda ako čosi automatické, že vlastne každého obvineného postavili pred súd na hlavné pojednávanie.[516]

Prijatím obžaloby a vytýčením hlavného pojednávania kauza Machalka a spoločníci prechádzala na Štátny súd, teda ďalej vo vybavovaní veci mal byť komptentný vymenovaný senát, zvlášť jeho predseda Jaroslav Novák. V skutočnosti však do súdneho procesu, do jeho prípravy a do hlavného pojednávania, a neskôr aj do vymerania trestov a vynesenia rozsudku, zasahovali aj ďalšie inštitúcie a osoby, ako Štátna prokuratúra, najvyšší úradníci Ministerstva spravodlivosti, pracovníci Štátnej bezpečnosti. Aj keď sa v tejto fáze procesu v dokumentoch nespomína priama ingerencia komunistických straníckych orgánov, je jasné, že všetci zúčastnení hlavní aktéri, zastupujúci štátnu moc, boli spoľahlivými a osvedčenými členmi KSČ, ktorá ich skrze svoje mechanizmy nielen delegovala do funkcií a riadila, ale aj dôsledne kontrolovala.

516 HUSÁR, Eugen: *Predbežné prejednanie obžaloby v československom trestnom procese.* Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1965, s. 44 a 46.

6.1

1950, 27. marec, Praha. Nariadenie hlavného pojednávania vo veci Augustin Machalka a spoločníci.[517]

Státní soud v Praze — Or I/VII **31** /50

Sestavení senátu: 16

1) předseda: **Dr. Novák** 4) soudce z lidu: **Churý**[518]
2) soudce (voj.[enský]) **Dr. Matoušek**[519] 5) soudce z lidu: **Součková**[520]
3) soudce z povol.[ání] **Dr. Podčepický**[521] náhradník: **Václav Jareš**[522]

517 Do tlačiva je písacím strojom dopísaný text, v tu publikovanom texte zvýraznený tučným písmom. V dolnom ľavom rohu dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky modrej farby *„Došlo: 27. III.* [19]*50, Opsal"* nečitateľný podpis (parafa), *„porovnal 27. III. 1950, vypraveno"* nečitateľný podpis (parafa). Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

518 Cyril Churý, sudca z ľudu, povolaním zlatnícky pomocník. Zúčastnil sa aj na ďalších súdnych procesoch proti Katolíckej cirkvi, napríklad v procese proti redemptoristom Františkovi Novákovi, Františkovi Nezvalovi a Václavovi Královi.

519 Otakar Matoušek (1908 – ?), vojenský sudca v hodnosti plukovník, narodil sa 6. januára 1908 v Oplocanoch, okres Přerov. Navštevoval reálne gymnázium, ktoré v roku 1927 ukončil maturitou. V štúdiu pokračoval na právnickej fakulte v Prahe, ktoré ukončil v roku 1932. Od novembra 1938 do januára 1942 pôsobil ako prednosta Okresného súdu vo Vyšnom Svidníku a neskôr bol aj sudcom Krajského súdu v Michalovciach. Od januára do apríla 1942 bol námestníkom vojenského prokurátora v Poprade. Vrátil sa späť do Michaloviec, kde bol sudcom Krajského súdu od apríla 1942 do júna 1943. Od júna do decembra 1943 sa ako vojenský sudca poľného súdu Rýchlej divízie zúčastnil na ťažení Slovenskej armády proti ZSSR, hoci na bojoch sa nezúčastnil. Od decembra 1943 do júna 1944 bol sudcom krajského súdu v Michalovciach. Od júna do augusta 1944 zastával funkciu námestníka vojenského prokurátora v Prešove, odkiaľ sa opäť vrátil do Michaloviec, kde bol do apríla 1945 sudcom krajského súdu. V apríli 1945 vstúpil do 1. československého armádneho zboru v ZSSR, kde vykonával funkciu vojenského sudcu. V tom čase vstúpil aj do KSČ, konkrétne 1. júla 1948. Od novembra 1948 do augusta 1950 pracoval na Štátnom súde v Prahe ako sudca, predseda senátu a napokon aj ako námestník. Od septembra 1951 bol sudcom Najvyššieho vojenského súdu v Prahe. NA, f. ÚV KSČ, 02/5 Politický sekretariát ÚV KSČ 1951 – 1954, sv. 46, a.j. 130.

520 Anna Součková, sudkyňa z ľudu, zúčastnila sa aj na ďalších súdnych procesoch proti Katolíckej cirkvi, napríklad Karel Frgal a spoločníci.

521 Vladimír Podčepický, bol sudcom Štátneho súdu v Prahe (1950 – 1952), potom sudcom Najvyššieho súdu pre veci Štátneho súdu (1953 – 1958), od júla 1958 bol sudcom krajského súdu v Prahe. NA, f. NS, (nespracováno). Dr. Podčepický Vladimír, krajský soudce.

522 Václav Jareš (1909 – ?), pôvodným povolaním tesár, narodil sa 20. októbra 1909 v obci Velteže, okres Louny. Od roku 1924, teda ako mladý človek, angažoval sa v KSČ, až do nástupu na vojenskú službu v roku 1929. Kvôli svojim postojom bol najmä počas vojny prenasledovaný, takže zo strany vystúpil. Opätovne sa stal jej členom 1. júna 1945. Pracoval ako vojak z povolania, zastával stranícke funkcie a zúčastňoval sa na straníckych školeniach. Veľmi sa hodil na úlohu sudcu z ľudu

Zapisovatelé: Dr. Brynda[523]
Vítovcová[524]

Poučení obžalovanému o právu odmítati:

Obžalovaný má právo odmítnouti soudce, může-li uvésti a osvědčiti podstatné důvody proti jeho úplné nestrannosti.

Nutno tak učiniti do 3 dnů od oznámení s udáním důvodů (§ 24 odst.[avce] 1 a 2 zák.[ona] č.[íslo] 232/48 Sb[írky])

Hlavní líčení se koná:

dne **31. III. až 5. IV.** 1950 o **8 –** hod.[ině] v jednací síni porotní

I.) obesláni nechť jsou[525]:

1) obžal.[ovaní] **1) až 10) z obžalovacího spisu všichni t.[oho] č.[asu] ve vazbě st[átního] soudu v Praze** s připojením sestavení senátu a poučením o právu odmítati
[…][526]
2) ~~svědci~~[527] ……..
[…][528]

pri Štátnom súde v Prahe, čo potvrdzuje záznam o jeho straníckej previerke z konca roka 1950, kde o ňom spolustraníci tvrdili, že *„je priamy, rozhodný, prísny boľševický tvrdý“*. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

523 Ladislav Brynda (1919 – ?), pôvodným povolaním sudca, narodil sa 22. júna 1919 v Drahlíne. Členom KSČ bol od 19. mája 1948. Pracoval na Krajskom civilnom súde v Prahe, potom bol sudcom Štátneho súdu v Prahe a neskôr bol zamestnaný ako sudca Najvyššieho súdu pre veci Štátneho súdu. V procese proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom je jeho meno uvedené medzi zapisovateľmi. Počas straníckej previerky v decembri 1950 bol hodnotený ako dobrý a svedomitý pracovník. Politicky sa však menej prejavoval, preto podľa názorov spolustraníkov potreboval *„užší styk se soudruhy a zapojiti se do stranické práce a prohloubení svých ideologických znalostí“*. Z tohto dôvodu mal byť preradený z člena na kandidáta KSČ na dobu 1 rok. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

524 Květuška (Květoslava) Vítovcová (1925 – ?), pôvodným povolaním úradníčka, narodila sa 12. apríla 1925 v Teresva. Kandidátkou do KSČ bola od 31. marca 1948 a členkou strany sa stala 29. augusta 1950. Pracovala na Zemskom súde v Prahe, potom bola prijatá ako kancelárska pomocníčka na Štátny súd v Prahe. Počas procesu proti desiatim rehoľníkom sa jej meno objavuje medzi zapisovateľmi. Neskôr pracovala ako vedúca kancelárie predsedu Štátneho súdu. Počas straníckej previerky v roku 1950 bola hodnotená kladne, pretože *„od poslední prověrky vyrostla, v práci je velmi dobrá a projevila se jako uvědomělá členka strany“*. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

525 Pôvodne bolo *„buď též“*.

526 Vynechané nevyplnené dva riadky formulára.

527 Text je prešKrtnutý v pôvodnom texte.

528 Vynechaný nevyplnený riadok formulára.

3) znalci **dva (jeden z oboru polit.[ického], jeden z oboru voj.[enského] zprav.[odajství])**
4) ~~tlumočník~~[529] ……..

II.) vyrozuměni nechť jsou[530]:

5) obhájce s připojením obžaloby: **ex offo (vide zadní strana)**
[…][531]
6) členové senátu dle sestavení shora:
7) státní prokuratura v Praze k **P**st I **454/50**
8) prezídium státního soudu
9) ~~zástupce obžal~~[532] ~~rodiče – péče o mládež~~[533]

III.) vyžádati:

10) **osobní výkazy všech obžalovaných.**
[…][534]

V Praze dne **27. III.** 1950

předseda senátu:
Dr. Novák[535]

1) Dr. Kratochvíl Karel za obžal.[ované] Augustina Machalku a Františka Šilhana,
2) Dr. Konrád Jindřich[536] za obžal.[ované] Víta Tajovského a Františka Mikuláška,
3) Dr. Josef Civín za obžal.[ované] Josefa Braito a Jana Blesíka,
4) Dr. Turečková Ludm.[ila][537] za obžal.[ované] Jana Mastiláka a Josefa Urbana,

529 Text je prešikrtnutý v pôvodnom texte.

530 Pôvodne bolo *„buď též“*.

531 Vynechaný nevyplnený riadok formulára.

532 Text je prešikrtnutý v pôvodnom texte.

533 Text je prešikrtnutý v pôvodnom texte.

534 Vynechaný nevyplnený riadok formulára.

535 Vlastnoručný podpis.

536 Jindřich Konrád (1912 – ?), narodil sa 15. júna 1912 v Čelákoviciach. V rokoch 1945 – 1948 bol členom národno-socialistickej strany. Po februári 1948 prešiel ku komunistom, keď od 28. mája 1948 bol kandidátom KSČ a od 29. septembra 1950 bol už evidovaný ako člen strany. Bol prijatý na základe straníckej previerky v roku 1950, keď bol hodnotený ako vzdelaný, poctivý a dobre osvedčený pracovník. Na základe straníckej previerky mu v roku 1971 bolo členstvo v strane zrušené. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

537 Ludmila Turečková (1912 – ?), narodila sa 15. septembra 1912 v Prahe. Pôvodne bola koncipientka v advokátskej kancelárii, neskôr sa stala advokátkou. Bola členkou Správní komise Krajského sdružení advokátů v Prahe a členkou Svazu referentů pro popularizaci nového právního řádu pri ministerstve spravodlivosti. Do KSČ vstúpila 9. marca 1948. V straníckej previerke v roku 1950 síce bola hodnotená kladne, ale zároveň jej vyčítali, že sa príliš nezapája do straníckej práce v miestnej

5) Dr. Jiří Vízek[538] za obžal.[ované] Adolfa Kajpra a Stanislava Bartáka.

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, tlačivo vyplnené písacím strojom, česky, 2 strany, 1 list, podpísané, A4.

organizácii, čo ospravedlňovala pracovnou zaneprázdnenosťou. Na základe straníckej previerky jej v roku 1971 bolo členstvo v strane zrušené. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

538 Jiří Vízek (1913 – 1985), advokát v Prahe, člen KSČ od marca 1948 do roku 1971, keď mu bolo na základe straníckej previerky členstvo zrušené. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

7
Zabezpečenie rehoľných odevov

Aj keď vo vtedajšom právnom poriadku neexistovalo záväzné nariadenie, v akom odeve má obžalovaný či svedok predstúpiť pred súdny tribunál, v praxi bolo zaužívané, že obžalovaní prichádzali v civilných šatách. Keďže pre rehoľníkov bol bežným odevom ich rehoľný habit, aj v procese Augustin Machalka a spoločníci boli kňazi oblečení vo svojich rehoľných odevoch. V prípade svedkov bolo dôležité, či svedka na pojednávanie privádzali priamo z výkonu trestu alebo to bol svedok, ktorý bol iba predvolaný na pojednávanie. V prvom prípade svedkovia prichádzali na súd vo väzenskom mundúre, v druhom prípade zasa v civilných šatách.

V korešpondencii väznených vo vyšetrovacej väzbe pomerne často nachádzame listy príbuzným alebo známym s prosbou o zaslanie civilných šiat na čas hlavného pojednávania. Vyšetrované osoby v čase väzby a náročného vyšetrovania často rapídne stratili na telesnej hmotnosti, takže šaty, v ktorých boli vzatí do väzby, im boli príliš veľké. Ak berieme do úvahy, že inak to nebolo ani v prípade desiatich rehoľníkov, napriek veľmi krátkej dobe vyšetrovacej väzby, nie je vlastne ani čudné, že rehoľníci potrebovali nový odev.

Ak vychádzame zo skutočnosti, že monsterproces proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom bol verejný, keďže mal byť impulzom na zvýšenie rozhorčenia a nevôle širokých más pracujúcich voči kláštorom, rehoľníkom, ale aj Katolíckej cirkvi ako takej, teatrálnosti monsterprocesu určite napomohla aj skutočnosť, že súdení rehoľníci boli oblečení v rehoľných odevoch – habitoch. Zaujímavosťou bolo, že o prinesenie odevov nežiadali samotní obžalovaní, aspoň sa o tom nezachovali dokumenty, ale starosť o zabezpečenie habitov mala Štátna bezpečnosť. Tieto odevy boli dokonca počas hlavného pojednávania vždy na noc obžalovaným rehoľníkom odobraté, aby ich ráno dostali opäť čisté a upravené.

7.1

1950, 25 marec, [Praha]. Žiadosť o zabezpečenie rehoľných odevov pre súdených rehoľníkov v procese proti Augustin Machalka a spoločníci.

Útvar 601 – A.
Čj. A-18384/50154-50. Dne 25. března 1950.

Velmi pilné.
~~Tajné.~~[539]

Oddělení 5/2 – zde.

Předmět: Zajištění církevních obleků.

Žádáme Vás, abyste zajistili a zdejšímu oddělení dodali nejpozději do 27. 3. t.[ohoto] r.[oku] do 11,00 hodin slušné kněžské obleky pro zatčené kněze.
Šilhana Františka, bytem Praha II., Ječná 2.
Kajpra Adolfa, bytem tamtéž.
Mikuláška Františka, bytem tamtéž.
Urbana Jana, bytem Praha II., Jungmannovo nám.[ěstí] 18.
Blesíka Jana, bytem Praha III., Thunovská 27.
Mastiliaka[540] Ivana, bytem Obořiště u Dobříše – klášter redemptoristů.

Tyto obleky vyzvednete pro jmenované v jejich bytech a v případě Urbana Jana, nebude-li v jeho bytě oblek nalezen, bude nutno zajeti do kláštera (statku) františkánů v Benešově, kde byl jmenovaný zatčen.
Zdejší oddělení vypomůže vždy jedním orgánem referátu 50, který současně provede dodatečnou prohlídku v bytě jmenovaných.
Podotýkáme, že celá tato akce se děje na příkaz nadřízeného útvaru a dodržení lhůty je nutné.

601/40.[541]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a spoločníci. Operativní podsvazek 2.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

539 V pôvodnom texte je slovo preškrtnuté.

540 V pôvodnom texte je nesprávne *„Mostyláka“*. Správne *„Mastiliaka“*.

541 Nasleduje nečitateľný podpis (parafa). Celý pôvodný text na tejto strane je preškrtnutý červenou ceruzkou s nečitateľným podpisom (parafou) vľavo dole.

7.2

1950, 28. marec, [Praha]. Odpoveď na žiadosť o zabezpečenie rehoľných odevov pre súdených rehoľníkov v procese proti Augustin Machalka a spoločníci.

5/2-a.

Dne 28. 3. 1950.

Č.j.: A-18384/50154-50.

Oddělení 2/50 – zde.

Předmět: Zajištění církevních obleků.

Dle tamního realizačního návrhu ze dne 25. 3. 1950 byly za spolupráce tamních orgánů zajištěny slušné kněžské obleky pro všechny zatčené kněze uvedené v návrhu. Tyto obleky převzal dne 25. 3. 1950 orgán tamního oddělení, který je doručil na příslušné místo určení.

Vzhledem k tomu zasílám předmětný spis k založení.

5/2-a.

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a společníci. Operativní podsvazek 1.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A5.

8

Hlásenia ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi

Ministerstvo spravodlivosti bolo azda najdôležitejšou zložkou pri realizácii politického procesu. Ústredné orgány komunistickej strany totiž mohli zadať politickú objednávku na odsúdenie konkrétnej osoby či skupiny osôb a Štátna bezpečnosť potom mohla realizovať ich „spracovanie“ až po podanie trestného oznámenia, ale samotný akt uznania viny, odsúdenia a realizácie trestu sa mal dokonávať v rámci kompetencií ministerstva spravodlivosti. Dokumenty zachované v archívoch potvrdzujú názor, že na Štátny súd vedený Hugom Richterom a na Štátnu prokuratúru vedenú Bohumirom Zieglerom vyvíjalo veľký nátlak Ministerstvo spravodlivosti, a to najmä jeho čelní predstavitelia, minister Alexej Čepička a jeho námestník Karel Klos.[542] Veľmi cenným svedectvom z pohľadu fungovania Štátnej prokuratúry a Štátneho súdu je vlastnoručný list Karla Klosa adresovaný Antonínovi Novotnému[543] na ÚV KSČ k situácii v justícii v rokoch 1948 – 1952. Procesy týkajúce sa protištátnej činnosti sa podľa spomienok Klosa riešili týmto spôsobom: *„Státní prokuratura na základě[544] materiálu předloženého bezpečnostními orgány vypracovala zprávu, v níž uvedla skutkovou podstatu trestní věci a jaké tresty podle této skutkové podstaty se jeví přiměřenými. Tato zpráva byla předkládána mně* (Klosovi, poznámka autora) *a na podkladě této zprávy – doplněné podle potřeby stanoviskem Generální prokuratury nebo předsedy Státního soudu – byl zpracován pro ministra spravedlnosti podklad zprávy pro politický orgán. Po schválení ministrem spravedlnosti byla zpráva předložena orgánu. Vím, že v pozdější době byly tyto zprávy adresovány vždy kanceláři předsedy strany. Projednání návrhu v předsednictvu strany se zúčastňoval ministr spravedlnosti osobně a sděloval mně výsledek jednání, který byl také potvrzován doručováním písemného rozhodnutí orgánu.“*[545]

Vyhrotené vzťahy s cirkvou sa komunistická strana rozhodla riešiť tým, že si cirkev buď úplne podrobí, alebo ju aspoň zdiskredituje v očiach verejnosti, v komunistickej terminológii nazývanou „pracujúci ľud“. Tomuto cieľu malo slúžiť aj cirkevné oddelenie Štátnej prokuratúry. O jeho vzniku sa hovorilo 2. januára 1950 na porade koordinačnej komisie, ktorú viedol minister Alexej Čepička. V zápise z porady je okrem jeho prejavu sformulovaných aj

542 *Justice I.*, s. 65.

543 Antonín Novotný (1904 – 1975), pôvodným povolaním strojný zámočník, člen KSČ od roku 1921, počas II. svetovej vojny väznený v koncentračnom tábore v Mauthausene. Zastával významné funkcie v strane, bol poslancom Národního shromáždění (1948 – 1957), námestníkom predsedu vlády (1953), prezidentom republiky (1957 – 1968), predsedom Ústredného výboru Národného frontu (1959 – 1968). Dňa 29. mája 1968 mu bolo pozastavené členstvo v strane, ale v období straníckych previerok mu bolo členstvo obnovené. Zomrel 28. januára 1975. KAPLAN, K. – KOSATÍK, P.: *Gottwaldovi muži*, s. 246 – 309.

544 Pôvodne bolo *„podkladě“*.

545 NA, f. ÚV KSČ, Pillerova komise (nespracováno). Vyjádření bývalého náměstka ministra spravedlnosti Karla Klose k situaci v justici v letech 1948 – 1952. Praha 1. 4. 1963. Dokument bol publikovaný v: *Justice II.*, s. 71 – 75.

osem úloh, ktorými sa malo zaoberať cirkevné oddelenie. To malo okrem iného zhromažďovať všetky trestné spisy týkajúce sa kňazov, robiť z nich výpisky a zoraďovať ich v kartotéke. Podobne spracovávalo aj ďalší dokumentárny materiál. Pracovníci oddelenia mali povinnosť upozorniť Štátnu bezpečnosť na všetky nedoriešené prípady a pri ich realizácii mala bezpečnosť spolupracovať so Štátnou prokuratúrou. Žiaľ, zatiaľ nie je známe, aké bolo personálne zloženie cirkevného oddelenia v čase, keď bolo vytvorené. Na porade sa hovorilo o dvoch členoch, Karlovi Čížekovi a Jaroslavovi Růžičkovi, ku ktorým mal Karel Klos navrhnúť ešte jedného spoľahlivého súdruha a predložiť jeho kádrový posudok na nasledujúcu schôdzu koordinačnej komisie. Výmenu informácií medzi kartotékou Štátneho úradu pre veci cirkevné a Štátnej prokuratúry mal zabezpečovať Vladimír Průša.[546] Podľa zachovaných dokumentov mohli byť členmi oddelenia aj Karel Střída či Ludmila Biedermannová.

Hlásenia podriadených orgánov justície nadriadeným orgánom, v tomto prípade ministrovi, obsahujú nielen základné informácie o uskutočnení súdneho procesu proti desiatim rehoľníkom, ale prinášajú detailnejšie informácie aj o zákulisí príprav a o realizácii jeho jednotlivých etáp. Na základe týchto denných hlásení, zväčša tajného charakteru, je jasne viditeľné, že zodpovednosť za odsúdenie nevinných rehoľníkov mali nielen konkrétni referenti Štátnej prokuratúry či jeden senát Štátneho súdu, ale do ich organizácie bolo zaangažovaných viac ľudí, vrátane riadiacich pracovníkov prokuratúry, súdu, ministerstva spravodlivosti, ministerstva vnútra, Štátneho úradu pre veci cirkevné a Ústredného výboru Komunistickej strany Československa.

8.1

Hlásenia námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa

8.1.1

1950, 27. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

Dr. Karel Klos:

[…][547]
Tajné!

Hlášení č.[íslo] […][548]
ze dne 27. března 1950.

546 NA, f. MS. KA. 58. Zápis ze schůze koordinační komise konané dne 2. ledna 1950 v ministerstvu spravedlnosti za přítomnosti soudruha ministra, který poradu řídil, soudruhů Karla Klose, Zieglera, Čížka, Růžičky a zástupců StB soudruhů Kročka, Košaře a Stehlíka a zástupce SÚC soudruha Průši. Soudruh Závodský omluven.

547 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 30. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“.* Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

548 V hlásení nie je uvedené číslo.

Porady:
S.[oudruzi] Hendrych, Hub, Franěk a Neuls:
Se soudruhy projednána propagace a zveřejnění výsledků v procesu M.[achalka] a spol.[ečníci]. Dohodnuto, že soudruzi zařídí, aby procesu byla věnována tiskem stálá pozornost a soustavná péče, v neděli budou mít všechny denní listy uloženo vyhradit procesu celou stranu, stejně tak ve středu (Čihošť) a ve čtvrtek (rozsudek). Projednána též otázka brožury, přičemž s.[oudruh] Hendrych upozornil, že bude těžké zajistit, aby brožura vyšla[549] dva dny (Bílá sobota) po procesu, i když by byla dána ihned po procesu ve čtvrtek do tisku. Slibuje zajištění vytištění brožury 5 dnů po procesu. Komise[550] pro brožuru se zúčastní také člen propagačního oddělení strany, který bude určen s.[oudruhem] Hendrychem. S.[oudruh] Hendrych na pravidelné středeční poradě se šéfredaktory vyloží šéfredaktorům význam procesu a dá jim příslušné pokyny. Projednáno též pokračování kampaně v tisku po skončení procesu a to tak, že v pátek přinese tisk ohlas procesu v lidově demokratických zemích, na Bílou sobotu a o velikonočních svátcích bude se tisk věnovat procesu na téma „Boj o mír".

Porada u s.[oudruha] ministra
ve věci procesu M.[achalka] a spol.[ečníci]

S.[oudruzi] Richter a Čížek, projednána a schválena žaloba ve věci M.[achalka] a spol.[ečníci]
S.[oudruhu] Čížkovi dány další pokyny pokud jde o došetření věci novými výslechy obžalovaných. Bude provedeno ještě v pondělí, dne a v úterý (t.[o] j.[est] 27. a 28. t.[ohoto] m.[ěsíce]) Se s.[oudruhem] Richtrem projednán plán na organizování veřejnosti ve smyslu porady se s.[oudruhem] ministrem. Dohodnuto, že ze Slovenska bude organizována veřejnost z řad dělníků, na sobotu prvního dubna, kdy bude projednávána otázka slovenského povstání a účast katolického kléru na něm a otázka slovenských řádů a klášterů.

S.[oudruh] Neuls, dány pokyny ve směru připuštění novinářů k procesu M.[achalka] a spol.[ečníci]
Z cizích novinářů jen zástupci lidově demokratických zemí a ze západn[ích] kapitalistických zemí jen novináři ze soudružských redakcí nebo prověření novináři. S.[oudruh] Neuls zajistí u Min.[isterstva] informací a Zamini[551].

S.[oudruh] Košař – dán pokyn k výslechu ženy, s níž se stýkal M.[achalka]
s tím, aby její protokol by[l] mi v úterý dán k dispozici (28. t.[ohoto] m.[ěsíce]). S.[oudruh] Košař zařídí, bude-li třeba, provede i vazbu.

549 Pôvodne bolo *„bude těžko zajistit vyjíti brožury"*.

550 Pôvodne bolo *„V komisi"*.

551 Skratka pre Ministerstvo zahraničných vecí.

[…][552]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 18, archivní jednotka 120. Ministerstvo spravedlnosti – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, nepodpísaný, A4.

8.1.2

1950, 28. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

Dr. Karel Klos:

Hlášení č.[íslo] […][553]
ze dne 28. března 1950.

[…][554]
Zpráva ve věci procesu M.[achalka] a spol.[ečníci]
Se soudruhem Košařem projednán výslech Adlerové, vystupující ve věci Machalka. Její výslech není úplný a bude proto eskortována ihned do Prahy k novému výslechu, který provedeme sami. Mastilák bude dále vyšetřován k otázkám Papežského východního ústavu, neboť s.[oudruh] Košař sdělil, že Vnitro nemá o této věci zvláštního materiálu. Večer porada se s.[oudruhy] Alešem, Zieglerem a Čížkem, Urválkem o dosavadním postupu prací. Konstatováno, že materiál justiční je v podstatě zpracován, že však Vnitro nevydalo slíbený materiál zejména, pokud jde o zpravodajskou službu Vatikánu, Východního ústavu a rovněž tak materiál ve věci Sklenovský. To, co dodali ve věci Sklenovský, je nám stejně již známo. Volám s.[oudruha] Košaře na středu k sobě.
S.[oudruhům] Hendrychovi a Fraňkovi do ÚV zaslán materiál (naše politická zpráva a žaloba). Materiál s.[oudruha] Huba dodá s.[soudruh] Hub sám, neboť ještě v úterý nebyl v dostatečném množství k dispozici.
[…][555]

552 Vypustené pasáže zaoberajúce sa kauzami Palát, Meryn a spoločníci a Čermák; informácie týkajúce sa vybavených telefonátov a návštev; účasti na schôdzi závodnej odborovej organizácie; pridelenie robotníckych prokurátorov.

553 V hlásení nie je uvedené číslo.

554 Vypustené pasáže informujú o porade s námestníkmi; príprave materiálu pre poradu bezpečnostnej komisie; o kauze falšovania pasov pre československých občanov diplomatom z Peru; o porade vo veci nezávislosti sudcov a kolektívu, ktorý by spracoval túto tému.

555 Vypustené informácie o spracovaní dennej agendy a o telefonáte vo veci Josef Stavinoha.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 18, archivní jednotka 120. Ministerstvo spravedlnosti – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

8.1.3

1950, 29. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

Dr. K.[arel] Klos

Hlášení č.[íslo] […][556]
ze dne 29. března 1950.

[…][557]

Tisková konference.

Tiskové konference se zúčastnilo celkem 18 účastníků (i z týdeníků, zástupci filmu a rozhlasu). Podal jsem politický výklad konaného procesu proti M[achalkovi] a spol.[ečníkům] a další soudruzi: Čížek, Hub a Novák podrobněji sdělili konkrétní údaje.

Novináři projevili velký zájem, nedal jsem však souhlas k tomu, aby každá redakce si vzala k procesu svého fotografa. Fotografovat budou jen fotografové ČTK a Slovenské zpravodajské kanceláře. Novinářům byl dán k dispozici materiál s.[oudruha] Huba a zpráva s.[oudruha] Čížka o procesu. Dále fotografický materiál, pokud byl po ruce. Novináři velmi uvítali, že bude denně během procesu konána s nimi porada o tiskovém zpracování.

S.[oudruh] Svoboda z MF mi sdělil, že by bylo vhodné požádat s.[oudruha] ministra Kopeckého[558], aby pro nedělní tisk uvolnil další papír pro dvoustránkové zpracování procesu. Prosím, aby s.[oudruh] ministr uvážil, zda upozorní na tuto věc s.[oudruha] Kopeckého.
[…][559]

556 V hlásení nie je uvedené číslo.

557 Vypustené pasáže o účasti na zasadaní predsedníctva Zväzu zamestnancov justičnej a právnej služby; o poradách o platovom poriadku sudcov; o úlohách kádrového a kontrolného odboru; o kádrových veciach veliteľstva SVS; o výsledkoch bratislavskej porady; o kauze Palát.

558 Václav Kopecký (1897 – 1961), člen KSČ od roku 1921, člen ÚV KSČ (1929 – 1938 a 1945 – 1961) a cirkevnej šestky (neskôr cirkevnej rady) ÚV KSČ, člen politbyra ÚV KSČ (1931 – 1938), minister Informácií a osvety (1945 – 1953), minister kultúry (1953 – 1954). PÁVOVÁ, Jana: *Demagog ve službách strany: portrét komunistického politika a ideologa Václava Kopeckého*. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80-87211-09-0 a KAPLAN, K. – KOSATÍK, P.: *Gottwaldovi muži*, s. 216 – 245.

559 Vypustené pasáže o kauze Boháček; informácia o vybavení dennej agendy; o telefonáte vo veci Josef Stavinoha; o vybavení návštevy.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 18, archivní jednotka 120. Ministerstvo spravedlnosti – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, nepodpísaný, A4.

8.1.4

1950, 30. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

Dr. K.[arel] Klos

Hlášení č.[íslo] 73.
ze dne 30. března 1950.

[…][560]

Porada o procesu „M[achalka]“ a spol.[ečníci]

Porada se všemi soudruhy, účastnými na této věci. Zkontrolovány všechny úkoly a provedena rozprava o průběhu režie procesu. Bude třeba rozhodnout, zda o otázkách církevního majetku a Jarolímkově postupu v této věci má být vyslechnut náměstek ministra Ďuriše[561] s.[oudruh] Machačka[562]. Dále vyhrazeno schválení předložených konceptů závěrečných řečí prokurátorů (jen schémata). Závěrečnou zprávu podám s.[oudruhu] ministrovi ústně.
[…][563]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 18, archivní jednotka 120. Ministerstvo spravedlnosti – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

560 Vypustené pasáže o prejednaní prípadov predkladaných na poradu bezpečnostnej komisie; o porade na ministerstve vnútra o procese proti direktóriu; informácia o porade s ministrom vo veci platového zákona; o prejednaní návrhu volebnej komisie; o účasti na výročnej plenárnej schôdzi KSČ; o porade o Ústrednom zväze súdnych znalcov; o kauze Palát – Josef Stavinoha.

561 Július Ďuriš (1904 – 1986), člen predsedníctva ÚV KSČ (1945 – 1954), poslanec Národného zhromaždenia (1945 – 1965), minister poľnohospodárstva (1945 – 1951), predseda Zboru poverenícov (1951 – 1953), minister financií (1953 –1963), v roku 1970 vylúčený z komunistickej strany. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

562 Josef Machačka, námestník ministra poľnohospodárstva. V procese proti desiatim rehoľníkom sa mal vyjadriť k postoju Katolíckej cirkvi k pozemkovej reforme, kde mal dosvedčiť, že zvlášť premonštráti sa snažili všemožným spôsobom zabrániť konfiškácii ich majetku.

563 Vypustená pasáž o porade o procese IIIa.

8.1.5

1950, 31. marec, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

Dr. Karel Klos:

Hlášení č.[íslo] 74[564]
ze dne 31. března 1950.

Dopoledne účast na procesu M.[achalka] a spol.[ečníci]
Kontrola nařízených opatření a služby. Po technické stránce shledáno vše v pořádku. O procesu samém podána zpráva s.[oudruhu] ministrovi ústně.

Porada se s.[oudruhem] Dresslerem – Hobzův[565] posudek.
Probrán posudek s.[oudruha] Hobzy a učiněna k němu opatření. Připomínky týkají se některých politicky nesprávných formulací a celkového uspořádání posudku.

Porada se s.[oudruhem] Hobzou.
Odpoledne posudek projednán ve smyslu našich připomínek s profesorem Hobzou, který posudek v sobotu znovu propracuje. Posudek bude nám předložen ještě před použitím v procesu.

Porada se s.[oudruhem] ministrem.

564 Číslo bolo dopísané rukou, čiernym atramentovým perom.

565 Antonín Hobza (1876 – 1954), narodil sa v roku 1876 v Rokytnici nad Rokytnou pri Třebíči a zomrel v roku 1954 v Prahe. Ako uznávaný profesor Karlovej univerzity v Prahe sa špecializoval na medzinárodné a cirkevné právo. Po nástupe komunistického režimu v Československu sa, žiaľ, dal do služieb tejto strany, dokonca sa v roku 1945 stal jej členom a znaleckým posudkom sa ako právnik podieľal na niekoľkých vykonštruovaných súdnych procesoch.

Porada se s.[oudruhy] Holubem[566] a Juřenou[567].
Projednání některých organizačních opatření, zejména pokud jde o zajištění řádného chodu práce v obou oborech. Usneseno vytvořit v obou odborech administrativní sekretariát, neboť oba soudruzi dosud příliš se utápějí v čistě administrativních věcech. S.[oudruh] Juřena si k sobě vezme sekretářskou sílu.

Dále projednány některé denní úkoly kontrolního a kádrového odboru (obsazení Jáchymova, návrh na další dva prokurátory do krajských pětek).

566 Rudolf Holub (1903 – 1961), narodil sa 9. apríla 1903 v Habroch. V roku 1922 maturoval na reálnom gymnáziu v Prahe-Libni, potom pokračoval v štúdiu na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe, ktorú skončil v roku 1926. Zamestnal sa v justícii, najprv ako praktikant na Krajskom civilnom súde v Prahe. Po zložení sudcovskej skúšky pracoval od decembra 1929 na Okresnom súde v Banskej Štiavnici, od apríla 1930 na Krajskom súde v Banskej Bystrici, a od mája 1930 na Okresnom súde vo Zvolene. K 31. januáru 1931 nastúpil opäť službu sudcu na Okresnom súde v Banskej Štiavnici, kde zastával úrad prednostu okresného súdu. Od júla 1937 bol menovaný súdnym radcom na Krajskom súde v Banskej Bystrici a v novembri 1937 bol prednostom oddelenia pre pracovné spory na Okresnom súde v Banskej Bystrici. V decembri 1938 bol uvoľnený z okresného súdu a pracoval iba na krajskom súde ako námestník predsedu rozhodčieho súdu pre obvod Okresnej nemocenskej poisťovne v Banskej Bystrici. Ku dňu 21. apríla 1939 bol Justičnou správou prepustený zo súdnej služby Slovenského štátu. V máji 1939 sa preto vrátil do Prahy, kde bol prijatý ako súdny radca do obvodu Vrchního soudu v Prahe, kde postupne pracoval na viacerých okresných civilných súdoch a od novembra 1941 na Krajskom civilnom súde v Prahe. Počas vojny bol pod stálym dozorom Gestapa. V októbri 1945 bol menovaný za krajského sudcu a naďalej pôsobil v Prahe v rôznych funkciách. V marci 1948 bol poverený správou Krajského civilného súdu v Prahe, keďže mal dôveru komunistov, lebo bol členom KSČ od roku 1945. V novembri 1948 bol preložený na Povereníctvo spravodlivosti do Bratislavy, kde bol poverený funkciou zvláštneho referenta pre otázky spojené s reorganizáciou súdnictva na Slovensku. Dlho tam nepracoval, pretože k 1. januáru 1949 bol preložený na ministerstvo spravodlivosti do Prahy, kde bol zmocnencom pre dohľad a kontrolu nad súdmi a úradmi verejnej žaloby, bol teda prednostom kontrolného a štatistického oddelenia. Rozhodnutím prezidenta republiky a výnosom ministerstva spravodlivosti bol 8. augusta 1949 s účinnosťou od 1. októbra 1948 menovaný senátnym prezidentom Najvyššieho súdu v Brne. Od 1. apríla 1950 pracoval na Ministerstve spravodlivosti ako prednosta kontrolného odboru. V auguste 1951 bol ustanovený prokurátorom na Generálnej prokuratúre v Prahe a zároveň bol poverený funkciou námestníka generálneho prokurátora. Tu sa zúčastnil prác na reorganizácii súdov a prokuratúr, viedol komisiu pre organizáciu novej generálnej prokuratúry. Od decembra 1955 pôsobil ako prokurátor na odbore občiansko-súdneho dozoru. Na Generálnej prokuratúre v Prahe pracoval až do svojej smrti, teda do 7. septembra 1961. NA, f. GP, Dr. Holub Rudolf; f. MS, (nespracováno). Návrh na jmenování. a f. ÚV KSČ, 02/4, sv. 14, a. j. 125. Návrh na schválení Dr. Rudolfa Holuba přednostou kontrolního odboru ministerstva spravedlnosti. 10. 5. 1950.

567 Rudolf Juřena (1911 – ?), narodil sa 27. marca 1911 v Korytnej. Do komunistiskej strany vstúpil už v roku 1936, ako člen KSČ je evidovaný od 8. mája 1945. Pôvodným povolaním bol sudca. Na ministerstve spravodlivosti v Prahe pôsobil vo funkcii prednostu II. odboru (kádrový). V roku 1950 bol počas straníckej previerky hodnotený veľmi pozitívne, pretože sa osvedčil ako svedomitý a zodpovedný vedúci: *„Na vybudování kádrového odboru má velký podíl, je politicky velmi vyspělý, teoreticky vzdělaný a má předpoklady k dalšímu politickému i odbornému růstu."* NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

Večer porada u Státní prokuratury se soudruhy o průběhu prvního procesního dne s „M[achalkou]“ a spol.[ečníky]
Projednán také druhý procesní den, zejména pokud jde o svědky, a dohodnuto upustit od svědka Hučka.
Vyřízena denní aprobační agenda.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 18, archivní jednotka 120. Ministerstvo spravedlnosti – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

8.1.6

1950, 3. apríl, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

Dr. Karel Klos:

[…][568]

Tajné.

Hlášení č.[íslo] 76[569].
ze dne 3. dubna 1950.

Proces M.[achalka] a spol.[ečníci]
Kontrola procesu během dne. V poledne i večer porada se soudruhy o postupu během procesu a o přípravě na úterý; nová formulace znaleckého posudku s.[oudruha] Hobzy a zajištění jeho přednesu s.[oudruhem] Hobzou. Prohlédnutí spolu se s.[oudruhem] Dresslerem závěrečné řeči prokurátorů a na poradě se s.[oudruhy] Čížkem, Urválkem a Brožovou všechny závěrečné řeči podrobně projednány. Soudruzi přepracují podle připomínek ještě v pondělí v noci. V pondělí večer dodal s.[oudruh] Košař ještě některý písemný materiál, který byl probrán a zhodnocen. Materiál se týká Urbana a Mastiláka potud, že odhaluje dosud nám neznámou činnost Mastiláka na čihošťském podvodu. U Mastiláka totiž nalezen dopis nějakého Klimenta[570], který mu podává zprávu o Čihošti a 5 kusů fotografií. Bude

568 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 30. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“.* Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

569 Číslo je dopísané do pôvodného textu ceruzkou.

570 Augustin Kliment (1896 – 1975), český redemptorista, narodil sa 19. júla 1896 v Ždírci pri Polnej. Reholné sľuby ako redemptorista zložil 18. septembra 1921 a za kňaza bol vysvätený 4. júla

vedeno v úterý proti Mastilákovi na důkaz jeho zpravodajské činnosti a jako důkaz dalšího rozšíření čihošťského podvodu.
Kaplan Týfa[571] byl na náš příkaz[572] zatčen a dopraven dnes v noci na Pankrác a zařízeno jeho okamžité vyslechnutí. Dva školní chlapci jako svědci k jeho případu budou dopraveni zítra (úterý ráno) a předem vyslechnuti. O připuštění těchto důkazů do procesu bude rozhodnuto podle výsledku výslechu. Jinak podrobněji referováno s.[oudruhu] ministrovi přímo.
Porada u s.[oudruha] Noska[573].
Porada u s.[oudruha] ministra.
Účast na gremiálce.
Vyřízena denní agenda.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 18, archivní jednotka 120. Ministerstvo spravedlnosti – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

1926. V rokoch 1927 – 1950 pôsobil ako ľudový misionár medzi gréckokatolíkmi na Východnom Slovensku v Stropkove, Michalovciach, Ľutine a v Sabinove. Augustin Kliment bol v decembri 1949 na liečení v Karlovych Varoch. Počas liečebného pobytu navštívil príbuzných, kde sa dozvedel o čihošťskom zázraku. Navštívil preto kostol v Čihošti, pravdepodobne zo zvedavosti, aby sa sám presvedčil o pravosti zázraku. Prokuratúra chcela Jánovi Ivanovi Mastiliakovi dokázať, že Klimenta poslal do Čihošťa, aby mu o zázraku podal správu a aby o tom mohol rozprávať aj keď sa vráti na Slovensko. K návšteve Klimenta v Čihošti pozri: MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 199 – 201.

571 V pôvodnom texte je nesprávne *„Tyf“*. Správne *„Týfa“*. Antonín Týfa (1923 – 2007), rímskokatolícky kaplán v Králikoch, okres Žamberk. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 14, a.j. 93. Hlášení ve věcech církevních za den 31. března 1950. Dňa 19. marca 1950 na hodine náboženstva hovoril žiakom, že denná tlač neinformovala pravdivo o zázraku v Čihošti. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 27, a.j. 177.

572 Pôvodne bolo *„k našemu příkazu“*.

573 Václav Nosek (1892 – 1955), od roku 1921 v KSČ, minister vnútra (1945 – 1951), člen predsedníctva ÚV KSČ (1945 – 1954), člen cirkevnej šestky a Bezpečnostnej päťky ÚV KSČ. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

8.1.7

1950, 4. apríl, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

Dr. Karel Klos:

[…][574]

Tajné.

Hlášení č.[íslo] 77.[575]
ze dne 4. dubna 1950.

Proces M.[achalka] a spol.[ečníci]
Účast na procesu během celého dne a zajišťování jeho průběhu. Kaplan Týfa[576] vyslechnut nebyl, ale byl konstatován obsah jeho spisů. Průběh procesu měl vzestupnou úroveň. Proces navštívili také někteří členové komunistických stran ze zahraničí, pro něž byla učiněna zvláštní konference o procesu.
Závěrečné řeči prokurátorů byly předneseny působivě, ze stran obhájců, pokud jde o jejich postup, nebyly činěny žádné překážky v běhu a průběhu procesu. Rozsudek bude vynesen ve středu v 11 hod.[in].
[…][577]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 18, archivní jednotka 120. Ministerstvo spravedlnosti – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

574 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 30. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

575 V pôvodnom texte je ceruzkou dopísané číslo 76, ale správne má byť 77.

576 V pôvodnom texte je nesprávne *„Tyff“*. Správne *„Týfa“*.

577 Vypustené pasáže o porade vo veci Rozhoň; informácia o porade s Jaromírom Soukupom; o porade vo veci Josef Stavinoha; informácia o vybavení dennej agendy; o vybavení telefonátu vo veci Veselý.

8.1.8

1950, 4. apríl, [Praha]. Hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

4. dubna 1950

s.[oudruhu] ministrovi, zde.

Znovu jsem uvážil návrh trestů ve věci M[achalka] a spol[ečníci] a doporučoval bych, aby alespoň u Mastiláka byl vysloven doživotní žalář, a to z těchto důvodů:

1) včera dodaný materiál Vnitrem ukazuje a dokazuje špionážní činnost Mastiláka, zejména ve spojení s Dr. Jandou[578], uprchlým do ciziny. Nalezena mapa s nakreslenou cestou útěku do Říma a napsáno na mapě Dr. Janda.
2) Dále předložena Vnitrem fotografie jedné ze sester Čiževských v uniformě benderovců při střelbě z pistole. Tato fotografie bude dána k dispozici tisku[579].
3) Mimořádný ohlas tohoto procesu vyžaduje alespoň u jednoho z obžalovaných nejvyšší trest, jinak by mohla vzniknout, zejména mezi dělnictvem, nálada, že buď byl materiál slabý, nebo že jsme si netroufali uložit přísný trest.

K předloženým závěrečným projevům uvádím, že projev s.[oudruha] Čížka se dopisuje a má být každou chvíli mně doručen zpět.

Klos[580]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 91. Zprávy StB, prokuratur a MS o protistátní a podvratné činnosti kněží a průběhu soudních jednání (1948 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A5.

578 Václav Janda bol ženatý, rímskokatolík laik, ktorý bol zamestnancom Najvyššieho správneho súdu v Prahe II. a aktívne sa zapájal do diania v Cirkvi. Bol členom České ligy akademické a neskôr predsedom Svätováclavskej ligy, ktorá sa vďaka nemu stala celoštátne vplyvnou organizáciou. Mal blízke kontakty s biskupmi a cirkevnými hodnostármi. Za svoje zásluhy pre cirkev bol menovaný pápežským komorníkom a rytierom Božieho hrobu. Jeho pomer ku komunizmu bol negatívny, čo zistila aj Štátna bezpečnosť, a preto ho tajne sledovala. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 14, a.j. 91. Zpráva BAa-II, referát 50 vo veci Václav Janda, predseda Svatováclavskej ligy. Praha 11. 10. 1949.

579 Táto fotografia pravdepodobne nebola vôbec publikovaná, lebo autor tejto práce ju pri zhromažďovaní materiálu z novín a periodík nenašiel.

580 Chýba vlastnoručný podpis.

8.1.9

1950, 5. apríl, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

Dr. Karel Klos:

[…][581]

Tajné.

Hlášení č.[íslo] 78.
ze dne 5. dubna 1950.

[…][582]
Účast na procesu M.[achalka] a spol.[ečníci].
Účast na předporadě. Proces proběhl v pořádku. 7 obžalovaných trest přijalo, Mastilák, Tajovský, Machalka ohlásili opravné prostředky.
Porada s novináři.
U doličných věcí vysloveno:
Bohoslužebné nářadí bude vráceno k svým účelům, zbraně propadají ve prospěch státu, ostatní věci budou odevzdány příslušnému úřadu podle zákona č.[íslo] 217/49. Tato poslední formulace byla projednána se s.[oudruhem] Hubem a s.[oudruhem] Houskou[583]. Tím je zaručeno, že jak osobní vůz Tajovského, tak peníze a ostatní cennosti budou vydány SÚC.
Přítomní novináři velmi dobře hodnotili závěrečný den procesu. Sdělili, že zejména projev s.[oudružky] Brožové působil velmi dobře v rozhlasových novinách. Totéž mi sdělil večer s.[oudruh] Hlavačka[584] z Uher.[ského] Hradiště.
[…][585]

581 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 30. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

582 Vypustená pasáž o účasti na rannej porade prednostov kádrového oddelenia.

583 Miroslav Houska, zmocnenec pražskej arcibiskupskej konsistoře, od roku 1949 prednosta III. odboru (kádrový) propagačného oddelenia SÚC.

584 Pravdepodobne to bol Ludvík Hlavačka (1911 – ?), krajský veliteľ Štátnej bezpečnosti v Gottwaldove. Bližšie k jeho osobe pozri: *Justice*, I., s. 51.

585 Vypustené informácie o poradách s: 1. Hugom Richtrom, 2. Rudolfom Juřenom a Rudolfom Holubom a 3. Alfrédom Dresslerom a Milanom Klossom.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 18, archivní jednotka 120. Ministerstvo spravedlnosti – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

8.1.10

1950, 6. apríl, Praha. Denné hlásenie námestníka ministra spravodlivosti Karla Klosa ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.

Dr. K[arel] Klos:

Tajné!

[…][586]

Hlášení č.[íslo] 79.
ze dne 6. dubna 1950.

Porada se s.[oudruhem] Neulsem – kontrola postupu prací na brožuře a další kampaň ve věci procesu Machalka a spol[ečníci]:
S.[oudruh] Neuls projedná se s.[oudruhem] Hubem vedení kampaně též pomocí kněží a zařídí dále v rozhlase natáčení rozmluvy s pracujícími o jejich stanovisku k procesu Machalka a spol.[ečníci], resp.[ektive] činu odsouzených.
[…][587]
Porada o zkušenostech z procesu M.[achalka] a spol.[ečníci]
Společná porada senátu, zasedajícího ve věci M.[achalka] a spol.[ečníci], dále všech prokurátorů, s.[oudruhů] Zieglera, Richtra, Černého, Košaře a Průši.
Byla provedena obšírná diskuze a usneseno, že všichni na procesu zúčastnění podají písemně svou zprávu o zkušenostech z procesu s.[oudruhu] Richtrovi do středy příštího týdne, a tyto zprávy budou pak zpracovány ss. Richtrem, Zieglerem, Alešem, Čížkem a mnou v přehlednou zprávu, která by vytěžila všechny zkušenosti ať po kladné, či záporné stránce, v níž by byl učiněn i návrh k odstranění zjištěných nedostatků a zajištění lepšího provedení příštích procesů. Tato celková zpráva bude vypracována nejpozději do 15. dubna t.[ohoto] r.[oku].
[…][588]

586 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 30. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

587 Vypustené pasáže o prejednávaní prípadu Ústredného zväzu súdnych znalcov a prípadu Weber.

588 Vypustené pasáže o porade s vedením Najvyššieho súdu a Generálnej prokuratúry o organizačných a kádrových otázkach; informácia o vybavení dennej agendy; pasáž o Investičnej banke, ktorá

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 18, archivní jednotka 120. Ministerstvo spravedlnosti – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950).
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, nepodpísaný, A4.

8.2

Denné hlásenia cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe

8.2.1

1950, 9. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek.

STÁTNÍ PROKURATURA V PRAZE.

V Praze dne 9. III. 1950.

Tajné[589]
[…][590]

Panu
ministrovi[591] spravedlnosti
zde.

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: Dr. K.[arel] Čížek.

Čtyřicátá devátá zpráva.

Dne 8. III. 1950 bylo zpracováno 13 průběžných spisů slovenských.

Byl prostudován jeden starý spis.

Zúčastnili jsme se cenzurního promítání filmu Čihošť. Kritika zástupců nezúčastněných úřadů byla velmi kladná.

S.[oudružka] Biedermannová byla v Ruzyni při výslechu opata Tyla. Dnes zúčastní se výslechů s.[oudružka] Biedermannová a s.[oudruh] Růžička.

sa domáhala *„v řadě restitučních řízení na Slovensku obnovení zástavních práv“*.

589 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

590 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

591 Pôvodne bolo v oslovení použité slovo *„ministru“*, čo bolo opravené vo všetkých dokumentoch kapitoly 8.2.

Pracovní porada svolaná na dnes ráno byla kusá a celkem nic nevyřídila, poněvadž za Min.[isterstvo] vnitra nikdo nepřišel. Dodatečně bylo na naši urgenci sděleno, že nemají čas. Bude se proto konat pracovní porada v sobotu.

Dnes bude podáno pět žalob o drobnějších věcech. Stálý senát pro naše záležitosti, přes urgence s.[oudruha] Dr. Zieglera a s.[oudruha] Dr. Čížka, dosud sestaven nebyl. Bylo by zapotřebí, aby podání žaloby již soudil nový senát, aby si účastníci na sebe zvykli. Podle předběžných zpráv dá se očekávati, že počátkem příštího týdne budou skončeny výslechy ve věci Premonstráti a proces by se pak dal uspořádati kolem 15. t.[ohoto] m.[ěsíce] ovšem bez Toufara, který zdravotně nebude ještě přelíčení schopen[592].

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Čížek[593]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

8.2.2

1950, 13. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek.

Státní prokuratura v Praze.[594]

V Praze dne 13. března 1950.

Panu
ministrovi spravedlnosti
zde.

Tajné[595]
[…][596]

592 V skutočnosti Josef Toufar už nežil, lebo dňa 25. februára 1950 zomrel na následky brutálneho vyšetrovania.

593 Vlastnoručný podpis.

594 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

595 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

596 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: Dr. K.[arel] Čížek.

Padesátá druhá zpráva.

Dne 11. března 1950 konala se pracovní porada koordinační komise.[597]

Bylo rozhodnuto, že vyšetřování případu Premonstráti se soustředí na převora Tyla. Jakmile budou výslechy s ním skončeny, bude připraven proces. Zbývá jen rozhodnout, zda se ve věci půjde do hloubky a zpracují se také důkladně laické živly, které se objevily v souvislosti s těmito věcmi. To by ovšem projednání případu Premonstrátů zdrželo.

Po poradě bylo se s.[oudruhem] Košařem projednáno, několik běžných případů, které potřebují doplnění.

Byly zpracovány 4 spisy staré a jeden spis slovenský.

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Čížek[598]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950). Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

8.2.3

1950, 20. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída.

Státní prokuratura v Praze.[599]

V Praze dne 20. III. 1950.

Panu
ministrovi spravedlnosti

Tajné[600]
[…][601]

597 Zápis sa, žiaľ, zatiaľ nenašiel.

598 Vlastnoručný podpis.

599 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

600 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

601 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

zde.

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: [Karel] Střída.

Padesátá osmá zpráva.
[…][602]

Vyšetřování v Ruzyni ve věci „Kláštery“ zúčastnil se soudruh Střída. Orgány StB pokračují ve výsleších zajištěných osob intenzivně a téměř nepřetržitě, aby mohla býti věc zpracována a předložena ve stanoveném termínu. Dosavadní výsledky dávají již povšechně podklad ke stíhání zajištěných pro zločiny velezrady a vyzvědačství, je však nutno protokoly propracovat, doplnit údaji o konkrétních skutečnostech, které vyšly najevo o jednotlivých podezřelých osobách z výpovědí ostatních vyslýchaných osob. Rovněž zdejší oddělení dá k dispozici pro další šetření své poznatky, které vyplynuly z jiných trestných věcí duchovních a mají přímý vztah k činnosti představených klášterů. Dnes bude pokračováno ve vyšetřování, jehož se opět zúčastní s.[oudruh] Střída.
[…][603]

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Karel Střída (?)[604]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

602 Vypustená pasáž o procese Alois Hladík a spoločníci.

603 Vypustená pasáž pojednávajúca o procese Jaroslav Vetejška a spoločníci.

604 Vlastnoručný podpis.

8.2.4

1950, 21. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída.

Státní prokuratura v Praze.[605]

[…][606]
V Praze dne 21. března 1950.

Tajné[607]

Panu
ministrovi spravedlnosti
zde.

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: [Karel] Střída.

Padesátá devátá zpráva.
[…][608]

Vyšetřování ve věci „Kláštery" pokračovalo po celý den. V odpolední[ch] hodinách byl při vyšetřování přítomen s.[oudruh] Střída v doprovodu s.[oudruha] Košaře. Výslechy Kajpra, Mastyláka a Blesíka jsou provedeny, další výslechy budou dnes ukončeny. Bude nutno ještě podrobně vyslechnout podezřelého Františka Šilhana, zadrženého v blízkosti státních hranic, který měl býti včera dopraven do Ruzyně, a podle jeho údajů doplnit též protokol Adolfa Kajpra.

Dnes dopoledne dojde k poradě se s.[oudruhem] Košařem o přípravě trestního oznámení. Budou probrány podrobně skutečnosti podezřelými doznané a zhodnoceny veškeré učiněné poznatky i zabavený písemný materiál.

Zdejší oddělení zpracovává postupně docházející jednotlivé protokoly podezřelých v zájmu včasného podání obžaloby a za účelem případného doplnění šetření v některých podrobnostech důležitých pro zdůraznění kvalifikace trestné činnosti.

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Karel Střída[609]

605 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

606 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

607 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

608 Vypustené pasáže o procese Jaroslav Vetejška a spoločníci a informácia o spracovaní starých spisov.

609 Vlastnoručný podpis.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

8.2.5

1950, 22. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída.

STÁTNÍ PROKURATURA V PRAZE.

V Praze dne 22. března 1950.

Tajné[610]

Panu […][611]
ministrovi spravedlnosti
zde.

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: [Karel] Střída.

Šedesátá zpráva.
[…][612]

Ve věci „Kláštery" bude dnes dopoledne ukončeno administrativní šetření výslechem provinciála jezuitů Františka Šilhana. Trestní oznámení bude ihned zpracováno a sem předloženo. Jeho obsah bude sdělen v zítřejší zprávě.

K vypracování obžaloby bude přikročeno neprodleně a zítra bude předložena ke schválení. Poradu zástupců příslušných úřadů svolávám na 23. t[ohoto] m[ěsíce] v 9 hod.[in].

Včera intervenoval s.[oudruh] Dr. Hruban u hlavního přelíčení proti řím.[sko]kat.[olickému] kněži Václavu Jaloveckému[613], stíhaného pro přečiny podle §§ 3/1 a 26/2 zák.[ona] č.[íslo]

610 Odtlačok nápisovej pečiatky fialovej farby.

611 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

612 Vypustená pasáž o procese Jaroslav Vetejška a spoločníci.

613 Václav Jalovecký (1900 – 1972), český redemptorista, predstavený komunity redemptoristov v Brne, narodil sa 29. septembra 1900 v Nemojove. Rehoľné sľuby zložil 7. augusta 1926 a za kňaza bol vysvätený 6. septembra 1931. Ako kňaz pôsobil v Plzni, Brne, na Svatej Hore, v Prahe, krátko aj vo Frýdku. Rozsudkom Štátneho súdu v Prahe bol 21. marca 1950 uznaný vinným z poburovania proti republike, keď v decembri 1949 nabádal veriacich v Újezde, aby nepodpisovali žiadne listiny,

231/48 Sb.[írky]. Byl vynesen odsuzující rozsudek a obžalovaný odsouzen k trestu tuhého vězení na 2 roky a k peněžitému trestu 5.000 Kčs. Celé jmění obžalovaného bylo zabaveno.

Bylo zpracováno pro kartotéku 10 starých spisů.

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Karel Střída[614]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

8.2.6

1950, 25. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek.

Tajné[615] […][616]

Státní prokuratura v Praze.[617]

V Praze dne 25. března 1950.

Panu
ministrovi spravedlnosti
zde.

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratura.
Referent: Dr. K.[arel] Čížek.

kde by nebol podpísaný pápež alebo biskup. Bol odsúdený na 2 roky, finančnú pokutu 5 000 korún a konfiškáciu majetku. Po prepustení na slobodu sa mu podarilo dostať sa do duchovnej správy. V roku 1961 bol opäť odsúdený, tentokrát na 3 roky väzenia. Zomrel 12. marca 1972 v Českej Olešnej. ARM, f. Parte a nekrológy. Václav Jalovecký.

614 Vlastnoručný podpis.

615 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

616 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

617 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

Šedesátá druhá zpráva.

Prosím za prominutí, že nebyla podána zpráva dne 24. března 1950. Stalo se tak proto, poněvadž byla od ranních hodin korigována žaloba v akci K[618] a připravováno její konečné znění na poradě, které se zúčastnil zpočátku soudruh Průša a po celou dobu s.[oudruh] Dr. Aleš a s.[oudruh] Košař.

Dne 23. 3. 1950 byl zhruba zpracován případ „K". S.[oudruh] Střída, který vedl oddělení po dobu hodonínského procesu, zpracoval v noci z 22. na 23. spolu s orgány StB trestní oznámení a bez přerušení zpracoval pak konkrétní skutkovou část obžaloby. Chci zdůraznit jeho pracovní obětavost, neboť při této příležitosti byl ve službě nepřetržitě od 22. 3. 7 hod.[in] ráno do 23. 3. večer v 19 hod.[in]. 23. 3. odpoledne jsem zpracoval spolu se soudr.[uhem] Střídou úvod žaloby a v 18 hod.[in] večer započala porada, o které jsem se zmínil v úvodu této zprávy. Byla přerušena v 19.30 hod.[in], poněvadž jsme se všichni zúčastnili porady s filmaři o „K filmu".

Dne 24. 3. kromě konečné redakce žaloby, která je kolektivní prací všech účastníků porady a všech konceptních členů církevního oddělení státní prokuratury, zúčastnili jsme se promítnutí hrubého filmového materiálu z hodonínského procesu. Filmově tento proces nebyl zachycen, jak by bylo [za]potřebí, hlavní závada je v tom, že filmaři se drželi striktně příkazu, že na obraze nesmí být vidět ani členy soudu ani členy prokuratury, a tak se stalo, že prakticky skoro celých 1500 m[etrů] hrubého materiálu je filmováno z jednoho místa, poněvadž kamera se za dané situace mohla pohybovat jen asi v rozmezí 3 m[etrů].

Dne 24. 3. v nočních hodinách soudr.[uzi] Biedermannová[619], Růžička a Střída na základě velké kartotéky zpracovali přehledný seznam všech řeholníků, které máme v evidenci jako podklad pro generální prokuraturu, která na základě tohoto seznamu vypracuje zprávy o činnosti řeholníků.

[…][620]

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Čížek[621]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

618 Akcia Kláštery, teda Augustin Antonín Machalka a spoločníci.

619 V pôvodnom texte je nesprávne *„Biedrmannová"*. Správne *„Biedermannová"*.

620 Vypustená pasáž o spracovaní starých spisov a informácia o procese Jaroslav Vetejška a spoločníci.

621 Vlastnoručný podpis.

8.2.7

1950, 27. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída.

Státní prokuratura v Praze.[622] […][623]

V Praze dne 27. III. 1950.
Tajné[624]

Panu
ministrovi spravedlnosti
zde.

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: [Karel] Střída.

Šedesátá třetí zpráva.

V sobotu dne 25. t.[ohoto] m.[ěsíce] od 15 do 21 hod.[in] zúčastnili se soudruzi Čížek, Urválek, Biedermannová, Růžička a Střída porady konané na Ministerstvu spravedlnosti, jíž předsedal soudruh Dr. K.[arel] Klos a na níž byly podrobně probrány otázky týkající se politické linie procesu „K", jeho režie a techniky, propagace a využití výsledků. Byly vytyčeny úkoly veřejných žalobců jak při procesu, tak při součinnosti s tiskem rozhlasem a filmem.

Po skončení porady ihned provedli soudruzi zastupující obžalobu rozpravu o rozdělení dalších úkolů před procesem i v jeho průběhu, které byly podrobně rozpracovány a jednotlivcům přiděleny.

V neděli byla přepracována obžaloba dle daných pokynů a prohlédnuta soudruhem Alešem. Po celý den byl studován a zpracováván písemný materiál.

Večer se sešla komise, jíž byla svěřena práce na brožuře o procesu. Redakci brožury převzal soudruh redaktor Miroslav Dvořák, který se uvolní výhradně pro tuto práci, ostatní členové komise budou s ním úzce spolupracovat až do vydání brožury. Stanoveno, že brožura bude vytištěna dne 7. IV. a příštího dne dána na knihkupecký trh. Spolupráce propagačního oddělení ÚV KSČ bude zajištěna. Rozsah brožury nelze dosud přesně stanovit, ježto veškerý materiál není k dispozici a není též znám. K obsahu bylo dohodnuto, že v předmluvě bude vytčen důvod vydání, v úvodu nastíněna historie klášterů dle materiálu dodaného soudruhem Hubem, následující stati naváží již přímo na proces a v nich bude též

622 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

623 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

624 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

využit materiál o dosavadní trestné činnosti klášterů a postoji řeholníků za okupace i v době revoluce. Všichni členové komise (nepřítomen soudruh Hub) dohodli se na názvu brožury, který bude znít „Domy pokory ve službách dolarů“. Přesný návrh na uspořádání brožury, též ohledně práce grafické, předloží soudruh Neuls.

Dnes byla předložena obžaloba k prohlédnutí soudruhu Dr. K.[arlu] Klosovi. Všichni zaměstnanci pracují výhradně na úkolech vztahujících se k procesu „K“.

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Karel Střída[625]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950). Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

8.2.8

1950, 28. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek.

Státní prokuratura v Praze.[626] […][627]

V Praze dne 28. března 1950.

Tajné[628]

Panu
ministrovi spravedlnosti
zde.

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: Dr. K.[arel] Čížek.

Šedesátá čtvrtá zpráva.

Dne 27. března 1950 byl studován materiál, jak postupně docházel. Včas podle dohody a podle programu dodal materiál soudruh Průša a předběžně navíc proti programu některé

625 Vlastnoručný podpis.

626 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

627 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

628 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

spisy dodala generální prokuratura (soudruh Dr. Aleš). Tak bylo zajištěno, že se v práci v oddělení nezastavila, neboť materiál o klášteřích slíbený Dr. Hubem byl dodán se zpožděním 8 hodin a soudruzi, kteří měli studium tohoto materiálu v programu, museli měnit program.

Krom[ě] toho materiál[u], který měl dodati soudruh Košař, nebyl včera hotov a bude dodán až dnes.

Církevní oddělení státní prokuratury se při vyhotovování obžaloby zpozdilo o jednu hodinu, takže publikace žaloby byla provedena místo v 19 hodin ve 20 hodin, stalo se jen tolik, že tím byli zdrženi o jednu hodinu ze svého volného času soudruzi z Vnitra a ze státního soudu, kteří publikaci prováděli, případně při ní asistovali. Publikace byla provedena včas, takže třídenní lhůta do zahájení hlavního přelíčení, byla zachována.

Všichni obvinění žádají obhájce ex offo a byli jim předsedou senátu určení tito obhájci:

1.) Augustin Machalka, obhájce Dr. Karel Kratochvíl,
2.) Vít Tajovský, obhájce Dr. Jindřich Konrád,
3.) František Šilhan, obhájce Dr. Karel Kratochvíl,
4.) Josef Silvestr Braito, obhájce Dr. Josef Civín,
5.) Jan Mastilák, obhájce Dr. Ludmila Turečková,
6.) Adolf Kajpr, obhájce Dr. Jiří Vízek,
7.) František Mikulášek, obhájce Dr. Jindřich Konrád,
8.) Jan Blesík, obhájce Dr. Josef Civín,
9.) Josef Urban, obhájce Dr. Ludmila Turečková,
10.) Stanislav Barták, obhájce Dr. Jiří Vízek.

Obhájci byli pozváni na dnešek na 10.30 hodin, kdy s nimi bude věc projednána a bude vyjednána plná spolupráce se soudem a prokuraturou.

Včera byli vyslechnuti ad informandum obvinění Šilhan, Kajpr a Mikulášek Dr. Čížkem, dnes vyslechne Dr. Urválek Machalku, Tajovského a Bartáka a odpoledne Růžička Mastiláka, zítra vyslechne Střída obviněné Braito, Blesíka a Urbana. Zatím vyslechnutí jezuité sice nic nového neuvedli, ale trvají na tom, co uvedli do protokolu až na Kajpra, který se svoji vyzvědačskou činnosti snaží zeslabiti.

Bylo provedeno dnes ráno rozdělení tématiky procesu a to tak, že v pátek bude vyslechnuto 6 obviněných, totiž premonstráti a jezuité, v sobotu zbývající obvinění, poslední Mastilák a bude navazovat průvodní řízení, kde bude probrána činnost Mastiláka za Slovenského povstání, doklady o činnosti klášterů, pokud se týká benderovců, a činnost klášterů na Slovensku, pokud vyplyne z materiálu studovaného Dr. Alešem a Dr. Hubem.

Program soboty je poměrně bohatý a počítá se s tím, kdyby došlo k[e] zdržení, že bude část probrána v neděli. Na sobotu bude pozváno publikum ze Slovenska a bude zajištěno, aby se mohlo zúčastniti i projednávání [v] neděli, takže soudruzi ze Slovenska ztratí jen jeden pracovní den a dostanou se včas, odjedou-li v neděli v odpoledních hodinách, v pondělí ráno do práce.

V pondělí bude probrána Verolinova[629] cesta na Slovensko, vatikánská politika za okupace zejména konkrétně na činnosti Dr. Jarolímka, budou vyslechnuti o této činnosti protektorátní ministr Adolf Hrubý, bývalý redaktor Lidových listů Scheinost. Bude konstatován obsah spisu, kde byla souzena činnost kláštera Teplá, a spisu o procesu s Bobem a budou vyslechnuti Vetejška[630] a Bečka z hodonínského procesu. Závěrem bude probrána politika Vatikánu vůči lidovým demokraciím, totiž spisy Mindszenty a činnost internunciatury v Praze. Krom[ě] toho doklady o poměrech v Polsku. Závěrem bude v pondělí posudek prof.[esora] Dr. Hobzy o postavení diplomatických zástupců z hlediska mezinárodního.

V úterý bude probrána Čihošť, budou o tom vyslechnuti celkem 4 svědci, promítnuta dokumentární část čihošťského filmu a v odpoledních hodinách bude posudek znalců z oboru vojenského a politického zpravodajství.

Rozsudek bude ve středu. Zdá se, že závěrečné řeči budou muset být v úterý, poněvadž jinak podle zkušeností z Hodonína i z dřívějších procesů referáty o nich vedle zprávy o rozsudku zaniknou.

Zatím lze říci, že soudruzi z oboru justiční zprávy a SÚC, až na menší zpravidla nepředvídané chyby v režii, spolupracují vzorně, kdežto Vnitro je se svými úkoly v prodlení.

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Čížek[631]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy, podpísaný, A4.

629 V pôvodnom texte je *„Veroliniho“*. Správne *„Verolinova“*.

630 V pôvodnom texte je nesprávne *„Vetějško“*. Správne *„Vetejška“*. Jaroslav Vetejška (1926 – 1950), povolaním automechanik, pracoval v Hodoníne. V marci 1950 čelil obvineniu z vraždy poručíka SNB a z protištátnej a teroristickej činnosti. Štátny súd ho dňa 22. marca 1950 odsúdil na trest smrti, ktorý bol aj vykonaný. Tento proces bol súčasťou proticirkevnej kampane.

631 Vlastnoručný podpis.

8.2.9

1950, 29. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída.

Státní prokuratura v Praze.[632] […][633]
V Praze dne 29. III. 1950.

Panu
ministrovi spravedlnosti
zde.

Tajné[634]

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: [Karel] Střída.

Šedesátá pátá zpráva.

Dne 28. III. 1950 bylo pokračováno ve třídění a zpracovávání došlého materiálu.

Generální prokuratura (s.[oudruh] Aleš) předložila výběr materiálu, při jehož zpracování sledovala zásadní hledisko dokumentovat rozvratnickou činnost řádů a ukázat na kláštery jako na semeniště vatikánské protistátní politiky. Materiál byl zpracován do 4 skupin a to: 1) věci týkající se všeobecné politiky, 2) kláštery jako střediska ilegální činnosti, 3) postoj klášterů k majetkovým věcem, 4) řeholníci jako kazatelé a vychovatelé mládeže.

S.[oudruh] Košař dodal materiál o zabavených předmětech v klášteřích a o případu Libějovice. Průzkum situace v Čihošti byl včera proveden a dnes bude podána zpráva o tom, koho ze svědků možno předvolati k hlavnímu přelíčení.

Ministerstvo spravedlnosti (s.[oudruh] Dr. Putník[635]) předložilo výběr novinových zpráv o rozvratné činnosti hierarchie a klášterů v Polsku. Opětovně vyžadovaný spis Bobe od Min.[isterstva] sprav.[edlnosti] nedošel.

632 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

633 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

634 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

635 Jiří Putník (1915 – ?), narodil sa 7. júla 1915 v Dubči. V justícii pracoval od roku 1945, najprv ako vyšetrujúci sudca na Krajskom civilnom súde v Prahe, potom ako referent trestného oddelenia (III/1) ministerstva spravodlivosti v Prahe. Neskôr bol prokurátorom Hlavní vojenské prokuratury (HVP) na úseku kontrarevolučnej agendy (1953 – 1956), potom Vyšší vojenské prokuratury Praha a prokurátorom Vojenské obvodové prokuratury Praha. Členom KSČ bol od 24. februára 1948. Počas straníckej previerky v roku 1950 bol hodnotený ako veľmi dobrý pracovník, po stránke politickej ako veľmi aktívny, uvedomelý a *„straně naprosto oddaný“*. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

Soudruh Ujhelyi přivezl zpracovaný materiál týkající se trestné činnosti klášterů na Slovensku. Byl vyžádán ihned dálnopisem spis Kolakovič.

Soudruh Urválek předběžně vyslechl obviněné Machalku, Tajovského a Bartáka. Pouze Barták setrvává na své výpovědi, zříká se zcela politiky Vatikánu, projevuje ochotu při hlavním přelíčení a po svém případném propuštění zaujmouti kladný postoj k lidově demokratickému zřízení. Tajovský snaží se oslabiti svou původní výpověď, poukazuje na nepřesné formulace. Machalka v podstatě doznává jen převzetí zbraně od Bartáka, prý na osobní ochranu, a ukrytí klášterního majetku. Pokud jde o samopaly, tvrdí, že doznání učinil pod nátlakem, neboť byl 8 dní v bunkru a nedovede si vysvětlit, jak se samopaly do kláštera dostaly. Věc formuluje tak, aby v posluchači vyvolal závěr, že byly do kláštera zbraně záměrně propašovány. Dnes budou zjištěni svědkové, kteří byli přítomni při zabavení samopalu, a předvoláni k hlavnímu přelíčení.

Soudruh Růžička vyslechl informativně Mastiláka, který rovněž se snaží zeslabiti svoji administrativní výpověď, zejména pokud jde o rozvratnou činnost v partyzánských oddílech za Slovenského národního povstání.

Všichni soudruzi referenti plnili přikázané jim úkoly a rozdělili si studium nezpracovaného materiálu (mindszentiáda[636], internunciatura, věc Libějovice, benderovci, Hučko, materiál Dr. Huba).

S.[oudruh] Čížek zajistil jako znalce profesora Dr. Hobzu, který podá posudek o postavení diplomatických zástupců s mezinárodního hlediska.[637]

S.[oudružka] Biedermannová jednala u příslušných úřadů o změnu svého jména na Brožová, což bylo ihned provedeno.

Večerní porady u s.[oudruha] Dr. K.[arla] Klose zúčastnili se soudruzi Čížek a Urválek. Byly probrány jednotlivé staré případy a [je]jich využití [v] procesu, zkoumáno, kteří svědkové mají býti obesláni, a zhodnocena dosavadní příprava k procesu.

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Karel Střída[638]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

636 V pôvodnom texte je nesprávne *„mincentiáda“*. Správne *„mindszentiáda“*.

637 Na ľavom okraji odstavca je ceruzkou dopísaný text *„předem prozkoumat Čížek telef.*[onicky]*, Klos písemně 30/3* [19]*50 K.“* Je tam aj krátky nečitateľný stenografický zápis.

638 Vlastnoručný podpis.

8.2.10

1950, 30. marec, [Praha]. Hlásenie referenta trestného oddelenia na ministerstve spravodlivosti Jiřího Putníka ministrovi Alexejovi Čepičkovi.

[…][639] Tajné!

Hlášení ve věcech církevních
za den 30. března 1950:

České kraje:
T 359/50.
Machalka Augustin, opat kláštera premonstrátů v Nové Říši,
Tajovský Vít Bohumil, opat kláštera premonstrátů v Želivě,
Šilhan František, provinciál řádu jezuitů v ČSR[640], v Praze,
Braito Silvestr, řeholní kněz řádu dominikánů a profesor teologické fakulty v Olomouci,
Mastilák ThDr., řeholní kněz řádu redemptoristů a redaktor[641] bohosloveckého ústavu v Obořišti,
Kajpr Adolf, řeholní kněz řádu jezuitů v Praze,
Mikulášek František, řeholní kněz řádu jezuitů v Praze,
Blesík Jan, člen kongregace redemptoristů a ministr[642] kláštera redemptoristů v Praze,
Urban Josef, řeholní kněz řádu františkánů u P.[anny] Marie Sněžné v Nespekách[643],
Barták Stanislav, provizor[644] kláštera premonstrátů v Nové Říši.
Státní prokuratura v Praze podala na tyto osoby dne 27/3 1950 obžalobu pro zločin velezrady dle § 1, odst.[avec] 1, lit.[era] c a odst.[avec] 2 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] a až na Františka Mikuláška též pro zločin vyzvědačství podle § 5, odst.[avec] 1 cit.[ovaného] zák.[ona].

Putník[645]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení mi-

639 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

640 František Šilhan bol provinciálom jezuitov v Česku a na Morave.

641 Nebol redaktor, ale lektor.

642 V terminológii redemptoristov je to ekonóm kláštora.

643 V pôvodnom texte nesprávne *„Nezbekách“*. Správne *„Nespekách“*.

644 V terminológii premonštrátov je to ekonóm kláštora.

645 Vlastnoručný podpis.

nisterstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

8.2.11

1950, 30. marec, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Střída.

Státní prokuratura v Praze.[646] […][647]

V Praze dne 30. III. 1950.

Panu
ministrovi spravedlnosti
zde.

Tajné[648]

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: [Karel] Střída.

Šedesátá šestá zpráva.

Dne 29. III. 1950 byl dodán a zpracován další materiál, jehož bude použito v procesu „K". Z větších případů došly spisy Bobe a Kolakovič.

Soudruh Čížek, Urválek a Brožová připravili a předložili osnovy závěrečných řečí.

Předběžný informační výslech obžalovaných byl včera doporučen. Soudruh Střída vyslechl zbývající obžalované Braito, Blesíka a Urbana, kteří v podstatě potvrzují obsah svých administrativních protokolů. Na hlavním přelíčení jsou fyzicky i duševně připraveni. Obžalovaný Blesík sdělil svůj úmysl, že při hlavním přelíčení hodlá před veřejností dokázat, že vysoká církevní hierarchie světská i řádová, plnící bezvýhradně rozkazy Vatikánu, je původcem všech nesnází vznikajících při řešení církevní otázky ve státě, tedy nejen brzdou klidného vývoje, nýbrž i škůdcem zájmů samotné římskokatolické církve.[649]

646 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

647 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

648 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

649 Jan Blesík počas procesu nič také netvrdil, a tak ako mnoho „zaručených správ", aj táto bola pravdepodobne iba prianím tvorcov procesu.

Byla konána tisková konference na Ministerstvu spravedlnosti na účasti zástupců tisku NF a všech intervenujících prokurátorů. Soudruh Dr. K.[arel] Klos vyzdvihl význam a důležitost procesu, soudruh Čížek rozebral skutkovou podstatu trestných činů jednotlivých obžalovaných i problematiku celého případu v celku. Zástupcům tisku byly dány pokyny, čeho zejména nutno z procesu použíti a které momenty zdůrazniti, aby zájem o proces se stupňoval a jako závěr vyplynulo, že kláštery vůbec jsou semeništěm protistátní rozvratnické a vyzvědačské politiky řízené Vatikánem a ovládané USA. V tisku bude referováno o procesu až od soboty 1. IV., v neděli bude případu věnována celá stránka a obsah doplněn též fotografiemi, které byly dány k dispozici.

Byl dohodnut průběh procesu s předsedou senátu soudruhem Dr. Novákem a jeho postup uvádím v příloze.

Po celou dobu přípravy k procesu byla plně zaměstnána v úředních hodinách a dlouho po nich často až do pozdních večerních hodin též kancelář zdejšího oddělení a všechny soudružky splnili svědomitě nemalé úkoly, které byly na ně vloženy.

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Karel Střída[650]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

8.2.12

1950, 7. apríl, Praha. Denné hlásenie cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry v Prahe ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Referent Karel Čížek.[651]

Státní prokuratura v Praze.[652] […][653]

V Praze dne 7. dubna 1950.

650 Vlastnoručný podpis.

651 V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky bledomodrej farby *„Vráceno dne“* a odtlačok nápisovej pečiatky bledomodrej farby *„8. IV. 1950“*.

652 Odtlačok nápisovej pečiatky tmavomodrej farby.

653 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: PMV 6/121 – MV/99, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 25. 4.* [20]*08 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

Panu
ministrovi spravedlnosti
zde.

Tajné[654]

Věc: Denní hlášení církevního oddělení státní prokuratury.
Referent: Dr. Karel Čížek.

Šedesátá sedmá zpráva.

Dne 6. dubna 1950 byly srovnány spisy a oddělení bylo převedeno do normálních kolejí.

V běžných věcech byla podána jedna žaloba schválená generální prokuraturou a byl podán jeden nástin žaloby na generální prokuraturu. Byly vyřízeny tři spisy, kde byla udělena abolice.

Bylo zpracováno 27 průběžných spisů slovenských.

Odpoledne se všichni referenti zúčastnili[655] zhodnocení procesu s řeholníky na poradě v ministerstvu spravedlnosti.

Zde bylo usneseno, že všichni účastníci písemně vypracují zhodnocení a odevzdají je do středy 12. dubna 1950[656] a na základě toho bude pak vypracováno celkové vyhodnocení poznatků a zkušeností z procesu vyplývající.[657]

Státní prokurátor:
v z.[astoupení] Čížek[658]

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 14, archivní jednotka 93. Denní zprávy církevního oddělení ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury o stavu trestního řízení proti duchovním (1950).
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

654 Odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby.

655 Zápis z porady sa autorovi nepodarilo nájsť.

656 V originálnom texte je uvedený dátum 22. apríl 1950, ale tento deň nebola streda, preto je veľmi pravdepodobné, že to bol preklep a správne má byť streda 12. apríl 1950.

657 Pozri dokumenty kapitola 16.

658 Vlastnoručný podpis.

9
Koncept pre novinárov

Hlavní ideologickí tvorcovia procesu proti desiatim rehoľníkom nezabudli ani na „správnu“ prezentáciu a propagáciu procesu. Pred začatím procesu, počas jeho trvania i po jeho ukončení sa uskutočnili konferencie, na ktorých sa zástupcovia tlače dozvedeli od zodpovedných pracovníkov ministerstva spravodlivosti, štátnej prokuratúry, štátneho súdu a štátneho úradu pre veci cirkevné dôležité podrobnosti o procese. Tieto konferencie neslúžili iba na zvyčajnú informáciu o procese, ale mali za cieľ usmerniť novinárov tak, aby informácie o procese dávali do tlače spôsobom podľa predstáv a potrieb režisérov procesu. Organizáciou týchto konferencií boli poverení predseda senátu Štátneho súdu Jaroslav Novák a štátny prokurátor Karel Čížek.

Vstup do súdnej siene počas procesu bol pre novinárov veľmi obmedzený, respektíve ho dostali iba akreditovaní novinári, pretože námestník ministra spravodlivosti Karel Klos dal pokyny Jindřichovi Neulsovi o ich účasti na procese. Zo zahraničných novinárov boli na proces pripustení iba *„zástupci lidově demokratických zemí a ze západních kapitalistických zemí jen novináři ze soudružských redakcí nebo prověření novináři“*. Hrozilo síce, že takýto postup môže vyvolať škandál, ale komunisti nakoniec neustúpili od pôvodných plánov.[659] Ostatní novinári preto mohli čerpať iba z oficiálnych zdrojov, teda z publikovaných materiálov Československej tlačovej kancelárie alebo z novín, ktoré na procese mali vlastných redaktorov.

9.1

Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Koncept správy pre novinárov.

s.[oudruh] K.[arel] Kloss.[660]

Koncept zprávy pro novináře[661]

Je nutno si uvědomit[662] především, že se jedná o první[663] velký proces před státním soudem, který pojednává o církevní problematice.

659 NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 18, a.j. 120. MS – denní hlášení Karla Klose (1949 – 1950). Hlášení ze dne 27. 3. 1950.

660 Podčiarknutý text bol do pôvodného dokumentu dopísaný rukou. Správne by malo byť Klos, lebo Kloss nebol Karel ale Milan.

661 Podčiarknutý text bol do pôvodného dokumentu dopísaný rukou. Za textom je vlastnoručný podpis, pravdepodobne Karla Klosa, ale podobá sa aj na podpis Karla Čížka. Ak by to bol podpis druhého menovaného, tento dokument by mohla byť správa, ktorú dal novinárom na konferencii dňa 29. marca 1950. O konferencii pozri: MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 147 – 148.

662 Pôvodne bolo slovo *„uvědit“*.

663 Pôvodne bolo v celom dokumente používané slovo *„prvý“*.

Na lavici obžalovaných je 10 řádových kněží, z nichž někteří jsou církevními hodnostáři s pravomocí biskupa, jsou to obvinění Machalka, Tajovský a Šilhan, jiní jsou velmi populárními tipicky politickými kazateli, tak zejména obviněný Braito.

Obžaloba je zpracována rámcově a uvádí právě jen nutné konkrétní skutečnosti, aby bylo vidět, z čeho jsou obvinění viněni.

Proces té kvality, jaké chcem[e] docílit[664], aby tento proces dosáhl, musí míti příslušnou kleraci […][665], a proto je nutné, aby při referování o procesu byl zachován ten pořádek, v kterém budou věci projednávány před státním soudem.

První den budou vyslýcháni obvinění, pokud jsou členy řádů premonstrátů, totiž Tajovský, Machalka a Barták, a řádu jezuitů, totiž Šilhan, Kajpr a Mikulášek. Vlastní problematika, o kterou první den půjde, nebude spočívati v referátu, o to[m] z čeho jsou všichni obvinění viněni, a tedy z opsání celé žaloby, ale nýbrž ve smyslu toho, co má být procesem dosaženo.

Proces ukazuje, že jsou to zejména řády, které vzhledem k svému slibu poslušnosti jsou nejvhodnějším nástrojem k provozování vatikánské politiky na našem území. Zhruba lze zhodnotiti první den procesu ve smyslu úvodu k žalobě, ovšem jest se vystříhati podrobnosti o věcech, které nebudou ten den projednány, aby tak gradace, které bude dosaženo při procesu, nebyla tiskem rozmělněna nýbrž zdůrazněna. Již fakt procesu sám je věcí, která při vhodném tradování napne zvědavost čtenářů a připraví je na další průběh procesu.

Druhý den budou vyslechnuti zbývající obžalovaní a bude podrobně v průvodním řízení probrána otázka působnosti řádů na Slovensku a to zhruba v historickém sledu tak, že nejprve bude projednána otázka Slovenského povstání, v souvislosti s tím osvětlena instituce Vatikánu nazývaná Východní ústav, která je vysokou školou špionů proti SSSR, pak bude probrána činnost klášterů na Slovensku po okupaci a nato bude konstatován obsah spisů o procesu s kněžími, kteří měli spojení s Mindszentym. Pokud jsou benderovci spisově zachyceni a souvisejí s touto záležitostí, budou zachyceni také v tomto dni. Nezbyde-li v sobotu dosti času, bude se líčit i v neděli dopoledne.

V pondělí bude z hlediska politického nejzávažnější den, neboť bude konstatována cesta internuncia Verolina[666] po Slovensku, nato budou vyslechnuti svědci Adolf Hrubý ministr protektorátní t.[ak]zv.[ané] vlády, a Scheinost, býv.[alý] šéfredaktor Lidových listů a konfident Gestapa, o činnosti opata Jarolímka za okupace, bude konstatován obsah spisů o činnosti konfidenta Gestapa a velmistra řádu maltézských rytířů Bobeho a bude konstatován obsah spisů o činnosti kláštera Teplá za okupace. Kromě toho budou konstatovány spisy o činnosti různých klášterů po okupaci a závěrem bude probrána činnost papežské internunciatury v Praze od roku 1945. Den bude končit znaleckým posudkem vynikajícího českého vědce prof.[esora] Dr. Hobzy, který je světově uznávanou kapacitou mezinárodního práva, je prvním, kdo na území býv.[alého] Rakouska-Uherska se na mezinárodní právo

664 Podčiarknuté slovo bolo do pôvodného textu dopísané ručne ceruzkou.

665 Do pôvodného textu bolo dopísané ručne ceruzkou slovo, ktoré je nečitateľné.

666 V pôvodnom texte je *„Veroliniho“*. Správne *„Verolina“*.

vůbec habilitoval, a jeho posudek pojedná o tom, jaká práva má internuncius akreditovaný u vlády toho kterého státu.

V úterý budou vyslechnuti svědci o čihošťském zázraku a promítnuta část čihošťského filmu. Nato budou následovati znalecké posudky z oboru vojenského a politického zpravodajství a řeči prokurátorů, obhájců a event.[uální] poslední slovo obžalovaných.

K jednotlivým bodům je potřeba zdůraznit, že proces má za úkol odhaliti, že řády se staly centrálami protistátní činnosti. Tato protistátní činnost je přímo nařizována Vatikánem, jehož politika je tradičně reakční a jehož metody klesají čím dál tím hlouběji, až se propůjčí k vyloženému podvodu, jakým je čihošťský zázrak. Vzhledem k tomu, že budou snesena fakta tak příkladně o tom, že zástupce in[ter]nunciatury objížděl bez vědomí vlády slovenské biskupy, že agent Vatikánu v kutně[667] speciálně vyškolený Vatikánem na špióna měl úkol rozleptávati zevnitř partyzánské jednotky na Slovensku, konal pak špionážní službu ve prospěch Vatikánu proti RA, že zahraniční kláštery jsou oficiálními noclehárnami agentů americké zpravodajské služby a s touto důvěrně spolupracují, že v klášterech[668] byly ukrývány zbraně, že řeholníci na základě předem připraveného plánu rozleptávali důvěru věřících k vládě, bojovali proti lidově demokratickému zřízení a jeho jednotlivým institucím jako je ČSM, JZD atd., je nutno se vystříhati jak přílišné[669] historičnosti, tak také senzačnosti.

Je zapotřebí, aby právě nedělní noviny zhodnotily tu okolnost, že se nejedná o zjevy náhodné, nýbrž právě vzhledem k tomu, že na lavici obžalovaných jsou příslušníci několika význačných řádů, jde o mohutnou ilegální organizaci, jejíž[670] centrála je ve Vatikáně. Tato organizace pracuje výlučně ve službách zahraničních imperialistů, na které Vatikán po krachu své politiky [ve] Druhé světové válce jedině spoléhá a s nimiž se spojil. Je nutno vysvětliti čtenářům, že na jedné straně stojí zájmy všech křesťanů, aby byl zachován světový mír a aby byla v praxi prováděna láska k bližnímu, že tedy místo skutečného křesťana je na straně socialismu a míru, na druhé straně, že stojí zájmy Vatikánu jako jednoho z největších kapitalistů na světě, jehož místo je na straně imperialistů a tedy války.

Je nutno věnovati také pozornost otázkám slovenským, zejména je nutno vyzdvihnouti okolnost, že plán Vatikánu byl naše národy vrátiti do jha Habsburské monarchie a do jha kapitalismu.

V pondělí je nejdůležitější, aby si noviny všímaly celkové koncepce politiky, kterou řády prováděly a konkrétních faktů, kterými bude zejména podrobné odhalení úlohy Vatikánu, jako spojence gestapa a později spojence amerických imperialistů.

Středeční noviny referující o úterku znovu zopakují fakta o Čihošti, zdůrazní, že kněz Toufar byl jen nástrojem všech temných sil, k [je]jichž odkrytí během procesu došlo, a bu-

667 Nečitateľné slovo.

668 Pôvodne bolo *„klášteřích“*.

669 Pôvodne bolo slovo *„přílišni“*, ale ceruzkou bolo prepísané na *„přílišné“*.

670 Pôvodne bolo *„jejichž“*.

dou referovati o závěrečných řečech, zejména pokud tyto řeči budou obsahovati celkové hodnocení procesu.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 2 listy, nepodpísaný, A4.

10
Organizovanie verejnosti

Ešte pred začiatkom procesu s rehoľníkmi sa jeho tvorcovia dohodli, že proces síce bude verejný, ale do súdnej siene nebude môcť vojsť nikto, kto by nemal vstupenku. Inými slovami, vstupenku na proces mali dostať iba tie osoby, ktoré „kompetentní" uznali za vhodné. Hugo Richter, Václav Černý a František Hub vypracovali preto návrh organizácie verejnosti na proces, ktorý v pondelok 27. marca 1950 predložili na odobrenie Karlovi Klosovi. V hľadisku malo byť denne okrem senátu Štátneho súdu a celého personálu až okolo 450 ľudí, ktorí boli rozdelení do dvoch kategórií. Prvú tvorili študenti, mládež, robotníci, kňazi či zástupcovia z obcí, a mali sa každý deň v sále striedať. V druhej skupine boli zástupcovia ministerstiev a štátnych úradov, zastupiteľských úradov, zastupcovia masmédií a ďalší osobitne pozvaní hostia, ktorí mali na proces prístup každý deň. Verejnosť bola pozývaná v spolupráci s mládežníckymi organizáciami a Krajskými národnými výbormi.

Podľa schváleného návrhu na organizovanie verejnosti pre proces bolo účastníkom zo Slovenska v sobotu i v nedeľu rezervovaných 120 miest. Komunisti ustúpili od myšlienky, aby proces prebiehal aj v nedeľu, ale v dokumentoch sa nezachovalo, či tých nedeľných 120 miest, určených práve pre slovenskú verejnosť, bolo vykompenzovaných v iných dňoch. Aj keď medzi odsúdenými rehoľníkmi bol iba jediný Slovák, pochádzajúci z východného Slovenska, v správach cirkevných tajomníkov z východoslovenských okresov to nie je príliš viditeľné. Ak sa aj spomína proces, tak je to skôr vo vzťahu k takzvanému čihošťskému zázraku alebo k príprave a realizácii likvidácie kláštorov nazvanej „Akcia K". Zachovala sa však korešpondencia cirkevného oddelenia Krajského národného výboru v Prešove, kde sa menovite spomínajú účastníci procesu z prešovského kraja, a to konkrétne z okresov Bardejov, Humenné, Michalovce, Prešov, Sabinov, Snina a Vranov nad Topľou. Výdavky účastníkov zo Slovenska hradil Slovenský úrad pre veci cirkevné.

10.1
Všeobecné návrhy

10.1.1

Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Návrh na organizovanie verejnosti pre proces Augustin Machalka a spoločníci.

Cícha
Kl[os][671]

671 Podčiarknutý text bol do originálneho textu dopísaný ručne ceruzkou.

	31. III.	1. IV.	2. IV.	3. IV.	4. IV.	5. IV.
Mládež: ČSM, Svaz stud.[entů] PŠP	60[672] 20 20	60[673] 20 20	60[674] 20 20	60[675] 20 20	60[676] 20 20	60[677] 20 20
Dělnictvo (Pražský kraj KSČ)	100	100	100	100	100	100
Venkov: (přes KNV – círk.[evní] referent)	160 Č.[echy] a M.[orava]	60 Č.[echy] a M.[orava] 120 Slov.[ensko]	60 Č.[echy] 120 Sl.[ovensko]	160 Č.[echy] a M.[orava]	160 Č.[echy] a M.[orava]	160 Č.[echy] a M.[orava]
Úřední činitelé	40 + 20[678]	40 + 20[679]	40 + 20[680]	40 + 20[681]	40 + 20[682]	40 + 20[683]
Zastupitelské úřady	15	15	15	15	15	15
Duchovní: Katoličtí Mimo katol.[ických]	 20 10	 10 10	 – –	 20 10	 20 10	 20 10
Celkem	445	455	435	445	445	445

Venkov:

31. III. Plzeň..... 80
Budějovice..... 80 } 160

1. IV. Gottwaldov..... 60
Slovensko..... 120 } 180

2. IV. Ostrava..... 60 } 180

672 Číslo 60 je ceruzkou prepísané na 40.
673 Číslo 60 je ceruzkou prepísané na 40.
674 Číslo 60 je ceruzkou prepísané na 40.
675 Číslo 60 je ceruzkou prepísané na 40.
676 Číslo 60 je ceruzkou prepísané na 40.
677 Číslo 60 je ceruzkou prepísané na 40.
678 Do pôvodného textu je dopísané ceruzkou +20.
679 Do pôvodného textu je dopísané ceruzkou +20.
680 Do pôvodného textu je dopísané ceruzkou +20.
681 Do pôvodného textu je dopísané ceruzkou +20.
682 Do pôvodného textu je dopísané ceruzkou +20.
683 Do pôvodného textu je dopísané ceruzkou +20.

	Slovensko..... 120	∫
3. IV.	Jihlava..... 50 Hradec..... 60 Pardubice..... 50	} 160
4. IV.	Praha-venkov..... 100 Karlovy Vary.....30 Ústí.....30	} 160
5. IV.	Brno..... 60 Liberec..... 40 Olomouc.....60	} 160

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 1 strana,1 list, nepodpísaný, A4.
Dokument bol publikovaný:
Letz, Róbert (Ed.): *Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom*. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2007, s. 47 – 48.

10.1.2

Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Návrh na organizovanie verejnosti pre proces Augustin Machalka a spoločníci.[684]

Asi 80. Škola pracujících střídat[685]

ORGANIZOVÁNÍ VEŘEJNOSTI.
Zajistit spolehlivost (záruka)[686]

1) Mládež (SČM a Svaz studentstva)	denně 100[687] – přes SČM a Svaz studentstva (zařídí Státní soud)
2) dělnictvo	denně 100 – přes pražský kraj KSČ, ev. [entuálně] ÚRO (zařídí státní soud)

684 Dokument bol neskôr korigovaný ceruzkou. Text je tu prepísaný podľa korekcie ceruzkou.

685 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou.

686 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou.

687 Ku číslu je ceruzkou dopísaný otáznik.

3) venkov (snížit)[688]		denně 160 – přes všechny KNV (církev.[ní] ref.[erenty]) mimo Slovenska (zařídí církev.[evní] úřad)		
4) Kněží katol.[ičtí] (Uvážit s Hubem a Havelkou počet; musí jít o spolehl.[ivé], aby nešířili nepravdy o procesu)[689]		denně 40 – dtto – včetně Slovenska		
5) duchovenstvo jiných církví		denně 12 – zařídí církevní úřad		
československ.[enské]	2			
československobratr.[ské]	2			
evang.[elické] augsburg.[ské]	2			
evang.[elické] reform.[ované]	2		12	
pravosl.[avné]	2			
unitáři	1			
židovské	1			
6) úřední činitelé		denně 40		
Ministerstvo vnitra		10		zařídí stát.[ní] soud
Min.[isterstvo] sprav.[edlnost] a gen.[erální] prok.[uratura]		5		zařídí stát.[ní] soud
církev.[ní] úřad		6		zařídí stát.[ní] soud
Sloven.[ský] církev.[ní] úřad		4		zařídí církev.[evní] úřad
Min.[isterstvo] zahraničí		2	40	zařídí stát.[ní] soud
Národ.[ní] shromáždění		2		zařídí stát.[ní] soud
předs.[eda] vlády		2		zařídí stát.[ní] soud
kancelář prezid.[enta]		2		zařídí stát.[ní] soud
ÚV KSČ		5		zařídí stát.[ní] soud
ÚAV NF		2		zařídí stát.[ní] soud
7) cizí zastupitelské úřady		denně 21		zařídí stát.[ní] soud přes ZAMINI
SSSR	4			
Polsko	2			
Maďarsko	2			
Rumunsko	2			
Bulharsko	2			
Lid.[ově] dem.[okratické] Německo	2		21	
Albánie	1			
Amerika	1			
Anglie	1			
Francie	1			
Vatikán	1			

688 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou.

689 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou.

Nezvat a vyhrazuji rozhodnutí o povolení vstupenky[690]

8) TISK (zahraniční tisk ?) denně 20 (domácí a lidově dem[okratičtí] ze západ[ních] států jen soudruž.[ské] redakce a novináři zvlášť prověření jako levíí[691]

9) vyhrazeno dalším hostům denně 7
denně 500

Účastníci 1 – 4 budou se denně střídat (zařídí SČM, Svaz studentstva a KNV Praha a ostatní kraje)
Účastníci 5 – 8 budou stálí

DENNĚ:

	přízemí		galerie
Mládež	50		50
dělnictvo	50		50
venkov	160		–
kněží (40+12)	52	} přední lavice v pořadí:	{ III
úřed.[ní] činitelé	40		II
zastup.[itelské] úřady	21		I
Tisk	20		novinář.[ské] stoly
vyhrazeno	7		–
	400		100

Slovenské dělníky na sobotu[692]

Richter (?)[693]

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 1 list, podpísaný, A4.

690 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou. Poznámka sa týka Ameriky, Anglicka, Francúzska a Vatikánu.

691 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou.

692 Podčiarknutý text je dopísaný ceruzkou.

693 Vlastnoručný podpis.

10.2
Organizovanie delegátov v Prešovskom kraji

10.2.1
1950, 3. apríl, Prešov. Prípis Krajského národného výboru v Prešove na Okresné sekretariáty Komunistickej strany Slovenska v Michalovciach, Vranove nad Topľou, Bardejove a Sabinove vo veci vyslania delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces Augustin Machalka a spoločníci proti desiatim predstaviteľom reholí.[694]

Odpis
Krajský národný výbor v Prešove.

370 – 3/3 – 1950 – I/5. 3. marca 1950

Okresný sekretariát KSS,
1.) Michalovce[695], 2.) Vranov, 3.) Bardejov, 4.) Sabinov

Hlásim, že podľa príkazu SÚVC v Bratislave, bola dňa 31. III. 1950 vyslaná do Prahy delegácia robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja, ktorá sa zúčastnila na pojednávaní štátneho súdu na Pankráci v trestných záležitostiach reakčných katolíckych kňazov.

Výber delegátov previedli príslušné okresné sekretariáty KSS. Z Vášho okresu sa zúčastnili v Prahe súdruhovia:

1.) Michalovce: Čižmárik Ján, pivovar Michalovce,
Weiser[696] Eugen, vedúci politickej školy,
2.) Vranov: Karchňák Ján, Drevokombinát, Hencovce,
3.) Bardejov: Koban Anton, ČSSZ, Bardejov,
4.) Sabinov: Šemčík Michal, „Sabina“ Sabinov.

Delegáti boli vyslaní za účelom, aby o priebehu pojednávania, hlavne o hnusných činoch, ku ktorým sa duchovní jednak priznali a jednak im boli dokázané, informovali svojich spolurobotníkov, vo forme prednášok na závodných schôdzkach.

Žiadam Vás, aby ste vyzvali súdruhov delegátov, ktorí boli v Prahe, na vykonanie týchto prednášok, pretože[697] vyslanie delegácie si vyžiadalo značný finančný náklad, preto je treba postarať sa o dosiahnutie dobrého politického významu tejto akcie.

694 V dokumente je síce uvedený 3. marec, ale je evidentné, že má to byť apríl.

695 V pôvodnom texte je *„Michaľovce“*. Správne *„Michalovce“*, a takto je opravené v celom dokumente.

696 V dokumentoch sa nachádzajú viaceré verzie tohto priezviska, teda *„Weiser“*, *„Weisser“*, *„Veiser“* a *„Veisser“*. Keďže sa nepodarilo zistiť, ktorá forma je správna, boli v tejto edícii dokumentov ponechané všetky formy priezviska, a to v súlade s tým, ako sa vyskytujú v dokumentoch.

697 Pôvodne bolo *„poneváč“*.

P.S. Pre Michalovce:
Žiadam, aby ste vytkli príslušnému činiteľovi z n.[árodný] p.[odnik] Odeva, Michalovce, že nevyslali delegáta! Príčinu nevyslania oznámte cirkevnému oddeleniu KNV v Prešove!

Za predsedu:
Fr.[antišek] Čillík[698],
v.[lastnou] r.[ukou][699]

Slovenskému úradu pre veci cirkevné,
Bratislava.
Na vedomie!

Za predsedu:
Čillík[700]
Exp.[edované] 5. IV. [19]50
a/a[701]

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, fond: Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kartón 7, inventárne číslo 373.
Odpis, strojopis, slovensky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

698 František Čillík, krajský cirkevný tajomník v Prešove, od 19. mája 1949 vykonával funkciu referenta pre cirkevné a kultové záležitosti pri KNV Prešov. Oficiálne bol však do nej navrhnutý až výnosom KNV v Prešove zo 7. júna a menovaný dekrétom Povereníctva vnútra zo dňa 4. júla. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov (Ďalej: MVSR, ŠA Prešov), f. Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kart. 1, inv. č. 3 a 18.

699 Chýba vlastnoručný podpis.

700 Vlastnoručný podpis.

701 Podčiarknutý text je do pôvodného textu dopísaný modrým perom. Skratka a/a znamená ad acta – odložiť k spisom; založiť ako vybavené.

10.2.2

1950, 4. apríl, Prešov. Hlásenie Krajského národného výboru v Prešove na Slovenský úrad pre veci cirkevné v Bratislave vo veci vyslania delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci.

cirkevné oddelenie.
370 – 4/4 – 1950 – I/5. 4. apríla 1950

Slovenský úrad pre veci cirkevné,
Bratislava.

Hlásim, že podľa telefonického príkazu SÚVC v Bratislave, zo dňa 29. III. 1950, v dohode s OV – KSS v Prešove, zorganizoval som 20 člennú delegáciu zloženú z robotníkov väčších podnikov v prešovskom kraji, ktorá sa mala zúčastniť na súdnom pojednávaní v Prahe na Pankráci – v trestných záležitostiach reakčných kňazov.
Traja delegáti z okresov Snina, Humenné a Michalovce[702] nedošli, takže delegácia z prešovského kraja pozostávala len zo 17 členov, vrátane[703] vedúceho delegácie.

Vedúcim delegácie bol cirk.[evný] tajomník KNV F.[rantišek] Čillík, členovia delegácie boli nasledovní:
1.) Gabáni Ján, robotník štátneho solivaru, Solná Baňa,
2.) Varga Štefan, robotník n.[árodný] p.[odnik] Technokov, Prešov,
3.) Demko Ladislav, robotník pre údržbu trati, Prešov,
4.) Bohňa Bartolomej, robotník n.[árodný] p.[odnik] ODEVA, Prešov,
5.) Nemčík Ondrej, robotník n.[árodný] p.[odnik] Krížik – Dukla, Prešov,
6.) Gdovín Mikuláš, robotník n.[árodný] p.[odnik] ČSSZ, Prešov,
7.) Benková Magda, robotníčka mliekarne v Prešove,
8.) Janus Ján, robotník prešovskej rafinérie liehu, Prešov,
9.) Košč Gabriel, robotník Mäsokombinátu v Prešove,
10.) Sabol Jozef, robotník n.[árodný] p.[odnik] Nový Domov, Prešov,
11.) Hudák Jozef, robotník, parný mlyn Veľký Šariš,
12.) Šemčík Michal, robotník podniku „SABINA“, Sabinov,
13.) Karchňák Ján, robotník Drevokombinátu, Hencovce, okr.[es] Vranov,
14.) Koban Anton, robotník ČSSZ, Bardejov,
15.) Veisser Eugen, vedúci politickej školy, Michalovce,
16.) Čižmárik Ján, robotník pivovaru, Michalovce.

V prílohe predkladám vyúčtovanie výloh, spojených s vyslaním tejto delegácie. Účtujem len výlohy členov delegácie – a sám si predložím normálny cestovný účet.

702 V pôvodnom texte je *„Michaľovce“*. Správne *„Michalovce“*, a takto je opravené v celom dokumente.
703 Pôvodne bolo *„včítane“*.

Prosím, aby vyúčtované výlohy ste mi uhradili čo najskôr, pretože[704] potrebné finančné prostriedky som si obstaral len súkromne a musím ich vrátiť.

Zároveň prikladám odpisy prípisov, ktorými som zariadil politické zhodnotenie tejto akcie, taktiež prikladám odpis prípisov, ktorým som zariadil hradenie ušlých zárobkov robotníkov – členov delegácie.

Prílohy: 4 odpisy prípisov,
Vyúčtovanie výloh – dvojmo, s pril.[oženými] dokladmi.

Exp.[edované] 6. IV. [19]50[705]
Čillík[706]

Čillík[707]
cirk.[evný] tajomník KNV.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, fond: Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kartón 7, inventárne číslo 373.
Priepis, strojopis, slovensky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

10.2.3

1950, 4. apríl, Prešov. Prípis Krajského národného výboru v Prešove na Slovenský úrad pre veci cirkevné v Bratislave vo veci vyúčtovania výdavkov spojených s vyslaním delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci.

KRAJSKÝ NÁRODNÝ VÝBOR V PREŠOVE[708]

Odpis – pro domo
K.N.V. – Prešov[709]
cirkevné oddelenie
370-4/4-11950-1950/I-5

4. apríla 1950

Slovenský úrad pre veci cirkevné,
Bratislava.

704 V pôvodnom texte bolo *„najskorej, poneváč“*.

705 Podčiarknutý text je do pôvodného textu dopísaný modrým perom.

706 Vlastnoručný podpis.

707 Vlastnoručný podpis.

708 Odtlačok úradnej okrúhlej pečiatky modrej farby *„KRAJSKÝ NÁRODNÝ VÝBOR * V PREŠOVE * 1/5“* s Československým štátnym znakom v strede.

709 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou, modrým perom.

Vyúčtovanie výloh spojených s vyslaním delegácie do Prahy na pojednávanie štátneho súdu v dňoch 31. III. – 3. IV. [19]50

I.) Cestovné:

1.) Gabáni Ján, Prešov – Praha a zpäť, III. tr.[ieda] rýchlik, 719 km = 2 x 437;- - Kčs =….874;- -

2.) Varga Štefan, Prešov,detto.....874;- -

3.) Demko Ladislav, Prešov, detto.....874;- -

4.) Bohňa Bartolomej, Prešov, detto.....74;- -

5.) Nemčík Ondrej, Prešov, detto.....874;- -

6.) Gdovín Mikuláš, Prešov, detto.....874;- -

7.) Benková Magda, Prešov, detto.....874;- -

8.) Janus Ján, Prešov, detto.....874;- -

9.) Košč Gabriel, Prešov, detto.....874;- -

10.) Sabol Jozef, Prešov, detto.....874;- -

11.) Hudák Jozef, Prešo, detto.....874;- -

12.) Šemčík Michal, Sabinov:

Sabinov – Prešov.....Kčs 18;- -

Prešov – Praha.....437;- -

Praha – Sabinov.....450;- - .....892;- -

13.) Karchňák[710] Ján, Vranov, Vranov – Prešov:..39;- -

Prešov – Praha.....437;- -

Praha – Vranov.....450;- .....926;- -

14.) Koban Anton, Bardejov, Bardejov – Prešov:..36;- -

Prešov – Praha.....437;- -

Praha – Bardejov.....450;- .....923;- -

15.) Weisser Eugen, Michalovce[711],

Michalovce – Prešov:.....113;- -

Prešov – Praha..... 437;- -

Praha – Michalovce.....463;- .....1013;- -

16.) Čižmárik Ján, Michalovce, – ako položka 15.....1013;- -

17.) Lístky na električku pre 16 členov delegácie.....40;- -

18.) Na deň 2. IV. 1950 a na zpiatočnú cestu vyplatil som každému členovi delegácie stravné v obnose Kčs 115;- -, t.j. 150 x 16 .....2400;- -

(:Kvitancie priložené!:) Spolu.....16.821;- -

Slovom: Šestnásťtisícosemstodvasaťjeden Korún čsl.

Uvedený obnos poukážte k mojím rukám, lebo som všetky uvedené výlohy uhradil sám – zo súkromne zaobstaraných prostriedkov.

Prílohy: 16 kusov kvitancií

710 V pôvodnom texte je nesprávne *„Karchnák“*. Správne *„Karchňák“*.

711 V pôvodnom texte je *„Michaľovce“*. Správne *„Michalovce“*, a takto je opravené v celom dokumente.

16 kusov lístkov na električku

Fr.[antišek] Čillík[712]
cirkevný tajomník KNV.

Exp.[edované] 2x[713]

KRAJSKÝ NÁRODNÝ VÝBOR V PREŠOVE[714]

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, fond: Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kartón 7, inventárne číslo 373.
Odpis, strojopis, slovensky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

10.2.4

1950, 4. apríl, Prešov. Prípis Krajského národného výboru v Prešove na Krajský sekretariát Komunistickej strany Slovenska v Prešove vo veci vyslania delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci.

Krajský národný výbor v Prešove[715]

Jednacia značka: 370 – 4/3 – 1950 – I/5

V Prešove dňa 4. apríla 1950

s. Krajský sekretariát KSS,
Prešov.

Hlásim, že podľa telefonického príkazu SÚVC v Bratislave, zo dňa 29. III. 1950, bola dňa 31. III. 1950 vyslaná do Prahy delegácia robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja, ktorá sa zúčastnila na pojednávaní štátneho súdu na Pankráci v trestných záležitostiach reakčných katolíckych kňazov.

Výber delegátov previedol OV – KSS v Prešove, ako aj v ďalších okresoch, z ktorých boli delegáti vyslaní.

Delegácia pozostávala z následovných súdruhov:
1.) Gabáni Ján, robotník štátnych solivarov, Solná Baňa,
2.) Varga Štefan, robotník n.[árodný] p.[odnik] Technokov, Prešov,
3.) Demko Ladislav, robotník pri údrž.[be] trati, Prešov,

712 Vlastnoručný podpis.

713 Podčiarknutý text je do pôvodného textu dopísaný modrým perom.

714 Odtlačok úradnej okrúhlej pečiatky modrej farby *„KRAJSKÝ NÁRODNÝ VÝBOR * V PREŠOVE * 1/5“* s Československým štátnym znakom v strede.

715 Predtlačený názov organizácie.

4.) Bohňa Bartolomej, robotník n.[árodný] p.[odnik] Odeva, Prešov,
5.) Nemčík Ondrej, robotník f[ir]my Dukla – Krížik, Prešov,
6.) Gdovín Mikuláš, robotník ČSSZ, Prešov,
7.) Benková Magda, robotníčka mliekarne Prešov,
8.) Janus Ján, robotník prešovskej rafinérii liehu, Prešov,
9.) Košč Gabriel, robotník Mäsokombinátu, Prešov,
10.) Sabol Jozef, robotník n.[árodný] p.[odnik] Nový Domov, Prešov,
11.) Hudák Jozef, robotník, parného mlynu Veľký Šariš,
12.) Šemčík Michal, robotník podniku „Sabina“, Sabinov,
13.) Karchňák Ján, robotník Drevokombinátu, Hencovce, okr.[es] Vranov,
14.) Koban Anton, robotník ČSSZ, Bardejov,
15.) Veisser Eugen, vedúci politickej školy, Michalovce[716],
16.) Čižmárik Ján, robotník pivovaru, Michalovce.

Delegáti z Humenného, zo Sniny a z Odevných závodov v Michalovciach sa do odchodu delegácie nedostavili do Prešova, napriek[717] tomu, že príslušné okresné sekretariáty KSS sme dôrazne žiadali, aby vyslanie delegátov bezpodmienečne a určite zariadili.

Delegáti boli vyslaní za účelom, aby o priebehu pojednávania, hlavne o hnusných trestných činoch, ku ktorým sa obžalovaní duchovní jednak priznali a jednak im boli dokázané, – informovali svojich spolurobotníkov, vo forme prednášky prednesenej na závodnej schôdzke.

Žiadam Vás zdvorilo o vydanie príslušných príkazov okresným a miestným sekretariátom, aby tieto vyzvali súdruhov delegátov, ktorí boli v Prahe, na vykonanie týchto prednášok, – pretože[718] vyslanie delegácie vyžiadalo značný finančný náklad, preto je treba postarať sa o dosiahnutie dobrého politického významu tejto akcie.

Za predsedu:
Čillík[719]

Dostali:
1.) SÚVC, Bratislava,
2.) OV – KSS, Prešov,
3.) MO – KSS, Prešov.
Exp.[edované] 5. 4. [19]50
a/a[720]

716 V pôvodnom texte je *„Michalovce“*. Správne *„Michalovce“*, a takto je opravené v celom dokumente.

717 Pôvodne bolo *„vzdor“*.

718 Pôvodne bolo *„poneváč“*.

719 Vlastnoručný podpis.

720 Podčiarknutý text je do pôvodného textu dopísaný modrým perom.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, fond: Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kartón 7, inventárne číslo 373.
Originál, strojopis na hlavičkovom papieri, slovensky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

10.2.5

1950, 4. apríl, Prešov. Prípis Krajského národného výboru v Prešove všetkým podnikom prešovského kraja, z ktorých boli vyslaní delegáti do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci.

Odpis

Krajský národný výbor v Prešove.
Značka: 370 – 4/4 – 1950 – I/5. Prešov, dňa 4. apríla 1950

1.) Dostali všetky podniky, z[721] ktorých boli vyslaní delegáti,
2.) SÚVC, na vedomie!

Výmerom Slovenského úradu pre veci cirkevné v Bratislave bolo nariadené vyslanie delegácie, zostavenej z robotníkov väčších podnikov v prešovskom kraji, – na zasadanie štátneho súdu v Prahe.

OV – KSS v Prešove určil do tejto delegácie zamestnanca Vášho podniku:

ktorý sa delegácie aj riadne zúčastnil.

Delegácia odcestovala z Prešova dňa 31. III. 1950 odpoludnia o 15 hodine a vrátila sa do Prešova dňa 3. IV. 1950 odpoludnia o 15 hodine.

Cestovné výlohy, stravovanie a ubytovanie uhradil delegátom Slovenský úrad pre veci cirkevné v Bratislave.

Keďže vyslanie delegátov bolo rázu politického, ktorým delegáta poveril KNV v Prešove, zamestnávateľ je povinný uhradiť delegátovi ušlý zárobok podľa zákona 235/1948.

Za predsedu KNV:
Fr.[antišek] Čillík, v.[lastnou] r.[ukou][722]

- - - - - - - - - - - - - - - -

Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie.
1.) Dostali všetci robotníci delegáti!

721 Pôvodne bolo *„od“*.

722 Chýba vlastnoručný podpis.

Dávam Ti na vedomie odpis prípisu, ktorý sme zaslali Tvojmu zamestnávateľovi v záležitosti uhradenia Tvojho ušlého zárobku. V prípade, že by Ti zamestnávateľ neuhradil ušlý zárobok, oznám to nám a okamžite urobíme patričné opatrenia!

2.) SÚVC – na vedomie!

Práci česť!
Čillík[723]
cirkevný tajomník KNV.

Exp.[edované] 5. IV. [19]50
a/a[724]

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, fond: Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kartón 7, inventárne číslo 373.
Odpis, strojopis, slovensky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

10.2.6

1950, 7. apríl, Prešov. Odpoveď Československých stavebných závodov národný podnik, závod pre kraj Prešov na Krajský národný výbor v Prešove vo veci vyslania delegáta Mikuláša Gdovína do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci.

ČESKOSLOVENSKÉ STAVEBNÉ ZÁVODY NÁRODNÝ PODNIK
ZÁVOD PRE KRAJ PREŠOV, VAJANSKÉHO Č.[ÍSLO] 1[725]

Číslo: 7511/50 – os – Hý/Ká
Váš list zo dňa: […][726]
Vaša značka: 370 – 4/4 – 1950 – I/5.
Vec: Gdovín[727] Mikuláš – vyslanie za delegáta

Titl.

Krajský národný výbor,
Prešov.

V Prešove dňa 7. apríla 1950.

Na Váš prípis vyššieuvedeného čísla zo dňa 4. IV. 1950 Vám oznamujeme, že jeho obsah berieme na vedomie, pripomíname však, že v budúcnosti by bolo žiadúce, aby nám vopred[728] bolo oznámené keď tamojší úrad z radov našich zamestnancov niekoho niekde vysiela a nie aby nám to bolo oznámené 5 dní po jeho návrate.

723 Vlastnoručný podpis.

724 Podčiarknutý text je do pôvodného textu dopísaný modrým perom.

725 Predtlačený názov organizácie.

726 Kolónka nebola vyplnená.

727 V celom dokumente je nesprávne uvádzané priezvisko *„Gdovin“*. Správne *„Gdovín“* a takto to bolo opravené v celom dokumente.

728 Pôvodne bolo *„predom“*.

Vami vyslaný Mikuláš Gdovín, dostáva u tunajšieho závodu mesačný plat a tento mu bude za dni kedy bol ako delegát v Prahe riadne preplatený, ako keby normálne pracoval. Dávajúc Vám vyššieuvedené na vedomie, sme s pozdravom

„Práci česť!“

ČESKOSLOVENSKÉ STAVEBNÉ ZÁVODY
NÁRODNÝ PODNIK
KRAJOVÝ ZÁVOD PREŠOV
1900-3[729]

[…][730]

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, fond: Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kartón 7, inventárne číslo 373.
Originál, strojopis na hlavičkovom papieri, slovensky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

10.2.7

1950, 24. apríl, Prešov. Krajský sekretariát Komunistickej strany Slovenska v Prešove na Krajský národný výbor cirkevné oddelenie do rúk krajského cirkevného referenta Františka Čillíka vo veci šetrenia, prečo niektorí vybraní delegáti z väčších podnikov prešovského kraja neprišli do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci.

Dôverné.[731]
KOMUNISTICKÁ STRANA SLOVENSKA
KRAJSKÝ SEKRETARIÁT V PREŠOVE[732] V Prešove dňa 24. apríla 1950

Naše číslo: 103/50 dôv.[erné]
(V odpovedi uveďte túto značku a číslo)

Titl. 77/dôv/50.[733]
Krajský národný výbor,
ref.[erát] pre veci cirk.[evné],
do rúk s.[údruha] Čillíka
Prešov.

Vec: Šetrenie.

729 Odtlačok podlhovastej pečiatky organizácie, modrej farby. Nasledujú dva nečitateľné podpisy.

730 V tejto časti sú nevyplnené predtlačené kancelárske kolónky: referent, kópiu, zaslať a založiť. Ďalej sú tam predtlačené telefónne čísla závodu a riaditeľa závodu.

731 Odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby.

732 Predtlačená hlavička organizácie s logom – červenou hviezdou, kosákom a kladivom v nej.

733 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný modrým perom.

Vaše číslo: zo dňa
370 – 4/3 – 1950 – I/5 4. IV. 1950

Vážený súdruh,

Okresný sekretariát KSS v Snine sa odvoláva, že nebol nikým vyzvaný, aby poslal delegáta na pojednávanie Štátneho súdu na Pankráci v trestných záležitostiach reakčných katolíckych kňazov.
V dôsledku tohto Ťa prosím o oznámenie, kto mal na starosti inštruovať okresy o tomto súde, ako i to, kto mal delegáto[v] zorganizovať.

Práci česť!

KOMUNISTICKÁ STRANA SLOVENSKA
krajský sekretariát
bezpečnostné oddelenie
PREŠOV[734]

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, fond: Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kartón 7, inventárne číslo 373.
Originál, strojopis na hlavičkovom papieri, slovensky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

10.2.8

1950, 26. apríl, Prešov. Prípis Slovenského úradu pre veci cirkevné v Bratislave, sekretariát povereníka Františkovi Čillíkovi, vedúcemu cirkevného oddelenia na Krajskom národnom výbore v Prešove vo veci úhrady výdavkov spojených s vyslaním delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci.

60/dôv/50[735]

SLOVENSKÝ ÚRAD PRE VECI CIRKEVNÉ SEKRETARIAT POVERENÍKA[736] V Bratislave 26. apríla 1950.

Číslo: 1262 – 6/50 – dôv.[erné]

734 Odtlačok podlhovastej pečiatky červenej farby s logom KSČ a nečitateľným podpisom.

735 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný čiernym perom.

736 Predtlačená hlavička organizácie.

Súdruh
František Čillík,
vedúci cirk.[evného] oddelenia pri KNV,
Prešov.

Slovenský úrad pre veci cirkevné, sekretariát, oznamuje, že súčasnou poštou zasielame na Tvoju adresu sumu
Kčs 16.821.- ,

slovom šesťnásťtisícosemstodvadsaťjedna korún čsl. za úradu výdavkov, spojených s vyslaním delegácie z prešovského kraja do Prahy na proces v dňoch 31. III. – 3. IV. t.[oho] r.[oku]

Za sekretariát:
[…]šková[737]

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, fond: Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kartón 7, inventárne číslo 373.
Originál, strojopis na hlavičkovom papieri, slovensky, 1 strana, 1 list + poštová obálka, podpísaný, A4.

10.2.9

1950, [27. apríl alebo 7. máj][738], Prešov. Prípis Krajského cirkevného tajomníka v Prešove na Krajský sekretariát Komunistickej strany Slovenska v Prešove k rukám bezpečnostného referenta vo veci vyslania delegácie robotníkov z väčších podnikov prešovského kraja do Prahy na proces proti desiatim rehoľníkom Augustin Machalka a spoločníci.

77/dôv/ 1950. 7. apríla 1950[739].

Krajský sekretariát KSS,
k rukám bezpečnostného referenta, 77/dôv/50.[740]
Prešov.
K číslu : 103/50 – dôv.[erné], zo dňa 24. apríla 1950

737 Nečitateľný podpis.

738 V dokumente je uvedený dátum 7. apríl 1950, ale ten je evidentne nesprávny. Dokument je totiž odpoveďou na prípis z 24. apríla 1950, teda môže byť datovaný až po 24. apríli.

739 V pôvodnom texte je nesprávny dátum. Pravdepodobne má byť 27. apríl alebo 7. máj.

740 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný modrým perom.

Na vyššie uvedený ct.[ený] prípis oznamujem, že Slovenský úrad pre veci cirkevné dal nám 29. III. 1950 telefonický príkaz na zorganizovanie cca 15 člennej delegácie z robotníkov väčších podnikov v Prešovskom kraji, ktorí mali byť vyslaní na zasadanie štátneho súdu v Prahe, ktoré sa konalo 31. III., a 1. IV. 1950.

Teda zastúpené mali byť nie okresy – ale väčšie priemyselné podniky.

Výber delegátov sme previedli na OV – KSS v Prešove a boli vyslaní nasledovní delegáti:

1.) Za štátne solivary na Solnej Bani: Ján Gabáni,
2.) Za T1echnokov, n.[árodný] p.[odnik], Prešov: Štefan Varga,
3.) Za 1ČSD, Prešov: Demko Ladislav,
4.) Za ODEVA, n.[árodný] p.[odnik], Prešov: Bohňa Bartolomej,
5.) Za Krížik – Dukla, n.[árodný] p.[odnik], Prešov: Nemčík Ondrej,
6.) Za ČSSZ, n.[árodný] p.[odnik], Prešov: Gdovín Mikuláš,
7.) Za expozitúru družstiev: Benková Magda,
8.) Za liehový priemysel n.[árodný] p.[odnik] Prešov: Janus Ján,
9.) Za Mäsokombinát, n.[árodný] p.[odnik], Prešov: Košč Gabriel,
10.) Za Nový Domov, n.[árodný] p.[odnik], Prešov: Sabol Jozef,
11.) Za Veľkošarišský mlyn, n.[árodný] p.[odnik]: Hudák Jozef,
12.) Za „SABINU“ n.[árodný] p.[odnik], Sabinov: Šemčík Michal,
13.) Za Drevokombinát, n.[árodný] p.[odnik], Vranov: Karchňák Ján,
14.) Za ČSSZ, n.[árodný] p.[odnik], Bardejov: Koban[741] Anton,
15.) Za politickú školu v Michalovciach: Veiser Eugen,
16.) Za Pivovar v Michalovciach: Čižmárik Ján.

Poznamenávam, že dňa 30. III. vyzval som telefonicky aj OV KSS v Snine a vo Svidníku, taktiež podnik ODEVU v Michalovciach, aby vyslali po jednom delegátovi. Až do odchodu vlaku, ktorým delegácia odchádzala, sa títo delegáti nedostavili. Svedkovia sú všetci vyššie uvedení[742] delegáti, že som týchto delegátov stále hľadal medzi cestujúcimi na stanici a 15 minút, pred odchodom vlaku dal som vyhlásiť miestnym rozhlasom na stanici v Prešove výzvu, aby delegáti zo Sniny, zo Svidníka a z Odevy z Michaloviec sa okamžite dostavili do čakárne pre školskú mládež – kde sme mali zraz, no títo delegáti nedošli.

Poznamenávam znovu, že nemali byť zastúpené okresy, ale len väčšie podniky, na vzdor tomu som práve volal aj Sninu, delegáta však nevyslali. Ovšem sa už nepamätám[743], že s kým som hovoril telefonicky zo Sniny, ale že som zo Sninou s OV KSS skutočne hovoril, môže sa zistiť zo zoznamu úverovaných rozhovorov v mesiaci marci t.[ohto] r.[oku], ktoré vedie poštový úrad v Prešove a predkladá KNV každý mesiac.

741 V pôvodnom texte je nesprávne *„Kobán“*. Správne *„Koban“*.

742 V pôvodnom texte je nesprávne *„vyšši uvedený“*. Správne má byť *„vyššie uvedení“*.

743 Pôvodne bolo *„nepamätujem“*.

a/a[744]

Fr.[antišek] Čillík[745]
krajský cirkevný tajomník.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov, fond: Krajský národný výbor v Prešove – cirkevné oddelenie, kartón 7, inventárne číslo 373.
Priepis, strojopis, slovensky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

744 Podčiarknutá kancelárska poznámka je do pôvodiny dopísaná modrým perom.

745 Vlastnoručný podpis.

11
Postup hlavného pojednávania

Aj keď nie je jasné, kedy tento dokument vznikol a kto je jeho autorom, na jeho základe je jasne viditeľné, že aj priebeh monsterprocesu bol naplánovaný na jednej z porád pracovníkov justície. Dokument odhaľuje nielen mená súdených osôb a poradie ich výpovedí pred senátom Štátneho súdu, ale poukazuje aj na to, v akej matérii majú byť vypočúvaní svedkovia, aký spisový i dokumentárny materiál bude použitý. Je dôležité uvedomiť si, že aj keď formálne o pripustení svedkov k hlavnému pojednávaniu rozhodoval senát súdu, tento dokument poukazuje na to, že o tom bolo rozhodnuté ešte pred pojednávaním. Kvôli umocneniu „zážitku" verejnosti z procesu bolo do programu hlavného pojednávania zaradené aj premietanie dokumentárnych filmov. Tento dokument môžeme nazvať schémou procesu, čo je v literatúre nazývané *„proces v kostce"*.

11.1

Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Postup hlavného pojednávania vo veci Augustin Machalka a spoločníci.

Postup hlavního přelíčení ve věci
Augustin Machalka a spol.[ečníci]

I. Pátek, dne 31. března 1950:
Konstituty obžalovaných:
1) Machalka Augustin,
2) Tajovský Vít,
3) Šilhan František,
4) Kajpr Adolf,
5) Mikulášek František,
6) Barták Stanislav,

II. Sobota, dne 1. dubna 1950:
Konstituty obžalovaných:
7) Braito Josef (vyslechnout ohledně Mindszentyho)
8) Blesík Jan
9) Urban Josef

10) Mastilák Jan (předložiti přílohy č.[íslo] 17, 18 a 19 ze zvláštního svazku[746] a dotazy ohledně Mindszentyho[747])

Průvodní řízení:

1) Spis Kolakovič (Slovenské povstání a banderovci)
2) Svědek Hučko (banderovci)
3) Svědek Prodan[748] (banderovci)
4) Spis Hučko (banderovci)
5) Spis Potaš[749] (banderovci)
6) Svědek Novák (Libějovice)
7) Spis Arany[750] (slovenská Mindszentyáda)

III. Pondělí, dne 3. dubna 1950:

746 Tento zvláštny zväzok sa nezachoval vo fonde Štátneho súdu, Štátnej prokuratúry a ani vo Vyšetrovacom spise Augustin Machalka a spoločníci.

747 V celom dokumente je nesprávne uvádzané priezvisko *„Mindzsenty“*. Správne *„Mindszenty“* a takto to bolo opravené v celom dokumente.

748 Ivan Prodan (1921 – ?), obuvník v Dolnom Žandove, narodil sa 13. marca 1921 v Liteckej Poľane, okres Chust. Dňa 8. marca 1947 bol zatknutý a neskôr obvinený, že v spolupráci s Pavlom Hučkom ilegálne prevádzal osoby cez hranice Československa. V procese proti Pavlovi Hučkovi a spoločníkom bol odsúdený Štátnym súdom v Prahe dňa 18. decembra 1948 na tri roky väzenia. ABS, f. 305. 256-6 a f. H-259 III.

749 V pôvodnom texte je nesprávne *„Potáš“*. Správne *„Potaš“*. Ján Marián Potaš (1918 – 2006), rehoľný kňaz bazilián, publicista a cirkevný historik, dlhoročný protoigumen (1968 – 1994), narodil sa 2. marca 1918 v Prešove. Rehoľné sľuby zložil 1. mája 1934, za kňaza bol vysvätený 12. februára 1943. Pôsobil v Toryskách a v Prešove. Dňa 6. júla 1948 bol zatknutý, ale po 6 mesiacoch vyšetrovacej väzby ho prepustili. Vo februári 1949 bol opäť zatknutý a internovaný v TNP Nováky. Dňa 27. novembra 1950 bol Štátnym súdom v Bratislave odsúdený na 8 rokov väzenia. Najvyšší súd jeho odvolanie dňa 4. septembra 1951 zamietol. V roku 1954 bol podmienečne prepustený na slobodu. Keďže nemohol pôsobiť verejne ako kňaz, pracoval ako elektromontér v Tepliciach. V máji 1958 bol opäť vzatý do väzby a Krajský súd v Prešove ho 24. septembra odsúdil za podvracanie republiky na 4 roky väzenia. Na základe amnestie v roku 1960 bol prepustený, ale nemohol prebývať na Slovensku, preto sa zamestnal v Čechách. V roku 1968 sa vrátil do Prešova, kde pôsobil ako kaplán a krátko aj ako správca farnosti. Od roku 1970 bol správcom farnosti vo Vyšnom Orlíku, kde pôsobil do roku 1994 a zároveň bol v tom období aj protoigumenom (predstaveným provincie) baziliánov v Československu. Zomrel 23. februára 2006 v Prešove. MVSR, ŠA Prešov, f. Krajská prokuratúra Prešov 1949 – 1960, inv. č. 104, kart. 41; Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Bratislava (MVSR, ŠA Bratislava), f. Štátny súd, odd. III. v Bratislave (1948 – 1952) (StS), Ts III 80/50 a BABJAK, Ján: *Zostali verní. Osudy gréckokatolíckych kňazov.* 7. Košice, Vydavateľstvo SLOVO, 2001, s. 60 – 63.

750 Ladislav Arany (1909 – ?), profesor v Bratislave, obžalovaný z ilegálnych kontaktov s kardinálom Józsefom Mindszentym a 30. decembra 1949 odsúdený Štátnym súdom v Bratislave na 8 rokov väzenia. MVSR, ŠA Bratislava, f. StS, Or III 83/49.

8) 2 svědci (o nálezu zbraní v klášteře v Nové Říši a v Želivě – k tomu číst zápisy o domovní prohlídce ve zmíněných klášterech[751] čís.[lo] 1 a čís.[lo] 2 z příloh)
9) Verolinova[752] cesta na Slovensko (číst zprávu ministerstva vnitra č.[íslo] 3. z příloh)
10) Svědek Bečka (o pobytu v Itálii a o spolupráci výzvědné služby vatikánské s CIC)
11) Spis Bobe
12) Svědek Scheinost (o opatu Jarolímkovi[753])
13) Dotaz na obžalovaného Jana Blesíka (o boji hierarchie proti lidově demokratickému zřízení – viz výpis z jeho konstitutu)
14) Číst dopis opata Jarolímka – č.[íslo] 4 z příloh
15) Svědek (ohledně Jarolímka)
16) Spis Hradec Králové Tk IX 955/46 – benediktini Broumov
17) Spis Praha Or I 1647/49 – redemptorista Jelen[754]
18) Spis Praha Pst I 130/50 – salesiáni Praha[755]
19) Spis Praha Or I 19/50 – řeholní kněz Krejčí[756]
20) Spis České Budějovice Tk XI 41/49 – františkáni Bechyně
21) Spis Brno Or II 14/48 – milosrdní bratří v Brně
22) Svědek Nebázlivý[757] (o protistátní činnosti kláštera Teplá)
23) Spis Cheb Tk 1895/46 – premonstráti Teplá
24) Spis Praha Or I 1741/49 – kapucíni Fulnek

751 Pôvodne bolo *„klášteřích“*.

752 V pôvodnom texte je *„Veroliniho“*. Správne *„Verolinova“*.

753 V celom dokumente je nesprávne uvádzané priezvisko *„Jerolímek“*. Správne *„Jarolímek“* a takto to bolo opravené v celom dokumente.

754 Josef Jelen (1921 – ?), český redemptorista, narodil sa 6. februára 1921 v Strakoniciach. Bol zatknutý 1. októbra 1949 a obžaloba na neho bola podaná 23. novembra 1949. Štátny súd v Prahe ho 18. januára 1950 odsúdil na tri roky nepodmienečne a 10 tisíc korún pokuty. Podľa obžaloby bol zatknutý a odsúdený kvôli čítaniu pastierskych listov a kázňam, ktoré veriacich poburovali proti republike. V marci 1950 podal odvolanie na Najvyšší súd, ale v júli ho stiahol. Po odpykaní trestu bol prepustený na slobodu. NA, f. StS, č.j. Or I 1647/49. Neskôr vystúpil z kongregácie redemptoristov a spolupracoval s komunistickým režimom.

755 Spis s týmto číslom sa síce zachoval v NA, f. StP, ale netýka sa saleziánov v Prahe.

756 Valentin Jaroslav Krejčí (1917 – 1954), dominikán, narodil sa 14. júna 1917 v Chotovinách pri Tábore, reholné sľuby zložil 29. septembra 1939 a za kňaza bol vysvätený 2. júla 1944. Pôsobil v Olomouci, v Prahe a ako katecheta v Plzni. Keďže čítal pastierske listy biskupov a venoval sa mládeži, Štátna bezpečnosť sledovala jeho činnosť. Po likvidácii kláštorov v roku 1950 bol internovaný v Broumove, potom zatknutý a 24. novembra 1950 odsúdený Štátnym súdom v Prahe za sabotáž na 6 rokov väzenia. Dôvodom odsúdenia bolo, že ako katechéta bránil deťom v spievaní budovateľských piesní. Po odvolaní sa na Najvyšší súd mu bol trest 7. februára 1951 znížený na polovicu. Po návrate z väzenia v marci 1953 spravoval farnosť v Hořepníku pri Tábore, kde 26. augusta 1954 zomrel.

757 V pôvodnom texte je nesprávne *„Nebáznivý“*. Správne *„Nebázlivý“*.

25) Svědek Šulc[758] (o protistátní činnosti kláštera Sokolovo)
26) Spis Praha Or I 1537/49 – kapucíni Sokolovo
27) Spis Praha Or I 619/48 – redemptoristé Libějovice
28) Svědek Zemek (o protistátní činnosti kláštera Znojmo)
29) Spis Brno Tk IX 145/49 – dominikáni Znojmo
30) Spis Hučko (o protistátní činnosti klášterů v Čechách)
31) Svědek Vetejška (o spolupráci rakouských klášterů s CIC)[759]
32) Doklady o případu Mindszenty
33) Případ Rajk
34) Zprávy ČTK
35) Znalecký posudek prof.[esora] Dr. Hobzy

IV. Úterý, dne 4. dubna 1950:
36) Přečísti článek z kalendáře „Národ“
37) Konstatovati zprávy o zázracích v Polsku
38) Přečísti zprávy o Fatimě (přílohy)
39) Svědek Jan Trtík[760] (o t.[ak] zv.[aném] čihošťském zázraku)
40) Přečísti protokol Toufara (a příslušné protokoly ze spisů Čihošť)
41) Svědek Miloslav Váňa (vide administrativní protokol)
42) Svědek Václav Žitný (vide administrativní protokol)
43) Film Čihošť a Nová Říše
44) Posudky vojenského a politického zpravodajství
45) Závěrečné řeči

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Priepis, strojopis, česky, 3 strany, 3 listy, nepodpísaný, A4.

758 František Šulc, študent na priemyslovke, po ktorom pátrala Štátna bezpečnosť. Počas procesu proti desiatim rehoľníkom mal svedčiť, že vďaka predstavenému kláštora kapucínov v Sokolove sa tam mohol v dňoch 1. – 7. september 1949 skryť, a bolo mu tiež sľúbené, že dostane pomoc pri prechode hraníc. Štátny súd v Prahe ho dňa 8. júla 1950 odsúdil za velezradu na 20 rokov väzenia.

759 NA, f. StS, č.j. Or I/VII 25/50.

760 Jan Trtík bol organistom v Čihošti. V súdnom procese však ako svedok nefiguruje Jan Trtík, ale Václav Trtík, takisto obyvateľ Čihošťa. Druhý menovaný sa pravdepodobne viac hodil do plánov tvorcov procesu.

12
Posudky znalcov

V politicky významných súdnych procesoch figuroval aj znalec, niekedy ich bolo viac, ktorý mal úlohu, aby na základe svojej kompetencie v odbore a zverenej autorite zhodnotil určitú oblasť tak, aby sa dalo posúdiť, či správanie sa obžalovaného v konkrétnej oblasti bolo v rámci zákona. Znalecké posudky boli neraz najdôležitejším základom k vyneseniu rozsudku, ktorým bola obžalovaná osoba odsúdená. Bolo by, samozrejme, naivné domnievať sa, že vo vtedajšom systéme justície mohli znalci vysloviť objektívny názor.[761] Aj ich posudky boli schvaľované na najvyšších miestach a museli ich prerábať po obsahovej i formálnej stránke dovtedy, kým nespĺňali požadovanú „politickú úroveň", teda pokiaľ v nich nebolo to, čo chceli mať tvorcovia politických procesov. Aby bolo dielo dokonané, a v neposlednom rade aj zachovaný platný zákon, znalec mal posudok osobne prečítať počas hlavného pojednávania pred senátom príslušného súdu.

Keďže išlo o proces s predstaviteľmi katolíckej cirkvi, ako znalec bol požiadaný odborník na medzinárodné a cirkevné právo, profesor Karlovej univerzity Antonín Hobza, ktorého účasť zaistil prokurátor Karel Čížek. Práve dokumenty zachované v prípade jeho znaleckého posudku sú vynikajúcim príkladom, ako sa manipulovalo s informáciami, ako bol tento posudok pripomienkovaný a prerábaný až do štádia, kým nevyhovoval ideologickým predstavám hlavných tvorcov procesu. Ako dokazujú dokumenty, pripomienky k posudku sa netýkali iba nejasnosti pri formulácii textu, ale týkali sa predovšetkým obsahovej stránky textu. Je zarážajúce, že odborník na medzinárodné právo použil vo svojom posudku také množstvo ideologických výrazov, ktoré značne znehodnocujú jeho odbornosť a navyše sa v posudku objavuje aj viacero závažných odborných chýb. Na „prerábaní" posudku sa určite podieľal minister spravodlivosti Alexej Čepička, ale aj jeho dvaja námestníci Alfréd Dressler a Karel Klos.

Pokiaľ prvé dve verzie posudku môžeme hodnotiť ako silne ideologicky podfarbené, posledná, záverečná, už nie je odborným posudkom, ale jasným, silne zmanipulovaným obžalobným spisom. Ako sa môžeme presvedčiť z historických prameňov, profesor plnil objednávku vtedajšieho komunistického ministerstva spravodlivosti, ktoré nečakalo prísne odborný posudok, ale potrebovalo svoje ideologické presvedčenie zaštítiť autoritou odborníka, aby posudok mohlo použiť v zmanipulovanom procese proti svojim ideologickým nepriateľom, ako boli bežne označovaní vtedajší predstavitelia katolíckej cirkvi.

761 Dňa 23. marca 1950 sa v ústavno-právnom výbore Národného zhromaždenia prejednával rozpočet ministerstva spravodlivosti, kde bola zdôraznená aj nevyhnutnosť politických školení pre súdnych znalcov, aby sa vo svojich posudkoch neobmedzovali iba na *„objektivní konstatování skutečností, ale aby dovedli udělat marxistický rozbor situace, odhalit třídní charakter a najít stopu k třídnímu nepříteli"*. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 20, a.j. 131. Rozpočet a jiné hospodářské záležitosti ministerstva spravedlnosti 1948 – 1950. Zpracování námětů vzešlých při projednávání rozpočtu ministerstva spravedlnosti v ústavně právním výboru dne 23. března 1950. 31. 3. 1950.

Na porade konanej na ministerstve spravodlivosti dňa 25. marca 1950 bolo prijaté, že Bohumil Košař z ministerstva vnútra zabezpečí pre proces s rehoľníkmi znalca z politickej oblasti a znalca z vojenskej oblasti. Ten to však kvôli množstvu úloh, ktoré dostal v procese, organizačne nezvládol, preto sa na Ministerstvo národnej obrany so žiadosťou o znalcov obrátili Hugo Richter a Karel Čížek. Ich žiadosti bolo vyhovené. Dvaja znalci vystúpili so svojím spoločným posudkom pred senátom Štátneho súdu na Pankráci 4. apríla 1950 v popoludňajších hodinách.

12.1
Posudok znalca z oblasti medzinárodného práva

12.1.1

Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Prvá verzia posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike.

spis – Hobza[762]
zal.[ožit] K proces[763]
Posudek
o právním postavení papežského internuncia v Československé republice.

Papež má, – nehledě k tomu, že je podle dohody s Itálií z r.[oku] 1929 suverénem státečku t.[ak]zv.[ané] obce vatikánské[764] – dvojí funkci.
1) je duchovní hlavou všech věřících katolíků,

762 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou.

763 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný iným typom ceruzky, ale pravdepodobne tým istým písmom.

764 Keď francúzske vojsko opustilo Rím, 20. novembra 1870 Pápežský štát dobyli Piemonťania a jeho teritórium bolo pripojené k Taliansku. Pápež Pius IX. sa vyhlásil za „väzňa Vatikánu". Takýto stav pretrval až do 11. februára 1929, keď Taliansko uzavrelo s Apoštolskou stolicou pakt, takzvané „Lateránske dohody", v ktorých sa pápež Pius XI. vzdal niekdajšieho cirkevného štátu a za to získal plnú suverenitu Vatikánu a extrateritoriálne práva pre hlavné rímske baziliky (Laterano, Santa Maria Maggiore a San Paolo), pre úradné budovy Rímskej kúrie a pre vilku v Castel Gandolfo. Apoštolská stolica teda bola uznávaná za subjekt medzinárodného práva s právami a povinnosťami, hoci komunisti, a žiaľ aj profesor Antonín Hobza, to popierali. Svätá stolica mala počas rokov 1870 až 1929 bez prerušenia všetky atribúty medzinárodného práva a aplikovala ich napriek tomu, že nemala vlastné teritórium. Z hľadiska medzinárodného práva teda nemôže dôjsť k zamieňaniu pojmov Apoštolská stolica a Vatikánsky štát.

2) osobuje si úlohu politického vůdce všech katolíků na celém světě a to věřících i matrikových, t.[o] j.[est] těch, kteří jsou zapsáni v matrice bez ohledu na to, zdali věří či nevěří.

Papež, který je důležitým mezinárodním činitelem, vyvozuje svoje politické postavení z duchovních středověkých představ o politické moci hlavy Katolické církve. […][765]

Tyto názory opírá papež o kanonické právo, které v dobách feudalismu bylo uznáváno jako právo světskému rovnocenné, ba dokonce nadřízené.

Koncepce kanonického práva o papežské vladařské moci nad katolíky patří ovšem dnes nenávratně minulosti. Jelikož však je Vatikán důležitým mezinárodním činitelem, udržují s ním různé státy dosud diplomatické styky prostřednictvím nunciů a internunciů. Ti požívají, podle obecně uznávané mezinárodní praxe, stejných privilegií jako světští diplomatičtí zástupci a mají obdobný úkol, totiž zprostředkovat styk s papežem a sledovat vývoj života ve státě přijímacím[766] po všech stránkách, při čemž mají – jako všichni diplomaté – povinnost nezasahovat do vnitřních státních záležitostí.

Ale poměr nunciů a internunciů k papeži není upraven právem mezinárodním, nýbrž t.[ak] zv.[aným] právem kanonickým, které v očích moderního státu nemá vůbec povahu práva.

Z tohoto rozporu mezi státním právem a právem kanonickým a politickými aspiracemi papeže, opírajícími se o kanonické právo, vznikaly již v minulých staletích četné spory mezi Vatikánem a různými státy.

Režim států lidově demokratických a socialistických zásadně a důsledně odmítá představu, že by jakýkoliv cizí funkcionář mohl na státním území uplatňovat právo vzniklé mimo vůli lidu, mimo vůli státního suverénního národa.[767] Princip teritoriality práva je tu konečně, po dlouhém, váhavém a zmateném historickém vývoji, proveden se všemi důsledky.

Pokud kdysi ten který stát měl shodné politické cíle jako Katolická církev, pak tedy v zásadních politických věcech stát a Katolická církev byly jednotné, a případně t.[ak] zv.[ané] právo kanonické bylo uznáváno na území některého státu vedle[768] práva státního. Mohli tedy nunciové a internunciové ovládat jménem papeže biskupy a ostatní duchovenstvo, a to nejen po stránce duchovní, nýbrž v rámci zákonů státních i po stránce právně-politické.

Vatikán trvá na tomto stanovisku zásadně dodnes a řídí se při tom dosud t.[ak]zv.[aným] právem kanonickým, které ovšem – jak bylo již řečeno – moderní stát nezavazuje. Právní

765 Tu bola fráza *„Tyto názory opírá papež“,* a keďže sa identickou frázou začína nový odstavec, v texte ju už neuvádzame, lebo by to bola zbytočná duplikácia.

766 Asi má byť správne *„přijímajícím“*.

767 Apoštolská stolica je najvyšším orgánom Katolíckej cirkvi, ktorej rozhodnutiami sú viazané miestne cirkvi, a teda aj cirkev v Československu. Udržovanie kontaktov medzi nunciom a biskupmi, kňazmi a veriacimi teda spadalo, a naďalej spadá, pod rešpektovanie náboženskej slobody, garantovanej medzinárodným právom. Rešpektovať náboženskú slobodu sa v medzinárodných dohodách zaviazala aj vtedajšia Československá republika, lebo okrem iného bola signatárkou Všeobecnej deklarácie ľudských práv z roku 1948.

768 Pôvodne bolo *„státu jako vedle“*.

život ve státě dnes již nikde není rozdělen na sféru státní a sféru kanonickou, nýbrž je jednotný a výlučně upraven právem státním.

Názory církevní, formulované v Codexu iuris canonici v canonu 267, reprodukuje a blíže vysvětluje mezi jinými G.[iuseppe] Pasquazi[769], profesor na Pontificio Instituto Utriusque Iuris[770] ve své knize Ius internationale publicum (Vol.[ume] I, str.[ana] 155)[771]. Podle něho vykonávají zástupci Svaté stolice dvojí poslání:

1) diplomatické,

2) náboženské.

U výkonu tohoto druhého poslání mohou podle Pasquaziho jednati přímo s biskupy i s věřícími, mohou na př.[íklad] dávati jim přímo rady, instrukce a zákony jménem římského papeže. Pročež kdyby civilním úřadem byl dán zákon nebo nařízení, protivící se právům církve, Svatý stolec nejen že může zakročiti svým zástupcem u civilních vlád, aby odvolaly zákon a nařízení, nýbrž může i věřící samé přímo vybídnout, jak se mají chovat vzhledem k zákonu neb[o] nařízení civilního úřadu.

V krajním případě je dnes myslitelné, aby diplomatický zástupce papežův vystupoval jako poradce církevních orgánů ve věcech věroučných a kultových, nesmí však zasahovat do výkonu církevních funkcí, které se mohou řídit jen zákony státními.

Naproti tomu budiž konstatováno ve státech, které nepřiznávají t.[ak] zv.[anému] právu kanonickému povahu skutečného práva, omezuje se náboženské poslání nunciů a internunciů jen na ryze duchovní stránku náboženského života.

To platí tedy také o státních zákonech, které normují jakékoliv otázky života církevního na státním území.

Duchovní svazek mezi československými věřícími a papežem není československými zákony ani potřen ani zakázán, ale ani čsl. biskupové ani věřící nejsou podrobeni jurisdikci papežově, nýbrž pouze jurisdikci státních úřadů a soudů.

Již rakouský zákon o zevních záležitostech církve katolické z r.[oku] 1874 vycházel z myšlenky, že církví katolickou ve smyslu právním sluší rozumět souhrn katolíků, žijí-

769 V pôvodnom texte je iniciálka krstného mena *„J.“*, teda Jozef, ale to je iba preklad jeho mena, lebo správne má byť *„G.“* ako talianske Giuseppe alebo *„I.“* ako latinské Iosephus. Iniciálka bola preto vo všetkých nasledujúcich prípadoch zmenená na *„G.“*. Giuseppe Pasquazi (1889 – ?) sa narodil 18. septembra 1889 v Cave pri Ríme. Gymnaziálne štúdiá absolvoval v seminári v Palestrine a študoval aj v Ríme u svätého Apolinara, ako chovanec Collegia Leoniano. Filozofiu urobil v seminári Pio, teológiu a kanonické právo skončil na Univerzite Apolinare, dnešná Pápežská Lateránska univerzita v Ríme. Svetské právo vyštudoval na Romana università degli Studi. Od roku 1921 do 1947 vyučoval medzinárodné verejné právo na Instituto Utriusque Iuris Lateránskej univerzity a bol dlhoročným dekanom fakulty Civilného práva. Tu istú matériu vyučoval päť rokov aj na Pontificia Accademia dei Nobili Ecclesiastici. Zároveň pracoval aj na Rímskej rote, na Najvyššom tribunále Apoštolskej signatúry a bol konzultorom niekoľkých rímskych Kongregácií. *La pontificia Università Lateranense*. Roma : libreria editrice della Pontificia università Lateranense, 1963, s. 244.

770 Tento Inštitút je súčasťou Pápežskej Lateránskej univerzity v Ríme.

771 PASQUAZI, Giuseppe: *Ius internationale publicum.* Vol. I: De iure pacis. Romae : apud custodiam librariam Pont. instituti utriusque iuris, 1935.

cích na státním území (blíže o tom v mém spisu „Poměr mezi státem a církví“, IV. vydání z r.[oku] 1931). Ani Rakousko tedy neuznávalo jurisdikci papežskou.

A československými zákony nebylo rozdělení jurisdikce mezi stát a papežskou curií nikdy zavedeno ani uznáno. Katolická církev není organizována podle mezinárodního práva a proto ani poměr mezi papežem a internunciem jakož i mezi papežem a biskupy není povahy mezinárodní, nýbrž má povahu ryze vnitrocírkevní, kanonickou.

Jako jeden z významných činitelů ve světové politice mohl by papež mít diplomatické zastoupení i ve státě, kde není vůbec katolíků a kde tedy kanonická práva nunciů a internunciů, naproti některé části občanstva, nepřicházejí vůbec v úvahu.

Z řečeného vyplývá, že přímý styk internuncia s čsl. biskupy nemá a nemůže mít úředního charakteru ani ve smyslu práva československého, ani ve smyslu práva mezinárodního. Internuncius je v Československu pouhým politickým zástupcem, jenž smí jednat úředně jen s vládou a prostřednictvím vlády.

V Československé republice nemá proto internuncius práva přinášet biskupům papežská nařízení, která jsou v rozporu se zákonem a nemá práva vybízet věřící, „jak se mají chovat vzhledem k zákonu nebo nařízení civilního úřadu“. Činí-li tak, porušuje mezinárodní právo, protože zasahuje do vnitřních záležitostí státních a zároveň se dopouští ve smyslu zákonů československých zločinů, poněvadž papež jako spojenec anglo-amerického imperialismu vystupuje nepřátelsky proti lidově demokratickým režimům a usiluje o jejich zničení.

Internuncius ovšem pro tuto svoji činnost nemůže být postaven před československý soud, poněvadž je chráněn právem exteritoriality. Zločinu se dopouští také čsl. církevní funkcionář, jenž na pokyn papežova zástupce vybízí své podřízené, aby jednali proti zákonům.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy, nepodpísané, A4.

12.1.2

Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Pripomienky k prvej verzii posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike.

Posudek, který byl předložen, je zčásti formulován tak, že při přečtení při hlavním přelíčení by nevyniklo úplně jasně, co se politicky sleduje, a navrhujeme proto, aby posudek byl přeformulován a konstruován takto:

1) Vylíčit právní postavení nuncia a internuncia (je stejné pro nás?) podle mezinárodního práva a všeobecně uznávanou zvyklostí. Nuncius vystupuje jako diplomatický zástupce papeže, jako hlava suverénního vatikánského státu a nikoliv jako náboženský představi-

tel papežův vůči věřícím. Případně, jestliže je to politicky vhodné, by mohla být dotčena otázka, zdali nuncius vendi platí nebo neplatí.

2) Vylíčit, jaká práva si osobuje papež vůči věřícím a také vůči státům, že ve skutečnosti vystupuje jako hlava Katolické církve. Katolická církev ovšem na mezinárodní organizaci a právně vůbec upravena není, je pouhým pomyslným duchovním útvarem a autorita papeže je s hlediska politického výhradně morální, zejména v otázkách věrouky.
3) vylíčit, že v historii všechny pokusy uplatňovat tuto autoritu papeže vůči státům a vyvozovat z pravidel kanonického práva závaznost pro státní orgány byly vždy odmítány[772]. Pokud papež si osobuje dnes na základě kanonického práva určité pravomoci, samozřejmě naše republika to důsledně odmítá a nepřiznává mu žádná podobná práva, jak ostatně ani Rakousko to neučinilo a žádný katolický stát na světě. Nuncius, který je pouhým diplomatickým zástupcem papeže, nemá tedy právo uplatňovat tuto morální autoritu papeže vůči československým občanům a pokud tak činí nebo se o to pokouší, porušuje[773] mezinárodní právo a mezinárodní zvyklosti podle posudku.
4) Nuncius proto nemá právo navázat styky s čsl. biskupy tak, jako toto právo nepřísluší ani ostatním diplomatickým zástupcům, zejména je hrubým porušením mezinárodních pravidel dopuštění [se] trestných činů, a podléhal by trestní pravomoci státu ten, kdyby nepoužíval externacionality, kdo vstupuje s nunciátem do spojení při takovémto podniku ne beztrestně, nýbrž může být trestán čsl. soudy.

Poznámky k posudku:

a) Pokud by se vůbec v posudku mluvilo o papežovi, že je politickým vůdcem všech katolíků, musí být jasně zřejmé, že papež si toto právo osobuje, ale že to odporuje privilegiím státní suverenity a také žádný stát toto vůdcovství neuznává.
b) Vypustit z posudku úvahu, že papež je morálním vládcem všech katolíků ve smyslu právním, neboť šlo jen o poměrně krátké historické období, nikdy nešlo o skutečnou vládu.
c) V posudku neformulovat důvod diplomatických styků tak, že Vatikán je důležitým mezinárodním činitelem, nýbrž zdůraznit, že stálého diplomatického zástupce v mezinárodním smyslu vysílá Vatikán jasně jako hlava státu. Důkazem toho je právě okolnost, že Vatikán má zástupce ve státech bez katolického obyvatelstva.
d) Formulovat lépe na str.[aně] 2 druhou větu shora. Nejde o princip teritoriality práva, nýbrž o princip státní suverenity. Uvážit, zda by neměl být vypuštěn odst.[avec] 2 na str.[aně] 2, myslím, že pokud v historii ten nebo onen stát připouštěl určité větší pravomoce nebo vůbec ingerenci do svých vnitřních poměrů, byla to záležitost ryze politická, ale to i v takových případech kanonické právo platilo[774] uvnitř státu jen jako součást vnitrostranického práva jako na př.[íklad] manželské právo kdysi v Rakousku. Pokud se

772 Pôvodne bolo *„závažnost pro státní orgány byla vždy odmítána“*.

773 Pôvodne bolo *„poruší“*.

774 V pôvodnom texte je slovo uplatnilo, ale písmeno *„u“* a *„n“* bolo vyškrtnuté, takže zostalo slovo platilo.

uvádí názor G.[iuseppe] Pasquaziho, bylo by třeba jasně říci to tak, že tento názor nejen vyjadřuje vatikánské stanovisko, které je však v naprostém rozporu s principem suverenity, a že zejména žádný stát neuznává náboženské poslání nuncia a internuncia. Uvážit, zda by Hobza neformuloval lépe odst.[avec] 3 na str.[aně] 3, kde přece jen přiznává určité náboženské poslání nuncia a internuncia, zejména to, že je duchovním poradcem církevních orgánů.

Pokud by to Hobza neakceptoval, pak tento odstavec vypustit. Na str.[aně] 3 posl.[ední] odst.[avec] je zeslaben větou: „Pokud jde o otázku právní, je politickým zájmem v posudku jasně stanovit, že čsl. občané ve všech směrech podléhají jedině jurisdikci čsl. státních orgánů.

Na str.[aně] 4 nemluví o internunciovi[775] jako o zástupci politickém, nýbrž diplomatickém.

V posudku bude třeba jasně konstatovat, že skutečnosti vzešlé z procesu (nutno pro Hobzu ihned zpracovat) dokazují, že papežští diplomatičtí zástupci porušili nejen vnitropolitické zákony, nýbrž také mezinárodní právo, pokud jde o jejich postavení jako diplomatických zástupců, a těchto hrubě zneužili.

Zapsala: Nábělková[776]

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

12.1.3

1950, 30. marec, Praha. Sprievodný list k druhej verzii posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike.

Praha, 30. III. 1950.

Krajskému soudu
v Praze, na Pankráci.

Zasílám v příloze vyžádaný posudek o právním postavení papežského internuncia v Československé republice a sděluji, že honorář obnáší 10.000 Kčs, t.[o] j.[est] deset tisíc Kčs.

775 Pôvodne bolo *„internunciu“*.

776 Chýba vlastnoručný podpis.

Čest práci!

Antonín Hobza[777]

PROF. JUDr. ANT. HOBZA
PRAHA XIX. NÁM. G. JANINA 3[778]

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

12.1.4

1950, 30. marec, Praha. Druhá verzia posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike.

Posudek

o právním postavení papežského internuncia v Československé republice.

Papež má – nehledě k tomu, že je podle dohody s Itálií z roku 1929 suverénem státečku, t.[ak] zv.[ané] Obce vatikánské – ~~má~~[779] dvojí funkci.

Je: 1) duchovní hlavou všech věřících katolíků,

2) politickým vůdcem všech katolíků na celém světě, a to věřících i matrikových, t.[o] j.[est] těch, kteří jsou zapsáni v matrice bez ohledu na to, zdali věří či nevěří. Jako politický vůdce katolíků je papež důležitým mezinárodním činitelem.

Ve středověku byl papež mimo to monarchickým vládcem všech katolíků ve smyslu právním, a to na základě práva kanonického, které bylo tehdy skutečným právem, a to nejen světskému právu rovnocenným, nýbrž dokonce nadřízeným.

Papežská právní monarchie patří ovšem dnes nenávratně minulosti.

Jelikož však je Vatikán důležitým mezinárodním činitelem, udržují s ním různé státy dosud diplomatické styky prostřednictvím nunciů a internunciů. Ti požívají podle obecně uznané mezinárodní praxe stejných privilegií jako světští diplomatičtí zástupci a mají obdobný úkol, totiž: zprostředkovat styk s papežem a sledovat vývoj života ve státě přijíma-

777 Vlastnoručný podpis modrým atramentovým perom.

778 Odtlačok podlhovastej pečiatky modrej farby.

779 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte.

jícím po všech stránkách, při čemž mají jako všichni diplomaté povinnost nezasahovat do vnitřních státních záležitostí.

Ale poměr nunciů a internunciů k papeži není upraven právem mezinárodním, nýbrž t.[ak] zv.[aným] právem kanonickým, které v očích moderního státu nemá vůbec povahu práva.

Režim států lidově demokratických a socialistických zásadně a důsledně odmítá představu, že by jakýkoli cizí funkcionář mohl na státním území uplatňovat právo vzniklé mimo vůli lidu, mimo vůli státního suverénního národa. Princip teritoriality práva je tu konečně, po dlouhém váhavém a zmateném historickém vývoji, proveden se všemi důsledky.

Pokud ten který stát a Katolická církev sledovaly stejné cíle, pokud tedy trvala v zásadních věcech politická jednota mezi státem a Katolickou církví a pokud t.[ak] zv.[ané] právo kanonické platilo vedle práva státního na státním území, bylo zcela pochopitelné, že nunciové a internunciové mohli svobodně ovládat jménem papeže ~~ovládat~~[780] biskupy a ostatní duchovenstvo, a to nejen po stránce duchovní, nýbrž i po stránce právní, v rámci zákonů státních.

Na tomto stanovisku trvá Vatikán zásadně dodnes, protože se řídí dosud t.[ak] zv.[aným] právem kanonickým, které ovšem, jak bylo řečeno, moderní stát[781] nezavazuje. Právní život ve státě není již dnes rozdělen na sféru státní a sféru kanonickou, nýbrž je jednotně a výlučně upraven právem státním.

Podle názorů církevních, které formuluje Codex juris canonici v kánonu 267 a které blíže vysvětluje na př.[íklad] G.[iuseppe] Pasquazi, profesor na Pontificio Instituto Utriusque Iuris ve své knize Ius internationale publicum (Vol.[ume] I. str.[ana] 155), vykonávají zástupci Sv.[até] stolice dvojí poslání:

1) diplomatické,

2) náboženské.

U výkonu tohoto druhého poslání mohou podle Pasquaziho jednati přímo s biskupy i s věřícími, mohou na př.[íklad] dávati jim přímo rady, instrukce a zákony jménem římského papeže. Pročež, kdyby civilním úřadem byl dán zákon neb[o] nařízení protivící se právům církve, Svatý stolec nejenže může zakročiti svým zástupcem u civilních vlád, aby odvolali zákon a nařízení, nýbrž může i věřící samé přímo vybídnout, jak se mají chovat vzhledem k zákonu neb[o] nařízení civilního úřadu.

To je snad možné dosud hájit naproti státu, jenž plně uznává závaznost t.[ak] zv.[aného] kanonického práva i jeho nadřízenost.

Naproti tomu budiž konstatováno:

Ve státech, které nepřiznávají t.[ak]zv.[anému] právu kanonickému povahu skutečného práva, omezuje se náboženské poslání nunciů a internunciů jen na ryze duchovní stránku náboženského života. Diplomatický zástupce papežův je tu myslitelný nejvýše jen jako duchovní poradce církevních orgánů; nesmí však zasahovat do jejich praxe právní, která se může řídit jen zákony státními.

780 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte.

781 Pôvodne bolo *„moderního státu“*.

Všechny záležitosti, které upravuje nebo kterých se dotýká státní zákon, jsou vnitřními záležitostmi státu, do nichž podle mezinárodního práva nesmí žádný diplomatický zástupce.

To platí tedy také o státních zákonech, které normují jakékoliv otázky života církevního na státním území.

V Československé republice nemá internuncius práva přinášet biskupům papežská nařízení, která jsou v rozporu se zákonem, a nemá práva vybízet věřící, „jak se mají chovat vzhledem k zákonu nebo nařízení civilního úřadu". Činí-li tak, porušuje mezinárodní právo, protože zasahuje do vnitřních záležitostí státních, a zároveň se dopouští ve smyslu zákonů československých zločinu, pro nějž nemůže býti ovšem postaven před československý soud následkem exteritoriality. Zločinu dopouští se také československý církevní funkcionář, jenž na pokyn papežova zástupce vybízí své podřízené, aby jednali proti zákonům.

Duchovní svazek mezi československými věřícími a papežem není československými zákony ani popřen, ani zakázán, ale ani českoslovenští biskupové, ani věřící nejsou podrobeni jurisdikci papežově, nýbrž toliko jurisdikci státních úřadů a soudů, pokud jde o otázky právní.

Již rakouský zákon o zevních záležitostech církve katolické z r.[oku] 1874 vycházel z myšlenky, že církví katolickou ve smyslu právním sluší rozumět souhrn katolíků, žijících na státním území (blíže o tom v mém spisu „Poměr mezi státem a církví", 4. vydání z r.[oku] 1931).

A československými zákony nebylo rozdělení jurisdikce mezi stát a papežskou kurii nikdy zavedeno, ani uznáno.

Katolická církev není organizována podle mezinárodního práva, a proto ani poměr mezi papežem a internunciem, jakož i mezi papežem a biskupy, není povahy mezinárodní, nýbrž má povahu ryze vnitrocírkevní – kanonickou.

Z řečeného vyplývá, že přímý styk internuncia s československými biskupy nemá úředního charakteru ani ve smyslu práva československého, ani ve smyslu práva mezinárodního. Internuncius je v Československu pouhým politickým zástupcem, jenž smí jednat úředně jen s vládou.

Jako jeden z největších zájemců na světové politice mohl by papež mít diplomatické zastoupení i ve státě, kde není vůbec katolíků a kde tedy kanonická „práva" nunciů a internunciů naproti některé části občanstva nepřicházejí vůbec v úvahu.

Instituce diplomatického zastoupení států navzájem, jakož i diplomatického zastoupení mezi státy a Vatikánem se po Druhé světové válce stala, pokud jde o některé státy a Vatikán, spíše základnou pro boj než pro spolupráci mezi národy. Projevuje se i v tom vážná krize mezinárodního práva.

V Praze dne 30. března 1950.

Antonín Hobza[782]
PROF. JUDr. ANT. HOBZA
PRAHA XIX. NÁM. G. JANINA 3[783]

782 Vlastnoručný podpis modrým atramentovým perom.

783 Odtlačok podlhovastej pečiatky tmavomodrej farby.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy, podpísaný, A4.

12.1.5

Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Pripomienky k druhej verzii posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike.

k proces[784]

Papež má funkci jako vedoucí hlava[785] duchovní hlava všech věřících katolíků.
Vystupuje však jako činitel politicky, využívaje náboženského cítění katolíků, a nelze popírat, že stal se tak důležitým mezinárodním činitelem.
Fakta a dokumenty o vatikánské politice ukazují, že Vatikán po Druhé světové válce – když padl nacismus, o který Vatikán opíral své mocenské naděje, vřadil se Vatikán do fronty imperialismu vedené USA. V této své činnosti postavil se Vatikán na stranu nepřátel SSSR a lidově demokratických států.
Na str.[aně] 2 se dává v úvahu formulovat věc tak, že místo teritorialita práva by se uvedl princip suverenity státu.
Odst.[avec] II. na 2. str.[aně] škrtnout.
Pokud se cituje Pasquazi, bylo by vhodné uvést jeho názory jen jako důkaz, že dnes jsou pokusy teoreticky odůvodňovat mocensky a politicky postavení Vatikánu.
Na str.[aně] 3 škrtnout odst.[avec] počínající slovy: „Ve státech…“ a postavit věc tak, že diplomatický zástupce papežův nesmí zasahovat ani v církevních otázkách do právní praxe církevní, která se může řídit jen zákony státními.
Na str.[aně] 3 poslední odst.[avec] škrtnout slova: „Pokud jde o otázku právní.“
V závěru se vypořádat s fakty uvedenými v procesu, pokud jde o činnost diplomatických zástupců Vatikánu v ČSR, a uvést, že pokud tato činnost bude soudem konstatována a zjištěna, jde tu o hrubé porušování mezinárodního práva a zneužívání funkcí diplomatických zástupců.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

784 Podčiarknutý text je dopísaný do pravého horného rohu dokumentu ceruzkou.

785 Text je prešKrtnutý v pôvodnom texte.

12.1.6

Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. „Některé poznámky k formulaci posudku." Pripomienky k druhej verzii posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike.[786]

Některé poznámky k formulaci[787]

Posudku[788]
o právním postavení papežského internuncia v Československé republice.

<Papež ~~má~~ je[789] – nehledě k tomu, že je podle dohody s Itálií z roku 1929 suverénem státečku, t.[ak] zv.[ané] obce vatikánské – ~~dvojí funkci~~., ~~jako~~

~~1) je duchovní~~ duchovní hlav~~ou~~a[790] všech věřících katolíků,

Papež si však ~~2)~~ osobuje ~~si~~ úlohu[791] politického vůdce >[792] všech katolíků na celém světě a to věřících i matrikových, t.[o] j.[est] těch, kteří jsou zapsáni v matrice bez ohledu na to, zdali věří či nevěří.

Papež, který je důležitým mezinárodním činitelem, vyvozuje své[793] politické postavení z duchovních středověkých představ o politické moci hlavy Katolické církve. […][794]

Tyto názory opírá papež o kanonické právo, které v dobách feudalismu bylo uznáváno jako právo světskému rovnocenné, ba dokonce nadřízené.

---

786 Korekcie v posudku sú robené dvoma rozličnými ceruzkami. Žiaľ, nie je možné rozlíšiť, či korekcie robila jedna osoba dvoma rozličnými ceruzkami alebo dve osoby, každá odlišnou ceruzkou. V poznámkach sú ceruzky nazvané C1 a C2 v poradí, v akom boli robené korekcie.

787 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou C1.

788 Slovo *„Posudek"* je ceruzkou C1 prepísané na *„Posudku"*.

789 Slovo *„má"* je preškrtnuté a ceruzkou C2 je dopísané *„je"*.

790 V pôvodnom texte *„vatikánské – dvojí funkci, 1/ je duchovní hlavou"* bolo ceruzkou C1 preškrtnuté slovo *„dvojí"* a po slove funkci dopísané slovo *„jako"*. Ďalej bolo preškrtnuté *„1/ je duchovní"* a dopísané *„duchovní"* a slovo *„hlavou"* prepísané na *„hlava"*. Výsledný text bol teda *„vatikánské – funkci, jako duchovní hlava"*. Ceruzkou C2 boli slová *„funkci, jako"* preškrtnuté, takže konečný text je *„vatikánské – duchovní hlava"*.

791 Pôvodný text *„katolíků, 2/ osobuje si úlohu"* bol ceruzkou C2 prerobený na *„katolíků. Papež si však osobuje úlohu"*.

792 Zátvorky sú do pôvodného textu doplnené ceruzkou C2.

793 Pôvodne bolo *„svoje"*.

794 Tu bola fráza *„Tyto názory opírá papež"*, ktorá je preškrtnutá ceruzkou C2. Keďže sa identickou frázou začína nový odstavec, v texte ju už neuvádzame, lebo by to bola zbytočná duplikácia.

Koncepce kanonického práva o papežské vladařské moci nad katolíky patří ovšem dnes nenávratně minulosti[795]. Jelikož však je Vatikán důležitým mezinárodním činitelem, udržují s ním různé státy dosud diplomatické styky prostřednictvím nunciů a internunciů. Ti požívají, podle obecně uznávané mezinárodní praxe, stejných privilegií jako světští diplomatičtí zástupci a mají obdobný úkol, totiž zprostředkovat styk s papežem a sledovat vývoj života ve státě přijímacím[796] po všech stránkách, při čemž mají – jako všichni diplomaté – povinnost nezasahovat do vnitřních státních záležitostí.

Ale poměr nunciů a internunciů k papeži není upraven právem mezinárodním, nýbrž t.[ak]zv.[aným] právem kanonickým, které v očích moderního státu nemá vůbec povahu práva.

<Z tohoto rozporu mezi státním právem a právem kanonickým a politickými aspiracemi papeže, opírajícími se o kanonické právo, vznikaly již v minulých staletích četné spory mezi Vatikánem a různými státy.>[797]

Režim států lidově demokratických a socialistických zásadně a důsledně odmítá představu, že by jakýkoliv cizí funkcionář mohl na státním území uplatňovat právo, vzniklé mimo vůli lidu, mimo vůli státního suverénního národa. Princip teritoriality práva je tu konečně, po dlouhém, váhavém a zmateném historickém vývoji, proveden se všemi důsledky.

Pokud kdysi ten který stát měl shodné politické cíle jako Katolická církev, pak tedy v zásadních politických věcech stát a Katolická církev byly jednotné, a případně t.[ak] zv.[ané] právo kanonické bylo uznáváno na území některého státu vedle[798] práva státního. Mohli tedy nunciové a internunciové ovládat jménem papeže biskupy a ostatní duchovenstvo, a to nejen po stránce duchovní, nýbrž v rámci zákonů státních i po stránce právně-politické.

Vatikán trvá na tomto stanovisku zásadně dodnes a řídí se při tom dosud t.[ak] zv.[aným] právem kanonickým, které ovšem – jak bylo již řečeno – moderní stát nezavazuje. Právní život ve státě dnes již nikde není rozdělen na sféru státní a sféru kanonickou, nýbrž je jednotný a výlučně upraven právem státním.

Názory církevní, formulované v Codex[799] iuris canonici v kánonu 267, reprodukuje a blíže vysvětluje mezi jinými G.[iuseppe] Pasquazi, profesor na Pontificio Instituto Utriusque Iuris ve své knize Ius internationale publicum (Vol.[ume] I, str.[ana] 155). Podle něho vykonávají zástupci Svaté stolice dvojí poslání:

1) diplomatické,
2) náboženské.

U výkonu tohoto druhého poslání mohou podle Pasquaziho jednati přímo s biskupy i s věřícími, mohou na př.[íklad] dávati jim přímo rady, instrukce a zákony jménem římského papeže. Pročež kdyby civilním úřadem byl dán zákon nebo nařízení, protivící se právům

795 Podčiarknutý text bol podškrtnutý ceruzkou C1.

796 Asi má byť správne *„přijímajícím“*.

797 Zátvorky sú do pôvodného textu doplnené ceruzkou C1.

798 Pôvodne bolo *„státu jako vedle“*.

799 V slove *„Codexu“* je prešikrtnuté *„u“*.

církve, Svatý stolec nejen že může zakročiti svým zástupcem u civilních vlád, aby odvolaly zákon a nařízení, nýbrž může i věřící samé přímo vybídnout, jak se mají chovat vzhledem k zákonu neb[o] nařízení civilního úřadu.

<V krajním případě je dnes myslitelné, aby diplomatický zástupce papežův vystupoval jako poradce církevních orgánů ve věcech věroučných a kultových, nesmí však zasahovat do výkonu církevních funkcí, které se mohou řídit jen zákony státními.>[800]

Naproti tomu budiž konstatováno ~~ve státech, které nepřiznávají t. zv. právu kanonickému povahu skutečného práva, omezuje se náboženské poslání nunciů a internunciů jen na ryze duchovní stránku náboženského života.~~ < Všechny záležitosti atd. ze strany 3 posudku>[801]

To platí tedy také o státních zákonech, které normují jakékoliv otázky života církevního na státním území.

Duchovní[802] svazek mezi československými věřícími a papežem není československými zákony ani popřen[803], ani zakázán, ale ani čsl. biskupové, ani věřící nejsou podrobeni jurisdikci papežově, nýbrž pouze jurisdikci státních úřadů a soudů.

Již rakouský zákon o zevních záležitostech církve katolické z r.[oku] 1874 vycházel z myšlenky, že církví katolickou ve smyslu právním sluší rozumět souhrn katolíků, žijících na státním území (blíže o tom v mém spisu „Poměr mezi státem a církví", IV. vydání z r.[oku] 1931). Ani Rakousko tedy neuznávalo jurisdikci papežskou.

A československými zákony nebylo rozdělení jurisdikce mezi stát a papežskou kurií nikdy zavedeno ani uznáno. Katolická církev není organizována podle mezinárodního práva, a proto ani poměr mezi papežem a internunciem, jakož i mezi papežem a biskupy, není povahy mezinárodní, nýbrž má povahu ryze vnitrocírkevní, kanonickou.

Jako jeden z významných činitelů ve světové politice mohl by papež mít diplomatické zastoupení i ve státě, kde není vůbec katolíků a kde tedy kanonická práva nunciů a internunciů, naproti některé části občanstva, nepřicházejí vůbec v úvahu.

Z řečeného vyplývá, že přímý styk internuncia s čsl. biskupy nemá a nemůže mít úřední[804] charakteru ani ve smyslu práva československého, ani ve smyslu práva mezinárodního. Internuncius je v Československu pouhým politickým zástupcem, jenž smí jednat úředně jen s vládou a prostřednictvím vlády.[805]

V Československé republice nemá proto internuncius práva přinášet biskupům papežská nařízení, která jsou v rozporu se zákonem, a nemá práva vybízet věřící, „jak se mají chovat vzhledem k zákonu nebo nařízení civilního úřadu". Činí-li tak, porušuje mezinárodní právo,

800 Zátvorky sú do pôvodného textu doplnené ceruzkou C1.

801 Text je prešKrtnutý v pôvodine ceruzkou C1 a tou istou ceruzkou bol dopísaný aj podčiarknutý text a zátvorky.

802 Slovo je podčiarknuté ceruzkou C1.

803 Pôvodne bolo v texte slovo *„potřen"*, ale písmeno *„t"* je ceruzkou C1 prepísané na *„p"*.

804 Pôvodne bolo *„úředního"*. Slovo je podčiarknuté ceruzkou C1.

805 Text je podčiarknutý ceruzkou C1.

protože zasahuje do vnitřních záležitostí státních a zároveň se dopouští ve smyslu zákonů československých zločinu, poněvadž papež jako spojenec anglo-amerického imperialismu vystupuje nepřátelsky proti lidově demokratickým režimům a usiluje o jejich zničení. Internuncius ovšem pro tuto svoji činnost nemůže být postaven před československý soud, poněvadž je chráněn právem exteritoriality. Zločinu se dopouští také čsl. církevní funkcionář, jenž na pokyn papežova zástupce vybízí své podřízené, aby jednali proti zákonům. Zde přijde ještě konkrétní činnost Verolinova[806] a De Livova – bude ještě dnes dodáno.[807]

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Machalka a společníci – zápisy z porad k procesu.
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy, nepodpísaný, A4.

12.1.7

1950, 2. apríl, Praha. Tretia verzia posudku profesora Karlovej univerzity v Prahe Antonína Hobzu o právnom postavení pápežského internuncia v Československej republike.

O významu diplomatického zastoupení papežova v Československé republice podle práva mezinárodního, československého i t.[ak]zv.[aného] kanonického podávám tento

Or I/VII 31/50[808]
24

posudek:

Papež ~~má~~ jest[809] – nehledě k tomu, že je podle dohody s Itálií z roku 1929 suverénem státečku, t.[ak] zv.[ané] Obce vatikánské – ~~dvojí funkci.~~ Je[810] především duchovní[811] hlavou všech věřících katolíků. Ale tato funkce ustupuje čím dále tím více do pozadí před funkcí druhou, a to politickou. Papež již od středověku se uplatňuje ve světové politice a sleduje čistě světské cíle, které jsou výsměchem učení Kristovu. Je obecně známo, že v současné době stojí papež v táboře amerických imperialistů, štvoucích lidstvo do třetí světové války.

806 V pôvodnom texte je *„Veroliniova“*. Správne *„Verolinova“*.

807 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou C1.

808 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

809 Slovo *„má“* je preškrtnuté a písacím strojom je doplnené slovo *„jest“*.

810 Text je preškrtnutý v pôvodnom texte písacím strojom.

811 Slovo *„duchovní“* je síce písané strojopisom, ale bolo dopísané neskôr.

Ve středověku byl papež mimo to monarchistickým[812] vládcem všech katolíků ve smyslu právním, a to na základě t.[ak] zv.[aného][813] práva kanonického, které bylo tehdy skutečným právem, a to nejen světskému právu rovnocenným, nýbrž dokonce nadřízeným.

Papežská právní monarchie patří ovšem dnes nenávratně minulosti. Jelikož však je Vatikán důležitým mezinárodním činitelem, udržují s ním různé státy dosud diplomatické styky prostřednictvím nunciů a internunciů. Ti požívají podle obecně uznané mezinárodní praxe stejných privilegií jako světští diplomatičtí zástupci a mají obdobný úkol, totiž: zprostředkovat styk s papežem a sledovat vývoj života ve státě přijímajícím po všech stránkách, při čemž mají jako všichni diplomaté povinnost nezasahovat do vnitřních státních záležitostí. Ale poměr nunciů a internunciů k papeži není upraven právem mezinárodním, nýbrž t.[ak] zv.[aným] právem kanonickým, které v očích moderního státu nemá vůbec povahu práva.

Z tohoto rozporu mezi státním právem a právem kanonickým a politickými aspiracemi papeže, opírajícími se o kanonické právo, vznikaly již v minulých staletích četné spory mezi Vatikánem a různými státy.

Režim států lidově demokratických a socialistických zásadně a důsledně odmítá představu, že by jakýkoli cizí funkcionář mohl na státním území uplatňovat právo, vzniklé mimo vůli lidu, mimo vůli státního suverénního národa. Princip teritoriality práva je tu konečně, po dlouhém, váhavém a zmateném historickém vývoji, proveden se všemi důsledky.

Pokud kdysi ten který stát a Katolická církev sledovaly stejné cíle, pokud tedy trvala v zásadních věcech politická jednota mezi státem a Katolickou církví a pokud t.[ak] zv.[ané] právo kanonické platilo vedle práva státního na státním území, bylo zcela pochopitelné, že nunciové a internunciové mohli ovládat jménem papeže biskupy a ostatní duchovenstvo, a to nejen po stránce duchovní, nýbrž i po stránce právně-politické v rámci zákonů státních.
Na tomto stanovisku trvá Vatikán zásadně dodnes a řídí se při tom dosud t.[ak] zv.[aným] právem kanonickým, které ovšem, jak bylo řečeno, moderní stát[814] nezavazuje. Právní život ve státě není již dnes rozdělen na sféru státní a sféru kanonickou, nýbrž je jednotně a výlučně upraven právem státním.

Názory církevní, formulované v Codex juris canonici v kánonu 267, reprodukuje a blíže vysvětluje na př.[íklad] G.[iuseppe] Pasquazi, profesor na Pontificio instituto Utriusque Iuris ve své knize Ius internationale publicum (Vol.[ume] I., str.[ana] 155). Podle něho vykonávají zástupci Sv.[até] stolice dvojí poslání:

1) diplomatické,

2) náboženské.

U výkonu tohoto druhého poslání mohou podle Pasquaziho jednati přímo s biskupy i s věřícími, mohou na př.[íklad] dávati jim přímo rady, instrukce a zákony jménem římského papeže. Pročež, kdyby civilním úřadem byl dán zákon neb[o] nařízení protivící se právům církve, Svatý stolec nejen že může zakročiti svým zástupcem u civilních vlád, aby

812 Pôvodne bolo *„monarchickým“*.

813 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou.

814 Pôvodne bolo *„moderního státu“*.

odvolali zákon a nařízení, nýbrž může i věřící samé přímo vybídnout, jak se mají chovat vzhledem k zákonu neb[o] nařízení civilního úřadu.

V krajním případě je dnes myslitelné, aby diplomatický zástupce papežův vystupoval jako poradce církevních orgánů ve věcech věroučných a kultových, nesmí však zasahovat do výkonu církevních funkcí, které se mohou řídit jen zákony státními.

Naproti Pasquazimu[815] tomu budiž konstatováno:

Všechny záležitosti, které upravuje nebo kterých se dotýká státní zákon, jsou vnitřními záležitostmi státu, do nichž podle mezinárodního práva nesmí zasahovat žádný diplomatický zástupce.

To platí tedy také o státních zákonech, které normují jakékoli otázky života církevního na státním území.

Duchovní svazek mezi československými věřícími a papežem není československými zákony ani popřen, ani zakázán, ale ani českoslovenští biskupové, ani věřící nejsou podrobeni jurisdikci papežově, nýbrž toliko jurisdikci státních úřadů a soudů.

Již rakouský zákon o zevních záležitostech církve katolické z r.[oku] 1874 vycházel z myšlenky, že církví katolickou ve smyslu právním sluší rozumět souhrn katolíků, žijících na státním území (blíže o tom v mém spisu „Poměr mezi státem a církví“, 4. vydání z r.[oku] 1931).

A československými zákony nebylo rozdělení jurisdikce mezi stát a papežskou kurii nikdy zavedeno, ani uznáno.

Katolická církev není organizována podle mezinárodního práva, a proto ani poměr mezi papežem a internunciem, jakož i mezi papežem a biskupy není povahy mezinárodní, nýbrž má povahu ryze vnitrocírkevní – kanonickou.

Jako jeden z významných činitelů ve světové politice mohl by papež mít diplomatické zastoupení i ve státě, kde není vůbec katolíků a kde tedy kanonická „práva“ nunciů a internunciů vůči[816] některé části občanstva nepřicházejí vůbec v úvahu.

Z řečeného vyplývá, že přímý styk internuncia s československými biskupy nemá a nemůže mít úředního charakteru ani ve smyslu práva československého, ani ve smyslu práva mezinárodního. Internuncius je v Československu pouhým politickým zástupcem, jenž smí jednat úředně jen s vládou a prostřednictvím vlády.

V Československé republice nemá proto internuncius práva přinášet biskupům papežská nařízení, která jsou v rozporu se zákonem, a nemá práva vybízet věřící, „jak se mají chovat vzhledem k zákonu nebo nařízení civilního úřadu“. Činí-li tak, porušuje mezinárodní právo, protože zasahuje do vnitřních záležitostí státních, a zároveň se dopouští ve smyslu zákonů československých zločinu, pro nějž nemůže býti ovšem postaven před československý soud následkem exteritoriality. Zločinu dopouští se také československý církevní funkcionář, jenž na pokyn papežova zástupce vybízí své podřízené, aby jednali proti zákonům.

815 Podčiarknuté slovo je do pôvodiny dopísané ceruzkou.

816 Pôvodne bolo *„naproti“*.

<Pokud jde o konkrétní situaci, způsobenou podáním žaloby proti desíti církevním funkcionářům, formuluji svůj posudek takto:

Žaloba dělí delikty, jichž se dopustili uvedení funkcionáři, na dvě kategorie:

1) delikty, spadající pod pojem zločinu velezrady,
2) delikty, spadající pod pojem špionáže – obojí ve smyslu zákonů československých.>[817]

Uzná-li soud, že spáchání těchto zločinů bylo soudním řízením prokázáno, máme tu co činit s těžkými zločiny i proti právu mezinárodnímu.

Víme všichni, že nepřátelé Československé republiky usilují o její rozvrat, že podněcují i podporují vlastizrádné akce a organizují špionáž. S nimi pracuje za stejným cílem Vatikán. Při špionáži má Vatikán naproti státům velikou výhodu, a to v instituci kanonické poslušnosti podřízených církevních orgánů vůči[818] orgánům vyšším.

Vatikánská špionáž předstihuje svými výsledky všechny špionážní systémy státní, právě z uvedeného důvodu.

Stát, který neuznává kanonické právo[819], neuznává následkem toho ani kanonickou poslušnost[820], a to zásadně.

Kanonická poslušnost je v církvi katolické odstupňována podle různých druhů církevních ústavů a řeholí. Netýká se, jak by se mohlo zdát, jen duchovní stránky poměru mezi nadřízenými a podřízenými církevními funkcionáři, nýbrž většinou čistě zevního jednání podřízených funkcionářů, jimž se nařizuje tam a tam jít, to a ono udělat, to a ono[821] nečinit.

Proto není a nemůže být žádné kanonické podřízenosti, ani poslušnosti československých biskupů a ostatních československých církevních funkcionářů vůči[822] cizí mocnosti, jako je Vatikán. Zůstává tu jen pouto ryze duchovní, čili náboženské, v nejužším slova smyslu.

Existence řádů s požadavkem naprosté, bezvýjimečné poslušnosti je v křiklavém rozporu s platným právním řádem v Československé republice.

Pokud jde o vzájemný poměr vyšších a nižších církevních funkcionářů na státním území československém, je tu obdobný poměr nadřízenosti a podřízenosti jako u světských úřadů.

Církevní funkcionář československý, jenž dává přednost kanonické poslušnosti naproti kterémukoli cizinci v rozporu se státními zákony, stává se zrádcem.

Kanonická poslušnost sloužila původně jen myšlence jednoty víry a vzorné církevní disciplíny, dnes koná také výborné služby mezinárodní špionáži a umožňuje mezinárodní akce zločinecké.

817 Zátvorky sú dopísané do pôvodného textu ručne ceruzkou.

818 Pôvodne bolo *„naproti“*.

819 Pôvodne bolo *„kanonického práva“*.

820 Pôvodne bolo *„kanonické poslušnosti“*.

821 Pôvodne bolo *„toho a onoho“*.

822 Pôvodne bolo *„naproti“*.

Podle práva mezinárodního je každý stát oprávněn bránit svou existenci a bezpečnost všemi dovolenými prostředky. Domácí rozvratníci musí počítat s nemilosrdnou přísností soudů, uplatňujících příslušné trestní zákony.

Jestliže soud vezme za zjištěné z výsledků průvodního řízení, že kterýkoli diplomatický zástupce Vatikánu v ČSR zasahoval jakýmkoli způsobem do vnitřních záležitostí tohoto státu, pak tím hrubě porušil mezinárodní právo, zákony Československé republiky a zneužil svého postavení diplomatického zástupce.

V Praze dne 2. dubna 1950.

Antonín Hobza[823]

PROF. JUDr. ANT. HOBZA
PRAHA XIX. NÁM. G. JANINA 3[824]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 5 strán, 5 listov, podpísaný, A4.

823 Vlastnoručný podpis modrým perom.

824 Odtlačok podlhovastej pečiatky tmavomodrej farby.

12.2
Posudok znalcov z oblasti vojenského a politického spravodajstva

12.2.1
Nedatované [1950, koniec marca, Praha]. Posudok znalcov z oblasti vojenského a politického spravodajstva v trestnej veci proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom.[825]

Č.[íslo] j.[ednací] 20 238/S-50/50.

Státnímu soudu
v Praze.

Posudek znalců z oboru vojenského a politického zpravodajství v trestní věci proti Augustinu Machalkovi a spol.[ečníkům]

K č.[íslu] j.[ednacímu] Or I/VII – 31/50[826]

825 Korekcie dokumentu boli robené ceruzkou a dvoma rozdielnymi atramentovými perami, ktorými sa podpísali autori posudku. Zachovali sa aj dve obálky, v ktorých bol posudok uložený. Na jednej je atramentovým perom napísané, že dokument patrí k spisu s jednacím číslom, teda *„K čj. Or I/VII 31/50.“*. V pravom hornom rohu obálky je nápis *„Tajné!“* a pod ním text *„Posudek znalců z oboru vojenského a politického zpravodajství“*. Na zadnej strane obálky v strede je odtlačok okrúhlej úradnej pečiatky modrej farby Štátneho súdu v Prahe so štátnym znakom Československa. Znalecký posudok bol v tejto obálke vložený do úradnej obálky Štátneho súdu v Prahe XIV., na ktorej je na prednej strane odtlačok pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe, do ktorého bolo číslo spisu 31/50/28 z podacieho denníka dopísané rukou. Pod tým je odtlačok nápisovej pečiatky *„TAJNÉ!“* V ľavom v dolnom rohu je vytlačený text *„VĚC SLUŽEBNÍ. Poštovné paušalováno“*. Ďalej je na obálke písacím strojom napísaný podškrtnutý text *„Znalecký posudek znalců zpravodajců“*. V pravej časti obálky je rukou písaný text *„Seznam To 49/50“*, pod tým *„Záznam. Otevřeno a opět zapečetěno v souvislosti s revisí 10. 11.* [19]*65“* a podpis *„Dr. Hašek“*, a nakoniec *„Záznam Otevřeno a opět zalepeno 7. 2.* [19]*66“* a podpis *„Dr. Klapal“*. Na prednej strane obálky sú aj dva odtlačky okrúhlej úradnej pečiatky Generálnej prokuratúry červenej farby so štátnym znakom Československa, na ktorých je podpis Klapala. Tieto pečiatky sú sčasti na obálke a sčasti na lepiacej páske, ktorou bola obálka opätovne zalepená pri otvorení dňa 7. februára 1966. Podobne je obálka zalepená aj v hornej časti, kde síce nie sú úradné pečiatky, ale je tam v dvoch rohoch podpis Josefa Haška, ktorý obálku s posudkom otvoril, takisto v rámci revízie procesu, o ktorú žiadal Ján Ivan Mastiliak a František Šilhan. Na zadnej strane obálky sú tri úradné pečiatky. V prostriedku je odtlačok okrúhlej úradnej pečiatky modrej farby Štátneho súdu v Prahe so štátnym znakom Československa v strede. V dolnej časti obálky sú v rohoch, sčasti na obálke, sčasti na lepiacej páske, ktorou je obálka prelepená, dve okrúhle úradné pečiatky červenej farby Generálnej prokuratúry so štátnym znakom Československa uprostred a s vlastnoručným podpisom Klapala. V hornej časti obálky, sčasti na obálke, sčasti na lepiacej páske, je dvakrát podpísaný Josef Hašek.

826 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný modrým atramentovým perom.

Ze stanoviska obranného zpravodajství nutno se předem zmíniti:

1) O podstatě a cílech světové reakce a světového imperialismu,

2) o způsobu a prostředcích, kterými se světová reakce a imperialismus snaží zvrátiti vývoj k socialismu a udržení světového míru,

3) o způsobech a prostředcích církevní hierarchie v boji o udržení si svého mocenského postavení,

4) o vlastní činnosti obžalovaných.

AD 1)

Již po I. světové válce snažili se západní imperialisté ovládnout své mocenské pozice ve střední a východní Evropě.

Když po Velké říjnové socialistické revoluci jejich intervenční válka skončila pro ně neúspěchem a revoluce tak vyvolala v širokých masách pracujících střední a východní Evropy velký ohlas, snažili se imperialisté pronikání socialismu do střední Evropy za každých okolností zabránit; proto narychlo ve střední Evropě vytvořili soustavu malých států, které si hospodářsky a politicky plně podmanili za tím účelem, aby tyto státy sloužily jako hráz – t.[ak]zv.[aný] sanitní kordon – mezi socializujícím se SSSR a zeměmi západní Evropy.

V těchto státech pak nastolili buržoazně kapitalistické režimy, které v zájmu těchto imperialistů oddaně sloužily jejich vykořisťovatelským cílům.

Avšak ohlas Velké říjnové socialistické revoluce nedal se ani touto hrází zadržeti a byli jsme svědky, kde údobí po I. světové válce až po Mnichov, údobí to hospodářských krizí, nezaměstnanosti, bídy a strádání pracujících celého světa, utužovalo a (kovalo)[827], kalilo masy pracujících v boji proti kapitalistickému vykořisťování člověka člověkem.

Když pak Mnichovem byla těmito imperialisty rozpoutána II. světová válka, která měla v prvé řadě úkol zničiti SSSR a tím ovládnouti opět světové pozice, národy porobených, okupovaných a válkou zničených zemí v hrozných utrpeních jasně prohlédly, že nastává nová epocha dějin lidstva. Když pak chrabrá a nepřemožitelná RA spolu se všemi národy SSSR ve své vlastenecké válce po slavné stalingradské bitvě hnala úprkem hitlerovské zločinecké hordy ze zpustošených zemí a osvobodila porobené národy střední Evropy, převzaly pracující masy těchto národů řízení svých států do vlastních rukou, vyhnaly zrádce, kolaboranty a vykořisťovatele a za pomoci tohoto socialistického státu nastoupily cestu budování socialismu v lidově demokratickém státním zřízení.

V důsledku toho dělí se svět na 2 tábory a to:

1) tábor míru a pokroku – tábor socialistický,

2) tábor podněcovatelů nové války – tábor imperialistů.

Jest v dobré paměti, že imperialisté ještě v době II. svět.[ové] války spojenecké smlouvy se Sovětským svazem nedodržovali s úmyslem[828], aby SSSR vyšel z této války značně oslaben nebo poražen.

827 Podčiarknuté slovo je do pôvodiny dopísané ceruzkou.

828 Pôvodne bolo *„v úmyslu“*.

Proto když SSSR vyšel z této války značně posílen a pokrokové síly značně vzrostly, nastoupili západní imperialisté otevřený boj proti tomuto prvnímu soc.[ialistickému] státu světa a zemím lidově demokratickým a to všemi prostředky a způsoby, které se jim naskytly.

AD 2)

Jako jeden prostředek byla hrozba novou válkou a atomovou zbraní, jako další prostředek pak t.[ak]zv.[anou] „studenou válkou". Proto pod rouškou hospodářské pomoci zpustošené Evropě podmanili část evropské pevniny v rámci Marshallova plánu, Atlantických paktů a pod.[obně] a vytvořili tak soustavu států, které jak hospodářsky, tak i politicky snaží se plně ovládnouti pro své imperialistické cíle za účelem získání světového panství pro vedoucí imperialistickou velmoc USA a zajištění a rozšíření třídního panství finanční a průmyslové oligarchie v kapitalistickém zřízení států.

Proto snaží se tato banda válečných štváčů rozvrátiti a zbaviti nezávislosti státy lidově demokratické a SSSR, jejichž mírová politika a úspěšná výstavba socialismu jest příkladem pro vykořisťované třídy kapitalistických států a jejich síla jest oporou koloniálních národů v jejich osvobozeneckých bojích.

Za tím účelem organizují tito zločinci na území Evropy své špionážní sítě, aby tak snadněji získáním zpráv z lidově demokratických zemí mohli tyto státy hospodářsky poškozovat.

K tomuto cíli užívají všech dostupných metod a prostředků. Jest to zejména úzká spolupráce agentur těchto států s těmi, kteří pro své sobecké třídní zájmy zrazují svůj národ jak ve své vlasti, tak i za hranicemi oslabováním obranné schopnosti ohrožených států vyzvědačstvím (neboť i přímo útočnou válku zahrnují do svých plánů), podporou všech rozvratných akcí uvnitř těchto států a v neposlední řadě oslabováním jejich hospodářské síly.

Nezřídka pověřují řídící funkcí v takových akcích své zastupitelské úřady a porušují tak základní pravidla mezinárodního práva.

AD 3)

V neposlední řadě tohoto boje imperialistů západních velmocí stojí územně sice malý stát – Vatikán –, který v dosavadních mocenských pozicích, zejména po stránce ideové, ovládá dosud velké masy lidstva a prostřednictvím církve a církevní hierarchie, řízené tímto Vatikánem, snaží se jednak rozrušovati pokojnou výstavbu socialismu v zemích lidově demokratických, jednak vyzvídáním okolností ze života politického a hospodářského zvrátiti vývoj k socialismu a zbaviti tyto státy jejich nezávislosti.

Z procesů před státními soudy lidově demokratických zemí, zejména v Maďarsku s primasem Mindszentym, jasně dokazují, že koordinovaná špionáž a různé akce proti zemím lidových demokracií a SSSR jsou spojené nádoby mezi Vatikánem a politikou USA.

Další celé stohy dokladů a chvalozpěvné ódy o Marshallově plánu západních zemí opět dokazují, jak Vatikán ochotně přisluhuje monopolistům z Wall Streetu.

Ještě jasnější důkaz jest vývoj v Itálii, kde američtí monopolisté zmocňovali se po válce jedné továrny za druhou a před demokratickými volbami v r.[oce] 1948 báli se vítězství demokratické fronty, která by ohrozila jejich mocenské pozice. Proto k odstranění tohoto

nebezpečí dovezlo válečné loďstvo novou výzbroj pro Scelbovu[829] policii, kterou v poslední době již několikráte použili proti utlačovaným a vykořisťovaným pracujícím v Itálii.

Vatikán jako takový lze z hlediska ~~obranného~~[830] zpravodajství hodnotiti jako stát, který má nejlépe vybudovanou síť na celém světě, starou již ~~asi 2000 let~~ několik století[831], se svojí ~~starou~~ vlastní[832] tradicí. Tato síť jest rozprostřena i do nejzapadlejších dědin a jest obsluhována (~~po~~ stránce zpravodajské)[833] lidmi vysoce školenými a všem úkolům naprosto oddanými a poslušnými.

Ke kontrole této (zpravodajské)[834] činnosti pak Vatikán vysílá do jednotlivých států své zástupce ve formě legálních nunciatur, kteří řídí a kontrolují tuto zpravodajskou činnost a prostřednictvím těchto pak zasílají pokyny k další špionážní činnosti.

Zpravodajská služba Vatikánu:

Zpravodajská služba Vatikánu jest v úzkém vztahu[835] k cizím zpravodajským službám a poměrně nejtěsnějšího spojení jest dosaženo se[836] zprav.[odajskou] službou americkou. R.[oku] 1946 byla provedena reorganizace zprav.[odajské] služby Vatikánu a při této reorganizaci došlo ke zvláštní dohodě[837] s americkou zprav.[odajskou] službou. Výsledkem této dohody bylo těsné napojení na zpravodajské agentury západních imperialistů se zvláštním zaměřením na zprav. [odajskou] službu USA. Při této dohodě byl též uzavřen pakt o zpravodajském paušále zprav.[odajské] služby USA pro provádění vojenského a politického zpravodajství špionážní službou Vatikánu.[838]

Hlavní vatikánské špionážní ústředny jest Msgr. ~~Giovani Batisto Montini~~[839], vedoucí kongregace pro mimořádné záležitosti. Osoba Montiniho jest známa již z doby Druhé světové války,

829 Mario Scelba (1901 – 1991), taliansky politik, ktorý od 2. februára 1947 do 7. júla 1953 zastával post ministra vnútra v talianskej vláde a previedol reorganizáciu talianskej polície. Komunisti mu vyčítali neprimerane tvrdé zásahy polície proti demonštrujúcim roľníkom z juhu a robotníkom zo severu, ich zatýkanie a mučenie počas vyšetrovania a väznenia.

830 Slovo je prešKrtnuté ceruzkou.

831 Text je prešKrtnutý ceruzkou a podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný tou istou ceruzkou.

832 Slovo je prešKrtnuté modrým atramentovým perom a podčiarknuté slovo je do pôvodiny dopísané tým istým perom. Typ písma je iný ako korekcie ceruzkou.

833 Slovo je prešKrtnuté ceruzkou a aj zátvorky boli dopísané ceruzkou.

834 Podčiarknuté slovo a zátvorky boli dopísané ceruzkou.

835 V pôvodnom texte bolo *„vztahům“*, ale slovo bolo prepísané písacím strojom na *„vztahu“*.

836 Podčiarknuté slovo je do pôvodiny dopísané modrým atramentovým perom.

837 Podčiarknuté slovo je do pôvodiny dopísané modrým atramentovým perom.

838 Pôvodný text bol: *„[…] uzavřen zpravodajský paušál USA-zprav.[odajské] služby pro provádění vojenské a politické zpravodajské špionážní služby Vatikánu“*. Text je ceruzkou pozmenený na: *„[…] uzavřen pakt o zpravodajském paušále zprav.*[odajské] *služby USA pro provádění vojenského a politického zpravodajství špionážní službou Vatikánu“*.

839 Text je prešKrtnutý ceruzkou. Giovanni Battista Montini (1897 – 1978), kňazom sa stal 29. mája 1920, od roku 1922 pôsobil na štátnom sekretariáte, v novembri 1954 bol menovaný za milánskeho arcibiskupa a 8. decembra 1958 bol vymenovaný za kardinála. Za pápeža bol zvolený 21. júna

kdy úzce spolupracoval s fašisty a nacisty a udržoval pravidelné spojení s německou zpravodajskou službou, SD. Msgr. Montinimu podléhá též výzvědná síť ostatních 12 kongregací.

Jednotlivé kongregace zabývají se tímto zpravodajstvím:

Kongregace pro mimořádné záležitosti zabývá se vysloveně politickým zpravodajstvím.

Kongregace pro orientální církve, v jejímž čele stojí sám papež, buduje svoje zpravodajství se zvláštním zřetelem na SSSR a země s východním ritem.

Kongregace posvátného úřadu vykonává funkci jakési církevní policie a její záležitosti jsou vedeny na nejpřísnější tajné základně.

Úkolem kongregace koncilia jest pronikání[840] agentur Vatikánu do politických nekatolických stran a podávat z těchto zprávy všeho druhu.

Pokud jde o zprav.[odajskou] činnost ostatních koncilií, není tato již tak důležitá, ale zkušenosti potvrzují, že tyto[841] pracují rovněž zpravodajsky.

V každé kongregaci jsou zřízeny zvláštní sekce pro jednotlivé země.

Čsl. sekcí vede Dr. Bezdíček[842], vicerektor Nepomucena.

Vatikánská špionážní služba zabývá se těmito hlavními úkoly:

1) Bojem proti komunismu,
2) Vysíláním a pronikáním agentů do zemí se zřízením lid.[ově] dem.[okratickým],
3) Sbírá veškeré zprávy a informace o činnosti levicových stran,
4) Získáním veškerých poznatků o SSSR,
5) Řídí veškerou propagandu proti zemím lid.[ově] dem.[okratické] soustavy.

K splnění všech těchto úkolů zpravodajské činnosti jsou v koleji a různých institucích Vatikánu pečlivě vybíráni nejschopnější studenti a z těchto jsou školeni na zpravodajské odborníky. Centrum vatikánské špionážní služby za tímto účelem otevřelo vysokou školu vyzvědačskou při Centro d'Informatione pro Deo.

Agenti vyzvědači, kteří[843] jsou vysíláni do slovanských zemí, jsou ještě zvláště školeni v Pontificio Istituto Orientale v Římě a v Collegiu Russicum.

Při všech těchto vyzvědačských školeních dostávají agenti instruktáž, jak využít všech možností pro získání zpráv od různých katolických organizací, duchovních a řádů. V dalším pak instruktáž instruuje, jakým způsobem má být vybudováno spojení k americké, anglické nebo francouzské ~~službě~~[844] síti. Všem agentům jest dále uloženo, aby veškeré zprávy,

1963 a prijal meno Pavol VI. Za jeho pontifikátu prebiehala časť II. vatikánskeho koncilu. Do dejín sa zapísal svojimi pastoračnými cestami do zahraničia, veľmi optimistickým postojom k ekumenizmu, ale aj snahou o dialóg s krajinami takzvaného východného bloku. Zomrel 6. augusta 1978.

840 V pôvodnom texte je slovo *„promítání“*, ktoré bolo modrým atramentovým perom opravené na *„proníkání“*, ale správne má byť *„pronikání“*.

841 Slovo *„tito“* bolo ceruzkou prerobené na *„tyto“*.

842 Josef Bezdíček (1902 – 1972), narodil sa 28. októbra 1902 v Chocni, za kňaza bol vysvätený 12. marca 1927 v Ríme, kde pôsobil ako vicerektor Pápežského kolégia Nepomucenum.

843 Podčiarknuté slovo je do pôvodiny dopísané perom.

844 Slovo je prešKrtnuté písacím strojom.

které se dají použít proti komunismu, byly ihned předány zpravodajským agenturám západních imperialistů. Při získání zvlášť důležitých zpráv nutno použít cestu přes nunciatury do Vatikánu. Zde nutno zvlášť zdůrazniti, že špionážní služba nunciatur jest velmi významná a předávání zpráv pro Vatikán děje se zvláštním šifrovým způsobem.

Provedenou organizací a způsobem získávání zpráv možno se vší určitostí potvrdit, že vatikánské špionážní centrum jest jedno z nejlepších. Okruhy zpravodajských sítí ~~způsobují~~ zaručují[845], že zprávy jsou dodávány rychle a bezpečně a že tyto zprávy jsou prověřeny. Jakousi zvláštnost v získávání zpráv možno označiti ty zprávy a informace, které denně přicházejí do Vatikánu ze všech koutů světa od misionářů i od jednotlivých církevních hodnostářů. Tito při audiencích musí podrobně zodpovědět různé otázky, týkající se politické situace, nálady věřících, různých politických stran, hospodářských věcí a všeho, co jednak zajímá Vatikán a jednak zpravodajské ústředny západních imperialistů. Tedy tímto způsobem se různé zprávy a informace od jednotlivých farářů, děkanů a biskupů dostávají do Říma.

Informace tohoto druhu donáší tímto způsobem naše církevní hierarchie do Říma podnes. Řím je jim bližší než vlastní národ a vlast, i když všichni velmi dobře vědí, že tyto zprávy se dostanou okamžitě do rukou našich nepřátel.

Když po osvobození Československé republiky RA v r.[oce] 1945 revoluční dělnická třída, jako rozhodující činitel, vedený KSČ, v Květnovém povstání převzala moc do svých rukou, nastal rozhodující obrat v historickém vývoji českého a slovenského národa.

Vysoká církevní hierarchie se projevila jako dávný a věrný pomocník zprofanované české a slovenské buržoazie a přispěchala po osvobození svojí pomocí zachraňovati vykořisťovatele českého a slovenského národa a pomáhati v brzdění socialistického vývoje. Oporou v této činnosti čsl. katolické hierarchie byla a jest tendenční vatikánská politika, která ze světového hlediska jest řízena monopolisty Wall Streetu.

Tato zneužívá svého postavení a historických tradic církevního aparátu u nábožensky založeného občanstva. Proto také někteří členové pražské nunciatury zneužili svého postavení, propůjčeného jim podle mezinárodního práva a působili svým vlivem na katolický episkopát, biskupské ordinariáty, Katolické církve, aby se výhradně podřídily koncepci vatikánské politiky. V operativním plánu nepřátelské a rozvratné činnosti proti ČSR bylo přiřčeno rozhodující místo řádovému kléru, kterému byly udělovány konkrétní úkoly, jak škoditi výstavbě socialismu v ČSR. Aby papežská stolice měla záruku, že řeholní kněžstvo bude důsledně plniti své úkoly, pověřila řízením této činnosti 3 její instituce a to t.[ak]zv.[ané] generály jednotlivých řádů, jejichž sídla jsou v Římě, dále čsl. episkopát a některé členy pražské nunciatury.

Když po únoru 1948 nepřátelská činnost řádového kněžstva počala vytvářeti podmínky pro násilný zvrat v ČSR, marně čsl. vláda se snažila uskutečniti dohodu o poměru církve a státu, vyhovující rozvoji církve a stávajícímu lidově demokratickému zřízení. Teprve Katolická akce ukázala, že masa věřících katolíků pochopila dobré úsilí státu, avšak řádové

845 Slovo je prešKrtnuté modrým atramentovým perom a podčiarknuté slovo je dopísané tým istým modrým perom.

kněžstvo svým zarputilým postojem dohodu odmítlo a postavilo se jako celek na stanovisko nepřátelské politiky Vatikánu.

Byli to zejména nejvyšší představitelé řádového kněžstva, kteří svým vlivem zapůsobili tak, že celé řády se otevřeně postavili proti lidově demokratickému zřízení v ČSR. Svoji činnost prováděli několika způsoby, jednak zneužíváním kazatelen, exercicií (duchovních cvičení), misií, poutí a jiných náboženských úkonů. Dále šířili nepravdivou šeptanou propagandu pomocí štvavých protistátních letáků. Organizovali pobuřování obyvatelstva soustavným čtením pastýřských listů a biskupských oběžníků. Snažili se o morální rozvrat mládeže tím, že tuto[846] nabádali, aby nevstupovala do SČM a tělovýchovné organizace Sokola. Brojili proti zákonu o pozemkové reformě ve snaze udržeti aspoň část hmotného bohatství, zatajovali a ukrývali valuty a drahé předměty v milionových hodnotách. Vyzvídali a předávali nepřátelské cizí moci zprávy politického, hospodářského a vojenského rázu z ČSR. Konečně ke konci neštítili se ke svým záměrům zneužíti náboženského cítění pracujícího lidu k loutkovému „zázraku" v Čihošti. Své záměry hodlali provésti příp.[adně] i ozbrojeným povstáním, k čemuž shromažďovali zbraně. V neposlední řadě pak svým působením na katolickou mládež docílili tvoření se ilegálních teroristických skupin, které terorizovaly pomocí třaskavin a výhružných dopisů pokojné obyvatelstvo, kteréžto akce vyvrcholily vraždou.

Jako další způsob boje používá Vatikán zrádné české uprchlíky z řad kněžstva a reakčních osob, tyto cvičí v teroristických kursech a po vyškolení odesílá tyto jako agenty na zdejší území, aby zde organizovali teroristické skupiny, prováděli teror, sabotáže a diverze. Posledně souzený případ v Hodoníně jest toho ~~vlastním~~ jasným[847] důkazem.

AD 4)

V souzeném případě zvolil Vatikán za sídlo své vyzvědačské práce kláštery a papežskou nunciaturu v Praze a členy[848] této nunciatury, Msgr. Rittera, Forniho, Verolina[849] a taj. [emníka][850] De Livu[851].

Plán práce na našem území byl přesně vymezen na jednotlivé úseky a těmto úsekům byly přiděleny jednotlivé úkoly jako rozvratná činnost, příprava ozbrojeného povstání, narušování mravní výchovy naší mládeže, sabotování socialistické výstavby, a všem byly uloženy úkoly vyzvědačské.

Pražskou nunciaturu pak možno označiti jednak jako agenta – schránku nebo agenta – rezidenta. Rovněž tak Katolická informační služba v Paříži (Centre d'Informations Catholiques) jest rovněž zpravodajskou schránkou Vatikánu.

846 Pôvodne bolo *„tyto"*.

847 Slovo je preškrtnuté modrým atramentovým perom a podčiarknuté slovo je do pôvodiny dopísané tým istým perom.

848 V pôvodine je *„členové"*.

849 V pôvodnom texte je *„Veroliniho"*. Správne *„Verolina"*.

850 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný modrým atramentovým perom.

851 V pôvodnom texte je *„De Liveho"*. Správne *„De Livu"*.

K osobám pražské nunciatury nutno zmíniti se o osobě internuncia Msgr. Januariuse Verolina. Jmenovaný jako řídící orgán Vatikánu měl za úkol zorganizovati zpravodajskou síť v zemích lid.[ově] dem.[okratických] a to zejména v Maďarsku, Polsku a Československu, připravovat demonstrace, rozpoutávat třenice, způsobit chaos, a tak zabránit výstavbě socialismu v těchto zemích.

Také se mu skutečně podařilo v těchto zemích tuto zpravodajskou síť zorganizovati a také některé demonstrace, ke kterým mělo dojíti, připravil, avšak v důsledku ostražitosti pracujícího lidu byl velmi rychle odhalen a na zákrok příslušných vlád těchto zemí ze svého místa odvolán.

Podle jeho činnosti, zejména podle výsledků této činnosti, možno tvrditi, že šlo o agenta zprav.[odajské] služby Vatikánu vysokých kvalit, vyslaného do zemí lid.[ově] dem.[okratických] s přesně určeným úkolem, který také zčásti splnil.

Bude-li soudem vzato za prokázané.[852] Pokud pak jde o zprávy, jež jednotliví obžalovaní předávali, a to zprávy jednak o náladě obyvatelstva, politické situaci, jakož i různé zprávy z hospodářského sektoru, nutno tyto zprávy označiti za státní tajemství, neboť všechny zprávy tohoto druhu jsou velkým přínosem pro ev.[entuálního] útočníka v případě války.

Rovněž tak i zprávy z různých úředních jednání ve výborech, komisích, nebo různé zprávy úředního jednání v klubech poslaneckých, týkajících se projednávaných osnov zákonů, pokud tyto zprávy nebyly uveřejněny, nutno jest považovati rovněž za státní tajemství.

Závěrem nutno poukázati na to, že plán Vatikánu směřuje k tomu, učiniti z církve baštu, o níž by se rozbilo socialistické budování. K tomuto cíli jsou vybrány prostředky jako špionáž, sabotáž a teror. Provedení těchto úkolů a opatření prostředků musí USA zásobovati penězi, církev lidmi a papež morální podporou.

Pastýřské listy, biskupské oběžníky, protistátní letáky, procesí, misie, exercicie a jiné bohoslužebné úkony byly prostředkem a cílem k rozvrácení lid.[ově] dem.[okratického] zřízení, hospodářské a politické soustavy republiky zaručené ústavou a maření dohody mezi církví a státem.[853]

Štěpán Pecka[854] Jaroslav Matoušek[855]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 9 strán, 9 listov + 2 obálky, podpísaný, A4.

852 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou na ľavý okraj dokumentu.

853 Celý odstavec *„Pastýřské listy“* až po *„církvi a státem“* je šípkou ceruzkou prenesený pred odstavec *„Závěrem nutno“*.

854 Vlastnoručný podpis. Štěpán Pecka, pracovník MNO v hodnosti major, bol na proces s desiatimi rehoľníkmi pozvaný ako znalec z odboru vojenského spravodajstva. Za vypracovanie znaleckého posudku mu bola Štátnym súdom priznaná odmena 1500 korún. NA, f. StS, Or I/VII 31/50. Jeho osobný spis sa v Archíve bezpečnostných zložiek nezachoval, pretože bol skartovaný.

855 Vlastnoručný podpis. Jaroslav Matoušek, príslušník Štátnej bezpečnosti v hodnosti poručík, bol na proces proti desiatim rehoľníkom pozvaný ako súdny znalec z odboru bezpečnosti. Za vypracovanie znaleckého posudku mu bola Štátnym súdom priznaná odmena 1500 korún. NA, f. StS, Or I/VII 31/50.

13
Záverečné reči počas procesu

Keď sa skončilo dokazovanie počas hlavného pojednávania, predseda senátu mal pred zakončením pojednávania povinnosť vyzvať najprv prokurátora, a potom obhajcu a obvineného, aby predniesli záverečnú reč. Prokurátor hodnotil výsledky hlavného pojednávania, sústreďoval sa na pripomenutie nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť, zároveň však poukazoval aj na možnosť nápravy obvineného. Obhajca mal zasa za úlohu poukázať na nevinu obžalovaného alebo, ak jeho vina bola evidentná a priznával sa k nej, na poľahčujúce okolnosti, ktoré by zmiernili trest.

Na porade na ministerstve spravodlivosti dňa 25. marca 1950 došlo k dohode, že vedením obžaloby budú poverení Karel Čížek, Josef Urválek, Ludmila Biedermannová (Brožová), Karel Střída a Jaroslav Růžička. Po porade sa mali medzi sebou dohodnúť, spolu s predsedom senátu Jaroslavom Novákom, o rozdelení materiálu pre proces, štúdium a prípravu procesu. Materiál mali roztriediť z hľadiska jeho použitia, aby pôsobil organicky ako jeden celok a súvisel aj s jednotlivými výsluchmi obžalovaných a svedkov, a tak viedol ku gradácii procesu. Všetko toto malo byť hotové najneskôr v predvečer začiatku monsterprocesu, teda do štvrtka 30. marca 1950. Záverečné reči, v ktorých mala byť zdôraznená spolupráca Vatikánu s kapitalistickými krajinami, mali predniesť iba traja prokurátori: Čížek, Urválek a Biedermannová (Brožová). Prvý mal spracovať pripravený materiál predovšetkým z hľadiska vatikánskej politiky, druhý sa mal zasa zamerať na predstavenie reakčnej a protištátnej činnosti kláštorov a reholí, zároveň mal poukázať aj na konkrétnu trestnú činnosť jednotlivých súdených rehoľníkov. Ľudová prokurátorka Biedermannová (Brožová), keďže nemala seriózne právnické vzdelanie, obmedzila sa iba na politickú reč a moralizovanie, síce s úbohou argumentáciou, ale zato plnú demagogických fráz. Schémy záverečných rečí mali odovzdať do stredy 29. marca, aby k nim ešte mohli byť pripomienky a mohli sa opraviť.[856]

Podobne ako znalecké posudky, aj záverečné reči troch prokurátorov sa prerábali. Predložené boli v súlade s plánom, teda 29. marca 1950, čo sa dozvedáme z hlásenia ministrovi Alexejovi Čepičkovi.[857] Kto konkrétne do nich zasahoval, žiaľ, nevieme, ale bezpochyby prešli cenzúrou. Čížek svoj príhovor viackrát prerábal aj s pomocou ďalších osôb, dokončil ho až na poslednú chvíľu.[858]

Po záverečných rečiach prokurátorov postupne hovorili piati obhajcovia v poradí Karel Kratochvíl, Jindřich Konrád, Josef Civín, Ludmila Turečková a Jiří Vízek. Počas dvoch hodín sa snažili poukázať na to, že aj keď ich klienti páchali protištátne trestné činy, veľký podiel na tom má ich rehoľná formácia, ktorú začali už v stredoškolskom veku. Snažili sa tiež zdôrazniť ochotu obžalovaných priznať sa k vine, čo malo byť poľahčujúcou okolnosťou.

856 Pozri dokumenty 1.1, 1.2. a 1.5.

857 Pozri dokument 8.2.11.

858 MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 205.

V archívnych dokumentoch sa, žiaľ, nezachovali informácie o tom, či aj obhajcovia predkladali svoje reči na schválenie, zdá sa však, že tak nerobili. Isté je, že výber advokátov ex offo nebol náhodný. Štátny prokurátor Čížek potom predniesol repliku na obhajobu. V súlade s trestným poriadkom dostali posledné slovo obžalovaní rehoľníci, a nakoniec aj obhajca Kratochvíl.

V reči prokurátora Urválka, najmä v časti, kde sa odvoláva na rôzne súdne spisy a spomína veľký rad mien rehoľníkov, je zápis vedený veľmi zle. Mohlo to byť pravdepodobne zapríčinené skutočnosťou, že stenograf pri zapisovaní nestačil registrovať mená a miesta kláštorov, čo sa prejavilo v zápise. Časť chýb môže byť spôsobená stenografickým zápisom, keď nie príliš zručná pisárka robila chyby počas zapisovania.

13. 1

1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo štátneho prokurátora Karla Čížka vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.[859]

Slavný státní soude!

Zdálo by se, že to, co se zde od pátku odehrávalo a odehrálo, je každému jasné. Poněvadž jsme ~~zde~~[860] právě ráno viděli, že je zde snaha posuzovati jako ojedinělé skutkové podstaty, kterých se dopouštěli jednotlivci, je nutno zarámovati celou činnost, která ve své hloubce a morální odpornosti se zde před námi rozvinula, do prostředí, v kterém žijeme. Jsou to skutečně události, měnící tvářnost lidské společnosti, jsou to doby, kdy vystupuje každý sám o sobě, je to historický mezník v té které části světa, kterého bude vzpomínáno po staletí.

Velkou říjnovou revolucí vstoupily národy Sovětského svazu na cestu svobody, aby daly příklad všem národům světa, a vybudováním socialismu a dvojím odražením přímého útoku reakce dokázaly, že socialismus na světě je nejenom možný, ale že je nutný a že jest společenským zřízením budoucnosti. Po Druhé světové válce k těmto silám pokroku připojily se lidové demokracie. Tento tábor dosahující od břehů Tichého oceánu až k Šumavě, od ledovců Arktidy až po středoasijské pouště, vztyčil vysoko prapor míru, prapor práce, předznamenal vítězství lidskosti v celém světě. Všechny síly reakce zbrojí a jsme svědky historického souboje dvou táborů. Na jedné straně stojí pevná vůle všech pracují-

859 Na viacerých miestach je prepis zo stenogramu veľmi zlý, plný gramatických chýb, preklepov a skomolenín, najmä priezvisk. Už v pôvodnom texte sa robili drobné korekcie písacím strojom alebo modrým perom. Keď si zapisovateľ pri nejakom mene nebol istý, použil značku (?), ktorá bola aj teraz v texte ponechaná, hoci skomoleniny mien už boli editorom (POZN. autor publikácie) opravené, najmä na základe rozsudku, ale aj ďalších archívnych dokumentov a prameňov.

860 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

cích Sovětského svazu a lidových demokracií udržeti světový mír za každou cenu, na jedné straně stojí všichni lidé dobré vůle v celém světě, všichni, kteří jediné východisko z dnešní situace hledají v dorozumění, v pracovním soutěžení, hledají ve vybudování lepšího světa, na druhé straně stojí umírající kapitalismu[s] ve své zrůdné imperialistické formě, který soustřeďuje síly reakce, který zbrojí, tvoří útočné pakty a hledá svoji záchranu ve snaze vyvolati třetí světovou válku, která by mohla končiti jen zničením civilizace. Pracující lid zemí míru a celá jeho práce tvoří nové hodnoty. Na těch hodnotách roste v celém světě nová stavba vyšší společnosti, socialismus. Rodí se nový svět. Ale je nutné, aby znovu došlo k těm strašným porodním bolestem, které každý z nás již dvakrát za sebou prožil? Není. Pracující všech zemí nikdy nepřipustí novou válku. Nikdy nepřipustí toto strašné a nesmyslné zbytečné zabíjení. Masová hnutí v celém světě, hnutí obránců míru, hnutí žen, hnutí mládeže, stejně jako nejlepší synové všech národů brání mír a ubrání mír. I my zde přiložíme ruku k dílu na této práci pro vyšší lidskost.

Co tu však vidíme? Jako kdybychom si obuli ty přezůvky štěstěny z Andersenovy[861] pohádky a nějakým zvráceným přáním se naplno ocitáme ve středověku. Před námi stojí Vatikán v plné své nahotě. Vidíme Vatikán na straně imperialistů. Vidíme, že tato základna středověkého feudálního řádu, tato střecha feudální společnosti, poddanství, jen dovedla umět přeplout konec XIX. století, přeplout do vod rodícího se imperialismu.

Změnilo se však něco na vnitřní formální struktuře této instituce? Nic. Nejvyšší feudál, Vatikán, nikdy nepřestal toužit po světovládě, kterou nikdy neměl, nikdy nepřestal toužit po moci, kterou dávno ztratil, po moci absolutní, zrůdné, nemravné, poněvadž zotročuje[862] člověka, s tělem i duší.

Sto let žilo lidstvo pod dojmem Velké francouzské revoluce. Poněvadž mladý kapitalismus měl v sobě prvky pokroku, nebyl sympatický Vatikánu. Ještě v Sillabu[863] v šedesátých letech všechna hesla Francouzské revoluce byla odsouzena. Teprve na zlomu XIX. století, kdy kapitalismus mění se v imperialismus, kdy se mění sídlo reakce, je dosti důstojným partnerem, aby Vatikán hledal v něm své spojence. I mezi imperialisty vybírá si Vatikán své spojence mezi nejreakčnějšími silami. Je vidět, že to nejsou náboženské motivy, které vedou tuto politiku. Po náboženské stránce tito spojenci mají k Vatikánu leckdy velmi daleko, ale naopak jsou ochotni spojiti se s ním pro jeho reakční zaměření.

V roce 1914, právě když vypukla světová válka, schází se ve Vatikánu konkláve. Je to naposledy, kdy zcela nepokrytě evropské velmoci užívají svého práva veta, alespoň v zastřené formě, a kdy velvyslanec Viléma II. ovlivňuje shromáždění kardinálů. Tato politika

861 Hans Christian Andersen (1805 – 1875), dánsky prozaik, dramatik, básnik a rozprávkar, najviac ho ale preslávili rozprávky vychádzajúce z ľudovej tradície i pôvodnej tvorby.

862 Pôvodne bolo *„zotročující“*.

863 Pápež Pius IX. vydal 8. decembra 1864 encykliku „Quanta cura“ spolu s dodatkom Syllabus, ktorý obsahoval 80 téz. Bola to reakcia pápeža na „bludy vtedajšej doby“, kde sa okrem iného zaoberá aj socializmom, komunizmom či moderným pohľadom na Cirkev a morálku. Táto encyklika vyvolala pomerne búrlivé reakcie, najmä v Taliansku, Francúzsku a Rusku, kde ju liberáli považovali za otvorený útok na modernú kultúru a nový spôsob myslenia.

není náhodná. Zástupce Františka Josefa I.[864] u Vatikánu, hrabě Pálffy, hlásí 29. července, tedy tři dny po vypuknutí První světové války, stanovisko Vatikánu do Vídně. Podle tohoto hlášení kardinál – státní tajemník charakterizoval nótu proti Srbsku jako velmi ostrou, ale bez výhrady ji schválil a přímo vyjádřil naději, že Rakousko-Uhersko dovede toto dílo do konce. Stejně tak Vatikán podporuje Viléma II.[865] do všech důsledků, a to tak výrazně, že katolická Francie proti politickému interview papeže, otištěnému v pařížských novinách, je nucena protestovat a Vatikán je nucen dementovat slova samé hlavy církve. V r.[oce] 1917 se Vatikán pokouší zachránit prakticky již poražené Německo návrhem míru, o kterém nevěděl, dokud se domníval, že Německo válku vyhraje. Tento mír je západními mocnostmi označen za mír německý.

Ihned po válce Vatikán hledá nové spojence. Ne dost na tom, že se se zločincem Vilémem II. spojil, po válce se zasadil o to, aby ušel zaslouženému trestu. Podporuje restauraci v Maďarsku, znovu se orientuje na všechny síly reakce, které ve světě znovu rostou. Právě v tomto přelíčení jsme viděli motivy, které v této politice Vatikán vedly. V r.[oce] 1917 Velká říjnová revoluce nastolila poprvé ve světové historii vládu dělníků a sedláků. Byl to vždy pracující člověk, který nesl pokrok a stál v čele velkých revolucí, měnících společenský řád. Ale bylo to poprvé, kdy pod geniálním vedením Vladimíra Iljiče Lenina[866] si nedal vyrvat ovoce své revoluce a začal uskutečňovat socialismus, společenský řád, který převede lidskou společnost do beztřídní společnosti komunistické. Této revoluci předcházel třídní boj proletariátu a jeho spojence, drobného rolnictva, a viděli jsme, že Vatikán již koncem minulého století se postavil na stranu kapitalismu proti proletariátu. Je přirozené, že se postavil proti státu, který si proletariát vybojoval, a to všemi prostředky, které měl po ruce.

Již tisíc let trvá rozkol západní a východní církve. Ale právě v r.[oce] 1917 ~~projevil~~[867], v roce vzniku sovětského státu, projevil Vatikán zájem o likvidaci tohoto rozkolu. Byl založen Východní ústav, byl založen Vatikánem v úzké spolupráci s bělogvardějci a se zrádci pracujícího lidu, kteří utekli z mladého Sovětského svazu. Východní ústav byl od počátku vybudován jako špionážní středisko, vychovávající agenty v kněžském rouchu. Těmto agentům byla udělována biskupská jurisdikce a s touto biskupskou hodností byli propašováni ilegálně do Sovětského svazu, aby zde rozvraceli sovětské zřízení a prováděli špionáž.

---

864 František Jozef I. Habsburský (1830 – 1916), rakúsky cisár, uhorský kráľ, vládol od roku 1848 a obnovil absolutistické zriadenie. Za jeho panovania sa ríša rozdelila na dve časti s dvoma centrami (Viedeň a Budapešť), čo neskôr prispelo k rozpadu monarchie.

865 Vilém (Wilhelm) II. (1859 – 1941), pruský kráľ a nemecký cisár (1888 – 1918), bol jednou z hlavných postáv I. svetovej vojny. Po vojne mal byť súdený medzinárodným tribunálom, ale to sa nestalo, pretože sa utiahol do ústrania v Holandsku, kde aj zomrel.

866 Vladimír Iljič Lenin (Uljanov) (1870 – 1924), zakladateľ a predstaviteľ strany ruských boľševikov, sovietskeho štátu a bojového ateizmu.

867 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

Vatikán nevynechává žádnou příležitost, [a]by zničil mladý sovětský stát. Zasílá nóty sovětské vládě, stará se o Romanovce[868], spojuje se s interventy. V r.[oce] 1921 pod záminkou pomoci hladovějícím v Povolží vysílá do Sovětského svazu zvláštní misi. Vedoucí této mise byli Sovětským svazem později postaveni před soud pro kontrarevoluční činnost. Jeden z nich byl agentem špionáže vatikánské, druhý agentem špionáže anglické. Vatikán se snaží o diplomatické zásahy. Ve třicátých letech zahajuje nové křížové tažení. Je už vyzbrojen vyškolenými agenty Východního ústavu, má zřízenou východní kongregaci, která je jen distribučním střediskem těchto agentů a nástrojem v boji proti Sovětskému svazu. Vzrůstajícího napětí ve světě vlivem hluboké krize kapitalismu ve třicátých letech poznovu využívá Vatikán, dvěma encyklikami r.[oku] 1937 a r.[oku] 1939 poznovu štve do války proti Sovětskému svazu.

Mezitím v Evropě vyrostli důstojní spojenci všech těchto snah reprezentujících středověk ve XX. století. Vatikán uzavírá s těmito spojenci přátelství na život a na smrt. Jakmile v Itálii za pomoci Vatikánu a jím zřízeného kléru dostává se k moci fašismus, je Vatikán ochoten vyřešit t.[ak]zv.[anou] římskou otázku. Papež se přestane nazývat vatikánským vězněm a uzavře s Mussolinim[869] Lateránskou smlouvu, která je na jedné straně morální i věcnou podporou fašismu, na druhé straně tvoří konstrukci papežské moci jako hlavy duchovní velmoci a subjektu mezinárodního práva, ačkoliv území, na které se pravomoc této hlavy vztahuje, má výměru několik desítek hektarů. Stejně tak v r.[oce] 1933, když se v Německu Hitler dostává k moci, je to první Vatikán, který s ním uzavírá mezinárodní smlouvu ve formě konkordátu. Imperialisté, kteří se styděli před vlastním lidem oficiálně Hitlera tak rychle uznat, dostávají zde příklad a omluvu pro své další paktování s tímto vraždícím středověkem.

Toto spojenectví s fašismem brzo nese své ovoce. Fašismus chystá Druhou světovou válku. Itálie přepadá Habeš, zatímco Svatý otec[870] se modlí za mír, Vatikán dává pokyn italské katolické hierarchii, která štve italský lid do této loupeživé války. Když padla Addis Abeba a Mussolini vyhlásil italské císařství, na oslavu tohoto vítězství se rozezvučel velký zvon v chrámu sv.[atého] Petra v Římě. Papež pak ještě osobně daruje stříbrné růže italské královně, kterou současně pozdravuje jako císařovnu habešskou, čímž vyjádřil své oficiální schválení této loupeže.

868 Romanovci boli panovnícka dynastia vládnuca v Rusku v rokoch 1613 – 1917.

869 Benito Amilcare Andrea Mussolini (1883 – 1945), taliansky fašistický politik, predseda vlády a diktátor. Po svojom menovaní za predsedu vlády sa správal ako diktátor, prenasledoval svojich politických odporcov, zvlášť socialistov a komunistov. V roku 1935 zaútočil na Habeš, od roku 1939 okupoval Albánsko a postavil sa na stranu fašistického Nemecka. V roku 1943 bol síce ako diktátor zvrhnutý, ale stál na čele Talianskej socialistickej republiky, ktorá bola pod ochranou Nemecka. Začiatkom roka 1945 sa snažil utiecť do Nemecka, ale bol odhalený a 28. apríla 1945 zastrelený. Komunisti mu vyčítali takzvané „Lateránske dohody“.

870 Pôvodne bolo *„a zatím co Svatý Otec“*.

Proti španělské republice zaujal Vatikán od jejího vzniku nepřátelské stanovisko. Když Franco[871] zahájil bratrovražedný boj, je plně podporován Vatikánem.[872] Již vyzkoušené pomluvy o pronásledování náboženství, které šířil Vatikán po dvě desetiletí o Sovětském svazu, jsou použity i zde. Současně však zůstává Vatikán dlužen odpověď na jemu zaslaný protest proti popravám baskických katolických kněží Francovou soldateskou, když tito byli zajati v řadách republikánů. Franco, který ze všech dnešních hlav imperialistických států má na svědomí nejvíce zločinů a je nejkrvavějším režimem, který dnes ve světě vládne, a má současně na svědomí nejvíce poprav katolických kněží ve světě, je nazýván nejvěrnějším synem církve. Vatikánská politika se zde jeví od počátku jako strážce reakce, jako spojenec Rakouska a vilémovského Německa, spojenec Mussoliniho, spojenec Franca, spojenec Hitlera.

Ve Druhé světové válce dává Vatikán odchovance Východního ústavu v Římě k dispozici nacistům. V Římě je v ruském jazyce vytištěna modlitební kniha, na jejíž první stránce je papežská hymna a na druhé stránce modlitba za cara.

Vatikán pochopitelně v této době mlčí k Mnichovu, mlčí k přepadu katolického Polska, mlčí ke zvěrstvům spáchaným v obsazených zemích, mlčí k vraždám milionů, páchaným v koncentrácích. Současně dává svoji zpravodajskou službu, odchovance Východního ústavu a ostatní své špiony do područí nacismu, aby je mohli plně využít.

Pomocí kněží jeho zpravodajská centrála sbírá informace o laicích i o vlasteneckých kněžích v okupovaných zemích a denuncuje tam lidi, kteří jsou Vatikánu nepohodlní, u Gestapa. Uzavírá s Hitlerem dohodu, že východní oblasti obsazené nacisty budou zatím svěřeny správě berlínské nunciatury, Vatikán vyznamenává německé důstojníky svými řády za to, že úspěšně vraždili sovětský lid, když pronikli do východní Haliče a Ukrajiny.

Teprve po rozdrcení Němců u Stalingradu pochopil Vatikán, že si opětně vsadil na nesprávnou kartu. Okamžitě přizpůsobil svou politiku dané situaci. Odchovanci Východního ústavu, jak vidíme na vyzvědači Mastilákovi[873], dostávají nové úkoly. Mají oslabovat odpor

871 Francisco Franco y Bahamonde (1892 – 1975), španielsky politik, generalissimus a diktátor. Je jedným z hlavných protagonistov občianskej vojny, v ktorej proti sebe stála vládnuca ľavica a konzervatívna opozičná pravica s podporou časti armády. Počas II. svetovej vojny spolupracoval s Adolfom Hitlerom a Benitom Mussolinim. V roku 1947 reorganizoval svoj režim tým, že obnovil katolícku monarchiu a stal sa radikálnym antikomunistom. Práve komunisti potom vyčítali Vatikánu, že ho v tomto úsilí podporoval. Franco neskôr opäť revidoval svoje politické názory a jeho režim sa stával stále liberálnejší. Po dlhej vážnej chorobe zomrel 20. novembra 1975.

872 V pôvodnom texte to boli dva odstavce, ktoré boli na tomto mieste rozdelené. Modrým perom však bola v rámci korekcie urobená svorka, teda že nasledujúci odstavec má byť pripojený, čo sa teraz v texte rešpektuje.

873 Prečo sa štátny prokurátor Karel Čížek viac sústredil na Jána Ivana Mastiliaka ako na jezuitov, ktorých ešte na začiatku procesu komunistický režim považoval za najnebezpečnejšie rehoľné spoločenstvo? Mohlo to byť pod vplyvom vývinu vyšetrovania a hlavného pojednávania, teda že Mastiliak bol študentom Východného inštitútu v Ríme. Prispelo k tomu určite aj Mastiliakovo priznanie, že v Podolínci robil niekoľko dní prekladateľa dôstojníkom Červenej armády. Zavážiť ale mohlo aj rozhodnutie o trestoch, teda že práve Mastiliak dostane najvyšší trest. O tom mohol byť

lidových hnutí proti ustupujícím nacistům, mají se vetřít do lidových hnutí a takto je rozkládat, zrazovat nebo převádět na cestu reakce. Jakmile válka končí – a to rozdrcením fašistů a vítězstvím lidových demokracií ve střední Evropě – stávají se tyto středem zájmu Vatikánu a jeho špionážní služby. Vatikán, který s Hitlerem měl úmluvu o duchovní správě v okupovaných východních územích, organizuje okamžitě odsun své páté kolony. Řád redemptoristů a řád baziliánů dostává úkol krýt ústup benderovců na západ.

Vatikán v této době si vytváří poznovu v Německu, které je jeho tradičním středem zájmu a tradičním předmětem sympatií, svoji vlastní politiku. Spojuje se[874] za tím účelem s okupačními mocnostmi Západu a vytváří katolický stát v západním Německu, který je živnou půdou německého revizionismu proti spravedlivým hranicím na Šumavě, na Nise, na Odře. Vatikán se okamžitě spojuje s nejreakčnějšími silami ve Spojených státech severoamerických, dostává se zcela do područí Wall Streetu. Svoji zpravodajskou službu dává k dispozici zpravodajské službě americké a připravuje v lidových demokraciích státní převrat. Legitimistické síly v Maďarsku mají být krystalizačním středem, kolem kterého má být vybudována Habsburská monarchie ve střední Evropě. S touto monarchií se má vrátit kapitalismus a zbytky feudalismu a lid těchto zemí má být znovu vrácen do područí vykořisťovatelů.

V Polsku je použit katolický klérus a zejména hierarchie, aby rozvracely nastoupenou cestu k socialismu. Jaká je politika Vatikánu vůči našemu lidu? Vatikán nebyl nikdy oběma našim národům přátelsky nakloněn. Nic nevěděl o utrpení Slováků v apoštolském státě uherském a touhu českého lidu po svobodě vzal na vědomí teprve po tom, když byl postaven před konkrétní fakt Československé republiky.

Není úkolem tohoto procesu soudit vatikánskou politiku přes staletí. Politika Vatikánu vůči našim národům byla souzena a právem odsouzena historií. Vatikán u nás se orientoval po první[875] světové válce na nejreakčnější část československé buržoazie a velkostatkářskou kliku. Pochopitelně jako držitel latifundií prostřednictvím tří arcibiskupství, prostřednictvím řádů, jako největší velkostatkář v Československu, již tehdy se veřejně vmísil do vnitřních poměrů našeho státu, když bezostyšně protestoval proti vyhlášení dne upálení národního českého hrdiny mistra Jana Husa[876] za státní svátek. Podporoval zločinná hnutí

Čížek informovaný už v predvečer vyhlásenia rozsudku, preto bol aj Mastiliak v jeho záverečnej reči predstavený ako najnebezpečnejší spomedzi desiatky súdených rehoľníkov.

874 Podčiarknuté slovo bolo do pôvodného textu dopísané ceruzkou.

875 Pôvodne bolo *„prvé“*.

876 Jan Hus (1371 ? – 1415), kňaz, kazateľ, profesor teológie a cirkevný reformátor, ktorý bol 6. júla 1415 upálený na hranici ako kacír. Pod vplyvom jeho učenia, a v neposlednom rade aj národných postojov, vypukla husitská revolúcia, ktorá dlhé obdobie ovplyvňovala dianie v Európe. Jan Hus sa pre protikatolícky orientovanú časť českého národa stal národným hrdinom a symbolom odporu voči Katolíckej cirkvi.

Jehličky[877], Jurigy[878], Tuky[879], Hlinky[880], směřující k rozvracení jednotnosti a samostatnosti našeho státu. Když hitlerovské Německo uchvátilo Československo, Vatikán neodsoudil tento zločin, ale naopak, ač za 10 let nenašel příležitost splnit modus vivendi, smlouvu uzavřenou v roce 1929, podle které se zavázal provést rozhraničení diecézí ve smyslu státních hranic, obratem ruky schválil hitlerovskou loupež tím, že pohraniční kraje administrativně připojil k německým diecézím. Slovenského fašistického diktátora Tisu[881] jmenoval

877 František Rudolf Jehlička (1879 – 1939), rímskokatolícky kňaz, univerzitný profesor, politik, publicista. Narodil sa 24. januára 1879 v Kútoch, za kňaza bol vysvätený v roku 1902. Pôsobil v Modre a Bratislave. Bol jedným zo zakladateľov Slovenskej ľudovej strany. V roku 1906 sa stal poslancom Uhorského snemu, ale zakrátko sa mandátu vzdal. Neskôr bol poslancom Národného zhromaždenia ČSR v Prahe. Názorovo sa však rozišiel so spolustraníkmi a vydal sa vlastnou politickou cestou. Bol presvedčený, že vznik spoločného štátu Čechov a Slovákov je nereálny. Vyčítali mu, že je agentom maďarskej revizionistickej politiky. Zomrel 3. januára 1939 vo Viedni. LETZ, Ján: Jehlička (Jehlicska), František Rudolf. In: *Lexikón*, s. 606 – 608.

878 Ferdinand (Ferdiš) Juriga (1874 – 1950), rímskokatolícky kňaz, politik, predstaviteľ slovenského katolíckeho prúdu a národného hnutia, spoluzakladateľ Slovenskej ľudovej strany. Narodil sa 12. októbra 1874 v Gbeloch, študoval na gymnáziu v Ostrihome a na Pázmaneu vo Viedni. Ako kňaz od roku 1898 pôsobil vo viacerých farnostiach pri Budapešti i na Slovensku. V roku 1905 sa dal na politiku, keď bol ako poslanec zvolený do Uhorského snemu, kde pôsobil od roku 1906 do roku 1918. Potom pôsobil ako poslanec a podpredseda HSĽS v parlamente v Prahe. Vo februári 1929 bol po konflikte so spolustraníkmi vylúčený z HSĽS. Založil si vlastnú politickú stranu, ktorá však vo voľbách neuspela, a tak bol prinútený stiahnuť sa z vysokej politiky. Od roku 1930 býval v Karlovej Vsi, kde aj 23. novembra 1950 ako kňaz na dôchodku zomrel. LETZ, Róbert: Juriga, Ferdinand. In: *Lexikón,* s. 617 – 620.

879 Vojtech Tuka (1880 – 1946), právnik a politik. Narodil sa 4. júla 1880 v Štiavnických Baniach, vypracoval sa na uznávaného experta štátneho a medzinárodného práva, ktoré prednášal na univerzite v Bratislave. Ako politik bol predstaviteľom radikálneho národnosocialistického krídla HSĽS. V roku 1929 bol zatknutý a obvinený, že je maďarský agent, preto bol väznený. Po vzniku autonómie Slovenska bol prepustený z domáceho väzenia. Ako podpredseda, neskôr predseda vlády Slovenskej republiky (1939 – 1944) a minister zahraničných vecí (1940 – 1944) sa podľa nemeckého vzoru zasadzoval za nastolenie slovenského národného socializmu. Zo zdravotných dôvodov sa v septembri 1944 stiahol z verejného života. Národný súd v Bratislave ho ako vojnového zločinca odsúdil na trest smrti, ktorý bol vykonaný 20. augusta 1946. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

880 Andrej Hlinka (1864 – 1938), rímskokatolícky kňaz, politik a publicista. Narodil sa 27. septembra 1864 v Černovej, teológiu študoval v kňazskom seminári na Spišskej Kapitule, za kňaza bol vysvätený 19. júna 1889. Pôsobil v Zákamennom, Liptovských Kľačanoch, Tvrdošíne, Troch Sliačoch a Ružomberku. V roku 1901 bol zvolený do vedenia Slovenskej národnej strany, ale neskôr z nej kvôli nezhodám vystúpil. V roku 1906 bol odsúdený na 2 roky väzenia za poburovanie. V roku 1913 obnovil Slovenskú ľudovú stranu a stal sa jej predsedom. Bol aj spoluzakladateľom Slovenskej národnej rady. V rokoch 1918 – 1938 pôsobil aj ako poslanec v pražskej poslaneckej snemovni a presadzoval autonómiu Slovenska v rámci Československa. Zomrel 16. augusta 1938 v Ružomberku. LETZ, Róbert: Hlinka, Andrej. In: *Lexikón*, s. 488 – 491.

881 Jozef Tiso (1887 – 1947), rímskokatolícky kňaz, politik a prezident Slovenskej republiky (1939 – 1945). Po skončení teologických štúdií vo Viedni bol v roku 1910 vysvätený za kňaza a pôsobil vo

papežským komořím a dal do služeb tohoto zločinného režimu celý aparát Katolické církve. Neostýchal se po válce zachraňovat Tisu, napsaného na listině válečných zločinců, před spravedlivým soudem slovenského národa. Právě tento proces ukázal, jaký postoj zaujal Vatikán po Druhé světové válce k naší lidové demokracii. Vatikánský rozhlas surově útočí na naši vládu, na naši ústavu, prohlásil ji za bezbožnou a lživě tvrdí, že jejím cílem je zničení náboženství, a přímo vyzývá k odporu proti vládě. Katolický klérus štve proti zákonům republiky. Zcela bezostyšně využívá okolnosti, že má diplomatické styky s naší vládou, a soustavně se vměšuje do našich vnitřních záležitostí. Jen v tomto jediném procesu byla zaznamenána řada činů, které jsou zločiny proti zákonům tohoto státu a pro které diplomatičtí zástupci Vatikánu nejsou postaveni před soud jen proto, že jsou chráněni diplomatickou imunitou. Znalecký posudek prof.[esora] Hobzy pak poukázal na to, že tyto počiny jsou současně hrubým porušením mezinárodního práva.

Když tedy shrneme tuto politiku Vatikánu, vyplývá nám politika vykrystalizované reakce, politika zavilého nepřátelství vůči Sovětskému svazu, vůči lidovým demokraciím, politika ukládající o svobodu a štěstí našeho lidu.

Nejnověji vidíme, kam až Vatikán ve své nenávisti došel. Není náhodou, že ve svých prostředcích vrací se do středověku čím dále tím více. Na jedné straně užívá církevních trestů, které nemají než ve středověku obdoby, na druhé straně inscenuje tak zvané zázraky. Ve chvíli, kdy portugalský lid měl liberální vládu a alespoň možnost ze své bídy se sešikovat v boji za svobodu, zjeví se třem dětem ve Fatimě v Portugalsku Panna Maria. Je velmi zajímavé sledovat, jak se vzrůstající mocí reakce v Portugalsku rostla i popularita Fatimy. Ještě zajímavější je, že to bylo právě v okamžiku, kdy nacisté vytrhli do války proti Sovětskému svazu a kdy fatimský zázrak byl zneužit k agitaci proti národům Sovětského svazu. V roce 1946 je vytištěna a zůstává pro vhodný okamžik ležet u knihkupců česká kniha o Fatimě. Je to po únoru 1948, kdy tato kniha je bleskurychle rozšířena. Obraz Matky Boží v Polsku, který neslzel nad zvěrstvy páchanými nacisty ve východním Polsku a Ukrajině, nad vraždami milionů v koncentračních táborech, počal zázračně slzet, kdy Vatikán nemůže již diktovat svoji vůli národům Polska, kdy si nemůže už dělat v polské lidové demokracii to, co si dělal s Polskem imperialistickým. V roce 1947, kdy filipínský lid zápasí o svoji svobodu,

farnostiach v Oščadnici, Rajci a Bánovciach, potom ako profesor a biskupský tajomník v Nitre. Od roku 1924 bol opäť farárom v Bánovciach nad Bebravou. Ako politik pôsobil v rôznych funkciách v Slovenskej ľudovej strane. V rokoch 1927 – 1929 bol ministrom verejného zdravotníctva a telesnej výchovy. Niekoľko mesiacov zastával úrad predsedu autonómnej slovenskej vlády. V marci 1939 vznikla samostatná Slovenská republika a slovenský snem dňa 26. októbra 1939 zvolil Tisa za prvého prezidenta. Za jeho vlády boli prijaté diskriminačné protirasové zákony, ktoré boli, žiaľ, aplikované aj v praxi. S blížiacim sa koncom II. svetovej vojny sa Tiso rozhodol opustiť územie republiky, ale v máji 1945 bol zatknutý a v októbri vydaný do Československa. Vatikán intervenoval v jeho záležitosti, aby bol ako kňaz väznený v kláštore a nie vo väznici. Zo strany Československej vlády bola táto iniciatíva pochopená ako snaha ovplyvniť súdny proces, preto sa žiadosti nevyhovelo. Národným súdom v Bratislave bol 15. apríla 1947 odsúdený na trest smrti, ktorý bol po zamietnutí žiadosti o milosť vykonaný 18. apríla 1947. LETZ, Róbert: Tiso, Jozef. In: *Lexikón*, s. 1382 – 1386.

na Filipínách v jednom klášteře se objevují růžové lístky s vkreslenou podobou Panny Marie a několikrát prší při církevních slavnostech. Je velmi zajímavé, že tento objednaný zázrak, který se stal na druhém konci světa, vyšel česky[882] na podzim 1949 popsán v kalendáři českých benediktinů vydaném v Americe. Ve chvíli, kdy se chystala církevní hierarchie v Československu k boji proti naší lidové demokracii, když zmobilizovala všechny síly reakce, nastrojil kněz Toufar zázrak v Čihošti. Není to pouhý podvod kněze, který chtěl přilákat do chudé farnosti věřící. Právě v souvislosti s návštěvou vatikánského zástupce De Livy v Čihošti vidíme, že nešlo o náhodnou zvědavost, ale že tento podvod měl být součástí rozsáhlého plánu vyrobeného mimo území našeho státu na rozvracení našeho venkova, plánu reakce na restauraci kapitalismu a vykořisťování. Tento odporný podvod, který byl hrubou urážkou soudnosti našeho národa, nebyl tak nevinný. Zločinci rázu Machalky, Tajovského a Mastiláka si vybírali právě ty, kteří byli spíše přístupní jejich vlivu, naše venkovany, kterým chtěli místo jednotných družstev, blahobytu a lidského života na vesnici vnutit podvody. Naší školní mládeži místo mravnosti a vzdělání předkládali lži a středověk. Sprosté nadávky dětem a surovosti na školách – to byly praktiky, kterými se měla připravit půda pro restauraci reakce. Náš lid si bere však poučení jak z toho, tak z předcházejících procesů se všemi zločinci, kteří pracují ve službách Vatikánu, poučení, že jediná cesta ke svobodě, k lidskosti je socialismus a že jen usilovnou prací a bedlivou ostražitostí vybudujeme svým dětem svět spravedlnosti, míru a pokoje.

Jsme svědky novodobého křižáckého tažení proti naší vlasti. Již jednou náš lid pozvedl jako prvý v Evropě svoji hlavu, setřásl otrocká pouta feudalismu, již jednou vytáhla světová reakce do boje proti našemu národu a pod vedením Vatikánu nastoupila křížové tažení. Vidíme, že o stejné praktiky se pokouší i dnes. Ovšem panu Mastilákovi a ostatním se tentokrát nepodaří připravit nové Lipany a Bílou Horu. Dnes nejsme ve světě sami. Nebojujeme proti všem. Opřeni o mohutné síly světových obránců míru, o Sovětský svaz a lidové demokracie, hledíme s odhodlaným klidem od Tachova a Všerub na západ. Náš lid se nedá znovu rozrazit klínem reakce a zotročit praktikami temna. Na křižácké tažení náš lid odpoví svorně v sevřeném šiku, odpoví tvrdě, ale spravedlivě, urazí hlavu sani znovu útočící.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 11 strán, 11 listov, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

882 Pôvodne bolo *„po česku“*.

13.2

1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo štátneho prokurátora Josefa Urválka vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.[883]

Slavný státní soude.

Bylo zde vylíčeno, jak Vatikán v dnešním boji světových sil postavil celou svou politiku do služeb imperialistů a do boje proti Sovětskému svazu a lidovým demokraciím. Bylo zde správně zdůrazněno, že nejde o vedení věřících katolíků ve věcech duchovních, ale že jde o politiku cizí, nám nepřátelské státní moci, o to nebezpečnější, že je záludně maskována náboženstvím. Vatikán provádí svou politiku prostřednictvím vysoké hierarchie, prostřednictvím klášterů a řádů. Řády a kláštery tvoří oddanou armádu Vatikánu. Celou svou výchovou jsou členové řádů vedeni k naprosté poslušnosti. Již při vysvěcení skládají sliby – chudoby, čistoty a také poslušnosti. Zejména slib poslušnosti plní doslova, bez jakéhokoliv uvažování, rozkaz opata a generála řádu je rozkazem[884], o němž se nepřemýšlí, který se prostě plní. Je charakteristické, jak dodnes považují se členové řádů za poddané svého představeného, jak tento pojem známý z dob středověku dochoval se přes staletí ve zdech klášterních až do dnešní doby.

Vzpomeňme jen, jak na vzájemný poměr řeholního bratra a opata se dívá St.[anislav] Barták a jak nám to tu vylíčil. Celá výchova v řádech je uzpůsobena tak, aby ke svým příštím úkolům byli členové řádu co nejlépe připraveni. Je v nich vypěstována železná kázeň, smysl pro zachování všech tajemství mlčením. Je v nich vypěstována t.[ak]zv.[aná] kanonická poslušnost podřízených církevních orgánů k orgánům vyšším, [která] je samozřejmou součástí každého řádu. A k utvrzení tohoto principu poslušnosti je opět zneužito náboženské víry v řádech. Zásada poslušnosti je prováděna důsledně od řeholního bratra k opatovi, ale také od opata ke generálu řádu a odtud do kongregace Vatikánu. Posudek znalce mezinárodního práva prof.[esora] Hobzy ukazuje ve správném světle celou vatikánskou politiku vůči lidovým demokraciím i úlohu řádů, a řády jsou právě tím nástrojem, jímž Vatikán svou politiku provádí. V tomto boji je pak úloha řádů, jak právě tento proces ukazuje, rozdělena tak, že řád premonstrátů, jehož členy jsou obvinění Machalka, Tajovský a Barták, měl připravovati ozbrojené povstání a v jehož klášteře byly dokonce ukryty zbraně připravené k použití při případném povstání. Řád jezuitů, jehož členy jsou obvinění Šilhan, Mikulášek,

883 Na viacerých miestach je prepis zo stenogramu veľmi zlý, plný gramatických chýb, preklepov a skomolenín, najmä priezvisk. Už v pôvodnom texte sú drobné korekcie priamo písacím strojom alebo modrým perom. Keď si zapisovateľ pri nejakom mene nebol istý, použil značku (?), ktorá bola aj teraz v texte ponechaná, hoci skomoleniny mien už boli editorom (POZN. autor publikácie) opravené, najmä na základe rozsudku, ale aj ďalších archívnych dokumentov a prameňov.

884 V pôvodnom texte bolo *„rozkazy opata a generála řádu jsou rozkazem“*, ale ceruzkou bol text prepísaný na *„rozkaz opata a generála řádu je rozkazem“*.

Kajpr[885], a spolu s řádem redemptoristů, jehož členy jsou obžalovaní Mastilák a Blesík, měl za úkol narušovati mravní výchovu naší mládeže, rozbíjeti ČSM a z mládeže utvořiti povolný nástroj zahraniční reakce, řád františkánů, jehož členem je obviněný Urban, měl pod rouškou t.[ak]zv.[aných] misií vyzývat věřící na vesnici k sabotování socialistické výstavby vesnice. Řád redemptoristů měl pak další úkol, vykonávat rozvratnou vatikánskou politiku proti Sovětskému svazu a proti slovanským lidovým demokraciím na východě Evropy.

Nejtypičtěji se nám představuje velká náplň řádu na zásadách, jímž je ovládán řád jezuitů. Dovolte několik slov k tomu: šestý díl jezuitské konstituce stanoví: „Ať každý, nechť je u sebe přesvědčen, že ti k[d]o v poslušnosti žijí, tak mají se dáti unášení a řízení Božské prozřetelnosti skrze své představené, jako by byli mrtvolou, která se nachází jakkoliv obráceně a jakýmkoliv způsobem sebou nakládati.

I když tato středověká formulace jest již cizí naší době, přece jen obsah její jest základním ~~obsahem~~[886] zákonem až dosud. Jezuité dosud ~~mluví~~[887] slibují, že cokoliv jim papež poručí, ihned bez váhání a výmluv poslechnou. Ačkoliv heslem řádu jest: Vše ke větší slávě Boží, nebyla služba Boží hlavním obsahem jejich činnosti. Již francouzský parlament [se] v roce 1884 zmiňuje o jezuitech a říká: Pod rouškou náboženských cílů usilují jezuité o zřízení politického statusu, jehož hlavním účelem je uchvácení veškeré moci. V 18. století bojovali za zachování ~~moci~~[888] feudál.[ního] řádu, jako nyní bojují za zachování kapitalistického řádu. Jejich politické intriky staly se nesnesitelné dokonce i absolutní monarchii, takže v 18. stol.[etí] byli vyhnáni z většiny evropských států a až kolem roku 1814 byli nuceni vydati zvláštní zákon o postavení jezuitského řádu, avšak již v roce 1814 byl tento řád obnoven a získal si opět velmi rychle vedoucí postavení v katolickém světě. Ve Španělsku byly řády politickými středisky fašistického puče, a když se Franco zmocnil moci, vrátil jezuitům majetek, odhadovaný na 1/3 národního bohatství.

Jesuitský řád vytvořený proto, aby bojoval s protestantskou reformací a se všemi sociálními hnutími podrývajícími autoritu největšího feudálního pána vatikánské hierarchie, zůstal dodnes věren tomuto svému poslání a je nejspolehlivějším bojovníkem proti demokratickému hnutí. Proto také jezuité ovládají kongregaci východní církve římské, proto také jezuité brojili proti účasti Ameriky v poslední válce na straně SSSR. Jezuitský měsíčník America napsal v úvodníku 1. IV. 1939: Každý americký křesťan musí býti uvědomělým odpůrcem světové války, ve které by Spojené státy byly spojencem Ruska.

S jezuitským řádem má český národ zvlášť neblahé zkušenosti. Vzpomínáme na dobu protireformace, vzpomínáme, s jakou vášnivostí ničili poklady naší kulturní minulosti. Národ spoutávali do duchovního i politického otroctví. Jméno jezuity Antonína Koniáše[889] je

885 Podčiarknuté slovo *„Kajper“* bolo do pôvodného textu dopísané ceruzkou. Správne *„Kajpr“*.

886 Slovo je preškrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

887 Slovo je preškrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

888 Slovo je preškrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

889 Antonín Koniáš (1691 – 1760), jezuita, misionár, cenzor a spisovateľ. Do dejín sa zapísal ako bojovník proti protestantizmu, keď dal spáliť niekoľko tisíc kníh a horlivo sa zasadzoval za rekatoli-

v myslích našeho lidu nerozlučně spjato s obdobím temna. Vždyť Koniáš sám se chlubil za svého života, že zničil na 60 tisíc kacířských knih. Reakční a protilidové politice zůstal tento řád věren dodnes. Nic na tom nemohou změniti ojedinělé výjimky, světlé postavy Balbína[890] a Dobrovského[891]. Ještě dnes se ~~vybaví~~[892] vybavuje každému pokrokovému člověku vzpomínka na kulturní boj, který na straně reakčních sil vedly řády. Je známo, jaké úsilí vyvinuly, aby zabrzdily jakýkoliv vědecký pokrok. Je známé fanatické pronásledování každého, kdo přišel s myšlenkou, která odporovala ustrnulým představám středověku. Inkviziční soudy prováděné ve středověku a ještě na počátku novověku zejména řádem dominikánským budí dodnes hrůzu. První krok[y] na cestě vědeckého poznání pravdy musely býti vybojovány proti řádům jako nositelům výkonné moci Vatikánu. S nasazením života byly lidstvu zpřístupňovány první vědecké pravdy Kopernika[893], Jordána Bruno[894] a Galileje Galilej[895] a mezi nimi položil svůj život jako kacíř také Jordáno Bruno. Šli bychom příliš daleko, kdybychom v historii boj církve proti vědě a pokroku roz[e]bírali na nesčetných historických příkladech.

Jestliže v historii řády byly vždy silou reakční, protipokrokovou, je zcela logické, že se postavily také v současné době proti vyššímu vývojovému stupni, který u nás představuje režim lidové demokracie.

Dovolte, abych k dolíčení uvedl jen několik málo zcela konkrétních příkladů tak, jak je prokazují dosud prováděné procesy před našimi soudy a jak byly provedeny i před tímto Státním soudem.

---

záciu. Urválek sa to snažil v procese proti desiatim rehoľníkom propagandisticky využiť ako príklad spiatočníctva a nekultúrnosti Katolíckej cirkvi.

890 Bohuslav Balbín (1621 – 1688), jezuita, spisovateľ, historik a pedagóg. Balbín sa ako veľmi vzdelaný misionár síce zapojil do rekatolizácie veriacich, ktorí boli pod vplyvom husitizmu a protestantizmu, ale Urválek ho spomenul vo svojej reči pravdepodobne preto, že bol vlastenec a mal veľké zásluhy o české písomníctvo a históriu.

891 Josef Dobrovský (1753 – 1829), rímskokatolícky kňaz, profesor, bohemista, slavista a historik. Vstúpil do novicátu k jezuitom, ale tí boli zrušení, preto štúdium teológie dokončil v Prahe. Bol považovaný za národovca a osvietenca, čo Urválek vedel, preto ho spomenul vo svojej reči pred súdom.

892 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

893 Mikuláš Kopernik (1473 – 1543), poľský astronóm a filozof. Prišiel s teóriou, že Slnko je stredom vesmíru a Zem sa otočí raz za deň okolo svojej osi a raz za rok okolo Slnka. Keď sa na toto tvrdenie Kopernika, vydané knižne, začali odvolávať ďalší učenci, Katolícka cirkev umiestnila v roku 1616 jeho dielo na index zakázaných kníh, lebo bola presvedčená o nemennosti dôležitých zákonov a teórií. Kniha bola vyškrtnutá z indexu v roku 1828.

894 Filippo Giordano Bruno (1548 – 1600), dominikán upálený na hranici. Tvrdil, že Zem ani Slnko nie sú stredom vesmíru a že vesmír je nekonečný. Bol obvinený z kacírstva a jeho upálenie sa stalo symbolom násilného útlaku slobodného vedeckého bádania Katolíckou cirkvou.

895 Galileo Galilei (1564 – 1642), filozof, fyzik, astronóm a matematik. Súhlasil s názormi Mikuláša Kopernika v oblasti astronómie, ktoré rozvinul aj vďaka tomu, že si skonštruoval ďalekohľad a mohol robiť presnejšie pozorovania na oblohe. Upadol do nemilosti inkvizície, bol súdený a svoje názory musel odvolať.

Trestní případ premonstrátů z kláštera Teplé nám ukazuje, že řeholní život neznamenal ještě zdaleka jen zbožné rozjímání a plnění onoho mnišského hesla Modli se a pracuj. Spis Tk 848/48, abych přesně citoval, nám dal nahlédnouti do poměrů, jaké vládly v klášteře Teplá, a bezprostředně tyto poměry a budoucnost po osvobození vylíčil nám svědek Bohuslav Kubra[896]. Premonstráti v Teplé byli horlivými propagátory nacismu již za I. republiky, zejména v době okupace byl opat tohoto kláštera Helmer[897] a další příslušníci řádu v úzkém styku nejprve s představiteli Sudeten Deutsche Partei a NSDAP.

Slyšeli jsme osobní dopis K.[arla] H.[errmanna] Franka[898], jímž děkoval opatu Helmerovi za gratulaci k jmenování státním sekretářem. Klášter v Teplé financoval velmi vydatně Henleinovo hnutí. A jak tento klášter byl přímo nasycen nacistickými myšlenkami, ukazuje příběh z doby těsně před skončením okupace, kdy kolem kláštera procházel t.[ak]zv.[aný] pochod smrti. Správa kláštera nedovolila přenocování vězňů uvnitř kláštera a ti pak museli zůstat na polích před klášterem. 12 vězňů v důsledku toho zemřelo a správa kláštera je dala pohřbíti za zdí v jámě na odpadky.[899] U Helmera byl při prohlídce nalezen oznak Wervolfa[900]

896 V pôvodnom texte je nesprávne *„Kobr“*. Správne *„Kubra“*. Bohuslav Kubra, obyvateľ Teplej, ktorý sa zúčastnil pri obsadzovaní kláštora premonštrátov v Teplej v septembri 1945.

897 Johann Baptist Gilbert Helmer (1864 – 1944), opát kláštora premonštrátov v Teplej (1900 – 1944), pred menovaním za opáta učil nemčinu na plzenskom gymnáziu. Ako člen Rakúsko-uhorského snemu si svojimi pronemeckými postojmi znepriatelil české obyvateľstvo, čo nezmenil ani po vzniku Československa. Počas II. svetovej vojny hrozila konfiškácia kláštora. Helmer, hoci sa po roku 1938 stiahol z politickej scény, vďaka svojim kontaktom a povesti obrancu nemeckej menšiny v Čechách tomu dokázal zabrániť. Bolo to však za cenu poskytnutia kláštorných priestorov pre nemecký ženský pracovný tábor. Po vojne sa jeho snahy hodnotili ako spolupráca s nacistami, hoci kláštor bol vtedy pod drobnohľadom Gestapa a niektorí jeho členovia boli aj väznení. Opát zomrel 5. marca 1944, krátko po oslave 80. narodenín.

898 Karl Herrmann Frank (1898 – 1946), jeden z najvyššie postavených nacistických pohlavárov v Protektoráte Čechy a Morava, keďže bol štátnym tajomníkom úradu ríšskeho protektora a veliteľom SS a polície. V rasovej otázke presadzoval germanizáciu, keď prispôsobivých Čechov navrhoval germanizovať a ostatných bez milosti zlikvidovať. Po vojne bol ako vojnový zločinec postavený pred Národný súd v Prahe. Ten mu 21. mája 1946 vymeral trest smrti, ktorý vykonali nasledujúci deň.

899 Transporty väzňov Helmbrecht-Prachatice-Volary prechádzali osadou Kláštor Teplá v dňoch 23. a 25. apríl 1945. Okresná správcovská komisia v meste Teplá nariadila 25. augusta 1945 exhumáciu na kláštornom cintoríne, kde boli v jame na odpadky za múrom cintorína skutočne nájdené telá pochovaných väzňov. Na základe tejto skutočnosti, ako aj udania, že v kláštore sa naďalej pohybujú osoby v nemeckých vojenských uniformách, správcovská komisia navrhla uskutočniť prehliadku kláštora. OAA, E-mail Daniela Feranca autorovi 2. 1. 2009.

900 Werwolf, teda vlkodlak, je mýtická bytosť, človek meniaci sa niekedy na šelmu, ktorá koná zlo a živí sa ľudskou krvou. Takto boli nazývaní aj nemeckí záškodníci, ktorí sa už počas vojny cvičili na akýsi druh partizánskej vojny. Najviac sa ich činnosť prejavila v Československu, kde najmä od marca 1945 rástol počet týchto dobrovoľníkov, ktorí napádali civilistov, nemeckých antifašistov, ba niekedy aj vojakov. Ich činnosť sa skončila v roku 1946.

v kropence a automatická pistole v tajné zásuvce.[901] Neslyšeli jsme nikdy, že by příslušníci tohoto kláštera byli exkomunikováni nebo suspendováni z kněžských funkcí, ačkoliv byli skvrnami na křesťanství. Naproti tomu však postihli přísné církevní tresty, jak je obecně známo, kněze, kteří se prohřešili spoluprací s vládami lid.[ových] demokracií. Když československé orgány[902] v létě 1945[903] konaly v klášteře Teplá prohlídku, poněvadž klášter se stal asylem protistátních živlů, vzala klášter a jeho řeholníky pod ochranu americká posádka[904] a velitel vybídl[905] intervenující orgány československé, aby klášter opustily během 10 minut, jinak že bude použito zbraní. Když pak byla provedena prohlídka kláštera, byly nalezeny ukryty nejen skvosty, ale také vojenský polní telefon, vysílačka, uniformy německých důstojníků, korespondence usvědčující činovníky řádu s Gestapem, ministrem Dr. Fricem[906] a jinými osobami. Tak vidíme, jak klášter za poražené nacistické ochránce získal ihned ochránce jiné, a je příznačné, kdo tuto úlohu převzal. Pro každého čsl. občana bylo jasné, že majetek tepelského kláštera podléhá konfiskaci jako majetek nacistů tak, jak to stanoví zákony republiky.[907] Zcela odlišný názor na věc měl ovšem strahov.[ský] opat Jarolímek, ten, který byl vůbec až dosud hlavou celého řádu premonstrátů u nás. Často Jarolímek nedbaje zákonů tohoto státu využíval reakčních sil v některých stranách NF, snažil se všemožně zachrániti majetek tepelského kláštera. Dokazuje to korespondence mezi Boh.[uslavem] Jarolímkem a provizorem kláštera Moláčke[m][908] a dokazuje to i svědek před tímto Státním soudem

901 Prehliadka kláštora sa uskutočnila 3. septembra 1945, teda už po smrti opáta Helmera, ktorý zomrel 5. marca 1944. Tvrdenia o nájdení odznaku a pištole sú teda nelogické a propagandistické.

902 Pôvodne bolo *„českoslovenští orgánové“*.

903 Nebolo to v lete, ale presne 3. septembra 1945.

904 Kláštor bol oslobodený 6. mája 1945 a do 3. septembra bol bez kontroly zo strany armády. Keď sa 3. septembra pokúsila SNB kláštor obsadiť, americká armáda tomu zabránila v snahe predísť rabovaniu a likvidácii rehoľníkov bez riadneho súdu. Až po niekoľkých dňoch sa kláštor dostal pod kontrolu československej armády a bola v ňom zavedená nútená správa. Po veľkom nátlaku, aby bol kláštor zlikvidovaný, premonštráti nemeckej národnosti boli krivo obvinení zo spolupráce s werwolfom.

905 Pôvodne bolo *„vybídnul“*.

906 Tu má pravdepodobne na mysli Wielhelma Fricka (1877 – 1946), vysokého nacistického funkcionára, ktorý bol ministrom vnútra (1933 – 1943) spoluzodpovedným za rasistické zásady diskriminácie v zákonodarstve Tretej ríše (nacistického Nemecka). V rokoch 1943 – 1945 stál na čele Protektorátu Čechy a Morava, hoci ho fakticky riadil Karl Herrmann Frank. Medzinárodný vojenský tribunál v Norimbergu ho ako vojnového zločinca odsúdil na trest smrti, ktorý bol vykonaný 16. októbra 1946.

907 Veľkú zásluhu na tom, že kláštor v Teplej po vojne nebol skonfiškovaný, mali strahovský opát Bohuslav Jarolímek a strahovský premonštrát Zikmund Sudík. Svoj podiel na záchrane kláštora mal, samozrejme, aj nový opát kláštora Heřman Josef Tyl, ktorý to dokázal určite aj vďaka svojim kontaktom s komunistickými štátnymi úradníkmi, s ktorými sa zoznámil ako väzeň v koncentračných táboroch v Osvienčime a Buchenwalde.

908 Jan Nepomuk Leo Moláček (1877 – 1952), český premonštrát, provizor kláštora v Teplej. Do roku 1940 bol provizorom tepelského kláštora, ale na žiadosť nacistov musel opustiť Ríšu, preto pôsobil v Humpolci. V máji 1945 sa vrátil do Teplej, kde bol generálnym riaditeľom tepelského hospodárstva. Po policajnej prehliadke kláštora, uskutočnenej dňa 3. septembra 1945, bol zatknutý

slyšený. Jarolímek pracuje ovšem při veškerém úsilí v těsné spolupráci ba pod vedením pražské nunciatury a snaží se vyvolat diplomatický nátlak, aby majetek tepelského kláštera byl ~~zachován~~[909] zachráněn. Vidíme, jak i tu představitel řádu si počíná jako příslušník zcela jiné mocnosti, než je ČSR. Cítí se více občanem Vatikánu než občanem republiky.

Provinciál řádu sv.[atého] Vasila v Prešově na Slovensku Štefan Sabo[l][910] uprchnuvši za hranice, Ján Maria[n] Potaš, zástupce představ.[eného] kláštera, Filareta Fedina[911], představená ženského kláštera u téhož řádu[912], stýká se s představiteli ukrajinských nacionalistů a příslušníky banderovských band v Polsku. Stýkali se s představiteli ukrajinských

a väznený v Chebe. V Teplej sa s ním mal konať ľudový súd, ale vďaka kontaktom opáta Heřmana Josefa Tyla bol v apríli 1946 prepustený. S podlomeným zdravím nastúpil na liečebný pobyt do Mariánskych Lázní, kde zároveň pôsobil ako výpomocný duchovný. V novembri 1947 bol opäť menovaný provizorom kláštora v Teplej, kde pôsobil až do takzvanej Barbarskej noci, teda do noci z 13. na 14. apríla 1950, keď boli komunistami likvidované mužské kláštory v Československu. Moláček bol internovaný v Želive. Po prepustení žil na dekanskom úrade v Mariánskych Lázňach, kde aj zomrel. Údaje o jeho smrti sa rozchádzajú, pretože sa uvádza rok 1951, ale aj rok 1952. OAA, E-mail Daniela Feranca autorovi 2. 1. 2009.

909 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

910 Štefan Sebastián Sabol (1909 – 2003), bazilián, misionár, protoigumen, narodil sa 7. decembra v Prešove. Dňa 1. apríla 1926 zložil rehoľné sľuby u baziliánov a za kňaza bol vysvätený 24. augusta 1934. Pôsobil ako profesor na gymnáziu a formátor študentov baziliánov v Užhorode. Venoval sa aj ľudovým misiám a apoštolátu pera. V roku 1939 bol maďarskými úradmi vypovedaný z Užhorodu, preto pôsobil na Slovensku. Najprv bol predstavený novej rehoľnej komunity v Medzilaborciach, od roku 1940 pôsobil v Trebišove. Dňa 4. marca 1948 bol menovaný prvým protoigumenom novej provincie baziliánov so sídlom v Prešove. Baziliáni už v tom čase boli pod drobnohľadom Štátnej bezpečnosti, ktorá ich sledovala kvôli podozreniu zo spolupráce s banderovcami, pomoci utečencom získavať falošné osobné dokumenty a prekračovať štátne hranice. Aby sa vyhol zatknutiu, Sabol sa najprv skrýval, ale 22. augusta 1948 prekročil rakúske štátne hranice a dostal sa až do Ríma. Štátny súd v Prahe ho 18. decembra 1948 v neprítomnosti ako banderovca odsúdil na doživotie. ABS, f. H-294. Sabol pobýval niekoľko rokov v Ríme, kde študoval, potom sa presťahoval do USA, kde pôsobil vo farnostiach v Uniontowne (Pensylvania), Bedford (Ohio), Hemtremk (Michigan), a nakoniec Warren (Michigan), kde 19. februára 2003 zomrel.

911 Mária Filareta Fedina (1890 – 1974), provinciálna predstavená Kongregácie sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie, narodila sa 24. marca 1890 v Cholejove na Haliči. Do kongregácie vstúpila 18. apríla 1909 a prvé rehoľné sľuby zložila 18. augusta 1911. Niekoľko rokov pôsobila v Kyjove na Morave, od 10. septembra 1928 v Prešove. Keď v roku 1947 Generálna rada Sestier služobníc založila v Československu viceprovinciu, predstavenou sa stala sestra Filareta. Bolo to ale veľmi ťažké obdobie, keďže veľa sestier z Poľska a Ukrajiny nemalo úradne vysporiadaný pobyt v Československu. Štátna bezpečnosť robila prehliadky v kláštoroch a niektoré sestry boli vyšetrované a väznené, vrátane sestry Filarety. Zomrela 23. januára 1974 v Kolešoviciach. Archív Sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie v Prešove a NA, f. StS, č. j. Or 619/48. Zápisnica o výsluchu Márie Filarety Fediny ako svedka v trestnej veci proti Františkovi Novákovi a spoločníkom. Prešov 22. 9. 1948.

912 Sestra Filareta nebola baziliánka, ale členka Kongregácie sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie.

nacionalistů a příslušníků organizace benderovců UPA v Polsku, při likvidaci těchto organizací napomáhali k útěku těchto řádových kněží z Polska přes Československo do západních států. Prováděli vydávání falešných osvědčení o národnosti, o národnostní příslušnosti, o politické spolehlivosti vydáváním falešných křestních listů, protizákonných příslibů domovské příslušnosti a obstaráváním repatriačních průkazů a osvědčení o státním občanství, poskytováním ubytování a vůbec financováním odchodu takových osob. Z Prešova pak vysílali falešné doklady, posledn[ě] řeckokatolickému faráři Pavlu Hučkovi[913] do Prahy, který pak na základě falešných dokladů obstarával osvědčení o čs. státním občanství a repatriační průkazy. Tak byla dopravena z Polska přes Československo do západních států celá řada osob, z nichž 26 bylo aktivně činných ve zmíněné již organizaci UPA, a byly dopraveny na Západ proto, aby tam mohly dále pokračovat ve své činnosti proti bratrskému lidově demokratickému Polsku. Pavel Hučko usvědčuje, jak jsme slyšeli pražské jezuity a konkrétně pak obžalovaného Šilhana, který byl tehdy provinciálem řádu a bez něhož tedy nic v řádě se nemohlo stát, že dopravoval poštu dále prostřednictvím pražské nunciatury. Je třeba podotknout, že řeckokatolická církev a její řády jsou rovněž podřízeny Vatikánu. Osoby z řeckokatolických klášterů v Prešově a Trebišově[914], jakož i další osoby, které se zabývaly protistátní činností, ať už proti republice Československé nebo proti Polsku, nacházely ochotné přijetí na své cestě na Západ v klášterech západní části republiky. Jak nám prokazuje spis Or I 619/48[915] Státního soudu v Praze, představený kláštera redemptoristů v Plané u Mariánských Lázní Cyril Ježˇ[916] a kněz v témže klášteře Antonín Kostelka (?)[917]

913 V pôvodnom texte je *„Huťko“*. Správne *„Hučko“*, a tak je to opravené v celom dokumente.

914 V pôvodnom texte je nesprávne uvedené *„Přerově a Prebišově“*. Správne *„Prešově a Trebišově“*.

915 V pôvodnom texte nesprávne *„OR1619/41“*. Správne má byť *„Or I 619/48“*. Spis je uložený v NA, f. StS.

916 Cyril Jež (1885 – 1960), český redemptorista, predstavený kláštora v Planej pri Mariánskych Lázňach. Narodil sa 9. júla 1885 v Loučke, rehoľné sľuby zložil 2. augusta 1905 a za kňaza bol vysvätený 16. júla 1911. Bol zatknutý predovšetkým v súvislosti s gréckokatolíckym kňazom Teodorom Prišľakom, ktorý od roku 1923 spravoval farnosť Krajná Bystrá. Štátna bezpečnosť ho hľadala kvôli spolupráci s banderovcami a údajnému rozširovaniu letákov medzi Ukrajincami. Používajúc falošné dokumenty na meno Jan Pavelko skrýval sa v Libějovicích a nejaký čas aj v Planej pri Mariánskych Lázňach, kde bol Jež predstaveným kláštora. Jež bol po mesiaci vyšetrovacej väzby prepustený na slobodu z dôvodu nedostatku dôkazov. Zomrel 18. novembra 1960.

917 V originálnom texte bolo nesprávne uvedené *„Kostka“*. Správne má byť *„Kostelka“*. Antonín Kostelka (1886 – 1976), český redemptorista, narodil sa 18. októbra 1886 v obci Luleč, okres Vyškov. Rehoľné sľuby zložil 2. augusta 1906 a za kňaza bol vysvätený 14. júla 1912. Ako člen kláštora v Planej pri Mariánskych Lázňach bol obžalovaný z toho, že ilegálny pobyt gréckokatolíckeho kňaza Teodora Prišľaka v Planej nehlásil Štátnej bezpečnosti. Nakoniec však nebol odsúdený. Zomrel 29. februára 1976.

a členové kláštera v Libějovicích František Novák, Nezval[918] a Jan John[919] pomáhali při útěku do zahraničí celé řadě osob a organizovali přechod přes klášter ve Svatém Kameni a přes faru v Rejštejně[920] (?), u Františka Nováka pak byl nalezen při domovní prohlídce revolver. Přikročuji k dalším případům činnosti kláštera na Slovensku, jak prokazuje spis OR […][921], stal se klášter salesiánů v […][922] místem, kde se organizovaly protistátní skupiny s cílem vyvíjet součinnost se zahraničními rozvratníky a udržet program známého zrádce Jozefa Tisa[923], vyráběly a rozšiřovaly protistátní tiskoviny, letáky, symbolické obrázky a fotografie Jozefa Tisy. Ve skupině byli zapojeni mimo jiné prof.[esor] na reál.[ném] gymnáziu

918 František Assiský Nezval (1913 – 1974), český redemptorista, člen kláštora v Libějoviciach, narodil sa 14. mája 1913 v Pavloviciach. Rehoľné sľuby zložil 2. augusta 1934 a za kňaza bol vysvätený 29. júna 1941. Odsúdený bol 7. januára 1949 Štátnym súdom v Prahe na 5 rokov väzenia, proces sa uskutočnil v Písku. Bol obžalovaný z toho, že poskytol pomoc utečencom – gréckokatolíckym kňazom s rodinami a sestrám služobniciam (SSNMP), čo senát kvalifikoval ako zločin prípravy o úklady republiky. Zomrel 30. novembra 1974. ABS, f. V, a. č. V 103 České Budějovice; NA, f. StS, č.j. Or I 619/48. Novák František a spoločníci a ARM, f. Parte a nekrológy. František Nezval.

919 Jan John (1913 – ?), palotín nemeckej národnosti, narodil sa 11. mája 1913 v Starém Rokytníku. Teológiu študoval v Limburku. Ako kňaz pôsobil najprv v Gdaňsku a Koblenzi. V roku 1942 ho predstavení palotínov preložili do Čiech. Tu pôsobil v Heřmanově Seifách, Prosečné, Ostrove a Trutnove. Po skončení II. svetovej vojny si nepodal žiadosť o československé štátne občianstvo, ale žiadal o presťahovanie do Rakúska, čím sa dostal do pozornosti Ministerstva vnútra. Sledovalo ho ako duchovného v Srní a neskôr aj v Rejštejne, dokonca mu aj kontrolovalo poštu. Bol odsúdený v procese s redemptoristami Františkom Novákom a Františkom Nezvalom na 1 rok za pomoc utečencom pri prechode štátnych hraníc. ABS, f. 305. 388-4 a 389-2, f. V, a. č. V 103 České Budějovice; a NA, f. StS, č.j. Or I 619/48. Novák František a spoločníci.

920 V pôvodno texte je nesprávne uvedené *„Renštejně“*. Správne *„Rejštejně“*.

921 Chýba číslo.

922 Chýba názov. Má byť v Žiline.

923 V pôvodnom texte je nesprávne *„Josefa Tisum“*. Správne *„Jozefa Tisa“*.

v Malackách Jozef Gajdoš (?)[924], Decký (?)[925] v Nitře a Drvala (?)[926], řeckokatolický farář. Také v tomto případě je zřejmé pronacistické zaměření členů řádu.

Další případ. V […][927] řeckokatolický kněz, mnich bazilián Ján Potaš (?)[928] vešel ve styk s představenými a vůdci ukrajinských nacionalistů a příslušníků benderovců UPA, při likvidaci těchto skupin 1945 – [19]47 v Polsku organizoval útěk řádových kněží a kohokoliv, kteří byli aktivně činní v těchto organizacích a šli do Československa a odtud dále do západních států. Tady vidíme, jak spojenectví ve službách reakce překračuje hranice státu.

Další spis OR 3 27/50 Státního soudu v Praze prokazuje, že Polykarp Minárik (?)[929], řádový kněz a prof.[esor] bohosloví ve františkánském klášteře v […][930], dodával rozvratný materiál prof.[esoru] Ambroži Jurčovičovi[931], který propagoval fašismus bývalého slovenského státu, rozšiřoval fotografie Dr. Josefa Tisy jako slovenského mučedníka a jiné.

---

924 V pôvodnom texte je nesprávne *„Josef Gandoš“*. Správne *„Jozef Gajdoš“*. Jozef Vševlad Gajdoš (1907 – 1978), slovenský františkán, historik a pedagóg, narodil sa 15. mája 1907 v Mani. Do noviciátu k františkánom vstúpil 25. augusta 1924. Po dokončení gymnázia pokračoval v štúdiu teológie na Karlovej univerzite v Prahe, kde zároveň študoval aj knihovedu. Za kňaza bol síce vysvätený 24. septembra 1932, ale ďalej študoval históriu a filozofiu na Univerzite Komenského v Bratislave. V školskom roku 1938/39 začal vyučovať na gymnáziu v Malackách, kde pôsobil až do roku 1946, keď bol preložený do Nových Zámkov. Po poprave Jozefa Tisu zostavil koláž s prezidentovou fotografiou, ktorá sa šírila po celom Slovensku. V polovici septembra 1947 bol zatknutý a obvinený, že vytvoril ilegálnu protištátnu organizáciu. Štátny súd v Bratislave, ktorý sa konal 27. decembra 1949, ho odsúdil na 9 rokov väzenia. Na slobodu bol prepustený 15. marca 1956. Keďže nemohol verejne pôsobiť ako kňaz, bol aktívny v oblasti knihovníctva, dokonca publikoval odborné články a vedecké štúdie. Zomrel 11. mája 1978 v Mani. LETZ, Róbert: Gajdoš, Vševlad Jozef, OFM. In: *Lexikón*, s. 377 – 379.

925 V pôvodnom texte je nesprávne *„Decko“*. Správne *„Decký“*. Augustin Decký bol klerik v Nitre.

926 V pôvodnom texte je nesprávne *„Drbal“*. Správne *„Drvala“*. Podľa dokumentácie o rozvratnickej činnosti rádov a kláštorov bol Josef Drvala rímskokatolícky farár, a nie gréckokatolícky, ako je to uvedené v prepise stenografického záznamu. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 13, a.j. 87. Dokumentace rozvratnické činnosti řádů a klášterů a jejich ukázka jako semeniště vatikánské špionážní a rozvratnické politiky.

927 Chýba miesto. Pravdepodobne v Prešove.

928 V pôvodnom texte je nesprávne *„Jan Kotaš“*. Správne *„Ján Potaš“*.

929 V pôvodnom texte je nesprávne *„Polykart Minařík“*. Správne *„Polykarp Minárik“*. Polykarp Alojz Minárik (1914 – 1992), slovenský františkán, filozof, narodil sa 19. apríla 1914 v Boleráze, okres Trnava. Po kňazskej vysviacke pôsobil v Žiline. Štátna bezpečnosť ho zatkla kvôli jeho pastoračným aktivitám už v roku 1947. Štátnym súdom v Bratislave bol 10. marca 1950 odsúdený na 3 roky väzenia. Po prepustení z väzenia pracoval v civilnom zamestnaní. V roku 1966 sa dostal do duchovnej správy ako kaplán v Bratislave-Petržalke. Zomrel 1. mája 1992 v Charitnom dome v Pezinku. LETZ, Ján: Minárik, Alojz Polykarp, OFM. In: *Lexikón*, s. 936.

930 Chýba miesto. Františkáni mali v tom čase vlastné teologické učilište v Žiline.

931 V pôvodnom texte je nesprávne *„Judčovičovi“*. Správne *„Jurčovičovi“*. Fidél Ambróz Jurčovič (1916 – 2004), provinciál františkánov, narodil sa 17. júla 1916 vo Vištuku. Študoval na gymnáziu v Trnave. Vstúpil k františkánom, kde 25. augusta 1932 zložil rehoľné sľuby. V Malackách si dokončil gymnázium, potom študoval filozofiu a teológiu v Salzburgu, Bratislave, a napokon aj v Ríme,

Řádový kněz Polykarp Minárik zařizoval další rozšiřování letáků na faráře Štefana Kuska (?)[932] a Husáka (?)[933]. Je jasné, že také, v tomto případě příslušníci františkánského řádu se postavili proti lid.[ové] demokracii a pracovali pro zahraniční velezrádnou skupinu vedenou Ďurčanským[934], Sidorem a společníky.

kde bol 23. marca 1940 vysvätený za kňaza. Po ukončení biblických štúdií doktorátom sa v roku 1943 vrátil na Slovensko a pôsobil v Žiline, kde až do likvidácie kláštorov v roku 1950 prednášal na františkánskom teologickom učilišti. V roku 1947 bol zatknutý. Z vyšetrovacej väzby bol prepustený 21. januára 1948. Dňa 10. marca 1950 bol odsúdený na dva roky väzenia, ale v odvolacom konaní na Najvyššom súde mu bol trest zvýšený o jeden rok. Na slobodu bol definitívne prepustený až 21. januára 1955. Nemohol pôsobiť ako kňaz, preto pracoval v civilných zamestnaniach. V roku 1968 dostal štátny súhlas, takže mohol verejne vykonávať kňazskú službu, hoci naďalej mal aj civilné zamestnanie. Aktívne sa zapojil do obnovy rehoľného života a 20. februára 1969 bol rehoľnými predstavenými menovaný za provinciálneho ministra Provincie Najsvätejšieho Spasiteľa na Slovensku. Úrad spravoval do októbra 1992. Štátny súhlas mu bol niekoľkokrát odobratý a znova vrátený. Nemohol pôsobiť vo františkánskom kostole v Bratislave, preto slúžil v iných chrámoch a do 1. januára 1990 bol aj výpomocným duchovným v Karlovej Vsi. Od roku 1992 pôsobil ako výpomocný duchovný v Bratislave a od roku 1993 v Trnave, kde sa venoval aj novicom. Zomrel 21. januára 2004 v Trnave. Pozri: http://www.frantiskani.sk/nekr/index.htm

932 Štefan Kusek, farár v Tepličke nad Váhom.

933 V pôvodnom texte je uvedené meno Husák, ale je tam tiež otáznik, teda znamená to, že stenograf zle rozumel meno a mohol ho skomoliť. V dokumentoch je v súvislosti s činnosťou Polykarpa Minaríka spomínaný kňaz Ladislav Myšák, ktorý pôsobil v Považskej Bystrici. Ten bol 10. marca 1950 Štátnym súdom v Bratislave odsúdený na 3 a pol roka väzenia. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 13, a.j. 87. Dokumentace rozvratnické činnosti řádů a klášterů a jejich ukázka jako semeniště vatikánské špionážní a rozvratnické politiky.

934 V pôvodnom texte je nesprávne *„Durčanským"*. Správne *„Ďurčanským"*. Ferdinand Ďurčanský (1906 – 1974), slovenský politik, narodil sa 18. decembra 1906 v Rajci. Získal právnické vzdelanie, ktoré zavŕšil doktorátom a pôsobil ako pedagóg na Univerzite Komenského v Bratislave. Ako člen Hlinkovej slovenskej ľudovej strany bol ministrom v autonómnej vláde, za Slovenskej republiky bol ministrom zahraničných vecí. Na konci vojny utiekol na Západ. Národný súd ho v roku 1947 v neprítomnosti, ako vojnového zločinca, odsúdil na trest smrti. Zomrel 15. marca 1974 v Mníchove. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

Další spis OR 3 27/49[935] Státního soudu v Bratislavě prokazuje, že představený Františkánského kláštera v Kremnici Grejtovský (?)[936] řádové sestry ošetřovatelku […][937] napojili[938] se na agenta americké špionážní služby A.[lberta] Púčika (?)[939], který přímo pracoval ve službách americké [z]pravodajské služby a svým spolupracovníkům dával zpravodajské úkoly, vyzbrojoval je technickými pomůckami, zejména fotografickými filmy, mikrofilmy, šifrovanými klíči atd.

935 Tu má byť pravdepodobne číslo spisu Or III 22/49, ktorý je uložený v Štátnom archíve Bratislava vo fonde Štátny súd v krabici číslo 37.

936 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Krejkovský“*. Správne *„Grejtovský“*. Michal Hadrián Grejtovský (1912 – 1984), narodil sa 10. februára 1912 v Šarišských Michaľanoch. Do noviciátu k františkánom vstúpil 24. augusta 1931 a o rok zložil rehoľné sľuby. Za kňaza bol vysvätený 4. júna 1939 a pôsobil v Hlohovci, Trnave, a napokon v Kremnici, kde bol gvardiánom, teda predstaveným komunity. Dňa 21. mája 1949 bol Štátnym súdom v Bratislave odsúdený na 6 mesiacov väzenia. Z väzby bol prepustený v polovici júla 1949. Po internácii v roku 1950 sa mu podarilo dostať do pastorácie. Pôsobil v Žiline, kde 14. júna 1984 aj zomrel. OAA, f. Výpisky z archívov (neusporiadané).

937 Chýbajú mená. Boli to Etela Kuraciová z Bratislavy a Mária Košiarniková z Trenčína. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 13, a.j. 87. Dokumentace rozvratnické činnosti řádů a klášterů a jejich ukázka jako semeniště vatikánské špionážní a rozvratnické politiky. Róbert Letz tvrdí, že Etela Kuraciová bola rehoľná sestra Svätého Kríža, ktorá Alberta Púčika poznala ešte od roku 1944, keď sa liečil v Bratislave v Štátnej nemocnici. Navštívil ju aj počas jednej zo svojich ciest z Rakúska na Slovensko v roku 1948. Kuraciová bola Štátnym súdom v Bratislave odsúdená 21. mája 1949 na dva roky väzenia. Košiarniková síce bola oslobodená, ale v máji ju zaradili na jeden rok do Tábora nútených prác. Odvolacím konaním na Najvyššom súde dňa 16. septembra 1950 im bol trest zvýšený. Kuraciová bola odsúdená na 8 rokov a Košiarniková na 18 mesiacov väzenia. LETZ, Róbert: *Odkaz živým. Prípad Albert Púčik a spol.* Bratislava : Ústav pamäti národa, 2008, s. 49, 80 a 188. (Ďalej: LETZ, Róbert: Odkaz živým).

938 Pôvodne bolo *„zapijili“*.

939 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Pučík“*. Správne *„Púčik“*. Albert Púčik (1921 – 1951), narodil sa 7. októbra 1921 v Dolných Motešiciach. Študoval na gymnáziu v Trenčíne. Hlásil sa ku kresťanským a národným ideálom, aktívne sa zapojil do práce v Hlinkovej mládeži. Aj keď v roku 1945 vstúpil do komunistickej strany, bolo to v skutočnosti preto, aby kryl svoju minulosť, a zároveň aj nové aktivity namierené proti nastupujúcemu totalitnému režimu. Emigroval do Rakúska, odkiaľ prichádzal ilegálne na Slovensko s cieľom získavať dôverné informácie použiteľné proti režimu. Dňa 4. januára 1949 bol zatknutý a po vyšetrovaní ho Štátny súd v Bratislave dňa 21. mája 1949 odsúdil za velezradu a vyzvedačstvo na doživotný trest. Podľa obžaloby nesúhlasil s novým režimom v Československu, preto zhromažďoval informácie protištátneho charakteru (hospodárskeho, politického, vojenského a bezpečnostného), ktoré potom ilegálne prekračujúc štátne hranice odovzdával v Rakúsku agentovi CIC (Counter Inteligence Corps). Najvyšší súd v Prahe mu zvýšil trest, keď ho 16. septembra 1950 odsúdil na trest smrti, ktorý bol vykonaný 20. februára 1951 v Bratislave. LETZ, Róbert: *Odkaz živým. Prípad Albert Púčik a spol.* Bratislava : Ústav pamäti národa, 2008. ISBN 978-80-89335-09-1 Vicen spomína, že Púčik síce mal pre neho pracovať, ale bol zatknutý skôr, ako sa ich plány začali realizovať. VICEN, Jozef: *Vo víroch rokov 1938 – 1988.* Bratislava : LÚČ, 1999, s. 219.

Poskytoval úkryt osobám také protistátně pracujícím. Další představený dominikánského kláštera v Trenčíně […][940] Rafael Lexmann (?)[941] pracoval rovněž s tímto […][942] špionem. Řeholní ošetřovatel Košarník (?)[943] s řeholní sestrou Michael[ou] (?)[944] pomáhali pak v řeholní nemocnici ve špionážní službě agentu špionáže […][945] tím, že mu pomáhali přečíst pomocí mikroskopu mikrofilm.[946] Další případ, představený dominikánského kláště-

940 Chýba text.

941 V pôvodnom texte je nesprávne *„Lexman"*. Správne *„Lexmann"*. Gregor Rafael Lexmann (1910 – 2004), dominikán, misionár, narodil sa 8. marca 1910 v obci Bobot. Rehoľné sľuby ako dominikán zložil 30. októbra 1930 a za kňaza bol vysvätený 5. júla 1935. Zakladal kláštor v Trenčíne, v rokoch 1943 – 1945 pôsobil zasa ako vojenský duchovný slovenskej armády na Ukrajine. Koncom roka 1948 bol podozrivý z protištátnej činnosti, preto ho 10. januára 1949 prišla zatknúť Štátna bezpečnosť, ale podarilo sa mu uniknúť. Pokúsil sa utiecť do zahraničia, ale o niekoľko dní bol zadržaný pri Domažliciach. Štátny súd v Bratislave ho dňa 21. mája 1949 odsúdil na 10 mesiacov väzenia, ale v odvolacom konaní na Najvyššom súde v Prahe mu bol 16. septembra 1950 trest zvýšený na 6 rokov. Po prepustení v roku 1955 pracoval v civilnom zamestnaní a pred pádom totality aj v duchovnej správe u sestier dominikánok v Dunajskej Lužnej. V roku 1990 sa stal priorom kláštora v Bratislave na Kalvárii. Potom pôsobil aj v Košiciach a Zvolene. Zomrel 29. apríla 2004 v Košiciach. LETZ, Ján: Lexmann, Rafael Gregor, OP. In: *Lexikón*, s. 818 – 819. Pozri tiež: LETZ, Dominik Roman: Mikuláš Jozef Lexmann, OP. Pred Pána predstúpil so sklonenou hlavou. In: LAGOVÁ, Veronika a kol.: *Smrť za mrežami.* Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, s. 229.

942 Chýba text. Pravdepodobne mysleli Alberta Púčika.

943 Pravdepodobne má byť správne *„řeholní ošetřovatelka Mária Košiarniková"*.

944 Agnesa Michaela Krajčová, sestra vincentka, ktorá s ďalšími spolusestrami pracovala v štátnej nemocnici v Trenčíne ako ošetrovateľka. Sestra ukázala Rafaelovi Lexmannovi mikrofilm od svojho príbuzného Vicena, ktorý prekročil hranice do Rakúska, vrátil sa a Štátna bezpečnosť ho zatkla. Keďže túto udalosť Lexmann neoznámil, stalo sa to zámienkou na jeho zatknutie. ČERNUŠÁK, Tomáš – PROKOP, Augustin – NĚMEC, Damián: *Historie dominikánů v českých zemích.* Praha : Krystal OP, 2001, s. 175. (Ďalej: ČERNUŠÁK, T. – PROKOP, A. – NĚMEC, D.: Historie dominikánů). Albert Púčik navštívil Krajčovú niekoľkokrát. LETZ, Róbert: *Odkaz živým,* s. 79 – 80, 84, 93, 100, 108, 114. Príbuzným sestry Michaely bol Jozef Vicen, ktorý píše vo svojich spomienkach, že bola sestrou jeho matky a pôsobila ako rehoľná sestra v nemocnici v Trenčíne. VICEN, Jozef: *Vo víroch rokov 1938 – 1988.* Bratislava : LÚČ, 1999, s. 152.

945 Chýba text.

946 V súbore výpisov z dokumentácie o rozvratníckej činnosti rádov a kláštorov, ktorá bola pravdepodobne jedným zo základných ideologických prameňov pri koncipovaní obžaloby, rozsudku a reči štátnych prokurátorov v procese Augustin Machalka a spoločníci, sa okrem iného píše: *„Řeholní ošetřovatelka Košiarniková byla vyzvána řeholní sestrou Michaelou v řeholní nemocnici, aby k ní přišla na chirurgii, kde zastihla neznámého muže – agenta, který přinesl sestře Michaele mikrofilm, a Košiarniková upravila mikroskop, aby Michaela si mohla mikrofilm přečísti. Neznámý muž byl agentem špiona Vicena. Košiarniková pomáhala Michaele přečítat mikrofilmy několikrát při různých návštěvách agenta."* NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 13, a.j. 87. Dokumentace rozvratnické činnosti řádů a klášterů a jejich ukázka jako semeniště vatikánské špionážní a rozvratnické politiky.

ra v Trenčíně[947] páter Lexman (?) pomáhal řeholní sestře, ošetřovatelce, ve čtení mikrofilmu pomocí promítačky. Sám byl vybaven množstvím dokonalého fotografického a filmového materiálu, sloužícího k provádění špionážních úkolů. Po zadržení se pokusil uprchnout, byl však na Domažlicku zatčen. Špionáž ve prospěch amerického imperialismu je tu nad slunce jasnější.

Převor kláštera milosrdných bratří v Brně Josef Hartl (?)[948] organizoval skupinu pracující[ch][949] k rozvracení lidově demokratického zřízení, rozšiřoval letáky pobuřující proti státu, přislíbil dodávání zpráv špionážního rázu Josefu Novotnému[950], který uprchl za hranice, aby tam spolupracoval s cizí výzvědnou službou. Tato organizace měla krycí jméno „Husí stehno". Při domovní prohlídce v klášteře milosrdných bratří v Brně bylo nalezeno velké množství letáků a jiných podezřelých písemností. Josef Hartl (?) prováděl rozsáhlou ilegální činnost a hledal své společníky opět mezi představiteli řádu. Tak získal ke spolupráci převora kláštera milosrdných bratří ve Valticích Josefa Vrbíka (?)[951] a další

947 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Děčíně"*. Správne *„Trenčíně"*, pretože dominikáni v Děčíne nemali kláštor. Dominikáni prišli do Trenčína v novembri 1939 a pôsobili tam takmer desať rokov. V roku 1949 pôsobili v Trenčíne traja dominikáni: predstavený Aquinas Gabura a členovia komunity Rafael Lexmann a Martin Furmann. Nebývali však vo svojom kláštore, pretože ten pôvodný zhorel po zásahu granátom počas II. svetovej vojny. Najprv bývali u sestier z kongregácie de Notre Dame, po roku potom v priestoroch, ktoré im poskytlo mesto. ČERNUŠÁK, T. – PROKOP, A. – NĚMEC, D.: *Historie dominikánů,* s. 175 a ZEMEK, J.A.: *Vatikánsky špión,* s. 13.

948 Josef Faustin Hartl (1898 – 1952), prior kláštora milosrdných bratov v Brne, narodil sa 7. decembra 1898 v Kyjove. Večné sľuby zložil 17. júla 1932. Ako prior v Brne bol väznený počas II. svetovej vojny za odboj proti nacistom. V lete 1948 dal vytlačiť leták, ktorý kritizoval nedemokratické praktiky komunistov a vyzýval na odpor proti totalite. Štátnym súdom v Brne bol 15. októbra 1948 odsúdený za vojenskú zradu a úklady proti republike na 15 rokov väzenia. Zomrel v januári 1952 vo väzení na Mírove. HORŇÁKOVÁ, Lucie: *Hospitalský řád sv. Jana z Boha v období dvou totalit.* Magisterská diplomová práca. Brno : Masarykova univerzita Filozofická fakulta Historický ústav, 2007, s. 91 – 92.

949 Koncovka pôvodného slova bola prepísaná písacím strojom, pričom vzniklo slovo *„pracující"*. Pôvodné slovo sa nedá prečítať.

950 Josef Novotný, vedúci protinacistickej odbojovej organizácie, v ktorej bol zapojený aj Hartl. Podľa obžaloby bol Novotný ešte pred svojím útekom za hranice iniciátorom myšlienky, aby bola na Morave založená ilegálna protikomunistická organizácia „Husie stehno", čo mu Hartl mal prisľúbiť.

951 Josef Dismas Vrbík (1908 – 1980), milosrdný brat, prior kláštora vo Valticiach, narodil sa 5. septembra 1908 v Příkosiciach. Do rádu vstúpil 12. novembra 1929. Počas nacistickej okupácie ukrýval troch sovietskych partizánov. Komunistami bol zatknutý spolu s Josefom Hartlom a obvinený z výroby a rozširovania protikomunistických letákov. Vo februári 1949 bol pre nedostatok dôkazov prepustený z vyšetrovacej väzby. Štátnym súdom v Prahe bol 16. mája 1951 odsúdený za velezradu a za prechovávanie a pomoc utečencom na 12 rokov väzenia. Po prepustení z väzenia pracoval v civilných zamestnaniach. Odmietol možnosť emigrácie a nežiadal ani rehabilitáciu svojej osoby. Zomrel 28. júla 1980 v Prahe. HORŇÁKOVÁ, Lucie: *Hospitalský řád sv. Jana z Boha v období dvou totalit.* Magisterská diplomová práca. Brno : Masarykova univerzita Filozofická fakulta Historický ústav, 2007, s. 96 – 99.

osoby z řad[952] duchovních i z civilních osob. Obrátil se na představeného kláštera eucharistů v Brně Janovce[953] a jednal s ním opět o možnosti styku s Vídní, s dalšími účastníky ve službách Vatikánu a reakce. Janovec to sice odmítá, avšak věc neoznámil, ač bylo zřejmé, že jde o velezradu.[954]

Další případ klášterní a řeholní zrady řeholníka […][955] ve Valticích Josef Vrbík spolupracuje aktivně se zmíněným již Hartlem, obdržel od něho důvěrné informace o střežení hranic, aby mohl zařídit útěk Broušky (?)za hranice. Zabýval se rozšiřováním protistátních letáků, které byly u něho nalezeny.[956]

Další spis Or I 1537/49[957] Státního soudu v Praze prokazuje, že představený kláštera kapucínů v […][958] Karel Frgal[959] jinak páter Ondřej, napomáhal při ilegálních přechodech hranic, při čemž uprchlíky ukrýval v klášteře, jehož byl sám představený[m], a tak po-

952 Pôvodne bolo *„řádů“*.

953 Václav Janovec (1896 – 1960), eucharistián, rehoľné sľuby zložil 1. januára 1917 a za kňaza bol vysvätený 22. februára 1923. Do kláštora eucharistiánov v Brne prišiel z Bozenu. Počas II. svetovej vojny pôsobil vo Viedni, kde bol aj superiorom kláštora. Keď sa vrátil do Brna, bol síce predstaveným komunity, ale keďže mal rakúske občianstvo, ktoré získal počas pobytu vo Viedni, pred úradmi bol predstaveným iný spolubrat s českým občianstvom. Na základe Benešových dekrétov bola väčšina jeho spolubratov odsudnutá kvôli nemeckej národnej príslušnosti, ale Janovec aj naďalej zostal v Brne. Neskôr bol internovaný v Želive. Po prepustení sa stal farárom v Želive, kde 20. septembra 1960 aj zomrel. OAA, E-mail Miloslava Chrasta autorovi. Bolseno 13. 12. 2008.

954 Štátna bezpečnosť v hodnotiacej správe zaradila medzi prvé poznatky o aktívnom protištátnom postoji rímskokatolíckych kláštorov aj prípad Josefa Hartla: *„Nepřátelské stanovisko ke státu zaujali neskrývaně i řádoví kněží římsko-katolické církve. Tak na příklad převor kláštera Milosrdných bratří v Brně, P.*[áter] *HARTL, počal získavat spolehlivé lidi, kteří by se mohli zúčastnit protistátní činnosti a za tím účelem navázal styky s prof.*[esorem] *BABIČKOU, o kterém věděl, že spolupracoval s dr. KRAJINOU. Činnost této skupiny jsme likvidovali.“* ABS, f. A 34, inv. j. 1534, kart. 343. Boj československé státní bezpečnosti proti církevní reakci v ČSR v letech 1945 – 50. Praha 15. 12. 1950.

955 Chýba text.

956 Vrbík tvrdil, že mu ich podsunuli príslušníci Štátnej bezpečnosti počas domovej prehliadky.

957 V pôvodnom texte nesprávne *„OR 1 15/37“*. Správne má byť *„Or I 1537/49“*. Spis sa nachádza v Národnom archíve v Prahe, vo fonde Štátneho súdu.

958 Chýba text. Má byť v Sokolově.

959 Karel Ondřej Frgal (1908 – 1970), gvardián kapucínov v Sokolove. Narodil sa 24. októbra 1908 v Bitkóv, okres Bohorodčany. Prvé rehoľné sľuby zložil 15. augusta 1927 a za kňaza bol vysvätený 15. júla 1933. Na podnet farára bol 27. júna 1939 zatknutý v Pezinku a vyhostený ako nepriateľ Slovenskej republiky. Pôsobil ako gvardián v Prahe, kde ho zasa kvôli ostrým kázňam 25. augusta 1943 zatkli Nemci a odvliekli do koncentračného tábora v Buchenwalde. Po oslobodení krátko pôsobil v Paríži, potom bol menovaný za gvardiána v Sokolove. Tu ho zasa 8. septembra 1949 zatkla Štátna bezpečnosť, údajne kvôli prechovávaniu zbraní, ktoré boli do kláštora, samozrejme, podstrčené, azda z príkazu samotnej ŠtB. Dňa 14. decembra 1949 bol odsúdený Štátnym súdom v Prahe za trestný čin velezrady na 15 rokov. Podľa obvinenia mal spolu s ďalším spolubratom z kláštora ukrývať utečencov, ktorí sa snažili prekročiť štátne hranice. NA, f. StS, č.j. Or I 1537/49. Z väzenia bol prepustený na amnestiu v máji 1960. Zomrel 13. mája 1970 v Litoměřiciach.

máhal […][960], po kterých bylo pátráno bezpečnostními orgány a ukrýval dalšího Waltera Marka (?)[961]. Podle dalšího spisu Or I 1741/49[962] představený kláštera kapucínů ve Fulneku František Sovadina (?) a řeholní bratr Rajmund Zrebený (?)[963] ukrývá v klášteře ve Fulneku osoby, které[964] pro protistátní činnost prchaly za hranice.

Další spis Krajského soudu v Brně o výpovědi při hlavním přelíčení před státním soudem, slyšeného svědka Antonína Zemka prokazuje, že další klášter, klášter dominikánů ve Znojmě, po únoru 1948 stal se střediskem a průchodnou stanicí osob, které z politických důvodů ilegalně překračovaly hranice republiky do Rakouska. Převor dominikánského kláštera ve Znojmě Antonín Zemek předával osoby, které chtěly uprchnout za hranice, Františku Skřápkovi (?)[965] a dal na Františka […][966] ve Vídni, odkud byl těmto uprchlíkům zprostředkován další styk se známými velezrádci Dr. Chudobou[967], Ducháčkem[968] a jinými.

960 Boli to Viktor Diviš a František Šulc. Viktor Diviš bol 30. decembra 1949 odsúdený Štátnym súdom v Prahe za velezradu na 10 rokov väzenia.

961 V pôvodnom texte je nesprávne *„Valtera“*. Správne *„Waltera“*. Walter Marek (1918), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 29. septembra 1918 v Prahe. Za kňaza bol vysvätený 29. júna 1946 a dva roky pôsobil ako kaplán v Litomyšli. Bol stíhaný Štátnou bezpečnosťou, pretože chcel údajne emigrovať z Československa. Nakoniec sa mu to aj 15. februára 1949 podarilo a dnes žije v USA. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř a ABS, f. A 34, inv. j. 1750, kart. 361. Orientační zpráva o vatikánské špionáži. 1957 – 1958. Příloha k orientovce o vatikánské špionáži. Známí kněží československého původu v zahraničí.

962 V pôvodnom texte je nesprávne *„OR 1741“*. Správne má byť *„Or I 1741/49“*. Spis sa nachádza v Národnom archíve v Prahe, vo fonde Štátneho súdu.

963 V pôvodnom texte je nesprávne *„Oreven“*. Správne *„Zrebený“*.

964 Pôvodne bolo *„kteří“*.

965 V pôvodnom texte je nesprávne *„Škrabkovi“*. Správne *„Skřápkovi“*.

966 Chýba text. Pravdopodobne nemá byť *„Františka“*, ale *„františkánsky klášter“*, čo vyplýva z kontextu tohto dokumentu, ako aj z iných prameňov zachovaných k tejto kauze. Zemek kontakt so Skřápkom a kláštorom františkánov vo Viedni vysvetľuje vo svojich spomienkach: ZEMEK, J. A.: *Vatikánsky špión*, s. 48 – 49.

967 Bohdan Chudoba (1909 – 1982), novinár, publicista, historik a poslanec Národného zhromaždenia za Československú stranu lidovú (1946 – 1948). Radikálny antinacista a antikomunista, bol po februári 1948 nútený emigrovať z Československa. Štátna bezpečnosť ho potom obvinila, že zo zahraničia riadi protištátnu skupinu okolo dominikánskeho priora Jakuba Zemeka, ktorá v kláštore v Znojme prechovávala utečencov a pomáhala im prekročiť štátne hranice. Po úteku do exilu Chudoba naďalej pôsobil ako politik v štruktúrach československej emigrácie, avšak rýchlo od politiky odišiel a venoval sa už iba vedeckej práci a písaniu, prednášal na univerzitách v Chicagu a Madride. Zomrel 2. januára 1982 v Madride. PEHR, M. a kol.: *Cestami křesťanské politiky*, s. 105 – 106.

968 V pôvodnom texte je nesprávne *„Chudáčkem“*. Správne *„Ducháčkem“*. Ivo Ducháček (1913 – 1988), novinár a politik, poslanec Národného zhromaždenia za Československú stranu lidovú. Ako redaktor Lidových novin pôsobil v Paríži, potom sa presťahoval do Anglicka, kde prežil II. svetovú vojnu. Zúčastnil sa na oslobodzovaní Plzne. Po vojne ako poslanec síce presadzoval orientáciu zahraničnej politiky Československa na Sovietsky zväz, ale nesúhlasil s praktikami komunistickej

Na příkaz převora Zemka bylo převedeno 12 osob a je zajímavé, že při tomto doporučení přecházejících na Františka Klíra (?)[969] ve Vídni vyúčtoval peníze, které tyto osoby od […][970] obdržely příslušným počtem mší svatých. Zjev, který se nám objevil i v průběhu tohoto procesu.[971]

Povšimněme si při té příležitosti výpovědi svědka zde slyšeného Jaroslava Vetejšky (?)[972], který vyložil úzkou spolupráci mezi Vatikánem a americkou zpravodajskou službou, jakou úlohu při této spolupráci hrají řády. Jaroslav Vetejška (?) nám vylíčil, jak po svém ilegálním přechodu hranic do Rakouska přihlásil se ve Vídni v americké zpravodajské službě a s jejím doporučením se odebral do kláštera […][973] jen na doporučení americké zpravodajské služby se mu tam dostalo zaopatření. Později se Vetejška (?) vrátil na území státu jako najatý vrah. Napojení[974] našich klášterů na kláštery v Rakousku je tu zřejmé jako z běhu tohoto procesu. Z řad řeholních kněží ozývají se také nejprudší útoky proti lidově demokratickému zřízení u nás a jen dva případy namátkou uvedu. Bohuslav Šnajdr[975], řeholník, salesián v Praze, soustavně pobuřoval proti státu a vychovával mládež k postoji nepřátelskému dělnické třídě a používal výroku, že ve 20. století moderní teorie zamořuje lidstvo jako malomocenství a pod. Řeholní kněz Jaroslav Krejčí (?) vyučoval náboženství na národní škole v […][976] a při tom vychvaloval cizáky, husity označoval za nepřátele českého národa, prohlašoval Husa za kacíře, Žižku za loupežníka, a když žáci zpívali internacionálu,

strany v Československu. Po februári 1948 bol vylúčený z Československej strany lidové. Emigroval do USA, kde sa naďalej angažoval v politike ako člen exilovej Rady slobodného Československa. Zomrel 1. marca 1988 v Kente v USA. PEHR, M. a kol.: *Cestami křesťanské politiky*, s. 67.

969 Aj tu má byť pravdepodobne nie *„Františka Klíra“*, ale *„františkánský klášter“*.

970 Chýba text. Má tu byť pravdepodobne od gvardiána, teda od predstaveného františkánskeho kláštora.

971 Štátna bezpečnosť v hodnotiacej správe zaradila medzi prvé poznatky o aktívnom protištátnom postoji rímskokatolíckych kláštorov aj prípad Antonína Zemeka: *„Jiná ilegální skupina byla utvořena v klášteře dominikánů ve Znojmě, jejímž vedoucím byl převor tohoto kláštera, P.*[áter] *ZEMEK. Do činnosti této organizace byli zapojeni duchovní na znojemském okrese, představitelé lidové strany na Znojemsku a vedoucí úředník ONV, Dr. STRICZKO, advokát ve Znojmě. Tato činnost se projevovala organizováním převodů přes hranice, rozšiřováním nepravdivých pověstí, hromadným odposlouchávánim nepřátelské vysílačky „Rot-Weiss-Rot“ a prováděním špionáže. Spojení do zahraničí bylo udržováno přes kvardiána františkánského kláštera ve Vídni s napojením na zrádce Dr. CHUDOBU. I tuto skupinu jsme zneškodnili.“* ABS, f. A 34, inv. j. 1534, kart. 343. Boj československé státní bezpečnosti proti církevní reakci v ČSR v letech 1945 – 50. Praha 15. 12. 1950.

972 V pôvodnom texte je nesprávne *„Vojtíška“*. Z kontextu jasne vyplýva, že to nebol *„Vojtíšek“*, ale *„Vetejška“*, teda správne *„Vetejšky“*. Takto to bolo opravené v celom texte dokumentu.

973 Chýba text. Do kláštora rehoľných sestier.

974 Pôvodne bolo *„Spojení“*.

975 V pôvodnom texte je nesprávne *„Šnajdr“*. Správne *„Šnajdar“*. Boleslav Šnajdar (1916 – ?), český salezián, narodený 29. august 1916, bol farár v Prahe-Kobylisy. Štátny súd v Prahe ho dňa 31. júla 1950 odsúdil za sabotáž na 2 roky. Kvôli zlému zdravotnému stavu bol z väzenia podmienečne prepustený v septembri 1951. Neskôr od saleziánov vystúpil. VLČEK, V.: *Perzekuce*, s. 331 – 332.

976 Chýba text. Dominikán Jaroslav Krejčí bol katechétom v Plzni.

píseň dělnické třídy, rozkřikl se na ně: Držte hubu, vy hovada. Žákyni[977], která se přihlásila, že zná píseň, Kdož jste Boží bojovníci, zakřikl, aby držela hubu, nebo že dostane facku. Slavný státní soude, proč jsem tak obsáhle uvedl celou řadu zcela konkrétních příkladů rozvratné činností řádů a klášterů? Učinil jsem tak proto, abychom z nich mohli učinit ty závěry, které se z nich nezbytně podávají.

Z příkladů, které jsem uvedl, je především zřejmé, že ve značné části klášterů a řádů na území republiky, byla prováděna rozvratná činnost velmi nebezpečného druhu, jejímž cílem bylo rozvrátiti lidově demokratické zřízení republiky. Jest zřejmé, že tato činnost má nejrůznější formy, tak jak se s nimi setkáváme na straně reakce denně před Státním soudem. Kláštery a řády staly se skutečně rozvratnickou kolonou Vatikánu, nejpevnější oporou jeho politiky.

Od záměrného pobuřování našich občanů proti lidově demokratickému zřízení, od rozleptávání morální odolnosti naší mládeže stupňuje se tato činnost přes vydávání a rozšiřování protistátních letáků, až k převádění osob ilegální cestou za hranice, aby jim bylo umožněno plnit jejich velezradni úmysly ve spojení s imperialistickými mocnostmi, stupňuje se až ke spolupráci s cizí výzvědnou službou, až k přechovávání zbraní, stupňuje se až k sabotáži a vede ve svých důsledcích až k vraždě, jak ukázal právě nedávno projednávaný proces v Hodoníně.

A jestliže si pak uvědomíme, že všechny řády a všichni řeholníci jsou vázáni železnou kázní a poslušností vůči svým představeným a nakonec i vůči Vatikánu, pak z toho nemůžeme vyvodit jiný závěr než ten, že veškerá tato činnost jest na území našeho státu jednotně a cílevědomě řízena za tím účelem, aby lidově demokratické zřízení u nás bylo rozvráceno a aby byl znovu nastolen kapitalistický systém. A na tomto pozadí musíme si pak promítnouti činnost jednotlivých obžalovaných při posuzování jejich viny, při hodnocení jednotlivých důkazů i při tom, když budeme hodnotit jejich obhajobu tak, jak ji přednášeli v průběhu hlavního přelíčení před Státním soudem, pokud se snažili svou vinu oslabiti nebo ji vůbec popříti.

Především chci se zabývat postavou obžalovaného Jana Mastiláka. Obžalovaný Mastilák absolvoval známý papežský Východní ústav v Římě, jehož úloha v systému špionáže, vybudované Vatikánem, byla zde již osvětlena. Jako vyškolený agent Vatikánu zahájil svou činnost, pokud aspoň máme zjištěno bezpečně, v roce 1944, kdy, jak doznal, obdržel z generální kurie pokyn, aby odjel na Slovensko a převzal funkci představeného kláštera v Michalovcích, u řádu redemptoristů. Obdržel instrukce svých představených, aby po svém příchodu do Michalovců bedlivě sledoval vývoj situace na Slovensku z hlediska církevních zájmů a aby o situaci své představené informoval.

Bylo to v době, kdy německá vojska byla na ústupu a očekával se příchod Rudé armády a tím i rozšíření lidových a socialistických tendencí na území našeho státu. Na Slovensko se dostal obžalovaný Mastilák z Říma jako kurýr Slovenského vyslanectví ve Vatikánu, kde

977 Volala sa Eberlová. NA, f. ÚV KSČ, 100/52, sv. 13, a.j. 87. Dokumentace rozvratnické činnosti řádů a klášterů a jejich ukázka jako semeniště vatikánské špionážní a rozvratnické politiky.

tehdy byl vyslancem známý zrádce slovenského národa Sidor, a ve službách tohoto vyslanectví dopravoval pak z Vatikánu na Slovensko zapečetěná zavazadla.

Na Slovensku ho obeznámil s jeho úkolem viceprovinciál řádu páter Lávička[978], který mu pak poskytl podrobné informace o situaci na Slovensku. Ihned po příchodu na Slovensko zabýval se podáváním zpráv ze Slovenska generálnímu představenému do Říma Murrayovi (?)[979] a poradci generálního představeného konzultorovi Schrijversovi (?)[980]. Z rozhodnutí viceprovinciála Lávičky[981] odjel do kláštera redemptoristů do Podolínce při slovensko-polských hranicích. Spolu s jinými informacemi podal pak několik zpráv o partyzánském hnutí na Slovensku.

Povšimněme si jeho postoje k osvobozeneckému hnutí. K tomuto hnutí, jak sám doznal, měl postoj záporný, neboť se obával posílení vlivu komunistů. Zaměřil své úsilí společně s ostatními řeholníky k oslabení vedoucí úlohy komunistů v odboji a k utlumení odboje. Protože se však zapojila do odbojového hnutí většina obyvatelstva, byl nucen změniti taktiku. Proto byli pověřeni někteří příslušníci řádu, aby získali možnost ovlivňovati partyzánské hnutí ve směru příznivém církvi, aby byl o hnutí mas za osvobození podrobně informován a získané poznatky mohl dále sdělovati svým úředním představeným. Po příchodu Rudé armády snažil se získati informace o poměrech v Sovětském svazu, a proto se vetřel jako tlumočník do služeb Rudé armády. Svoje poznatky sděloval představenému do Říma prostřednictvím kurýra přes Bratislavu. Jako představený kláštera v Michalovcích poskytoval ve zdech kláštera přístřeší a pomoc uprchlíkům, kteří v důsledku své kolaborace s nepřítelem prchali před příchodem Rudé armády na západ. V srpnu 1945, kdy jeho úkol v Michalovcích byl skončen, odebral se na rozkaz provinciála řádu do Obořiště, kde převzal úřad lektora na bohosloveckém učilišti. Při výkonu své učitelské funkce své přednášky zahrocoval záměrně proti lidově demokratickému zřízení a poukázal na nebezpečí, které prý vyplývá ze socialismu. Doznal také, že psal svým představeným do Říma a v dopisech podával informace o poměrech v Československu, že tedy prováděl špionážní činnost. On pokračoval jen ve své špionážní činnosti, kterou zahájil již v roce 1945 na Slovensku.

Jest samozřejmé, že sděloval informace, které jinak jeho představeným dostupné nebyly, že tedy podával zprávy, jež byly státním tajemstvím. K vylíčené činnosti obžalovaného Mastiláka nutno ještě dodat, že pomáhal také sestrám Čiževským[982], které pro své spojení s banderovskými bandami prchaly ze Sovětského svazu přes naše území, a že jim pomáhal k přechodu hranic do nepřátelské ciziny. Tuto pomoc sestrám Čiževským snaží se Mastilák vylíčiti jako akt pouhého milosrdenství. Jest však usvědčen ze lži. V jeho bytě byla nalezena fotografie Nadi Čiževské, v uniformě banderovských band, mířící napřaženou rukou

978 V pôvodnom texte je nesprávne *„Lavička“*. Správne má byť *„Lávička“*.

979 V pôvodnom texte je nesprávne *„Moraimu“*. Správne *„Murrayovi“*.

980 V pôvodnom texte je nesprávne *„Schriversovi“*. Správne *„Schrijversovi“*.

981 V pôvodnom texte je nesprávne *„Lavičky“*. Správne má byť *„Lávičky“*.

982 V pôvodnom texte je nesprávne *„Čižovským“*. Správne *„Čiževským“*, a tak je to opravené v celom dokumente.

revolverem. A tu je zřejmé, s jakými osobami se Mastilák na východě stýkal a komu sloužil. Jest usvědčen ze lži, i pokud tvrdí při hlavním přelíčení, že po svém návratu ze Slovenska se žádnou další protistátní činností nezabýval, neboť nedovede vysvětliti přijatelným způsobem plán, u něho nalezený, který znázorňuje cestu Jandy, který ilegálním způsobem uprchl do Říma, aby tam vstoupil do cizích služeb. A tak obžalovaný Mastilák celou svou činností jen potvrzuje zjištění posudků znalců z oboru zpravodajství o Východním ústavu v Římě. Od svého vstupu na území republiky plnil úkoly, pro něž byl vyškolen. Plnil je v době, kdy na Slovensku v boji za svobodu krvácel náš národ, byl zrádcem v době nejtěžší, zrazoval v cizích službách i osvobozeneckou Rudou armádu.

Až do svého zatčení pokračoval ve své činnosti, i když později k špionáži přistoupili i další formy rozvratnické činnosti na novém jeho působišti. A tu nás nepřekvapuje, že podle sdělení místního národního výboru v Dobříši obžalovaný Mastilák společně se všemi svými klášterními spolubratry volil demonstrativně ve volbách bílé lístky. A stejně demonstrativně odmítli podepsat zdravici generalissimu Stalinovi[983].

Další obžalovaný František Šilhan jest provinciálem řádu jezuitů, právě toho řádu, který jest nejoddanějším služebníkem Vatikánu a o jehož zásadách jsem se zde již zmínil. Provinciály[984] jezuitských řádů nacházíme zpravidla ve všech státech v nejtěsnější blízkosti vatikánských nunciatur. Také obžalovaný Šilhan udržoval až do svého zatčení v roce 1946 nepřetržité styky s vedoucími činiteli nunciatury v Praze, Ritterem, Fornim, Verolinem[985], Sensim[986] a De Livou. Dnes tvrdí, že to byly styky nezávadné, společenského prý rázu. Tato

983 Josif Visarionovič Džugašvilli Stalin (1879 – 1953), generalissimus, čelný predstaviteľ ZSSR a KSSZ. Od roku 1903 pracoval pre boľševikov vedených Vladimírom Leninom, ktorý si ho v roku 1912 vybral do ústredného výboru strany. V tomto období sa stal šéfredaktorom denníka Pravda a začal používať meno Stalin. V roku 1922 sa stal generálnym tajomníkom ústredného výboru komunistickej strany a po smrti Lenina v roku 1924 sa stal vodcom v strane. Násilím a intrigami odstránil najprv svojich protivníkov v strane, potom zahájil teror proti vonkajším odporcom a nepriateľom strany, čo dosiahol aj vďaka vykonštruovaným súdnym procesom. V auguste 1939 síce uzatvoril s fašistickým Nemeckom mierovú zmluvu o neútočení, ale zároveň sa pripravoval na vojnu. Adolf Hitler ho však predbehol a 22. júna 1941 zaútočil na Sovietsky zväz. Vojnu s fašizmom sa mu podarilo vyhrať, čím sa ešte viac posilnil kult jeho osobnosti. Tisícky ľudí podozrivých z kolaborácie s fašistami, alebo tiež odporcovia stalinizmu vtedy končili v gulagoch. Vznik železnej opony a studená vojna medzi Východom a Západom rozdelila na dlhé desaťročia nielen Európu, ale aj svet. Stalin zomrel v Moskve za zvláštnych okolností dňa 5. marca 1953.

984 V pôvodnom texte je slovo *„Provinciálové“*, ktoré bolo písacím strojom prepísané na *„Provinciály“*.

985 V pôvodnom texte je *„Verolinim“*. Správne *„Verolinem“*.

986 Giuseppe Maria Sensi (1907 – 2001), diplomat internunciatúry v Prahe, narodil sa 27. mája 1907 v Borne v Taliansku. Študoval na Lateránskej univerzite v Ríme a za kňaza bol vysvätený 21. decembra 1929. Od roku 1934 pracoval na nunciatúre v Bukurešti v Rumunsku, potom vo Švajčiarsku a Belgicku. V rokoch 1947 – 1949 pôsobil na internunciatúre v Prahe. Komunisti ho obviňovali, že sa mieša do vnútorných záležitostí Československa a podnecuje cirkevnú hierarchiu proti komunistickému režimu. V rokoch 1949 – 1953 pôsobil na Štátnom sekretariáte vo Vatikáne. Vysvätený za biskupa 24. júla 1954, pôsobil postupne ako nuncius v Kostarike, Írsku a Portugalsku, a ako

jeho obhajoba odporuje především jeho původnímu doznání[987], neboť výslovně doznal, že již v roce 1946 zasahoval do volebního boje podle směrnic církevní hierarchie. Doznal také, že sděloval na nunciatuře zprávy politické a náboženské povahy, které získal z vlastního pozorování a z vlastních zájezdů při vizitačních cestách po klášterech. Z klášterů vytvořil tak celou síť, která byla pro něho vydatným pramenem zpráv. Obžalovaný sám doznal, že si byl vědom toho, že Ottavio De Liva má zájem na tom, jak probíhá vývoj událostí v Československu, že tyto informace potřebuje pro vatikánský stát, aby mohla být odtud prováděna opatření a řízena politika proti Československé republice. Drobné zprávy, které získával, shrnoval a závěry pak ~~dál~~[988] De Livovi sděloval. Obžalovaný při hlavním přelíčení sám prohlásil, že mnohdy byl De Liva lépe informován než sám obžalovaný. De Liva měl [s]amozřejmě více informátorů.

Jakého druhu byly zprávy, které obžalovaný označuje jako nábožensko-politické, jest patrno na příklad i z toho, že, jak doznává, jakýsi Šmela, zaměstnanec holandského vyslanectví, mu předával dvakrát zprávy o měsíčním vývozu našeho státu do SSSR, tedy zprávy o skutečnostech, o které zpravodajské agentury cizí moci mají neobyčejný zájem.

Obžalovaný Šilhan také doznal, že nunciatura ho žádala o informace o připravovaných zákonech, zejména o zákonu školském a o zákonu o pozemkové reformě, a dále o informace o připravovaných obranných opatření[ch] ze strany církevní hierarchie proti těm zákonům. Při hlavním přelíčení doznal obžalovaný Šilhan, že opatřil osnovu připravovaného školského zákona od poslanců Lidové strany a tuto osnovu předal nunciatuře. Stalo se tak v době, kdy osnova tohoto zákona byla ještě tajnou, jak nám potvrdili znalci z oboru zpravodajství. A stalo se tak proto, aby nunciatura mohla řídit boj církevní hierarchie proti pokrokovému školskému zákonu.

O úzké spolupráci Šilhana s nunciaturou svědčí i to, že ke své funkci provinciála řádu jezuitů byl pověřen, a to nunciaturou, ještě další funkcí vizitátora klášterů Anglických panen na území republiky. V typické formě se nám tu objevilo, jak nunciatura zasahuje do vnitřních věcí v našem státě, jak pověřuje zastupitelský orgán cizí moci funkcí čs. občana. Obžalovaný byl však na nunciatuře pověřen ještě dalšími úkoly, které se týkaly ryze světských záležitostí na území našeho státu. Sám doznal, že byl pověřen, aby bránil vstupu katolické mládeže do Svazu české mládeže a v tomto směru také skutečně dal poukazy páteru Mikuláškovi, který byl pověřen vedením Svazu katolické mládeže. Rovněž doznal, že obdržel na nunciatuře pokyn, týkající se katolického tisku. Dále obžalovaný Šilhan doznal, že se dohodl s dalšími osobami na pokyn arcibiskupa Berana, že má se svými spolubratry[989] při svých kázáních a exerciciích vytvářet prostředí nenávisti proti lidově demokratickému zřízení a zastřenou formou obviňovat vládu z nespravedlivých opatření vůči církvi. Dále

delegát v Jeruzaleme a Palestíne. V roku 1976 bol menovaný za kardinála a pôsobil v rímskej kúrii. Zomrel 26. júla 2001 v Ríme.

987 Má na mysli výpoveď pred vyšetrovateľmi Štátnej bezpečnosti.

988 Slovo je v pôvodnom texte prešKrtnuté písacím strojom.

989 Pôvodne bolo *„spolubratřími“*.

doznal, že po únoru 1948 dostal několikrát štvavé protistátní letáky a jejich obsah nebo letáky samy dále mezi řeholníky rozšiřoval. Tu zejména spolupracoval se spoluobžalovanými Františkem Mikuláškem a Ad.[olfem] Kajprem[990]. Konečně obžalovaný doznal, že hodlal uprchnout do Bavorska, protože si byl vědom toho, že míra jeho protistátní činnosti je[991] navršena, že je před prozrazením, a proto počítal s tím, že bude zatčen. Vypravil se také už na cestu a farář Josef Novák z Domažlic odvezl ho svým vlastním autem přes vesnici Mrákov[992] nedaleko hranic, odkud pak měl v úmyslu v nočních hodinách překročit hranice republiky, aby se tam spojil k další velezrádné činnosti s představiteli cizí moci. Byl však zatčen. Při hlavním přelíčení jsme mohli pozorovat, jak obžalovaný snaží se zapřít i tento svůj úmysl, avšak viděli jsme také, že svou obhajobu logicky nedomyslel, a to proto, že cesta k cíli, který udal, totiž cesta do Štěkní, v žádném případě nemůže vést přes Mrákov. Jest tedy zřejmé, že obžalovaný František Šilhan dopustil se činů kladených mu za vinu. Svou velezrádnou činnost ve svém doznání také odůvodnil tím, že podle jeho názoru věřící v Československu byli jedinou reálnou silou, která by mohla uskutečnit změnu poměrů v Československu.

Obžalovaný František Šilhan byl nepochybně hlavním sloupem vatikánské špionáže u nás. Je to špionáž, která, jak plyne z posudku Dr. Hobzy, předstihuje svými výsledky všechny špionážní systémy státní právě proto, že je vybudována na principu kanonické poslušnosti. A provinciálové řádu jezuitů osvědčili se Vatikánu vždy jako nejspolehlivější špioni. Vzpomeňme jen, že nejbližším spolupracovníkem kardinála Mindszentyho v Maďarsku byl jezuita. Vzpomeňme, že jezuité se osvědčili jako nejoddanější služebníci Vatikánu také v boji Vatikánu proti lidově demokratickému Polsku. Své těsné styky s papežskou nunciaturou také ostatně doznal. Je jedním z nejnebezpečnějších, kteří zasedli v tomto procesu na lavici obžalovaných.

Obžalovaný Bohumil Tajovský, opat kláštera premonstrátů v Želivě, doznal, že s opatem strahovského[993] kláštera Jarolímkem, arcibiskupem Josefem Beranem, u kterého byl u osobní audience, i s dalšími osobami duchovními dospěl k názoru, že bude nutno započít s protistátní činností směřující k zabrzdění cesty k socialismu v republice. Na konferenci premonstrátů v Praze, o níž byla již zmínka, pod dojmem pokynů generála premonstrátů, obdrželi od Jarolímka příkaz, že musí dbát především pokynů vysoké církevní hierarchie. A Jarolímek jim vysvětlil stanovisko Vatikánu. Konference byla tehdy přísně důvěrná. Obžalovaný Tajovský sám říká, že mu bylo jasné, že nesmí nikomu nezasvěcenému z této porady nic vyzradit. A Státní soud si jistě položí otázku, co bylo asi obsahem porady, která byla tak tajná. Dispozice pro další činnost byly shrnuty do bodů, z nichž nejvýznamnější pro otázku viny je bod čtvrtý. Účastníkům bylo totiž zdůrazněno, aby k podpoře vatikánské poli-

990 V pôvodnom texte je nesprávne *„Kaiprem“*. Správne *„Kajprem“*.

991 Podčiarknuté slovo bolo do pôvodného textu dopísané modrým perom.

992 V pôvodnom texte je nesprávne *„Mrakov“*. Správne *„Mrákov“*. Takto to bolo opravené v celom texte.

993 V pôvodnom texte bolo slovo *„strahovským“*, ktoré bolo písacím strojom prepísané na *„strahovského“*.

tiky patřičně dovedli využít kazatelen v kostelech, a kázání aby zaměřili výhradně negativně k dnešnímu režimu, ovšem tak, aby se vyhnuli represáliím ze strany čs. úřadů, zejména aby si vybírali vhodná církevní dogmata a takticky jich použili ve svých kázáních. Dále je typický bod 5, dle něhož byli upozorněni, že se mají orientovat v otázce poměru církve ke státu na zprávy a pokyny Vatikánského rozhlasu, tedy rozhlasu cizí moci, a tento rozhlas že je jedině kompetentní. Obžalovaný, jak sám doznává, se ve své další činnosti řídil vždy výhradně pokyny Vatikánu. Po únorových událostech zejména vystupňoval svou činnost k rozvratným akcím proti jednotné škole, proti Katolické akci a proti ČSM. A k provádění této akce zneužíval duchovních cvičení, katolických kroužků mládeže a kázání, která konal v různých místech královéhradecké diecéze. Mezi své podřízené rozšiřoval ve značném rozsahu letáky a jiné tiskoviny velezrádného obsahu. Avšak nejen to. V želivském klášteře byly při prohlídce nalezeny zbraně a to německá puška, bednička se 120 ostrými náboji a německý samopal se zásobníkem. Puška byla ukryta pod slámou, samopal byl zasypán sutí[994] a hlínou, zbraně byly dobře nakonzervovány. V ložnici opata Tajovského byl pak nalezen v jednom čalouněném křesle zásobník do samopalu. Obžalovaný k tomu uvádí, že o těchto zbraních nic neví, že tam byly ukryty ještě po Němcích. Tato obhajoba je však zcela nevěrohodná, neboť kdyby obhajoba obžalovaného byla pravdivá, tedy po době téměř pěti let, která uplynula od nacistické okupace, by byl samopal daleko více napaden rzí a poškozen, než jak jsme mohli sami zjistit. Nutno si také povšimnout toho, že v druhém křesle v ložnici opata Tajovského byl nalezen protistátní leták, který samozřejmě nemůže pocházet od Němců. A tak nelze obhajobu obžalovaného považovat leč za lichou výmluvu. Jest míti za to, že opat Tajovský právě tak jako Machalka, ukrýval zbraně, aby jich ve vhodné chvíli mohlo být použito proti lidu, jak ani jinak být nemůže, uvážíme-li, že jde o zbraně toho druhu, jako je samopal.[995]

Dále obžalovaní Machalka a Tajovský mají zřejmě svůj velký podíl na organizaci t.[ak]zv.[aného] čihošťského zázraku. V průběhu přelíčení vyšlo přesně najevo, jak došlo k t.[ak]zv.[anému] zázraku. Je jisté[996], že Machalka i Tajovský krátce předtím, než k zázraku došlo, o něm hovořili, že Machalka říkal, že se očekává zjevení sv.[atého] Kříže. Dále je nepochybné, že Tajovský ihned po zázraku projevil o něj[997] živý zájem, přímo na místo se jel přesvědčit, zjistil tak zv.[aný] trvalý znak zázraku, t.[o] j.[est] vychýlení kříže, mluvil o tomto zázraku s jinými kněžími a žádal, aby byl sám přivzat do církevní komise, která by pravost zázraku zjišťovala. Pro Tajovského, ~~může~~[998] muže, který vyniká vysokým vzděláním a inte-

994 Pôvodne bolo *„ssutím“*.

995 Toto obvinenie je na prvý pohľad príliš absurdné na to, aby bolo pravdivé. Je viac ako jasné, že zbrane do kláštora priniesli sami príslušníci Štátnej bezpečnosti alebo nejaký ich pomocník a pri prehliadke sa tieto zbrane „našli“. Okrem toho je veľmi ťažké predstaviť si, že by niekto chcel organizovať ozbrojené povstanie proti štátu a mal by k dispozícii iba niekoľko kusov strelných zbraní.

996 Pôvodne bolo *„jisto“*.

997 Pôvodne bolo *„oň“*.

998 Slovo bolo prešikrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

ligencí, právě tak jako pro Machalku, muselo být přece zřejmé, že tu jde prostě o podvod a hrubé zneužívání náboženství k tomu, aby ve věřících byla vzbuzena nedůvěra k lidově demokratickému zřízení a aby cesta k socialismu byla zabrzděná. Obžalovaní Machalka a Tajovský chtěli takto odvést pracující lid od velkého díla vybudování republiky, vnést nedůvěru mezi nás, rozvracet mládež, jak jsme viděli na příkladu kaplana Týfa. Avšak jsem přesvědčen, že tyto praktiky mohly především urážet náš pracující lid, o němž se obžalovaní domnívali, že je na takové kulturní úrovni, aby se nechal tímto pustým podvodem svést z vytyčené cesty.

Obžalovaný Tajovský také doznal, že podával pravidelně zprávy opatu Jarolímkovi do Prahy o tom, jak se jeho rozvratná činnost ~~rozvíjí~~[999] daří, ač si byl vědom, že opat Jarolímek zprávy, které mu dodá, dále, ať již přímo nebo nepřímo, sděluje cizí moci.

A další obžalovaný Augustin Machalka, opat kláštera premonstrátů v Nové Říši, doznal při hlavním přelíčení podstatně svou vinu. Doznal, že na schůzce opatů premonstrátských klášterů v dubnu 1949, jíž se zúčastnil i Tajovský a které předsedal strahovský opat Jarolímek, se dohodli, že užijí svého vlivu a všech svých možností, aby podlamovali v katolických věřících důvěru v lidově[1000] demokratický režim, že přitom využijí náboženských úkonů jako kázání, poutí, t.[ak]zv.[aných] exercicií, aby zasévali nedůvěru ve vládu československé republiky a že pro ně budou výhradně směrodatné příkazy Říma. Při politice nepřátelské vůči lidovým demokraciím a také vůči československé republice, jak ji provádí Vatikán, je zřejmé, že se Machalka tímto okamžikem postavil za[1001] velezrádné stanovisko proti vlastnímu státu. Je nepochybné, že v naznačeném směru Machalka působil ve svém okolí a instruoval své podřízené řeholníky. Od léta 1948 dostával různé letáky velezrádného obsahu, které mu byly zasílány kurýrní cestou episkopátem, a tyto letáky dále rozšiřoval. Je nepochybné, že již touto svou činností se pokoušel obviněný Machalka rozvrátit lidově demokratické zřízení. Avšak jeho činnost šla ještě mnohem dále, a já ji vylíčím. Koncem března nebo začátkem dubna 1949 navštívil Machalku jeho bývalý spolužák katecheta Janda a Dr. Štěpánek. Janda si ho zavolal stranou, předal mu balík a řekl mu: „Podívej se, já jsem přivezl nějaké bouchačky, potřebuji, abys mi je zde uschoval.“ Machalkova reakce na to je velmi charakteristická pro celý jeho postoj. Ačkoli mu bylo od počátku zřejmé[1002], že jde o samopaly, které jsou určeny k použití v případě ozbrojeného povstání, neodmítl takovou službu jako velezradu, ale zdráhal se s poukazem na nebezpečí, které by hrozilo při vyzrazení. Když ho však Janda ujistil, že se ničeho bát nemusí, že to v klášteře dlouho nezůstane, že si zbraně zase odnese, souhlasil a samopaly i se zásobníky uschoval. Machalka totiž byl v té době přesvědčen, jak sám doznává, že v květnu se něco stane, t.[o] j.[est] že dojde ke zvratu poměrů v našem státě, a proto samopaly v místnosti ponechal, patrně také proto, aby byly snadno v případě potřeby po ruce. Úmysl obžalovaného

999 Slovo bolo prešk rtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

1000 V pôvodnom texte bolo slovo *„lidovým“*, ktoré bolo písacím strojom opravené na *„lidově“*.

1001 Pôvodne bolo *„na“*.

1002 Pôvodne bolo *„zřejmo“*.

je tu zcela zřejmý a je jím samým doznán. Jde o čin zvláště zavrženíhodný, od něhož se s odporem odvrátí každý věřící, u něhož představa opata s kulometem v ruce přímo uráží jeho náboženské cítění. A dokumentární film, který nám byl předveden, je přímo otřesný svou průkazností. Ve zdech kláštera, který měl sloužit jen službám Božím, jsou postupně odhalovány zbraně, určené k vraždění spoluobčanů. A obžalovaný plně doznal pravdivost tohoto dokumentárního filmu.

Obžalovaný Machalka ukryl dále celou řadu klášterních skvostů a téměř 1 000.000 na hotovosti a vkladních knížkách. Tvrdí, že tak učinil proto, aby je zachránil pro řád. V této své obhajobě ocitá se sám v rozporu, když na jedné straně uvádí, že peněz chtěl užít na opravu kláštera, a na druhé straně uvádí, že se obával, že budou z kláštera vystěhováni. Nutno si povšimnout toho, že z klášterních bratří nikdo o penězích nevěděl a že řeholní bratr obviněného Barták byl sám nejvíce udiven množstvím peněz. Vždyť Machalka mu vždycky tvrdil, že žádné peníze nemá. A tu je oprávněný závěr, že ukrytých peněz i dalších hodnot při zjištěném protistátním postoji obžalovaného mělo být použito k protistátním účelům. Obžalovaný Machalka obdržel, jak doznává, od amerických premonstrátů osobní auto značky (názvu stenograf nerozuměl). Než tuto skutečnost zhodnotím po stránce právní, pohleďme na morálku těchto lidí s jejich vlastního hlediska. Opat Machalka získal přepychové americké auto od amerických premonstrátů. Říká, že to nebylo zdarma, neboť převzal pro sebe závazek odsloužit 2.000 mší za toto auto, a skutečně jich 1.740 – přesně počítáno – odsloužil. Tedy je to tak: V Americe je možno koupit vše, pokud na to máš peníze, od holicí čepelky až po svědomí člověka. Je možno koupit i klid duše, a někteří bohatí mají přece jen pocit, že svou pozemskou činností ohrožují svou věčnou spásu. Ale od čeho by byly peníze, za něž je možno koupit vše? Zakoupí tedy za dolary od premonstrátů mše. Je to pohodlné – koupíš mše, jiný se za tebe pomodlí a ty můžeš dále užívat radostí světa. Premonstráti v Americe však rovněž nechtějí zatěžovat svůj pohodlný život bohoslužbou, a tak jednoduše předají to odsloužení objednaných svatých mší bratřím v Čechách a ti na sebe převezmou tuto povinnost za americké auto. Kdyby to desetkrát Vatikán a všichni opati pokládali z dogmatického hlediska za správné, já říkám, že je hanba takhle kupčit s Pánem Bohem, a vím, že to za hanbu a urážku Boha považuje každý věřící člověk, který se uchyluje k Bohu ve svých bolestech a starostech a který jde sám v neděli ve zbožném rozjímání si pohovořit se svým Bohem a vhodí svou minci do kostelní pokladničky na opravu kostela. Tato morálka 2.000 mší – 1 americký automobil není morálkou našeho věřícího člověka.

To je však jen část této historie s americkým přepychovým autem. Vyvstávají další otázky, kde se vzal tak intimní styk s americkými premonstráty. Prostě proto, že řády jsou skutečně mezinárodní, že opat amerických a opat našich premonstrátů mají k sobě velmi blízko i přes oceány, že jsou prostě oba v týchž službách Vatikánu a americké reakce. Jen si položme otázku, zda by poslali ti američtí premonstráti našim premonstrátům americké auto, kdyby ti naši stáli skutečně za republikou a nikoli proti ní. Ten obchod se uskutečnil proto, že je pojí u nás i na druhém břehu společné zájmy.

Další obžalovaný Silvestr Braito, člen dominikánského řádu a profesor na bohoslovecké učilišti v Olomouci, jak sám doznává, od počátku se díval na režim lidové demok-

racie s nepřátelstvím. Doznal, že rozšiřoval mezi občany zprávy o neudržitelnosti lidově demokratického zřízení, předpovídal státní převrat a vyzýval občany, aby se na tento převrat připravili. V roce 1946 vešel ve styk s Katolickou informační službou v Paříži, řízenou dominikány, které podával pravidelně do Paříže zprávu o politických, hospodářských, náboženských a kulturních poměrech v Československu. Popisoval průběh sporu církve se státem, hospodářské poměry, pracovní morálku mezi dělnictvem a politické poměry v jednotlivých stranách. Je si plně vědom své viny, je si vědom toho, že prostřednictvím Katolické informační služby vyzrazoval státní tajemství a prováděl špionážní služby a nepřátelské propagandě usnadňoval možnost štvát proti lidově demokratickému režimu v Československu. Po únoru zapojil se do protistátní letákové akce. Doznává, že obdržel protistátní letáky, které rozdával mezi kněze a věrohodné a spolehlivé laiky. Také při své přednáškové činnosti jako známý katolický ideolog brojil proti režimu lidové demokracie, jak sám doznal. Je poněkud groteskní, když nakonec před tímto státním soudem říká, že jeho konkrétní velezrádná činnost vy[p]lynula z jeho romantismu. Má příliš mnoho let, než aby mohl propadat mladistvému romantismu.

Obžalovaný Josef Urban, řeholní kněz františkánského řádu, byl za okupace provinciálem tohoto řádu. Už z této doby jeho činnosti byly osvětleny jeho krajně podezřelé styky s členem gestapa Oberhauserem. Ze spisů mimořádného lidového soudu v Praze proti Františku Bobemu vychází najevo, že Josef Urban jako provinciál řádu františkánů podával Oberhauserovi cenné zprávy o řeholnících františkánského řádu. Oberhauser a Kiesewetter[1003] potvrdili souhlasně s Františkem Bobem, že Urban prozradil úkryt jednoho polského řeholníka, který prchal před gestapem, a z týchž pramenů vychází najevo, že Urban měl účast na dalších udáních. Od člověka, který takto úzce spolupracoval s nacisty, není pochopitelně možno očekávat kladný postoj k lidově demokratickému zřízení. Pro zpravodajskou vatikánskou službu byl vyzbrojen již svým předchozím vzděláním v Římě. Obžalovaný také doznal, že prováděl špionážní činnost pro Vatikán a že k tomu používal sítě informátorů, od nichž dostával zprávy politického a hospodářského rázu. Tyto zprávy pak sděloval opatu Jarolímkovi, aby je ten dále vyzradil špionážní vatikánské službě. Po únoru 1948 dostal poštou protistátní leták, který si přečetl, neučinil o tom oznámení[1004], naopak v kroužcích ošetřovatelek III. řádu podněcoval účastnice k brzdění hospodářského rozvoje státu. Právě

1003 Fritz Kiesewetter (1902 – 1947), referent na Gestape v Prahe, narodený 22. októbra 1902 v Berlíne, pôvodným povolaním čalúnnik, od roku 1936 zamestnanec Gestapa v Berlíne. Po roku 1939 pôsobil ako referent pre cirkevné otázky na Gestape v Prahe, kde sa preslávil svojou brutalitou. Bol odsúdený na trest smrti a popravený 3. marca 1947 v Prahe.

1004 Bola to klasická pasca, ako dostať niekoho pred súd. Ak niekto neurobil oznámenie o tom, že dostal leták, bolo to považované za spoluprácu s autorom letáku. Ak zasa osoba, ktorá leták dostala, urobila oznámenie na príslušných úradoch, hneď začala byť podozrivá, odkiaľ tento leták má a či azda aj ona sama nie je jeho pôvodcom. Štátna bezpečnosť to využívala ako vhodnú zámienku nielen na „rozpracovávanie“ osoby nepohodlnej režimu, ale dokonca aj na jej zatknutie a následný vykonštruovaný proces.

tak jako ostatní obžalovaní svá kázání pronášel tak, aby ve svých posluchačích vzbudil nenávist proti lidově demokratickému zřízení, v úmyslu, aby přivodil jeho zvrat.

Obžalovaný Adolf Kajpr, další člen řádu jezuitů a spolupracovník obžalovaného Františka Šilhana, doznal, že jako redaktor časopisu Katolík a jako kazatel vystupoval záměrně proti lidově demokratickému zřízení republiky; aby získal stoupence pro politiku Vatikánu, činil narážky ve svých kázáních na těžkou dobu, která bude překonána, a podobnou zastřenou formou napadal lidově demokratické zřízení. Obžalovaný sám doznal při hlavním přelíčení, že zejména po únoru vzrostl počet posluchačů na jeho kázáních a že poznal, že tato zvýšená účast nesouvisí s nějakým zvýšeným náboženským přesvědčením posluchačů, nýbrž že valná část posluchačů přichází na kázání proto, aby z nich čerpala posílení pro své protistátní smýšlení. A tu obžalovaný při hlavním přelíčení vysvětloval, že někdy lidé dávají slovům kazatele jiný smysl než ten, v jakém je kazatel pronese, že v nich hledají skryté narážky, které v nich ve skutečnosti nejsou. Avšak jestliže si to obžalovaný uvědomoval, pak vyvstává otázka, proč nevolil takovou formu kázání, taková podobenství z Bible, aby z nich reakce nemohla čerpat posilu. A nikdo jistě nebude pochybovat o tom, že by to byl obratný kazatel Adolf Kajpr dovedl právě tak, jako to dovede celá řada našich vlasteneckých kněží. A dnešní život dává velmi mnoho příležitostí ~~tomu~~[1005] kazateli, aby vyzdvihl jeho klady, aby zdůraznil vyšší stupeň mravnosti, a to mravnosti v duchu křesťanském, než tomu bylo za kapitalismu. Místo toho však se Adolf Kajpr dohodl s Františkem Šilhanem, když byl zastaven časopis Katolík jako reakční, že musí najít jiný způsob, jak přenášet zprávy a pokyny pro věřící v duchu nepřátelském lidové demokracii.

Dohodli se na tom, že budou vykonávat tak zv.[ané] exerciční – duchovní cvičení a tam že budou moci své rozkladné myšlenky pronášeti ústně. V druhé polovině července 1949 obdržel Kajpr od svého představeného Boh.[umila] Plačka leták[1006] ve formě výzvy ke katolíkům, aby stáli za arcibiskupem Beranem a odmítali nepravdivé zprávy čsl. tisku, jehož[1007] účelem je poškozovati Katol.[ickou] církev. Kajprovi se zdála slova letáku příliš ostrá, t.[o] j.[est] bylo nebezpečí zásahu státní moci, také toto namítal, avšak přece jen leták před věřícími přečetl. Začátkem června 1949 obdržel cyklostylovaný leták v počtu asi 15 kusů od úředníka pražského arcibiskupství Jar.[oslava] Rozehnala[1008] a rozdal je [na] kněžské schůzi kolegia vikariátu mezi zúčastněné kněze. Byla to výzva k naprosté poslušnosti pokynů episkopátu v Československu. Smyslem jejich bylo nabádat k odporu proti lid.[ově] dem.[okratickému] režimu. Obžalovaný zapojil se tak plně do politiky Vatikánu namířené proti lid.[ové] demokracii. Obžalovaný Kajpr doznal, že jezuitský řád byl fakticky špionážní

1005 Slovo bolo prešKrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

1006 V archívnych dokumentoch z proveniencie štátnej moci je viditeľná mentalita, ktorá bola časom prijatá ako bežná prax, že komunisti, najmä vyšetrovatelia Štátnej bezpečnosti, nazývali pastierske listy letákmi.

1007 Pôvodne bolo *„jejímž“*.

1008 V pôvodnom texte je síce uvedené *„Jar. Rozehnal“*, ale správne má byť pravdepodobne *„Alois Rozehnal“*, pretože v ostatných dokumentoch je uvádzané meno Alois.

agenturou Vatikánu u nás, když říká: „Aby naši představitelé mohli v Římě dělat správné politické a církevní závěry pro situaci v ČSR, museli býti dobře informováni, a proto byli jezuité povinni podávat zprávy, co se u nás děje.“ Kajpr také usvědčuje Frant.[iška] Šilhana, že to byl on, který zprávy předával, a že věděl o tom, že Šilhan je v nejužším styku s arcibiskupem Beranem i s papežskou nunciaturou v Praze. Sám doznává, že podával informace o tom, jak se někteří kněží staví k polit.[ické] situaci, jak se politicky exponují, zda zájmu Vatikánu prospívají nebo škodí, jaká je nálada obyvatelstva v jejich farnostech a vikariátech. A na základě těchto zpráv, které podával Šilhan a jeho spolupracovníci, získával pak Vatikán přesný obraz o situaci u nás, aby podle toho mohl zařizovati svou politiku, jak konkrétními příkazy, tak i na poli propagačním štvaním Vatikánského rozhlasu.

Další obžalovaný Jan Blesík, člen a kazatel kongregace redemptoristů doznal, že při misijním kázání a při jiných náboženských příležitostech záměrně předstíral věřícím, že Katolická církev je ohrožena lidově demokrat.[ickým] zřízením, a nabádal je, aby se postavili na stranu Vatikánu a vysoké církevní hierarchie proti lidově demokrat.[ickému] zřízení. Doznal, že tak dělal na pokyn svých nadřízených. Z jeho doznání vyplývá také, že generál.[ní] konzultor[1009] pro slovanské provincie P.[áter] Szrant[1010] spolu s představeným provincie v Československu P.[áterem] Suchomelem zakázal na venek vměšování se do politických záležitostí, ale současně naznačil, že při svých kázáních mají řeholní kněží podporovat Vatikán a jeho představitele v politice proti lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení. Doznává, že v důsledku těchto příkazů nabádal při svých kázáních, aby neposlouchali nařízení, státních zákonů a státních orgánů tam, kde se to příčí zájmům církve. Vyhrožoval těm, kdo by toho nedbali církevními tresty i tresty posmrtnými. Sám doznává, že svou misijní činnost zaměřil proti lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení. Z příkazu biskupa Dr. Píchy doručil na Slovensko ilegální tiskoviny, které obhajovaly proti pravdě politiku církev.[ní] hierarchie vůči státu, a jeden velezrádný leták přečetl v kostele. Obžalovaný doznal také, že podával spolu s ostatními bratry politické zprávy z různých okresů, kde konal misijní pobožnosti a to kanovníku Dr. Švecovi, dále podával zprávy Dr. Opatrnému a P.[áteru] Šilhanovi. Obžalovaný doznal, že Švec ho požádal, aby při svých misijních cestách si všímal náboženského, politického, hospodářského a sociálního dění a aby o tom podával zprávy. Obžalovanému přitom bylo známo, že tyto jeho zprávy jsou určeny pro vysokou církevní hierarchii a Vatikán k jejich politickému boji proti republice. Jde tu o zpravodajskou činnost, která je zcela obdobného rázu jako u ostatních obžalovaných.

Obžalovaný František Mikulášek, je rovněž členem řádu jezuitů, se doznal, že byl pověřen vedením katolické mládeže arcibiskupem Beranem a svým představeným P.[áterem] Šilhanem. Od arcibiskupa Berana obdržel příkaz, aby bránil sloučení katolické mládeže se ČSM. Obžalovaný doznává, že se podle těchto příkazů řídil. Obžalovanému muselo býti zřejmé, že sloučení československé mládeže v jednotném svazu, v němž by byla mládež

1009 V pôvodnom texte je nesprávne *„konsulator“*. Správne *„konzultor“*. Toto skomolené slovo bolo prebrané z administratívneho protokolu Jana Blesíka zo 17. marca 1950 (Dokument 3.9.1.).

1010 V pôvodnom texte je nesprávne *„Rand“*. Správne *„Szrant“*.

vychovávána v oddanosti k lidově demokrat.[ickému] zřízení a k budovatelským úkolům, které ji čekají při výstavbě vlasti, bylo stěžejním zájmem ČSR a že naopak v zájmu reakčních světových sil bylo aby mládež byla rozdělena a stala se tak snadno nástrojem reakce. Připomínám jen, že podle doznání Fr.[antiška] Mikuláška na podzim roku 1948 arcibisk.[up] Beran zrušil raději Sdružení katolické mládeže, jen aby zabránil jejímu sloučení ve Svazu české mládeže. Fr.[antišek] Mikulášek svou podvratnou činnost prováděl nejen při výkonu své funkce vedoucího katolické mládeže, ale také jako redaktor časopisu Dorost. Doznal také, že ze svého vlastního rozhodnutí četl z kazatelny pastýřský list o exkomunikaci proti těm, kteří by souhlasili s Katolickou akcí. Také tímto svým činem zapojil se obžalovaný plně do politiky Vatikánu namířené proti lid.[ově] dem.[okratickému] Československu. Dnes je každému občanu jasno, že exkomunikace nařízená Vatikánem byla aktem nikoliv náboženským nýbrž jasně politickým, že je[1011] [pod] pohrůžkou vyloučení z řad řím.[sko]kat.[olické] církve měli býti věřící katolíci získáni pro politiku Vatikánu a postaveni na pozice nepřátelské své vlasti.

Obžalovaný St.[anislav] Barták jako provizor kláštera v Nové Říši ze svého osobního denního styku s opatem Machalkou dozvěděl se o jeho vyzvědačské a velezrádné činnosti a Machalku v této činnosti podporoval tím, že mu opatřil pistoli a náboje, a Machalkovi pomáhal v ukrývání drahocenných hodnot z majetku kláštera, ačkoliv věděl, že se to děje za účelem zatajení před provedením soupisu církev.[ního] majetku.

Vylíčeným jednáním se všichni obžalovaní spolčili v široce založené akci sledujíce cíle zničit a rozvrátit lid.[ově] dem.[okratické] zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky zaručenou ústavou a za tím účelem obvinění Tajovský, Machalka, Šilhan, Braito a Mastilák vešli v přímý, ostatní v nepřímý, styk s cizí mocí, dále obžalovaný Machalka a Tajovský k tomu cíli hromadili zbraně. Dále všichni obžalovaní až na Mikuláška se spolčili k vyzvídání státního tajemství a jeho vyzrazení cizí moci, a obžalovaní Braito a Mastilák vešli v přímý, ostatní v nepřímý, styk s cizí mocí. Obžalovaný Braito a Mastilák páchali tyto činy delší dobu a obžalovaný Mastilák také v době branné pohotovosti státu.

Spáchali proto trestné činy v obžalobě uvedené. Vylíčené jednání s obžalovanými jasně prokazuje, že tu šlo o spiknutí proti republice, které bylo organizováno z jednoho ústředí, o spiknutí, které z různých míst se sbíhalo k témuž cíli – k rozvratu lid.[ově] dem.[okratické] republiky a opětnému nastolení kapitalismu v našich zemích. Obžalovaní kryli se za víru, avšak i ti pracující, kteří jsou vyznání řím.[sko]katolického se s opovržením od nich odvracejí. Jejich zbožnost, zbožnost těchto věřících, poctivých věřících, nevylučuje, aby milovali svou vlast Československou republiku, v níž si budují nový, lepší a šťastnější život, ti chtějí slyšet od svých duchovních slova posily pro svou práci nikoliv slova dvojsmyslná, slova, která podlamují jejich víru ve šťastnější budoucnost. Ti nechystají na svou republiku samopaly, ale ti přikládají ruce k plodnému dílu a poznávají měsíc od měsíce bezpečněji, kdo to s nimi myslí dobře a kdo jde proti nim. Proto získávají u nich sympatie vlastenečtí kněží, kteří stojí plně a bez výhrad na půdě tohoto státu, a proto se odvrací s odporem od těch, kteří se dali do služeb cizí mocnosti. Před hněvem lidí nezachrání sebevyšší kněžská hodnost. Dnes pro

1011 Slovo bolo prešKrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

každého duchovního jsou dvě cesty, buď s lidem, nebo proti němu. Jednu z těchto cest si musí každý vybrat. Není žádné jiné. Československá republika zajišťuje každému věřícímu a každému duchovnímu, ať patří ke kterémukoliv nábož.[enskému] vyznání, aby i po náboženské stránce se plně vyžil. Duchovní všech církví a také církve řím.[sko]katol.[ické] zabezpečuje republika tak, jak nebyli zabezpečeni nikdy předtím.[1012] A všimněme si, že žádný z obžalovaných, ač byli na to dotazováni, nemohli uvést ani jediný příklad, kdy by výkon náboženství byl někomu z nich znemožněn. Ovšem je konec. Je nenávratný konec s rozsáhlým církevním majetkem, který jsme rozdělili drobným zemědělcům a za který jsme dali také římskokatolické církvi více než dostatečnou náhradu tím, že stát převzal na sebe úhradu všech církevních potřeb.

Já tu připomínám činnost opata Jarolímka. Naše ústava zajišťuje stejné postavení všem náboženským vyznáním i osobám bez vyznání, avšak to nemůže vadit nikomu, kdo je naplněn duchem náboženské a občanské snášenlivosti a kdo chce v tomto státě pokojně žít. Proto věřící nevidí žádného rozporu mezi svou vírou a mezi věrností republice. Skutečné příčiny nepřátelského postoje obžalovaných jsou tyto: Je to snaha a zbožné přání návratu dřívějších kapitalistických poměrů, je to touha po dřívějším vládnoucím postavení, touha po dřívější hospodářské moci a majetku, touha znovu upevnit otřesené pozice Vatikánu. Je to však úsilí marné. Neboť o co jde?

Už jsem se zmínil o době, kdy lidé řešili otázku, zda se Země točí kolem Slunce či naopak. Byla to tehdy pro lidstvo také důležitá otázka. Vždyť šlo o to, zda lidé konečně prolomí hranice, jimiž jejich poznání světa spoutala vatikánská hierarchie. Tehdy řády stály na straně temna a jejich inkviziční síň odsuzovala vědce a jejich vědu do plamenů. Po řadě staletí už ani opati týchž řádů nepochybují, že se Země kolem Slunce točí. Ale dnes jde o jinou otázku, o otázku ještě důležitější pro vývoj lidstva, a rovněž o otázku vědeckého poznání. Jde o to, zda se tato země bude točit okolo dolarů, nebo zda bude středem lidských osudů lidská práce, osvobozená od vykořisťování. A opět nacházíme Vatikán a jeho řády na straně temna, na ztracené pozici. Marně se však snaží zastavit kolo dějinného vývoje. Mohou být jen zrnkem písku, které brzdí v ložisku, nemohou být balvanem, před nímž by se vývoj zastavil. My se na naší cestě brzdit nedáme a zločinnou činnost ani řádům, ani vysoké církevní hierarchii trpět nebudeme.

Jménem našeho pracujícího lidu žádám proto spravedlivé potrestání obžalovaných.

(Potlesk obecenstva.[1013])

1012 Cena, ktorú museli cirkvi zaplatiť za materiálne zabezpečenie, bola bezvýhradná poslušnosť komunistickej strane.

1013 Potlesk bol aj po príhovore prokurátora Karla Čížeka, na čo predseda senátu zareagoval slovami *„Děkuji. Prosím, klid.“* Na prejav prítomných v súdnej sieni po príhovore štátneho prokurátora Josefa Urválka však predseda senátu Štátneho súdu Jaroslav Novák reagoval obšírnejšie: *„Malou připomínku pro veřejnost. Bude-li tento projev ještě jednou opakován, dám okamžitě sál vyklidit. Nejsme nikde na žádných přednáškách, nejsme také v žádném divadle nebo biografu. Zde je československý soud, který je pod kontrolou československého pracujícího lidu. Uvědomte si to, prosím.“*

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 30 strán, 30 listov, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

13.3

1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo ľudovej prokurátorky Ludmily Brožovej vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.[1014]

Státní soude!

Před námi na lavici obžalovaných sedí 10 řádových kněží, jejichž hodnost se u většiny z nich rovná hodnosti biskupské. Náš pracující lid, naši poctiví věřící, se s rozhořčením dívají na morální úpadek těchto lidí, kteří předstírali, že šíří zásady křesťanské lásky.

Co žádá náš pracující lid od svých duchovních? Na to dalo odpověď sta a sta vlasteneckých kněží, kteří věrni Bohu zůstávali i věrni lidu a jeho úsilí o spravedlivější, šťastnější, mravnější společenský řád, řád socialistický. Osvobození člověka od vykořisťování, boj proti zákonům kapitalismu, zákonům, v nichž člověk člověku je vlkem, v tom vidí vlastenečtí kněží uskutečňování svých křesťanských ideálů. A takové si naši věřící přejí své duchovní pastýře.

A obžalovaní? Podivná to byla pokora schýlených hlav mnichů klečících v lavicích klášterních, kostela, ve kterém byly ukryty peníze, zlato, šperky, dolary, a jak asi zněl hlas zpovídajícího, když doléhal ze zpovědnice přes stříbrné tabatěrky, schované ve zpovědnici. Jaká slova míru se dala číst z ukrytých zbraní? A je to Boží přikázání, aby zprávy z našeho hospodářského života byly podávány Vatikánu? Tito obžalovaní mluvili o Bohu, ale ve skutečnosti vědomě a horlivě šířili nepřátelskou politiku Vatikánu, usilovali o zničení naší republiky, o zvrat[1015] našeho lidově demokratického zřízení, o znovu nastolení kapitalismu. A své upřímně věřící spoluobčany a nižší duchovní se pokoušeli postavit proti vlastnímu národu, proti lidově demokratické republice. A jak prováděli svou rozvratnou činnost! Byli opatrní jako hadi, jak říká evangelium, ale úmyslně nedbali toho, že evangelium dodává

1014 Na viacerých miestach je prepis zo stenogramu veľmi zlý, plný gramatických chýb, preklepov a skomolenín, najmä priezvisk. Už v pôvodnom texte sú drobné korekcie písacím strojom alebo modrým perom. Keď si zapisovateľ pri nejakom mene nebol istý, použil značku (?), ktorá bola aj teraz v texte ponechaná, hoci skomoleniny mien už boli editorom (POZN. autor publikácie) opravené na základe rozsudku, ale aj ďalších archívnych dokumentov a prameňov.

1015 V pôvodnom texte bolo slovo *„rozvrat“*, ktoré bolo písacím strojom prepísané na *„zvrat“*.

další slova, že totiž mají být bezelstní jako holubice. Vatikán je učil hadí opatrnosti, Vatikán jim hlásil, aby byli opatrní a sledovali dobře, před kým mohou mluvit otevřeně a před kým ne. Je třeba skrývat víru a lásku k Bohu a k lidem? Ne, ale bylo třeba skrývat před poctivými věřícími, že Vatikán je mluvčím a obhájcem kapitalismu a že jednou z forem boje, kterými se snaží kapitalismus udržet své zanikající panství ve světě, je útok na zemi pokroku ve jménu náboženství, ve jménu ochrany víry.

Naše republika otevřela dokořán dveře šťastnému životu pro všechny lidy, na jaký má přece právo každý člověk, na život bez hladu, bez bídy, bez žebráků, bez nezaměstnaných, a zdálo by se tak samozřejmým, že papež a vysoká církevní hierarchie, kteří přece podle slov Kristových mají učit všechny národy, řeknou těm, kteří usilují o takovýto lepší, spravedlivý život, pokoj lidem dobré vůle. A že projeví uspokojení nad tím, že u nás byl poražen kapitalismus, kapitalismus se [s]vým neřestným vykořisťováním, s bídou a dřinou jedněch a přepychem a zahálkou druhých. S otupující literaturou, s mravně závadnými filmy, s morálním úpadkem, s rozvody na běžícím pásu, se stále se opakujícími válkami. Kapitalismus, který je semeništěm hříchů proti zákonům Božím. Přikázání Boží přece zní: Nepokradeš. A nejsou to kapitalisté, kteří kradou pracujícím výsledky jejich práce? Nejsou to kapitalisté, kteří olupují své koloniální a polokoloniální země a zabírají pro sebe celé kontinenty? Přikázání Boží přece zní: Nezabiješ. A není to kapitalismus, ve kterém umírají děti podvýživou a hladem, není to kapitalismus, který ve svých výbojných imperialistických válkách zabíjí miliony lidí? A není to kapitalismus se svými krizemi, s nezaměstnaností, který nutí hladovějící krást, který přivádí z bídy ubohé ženy k prostituci? Manželství je svátost, ale může být svátostí tam, kde je manželství obchodem? Může být svátostí v kapitalismu, kde se lidé nemohou brát z lásky, ale kde si peníze berou peníze?

Takový je kapitalismus. A přece nevystoupí církevní hierarchie a nepoužije všech svých prostředků, aby bojovala proti shnilému společenskému řádu. Naopak zakrývá ještě pravou příčinu těchto zlořádů, t.[o] j.[est] sám kapitalistický řád, a podlamuje tak boj pracujících o jeho odstranění. Podporuje počínání kapitalistů, počínání nacistů, počínání fašistů. Proto proti táboru pokroku, ke kterému patří také naše lidově demokratická republika, bojují Vatikán a vysoká církevní hierarchie těmi nejodpornějšími způsoby a snaží se ničit naše úsilí o šťastnější život lidu.

O co tím usilují? Aby také u nás bylo střílenо do dělníků jako v Itálii, o to, aby také u nás vraždila policie člověka, který vyvěšuje plakát s velikými písmeny mír jako ve Francii.[1016] Proto neslyšíme z Vatikánského rozhlasu slova modliteb, ale výzvy k duchovním, aby rozvraceli nové lidově demokratické země, aby všemi prostředky pomáhali paličským řádům světových imperialistů. A tak také obžalovaní jako představení klášterů pěstovali v těchto institucích velezradu a vyzvědačskou činnost proti naší republice.

Nebyla tedy sídlem klášterů pokora, čistota a chudoba, ale zločiny namířené přímo proti našemu lidu, proti jeho budovatelské práci. A každý prostředek jim byl dobrý. Neštítili se vztáhnout ruku ani na oltář, ke kterému každý dobrý křesťan vzhlíží s úctou jako k příbytku

1016 V pôvodnom texte sa veta končila otáznikom, ale ten bol prešKrtnutý písacím strojom.

Božímu. Politika Vatikánu hýbala křížem na oltáři a oni volali rychle zázrak, zázrak, aby oklamali věřící, že i Bůh schvaluje jejich rozvratnou činnost.

A výsledky této rozvratné činnosti Vatikánu? Během přelíčení viděli jsme dost příkladů a já bych chtěla upozornit zvláště na zločinné působení na mládež, jak tu vychovávali. Můžeme si přečíst deník sedmnáctiletého chlapce, který se pomocí převora chebského kláštera dostal do americké okupační zóny Německa a pak se odtamtud vrátil domů k mamince důkladně poučený. To ještě skončil šťastně celý případ, ale což příklad z Hodonína, jehož svědky jsme slyšeli před soudem, viděli jsme, kam až dovedlo štvaní proti republice mladé lidi. Kdo je učil nenávisti ke svým spoluobčanům. Kláštery v Rakousku. Kdo je učil špionáži a vysílal zpátky, aby pracovali proti republice? Vatikánští agenti. Tak naučil Vatikán tyto mladé lidi nenávidět, že sáhli až ke zbrani a zabili člověka, otce dvou malých dětí, člověka, jemuž dle náboženského učení Bůh dal život a jen Bůh měl právo mu tento život zase vzít. Miliony žen a matek na celém světě bojují za mír a za šťastnou budoucnost svých dětí a ti, jejichž povinností je stát v prvních řadách tohoto boje, postavili se proti milionům matek a místo šťastné budoucnosti připravovali návrat nezaměstnanosti, připravovali krize, hlad a bídu a místo míru podporovali nové války, nové strašnější vraždění. Podváděli a zrazovali náš pracující lid, který na polích a v továrnách svou obětavou, poctivou prací plní 5LP[1017], naši cestu k socialismu a míru.

Náš lid si však republiku rozvracet nedá. A já jeho jménem žádám státní soud, aby přísně a tvrdě odsoudil tyto zrádce.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

1017 Pětiletý plán.

13.4

1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Karla Kratochvíla, obhajcu Augustina Machalku a Františka Šilhana, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.[1018]

Vážený pane předsedo, paní a pánové přísedící, státní soude.

V tomto procesu usedlo před vás na lavici obžalovaných 10 kněží, 10 řeholních kněží. Všichni jsou žalováni z nejtěžších deliktů podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky, § 1 i § 5 kromě obžalovaného Mikuláška.

Vnucuje se otázka, proč právě kněží a proč právě řeholní kněží. Nemohu v této souvislosti přehlédnout a nezdůraznit, že podle mého názoru souvisí tato skutečnost úzce se samou organizací církve řím.[sko]katolické.

Mám zde, prosím, po ruce a úmyslně za obhajobu jsem si vybral tuto pomůcku od doktora kanonického práva a profesora téhož předmětu Josefa Pejšky[1019], který se zmiňuje o organizaci církve katolické jakožto organizace monarchické, a sice absolutisticky, dále aristokratické a takové, že demokratický prvek v řízení církve jest naprosto vyloučen. Pro jasnost těchto pojmů nemusím snad k nim blíže nic uvádět. Jen pokud se vlivu aristokracie na řízení týče, chtěl bych zdůraznit, že tím se rozumí, že podstatnou účast na řízení církve berou biskupové. To, že demokratický prvek je vyloučen pak znamená, že církev sama se pokládá za společnost nerovnou a to, jak latinsky se praví, societas inaequalis.

Základním pilířem této organizace pak jest kanonická poslušnost. Tento pojem byl zde již rozebrán. Já bych chtěl jen zdůraznit, že kněží slibují jak svému biskupu, tak také přímo papeži naprostou věrnost a poslušnost. Chtěl bych, prosím, zdůraznit, že u řeholních kněží je tato poslušnost ještě daleko přísnější, a to proto, poněvadž tam přistupuje ještě tuhá domácí kázeň. Abych nemluvil o tomto pojmu příliš vědecky, stačí poukázat na výsledky této organizace v praxi. V tom směru poukazuji na výpověď obžalovaného Bartáka, který řekl, že výsledkem toho jest, že z člověka se musí stát nemyslící stroj, a mluvil přímo o poddaných.

1018 Na viacerých miestach je prepis zo stenogramu veľmi zlý, plný gramatických chýb, preklepov a skomolenín, najmä priezvisk. Už v pôvodnom texte sú drobné korekcie písacím strojom alebo modrým perom. Keď si zapisovateľ pri nejakom mene nebol istý, použil značku (?), ktorá bola aj teraz v texte ponechaná, hoci skomoleniny mien už boli editorom (POZN. autor publikácie) opravené na základe rozsudku, ale aj ďalších archívnych dokumentov a prameňov.

1019 Josef Pejška (1870 – 1946), český redemptorista, narodil sa 11. marca 1870 v Příbrami. Rehoľné sľuby zložil 15. augusta 1889 a za kňaza bol vysvätený 21. júla 1895. Pôsobil ako profesor kanonického práva a cirkevných dejín v seminári redemptoristov v Obořišti. Zomrel 8. mája 1946 na Svatej Hore pri Příbrami. Archivum Generale Historicum Redemptoristorum, Roma a BOLAND, Samuel J.: *Dictionary of the Redemptorists.* Romae : Collegium S. Alfonsi de Urbe, 1987, s. 283.

Snad to měl pan státní prokurátor na mysli, když se zmiňoval o organizaci církve jakožto feudálním zřízení.[1020]

Chtěl bych pak ještě celkově za obhajobu zdůraznit v této souvislosti, že téměř všichni nebo vůbec všichni obžalovaní mají třídní proletářský původ, konkrétně, prosím, můj svěřenec, opat Machalka, byl nejprve ve třech měšťankách, než se dostal na střední školu, a provinciál Šilhan absolvoval dvě měšťanky. A víme, že tenkrát to nebyl snadný přechod, poněvadž už od primy se učila latina. To souviselo s tím, že pocházeli z naprosto slabého sociálního prostředí a pomocí církve se jim dostalo vzdělání, jak plyne z jejich výpovědí, kde mluví o svém životopise, jistě nevšedního, poněvadž studovali na mnoha místech v cizině. Prosím, abyste tento fakt vzali v úvahu proto, poněvadž nakonec právě všichni obžalovaní se cítili tím oddanějšími a poslušnějšími syny církve.

Toto vše zde neříkám proto, abych se snad pokusil obhájit platnost kanonického práva, nebo proto, abych poukazem na tyto skutečnosti se snažil obžalované vyvinit. Ale přece jenom myslím, že došli-li ve svém jednání až na lavici obžalovaných, musíme toto mít dobře na paměti, abychom jejich činnost hodnotili z hlediska jejich prostředí klášterů, ve kterých žili, takže tato činnost se nám stane jistě lidsky srozumitelnou a přístupnou.

Samozřejmě, že církev se uzavírala, jak plyne z výše uvedených faktů[1021], všemu pokroku. Kdybych jenom ve stručnosti měl nastínit, jaký pokrok se stal v celém lidském úsilí, ve všech oborech lidské činnosti, musil bych říci, že z alchymie vyrostla chemie, že z astrologie se stala věda astronomie, že z magie vyrostla přesná věda – fyzika, musel bych říci, že v národním hospodářství se došlo až k vědeckému socialismu, založenému Engelsem[1022] a Marxem[1023], že musel bych říci, že státověda vytvořila přesné zásady, o moderním státě, musel bych říci, že se zhroutily systémy hospodářské, jakými byl feudalismus, že se ve valné části světa již zřítily řády kapitalistické a že ve valné části světa se vydal na vítězný pochod socialismus[1024], který se snaží – abych zdůraznil se zřetelem k tomuto souzenému případu – ~~uvést~~[1025] bez dobročinnosti sociálními zákony uvést v život lásku k bližnímu, a to na poli hospodářském. Mám však za to, že právě v důsledku feudální organizace církve nebylo obžalovaným umožněno[1026], aby se stali účastníky tohoto pokroku, aby tento pokrok

1020 V pôvodnom texte je na tomto mieste urobený znak ceruzkou, že odstavec má byť rozdelený, čo sa v predloženej edícii dokumentu akceptuje.

1021 V pôvodnom texte bolo *„z tohoto výše uvedeného faktu“*, čo bolo modrým perom prepísané na *„z výše uvedených faktů“*.

1022 Fridrich Engels (1820 – 1895), filozof, sociológ a ekonóm, spolupracovník Karla Marxa, ktorý sa zaslúžil o systematizáciu marxistickej filozofie.

1023 Karl Heinrich Marx (1818 – 1883), filozof, novinár a ideológ robotníckeho hnutia, ktorý spolu s Fridrichom Engelsom rozvinul koncepciu materialistického chápania dejín. Na tomto ideovom základe potom stavali ľavicovo orientovaní politici.

1024 Slovo sa v texte opakuje dvakrát.

1025 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte ceruzkou.

1026 Pôvodne bolo *„možno“*.

pronikli a aby právě na základě toho všeho, co ~~bylo~~[1027] se stalo, našli správný poměr jak k socialismu, tak k našemu lidově demokratickému státnímu zřízení. Mám za to, že právě v tomto směru není to jenom jejich vina a je to jistě vina prostředí, ve kterém vyrostli – vina nejen kapitalistického, ale přímo feudálního církevního zřízení. K jednotlivým obžalovaným chtěl bych uvésti toto: Především je zde na prvním místě obžaloby uváděn opat Machalka. Opat Machalka na dotaz tohoto soudu, zda se cítí vinen, uvedl, že se cítí vinen v plném rozsahu. Já však mám za to, že vzhledem k tomu, že ve svém konduktu při hlavním přelíčení popřel všechny skutkové okolnosti, ze kterých pan státní prokurátor čerpal podklady pro to, aby jej zažaloval pro zločin podle § 5, že pro tento trestný čin nejsou dány předpoklady, aby byl odsouzen. Prosím, jedná se v konkrétním případě o podávání zpráv, které měl dávat jednak generálu svého řádu, jednak opatu Jarolímkovi. V tomto směru vyšlo ve výsledcích průvodního řízení najevo, že opat Machalka sice podával zprávy generálu svého řádu, že však tyto zprávy byly výlučně rázu nábožen[s]kého, týkající se jeho opatství. Nebylo prokázáno, že by ho byl generál jeho řádu žádal, aby mu podával i zprávy jiné. V tom směru poukazuji na jistě věrohodnou výpověď Bartákovu, který se účastnil zájezdu Machalkova do Říma a potvrdil, že skutečně byl vznesen od generála řádu jen požadavek na zprávy z opatství, aniž to blíže bylo identifikováno. Pokud jde o styk opata Machalky s jeho představeným opatem Jarolímkem, tu mám za to, že tento styk byl jenom stykem služebním, stykem podřízeného s představeným, a opat Machalka rovněž opatu Jarolímkovi podával jen úřední zprávy ze svého opatství. Po stránce subjektivní pak, pokud jde o tento čin, bylo by nutno přihlédnout k tomu, zda právě opat Machalka mohl předpokládat a měl vědomí a úmysl, aby se tyto zprávy dostaly do rukou cizí zpravodajské služby[1028].

Jiná je situace, pokud jde o § 1 zákona na ochranu lidově demokratické republiky, z něhož se obžalovaný Machalka cítí v plném rozsahu vinen. Já z hlediska obhajoby bych chtěl jen zdůraznit: Opat Machalka v tomto směru učinil plné a kajícné doznání. Uvedl, že v březnu, resp.[ektive] začátkem dubna 1948, se účastnil schůzky premonstrátů na Strahově, kde právě opatem Jarolímkem byly dány směrnice a pokyny k tomu, kterak se má v zastřené formě zasévat nedůvěra a zášť k lidově demokratickému zřízení. Chtěl bych však, pokud se týče rozsahu viny, zdůraznit, že opat Machalka sám tyto příkazy neplnil. Tyto příkazy se totiž měly provádět v kázáních, exerciciích, a případně misiích. Jak se tento slavný soud sám přesvědčil, opat Machalka jest těžce nemocen na hlasivky, od roku 1947 vůbec nekáže, a poněvadž příslušníci jeho řádu v duchovní správě nepodléhali jemu, nýbrž biskupu, neměl za to, že by je měl o tom informovat, a neinformoval je.

Styk opata Machalky s místními obyvateli je[1029], jak sám uvádí a jak nebylo vyvráceno, minimální.

Pokud jde o letáky, chtěl bych vyzdvihnout, že je nerozšiřoval, a jak doznal, toliko asi ve 4 případech, dále sdělil těm osobám, s nimiž přišel do styku. Pokud pak jde o pistoli, mám za

1027 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

1028 Slovo *„službě“* je v pôvodnom texte prepísané ceruzkou na *„služby“*.

1029 Podčiarknuté slovo je do pôvodného textu dopísané ceruzkou.

to, že tato historie byla před tímto slavným soudem náležitě objasněna, a musím se opřít opět o výpověď Bartákovu, který mu pistoli nabídl, a to v souvislosti s tím, že v místě se staly nějaké krádeže. Pokud jde o zbraně, chtěl bych zdůraznit z hlediska obžaloby, že opat Machalka sám si neopatřil tyto zbraně přímo s tím úmyslem[1030], aby jich bylo použito při případném převratu, a že v tomto směru vyhověl přání – a pochopitelně zejména vzhledem k jeho administrativnímu doznání, když připouští, že těchto zbraní mělo při případném převratu býti použito a že tento převrat byl očekáván na květen, dopustil se jistě neodpustitelné chyby.

Pokud pak se týče druhého obžalovaného, v tomto směru je pro mne situace svízelnější v tom, že obžalovaný provinciál Šilhan se necítí vůbec vinen. Obžaloba mu klade za vinu rovněž § 1 a § 5. Pokud se týče § 5, prosím, abyste při uvažování o tomto případě vzali v úvahu obhajobu obžalovaného po subjektivní stránce, že totiž, pokud byl ve styku se zástupcem internunciatury, pokládal ~~totiž~~[1031] tento styk za společenský a úřední. Dovoluji si poukázat na posudek pana profesora Hobzy, který uvádí, že internuncius má dva základní úkoly, jednak diplomatický, jednak dozor nad duchovní správou. P.[áter] Šilhan pak tvrdí, že právě v rámci tohoto druhého úkolu se stýkal s jednotlivými zástupci internunciatury. Pokud jde o obsah zpráv, prosím, abyste vzali v úvahu obhajobu obžalovaného v tom smyslu, že se pokládal za povinného[1032] sdělovati zástupcům internunciatury zprávy, a to takové, které se týkaly víry, mravů – tudíž náboženské zprávy a zprávy nábožensko-politické.

V obou případech navrhuje obžaloba oběma obžalovaným, kteří mě byli svěřeni k obhajobě nejtěžší trest totiž trest smrti. Já nebudu podrobně rozvádět důvody, které tomuto slavnému soudu jsou dobře známy a které uplatňujeme vždy, když pan státní prokurátor navrhuje nejtěžší trest. Chtěl bych jen stručně říci, že tento trest, jako trest absolutní, nemůže splnit svoje poslání, totiž trest, aby se stal trestem výchovným, trestem nápravným. Já vím z praxe u tohoto soudu, že tento slavný soud sáhl k těmto nejzazším opatřením jen v případech nejzávažnějších. Až budete prosím uvažovat o této otázce u mých dvou svěřenců, vezměte laskavě v úvahu, jak jsem již uvedl v úvodu své řeči, že zde soudíme ještě oběti feudálního řádu. Jsme společnost socialistická, my chceme, aby trest byl nápravný, a mohu z tohoto místa prohlásiti, že již v tomto směru jsme se setkali s nejlepšími výsledky. Já proto prosím za oba obžalované, aby nebylo tohoto nejzazšího opatření použito, poněvadž mám za to, že jsou zde u obou obžalovaných polehčující okolnosti, které by činili i nejzazší opatření opatřeními příliš přísnými. Tento slavný soud vždycky pečlivě zvážil polehčující okolnosti a já jen v souvislosti s tím zdůrazňuji, že u obou přichází v úvahu doznání. U P.[átera] Šilhana doznání objektivní skutečnosti, u druhého doznání naprosto kajícně, oba dva byli zachovalí, oba dva byli k činům, jak jsem vylíčil, svedeni a mám za to, že se zdrželi řady věcí, takže přichází v úvahu i tato polehčující okolnost. Já vím, že tento slavný soud se snažil vždy býti tím chráme[m] spravedlnosti a moudrosti, jímž má býti soud, tak, jak to

1030 Pôvodne bolo *„v tom úmyslu“*.

1031 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte ceruzkou.

1032 Pôvodne bolo *„povinna“*.

vyslovil velký myslitel Tolstoj[1033], a já v této hluboké víře osudu svých svěřenců svěřuji do rukou slavného soudu v pevné víře, že těchto nejzazších trestů nebude použito.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 6 strán, 6 listov, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

13.5

1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Jindřicha Konráda, obhajcu Víta Tajovského a Františka Mikuláška, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.[1034]

Vážený státní soude!

Obžaloba činí prvého svěřence opata Víta Tajovského vinného především ze zločinu velezrady podle § 1, odst.[avce] 1, 2 a 3 zákona na ochranu lid.[ově] dem.[okratické] republiky totiž, že se spolčil jednak se spoluobžalovaným, jednak s dalšími osobami, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lid.[ově] dem.[okratické] zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, že vešel za tím účelem v přímý styk s cizí mocí a že hromadil k tomuto činu zbraně. Dále je tento obžalovaný vinen ze zločinu vyzvědačství ve smyslu § 5 odst.[avce] 2 téhož zákona a tohoto činu měl se dopustiti tím, že se spolčil k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi ho cizí moci, že vešel v přímý styk s cizí moci a s cizími činiteli, že páchal tento čin po delší dobu ve značném rozsahu a způsobem zvláště nebezpečným.

Pokud se týče prvého bodu obžaloby velezrady ve smyslu § 1, prohlásil obžalovaný, že se cítí vinen[1035] – jak vyšlo najevo z dalšího jeho vysvětlení, že se cítí vinen ve smyslu § 1 odst.[avce] 1 až 2. Doznal poctivě ve svém administrativním protokole i při hlavním přelíčení, že uposlechl pokynů, jichž se mu dostalo na důvěrné opatské konferenci premonstrátů konané v dubnu 1948 v Praze. Tyto pokyny byly obžalovanému i ostatním účastníkům kon-

1033 Lev Nikolajevič Tolstoj (1828 – 1910), ruský spisovateľ, dramatik a filozof.

1034 Na viacerých miestach je prepis zo stenogramu veľmi zlý, plný gramatických chýb, preklepov a skomolenín, najmä priezvisk. Už v pôvodnom texte sú drobné korekcie písacím strojom alebo modrým perom. Keď si zapisovateľ pri nejakom mene nebol istý, použil značku (?), ktorá bola aj teraz v texte ponechaná, hoci skomoleniny mien už boli editorom (POZN. autor publikácie) opravené na základe rozsudku, ale aj ďalších archívnych dokumentov a prameňov.

1035 Pôvodne bolo v celom dokumente *„vinným“*.

ference, jak podrobně vylíčil pan státní prokurátor, dány zástupcem generála premonstrátů opatem strahovského kláštera Dr. Jarolímkem. Co v nich bylo zdůrazněno? Pokud se týče jednotlivých bodů, to zde již bylo podrobně probráno. Obžalovaný se doznal, že těmito pokyny se skutečně řídil, že vkládal do svých kázání nedůvěru k lid.[ově] dem.[okratickému] státnímu zřízení a že se takto pokoušel brzdit náš postup k socialismu. Podobné pokyny dostal obžalovaný opat Tajovský od arcibiskupa Berana před volbami v roce 1948. A byly to směrnice, jak se zachovati právě při těchto volbách. Ještě později dostaly se do rukou obžalovanému letáky ilegální protistátního obsahu. Obžalovaný doznal rovněž, že s většinou těchto letáků souhlasil, že je i dal přečíst členům kláštera i několika dalším věřícím. Koncem roku 1948 byly obžalovanému doručeny t.[ak]zv.[ané] listy z biskupských konferencí, které byly dalšími dispozicemi pro formu boje katolické hierarchie proti lidově demokratickému státnímu zřízení. Doznal také, že odsoudil Katolickou akci, poněvadž ji odsoudil Vatikán, prohlásil však, že ničím nepůsobil na věřící, aby svým podpisem neprojevovali svůj souhlas s tímto hnutím. Pokládám za svou povinnost jako obhájce obžalovaného zdůrazniti v této souvislosti tu část jeho administrativního protokolu, v níž výslovně opat Tajovský prohlašuje, že po zrekapitulování vztahů mezi církvemi a státem a jejich příčin si uvědomuje, že to byl papežský dvůr v Římě, československá vysoká hierarchie, které způsobily, že tyto vztahy nebyly dobré, a na svou omluvu již tehdy uvedl, že byli Vatikánem informováni jednostranně a bylo jim tvrzeno, že československý stát odmítá přijmout podmínky Vatikánu. A ještě později byl obžalovaný zaplaven dalšími letáky. Tentokráte z Hradce Králové, opět zaměřené proti lidově demokratickému státnímu zřízení, a jeden z nich obsahoval též výzvu, aby kázání byla zaměřena k podpoře autority papeže a Vatikánu. Obžalovaný doznal, že provedl několik kázání v uvedeném smyslu, sám však letáky nerozmnožoval a dále nepředával. A posléze doznal obžalovaný, že i některé laiky, s nimiž se stýkal, [nabádal], že představitelé státu jsou vůči církvi nespravedliví. V otázce kněžských platů nedůvěřoval, že to stát myslí upřímně, choval se však zdrženlivě.

Není pochyby o tom, že tato činnost obžalovaného, tak, jak byla doznána, splňuje po stránce objektivní i subjektivní skutkovou podstatu § 1 odst.[avce] 1 až 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]. Část žalobního tvrzení však nebyla prokázána. Je nutno to zdůrazniti především proto, že se jedná o 2 body obžaloby, které kdyby byly bezpečně prokázány, vrhaly by na obžalovaného mého svěřence opravdu nejhorší světlo. Především obžaloba tvrdila, že opat Tajovský věděl o podvodném nastrojení t.[ak] zv.[aného] čihošťského zázraku. Toto obžalovaný rozhodně popřel ve svém administrativním protokole i při hlavním přelíčení a vysvětlil podrobně motiv své návštěvy v Čihošti, i z hlediska zákona její nezávadný průběh. Je možné i pravděpodobné, že přípravy podvodné atrakce faráře Toufara účastnilo se více osob, nebylo však prokázáno, že by se k tomuto byl propůjčil obžalovaný opat Tajovský. Jeho zájem o věc nemůže se objektivnímu pozorovateli jeviti podezřelým. On sám věřil a nepochyboval o zázracích, k nimž mělo dojíti v cizině ve Francii, Belgii, Portugalsku, Polsku a jinde a považoval tedy za možné, že je skutečným zázrakem i ona komedie nastrojená Toufarem. Již v prvém svém administrativním protokole prohlásil na dotaz vznesený na něho v Čihošti dne 8. ledna 1950, co o tom soudí, uvedl, že nelze to

považovat za zázrak. Také svědek Váňa, jehož protokol zde byl čten, vyjadřuje se v podobném smyslu. Svůj zájem o případ také opat Tajovský nikdy nepopřel. Doporučil, aby byl o věci uvědomen příslušný diecézní biskup a ustavena církevní komise, která by celý případ prozkoumala, jak odpovídá skutečnosti. Na jeho přání a zájem, aby byl členem této komise, není nic nápadného, neboť obžalovaný nikdy nepopíral, že se zajímal intenzivně o tento případ již od 4. ledna, kdy se o něm poprvé dozvěděl. Toto vysvětluje také jeho radu, kterou dal 8. ledna faráři Toufarovi, aby dal naklonění kříže fotografovat, jak vysvětlil zde při hlavním přelíčení, aby mohl kontrolovat, zda vychýlení kříže pokračuje, zda, jak se vyjádřil obžalovaný, zázrak trvá.

Nedoporučil ovšem nikdy Toufarovi, aby si tento z fotografie kříže pořídil výnosný obchod a velmi ostře mu to vytkl, jakmile to zjistil. Pokud se v tomto jednání, řekl bych, v maličkosti odchyluje výpověď opata Tajovského od výpovědi faráře Toufara, jsem přesvědčen, že bude uvěřeno mému svěřenci a nikoliv tak bídnému podvodníku, jako je farář Toufar.

Jelikož se snížil k podobnému opravdu odpornému činu proto, že byl přeložen, že měl nižší plat, je také pravděpodobné, že čistě z důvodů finančních obchodoval s oněmi fotografiemi[1036].

K mému přesvědčení o nevině opata Tajovského v tomto směru přispěla značně i moje rozmluva s ním před tímto hlavním přelíčením, kdy na můj dotaz, jak se dívá na Toufara, prohlásil, že tento farář svým podlým činem církvi nesmírně uškodil. Tedy po skutkové stránce nebylo zjištěno nic, co by nasvědčovalo tomu, že opat Tajovský věděl o nastrojení a připravení čihošťského podvodu. Byl sám farářem Toufarem podveden tak jako ostatní věřící.

Právě tak nebylo podle mého názoru bezpečně prokázáno ani další závažné tvrzení obžaloby, totiž, že opat Tajovský ukrýval v želivském klášteře zbraně [a] střelivo určené k převratné akci a že se na tuto akci připravoval. V administrativním protokole obžalovaného není o této okolnosti zmínka. Při hlavním přelíčení ve svém konstitutu popřel opat Tajovský toto obvinění naprosto kategoricky. Když mu bylo předestřeno, že v jeho klášteře byla nalezena zbraň a zásobník do ní se hodící, v jeho pokoji, umístěný přímo v jeho křesle, připustil správnost tohoto nálezu. Klidně a rozhodně však odmítl, že by zbraň i onen zásobník kryl anebo že by měl vůbec tušení o tom, jak se ony věci do kláštera dostaly. Přesvědčivě prohlásil, že by něco podobného nepřipustil nikdy, už z toho důvodu, že si je velmi dobře vědom toho, že by uvedl celý klášter do nebezpečí. Podotkl také, že budova opatství ~~je od roku~~[1037] byla od roku 1943 v rukou Němců, až do roku 1947 v držení čs. armády. Obžalovaný takovou zbraň neměl nikdy v ruce, jak říká, neměl ani potuchy o tom, jak se takové zbraně používá.

1036 Odkiaľ to ten advokát nabral? Josef Toufar určite s fotografiami nekupčil, ale rozdával ich návštevníkom, ktorí sa zaujímali o takzvaný „čihošťský zázrak“. Takáto interpretácia advokáta Jindřicha Konráda bola preto iba snahou zľahčiť postavenie, či azda aj „vinu“ Víta Bohumila Tajovského, a to aj za cenu, že ešte viac očiernil nevinného čihošťského farára, ktorý bol v tom čase už aj tak mŕtvy.

1037 Text je prešKrtnutý v pôvodnom texte písacím strojom.

Navrhl jsem důkaz svědky o tom, že do místnosti opata Tajovského měli přístup i jiní lidé, zejména 23 obžalovanému podřízených členů řádu, i osoby další, neboť klášter měl 5 podnájemníků a klíčů k místnostem opatovým byla řada, jak jsem již uvedl při svém návrhu, a stalo se několikrát, že zamčené místnosti byly nalezené otevřené. A jak mi opětovně zdůrazňoval obžalovaný, mohl by tyto skutečnosti, zejména Josef Prokop[1038], potvrdit.

Protože tedy nebylo bezpečně zjištěno, že to byl obžalovaný, kdo ukryl onu zbraň, ani nebylo zjištěno a prokázáno, že věděl o ukrytí těchto zbraní v želivském klášteře, věřím, že nebude opat Tajovský uznán vinným ze zločinu podle § 1, odst.[avce] 3 nýbrž toliko ve smyslu odst.[avce] 1 a 2 téhož §.

Obžaloba však viní, jak jsem již předem uvedl opata Tajovského také z těžkého zločinu vyzvědačství ve smyslu § 5, odst.[avce] 2. V tomto směru se obžalovaný necítí být vinen. Obžaloba tvrdí, že opat Tajovský již od roku 1947 vyzrazoval zprávy rázu hospodářského a politického agentům vatikánské vyzvědačské služby. V tomto směru nebylo zjištěno během průvodního řízení nic než to, co doznal obžalovaný ve svém administrativním protokole. Tam řekl, že byl roku 1947 v Římě dotazován některými z duchovních na poměry v Československé republice. Na otázku poměru církve ke státu, že tehdy prohlásil, je to snesitelné. Pokud se týče další otázky o nezaměstnanosti v Československu, odpověděl, že zde nezaměstnaných není. V dalším rozhovoru se zmínil o tom, že jsou určité potíže s výrobou jabloneckého zboží zaviněné tím, že byli odsunuti němečtí odborníci. A konečně uvedl tehdy roku 1947, že je u nás poměrně nedostatek textilií a že jsou o něco dražší než v Itálii. Tedy byly to zprávy zcela běžné, jak říká obžalovaný, z novin, a to, myslím, zprávy nikoliv nejzajímavější. Návštěva obžalovaného tehdy v Římě byla návštěvou služební na generální kapitule, t.[o] j.[est] na zasedání delegátů klášterů premonstrátského řádu.

Jsem toho názoru, že tato činnost obžalovaného nemůže naplnit skutkovou podstatu § 5, odst.[avce] 2. A kromě této činnosti je ovšem nutno zabývat se informacemi, které dává obžalovaný opatu Jarolímkovi. Zde bych navázal na slova kolegy Dr. Kratochvíla a připojuji se k jeho právním vývodům. Byly to zprávy o tom, jak se daří opatu Tajovskému držet a hájit linii Vatikánu při kázáních a exerciciích, a obžalovaný, pokud se tyto zprávy týkaly výhradně úkonů náboženských, sděloval je Jarolímkovi písemně.

1038 Josef Prokop, aj keď je v stenografickom zápise nazývaný správcom štátnych lesov v Želive, v kláštore premonštrátov v Želive bol opravárom a kuričom, potom robil opátovi Vítovi Bohumilovi Tajovskému osobného šoféra, neskôr pracoval ako traktorista na štátnom statku v Želive. Obhajca Jindřich Konrád navrhol, aby bol Prokop predvolaný a vypočutý ako svedok, čo však súd počas hlavného pojednávania zamietol. Prokop by však bol veľmi dôležitým svedkom, čomu nasvedčujú aj neskoršie spomienky Tajovského: *„Estébáci po mém odjezdu* [presnejšie po zatknutí 30. januára 1950] *zůstali v klášteře a udělali prohlídku, při které k nám propašovali zbraně. Můj tehdejší šofér Josef Prokop je při tom tajně sledoval, protože si vzpomněl na má slova, abychom si dávali pozor na cizí lidi. A tak se skryl a všechno viděl. Když jsem se po letech vrátil z kriminálu, hned mi hlásil: „Pane opate, já je tenkrát viděl! Půjdeme do toho a já u soudu dokážu, že tam zbraně podstrčili oni!" Ale já ho odrazoval: „Pepíku, to nepůjde, okamžitě by tě sebrali a odnesl bys to i za mě." Věděl jsem, že by ho jako nepohodlného svědka zničili. V šedesátém roce na to ještě nebyla vhodná doba, ale Pepík brzy potom zemřel a osmašedesátého se už nedožil."* TAJOVSKÝ, V. B.: *Člověk musí hořeti*, s. 219.

Po reagování obyvatelstva informoval obžalovaný opata Jarolímka osobně tak, aby tento jeho nadřízený měl přehled o zásluhách obžalovaného v boji za společnou věc, to cituji doslova administrativní protokol. Obžalovaný tam uvádí: Opat Jarolímek mi říkal, že to dělám dobře, a snažil se mne povzbudit k větší aktivitě. Jediným důvodem k podávání těchto zpráv byla tedy snaha obžalovaného informovat svého církevního nadřízeného o vlastní práci v kraji, která měla posílit autoritu Vatikánu. Nic dalšího konkrétního nebylo zjištěno. Nebylo prokázáno, že by byl opat Tajovský věděl, zda vůbec, a pokud jeho zprávy podávané Jarolímkovi byly tlumočeny dále, resp.[ektive] komu byly dále předávány. Nemyslím proto, že by bylo možno spatřovat v této činnosti obžalovaného ono spolčení k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzradit je cizí moci. Nejsou tu taková skutková zjištění, která by dovolila vzít za prokázané, že obžalovaný opat Tajovský vešel s úmysly vyzvědačskými v přímý styk s cizí mocí, že vyzvědačství páchal po delší dobu ve značném rozsahu a že způsobil značné nebezpečí, jak tvrdí obžaloba. Skutková podstata § 5, odst.[avce] 2 není tedy činností obžalovaného naplněna ani po stránce subjektivní, ani objektivní. Jsem ostatně přesvědčen, že opat Tajovský dovedl by se už dávno vymanit z vlivu opata vikáře Jarolímka, kdyby byl věděl o něm vše to, co vyšlo najevo v průvodním řízení, zejména že by opat Jarolímek přestal být pro něho navždy autoritou.

Nepochybuji o tom, že můj svěřenec bude uznán vinným. Věřím, že bude uznán vinným z činů, k nimž se doznal, ze zločinu velezrady podle § 1, odst.[avce] 1 a 2. Prosím proto, aby při výměře jeho trestu bylo přihlédnuto ke zjištěným okolnostem polehčujícím, které jsou závažné. Kromě bezúhonnosti a doznání ve smyslu § 46, lit.[ery] B a H, je tu v případě opata Tajovského nesporně dána polehčující okolnost § 46, lit.[ery] C, neboť ~~k jeho činnosti~~[1039] ke své činnosti byl opravdu ponuknut ve smyslu uvedeném právními předpisy, ať už opatem Jarolímkem, či arcibiskupem Beranem, a byl veden i svou bezvýhradnou poslušností k církevním nadřízeným, především ke svému generálovi v Římě a Vatikánu vůbec. Pokud se týče toho doznání obžalovaného, dovolím si končit citací vlastních slov opata Tajovského, který uzavírá administrativní protokol a říká:

Na svoji obhajobu chci podotknout, že jsem si při svém konání neuvědomoval plně tíhu svých činů a považoval jsem je převážně za činy výhradně náboženské. Teprve dnes po rekapitulaci těchto událostí ve své vlastním myšlení jsem si vědom, že jsem škodil dnešnímu státnímu zřízení, a z hloubi své duše toho lituji. Chtěl bych nějakým způsobem své provinění napravit, kdyby mi byla dána možnost. Dále bych na svou omluvu chtěl připomenout, že největší mojí chybou bylo, že jsem podlehl propagandě vatikánské politiky, nepřátelské lidově demokratickému Československu.[1040]

Věřím, že bude srovnáno toto prohlášení opata Tajovského s vystoupením naprosté většiny ostatních obžalovaných, kteří stáli již před tímto státním soudem. Jsou to slova přímého člověka, právě tak přímé a nevyhýbavé, neváhající a nekompromisní byly i všechny

1039 Text bol v pôvodnom texte prešKrtnutý písacím strojom.

1040 Je evidentné, že tieto slová sa do administratívneho protokolu dostali vďaka vyšetrovateľom, pretože Vít Bohumil Tajovský by sa určite dobrovoľne takto nevyslovil.

odpovědi obžalovaného na otázky soudu i státní prokuratury. Věřím, že k obsahu těchto odpovědí bude plně přihlédnuto. Opat Tajovský se nevyhýbá odpovědnosti za své činy a touží svá provinění nyní, když se mu otevírají oči, napravit.

Prosím proto, aby s přihlédnutím k zákonným okolnostem polehčujícím i k této kajícnosti obžalovaného byl mu vyměřen nejnižší možný trest.

Druhý můj svěřenec, řeholník měst.[ského] řádu jezuitů František Mikulášek, je viněn obžalobou ze zločinu velezrady. Obžaloba tvrdí, že se spolčil se spoluobžalovaným provinciálem řádu Šilhanem za účelem rozvracení lidově demokratického zřízení a jako vedoucí katolické mládeže a redaktor časopisu Dorost psal proti znárodnění, proti vstupu mládeže do ČSM, konečně, že v červenci r.[oku] 1949 rozšiřoval exkomunikační dekret, týkající se Katolické akce.

Jsem si vědom, že základem zjištění viny obžalovaného bude jeho administrativní protokol, který je klasickou ukázkou poctivé výpovědi[1041]. Konstitut obžalovaného při tomto hlavním přelíčení obsah administrativního protokolu nezměnil, nýbrž pouze doplnil. Byla to však doplnění závažná. Obžalovaný se doznal, že svá kázání i své články zahrocoval proti lidově demokratickému zřízení. Na můj dotaz, zda jeho úmyslem a cílem bylo skutečně zničení a rozvrácení a úplné odstranění našeho státního zřízení, prohlásil zcela rozhodně a se vzrušením, které nebylo hrané, že o zničení a úplném rozvrácení lidově demokratického zřízení neuvažoval, toto nepřipravoval, že mu šlo v podstatě o zpomalení naší cesty k socialismu. Tedy byl to zbytečný strach, že jest státem ohrožena myšlenka, které zasvětil svůj život. Bál se bezdůvodně příchodu socialismu, tedy něčeho, co neznal, o čem nebyl poučen a co by v případě dobré vůle jeho i ostatních jemu ~~podobn~~[1042] rovných znamenalo i pro tyto naše spoluobčany opravdu požehnání.

V mém svěřenci není skutečné nenávisti proti státu nebo lidově demokratickému zřízení. Prohlásil to ve svém neobyčejně upřímně podaném administrativním protokolu, kde říká, že se cítil k svému zápasu k boji zavázán svým katolicismem, svým kněžstvím a příslušností ke Katolické církvi a poslušností k církevní hierarchii. Nevěřil, že ve věcech víry a mravů katoličtí duchovní v socialistickém státě budou míti naprostou svobodu. Pokud se týče činnosti obžalovaného proti snahám sjednotit čs. mládež, uvedl při své výpovědi před tímto soudem výslovně, že měl přímý rozkaz arcibiskupa, aby katolická mládež se neslučovala a nevstupovala jako celek do čs. svazu mládeže. Prohlašuje, že nebýt tohoto rozkazu, z vlastní iniciativy by tak nečinil. Jeho iniciativa vůbec byla nevýznamná a v podstatě nepatrná. Byla tu však jeho absolutní oddanost a naprostá poslušnost, která jest samozřejmou vlastností řádu jezuitů, o níž se již zmínil kolega Dr. Kratochvíl a o níž ještě podrobně pojedná kolegyně Dr. Turečková.

U mého svěřence byla to nesporně i vděčnost mladého člověka z malé rolnické rodiny, jemuž řád umožnil dlouhá studia v různých státech a tím i rozhled a vzdělání, i když jednostranné, kterých by byl nikdy nedosáhl z prostředků vlastních nebo prostředků rodiny.

1041 To azda advokát Jindřich Konrád nemyslel vážne?! Toto tvrdenie je možné obhájiť iba v takej logike, že to použil ako dobre znejúcu frázu.

1042 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte písacím strojom.

Pokyny a směrnice, které konkrétně dostal[1043] obžalovaný od provinciála Šilhana i od arcibiskupa Berana, byly pro něho svrchovaně závazné a přímo svaté, tak jako všeobecné direktivy dané Vatikánem. Pan provinciál Šilhan doznal, že obžalovaný Mikulášek jako jemu podřízený člen řádu podléhal jeho vlivu. […][1044]

Tedy obžalovaný jezuita Mikulášek žije již téměř 20 let v oné nadlidské kázni, která mu nedovoluje uvažovat samostatně. Jeho tragedií bylo, že se mu již v nejútlejším věku dostalo od obou rodičů nikoliv pouze oné posilující a vroucí náboženské výchovy, nýbrž výchovy[1045] tuhé a přímo bigotní, která byla ještě doplněna a zpevněna na nejvyšší myslitelnou míru v Tovaryšstvu Ježíšovu.

Vážený státní soude, měl jsem před několika dny příležitost pohovořit klidně a nerušeně ve vazbě s tímto mladým řeholníkem. Rozhovor s ním učinil na mě neobvyklý dojem. Tento mladý člověk, který po stránce mravní zdá se být bez kazu a jemuž byla svěřena nadřízenými výchova katolické mládeže, se upřímně doznal, že vlastně současnou naší mládež nezná, že nemá praktické možnosti vůbec ji poznat, poznat to nadšení, s nímž naše mládež zdolává svoje úkoly pracovní i studijní. A neví celkem také nic o radostných výsledcích, jichž tato mládež dosáhla a dosahuje. Jsem přesvědčen, kdyby měl tuto možnost, že by byl sám stržen tím elánem našich mladých lidí a spolupracoval by s nimi a vedl je potom zcela jinak.

Prosím, aby mně bylo dovoleno učiniti malé srovnání s jiným mladým řeholníkem, který zde sedí na lavici obžalovaných, s Bartákem. Jsou to nesporně dva rozdílné typy. Přihlédněme však k tomu, jak zdravě změnil řeholníka Bartáka styk s prostým venkovským lidem, s nímž se setkal při práci na poli i v lese. Stal se kritičtějším ke své dosavadní výchově, ke svým názorům i ke svým představeným. Této příležitosti se však obžalovanému, mému svěřenci, bohužel, zatím nedostalo. On žije dále ve ~~svých~~[1046] světě úplně uzavřeném, ve světě pro nás těžko pochopitelném a již před oněmi dvaceti lety, jako zcela mladý chlapec, byl fakticky odsouzen k doživotnímu vězení, k životu plnému odříkání. A s přihlédnutím k této skutečnosti jest podle mého názoru třeba takového člověka nejen soudit, nýbrž cítit s ním a přesvědčit jej, že všechny ideje, za něž se bije, nejsou správné a že jsou často vývojem překonány.

Dívejme se tedy na obžalovaného především jako na člověka, který výchovou, proti níž se nevzepřel a vzepříti snadno nemohl, byl přiveden až sem, na lavici obžalovaných, obviněn z boje, proti vlastnímu státu a jeho lidově demokratickému zřízení, z boje proti státu, v němž jsou uskutečňovány podmínky pro šťastný a radostný život všech pracujících lidí dobré vůle. Kdyby se podařilo přesvědčiti i tyto naše spoluobčany, jako je Mikulášek, že je

1043 Pôvodne bolo *„směrnice konkrétně, které dostal“*.

1044 Slová *„Tedy obžalov“* boli v pôvodnom texte preškrtnuté písacím strojom. V tejto edícii dokumentu sú vynechané, lebo sa opakujú, keďže sa nimi začína aj nový odstavec.

1045 Podčiarknutý text vo verzii z NA, f. MS. KA. 46 c. chýba. Táto chýbajúca krátka pasáž textu spolu s korekciami dokazujú, že verzia prepisu stenografického záznamu, zachovaná v Klosovom archíve, je iba prepisom.

1046 Slovo je v pôvodnom texte preškrtnuté písacím strojom.

bezpodmínečně nutno, aby si doplnili své značné, ale jednostranné vzdělání, kdyby se podařilo umožniti jim, aby se svobodně a volně ~~rozhodl~~[1047] rozhlédli po naší zemi, věřím, že by i oni, nebo aspoň většina z nich, při značných kvalitách mravních, nezůstali typy zápornými a že by se z nich stali občané tvořiví a budující. Poctivost výpovědi mého svěřence dovoluje mi věřit, že tento obžalovaný není trvale ztracen pro svůj stát, že právě on pozná dříve či později, že láska k bližnímu, že to je především láska k lidu československému, že dokáže jednou být vzorným křesťanem a stejně vzorným občanem Československé republiky.

Prosím proto, aby slavný státní soud pečlivě uvážil s přihlédnutím k uvedeným skutečnostem, zda činností obžalovaného byla naplněna po objektivní i subjektivní stránce skutková podstata zločinu velezrady či zda se provinil pouze jiným méně závažným a méně trestným činem podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky. Při výměře trestu budou tomuto obžalovanému polehčovati v podstatě tytéž okolnosti jako mému prvému svěřenci. Jsou to opravdu závažné okolnosti a já věřím, že bude plně přihlédnuto k tomu, že rozsah jeho viny není zdaleka tak značný, jako u ostatních obžalovaných, že slavný státní soud bude uvažovati o možnosti použíti ustanovení § 54 tr.[estního] z.[ákona] a že vyměří nejnižší myslitelný trest obžalovanému Mikuláškovi, trest úměrný jeho vině.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 10 strán, 10 listov, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

13.6

1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Josefa Civína, obhajcu Josefa Braita a Jana Blesíka, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.[1048]

Slavný státní soude!

K obhajobě byli mně svěřeni dva obžalovaní, je to prof.[esor] Braito a je to člen řádu redemptoristů Blesík. Nebudu se zmiňovati o té všeobecné části, o tom, v jakém prostředí

1047 Slovo je v pôvodnom texte prešKrtnuté písacím strojom.

1048 Na viacerých miestach je prepis zo stenogramu veľmi zlý, plný gramatických chýb, preklepov a skomolenín, najmä priezvisk. Už v pôvodnom texte sú drobné korekcie písacím strojom alebo modrým perom. Keď si zapisovateľ pri nejakom mene nebol istý, použil značku (?), ktorá bola aj teraz v texte ponechaná, hoci skomoleniny mien už boli editorom (POZN. autor publikácie) opravené na základe rozsudku, ale aj ďalších archívnych dokumentov a prameňov.

oba obžalovaní žili a co je přimělo k jejich činnosti. O tom již mluvili předchozí obhájci a já se v tomto směru odvolávám na jejich řeči. Přikročím hned k věci samé.

Obžalovaný prof.[esor] Braito jest zažalován pro zločin podle § 1 a pro zločin podle § 5 zák.[ona] na ochr.[anu] republiky. On na otázku pana předsedy, zda se cítí vinen, odpovídal jasně: Cítím se vinen v obou směrech. Ale vzhledem k tomu, že v další[1049] části svého konstitutu obžalovaný popírá skutkové okolnosti, ne sice všechny, ale z valné části, musím se prosím, vypořádati s touto okolností.

Zločin velezrady spatřuje obžaloba v té okolnosti, že obžalovaný Braito na svých kázáních a ve svých promluvách brojil proti státnímu zřízení, že sám rozšiřoval zprávy o tom, že prý dojde k převratu a že i v tomto směru rozšiřoval rozvratné letáky.

Zmíním se nejprve o letákové akci. Je pravda, obžalovaný doznal, že skutečně letáky dostával, že je četl, že některé spálil, ale přiznal též, že některé z těchto letáků předal svým spolubratřím, že je předal i jiným lidem, s nimiž přišel do styku. Slavný soude, jak se dívati na tuto trestnou[1050] činnost? Jak posuzovati trestnou činnost rozšiřovatele letáků? Mám za to, že je vždy rozhodný obsah toho kterého letáku. Nám se žádné letáky nezachovaly. My víme jenom, že tyto letáky byly protistátního obsahu, a jest zcela samozřejmé, kdyby nebyly protistátního obsahu, nebyly by vydávány ve formě letáků. Ovšem, obžalovaný sám výslovně říká, že v těchto letácích nebylo nikde vyzýváno čtenářstvo k nějakému odporu nebo k provedení nějakého násilného převratu. Prosím, říkám výslovně násilného. Je známo, že § 1 nevyžaduje provedení násilného převratu, ale jinou cestou není dost dobře možné si tento převrat myslet.

Slavný soude, mám proto za to, že rozšiřování těchto letáků nelze podřídit pod ustanovení zločinu velezrady, pod ustanovení § 1, nýbrž že jest je subsumovati pod některé mírnější ustanovení zákona na ochranu republiky, tak jako vždy činil státní soud, když rozšiřovatele letáků odsuzoval podle § 3, případně podle § 2 tohoto zákona.

Jako další činnost obžalovaného jest uvedena v žalobě ta okolnost, že obžalovaný rozšiřoval zprávy o tom, že tento režim u nás dlouho nevydrží, že u nás dojde k převratu. Ani v tomto rozšiřování zpráv bych, slavný soude, nespatřoval skutkovou podstatu § 1. Je nesporné, je to trestná činnost, myslím však, že tuto činnost lze rovněž subsumovat pod ustanovení mírnější, ať už je to ustanovení § 32, § 3 anebo dokonce § 2.

Hlavní však činnost, pro kterou byl obžalovaný postaven před tento soud, jest podle žaloby jeho brojení při kázáních, proti nynějšímu státnímu zřízení. ~~Obžaloba~~[1051] Obhajoba v tomto směru popírá, že on by byl ve svých kázáních brojil proti lidově demokratickému zřízení. On sám říká, že omezil svou činnost jenom na pole věroučné. Byl totiž názoru, že křesťanské náboženství a materialistický názor se vedle sebe nesnesou a zastával názor, že on musí proti materialistickému názoru bojovat. Ovšem, jak jsem se[1052] už zmínil, obža-

1049 Pôvodne bolo *„k další“*.

1050 Pôvodne bolo v celom dokumente *„trestní“*.

1051 Slovo je v pôvodnom texte prešKrtnuté písacím strojom.

1052 Pôvodne bolo *„je“*.

lovaný říká: Já jsem proti němu bojoval jenom na poli dogmatickém, na poli věroučném. Slavný soude, pokud se obžalovaný stavěl proti materialismu jenom na poli věroučném, t.[o] j.[est] pokud by svobodně hlásal křesťanské náboženství, jistě by nebyl před tento soud postaven. Naše ústava dostatečně zajistila svobodu náboženského vyznání, svobodu hlásání Slova Božího. §§ 15 až 17 naší ústavy o tom mluví jasnou řečí. Než, prosím, to bylo, jak obžalovaný mluvil při hlavním přelíčení. Nechci zavírat oči před administrativním protokolem. Jsem si vědom toho, že přece jen je zde určitý rozpor v jeho výpovědi v administrativním řízení. Obžalovaný sám v administrativním řízení doznal, že ve svých kázáních a promluvách činil narážky na nynější státní zřízení. Slavný soude, naskýtá se zde otázka, zda tuto jeho činnost můžeme subsumovat pod zločin velezrady, zda z těchto narážek mohla vzniknout u jeho posluchačů taková nedůvěra, taková nenávist a zášť vůči našemu zřízení, že by mohlo dojít k státnímu převratu. Rozhodnutí nejvyššího soudu č.[íslo] 186/49 předpokládá ke skutkové podstatě zločinu velezrady, že jde o čin individuálně určený, že zde musí být určitý cíl, t.[o] j.[est] cíl zničit nebo rozvrátit lidově demokratické zřízení, a že tento cíl musí být sledován určitými k tomu způsobilými prostředky. Slavný soude, dávám vám na úvahu, zda tyto narážky – víc, prosím, není prokázáno ani v administrativním protokole – byl[y] schopny, aby zničily naše lidově demokratické zřízení. Mám za to, že přece jen tyto narážky nebyly takové intenzity, aby je bylo možno posuzovat podle § 1. Prosím proto, abyste je posuzovali podle mírnějšího ustanovení citovaného zákona.

V dalším bodě obžaloby je profesor Braito viněn ze zločinu vyzvědačství, a to z toho, že od r.[oku] 1946 podával zprávy informační službě katolíků v Paříži, která byla řízena spolubratry jeho řádu. To je pravda. Obžalovaný skutečně tyto zprávy dodával, on se zde k tomu otevřeně doznal. Ovšem, slavný soude, vzniká otázka, zda přece jenom nelze v jeho činnosti spatřovat některé mírnější ustanovení zákona na ochranu republiky. Záleží především na tom, o jaké zprávy šlo, jaký byl obsah těchto zpráv. Obžalovaný mluvil o těchto zprávách ne zde v hlavním přelíčení, ale v administrativním řízení a mluvil o nich jenom povšechným způsobem. Mluvil o tom, že to byly zprávy politické, zprávy hospodářské, samozřejmě náboženské a sociální. My ~~nevíme~~[1053] neznáme tedy přesně obsah jednotlivých zpráv. Já vím, že páni znalci prohlásili zcela jasně, že dodáváním zpráv politického rázu jest zrazováním státního tajemství. Ovšem mám za to, že i po objektivní stránce bychom musili mít přece jenom přesně zjištěno, co všechno tyto zprávy obsahovaly, zda snad nešlo o něco – i když to byly politické zprávy – co bylo uveřejněno v novinách, aby bylo možno skutečně posoudit, zda objektivní stránka tohoto trestného činu byla splněna. Musím však z tohoto místa poukázat především na subjektivní stránku, kterou se obžalovaný hájí. Říká: Prosím pěkně, já jsem si nebyl vědom, že bych vyzrazoval nějaké státní tajemství a nebyl jsem si vědom toho, že by ona informační služba mých spolubratří měla býti nějakou špionážní centrálou a že by ona tyto svoje zprávy měla dodávat nějaké cizí moci, ať už kterékoliv. Obžalovaný totiž byl toho názoru, že tato francouzská informační služba dodává zprávy o životě katolíků do různých časopisů, že jde tedy o zprávy, které se normálně uveřejňují, že nejde o něja-

1053 Slovo je v pôvodnom texte prešKrtnuté písacím strojom.

ké zprávy tajné a že tato služba skutečně je nezbytná za účelem jejich předání cizí moci. Prosím také, abyste zvážili tuto subjektivní stránku, a když byste nakonec přece jenom dospěli k tomu, že zprávy, které obžalovaný předal této službě, měly být uchovány v tajnosti a že obžalovaný si toho měl a musel být vědom, abyste zvážili, zda v jeho jednání nelze spatřovat jednání podle § 8, vyzrazování státního tajemství osobě nepovolané.

Slavný soude, až budete uvažovat o výměře trestu pro obžalovaného, prosím, abyste zvážili, jak se k této celé činnosti dostal. Obžalovaný studoval s dominikány, kteří řídili toto informační ústředí v Paříži, několik roků v Belgii, on se s nimi znal a on jako známý publicista byl jimi požádán, zda by jim nepodával zprávy z katolického světa. Obžalovaný netušil, že by v tom mělo býti něco zákeřného. On prostě na to pohlížel jako na normální publicistickou činnost a ~~teprve~~[1054] tehdy, když u nás v Československu se začal přiostřovat spor mezi státem a církví, obžalovaný prostě s těmito zprávami přestal. Je ~~tudíž~~[1055] totiž prokázáno, že obžalovaný začal dodávat tyto zprávy v r.[oce] 1946 – zdůrazňuji, že tedy to nebylo po únoru 1948 – a že s těmito zprávami přestal koncem r.[oku] 1948 nebo nejpozději v lednu 1949. Tak se alespoň hájí obžalovaný a jeho obhajoba v tomto směru nebyla vyvrácena.

Prosím, abyste dále, slavný soude, zvážili, že obžalovaného přivedl do jeho činnosti, řekl bych, nesprávný názor, že náboženství a materialismus nemohou v praktickém životě jít ruku v ruce. On si to skutečně nesprávně vykládal. Kdyby byl znal, jak jsem se už ~~uzmínil~~,[1056] zmínil, ustanovení naší ústavy, pak by se byl jistě na věc díval docela jinak. Prosím, abyste zvážili, že přechod od hlásání náboženství a získávání stoupenců pro křesťanskou myšlenku je někdy k tomu politickému stanovisku velmi labilní a že obžalovaný si ani příliš neuvědomoval, když své narážky na státní zřízení dělal. Prosím proto, abyste mu vyměřili mírný trest.

Dalším mým svěřencem je obžalovaný Blesík. Jeho případ je velmi obdobný případu obžalovaného Braita. I on je obžalován proto, že ve svých kázáních činil narážky, že brojil proti lidově demokratickému zřízení a že potom na svých misijních cestách sbíral zprávy politického rázu a že tyto zprávy předával dále. Pokud jde o tuto první činnost, vzniká zde opět otázka, zda obžalovaný, který sám říká: já jsem skutečně svou činnost omezil jen na pole věroučné – to říká při hlavním přelíčení – skutečně brojil proti státnímu zřízení způsobem nepřípustným a nezákonným. Obžalovaný, jak jsem se zmínil, to popírá. Jeho obhajoba je v určitém směru potvrzována i zjištěnými okolnostmi. Pokud mu na př.[íklad] bylo vytýkáno, že pořádal misijní průvod právě v době, kdy mělo na vesnici schůzi JZD, myslím, že obžalovaný tuto skutečnost docela správně vysvětlil. Misie byly totiž předem objednávány ne na týden, ale na celý rok, protože byl nedostatek misionářů, a na konci misií – to už byl samozřejmý zvyk – se vždycky pořádal průvod, kde se stavěl misionářský kříž. Prosím, slavný soude, tento průvod se konal v poslední den misie, kdy byla v obci schůze JZD. To však nebylo opravdu vinou obžalovaného. A pokud zde obžalovanému bylo vytýkáno, že

1054 Slovo je v pôvodnom texte preškrtnuté písacím strojom.

1055 Slovo je v pôvodnom texte preškrtnuté písacím strojom.

1056 Slovo je v pôvodnom texte preškrtnuté písacím strojom.

se snad chlubil tím, že na jeho kázání přicházeli lidé reakčního smýšlení, zkrachovalí[1057] továrníci a pod.[obně], slavný soude, pak bylo zde naproti tomu prokázáno, že na jeho kázání přicházeli především dělníci a že on právě sám pro dělníky a na jejich žádost sloužil ještě večerní mše, když tito se vrátili z práce. Ovšem, slavný soude, jsem si vědom toho, že u obžalovaného Blesíka je velký rozpor s jeho výpovědí administrativní. Je na vás, ~~bys-te~~[1058] jak chcete uvěřit obhajobě obžalovaného při hlavním přelíčení, zda vezmete za základ tento jeho konstitut či jeho výpověď administrativní. I když však vezmete za základ výpověď administrativní, prosím, abyste zvážili, zda jeho brojení, jeho narážky na státní zřízení, byly takového rázu, že by je bylo možno subsumovat pod ustanovení § 1 nebo § 2, jak už jsem se o tom zmínil u obžalovaného Braito. Nechci se už o této věci znovu zbytečně zmiňovat.

Obžalovaný jest žalován též proto, že prý při svých kázáních hrozil exkomunikací. Slavný soude, myslím, že tento bod obžaloby skutečně obžalovanému prokázán nebyl. On nejenom že v administrativním protokole popřel jakýkoliv náznak o tom, že by byl hrozil exkomunikací, ale on to popřel stejně tak při hlavním přelíčení. A nějaký jiný důkaz o tom, že by obžalovaný hrozil exkomunikací, zde podán nebyl.

Myslím proto, že v tomto směru obžaloba prokázána nebyla. Konečně je zde ten leták, který obžalovaný měl doručit od královéhradeckého biskupa na Slovensko Dr. Lazíkovi[1059] (?). Do této věci se dostal obžalovaný skutečně bez vlastní viny. Jel na Slovensko, a poněvadž tehdy shodou okolností hovořil s Dr. Píchou, ten jej požádal, aby ty tiskopisy, které byly normálně zalepeny, předal na Slovensko. On sám nebyl informován, oč jde, a dověděl se to teprve na Slovensku, když už ony ilegální tiskoviny předal a když mu tam bylo řečeno: Prosím, to už tady dávno máme, my to máme slovensky, nepotřebujeme to česky.

Obžalovaný je vinen též, jak jsem se zmínil, ze zločinu vyzvědačství, a to proto, že on sám prý na svých misijních cestách sbíral zprávy politického a hospodářského obsahu – mimo zprávy obsahu náboženského – a že tyto zprávy sděloval dále ke špionážním účelům. Tuto okolnost obžalovaný popírá. On sám říká: Prosím, já jsem na svých misijních cestách sbíral normální poznatky o náboženském životě a je pochopitelné, když jsem se pak s někým setkal a když jsem viděl vzrůst toho náboženského života, že jsem mu to sděloval. Prosím, sdělená radost – dvojitá radost. Slavný soude, nebylo však prokázáno, že by si obžalovaný byl s někým umluvil, že mu bude dodávat takové zprávy, že by takové zprávy dodával, ať písemně nebo ústně, že by byl pravidelně po svém příjezdu z misií šel a navštívil Dr. Švece nebo obžalovaného Šilhana a jemu zprávy předával. On o tom mluvil s každým. Slavný soude, mimo to není prokázán přesný obsah těchto zpráv. Prosím, já už jsem se o tom zmiňoval, pokud jde o objektivní stránku obžalovaného Braita, a u obžalovaného Blesíka se odvolávám na totéž.

Slavný soude, mám za to, že kdyby obžalovaný Blesík se v tomto směru byl spolčil k podávání zpráv, byl by tyto zprávy podával buď teprve po únoru, anebo po roce 1945. On

1057 Pôvodne bolo *„zkrachovaní“*.

1058 Slovo je v pôvodnom texte prešKrtnuté písacím strojom.

1059 V pôvodnom texte je nesprávne *„Lazikovi“*. Správne *„Lazíkovi“*.

však tyto svoje zkušenosti a poznatky z misií sděloval se svými známými, se svými spolubratry již od počátku své misijní činnosti. ~~Pak by~~[1060] Tady bylo prokázáno v průvodním řízení, že v první republice nebyli kněží a řeholníci stíháni pro protistátní činnost, protože tehdy se jí nedopouštěli. A přesto tento obžalovaný již svoje poznatky sděluje od roku 1935. Mám za to, že už z toho je patrno, že nemělo jít o nějakou protistátní činnost, jestliže ve sdělování takových poznatků pokračoval až do dnešního dne.

Slavný soude, myslím konečně, že není prokázáno, že obžalovaný by byl věděl, že těchto zpráv má být použito ke špionáži. Prosím, slavný soude, až budete uvažovat o výměře trestu pro obžalovaného, abyste přihlédli k té okolnosti velké církevní poslušnosti, která je daleko přísnější u řeholních řádů než u světského duchovenstva. Prosím proto, abyste obžalovanému vyměřili mírný trest.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 9 strán, 9 listov, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

13.7

1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Ludmily Turečkovej, obhajkyne Josefa Urbana a Jána Mastiliaka, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.[1061]

Pane předseda, paní a páni přísedící.

Snad první otázka, kterou si klade obhajoba stejně tak jako obžaloba, je, proč se určitá skupina lidí, proč se jmenovitě určití obžalovaní ocitají na lavici obžalovaných. Již dříve vzbudilo pozornost, když na lavici obžalovaných se ocitl kněz, tedy občan, kterému již samo náboženství, již sama církev a nejvyšší její předpis Písmo svaté ukládá, aby dával státu, co[1062] jeho jest. Tím větší pozornost vzbudí dnes, když na lavici obžalovaných se ocitá celá řada kněží, a to většinou vysokých církevních hodnostářů. Také obhajoba si kladla

1060 Text je v pôvodnom dokumente prešKrtnutý písacím strojom.

1061 Na viacerých miestach je prepis zo stenogramu veľmi zlý, plný gramatických chýb, preklepov a skomolenín, najmä priezvisk. Už v pôvodnom texte sú drobné korekcie písacím strojom alebo modrým perom. Keď si zapisovateľ pri nejakom mene nebol istý, použil značku (?), ktorá bola aj teraz v texte ponechaná, hoci skomoleniny mien už boli editorom (POZN. autor publikácie) opravené na základe rozsudku, ale aj ďalších archívnych dokumentov a prameňov.

1062 Pôvodne bolo *„což“*.

otázku, jaké jsou zde důvody. A myslím, že shrnu nejen za své kolegy, ale i za obžalované, které hájím, věc, řeknu-li, že v časovém sledu jsou to následující důvody.

Je to především prostředí, ze kterého tito obžalovaní vzešli, je to výchova a je to i imperialistická politika Vatikánu. Já sama, když jsem přistupovala k obhajobě mně svěřených dvou obžalovaných, jsem si především kladla otázku, jak to, že se zde ocitá[1063] před státním soudem Dr. Jan Mastilák, jehož otec byl podruhem, jak to, že zde vedle něho sedí i P.[áter] Dr. Jan Urban, jehož otec byl železničář a matka pradlena – když jde o zažalované trestné činy proti státu, který odstraňuje vykořisťování práce. Vážený soude, myslím, že právě v tom časovém sledu je především to prostředí, ve kterém obžalovaní vyrostli, nad kterým se musíme v první řadě plně zamyslit. Tito lidé vyrostli v prostředí bídy, v době, která byla hrubá k chudým, která jim odpírala všechno, co život dával třídám šťastnějším, která jim brala ty možnosti, které má pracující člověk dnes. Jejich matky jistě pro ně snily o tom, že se vytrhnou nějak z tohoto prostředí tak bědného a že se dostanou k vyšším metám. Tyto mety viděly ve vzdělání kněžském, to byla pro ně největší příležitost pro jejich syny. Myslím, že oba z mých svěřenců měli matky, na něž platí slova Otakara Březiny[1064]: Šla žitím matka má jak kajícnice smutná, den její neměl vůně, barev, květů, jasu. Plod žití suchý jen, jenž jako popel chutná, bez osvěžení trhala ze stromu času. Na vlhký mramor chrámu klekávala v snění, hrobových vůní voskovic a před oltáři. Vonných útěch déšť i visi (?) vykoupení v své duše kalich dýchala jak rosnou záři.[1065]

Prosím, abyste mně prominuli, že jsem zacitovala, ale chtěla jsem trochu přiblížit to prostředí, ve kterém vyrůstali oba moji obžalovaní.

Vážený senáte, náboženství to bylo, které přivedlo jejich rodiče a je oba k tomu, aby vstoupili do církevních učilišť, do seminářů. Byla zde nadhozena otázka – myslím, že ze strany paní prokurátorky – , jak to, že museli vstoupit zrovna do seminářů, do řádů. Tito obžalovaní totiž nevyrůstali v dnešní době, která dává všem pracujícím možnost nejvyššího vzdělání, kdy stát se stará, aby si vychoval z pracujících, z dělníků svou vlastní inteligenci. Obžalovaný P.[áter] Urban se narodil roku 1901 a Dr. Jan Mastilák roku 1911. V té době opravdu nebylo mnoho možností pro chudého chlapce, aby se dostal na vyšší vzdělání. Dostávají se proto oba obžalovaní do šera seminářů, kde na jedné straně je pro nás snad nepochopitelná izolace od vnějšího světa, od jeho živého tepu, a na druhé straně to hromadění hierarchických rafinovaných obřadů, které jsou vyzkoušeny staletími. Vy všichni znáte, jaký vliv měly právě semináře na utváření a formování rozumu i celých bytostí, osob

1063 Slovo *„ocitají“* je v pôvodnom texte prepísané ceruzkou na *„ocitá“*.

1064 Otakar Březina (1868 – 1929), vlastným menom Václav Jebavý, básnik a spisovateľ. Obhajkyňa Ludmila Turečková citovala úryvky básne „Moje matka“ zo zbierky „Tajemné dálky“, ktorá bola vydaná v roku 1895.

1065 Správne má byť: *„Na vlhký mramor chrámů klekávala v snění, v hrobových vůních voskovic a před oltáři. A vonných útěch déšť i visi vykoupení v své duše kalich chytala jak rosnou záři.“*

takových Jiráskových[1066] románů. Připomeňme si i proto skutečně klasickou věc, román Stendhalův[1067] Červená a černá. Tito lidé vyrůstali tedy v představě, že [je] to právě řád, že je to církev, která jim dává vyšší a vysoké vzdělání, a žili i v představách práva kanonického, které bylo ze strany církve pokládáno vždycky za nadřazené[1068] právu státnímu. Moji kolegové rozebrali jednotlivé předpisy práva kanonického a já jen k dolíčení toho prostředí bych chtěla shrnout některé ty předpisy, které se mi zdají právě z hlediska obhajoby důležité.

Vážený senáte, jsou to některé kánony, t.[o] j.[est] předpisy kodexu církevního práva, které ocituji pro jejich větší důsažnost takto: Podle kánonu 499 jsou všichni řeholníci poddáni římskému velekněz tak jako svému nadřízenému nejvyššímu, jehož jsou povinni poslouchat i na základě slibu poslušnosti. – Další kánon 2333 ustanovuje, že trestné činy proti autoritám, osobám a věcem církevním… Ti, kteří se uchylují k světské moci, aby jakýmkoli způsobem překáželi aktům vydaným Apoštolskou stolicí nebo jejím legátem, stíhají se excommunicatione latae sententiae, tedy nejvyšším církevním trestem, jehož prominutí je vyhrazeno papeži zvláštním aktem. – Ještě bych ocitovala kánon 267: Nunciové a internunciové zprostředkují diplomatické styky mezi Apoštolskou stolicí a vládou té země, kam byli vysláni, a bdí nad stavem církve v tomto území a podávají o něm zprávy Apoštolskému stolci.

To všechno jste slyšeli již ze znaleckého posudku pana profesora Hobzy. Já jsem to chtěla jen shrnout, abych dokreslila prostředí, ve kterém vyrůstali obžalovaní, jmenovitě obžalovaní, které hájím. Z toho, co jsem se zde pokusila naznačit, je, myslím, jasné, že to je docela jiný svět, ze kterého pocházejí tito obžalovaní, že je zde tak veliký rozdíl proti světu nynějšímu, jak veliký je rozdíl mezi moderním člověkem a člověkem, který přináležel k feudalismu.

Dr. Jan Mastilák je obžalován z nejtěžších trestných činů[1069] podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky ze zločinu § 1 a § 5. Státní prokurátor ho po stránce skutkové viní především z toho, že byl vyslán papežskými úřady na Slovensko s úkolem sledovat činnost partyzánských jednotek, vetřiti se ta[k] do Rudé armády, že vykonával kurýrní služby, že předával zprávy, které obsahují státní tajemství prostřednictvím řádu redempto-

1066 Alois Jirásek (1851 – 1930), prozaik a dramatik. Svoje historické romány sa snažil zakladať na skutočných faktoch, ale nevyhol sa idealizácii udalostí. V súlade so svojimi vlasteneckými postojmi, zápasom o národnú i štátnu samostatnosť bol nadmieru kritický voči Katolíckej cirkvi. Turečková, hovoriac o formácii v seminároch, mala pravdepodobne na mysli jeho dielo „Temno“ z roku 1915.

1067 Stendhal (1783 – 1842), vlastným menom Henri Marie Beyle, spisovateľ a esejista. V diele „Červený a čierny“ z roku 1830 hlavný hrdina v túžbe budovať kariéru vstúpi do seminára, ale keď opakovane morálne upadol, pokúsi sa spáchať vraždu. Je postavený pred súd, a keď mu spoločnosť ponúkne pomoc, on ju neprijíma, priam ňou pohŕda a končí svoj život na popravisku, kde bol sťatý. Názov románu je vyvodený z protikladu, do ktorého autor kladie spoločnosť a cirkev, keď spoločnosti priraďuje červenú a cirkvi čiernu farbu.

1068 Pôvodne bolo *„nadřadění“*.

1069 Pôvodne bolo *„trestních činnů“*.

ristů, a konečně, že napomáhal sestrám Čiževským, které pro své spojení s banderovskými bandami prchly ze Sovětského svazu přes naše území k přechodu hranic do nepřátelské ciziny.

Vážený senáte, právě myslím, že otázka viny či neviny doktora Jana Mastiláka byla probrána před tímto senátem zvlášť důkladně a já se jí nebudu zabývat po objektivní stránce. Po subjektivní stránce bych však chtěla poukázati na rozpory, které jsou mezi administrativními protokoly a mezi tím, co zde říkal obžalovaný při hlavním přelíčení, totiž, že vysvětluje, že nevěděl, že zprávy, které podával prostřednictvím svého řádu do Říma, obsahují státní tajemství, že se nevetřel jako tlumočník Rudé armády, nýbrž že byl vyzván, aby tlumočníka tam dělal a konečně, že nevěděl, že sestry Čiževské byly ve spojení s banderovskými bandami. Já ponechávám vašemu uvážení, pokud uvěříte této jeho konfesi. Chtěl[a] bych jen zdůrazniti, že o Dr. Mastilákovi platí především to, co bylo řečeno v té všeobecné části obhajoby. Myslím, že je charakterizován správně jako typ, typ ultramontána, který dnes nám je velmi vzdálen. Jiří Marek[1070] v[1071] článku v dnešních Lidových novinách[1072] ho charakterizoval takto: A přece je to svým původem chudý chlapec, proletář. Doma nebylo naděje, že by se chlapec někdy mohl vůbec dostat na školu. Jen zbožná matka snila o tom, že syn dosáhne nejvyššího stupně, jaký si dovedla v pozemském životě představit, že bude knězem. A malý chlapec nebyl proti tomu. V 10ti letech vstoupil do juvenátu řádu a od té chvíle jeho duše je v rukou řeholníků, kteří ji[1073] formují pomalu ale vytrvale tento mladý stromek. Zahleděn do svých studií, zahleděn do kariéry, která ho čeká, bude-li poslušen, necítí mladý Mastilák ani spojení s rodinou, ani se svými druhy z dětství. Studené chodby kláštera jsou jeho vlastní, naprostá poslušnost mu přechází do krve zároveň se souchotinami. Horlivý student je nakonec uzpůsoben záměrům Vatikánu naprosto dokonale.

Myslím, že tato charakteristika zcela souvisí s jeho vlastní obhajobou, obhajobou, která byla obsažena v jeho administrativním protokole: na svoji obhajobu chtěl bych říci, že pro služby v církvi jsem byl získán již v mládí redemptoristy a již od této doby jsem vychováván v oddanosti a poslušnosti církvi. Neuvažoval jsem o svém počínání, a proto jsem si navykl věřiti lidem, kteří mně vedli a vychovávali k poslušnosti k církvi. Později, když jsem byl poslán do Říma, považoval jsem to za velkou poctu a v důsledku toho jsem se stal horlivým uskutečňovatelem záměru svých představených. A tato konfese Dr. Mastiláka končí: své činnosti[1074], která poškozovala zájmy lidově demokratické republiky, lituji a tuto činnost odsuzuji, hlavně pokud se týká mého nedovoleného zpravodajství. Svou věrnost svaté víře

1070 Jiří Marek je pseudonym Josefa Jiřího Puchweina (1914 – 1994), ktorý bol redaktorom Rudého práva a Světa sovětů, spolupracovníkom rozhlasu a neskôr bol aj riaditeľom Státního filmu.

1071 Pôvodne bolo *„ve“*.

1072 MAREK, Jiří: Ultramontán. In: *Lidové noviny, List svazu československých spisovatelů,* roč. 58, Úterý 4. 4. 1950, č. 80, s. 1.

1073 Slovo je v pôvodnom texte prešKrtnuté písacím strojom.

1074 Pôvodne bolo *„končí; svou činnost“*.

a svaté církvi chci zachovati a chci odčiniti, pokud mi bude dána možnost, svou činnost proti republice.

Myslím, že tento závěr sám již, slavný soude, pleduje pro to, aby Dr. Janu Mastiláku nebyl uložen ten nejvyšší trest, který navrhuje pan státní prokurátor. Je to člověk docela jiného typu, docela jiného světa, a toho nemůžeme bráti jako lidi, kteří žijí s námi a kteří si mohli uvědomiti právě ten veliký výsledek, kterého zde bylo dosaženo.

Druhým z mých svěřenců je Dr. Jan Josef Urban, který je sice stejně žalován jako ostatní obžalovaní pro ony nejvyšší trestné činy podle zákona na ochranu republiky, ale u kterého, myslím, že nebyla naplněna ani po objektivní ani po subjektivní stránce docela skutková podstata. Skutkově se o něm v obžalobě praví, že si vybudoval od roku 1945 v Praze i jinde síť informátorů z kruhů laických, od nichž dostával pro vatikánskou zpravodajskou službu zprávy, dále od opata Jarolímka získával zprávy o ~~věřících~~[1075] vedoucích činitelích Katolické akce s tím úmyslem, aby je vyzradil špionážní službě, dále, že dostal poštou ilegální leták, neučinil o tom oznámení, že podněcoval účastnice kroužků ošetřovatelek k brzdění hospodářského rozvoje státu a že konečně obsah svého kázání soustavně zahrocoval proti lid.[ově] dem.[okratickému] zřízení v úmyslu přivodit jeho zvrat.

Pokud jde právě o posuzování ~~tohoto~~[1076] těch letáků a tohoto kázání, dovolila bych si poukázati na to, že se i po právní i skutkové stránce shoduji na tom, co řekl můj předchůdce Dr. Civín. Pokud jde o subjektivní stránku, tedy Dr. Urban zde při hlavním přelíčení popřel, že by byl ~~popřel~~[1077] věděl, že opat Jarolímek je agentem vatikánské špionážní služby a že by mu za tím účelem dodával zprávy. Obžaloba ovšem staví věc opačně, jako by se dozvěděl Dr. Urban od Jarolímka určité zprávy a sám je dodával do Vatikánu. Myslím, že tady není určitá logická souvislost, pakli bychom měli uznat Dr. Urbana vinným, a sice proto, že opat Jarolímek měl mnoho možností sám dodávat zprávy do Vatikánu a nepotřeboval snad prostředníka Dr. Urbana, který jistě takové možnosti neměl.

Pokud jde o síť informátorů tedy po skutkové stránce, bylo i v administrativním protokolu prokázáno, že jistě kdyby se mu svěřovali s určitými věcmi veřejnými, snad není z nejpřísnějšího hlediska možno v tom spatřovat státní tajemství.

Já bych se chtěla dotknouti ještě subjektivní stránky. Byla zde probírána v tomto řízení otázka, jestli se obžalovaný Dr. Urban neprovinil nějak se styky s Gestapem za okupace. Tato skutečnost nebyla žalovanému také, jak zde bylo prokázáno, nebylo proti Dr. Urbanovi vedeno řízení ani podle velkého, ani podle malého dekretu. Myslím, že byla tato skutečnost stavěna k dokreslení určité charakteristiky tohoto obžalovaného. Pan státní prokurátor ve své závěrečné řeči z toho vyvodil, že je to člověk, který nemá a neměl již tenkrát kladný poměr k našemu státu a k lid.[ově] dem.[okratické] republice.

Vážený senáte! Byla mi dána řada potvrzení, jak vypadal Dr. Urban jako člověk a jakým způsobem pracoval. Dr. Urban není takový splenditivní hierarcha, jak si právě předsta-

1075 Slovo je v pôvodnom texte preškrtnuté písacím strojom.

1076 Slovo je v pôvodnom texte preškrtnuté písacím strojom.

1077 Slovo je v pôvodnom texte preškrtnuté písacím strojom.

vujeme kněze řádového. Je to člověk prostý, který měl vztah k prostému lidu, z něhož vyšel. Jeho činnost byla zaměřena sociálně a on to byl, který vybudoval síť ošetřovatelek, kterým se lidově říkalo Urbanky. Tyto ošetřovatelky právě na jeho poukaz se zapojily do Československého červeného kříže a dělají zde velmi dobrou službu pro ošetřování v domácnosti, což je věc, která slouží Červenému kříži značně ke cti.

Já se domnívám, že tato činnost, kterou právě ukazují všechna ta potvrzení, která mi zde byla dána k dispozici od lidí, kteří znali doktora Urbana dlouhá léta o tom, že sám ačkoliv velmi těžce nemocen – má oboustrannou tuberkulózu velmi závažného stupně – se zapojil jako zemědělský dělník a pracoval zde. Je zde potvrzení místního národního výboru a místopředsedy tohoto národního výboru. Myslím tedy, že osobnost Dr. Urbana neukazuje na jeho negativní náhled a na jeho negativní poměr k lidu a k práci, ale právě naopak. Myslím, že je to kněz – františkán – který uplatňuje zásady františkánského řádu, který si snad jediný všímá těch chudých a všímal si jich od svého založení v praxi.

Je to kněz, který svou činností se nemůže stavěti proti tomu, oč usiluje náš stát, totiž proti tomu, abychom směřovali opravdu co nejrychlejšími kroky k socialismu. Já mám dojem, že to, že jde o františkána nám, ukazuje, že se na tohoto kněze musíme dívat také trochu jinak, že musíme bráti v úvahu všechny ty zásady, které františkánský řád propagoval od svého založení. A byl to velký pokrok, když v době skutečně tuhého[1078] středověku hlásal zakladatel františkánského řádu lásku ke všemu, co žije, ke zvířatům, jako květinám, lásku ke člověku, ať je jakéhokoliv původu.

Vám, vážený senáte, náleží rozhodnutí tohoto procesu a prosím Vás, abyste ve smyslu socialistického práva uvážili bedlivě hlavně tu subjektivní stránku, kterou nemůžeme od objektivní oddělovat, ale která myslím právě zde, v tomto procesu, je na místě. Je to právě ten vliv prostředí, je to původ obžalovaného, je to to celé vytváření jejich bytostí během dlouhého procesu tuhé výchovy.

My jsme se přesvědčili z tohoto procesu, že ještě dnes jsou v tomto světě lidé, kteří v době zápasu o uskutečnění lepšího světa již zde na zemi byli vychováni tak, že ani nevěří, že by bylo možno, aby byl svět zbaven nesprávností a rozdílu mezi vykořisťovanými a vykořisťovateli a odsunuli odvěký sen člověka o lepší svět až na dobu posmrtnou. Nepochopili, třeba že ne vlastní vinou, že není cílem lidstva věčná chudoba, ale spravedlivé rozdělení bohatství světa. Nepochopili, dosud nepochopili. Už proto, vážený senáte, že nejsou docela z našeho světa, se domnívám, jako jejich obhájce, že by nebyly na místě tresty tvrdé, ale skutečně výchovné.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 9 strán, 9 listov, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

1078 Pôvodne bolo *„tuhího“*.

13.8

1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo Jiřího Vízka, obhajcu Adolfa Kajpra a Stanislava Bartáka, vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.[1079]

Slavný státní soude, pane předsedo, páni přísedící.

Páter Adolf Kajpr, jehož obhajoba mně byla svěřena, odpověděl na otázku, zda se cítí vinen, slovy: nejsem si vědom toho, že bych se provinil zažalovanými delikty. Myslím, že tato odpověď je charakteristická pro posouzení tohoto obžalovaného. Po stránce skutkové doznal, že při své činnosti kazatele u sv.[atého] Ignáce v Praze, při duchovních cvičeních, exerciciích se řídil přesně pokyny, které dostal od svých přímých představených, zejména superiora pátera Plačka, a že zaměřoval svá kázání proti lidově demokratickému zřízení. Vylíčil nám však jeden konkrétní případ v plném souhlase se svým administrativním protokolem, kdy přes jeho námitky mu bylo přikázáno přečíst leták, jehož formu nepokládal za vhodnou. Instrukce, které dostával a které byly výsledkem usnesení biskupských konferencí, plnil a to jak ve svých kázáních, ta[k] i při svých věcech.

Jsem si vědom toho, že okolnost podřízenosti nemůže být dostatečným důvodem k vyvinění obžalovaného, ale je tak závažnou skutečností, a já vím, že ji pečlivě zvážíte, až budete uvažovati o vině pátera Kajpra. Nezapomínáme, že i tento obžalovaný je příslušníkem řádu Tovaryšstva Ježíšova, páter Blažej Ráček[1080], rovněž člen tohoto řádu, ve svých církevních dějinách charakterizuje tento řád tím, že naprostá poslušnost, bezpodmínečná poslušnost, mu dává pohyblivost, jednotu a pevnou kázeň. Příslušníci jeho se zavazují, dokonce zvlášť

1079 Na viacerých miestach je prepis zo stenogramu veľmi zlý, plný gramatických chýb, preklepov a skomolenín, najmä priezvisk. Už v pôvodnom texte sú drobné korekcie písacím strojom alebo modrým perom. Keď si zapisovateľ pri nejakom mene nebol istý, použil značku (?), ktorá bola aj teraz v texte ponechaná, hoci skomoleniny mien už boli editorom (POZN. autor publikácie) opravené na základe rozsudku, ale aj ďalších archívnych dokumentov a prameňov.

1080 V pôvodnom texte je *„Blažej Řepa“*, ale takéto meno sa v katalógoch českých jezuitov nevyskytuje. Je možné, že zapisovateľ pri stenografickom zápise zle rozumel toto priezvisko. Podľa kontextu by to mal byť jezuita Blažej Ráček (1884 – 1970), známy cirkevný historik a profesor na Arcibiskupskom gymnáziu v Prahe-Bubenči. Narodil sa 3. februára 1884 v Křoví pri Velké Bíteši. Študoval rétoriku v Klagenfurte, filozofiu v Bratislave, históriu na Karlovej univerzite v Prahe a teológiu v Innsbrucku. Za kňaza bol vysvätený 5. júla 1918. Pôsobil v Prahe, na Velehrade a v Bohosudove. Ako profesor histórie okrem iného napísal aj „Dějiny Československa“ a „Církevní dějiny“, ktorých druhé vydanie bolo už vytlačené, ale celý náklad bol socialistickou cenzúrou skonfiškovaný a zničený. V roku 1950 bol internovaný v Bohosudove, kde dovtedy pôsobil, potom bol prevezený do Oseku a v januári 1953 bol ako rehoľník v pokročilom veku prevezený na Moravec. Tu sa však naďalej snažil žiť rehoľným životom a stretávať sa so spolubratmi. V januári 1960 bol vo veku 76 rokov zatknutý a Krajským súdom v Brne dňa 12. júla 1960 odsúdený za podvracanie republiky na 2 a pol roka väzenia. Trest si odpykával vo Valdiciach a na Mírove, odkiaľ bol v máji 1962 prepustený na amnestiu. Zomrel 26. novembra 1970 na Moravci. PAVLÍK, J.: *Budou vás vydávat soudům,* s. 57 – 60.

slavným slibem, že nepřijmou žádnou církevní hodnost bez výslovného příkazu papežova a řád je určen přímo [k] službám papežovým. Uvážíme-li tuto charakteristiku v souvislosti s tendencí Katolické církve omezovati volné uvažování svých příslušníků, které jde tak daleko, že například papež Pius X.[1081] v Motu proprio Sacrorum antistitum z 1. září 1910[1082] zavazuje kněze přísně se držet oficiální církevní nauky, odříkati se volného bádání ve všech směrech, týkajících se nauky církevní, pak se nám objeví jednání pátera Kajpra v pravém ~~světě~~[1083] světle. Páter Kajpr rozhodně popřel, že by se byl dopustil zločinu vyzvědačství. Pokud jde o zprávy, o kterých se zmiňuje ve svém administrativním protokole, vysvětlil při hlavním přelíčení, že se nejednalo o zprávy a že ~~to byly~~[1084] on také nepovažoval tyto zprávy za zprávy ve zpravodajském smyslu a že nešlo nikdy o přímé podávání zpráv, nýbrž že se jednalo o rozmluvy s jeho představenými, ve kterých také sděloval své zkušenosti z kazatelského úřadu. Prosím po této stránce státní soud, aby pečlivě uvážil, zda je zde dána vina obžalovaného.

Osobnost mého chráněnce, pátera Kajpra, jeho běh života a zejména způsob, jakým byl přiveden ke své činnosti, jsou zvláště charakteristické. Byla zde již rozvedena skutečnost, že ~~obžalovaný pochází~~[1085] většina obžalovaných pochází z velmi stísněných sociálních poměrů. Páter Kajpr až do svých 22 let se živil prací svých rukou jako mlynářský [tovaryš ?]. V tomto věku, pro studia jistě pokročilém, přišel na arcibiskupské gymnázium, a když byly zjištěny jeho schopnosti a jeho nadání, bylo ho využito a byl dokonce vyslán na dlouhá studia, ovšem církevní a jezuitská, do ciziny. Byl dvě léta v Louvain[1086], v Belgii, 4 léta v Innsbrucku[1087] v Rakousku a dvě léta v Paray le Monial ve Francii. Lze se divit, že tento člověk cítil hlubokou vděčnost k církvi a k řádu, jenž mu umožnil tato studia? Obžalovaný páter Kajpr byl však v ohledu svého češství pevný, a to už za první republiky, a byl právě pro tento postoj po 4 léta, a to až do osvobození, vězněn v koncentračních táborech Mauthausem a Dachau. Prosím, abyste uvážili, zda za těchto okolností by byl s plným uvědoměním boural to, pro co sám také trpěl. Obžalovanému páteru Kajprovi polehčuje jeho zachovalost. Jde zde o zvlášť kvalifikovaný způsob svedení. Doznal poctivě všechny skutkové okolnosti

1081 Pius X. (1835 – 1914), vlastným menom Giuseppe Melchiore Sarto, bol jedným z najreformnejších pápežov v dejinách Katolíckej cirkvi, ktorého pontifikát trval 11 rokov, v rokoch 1903 – 1914. V roku 1954 bol kanonizovaný. Zreformoval napríklad rímsku kúriu, kňazskú liturgiu hodín (breviár) a cirkevnú hudbu. Zriadil komisiu pre vypracovanie nového kódexu kanonického práva. Snažil sa bojovať proti vieroučným bludom, ktoré sa v tom čase nazývali modernizmom, a na túto tému vydal v roku 1907 encykliku s názvom „Pascendi dominici gregis“ (Pasenie Božieho stáda).

1082 Antimodernistickú prísahu museli skladať všetci duchovní, kňazi, spovedníci, predstavení rehoľných spoločenstiev, biskupi, kardináli a profesori na filozoficko-teologických seminároch či inštitútoch. Cieľom tejto prísahy bolo zachovať čistotu katolíckej viery, teda zrieť sa šiestich hlavných bludov modernizmu a súhlasiť s pápežskými encyklikami. Antimodernistická prísaha bola zrušená v roku 1967.

1083 Slovo je v pôvodnom texte preškrtnuté písacím strojom.

1084 Text je v pôvodnom texte preškrtnutý písacím strojom.

1085 Text je v pôvodnom texte preškrtnutý písacím strojom.

1086 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Lovani“*. Správne *„Louvain“*.

1087 V pôvodnom texte je *„Inssbrucku“*. Správne *„Innsbrucku“*.

a já jsem přesvědčen, že až budete uvažovati o vině pátera Kajpra, až budete uvažovati o trestu, který jej stihne, že ke všem těm okolnostem plně přihlédnete.

Zcela zvláštním jest postavení posledního z obžalovaných, mého druhého chráněnce, provizora řádu premonstrátů v Nové Říši pátera Stanislava Bartáka. Jest především nejmladší z obžalovaných. Nemá, kromě bohosloveckého studia v Praze, žádného vyššího vzdělání. Nebyl nikdy v zahraničí, kromě té jedné cesty do Říma, nebyl nikdy samostatně činný v duchovní správě. Nejednal tedy nikdy, leč na přímý pokyn nebo příkaz svých představených. A mám za to, že v tomto případě jeho vina spočívá spíše v jeho nečinnosti, než v jeho činnosti.

Úplné, přímé a úpřímné doznání pátera Bartáka a naprostý souhlas jeho výpovědi se všemi výpovědmi všech ostatních obžalovaných, se všemi skutečnostmi, zjištěnými v rozsáhlém průvodním řízení, umožňují nám u tohoto obžalovaného velmi pečlivě zjistiti skutkový základ pro posouzení jeho viny. Jest zde především ta jeho cesta do Říma. Prosím, abyste zvážili skutečnost, že tato cesta byla v září 1947, tedy v době, kdy nepřátelská činnost imperialistická a zejména Vatikánu zdaleka nebyla tak intenzivní a kdy ta činnost nebyla také známa v tom rozsahu, [v] jakém ji známe dnes. Je tu i další věc. Páter Barták se zúčastnil pouze sezení v plénu a neměl přístup do jednotlivých komisí, kam přístup byl vyhrazen jenom církevním hodnostářům. Jedinou konkrétní činností pátera Bartáka, jak byla zjištěna, jest pomoc při ukrývání pokladu v novoříšském klášteře. A tu k vysvětlení této činnosti a k obhajobě pátera Bartáka užiji jeho vlastních slov při hlavním přelíčení. On řekl: Na práci jsem byl vždycky já a ten poklad byl těžký.

Obžalovaný páter Barták ~~mluví~~[1088] věděl dále o tom, že do kláštera docházejí[1089] potajnu[1090] biskupské pastýřské listy a církevní oběžníky. Sám se však této činnosti nijak nezúčastnil. O zbraních v klášteře uschovaných nevěděl nic. Jeho poměr k jeho představenému opatu Machalkovi nebyl dobrý. Zjistili jsme zde, i z výpovědí, samotného opata pátera Machalky, že došlo dokonce k rezistenci obžalovaného pátera Bartáka a že to bylo právě v únoru 1948. Je proto věrohodná i výpověď opata Machalky, že o svojí činnosti s nikým ze svých spolubratří nemluvil. Jediná věc, v níž se rozcházejí výpovědi pátera Machalky a pátera Bartáka, je ona pistole. I když víme, že držba pistole sama o sobě bez souvislostí, které zde vyšly najevo, by nebyla činem trestně právně tak závažným, přece jen z hlediska posouzení věrohodnosti pátera Bartáka pokládám tuto okolnost za důležitou a chtěl bych, abyste uvažovali, zda je logické, aby páter Barták, který tuto pistoli si sám pro sebe opatřil, ji bezdůvodně nabídl opatu Machalkovi, se kterým nebyl v dobrých stycích, a či zda je věrohodnější, že mu ji dal na jeho vlastní žádost.

Obžalovaný páter Barták prodělal v posledních měsících hlubokou konverzi. Myslím však, že tato konverze je velmi dobře pochopitelná. Zvažme všechny souvislosti. Páter

1088 Slovo je v pôvodnom texte prešKrtnuté písacím strojom.

1089 Slovo *„docházeli“* je v pôvodnom texte prepísané písacím strojom na *„docházejí“*.

1090 Pôvodne bolo *„potajmu“*.

Barták byl jediný z obžalovaných, který ~~jediný~~[1091] fyzicky pracoval a těžce pracoval. Vylíčil vám zde, že jezdil s traktorem, že pracoval s mlátičkou a že ve žních od časného rána do večera se zúčastňoval zemědělských prací. Byl jediný z obžalovaných, který měl bezprostřední přímý styk s pracujícím lidem, a to v prostředí tomuto lidu nejvlastnějším a nejbezprostřednějším, totiž při práci. Sám na sobě cítil třídní rozdíly, sám se cítil poddaným.

Po zatčení generála Janouška a po ukrývání pokladu si uvědomil nejasně první souvislosti. Jeho poznání rostlo po úřední zprávě o konferenci biskupů ve Smokovci. Jeho zatčení a vyšetřování a doba, v níž se naplno dozvěděl veškeré souvislosti, byla pro něho jistě otřesnou událostí a urychlila poznání všech souvislostí, a výsledkem celé této doby je jeho dnešní postoj. V případě pátera Stanislava Bartáka se domnívám, jak jsem již[1092] uvedl, že jeho vina spočívá především v jeho nečinnosti a ne v jeho činnosti. Je jistě vinen zločinem neoznámení, resp.[ektive] nepřekažení trestného činu ve smyslu § 35 odst.[avce] 1, 2 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]. Uvažte však, prosím, nikoliv po stránce viny, ale po stránce rozsahu činnosti, při výměře trestu, jak těžkým by pro tohoto člověka musilo být oznámení. Má všechny polehčující okolnosti, je zachovalý, je zde kvalifikováno svedení, je tu ta okolnost, že spíše pro nevědomost než z důvodů nedbalosti a bez rozvahy čin spáchal, k činu se doznal a jeho vlastním jednáním nevzešla velká škoda.

V našem lidově demokratickém zřízení má trest především úkol výchovný a tu prosím za Stanislava Bartáka, abyste do doby, kterou budete považovati za nutnou k výchově tohoto mladého člověka, započetli již tu dobu, kterou strávil, a tu cestu, kterou ušel, na své cestě k polepšení. Jsem přesvědčen, že mírný trest v tomto případě učiní pátera Bartáka platným členem naší společnosti a pilným spolupracovníkem na budování naší lidově demokratické republiky.

Závěrem mně dovolte, abych uvedl některé okolnosti, které pokládám za důležité pro posouzení tohoto případu. Církev katolická, zejména její vysoká hierarchie, stála v průběhu našich dějin mnohokráte proti tomu nejlepšímu, co náš národ vytvořil, naproti [tomu] prostí duchovní hráli v našich dějinách často[1093] velmi čestnou a významnou roli. Vzpomeňte, prosím, jen doby probuzenecké. Bylo zde již mluveno o poslušnosti v hierarchickém uspořádání Katolické církve a já bych chtěl k tomu dodat jen to, že církevní předpisy nedovolují ani prostým členům, tím méně kněžím, žádnou volnost. Tak na příklad papež Lev XIII.[1094] ve své encyklice z 10. ledna 1890 Sapientae christianae[1095] stanoví ~~podrobně~~[1096] výslovně, že když zákony státu se rozcházejí s Božskými a škodí církvi, jest povinností věřících těm-

1091 Slovo je v pôvodnom texte prešKrtnuté písacím strojom.

1092 Pôvodne bolo *„jak již jsem již“*.

1093 Pôvodne bolo *„začasté“*.

1094 Lev XIII. (1810 – 1903), vlastným menom Vincenzo Gioacchino Raffaele Luigi Pecci, viedol Katolícku cirkev ako pápež v rokoch 1878 – 1903.

1095 Pápež v nej pojednáva o základných povinnostiach kresťana, o nadprirodzenej láske k cirkvi, o prirodzenej láske k vlasti, ale aj o odhodlanosti brániť práva cirkvi proti zákonom štátu, ak sú proticirkevné a protináboženské.

1096 Slovo je v pôvodnom texte prešKrtnuté písacím strojom.

to zákonům odporovati. Kdo však určí, zda odporují světské zákony zákonům Božským. To určí autoritativně Vatikán. Všechny síly, všechny pokrokové síly světa směrují k stále důslednější demokratizaci, ale církev jde směrem opačným, směrem stále více utužujícího se absolutismu. Uvažte, že zatímco vývoj politické moci ve státě od absolutní moci panovníkovy přes stavovská omezení a formální demokracii buržoazní stále více prosazoval zásadu, že pracující lid jest ~~svrchovan pracující lid~~[1097] svrchovaným a jediným zdrojem moci ve státě, až konečně Velkou říjnovou revolucí sovětský lid vedený Všesvazovou komunistickou stranou bolševiků tuto zásadu definitivně a do důsledku prosadil v Sovětském svazu, a zatímco tato zásada zásluhou vítězství Rudé armády v druhé světové válce byla uskutečněna v lidových demokraciích, v poslední době pak i v demokratickém Německu a zejména v demokratické Číně, takže nyní platí pro téměř půl miliardy lidí na světě, a stále a stále získává až nakonec zvítězí, šel v církvi katolické vývoj směrem právě opačným. Směrem k utužení absolutistické moci papežské. Když na koncilu vatikánském v letech 1869 – 1870 byla přijata zásada univerzálního episkopátu papežova, podle které je papež řádným ordinářem, t.[o] j.[est] biskupem, v každé diecézi na celém světě, takže tím ve své osobě soustřeďuje moc a práva všech biskupů dohromady, odpadl i poslední náznak demokratických tendencí kolektivního rozhodování v Katolické církvi[1098], a tentýž všeobecný koncil církevní, který byl do té doby považován za nadřazený papeži, ztratil veškerý význam. Týž koncil však dále stanovil dogma neomylnosti papežské, a tak se stala papežská moc, viděno církevními předpisy, tak výlučnou, tak absolutistickou, že nemá vůbec obdoby v dějinách[1099]. Tento absolutistický princip projevuje se pak ve všech hierarchických stupních Katolické církve a slyšeli jsme zde, že má i své důsledky hospodářské. Vždyť kompetence roční, resp.[ektive] její preliminář, byl stanoven pro opata částkou 25.000 Kčs, pro prostého řeholníka pouze částkou 20.000 Kčs.

Církev zná tresty, kterým říká latae sententiae, to jsou tresty bez rozsudku, bez řízení, tresty, které nastávají činem samým, tresty, které vůbec nezná světské právo.

A ještě jednu věc nutno v tomto případě zvážit. Podle katolické dogmatiky neexistuje rozdíl mezi církví a náboženstvím. Církev katolická podle svého učení jest totiž výlučnou organizací ke správnému vedení ve věcech náboženských. Katolická dogmatika neuznává, že by někdo mohl býti křesťanem, kdo není údem Katolické církve, neboť takový člověk jest buď nevěrcem, nebo schizmatikem, či heretikem, v každém případě odpadlíkem. Katolická církev považuje za správnou metodu vědeckého bádání středověkou scholastiku. Velmi, velmi vzdálený je nám tento středověký svět, svět, ve kterém ve vhodnou dobu se dějí zázraky a kde se lidé ještě dnes cítí poddanými. Nesmírně vzdálená a cizí je nám morálka, kde auta se kupují za sloužené mše a kde vůbec mše jsou stálým předmětem hospodářské směny. Tento neuvěři-

1097 Text je v pôvodnom dokumente prešKrtnutý písacím strojom.

1098 Katolícka cirkev vždy deklarovala, že nie je demokratickou spoločnosťou, ale je hierarchická. To však neznamená, že v nej absentujú princípy demokracie.

1099 A čo komunistická „verchuška“, ktorá v mene strany a pracujúceho ľudu posielala do väzení, vyhnanstva či na istú smrť tisícky ľudí?

telný svět je však světem našich obžalovaných. Věřím proto, že státní soud každého z obžalovaných uzná vinným jen tou měrou, za kterou je sám osobně svým zaviněním odpovědem.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 7 strán, 7 listov, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

13.9

1950, 4. apríl, Praha. Replika štátneho prokurátora Karla Čížka vybraná z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.

Slavný státní soude!

Přestože se zdálo po provedeném přelíčení a poté, co[1100] státní prokuratura zhodnotila důkladně obžalobu, že každému je jasné, co se stalo a co je zde souzeno, prominou mně páni obhájci, když budu konstatovat, že někteří z nich to ne dost jasně pochopili. A proto jsem nucen v úvodu své repliky přečíst, jak to pochopil náš lid.

Státnímu soudu v Praze na Pankráci došel dnes telegram tohoto znění: Na druhém dílu členské schůze závodní organizace KSČ Práce členové jednomyslně se rozhodli vyjádřit rozhořčený odpor proti všem rozvratníkům a velezrádcům a jmenovitě odsuzují co nejostřeji zločinné a velezrádné chování vysokých církevních hodnostářů, jichž přelíčení právě probíhá u vašeho soudu. Členové žádají v zájmu revoluční bdělosti co nejpřísnější potrestání těchto škůdců pracujícího lidu. Čest práci. Závodní organizace KSČ Práce. Praha.

Druhý telegram, který je podepsán zaměstnanci národního podniku Rubena, Hradec Králové, zní takto: My zaměstnanci národního podniku Rubena, Hradec Králové, stále sledujeme průběh soudu s velezrádci našeho národa. Ostře protestujeme proti těmto krvelačným rozvratníkům našeho lidově demokratického zřízení a skládáme plnou důvěru v lidový soud, který vynese spravedlivé a nejvyšší tresty.

Slavný státní soude, pokládám za důležité, aby soud znal toto skutečné mínění našeho lidu.

Nyní bych chtěl odpovědět na několik bodů obhajoby, které zde byly neustále opakovány[1101]. Především je to zdůrazňování církevní organizace. Nikdo z obžalovaných nebyl

1100 Pôvodne bolo *„kdy“*.

1101 Text *„která zde byla neustále opakována“* je v pôvodnom texte prepísaný modrým perom na *„které zde byly neustále opakovány“*.

nucen, ač je katolickým knězem, aby se dostal na dráhu zločinnou. Zahraniční imperialisté a Vatikán, jak jsme zde již několikrát během procesu zdůraznili, naváděli kde koho, ovšem ten, kdo se dá navést, odpovídá si za své skutky sám.

A konečně bych chtěl říci některým obžalovaným, že kromě konstitutu obžalovaných se zde cosi dělo po dva dny a tomu cosi se říká průvodní řízení. V tomto průvodním řízení, které obhajoba leckde nevzala prostě na vědomí, se ukázalo zcela jasně, že to, co obžalovaní, zde na lavici obžalovaných sedící, spáchali, to nejsou ojedinělé činy, to je tlupa – také se tomu říká banda v naší trestně-právní terminologii – která organizovaně a vědomě páchala činy, ke kterým se obžalovaní doznali a z nichž jsou usvědčeni. Musíme si uvědomit, že před námi nesedí drobní kněží, kteří snad o církevní organizaci a o tom celém špinavém kšeftu, který dnes provozuje církevní hierarchie z návodu zahraničních imperialistů, nic nevědí. Před námi sedí ti, kteří jsou řídícími této politiky, před námi sedí ti, z nichž někteří mají hodnost biskupskou, a rozhodně, až na obžalovaného Bartáka, všichni jsou plně informováni, co se právě v těchto církevních kruzích děje. A tak je otázka viny, tak jak je žalována, nejenom jasná, ale po provedeném řízení skutkově je jejich vina daleko těžší, nežli byla vylíčena v žalobě.

Jen namátkově: bylo zde tvrzeno, že pan Silvestr Braito, když rozšiřoval letáky, nemusil rozšiřovat letáky, naplňující skutkovou podstatu zločinu velezrady. Řeknu obhajobě tolik, že v tom případě by byl pan Braito tyto letáky nerozšiřoval. Profesoru teologie by to nestálo za to, ten by měl jiné vážnější starosti.

Konečně bych chtěl ještě něco říci závěrem o soucitu, který by snad měl státní soud podle názoru obhajoby s obžalovanými mít. K tomuto soucitu bych chtěl říci, že si nelze dnes představit, že by tito vykonavatelé t.[ak]zv.[ané] jurisdikce podle t.[ak]zv.[aného] středověkého práva kanonického někdy jurisdikci ~~do rukou dostali, někdy~~[1102] výkon práva do rukou dostali. Ale, slavný státní soude, je právě na soudě, aby jednou provždy dal takovou odpověď, že by jim zašla chuť, všem těm, kteří by tuto moc středověkým způsobem vykonávali. Je právě na vás, aby váš rozsudek byl přiměřený celé té morální odpornosti a hloubce její, kterou jsme zde viděli.

Prosím, soudci, slavný státní soude, jsme lidé přesvědčení o správnosti socialismu, jsme lidé, kteří jsou ochotni za socialismus se bít, kteří se za socialismus bijeme na poli práce, a jsme lidé, kteří umíme socialismus bránit a budeme ho bránit. A proto budeme bránit také lidskost. A je-li zde na místě soucit, potom je to soucit s našimi dětmi, potom je to soucit s našimi mámami a s našimi táty, kteří se o lepší zítřek těchto dětí dřou 16 a 18 hodin denně v poctivé práci.

Slavný státní soude, ten svět středověký, který jako nám neznámý byl tu líčen – to všechno na druhé straně je pánům obžalovaným známo, to všechno páni obžalovaní viděli. To všechno obžalovaným nepolehčuje, až snad právě na obžalovaného Bartáka, který skutečně prožívá nějakou tu konverzi a snad z něj jednou po odpykání trestu, který za svoji činnost dostat musí, bude platný člen socialistické společnosti. Musíme si uvědomit v celé

1102 Text je v pôvodnom dokumente prešKrtnutý modrým perom.

této souvislosti, že všem těmto ostatním obžalovaným polehčuje jen jedna okolnost, totiž že je soudí soud lidové demokracie, protože kterýkoliv jiný soud na světě, který zatím historie zná, by jejich skutky ocenil snad tak, že by, myslím, pro lidskou společnost z nich moc nezbylo. A proto prosím, slavný státní soud, aby byl vynesen přísný a tvrdý rozsudek.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 3 strany, 3 listy, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

13.10

1950, 4. apríl, Praha. Záverečné slovo obhajcu Karla Kratochvíla vybrané z prepisu stenografického záznamu z procesu proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom, ktorý sa uskutočnil v dňoch 31. 3. – 5. 4. 1950 pred senátom Štátneho súdu v Prahe na Pankráci.

Pane předsedo, paní a páni přísedící.

Vzhledem k replice pana státního prokurátora pokládám za povinnost obhajoby, aby použila svého práva posledního slova k pronesení ještě těchto několika slov. Pokud bylo zdůrazňováno obhajobou ono církevní zřízení, ono prostředí, činili jsme tak všichni proto, jak jsme konečně také blíže odůvodnili, aby ty činy byly pochopeny z hlediska lidského a tím učiněny přístupnými porozumění. Jiných závěrů a činů jsme tím nesledovali. Obhajoba nechtěla pominout, a mám za to, že v převážné části nepominula, výsledků průvodního řízení a nebylo snahou obhajoby, abychom se dostali do rozporů s názory našeho pracujícího lidu. Prosím proto, aby z tohoto hlediska byla obhajoba pojímána, a aby nám nebylo vykládáno za zlé, pokud jsme z hlediska obhajoby pokládali za povinnost uplatnit všechny okolnosti v zájmu materiálního zjištění pravdy, a zapůsobili snad na soud v tom směru, aby činy obžalovaných byly posuzovány mírně, a vyslovili plnou důvěru tomuto soudu.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953), svazek 27, archivní jednotka 177. Trestní věc Machalka a společníci (členové řádu) (1950).
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, nepodpísaný, A4.
Priepis dokumentu sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 46 c.

14
Rozsudok Štátneho súdu v Prahe

V súlade s trestným poriadkom sa po záverečných rečiach senát súdu odobral na záverečnú poradu, ktorej výsledky, teda rozsudok, mal vyhlásiť predseda senátu. Rozsudok po úvodnej formule „V mene republiky“ mal obsahovať označenie súdu, deň vyhlásenia rozsudku, meno a priezvisko obvineného a jeho osobné údaje, teda deň a miesto jeho narodenia, zamestnanie a adresu bydliska. Potom nasledoval výrok o tom, či je obvinený uznaný vinným, alebo je spod obžaloby oslobodený. Ak bol uznaný vinným, nasledoval výrok o treste a použitých zákonných ustanoveniach, o započítaní väzby do trestu, o náhrade nákladov na trestné konanie, o peňažnom treste, o konfiškácii majetku, o pozbavení občianskych práv a o prepadnutí zabavených zbraní a cenných predmetov v prospech štátu. Rozsudok pokračoval opísaním trestného činu a okolností jeho spáchania. Nakoniec ešte bolo uvedené odôvodnenie, kde je zhrnutý trest a priťažujúce i poľahčujúce okolnosti a poučenie o odvolaní, ktoré však nie je uvedené vo všetkých rozsudkoch.

Je síce zrejmé, že vtedajšia prax tvorby a vynášania rozsudkov nebola iba záležitosťou príslušného súdu, ale že zvlášť v politicky motivovaných procesoch to bolo predovšetkým politické rozhodnutie, hoci v prípade monsterprocesu proti desiatim rehoľníkom sa o tom zachovalo iba veľmi málo informácií. V prípade vynesenia trestov mal kľúčovú úlohu námestník ministra spravodlivosti Karel Klos, ktorý v tomto monsterprocese navrhol ako najvyšší trest doživotie, a takto potrestaným rehoľníkom bol Ján Ivan Mastiliak.[1103] Nie je však jasné, prečo boli pôvodne navrhované štyri tresty smrti zmenené na jeden doživotný trest a ďalšie tresty, aj keď vysoké, boli iba odňatia slobody, a takisto kto mohol rozhodnúť o tejto zmene.[1104]

Argumentácia vyneseného rozsudku proti desiatim rehoľníkom často používa slovo „zřejmě“, čo znamená, že mnohé vyjadrenia či dokonca obvinenia neboli dokázané, ale boli iba domnienkami, svojskou dedukciou, ktorá bola, samozrejme, prispôsobená komunistickej ideológii a podriadená predstavám vykonštruovanej mozaiky trestných činov. V porovnaní s trestným oznámením a obžalobou sa viditeľne zostruje formulácia obvinení, konkretizujú sa dôvody trestnej činnosti i dôkazy. Napriek tomu je však jasné, že ide o umelo vykonštruované, nie je výnimkou, že až absurdné tvrdenia, ktoré sa však prijímali ako jedine pravdivé.

Je zaujímavé, že vo vynesenom rozsudku sa vždy pri obžalovaných konštatuje, že skutočnosti spomínané v súvislosti s trestnou činnosťou boli obžalovaným v plnom rozsahu dokázané a že sa k nim počas vyšetrovania priznali. Na hlavnom pojednávaní sa síce rehoľníci snažili meniť výpoveď, ale prijatá ideologická línia hlásala, že nijakej takejto zmene či odchýleniu sa od vyšetrovacích protokolov sa nesmie veriť. Obžaloba sa teda v plnom rozsahu opierala o vyšetrovacie protokoly, ktoré sa, samozrejme, robili pod nátlakom, čo však justíciu nezaujímalo. Riadila sa totiž princípom, dobre osvedčeným zo sovietskych procesov, že na odsúdenie stačí priznanie vyšetrovaného.

1103 Pozri dokument 8.1.8.

1104 MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 212 – 228.

14.1

1950, 5. apríl, Praha. Poradný protokol senátu Štátneho súdu v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci.[1105]

Čís.[lo] jedn.[ací] **Or I/VII 31/50**

Poradní protokol u státního soudu v Praze XIV, senát

dne **31. 3. až 5. 4. 1950**

Přítomni: V trestní věci:
1. **Dr. Novák** proti **Augustinu Machalkovi a spol.[ečníkům],**
jako předseda.
2. **plk. Dr. Matoušek**
3. **Dr. Podčepický**
4. **Součková** pro **trestné činy podle zák.[ona] č.[íslo]**
5. **Churý,** **231/48 Sb.[írky],**
jako přísedící. (na svobodě – ve vazbě).

Dr. Brynda
jako zapisovatel.

I výrok rozsudečný jednohlasně
II všechna usnesení jednohlasně.

Zapisovatel: **Předseda senátu:**
Dr. Lad.[islav] Brynda[1106] Dr. Novák[1107]

1105 Do tlačiva bol strojom dopísaný text. V publikovanom texte je zvýraznený tučným písmom. V spise Štátneho súdu sa zachovali aj dve obálky, v ktorých bol poradný protokol uložený. Na jednej úradnej obálke je vytlačený nadpis *„Státní soud v Praze XIV."* a v ľavom v dolnom rohu *„VĚC SLUŽEBNÍ. Poštovné paušalováno"*. Rukou je na obálke napísané číslo spisu *„Or I/VII 31/50"* a nadpis *„Poradní protokol"*. Poradný protokol bol v tejto obálke vložený do druhej úradnej obálky Štátneho súdu v Prahe XIV., na ktorej je na prednej strane odtlačok pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe, do ktorého bolo číslo spisu *„31/*[50]*/30"* z podacieho denníka dopísané rukou. Pod tým je odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby *„TAJNÉ!"* Ďalej je na obálke písacím strojom napísaný podškrtnutý text *„Poradní protokol"*. V pravej časti obálky je rukou písaný text *„Seznam To 49/50"*. V ľavom dolnom rohu je vytlačený text *„VĚC SLUŽEBNÍ. Poštovné paušalováno"*. Na zadnej strane obálky je v prostriedku odtlačok okrúhlej úradnej pečiatky modrej farby Štátneho súdu v Prahe so štátnym znakom Československa v strede.

1106 Vlastnoručný podpis.

1107 Vlastnoručný podpis.

Trest.[ní] řád č.[íslo] 116. – (Poradní protokol.) Státní tiskárna v Praze. – 1075-49.

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, tlačivo vyplnené strojopisom, česky, 1 strana, 1 list + 2 obálky, podpísaný, A4.

14.2

1950, 5. apríl, Praha. Rozsudok Štátneho súdu v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci.[1108]

Or I/VII 31/50
31[1109]

Rozsudek zrušen – Prz 33/68
viz nové 1T9/69 – zastaveno[1110]

Rozsudek.
Jménem Republiky!

Státní soud v Praze, odd.[ělení] VII., uznal po hlavním přelíčení, konaném ve dnech 31. března až 5. dubna 1950 a dne 5. dubna 1950 skončeném, takto právem:

Obžalovaní:

1.) Augustin Machalka[1111], narozený dne 14. září 1906 v Ústí u Hranic, o.[kres] Hranice, příslušný do Nové Říše, o.[kres] Dačice, svobodný, opat kláštera premonstrátů v Nové Říší, národnosti české, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Nové Říši, č[íslo] p.[opisné] 1, o.[kres] Dačice,

1108 Je zvláštne, že dokument je síce podpísaný predsedom senátu Štátneho súdu Jaroslavom Novákom, ale chýba okrúhla úradná pečiatka s Československým štátnym znakom. Na konci dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky modrej farby *„Došlo 12. V.* [19]*50“* a nečitateľný podpis (parafa), *„Opsal 15/5.1950, Porovnal“* nečitateľný podpis (parafa), *„Vypraveno 24/5“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne. V celom dokumente je text na mnohých miestach podčiarknutý ceruzkou alebo modrým perom, no žiaľ, nie je jasné, kto tieto zásahy urobil. Mohlo to byť napríklad v súvislosti s odvolacím konaním alebo neskôr, pri snahách rehoľníkov o rehabilitáciu. V tejto edícii dokumentu, kvôli lepšej čitateľnosti, sa tieto podčiarknutia nebrali do úvahy.

1109 Do registratúrnej značky Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

1110 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný červenou ceruzkou.

1111 Za jeho menom je uvedená poznámka, dopísaná do pôvodného textu modrým perom: *„Viz č.*[číslo]*l.*[istu] *777.“* Pod číslom tohto listu je dokument, ktorým sa Augustinovi Machalkovi oznamuje, že na základe rozhodnutia prezidenta republiky mu bol dňa 7. júna 1961 odpustený dovtedy neodpykaný zvyšok vedľajšieho trestu straty občianskych práv.

2.) Vít Bohumil Tajovský, narozený dne 3. března 1912 v Klanečné, o.[kres] Havlíčkův Brod, příslušný do Želiva, o.[kres] Humpolec, svobodný, opat kláštera premonstrátů v Želivě, národnosti české, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Želivě č[íslo] p.[opisné] 1, o.[kres] Humpolec,

3.) František Šilhan, narozený dne 7. ledna 1905 v Tanvaldě, o.[kres] Jablonec n.[ad] N.[isou], příslušný do Jirkova, o.[kres] Semily, svobodný, provinciál řádu jezuitů v ČSR, národnosti české, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Praze II., Ječná 2,

4.) Josef Silvestr Braito, narozený dne 14. června 1898 v Ruščuku v Bulharsku, příslušný do Olomouce, svobodný, řeholní kněz řádu dominikánů a profesor teologické fakulty v Olomouci, národnosti české, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Olomouci, Slovenská 14,

5.) ThDr. Jan Mastilák, narozený dne 5. listopadu 1911 v Nižním Hrabovci, o.[kres] Vranov nad Topľou, příslušný tamže, svobodný, řeholní kněz řádu redemptoristů a rektor[1112] bohosloveckého ústavu v Oboříšti, o.[kres] Dobříš, národnosti slovenské, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Oboříšti, č[íslo] p.[opisné] 1, o.[kres] Dobříš,

6.) Adolf Kajpr, narozený dne 5. července 1902 v Hředlech, o.[kres] Hořovice, příslušný do Bratronic, o.[kres] Kladno, svobodný, řeholní kněz řádu jezuitů v Praze, národnosti české, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Praze II., Ječná 2,

7.) František Mikulášek, narozený dne 24. dubna 1913 v Šošůvce, o.[kres] Blansko, příslušný tamže, svobodný, řeholní kněz řádu jezuitů v Praze, národnosti české, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Praze II., Ječná 2, […][1113]

8.) Jan Blesík, narozený dne 23. června 1909 v Uherském Hradišti, příslušný do Brna, svobodný, člen kongregace redemptoristů a ministr kláštera redemptoristů v Praze, národnosti české, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Praze III., Thunovská 27,

9.) PhDr. Josef Jan Urban, narozený dne 20. února 1901 v Praze, příslušný tamže, svobodný, řeholní kněz řádu františkánů u P.[anny] Marie Sněžné, národnosti české, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Nespekách, č[íslo] p.[opisné] 57, o.[kres] Benešov u Prahy,

10.) Stanislav Barták, narozený dne 3. ledna 1915 v Šaraticích, o.[kres] Slavkov, příslušný tamže, svobodný, provizor kláštera premonstrátů v Nové Říši,

1112 Ján Mastiliak nebol rektor, ale lektor.

1113 Tu nasleduje úradná pečiatka červenej farby, dátum a číslo dopísané ručne, *„Rozh.*[odnutím] *pres.*[identa] *rep.*[ubliky] *z 20. 5. 1961 prominut zbytek vedl.*[ejšího] *trestu ztráty čest.*[ných] *práv občanských. (Viz č.*[íslo]*I.*[istu] *750)“*. Podľa čísla z podacieho denníka sa táto úradná poznámka týkala Jana Blesíka.

národnosti české, státní příslušnosti československé, posledně bytem v Nové Říši, č[íslo] p.[opisné] 1, o.[kres] Dačice,

všichni ve vazbě státního soudu v Praze
jsou vinni,
že v době od partyzánských bojů na Slovensku až do svého zatčení na území republiky i mimo ně:

I. Augustin Machalka, Vít Bohumil Tajovský, František Šilhan, Josef Silvestr Braito, ThDr. Jan Mastilák, Adolf Kajpr, František Mikulášek, Jan Blesík a PhDr. Josef Jan Urban spolčili se navzájem i s jinými k tomu, aby se pokusili zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, a vešli za tím účelem Augustin Machalka, Vít Bohumil Tajovský, František Šilhan, Josef Silvestr Braito a ThDr. Jan Mastilák v přímý, ostatní pak v nepřímý, styk s cizí mocí, při čemž Augustin Machalka a Vít Bohumil Tajovský k tomuto činu hromadili zbraně,

II. Augustin Machalka, Vít Bohumil Tajovský, František Šilhan, Josef Silvestr Braito, ThDr. Jan Mastilák, Adolf Kajpr, Jan Blesík a PhDr. Josef Jan Urban spolčili se navzájem i s jinými k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci, a vešli za tím účelem Augustin Machalka, Vít Bohumil Tajovský, František Šilhan, Josef Silvestr Braito a ThDr. Jan Mastilák v přímý, ostatní pak v nepřímý, styk s cizí mocí nebo s cizími činiteli, při čemž Augustin Machalka, Vít Bohumil Tajovský, František Šilhan a ThDr. Jan Mastilák páchali tento čin po delší dobu, ve značném rozsahu a způsobem zvlášť nebezpečným, ThDr. Jan Mastilák pak také v době branné pohotovosti státu,

III. Stanislav Barták, dověděv se hodnověrným způsobem, že se chystá zločin vyzvědačství, neoznámil to neodkladně hodnověrným způsobem bezpečnostnímu úřadu nebo orgánu,

čímž spáchali

ad I. Augustin Machalka, Vít Bohumil Tajovský, František Šilhan, Josef Silvestr Braito, ThDr. Jan Mastilák, Adolf Kajpr, František Mikulášek, Jan Blesík a PhDr. Josef Jan Urban zločin velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c) a odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], Augustin Machalka a Vít Bohumil Tajovský také podle odst.[avce] 3 lit.[ery] c) téhož zákonného ustanovení,

ad II. Augustin Machalka, Vít Bohumil Tajovský, František Šilhan, Josef Silvestr Braito, ThDr. Jan Mastilák, Adolf Kajpr, Jan Blesík a PhDr. Josef Jan Urban zločin vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], Augustin Machalka, Vít Bohumil Tajovský, František Šilhan a ThDr. Jan Mastilák také podle odst.[avce] 2 lit.[ery] e) téhož zákonného ustanovení, ThDr. Jan Mastilák také ještě podle odst.[avce] 2 lit.[ery] a) téhož zákonného ustanovení,

ad III. Stanislav Barták zločin neoznámení trestného činu podle § 35 odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], a
odsuzují se

za to:

1.) Augustin Machalka podle § 1 odst.[avce] 3 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] a s použitím ustanovení § 113 zákona č.[íslo] 319/48 Sb.[írky] k trestu těžkého žaláře v trvání dvaceti pěti (25) roků, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného,

2.) Vít Bohumil Tajovský podle § 1 odst.[avce] 3 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] a s použitím ustanovení § 113 zákona č.[íslo] 319/48 Sb.[írky] k trestu těžkého žaláře v trvání dvaceti (20) roků, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného,

3.) František Šilhan podle § 5 odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] a s použitím ustanovení § 113 zákona č.[íslo] 319/48 Sb.[írky] k trestu těžkého žaláře v trvání dvaceti pěti (25) roků, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného,

4.) Josef Silvestr Braito podle § 5 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] k trestu těžkého žaláře v trvání patnácti (15) roků, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného,

5.) ThDr. Jan Mastilák podle § 5 odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] a s použitím ustanovení § 113 zákona č.[íslo] 319/48 Sb.[írky] k trestu těžkého žaláře doživotního,

6.) Adolf Kajpr podle § 1 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] k trestu těžkého žaláře v trvání dvanácti (12) roků, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného,

7.) František Mikulášek podle § 1 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] s použitím ustanovení § 54 tr.[estního] zák.[ona] k trestu těžkého žaláře v trvání devíti (9) roků, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného,

8.) Jan Blesík podle § 1 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] k trestu těžkého žaláře v trvání deseti (10) roků, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného,

9.) PhDr. Josef Jan Urban podle § 1 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] k trestu těžkého žaláře v trvání čtrnácti (14) roků, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného,

10.) Stanislav Barták podle § 35 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] k trestu těžkého žaláře v trvání dvou (2) roků, čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného.

Všem obžalovaným započítává se podle § 55 a) tr.[estního] zák.[ona] do trestu vazba, a to u

Augustina Machalky ode dne 3. února 1950 od 15.30 hod.[in],
Víta Bohumila Tajovského ode dne 30. ledna 1950 od 19 hod.[iny],
Františka Šilhana ode dne 18. března 1950 od 16.30 hod.[in],
Josefa Silvestra Braito ode dne 16. března 1950 od 19. hod.[iny],
ThDr. Jana Mastiláka ode dne 14. března 1950 od 20. hod.[iny],
Adolfa Kajpra ode dne 14. března 1950 od 19. hod.[iny],

Františka Mikuláška ode dne 14. března 1950 od 19. hod.[iny],

Jana Blesíka ode dne 14. března 1950 od 19. hod.[iny],

PhDr. Josefa Jana Urbana ode dne 14. března 1950 od 22.30 hod.[in],

Stanislava Bartáka ode dne 8. února 1950 od 19.15 hod.[in],

všem pak do dne 5. dubna 1950 do 11.15 hod.[in].

Podle § 389 tr.[estního] ř.[ádu] jsou všichni obžalovaní povinni rukou společnou a nerozdílnou nahraditi náklady trestního řízení, každý pak zvláště náklady výkonu svého trestu.

Podle § 47 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] ukládá se vedle trestu na svobodě níže uvedeným obžalovaným ještě trest peněžitý, a to

Augustinu Machalkovi ve výši 50.000 Kčs,

Vítu Bohumilu Tajovskému ve výši 50.000 Kčs,

Františku Šilhanovi ve výši 50.000 Kčs,

Josefu Silvestru Braitovi ve výši 30.000 Kčs,

ThDr. Janu Mastilákovi ve výši 50.000 Kčs,

Adolfu Kajprovi ve výši 20.000 Kčs, který v případě nedobytnosti se mění v další trest těžkého žaláře v trvání dvou měsíců,

Františku Mikuláškovi ve výši 10.000 Kčs, který v případě nedobytnosti se mění v další trest těžkého žaláře v trvání jednoho měsíce,

Janu Blesíkovi ve výši 20.000 Kčs, který v případě nedobytnosti se mění v další trest těžkého žaláře v trvání dvou měsíců,

PhDr. Josefu Janu Urbanovi ve výši 30.000 Kčs, který v případě nedobytnosti se mění v další trest těžkého žaláře v trvání tří měsíců.

Podle § 48 zákona č.[íslo] 231/48 Sb[írky] se vyslovuje u všech obžalovaných kromě Stanislava Bartáka konfiskace celého jmění.

Podle § 52 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se vyslovuje, že všichni obžalovaní pozbývají čestných práv občanských, při čemž ztráta způsobilosti nabýti práv, uvedených v odst.[avce] 2 lit.[ery] b) téhož zákonného ustanovení, se určuje u všech obžalovaných kromě Stanislava Bartáka na dobu deseti roků, u Stanislava Bartáka pak na dobu tří roků.

Podle § 50 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zbraně a střelivo, nalezené v klášterech v Nové Říši a Želivě, prohlašují za propadlé.

Bohoslužebné nádoby a náčiní s přísl.[ušenstvím], jakož i insignie řádové budou odevzdány náboženským, pokud se týče církevním účelům.

Ostatní cenné předměty a hodnoty, nalezené v klášteře v Nové Říši, budou vydány úřadu, příslušnému podle § 10 zákona č.[íslo] 218/49 Sb.[írky] a podle zákona č.[íslo] 217/49 Sb.[írky].

Odsouzení jest nepodmíněné.

D ů v o d y.

Dozněly sice výstřely druhé světové války, ale boj trvá dále. Jest to boj mezi silami míru, pokroku a sociální spravedlnosti na straně jedné a silami vykořisťovatelského kapitalismu

a celé světové reakce na straně druhé. A v tomto zápase reakce všude tam, kde prohrála a musila vykliditi své pozice, používá jako posledních, ale nejposlušnějších a nejochotnějších bojovníků vysokých hodnostářů římsko a řeckokatolické církve, kteří jsou dirigováni přímo z Vatikánu. Tak jest tomu zejména v zemích lidových demokracií.

Vatikán plně se postavil na stranu imperialistů. Vatikán, tato základna středověkého feudálního řádu, tato střecha feudální společnosti dovedla umět přeplout koncem XIX. století do vod rodícího se imperialismu. Avšak ve vnitřní struktuře této feudální společnosti se nezměnilo nic. Nejvyšší feudál – Vatikán – nikdy nepřestal toužiti po světovládě, kterou ve skutečnosti nikdy neměl. Nepřestal toužiti po moci absolutní, zrůdné, nemravné, poněvadž zotročující člověka tělem i duší.

Vatikán teprve na sklonku XIX. století, tedy více než 100 let po Velké francouzské revoluci, se smiřuje s kapitalismem, opouští své feudální báze a přechází právě včas, aby se stal spojencem všech reakčních sil, které nachází v kapitalismu, čím dál tím více brzdě vývoj lidské společnosti. Zde teprve nachází Vatikán dosti spojenců, aby počal vystupovati čím dál tím hlučněji a usilovněji proti jakémukoliv pokroku.

Avšak i mezi imperialisty vybírá si Vatikán své spojence z nejreakčnějších sil. Jest zřejmě viděti, že to nejsou náboženské motivy, které tuto politiku Vatikánu vedou. Po náboženské stránce tito spojenci mají ke katolicismu leckdy velmi daleko. Ale naopak jsou ochotni spojiti se s Vatikánem pro jeho reakční zaměření.

V roce 1914, právě v okamžiku, kdy vypuká světová válka, schází se ve Vatikáně konkláve. Jest to naposledy, kdy zcela nepokrytě evropské velmoci užívají svého práva veta, alespoň v zastřené formě, a kdy velvyslanec Viléma II. ovlivňuje shromáždění kardinálů.

Tato politika není náhodná. Zástupce Františka Josefa I. u Vatikánu – hrabě Pálffy – hlásí dne 29. července 1914 stanovisko Vatikánu do Vídně. Podle tohoto hlášení kardinál státní tajemník charakterizoval nótu rakousko-uherskou proti Srbsku jako velmi ostrou, ale bez výhrady ji schválil a nepřímo vyjádřil naději, že Rakousko-Uhersko toto dílo dovede do konce.

Stejně tak Vatikán podporoval do všech důsledků politiku Viléma II. za války, a to tak důrazně, že katolická Francie jest nucena protestovati proti politickému interview[1114] papežovu, otištěnému v pařížských novinách, a Vatikán je nucen dementovati slova samotné hlavy církve.

V roce 1917 se Vatikán pokouší zachrániti již prakticky poražené Německo návrhem míru, který jest západními mocnostmi přímo označen za mír německý.

Když Německo válku prohrálo, Vatikán zakročoval proti tomu, aby Vilém II. byl souzen jako válečný zločinec.

Ihned po válce Vatikán hledá nové spojence. Podporuje restauraci v Maďarsku a znovu se orientuje na všechny síly reakce, které ve světě znovu rostou.

V roce 1917 Velká říjnová socialistická revoluce nastolila po prvé ve světové historii vládu dělníků a rolníků. Byl to vždy pracující člověk, který nesl pokrok a stál v čele velkých

1114 V pôvodnom texte je *„interwievu“*. Správne *„interview“*.

revolucí, měnících společenský řád. Bylo to však také po prvé, kdy si pracující lid nedal vyrvat ovoce své revoluce a začal uskutečňovati socialismus, společenský řád, který převede lidskou společnost do beztřídní společnosti komunistické.

Vatikán se zcela přirozeně postavil proti státu, který si proletariát vybojoval všemi prostředky, které měl po ruce.

Již 1 000 let trvá rozkol západní a východní církve. Ale právě roku 1917 projevil Vatikán zájem o likvidaci tohoto rozkolu. Toho roku byl založen v Římě Východní ústav. U kolébky tohoto ústavu stáli bělogvardějci a všichni ti, kteří za vlády carismu potírali v Rusku katolicismus. Vatikán zde obratem ruky se spojil s touto carskou reakcí jen proto, že pomocí ní hodlal napadnouti Sovětský svaz.

Zmíněný Východní ústav v Římě jest vybudován jako špionážní středisko, vychovávající agenty v kněžském rouchu. Těmto agentům jest udělována biskupská jurisdikce, jsou ilegálně dopravováni do Sovětského svazu s úkoly rozvraceti sovětské zřízení a prováděti špionáž. Vatikán pak nevynechává žádnou příležitost, aby zničil mladý Sovětský svaz. Zasílá nóty sovětské vládě, stará se o Romanovce, spojuje se s interventy.

V roce 1921 pod záminkou pomoci hladovějícím v Povolží vysílá Vatikán do Sovětského svazu zvláštní misi. Vedoucí této mise byli v Sovětském svazu později postaveni před soud pro kontrarevoluční činnost. Jeden z nich byl agentem špionážní služby vatikánské, druhý agentem špionážní služby anglické.

Vatikán se také snaží o diplomatické zásahy. Ve třicátých létech zahajuje nové křížové tažení. Jest již také vyzbrojen vyškolenými agenty Východního ústavu, má seřízenou Východní kongregaci, která jest jen distribučním střediskem těchto agentů a nástrojem v boji proti Sovětskému svazu.

Vzrůstajícího napětí ve světě vlivem hluboké krize kapitalismu ve třicátých létech poznovu využívá Vatikán. Dvěma encyklikami, roku 1937 a roku 1939, štve znovu do války proti Sovětskému svazu.

Mezitím v Evropě vyrostli první spojenci, hodni toho, aby se s nimi Vatikán, tento reprezentant středověku ve XX. století, spojil ve svém křížovém tažení proti pokroku a socialismu. A to na život a na smrt.

Jakmile v Itálii za pomoci Vatikánu a jím řízeného kléru dostává se ke slovu fašismus, jest Vatikán ochoten vyřešiti tak zvanou římskou otázku. Papež se přestane uzavírat jako vězeň ve Vatikáně a uzavírá s fašistickou Itálií Lateránskou smlouvu, která jest na jedné straně morální i věcnou podporou fašismu, na druhé straně tvoří konstrukci papežské moci jako hlavy duchovní velmoci a subjektu mezinárodního práva, ačkoliv území, na které se suverenita papežova vztahuje, má výměru několika desítek hektarů.

Stejně tak, když se v roce 1933 v Německu dostal Hitler k moci, je to první Vatikán, který s ním uzavírá mezinárodní smlouvu ve formě konkordátu, a tak tomuto středověkému režimu nelidského násilí dává oficiální mezinárodní uznání a příklad dosud všem váhajícím imperialistickým vládám.

Toto spojenectví nese brzo své ovoce. Fašismus chystá druhou světovou válku. Itálie přepadá Habeš. Zatím co Sv.[atý] otec se modlí za mír, dává Vatikán pokyn italské katolické

hierarchii, která štve italský lid do této loupežné války. Když padla Addis Abeba a Mussolini vyhlásil italské císařství, na oslavu tohoto vítězství rozezvučel se velký zvon na chrámu sv.[atého] Petra. Papež pak ještě zvláštním darem italské královně, kterou současně pozdravil jako císařovnu, vyjádřil své oficiální schválení této loupeže.

Proti španělské republice zaujal Vatikán již od jejího vzniku nepřátelské stanovisko. Když pak Franco zahájil bratrovražedný boj, je plně podporován Vatikánem.

Již vyzkoušené pomluvy o pronásledování kněží a náboženství, které šířil Vatikán o Sovětském svazu po dvě desetiletí, jsou použity i o Španělsku. Současně však zůstává Franco dlužen Vatikánu odpověď na protest proti popravám baskických katolických kněží Francovou soldateskou, když kněží, ti byli zajati v řadách republikánů. Franco, který má na svědomí nejvíce zločinů proti lidskosti a který současně dal popravit nejvíce katolických kněží, jest dodnes nazýván ‚nejmilejším synem církve'.

Vatikánská politika se zde jeví od počátku jako strážce reakce, spojenec Rakouska a vilémovského Německa, spojenec Mussoliniho, Franca a Hitlera.

Ve druhé světové válce dává Vatikán nacistům k dispozici odchovance Východního ústavu. V Římě jest vytištěna v ruském jazyce modlitební kniha, kde na první stránce je papežská hymna a na rubu této stránky modlitba za cara.

Vatikán pochopitelně v této době mlčí k Mnichovu, mlčí k přepadení katolického Polska, mlčí ke zvěrstvům páchaným v obsazených zemích, mlčí k vraždám páchaným na milionech lidí v koncentračních táborech. Současně však dává svoji zpravodajskou službu a odchovance svého Východního ústavu k dispozici nacistům. Pomocí kněží zpravodajská centrála Vatikánu sbírá informace o laicích i vlasteneckých kněžích v okupovaných zemích a denuncuje tyto lidi u gestapa, kdykoli jsou Vatikánu nepohodlní. Vatikán uzavírá s Hitlerem dohodu, že východní oblasti obsazené nacisty, budou zatím svěřeny správě berlínské nunciatury.

Vatikán vyznamenává německé důstojníky svými řády za to, že vraždili sovětský lid.

Teprve po rozdrcení Němců u Stalingradu pochopil Vatikán, že si opětovně vsadil na nesprávnou kartu. Okamžitě ovšem přizpůsobil politiku dané situaci. Odchovanci Východního ústavu dostávají nové úkoly. Mají oslabovati odpor lidových hnutí proti ustupujícím nacistům, mají se vetříti do lidových hnutí, a tak je rozkládati, zrazovati, anebo převáděti na cestu reakce.

Jakmile pak válka končí rozdrcením fašistů a vítězstvím Sovětského svazu a vznikem lidových demokracií ve střední a jihovýchodní Evropě, stávají se tyto země středem nového zájmu Vatikánu a jeho špionážní služby. Vatikán, který s Hitlerem měl úmluvu o duchovní správě v okupovaných východních územích, jak již svrchu jest podotčeno, organizuje okamžitě odsun své páté kolony. Řád redemptoristů a řád baziliánů dostává úkol krýt ústup banderovců na západ.

Vatikán se okamžitě spojuje s nejreakčnějšími silami USA, dostává se zcela do područí Wall Streetu. Svoji zpravodajskou službu dává k dispozici zpravodajské službě americké a připravuje v zemích lidové demokracie státní převrat. Legitimistické síly v Maďarsku pod vedením velezrádce v kardinálském klobouku Mindszentyho mají býti krystalizačním stře-

dem, kolem kterého má býti vybudována Habsburská monarchie ve střední Evropě. S touto monarchií se má ovšem vrátit i kapitalismus a zbytky feudalismu a lid těchto zemí má být znovu uvržen do područí vykořisťovatelů.

V Polsku je použit katolický klérus a zejména hierarchie k tomu, aby rozvracely nastoupenou cestu k socialismu.

Politika Vatikánu pak vůči našemu lidu nebyla nikdy přátelsky nakloněna. Vatikán nic nevěděl o utrpení Slováků v apoštolském státě uherském. Touhu českého národa po svobodě vzal na vědomí teprve pak[1115], když byl postaven před konkrétní fakt – Republiku československou. Vatikán se orientoval po prvé válce na nejreakčnější část československé buržoazie a velkostatkářské kliky. Již tehdy se veřejně vmísil do vnitřních poměrů státu, když bezostyšně protestoval proti vyhlášení dne upálení mistra Jana Husa za státní svátek. Vatikán podporoval zločinné hnutí Jehličky, Jurigy, Tuky a Hlinky, směřující k rozvrácení jednotnosti a samostatnosti našeho státu.

Když hitlerovské Německo uchvátilo Československo, Vatikán neodsoudil tento zločin, ale naopak, ač nenašel po deset let příležitost splniti smlouvu, uzavřenou v roce 1929, podle které byl vázán provésti delimitaci diecézí ve smyslu státních hranic, obratem ruky připojil po hitlerovské loupeži pohraniční kraje administrativně k německým diecézím a uznal zločinný zábor pohraničí německými fašisty.

Vatikán slovenského fašistického diktátora Tisa[1116] jmenoval papežským komořím a dal do služeb tohoto zločinného režimu celý aparát Katolické církve. Neostýchal se po válce zachraňovati Tisa, zapsaného na listině válečných zločinců, před spravedlivým soudem slovenského národa. Proces s Tisem právě ukázal, jaký postoj zaujal Vatikán po druhé světové válce k naší lidové demokracii.

Vatikánský rozhlas surově útočí na naši vládu, naši ústavu 9. května prohlásil za bezbožnou a lživě tvrdí, že jejím cílem je zničení náboženství, a přímo vyzývá k odporu proti naší vládě. Katolický klérus pak Vatikán štve proti zákonům republiky. Zcela bezostyšně využívá okolnosti, že má diplomatické styky s naší vládou, a soustavně se vměšuje do našich vnitřních náležitostí.

Když pak se shrne výše uvedená politika[1117] Vatikánu, vyplývá ze shrnutí toho, že politika Vatikánu jest politikou vykrystalizované reakce, politikou zavilého nepřátelství proti Sovětskému svazu a všem zemím lidové demokracie, politikou usilující o svobodu a štěstí pracujícího lidu.

Ve svých prostředcích, kterých používá ve svém boji proti novému společenskému řádu, Vatikán se vrací až do středověku, když používá církevních trestů a když inscenuje tak zvané zázraky.

Tolik úvodem o politice Vatikánu všeobecně a vůči lidovým demokraciím a Sovětskému svazu zvláště, aby bylo dobře rozuměno trestné činnosti jednotlivých obžalovaných.

1115 Pôvodne bolo *„potom“*.

1116 Pôvodne bolo v celom dokumente *„Tiso“*.

1117 Text *„uvedenou politikou“* je v pôvodnom texte prepísaný ceruzkou na *„uvedená politika“*.

Především nutno podotknouti, že obžalovaní nejsou souzeni proto, že jsou buď vysokými preláty, nebo katolickými řeholníky. Obžalovaní jsou souzeni proto, že se provinili jako československí občané proti zákonům své vlasti, lidově demokratické Republiky československé.

Soud na základě původního doznání obžalovaných a jich doznání, někde jen částečného, u hlavního přelíčení a jich seznání ve spojení s výpovědí svědků Bohuslava Kubra, JUDr. Josefa Machačky, Františka Šulce, Antonína Zemka, Františka Nováka, Mojmíra Bečky, Jaroslava Vetejšky, Václava Trtíka, dále ve spojení s čtenými výpověďmi Pavla Hučky ze dne 31. března 1950, Josefa Toufara ze dne 1. února 1950, Miloslava Váni ze dne 31. ledna 1950, Václava Žitného ze dne 3. února 1950, dále obsahem spisů krajského soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Tk XIII 1342/46, spisů státního soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Or I 619/48, spisů státního soudu v Bratislavě č.[íslo] j.[ednací] Or III 83/49, spisů státního soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Or I 240/48, spisů okresního soudu v Prešově č.[íslo] j.[ednací] T 302/49, spisů mimořádného lidového soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Ls XIII 6678/46, spisů krajského soudu v Chebu č.[íslo] j.[ednací] Tk XII 1895/46, spisů krajského soudu v Hradci Králové č.[íslo] j.[ednací] Tk IX 955/46, spisů státního soudu v Brně č.[íslo] j.[ednací] Or II 13/48, spisů státního soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Or I 1741/49 a č.[íslo] j.[ednací] Or I 1537/49, spisů krajského soudu v Brně č.[íslo] j.[ednací] Tk IX 145/49, spisů okresní prokuratury v Žamberku č.[íslo] j.[ednací] St 128/50, dále obsahem letáků zabavených a při hlavním přelíčení konstatovaných, pak obsahem zápisu o prohlídce kláštera v Teplé a soupisu ze dne 22. února 1946, předložených svědkem Bohuslavem Kubrem, obsahem dopisů opata Jarolímka na opata Leo Moláčka ze dne 4. července 1945 a ze dne 8. srpna 1945 a obsahem dopisu opata Jarolímka na opata Tajovského ze dne 26. června 1947, obsahem dvou listin, jedné ze dne 9. února 1948, druhé ze dne 15. ledna 1948 a listiny ze dne 15. ledna 1948 (seznam břemen), předložených svědkem JUDr. Josefem Machačkou, obsahem zprávy Ministerstva vnitra o cestě Verolina[1118] na Slovensko a o činnosti pátera Sklenovského z Olomouce, výňatkem z protokolu Mindszentyho ze dne 11. března 1949, výňatkem z úředního překladu protokolů z procesu s Rajkem, obsahem zpráv ČTK, týkajících se poměrů v Polsku, obsahem článku „Tajemné růžové listy“ z československoamerického kalendáře „Národ“, obsahem knihy „Květen ve Fatimě“, obsahem zpráv ČTK z Varšavy ohledně zázraku v lublinské katedrále[1119], obsahem protokolů o domovních prohlídkách v klášteře v Nové Říši a Želivě, konstatováním věcí doličných i pokladu klášterního

1118 V pôvodnom texte je *„Veroliniho“*. Správne *„Verolina“*.

1119 V nedeľu 3. júla 1949 sa v katedrálnom chráme v Lubline modlila sestra Barbora Stanislava Sadkovská pred obrazom Panny Márie Jasnogórskej z Częstochowej. Počas modlitby videla, ako sa na obraze objavili jasné krvavé slzy. Svedkami tejto udalosti boli viacerí veriaci, ktorí tento úkaz potvrdili. Do katedrály začalo prichádzať veľké množstvo pútnikov i zvedavcov, čo komunistov v Poľsku veľmi dráždilo, preto sa snažili púte znemožniť, či dokonca zakázať. Komunistická propaganda túto udalosť prezentovala ako náboženskú provokáciu a použila ju na boj proti cirkvi. Na tomto mieste sa však aj naďalej rozvíja mariánsky kult a schádzajú sa tam aj v súčasnosti pútnici. Obraz bol 26. júna 1988 slávnostne korunovaný.

z Nové Říše, obsahem filmů o t.[ak] zv.[aném] zázraku v Čihošti a o domovní prohlídce v klášteře v Nové Říši, dále obsahem listin, předložených státním prokurátorem obžalovanému Mastilákovi, obsahem jiných písemností konstatovaných při hlavním přelíčení, konečně obsahem znaleckého dobrozdání znalce z oboru práva mezinárodního profesora JUDr. Antonína Hobzy a obsahem znaleckého dobrozdání znalců z oboru politického a vojenského zpravodajství zjišťuje a má za prokázáno toto:

Vatikán v dnešním boji světových sil se cele postavil do služeb imperialistů a do boje proti Sovětskému svazu a lidovým demokraciím. Nejde o vedení věřících katolíků ve věcech duchovních, nýbrž jde o politiku cizí, nám nepřátelské moci, o to nebezpečnější, že je záludně maskována náboženstvím.

Tuto svoji politiku provádí Vatikán prostřednictvím vysoké hierarchie a prostřednictvím klášterů a řádů, které tvoří oddanou armádu Vatikánu. Posudek prof.[esora] Dr. Hobzy názorně ukazuje, jak vypadá politika Vatikánu ve správném světle, politika Vatikánu proti Sovětskému svazu a lidovým demokraciím, při čemž řády jsou právě tím nástrojem, kterým Vatikán svoji politiku provádí.

V boji, vedeném dnes, jak již svrchu jest uvedeno, byly úlohy řádů rozděleny. Řád premonstrátů, jehož členy jsou obžalovaní Machalka, Tajovský a Barták, měl připravovati ozbrojené povstání a v jeho klášteřích byly dokonce ukryty zbraně a střelivo, zřejmě připravené k použití při vypuknutí povstání. Řád jezuitů, jehož členy jsou obžalovaní Šilhan, Kajpr a Mikulášek, měl za hlavní úkol špionáž všeho druhu, a spolu s řádem redemptoristů, jehož členy jsou obžalovaní Mastilák a Blesík, měl za úkol narušovati mravní výchovu československé mládeže, rozbíjeti ČSM a z mládeže udělati povolný nástroj zahraniční reakce. Řád františkánů, jehož členem jest obžalovaný Urban, měl pod rouškou tak zvaných misií soustavně vyzývati věřící na vesnici k sabotování socialistické výstavby vesnice. Řád redemptoristů, o němž se stala shora již zmínka, měl pak ještě další úkol, totiž vykonávati rozvratnou vatikánskou politiku proti Sovětskému svazu a proti slovanským lidovým demokraciím na východě Evropy.

Jako Vatikán, tak i řády byly vždy silou reakční, protipokrokovou, a jako takové se samozřejmě i v nynější době postavily proti vyššímu vývojovému stupni, který u nás představuje režim lidové demokracie.

Ze spisů krajského soudu v Chebu č.[íslo] j.[ednací] Tk XII 1895/46 jest prokázáno, že premonstráti v klášteře Teplá byli horlivými propagátory nacismu. Již za první republiky a zejména v době okupace byl opat zmíněného kláštera i další příslušníci řádu v úzkém styku s představiteli SDP a později NSDAP. Vždyť sám K.[arl] H.[errmann] Frank osobně poděkoval opatovi Möhlerovi[1120], jenž mu blahopřál k jmenování státním ministrem pro

1120 Peter Karl Möhler (1897 – 1968), premonštrát nemeckej národnosti, narodil sa 21. októbra 1897 v Stode, okres Stříbro. Od 13. apríla 1944 bol opátom premonštrátov v Teplej. Po vojne sa odmietol vzdať jurisdikcie, k čomu však v roku 1947 nakoniec došlo, čím vznikla v kláštore Teplá česká komunita premonštrátov. Prakticky teda existovali dve komunity tepelskej kanonie, jedna v Česku, druhá v Nemecku. Ako príslušník nemeckej národnosti bol Möhler v rokoch 1945 – 1948

Čechy a Moravu. Jak tento klášter byl přímo prosycen nacistickým smýšlením, ukazuje příběh z doby těsně před skončením okupace, kdy kolem kláštera procházel tak zvaný pochod smrti. Správa kláštera nedovolila přenocování vězňů uvnitř kláštera a ti pak musili zůstati na polích před klášterem. Dvanáct vězňů v důsledku toho zemřelo a správa kláštera je dala pohřbíti za zdí v jámě na odpadky. U opata pak později při prohlídce byl nalezen odznak Wehrwolfů[1121] v kropence a automatická pistole v tajné zásuvce. Po květnové revoluci se stal klášter azylem protistátních živlů. Když československí orgánové v létě 1945 konali v klášteře prohlídku, vzala klášter a jeho nacistické řeholníky v ochranu americká posádka. Při prohlídce kláštera byly nalezeny ukryté nejen skvosty, hodinky atd., ale i vojenské polní telefony, jedna úplná vysílačka a jedna neúplná, několik rozhlasových přijímačů, které klášter v té době neměl míti, několik úplných uniforem německých důstojníků a j.[iné]. Kromě toho byla nalezena korespondence, usvědčující činovníky řádu ze styků s gestapem, s ministrem Frietzem[1122] a jinými osobami.

Z výpovědi svědka Bohuslava Kubra pak soud zjišťuje a má za prokázáno, kromě výsledku soupisu klášterního pokladu, jehož protokol svědek předložil, že klášter Teplá ihned za poražené nacistické ochránce získal ochránce jiné, a jest jistě příznačné, kdo tuto úlohu převzal, že to byla americká posádka.

Pro každého československého občana bylo jasné, že majetek tepelského kláštera podléhá konfiskaci jako majetek nacistů, jak to stanovily zákony republiky. Zcela odlišný názor však měl na věc strahovský opat Bohuslav Jarolímek, který byl až dodnes hlavou celého řádu premonstrátů v republice. Opat Jarolímek, nedbaje zákonů tohoto státu a využívaje reakčních sil v některých stranách Národní fronty snažil se všemožně zachrániti majetek tepelského kláštera. To má soud za prokázáno z dopisů, které psal opat Jarolímek provizoru kláštera Teplá Moláčkovi. Jsou to dopisy ze dne 4. července 1945 a ze dne 8. srpna 1945.

Ze spisů okresního soudu v Prešově č.[íslo] j.[ednací] T 302/49[1123] jest prokázáno, že klášter baziliánů v Prešově byl zapojen do sítě azylů protistátních živlů. Ján Marián Potaš[1124], zástupce představeného kláštera – provinciál řádu baziliánů v Prešově Štefan Sabol uprchl

internovaný, potom odsunutý z Československa do Nemecka, kde bol opátom a odtiaľ organizoval pomoc pre odsunuté obyvateľstvo nemeckej národnosti.

1121 V pôvodnom texte je *„Wehrwolfů“*. Tento názov sa síce používal, ale je nesprávny. Správne *„Werwolfů“*.

1122 Tu má pravdepodobne na mysli Wilhelma Fricka (1877 – 1946). Pozri dokument číslo 13.2.

1123 Vo fondoch Okresný súd a Okresná prokuratúra v Prešove sa spis nezachoval. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Prešove pobočka Prešov, fond: Okresný súd v Prešove 1923 – 1960 a fond: Okresná prokuratúra v Prešove 1929 – 1969. Spis Okresného súdu však nie je ani vo fondoch Krajského súdu a Krajskej prokuratúry v Prešove, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov. Je možné, že spis je vo fonde Štátneho súdu alebo Štátnej prokuratúry, ale tieto fondy sú zatiaľ nespracované.

1124 V pôvodnom texte je nesprávne *„Potáš“*. Správne *„Potaš“*.

za hranice – a Filareta Fedina, představená ženského kláštera téhož řádu[1125], stýkali se s představiteli ukrajinských nacionalistů a příslušníků organizace banderovců UPA v Polsku. Při likvidaci těchto organizací napomáhali při útěku řádových kněží a sester z Polska přes Československo do západních států. To prováděli vydáváním falešných osvědčení o národnosti, o státní příslušnosti, politické spolehlivosti, dále falešných křes[t]ních listů, obstaráváním protizákonných příslibů o domovské příslušnosti, obstaráváním repatriačních průkazů, poskytováním ubytování, stravování a financováním odchodu takových osob. Z Prešova odesílali falešné doklady poslem řeckokatolickému faráři Pavlu Hučkovi do Prahy, který pak na základě falešných dokladů obstarával osvědčení o československém státním občanství a repatriační průkazy. Takto bylo dopraveno z Polska přes Československo do západních států mnoho osob, z nichž 26 bylo aktivně činných v UPA, aby na Západě mohly dále pokračovati ve své činnosti proti bratrskému lidově demokratickému Polsku.

Ze spisů státního soudu v Brně č.[íslo] j.[ednací] Or II 13/48 jest prokázáno, že převor kláštera milosrdných bratří v Brně Josef Hartl organizoval skupinu pracující proti lidové demokracii, rozšiřoval letáky pobuřující proti státu, přislíbil dodávání zpráv jistému Josefu Novotnému, který uprchl za hranice, aby tam spolupracoval s cizí výzvědnou službou proti republice. Při domovní prohlídce v klášteře tom bylo nalezeno množství protistátních letáků. Josef Hartl prováděl rozsáhlou ilegální činnost a hledal své spojence zase mezi představiteli řádů. Tak získal ke spolupráci převora kláštera milosrdných bratří ve Valticích Josefa Vrbíka a další osoby z řad duchovních. Josef Vrbík obdržel od Josefa Hartla důvěrné informace o střežení hranic, aby mohl zařídit útěk jistého Broušky přes hranice, a zabýval se rozšiřováním protistátních letáků, které byly u něho nalezeny.

Ze spisů státního soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Or I 1537/49 jest prokázáno, že představený kláštera kapucínů v Sokolově Karel Frgal, jinak páter Ondřej, napomáhal při ilegálních přechodech přes hranice. Pak pomáhal Františku Šulcovi[1126] a Viktoru Divišovi, po kterých bylo pátráno bezpečnostními orgány. Dále obstarával pomoc další osoby, která pak měla provésti vlastní převod přes hranice. Ukrýval též jistého Waltra Marka po řadu dnů. O tom všem věděl a spolupomáhal i Alois Konečný, jinak páter Josafat, z téhož řádu. Frgal na svém psacím stroji rozšiřoval též štvavé letáky. Ve svých kázáních pobuřoval proti lidově demokratickému zřízení a brojil proti kongruovému zákonu. Kromě jiného ukrýval též studujícího průmyslové školy Františka Šulce ve dnech 1. až 7. září 1949, hledaného státní bezpečností pro protistátní činnost.

Z výpovědi svědka Františka Šulce pak soud zjišťuje a má za prokázané, že svědek tento, hledaný pro svoji protistátní činnost, se šel před pátrajícími orgány ukrýt do kláštera kapucínů v Sokolově, ježto byl toho přesvědčení, že v klášteře tom nebudou míti kladný postoj k lidově demokratickému zřízení. Svěřil se také představenému Karlu Frgalovi, který mu slíbil, že obstará jeho přechod přes hranice.

1125 Nebola sestra baziliánka ale členka Kongregácie sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie.

1126 V pôvodnom texte je *„Šimcovi“*. Správne *„Šulcovi“*.

Ze spisů státního soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Or I 1741/49 jest prokázáno, že představený kláštera kapucínů ve Fulneku František Sovadina, jinak páter Agathangelus[1127], a řeholní bratr téhož kláštera Raimund Zrebený ukrývali v klášteře ve Fulneku osoby, které pro protistátní činnost prchaly za hranice. Tak jistého Aloise Šlézara[1128] ukryli ve včelíně a pátrajícím orgánům úmyslně zatajili Šlézarovou[1129] přítomnost v klášteře.

Ze spisů krajského soudu v Brně č.[íslo] j.[ednací] Tk IX 145/49 jest prokázáno, že klášter dominikánů ve Znojmě se stal po únorových událostech v roce 1948 střediskem a průchodní stanicí osob, které z politických důvodů ilegálně překračovaly hranice republiky do Rakouska. Nejdříve začal organizovaně převáděti uprchlíky František Skřápek, obchodní jednatel ze Suchohrdel, jemuž se podařilo mimo jiné převésti římskokatolického faráře Parolka[1130] z Hrádku. Proto s ním navázal styk Antonín Zemek, řeholní kněz a katecheta a převor dominikánského kláštera ve Znojmě. Zemek dojednal se Skřápkem, že Skřápek zařídí přechody osob, které mu Zemek dodá. Takovým způsobem pak byly dopraveny za hranice mnohé osoby, které z dominikánského kláštera ve Znojmě s doporučením převora Zemka na františkánský klášter ve Vídni přecházely za pomoci Skřápkovy do Rakouska. Zemek byl totiž ve spojení s františkánským klášterem ve Vídni a odtud byl uprchlíkům zprostředkován styk s Dr. Chudobou, Ducháčkem a jinými uprchlými bývalými politiky. Převor Zemek jinak ještě rozšiřoval poplašné zprávy o událostech, které prý se přihodí o Všesokolském sletu.

Svědecká výpověď Antonína Zemka, složená u hlavního přelíčení, pak potvrzuje v podstatě shora uvedené skutečnosti.

Ze spisů státního soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Or I 619/48 jest prokázáno, že osoby z řeckokatolických klášterů v Prešově a Trebišově na Slovensku, jakož i další osoby, které se zabývaly protistátní činností ať již proti Republice československé, či proti bratrskému Polsku, nacházely ochotné přijetí na své cestě na západ v klášterech západní části republiky. Tak představený kláštera redemptoristů v Plané u Mariánských Lázní Cyril Jež a člen téhož kláštera Antonín Kostelka a členové kláštera redemptoristů v Libějovicích František Novák, František Nezval a Jan John[1131] pomáhali k útěku do zahraničí celé řadě osob a or-

1127 V pôvodnom texte je nesprávne *„Agatangelus“*. Správne *„Agathangelus“*.

1128 V pôvodnom texte je nesprávne *„Šlesara“*. Správne *„Šlézara“*. Alois Šlézar bol povolaním učiteľ na ľudovej škole v Žiline.

1129 V pôvodnom texte je nesprávne *„Šlosarovou“*. Správne *„Šlézarovou“*.

1130 Jindřich Parolek (1914 – 1976), rímskokatolícky kňaz brnenskej diecézy, narodil sa 26. mája 1914 v obci Okrouhlá pri Boskoviciach. V júni 1935 maturoval na štátnom gymnáziu v Brne. Po skončení filozoficko-teologických štúdií bol 5. júla 1940 vysvätený za kňaza. Pôsobil ako kooperátor v Lukách nad Jihlavou a v Brtnici. K 1. marcu 1946 bol menovaný za kaplána a od 31. marca už za administrátora farnosti Hrádok pri Znojme. Pravdepodobne v prvej polovici marca 1948 sa mu podarilo utiecť do Rakúska. Archiv Biskupství brněnské, f. E 82 – Biskupská konzistoř Brno, kart. 2115, sign. P 841. Zomrel 27. mája 1976 v Carcassonne.

1131 Jan John nebol redemptorista.

ganizovali další přechod přes klášter ve Svatém Kameni a přes faru v Rejštejně. U Františka Nováka pak byl nalezen při domovní prohlídce revolver.

Svědek František Novák pak ve své výpovědi u hlavního přelíčení v podstatě potvrzuje shora uvedené skutečnosti.

Ze spisů krajského soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Tk XIII 1342/46 jest prokázáno, že jak brzy po osvobození republiky Rudou armádou, tak i ještě za do dob Slovenského povstání byly na Slovensku organizovány ilegální skupiny s úkolem jednak bojovati proti novému státnímu zřízení, jednak vetříti se do partyzánských skupin na Slovensku, tyto rozkládat a zrazovat. Vedoucím pak celé této akce byl Dr. Tomislav Kolakovič, Chorvat, odchovanec řádu jezuitů a kněz tohoto řádu, velmi vzdělaný vysokoškolský profesor sociologie, který přišel na naše území již v roce 1943. Tento kněz vetřel se se zastíráním pravých cílů svého poslání na území Slovenska mezi vedoucí činitele banskobystrického povstání a spolupracoval tam se svým pomocníkem jistým Václavem Vaškem, podával přehled o vojenské a politické situaci na povstaleckém území i přehled o vůdcích tohoto povstání, aby tak zvaná slovenská vláda v Bratislavě mohla podle těchto přehledů a zpráv učiniti svá opatření.

Ze spisů krajského soudu v Hradci Králové č.[íslo] j.[ednací] Tk IX 955/46 jest prokázáno, že Hubert Färber[1132], bývalý opat kláštera benediktinů v Broumově[1133], Bedřich Mach[1134], řeholní kněz téhož kláštera, a Elfrieda Grimmová[1135], zaměstnankyně kláštera téhož, odcizili různé opatské prsteny, opatský kříž, roucha a oltářní prádlo a pokusili se věci ty propašovati do Bavorska. Odcizené předměty ukryli do peřin, šperky byly zašity, obaleny látkou a vsunuty do peří v peřinách. Oltářní prádlo, různé vzácné knihy a jiné věci byly pak v bedně, kterou chtěl provézti jako osobní zavazadlo Färber a Mach. Mezi šperky byl zejména opatský kříž s řetězem, zlatý, ve váze 235 g, několik zlatých prstenů ve váze kolem 15

1132 Hubert Melchior Färber (1915 – ?), narodil sa 25. júla 1915 v Razové (Raase, Sliezsko), rehoľné sľuby u benediktínov zložil 15. októbra 1936. V broumovskom kláštore nebol opátom, ale záhradníkom. Počas II. svetovej vojny bol povolaný k wehrmachtu a po návrate z vojny bol ako Nemec odsunutý. Predtým ho však vzali do väzby v Hradci Královom, pretože ho obvinili, že v transporte odvážal aj kláštorné veci, prakticky svoje, čo ale nebolo dovolené. Nakoniec bol prepustený a neskôr s ďalším transportom odišiel do Bavorska. OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení. Vzpomínky opata břevnovského kláštera.* Praha : Torst, 1992, s. 135. (Ďalej: OPASEK, A.: Dvanáct zastavení).

1133 Nebol opátom, ale rehoľným bratom.

1134 Bedřich (Friedrich) Konstantin Mach (1915 – ?), narodený 4. marca 1915 v Brněnci (Brünnlitz), rehoľné sľuby zložil u benediktínov 14. 4. 1939, za kňaza bol vysvätený 9. júla 1939. Po vysviacke bol ustanovený za kaplána v dekanskom kostole v Broumove. Počas II. svetovej vojny bol povolaný k wehrmachtu a po návrate z vojny bol ako Nemec odsunutý. Aj jeho vzali do väzby v Hradci Královom kvôli obvineniu, že v transporte odvážal aj kláštorné veci, čo ale nebolo dovolené. Nakoniec bol prepustený a neskôr s ďalším transportom odišiel do Bavorska. OPASEK, A.: *Dvanáct zastavení,* s. 134 – 135.

1135 Slečny Grimmové boli zamestnankyne kláštora. Podľa Anastáza Opaska boli obe uväznené, ale takisto aj vďaka jeho intervencii bez súdu prepustené. Neskôr odišli s transportom do Bavorska. OPASEK, A.: *Dvanáct zastavení,* s. 135.

g až 20 g s různými kameny, některé s 18, 20 až 24 diamanty, dále zlaté dámské hodinky, řetízky, přívěsky a jiné.

Ze spisů státního soudu v Bratislavě č.[íslo] j.[ednací] Or III 83/49[1136] jest prokázáno, že na Slovensku dvě ilegální skupiny byly přímo napojeny na kardinála Mindszentyho a pro něho pracovaly na území Slovenska.[1137]

V prvé skupině (Zoltán Hentz[1138] a spol.[ečníci]) bylo zapojeno 19 kněží, a to 15 římskokatolických a 4 refor.[movaní] faráři. Původně šlo o dvě skupiny, které se pak sloučily pod vedením Dr. Aranyho[1139] v ilegální organizaci „Csehszlovákiai Magyar Demokratikus Népi Szövetzág" („Maďarské demokratické lidové sdružení v Československu"), která pod záminkou ochrany „utlačovaných" Maďarů navázala spojení přímo s maďarskou reakční vládou a kardinálem Mindszentym. Tato protistátní skupina vydávala ilegální letáky, maďarsky psané, v nichž bylo nevybíravým způsobem štváno proti Československé republice. Skupina byla prostřednictvím kurýrů v přímém spojení s Mindszentym, od něhož dostávala pokyny pro svou rozvratnou práci v republice a také finanční podporu (římskokatolický kaplan Július Mészáros[1140] na př.[íklad] obdržel po částech od Mindszentyho celkem 23.000 Kčs). Pravým cílem této skupiny byla rozvratná činnost proti republice, lidově demokratickému zřízení a socialismu. Za tím účelem skupina zneužívala národnostního a náboženského cítění maďarského obyvatelstva pro účely rozvratné. Šířila myšlenku Velkého Maďarska, usilovala o připojení jižních krajů Slovenska k Maďarsku a o restauraci Rakousko-Uherska pod vládou Otty Habsburka[1141]. Na přímý příkaz Mindszentyho měli do této protistátní akce býti zapojeni kněží maďarské národnosti, a to jak římskokatoličtí, tak i reformovaní, i vyzná-

1136 Spis je uložený v MVSR, ŠA Bratislava, f. StS.

1137 Štátna bezpečnosť využila poznatky o kontaktoch kňazov a laikov maďarskej národnosti s kardinálom Józsefom Mindszentym a vyrobila z toho súdny proces, v ktorom spojila dve kauzy: Zoltán Hentz a spoločníci a František Bokor a spoločníci. Počas hlavného pojednávania, ktoré sa konalo 28. – 30. decembra 1949 pred senátom Štátneho súdu v Bratislave, niektorí obžalovaní vypovedali, že boli k výpovediam a priznaniam o protištátnej činnosti prinútení vyšetrovacími orgánmi Štátnej bezpečnosti. K téme takzvanej slovenskej mindszentiády pozri: LETZ, Róbert (Ed.): *Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom.* Bratislava : Ústav pamäti národa, 2007, s. 32 – 33. (Ďalej: LETZ, R. (Ed.): Dokumenty) a LETZ, Róbert: Prenasledovanie kresťanov na Slovensku v rokoch 1948 – 1989. In: *Zločiny komunizmu na Slovensku 1948 – 1989.* Diel I. Ed. F. Mikloško, G. Smolíková, P. Smolík. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001, s. 88 – 89.

1138 Zoltán Hentz (1923 – ?), vysokoškolák, odsúdený na 6 rokov väzenia.

1139 V pôvodnom texte je nesprávne *„Arányho"*. Správne *„Aranyho"*.

1140 Pôvodne bolo nesprávne *„Julius Meszáros"*. Správne *„Július Mészáros"*. Július Mészáros (1918 – ?), rímskokatolícky kaplán, odsúdený na 5 rokov väzenia.

1141 Otto von Habsburg (1912), člen cisárskej rodiny. V roku 1919 bol prijatý Habsburský zákon, podľa ktorého boli z Rakúska vypovedaní všetci členovia habsburského rodu, ktorí sa nezriekli príslušnosti k cisárskej rodine, nevzdali sa nárokov na rakúske územie a neslúbili vernosť ako rádoví občania republiky. Približne od roku 1930 sa ho rakúski konzervatívni politici snažili presadiť ako rakúskeho cisára. Táto myšlienka sa, samozrejme, nepáčila maďarským a československým politikom a vlas-

ní kalvínského, kteří měli sbírati zprávy pro Mindszentyho. Za tím účelem zhotovila skupina tři druhy dotazníků, na nichž podávali pak kněží zprávy, týkající se politické a hospodářské situace ve svých farnostech i jinde, vše, o čem se dověděli. Tak na př.[íklad] farář Ján Csáji[1142] byl vyslán jako zpovědník do Čech, kde zpovídal přesídlené Maďary, při čemž tohoto poslání zneužil k výzvědné činnosti. Dotazníky týkaly se hlavně konfiskace majetku, reslovakizace a deportace Maďarů, teroru, použití násilí, křiklavých případů pronásledování Maďarů a lidového soudnictví. Memorandum, zkreslující poměry Maďarů u nás a domáhající se nápravy v této věci, jakož i odtržení jižního Slovenska od Československé republiky, dodali členové skupiny bývalé reakční vládě maďarské, dále Mindszentymu a vysokému kléru maďarskému. Mindszenty je radostně přijal, slíbil pomoc, ujistil, že s tím se bude operovat proti Československé republice na mírové konferenci v Paříži. Z vedoucích členů skupiny měl Varró[1143] jeti přes Švýcarsko do Paříže, Krausz[1144] pak do Vatikánu. Dostali od Mindszentyho doporučení na vídeňského biskupa Pavlikovského a salcburského arcibiskupa Morschera[1145], aby jim církevní i okupační úřady byly nápomocny. Cesta se však nezdařila a oba byli pak zatčeni. Přesto se oba dostali do Rakouska a byli později Pavlikovským i Horscherem podporováni. Další vedoucí člen skupiny Hajdu[1146] zamýšlel zhotoviti tajnou vysílačku pro přímé spojení s Mindszentym. K tomu však nedošlo. Mindszenty je žádal, aby podle možnosti opatřili fotografické snímky o utiskování Maďarů v Československu, aby s tím mohli operovati jednak na mírové konferenci, jednak ve Žluté knize, která měla býti vydána ve Švýcarsku.

V druhé skupině (František Bokor[1147] a spol[ečníci]) bylo zapojeno 7 římskokatolických farářů. Prostřednictvím vedoucího Bokora byla skupina zapojena přímo na Mindszentyho

tencom, lebo ohrozovala samostatnosť Maďarska i Československa. Aj počas II. svetovej vojny a po jej skončení sa objavili snahy uskutočniť túto myšlienku, ale nikdy sa nerealizovala.

1142 V pôvodnom texte je nesprávne *„Czáji“*. Správne *„Csáji“*. Ján Csáji (1910 – ?), rímskokatolícky kňaz, počas procesu bol oslobodený spod obžaloby.

1143 Štefan Varró (1920 – ?), poslucháč filozofie, odsúdený na 6 rokov väzenia.

1144 Zoltán Krausz (1923 – ?), režisér, odsúdený na 6 rokov väzenia.

1145 V dokumente je najprv uvedené Morscher, potom zasa Horscher. V tom čase však bol salzburským arcibiskupom Andreas Rohracher, ktorý riadil arcidiecézu v rokoch 1943 – 1969.

1146 Ladislav Hajdu (1921 – ?), technik strojného inžinierstva, odsúdený na 6 rokov väzenia.

1147 František Bokor (1910 – 1952), učiteľ a kantor, ktorý sa v rokoch 1946 – 1948 odmietol prihlásiť k reslovakizácii maďarskej menšiny na Slovensku. V júni 1947 sa v Ostrihome neplánovane stretol s kardinálom Józsefom Mindszentym. Rozhodol sa zhromažďovať pre neho informácie o náboženských a národnostných pomeroch južného Slovenska. Získaval ich predovšetkým z osobných rozhovorov, aj s kňazmi alebo z verejne dostupných prameňov. Dňa 31. marca 1949 bol Štátnou bezpečnosťou zatknutý. Dňa 30. decembra 1949 ho Štátny súd v Bratislave odsúdil na 5 rokov väzenia. Zomrel v ilavskej väznici za tragických okolností a nedostatočnej liečby dňa 17. mája 1952. PETRANSKÝ, Ivan A.: František Bokor. Cena za informácie. In: LAGOVÁ, Veronika a kol.: *Smrť za mrežami.* Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006. s. 284 – 302.

a jeho tajemníka Dr. Zakara[1148] a měla za úkol opatřovati zprávy z Československé republiky o postavení maďarského obyvatelstva a politické a hospodářské situaci u nás. Zprávy opatřovali faráři a Bokor je Mindszentymu dodával různým způsobem, na př.[íklad] prostřednictvím jeptišky v Ostřihomi, když byla ilegálně na Slovensku.

Obě skupiny měly za úkol vyzvídati na našem území důležité zprávy, aby jich Mindszenty a jiní reakční politikové mohli používat proti Československé republice a státům lidových demokracií. Využívali proto nacionálního a náboženského cítění Maďarů pro účely iredenty, změnu státoprávních poměrů a odtržení jižního Slovenska od Československé republiky s konečným cílem restaurace Rakouska-Uherska pod Ottou Habsburským nebo Středoevropských spojených států. Prostřednictvím farářů římskokatolických i jiných vyznání maďarské národnosti měli býti sjednoceni všichni věřící Maďaři, žijící na území Československé republiky, měl býti vybičován v nich šovinismus a revizionismus, mělo tak býti pracováno proti Československé republice za účelem rozbití tvořícího se socialistického pořádku.

Z výňatků protokolů s kardinálem Mindszentym a Dr. Ondřejem Zakarem[1149] z procesu s jmenovanými jest prokázáno, že cílem Mindszentyho bylo vytvoření federativního království ve střední Evropě, které by bylo pod žezlem Otty Habsburského. Do tohoto království měly býti zapojeny Rakousko, České země, Slovensko, Transylvánie, Banát, Bačka a Chorvatsko. V tom směru hovořil také Mindszenty s Ottou Habsburským. Mindszenty pak měl za to, že monarchistická restaurace by se nemohla uskutečniti jinak než po třetí světové válce, končící americkým vítězstvím. Proto udržoval pravidelné spojení se západními mocnostmi, především s USA, několikrát se na ně obrátil se žádostí o[1150] jejich zásah do vnitřních záležitostí Maďarska, posílal jim též různé zprávy o průmyslu, hospodářské a politické situaci Maďarska a také zaslal podání proti Československé republice.

Z úředního překladu Rajkova procesu jest prokázáno, že Rajkova klika připravovala v Maďarsku vojenský puč, kterým měla býti likvidována maďarská lidová demokracie, a mělo dojíti k restauraci kapitalismu ve formě fašistické diktatury. Rajk ovšem nejednal jenom z vlastní iniciativy, nýbrž také jako agent imperialismu. Bez pomoci mezinárodní reakce by ostatně nějaký převrat, prováděný proti vůli maďarského pracujícího lidu, musil nutně ztroskotati. Rajk byl pouhou loutkou v rukou Tita[1151], který je opět loutkou v rukou Wall Streetu. Avšak Rajk našel při provádění svého úkolu ještě dalšího mocného spojence – Vatikán. Rajk sám o tom v procesu vypověděl:

1148 V pôvodnom texte je nesprávne *„Zachara“*. Správne *„Zakara“*.

1149 V pôvodnom texte je nesprávne *„Zacharem“*. Správne *„Zakarem“*.

1150 Pôvodne bolo *„na“*.

1151 Josif Broz Tito (1892 – 1980), prezident Juhoslávie. Keďže sa nepodriadil diktátu sovietskej Moskvy, dostal sa do sporu s Josifom Visarionovičom Stalinom a upadol do nemilosti. Komunistická strana Juhoslávie bola potom vylúčená zo zväzku komunistických strán, ktoré vzápätí zahájili protititovskú kampaň. Napriek všetkému Tito aj naďalej budoval v Juhoslávii vlastnú podobu socializmu. Titovi a jeho spolupracovníkom sa okrem iného vyčítalo, že od imperialistických krajín dostali strategickú úlohu, aby pod maskou socializmu nastolili opäť kapitalizmus.

„Rankovič[1152] mne upozornil na to, že již tehdy, když jsem s ním mluvil, t.[o] j.[est] v říjnu roku 1948, zahájil Mindszenty rozhodnou, ostrou a otevřenou politickou ofenzivu proti vládě. Rankovič řekl, ~~Rankovič řekl,~~[1153] že se tak neděje na základě osobního přesvědčení Mindszentyho, ani z jeho iniciativy. Aby bylo zabráněno dalšímu demokratickému, socialistickému rozvoji zemí lidové demokracie, je třeba zapojit do boje také všechny síly Vatikánu. Rankovič pravil, že v souvislosti s odevzdáním škol do rukou státu se Mindszentymu podařilo zorganizovati nevelké rolnické nepokoje proti opatřením vlády. Mindszenty bude na návod různých zahraničních kruhů, na návod Vatikánu provádět politiku na vše připravenou, aby koncem ledna až února 1949 nebylo jen jedno Pócspetri, nýbrž aby v každém komitátu, městě, okrese a na vesnicích vznikaly podobné nepokoje proti ústřední demokratické vládě. Rankovič mě neupozornil na to proto, aby při příslušné přípravě a shromáždění těchto sil bylo možno je dále rozvíjet až do svržení vlády. Na to poukazoval Rankovič, když mluvil o tom, že Tito nemá k dispozici k dosažení konečného cíle jen geniální politiku přeladění, nýbrž že mezi Titem, Spojenými státy, Anglií a vůbec západními velmocemi a Vatikánem existuje shodná politika, směřující k svržení demokratických vlád v lidově demokratických zemích…… Mindszenty, se kterým Tito počítal nejvíce ze všech, byl z rozhodnutí maďarské vlády zatčen, a tak zkrachovala celá mobilizace reakčních sil, opírající se o církevní reakci…… K této politice patřilo i to, že v těch zemích, kde Katolická církev měla velký vliv, t.[o] j.[est] zvláště v Polsku a Československu, začalo vážné hnutí proti vládám těchto zemí shodně s politickými akcemi, zahájenými z iniciativy Mindszentyho.“

Ve svém boji proti Sovětskému svazu a zemím[1154] lidových demokracií však Vatikán používá i svých nunciatur a internunciatur, porušuje tím ovšem všechny zvyklosti práva mezinárodního.

Ze zpráv Ministerstva vnitra jest v naznačeném směru prokázáno, že po vyhlášení vládní Katolické akce zmobilizoval Vatikán svého věrného služebníka nuncia Verolina[1155] v Československé republice, neboť kněží nečetli v dosti hojném počtu pastýřské listy proti Katolické akci. Verolino, který byl touto skutečností značně zneklidněn, odejel autem se svým sekretářem na Slovensko, kde navštívil všechny biskupy, při čemž při těchto návštěvách předával tajné instrukce z Vatikánu. Zajímavé je, že právě v té době, kdy nuncius Verolino předával t.[ak] zv.[ané] tajné instrukce slovenským biskupům, vznikaly na Slovensku značné nepokoje a srocení věřícího lidu, který byl zřejmě poštván vatikánskými přisluhovači. Když

1152 Alexandar Rankovič (1909 – 1983), Titov verný priateľ, ktorý velil čistkám v radoch komunistickej strany Juhoslávie od údajných sovietskych špiónov. Bol členom politbyra Ústredného výboru Komunistickej strany Juhoslávie, od roku 1944 riadil tajnú políciu, bol aj ministrom vnútra a podpredsedom vlády. V roku 1966 bol nútený vzdať sa funkcií, lebo bol krivo obvinený z nezákonného odpočúvania politikov, vrátane samotného Josifa Tita.

1153 Text je prešikrtnutý v pôvodnom texte písacím strojom.

1154 Pôvodne bolo *„zemích“*.

1155 V pôvodnom texte je *„Veroliniho“*. Správne *„Verolina“*. Gennaro Verolino nebol nuncius, ale chargé d’affaires apoštolskej internunciatúry v Prahe.

pak se nuncius Verolino vrátil ze Slovenska, rozeslali slovenští biskupové svým podřízeným kněžím zvláštní instrukce.

Nunciatura také za pomoci vysoké církevní hierarchie si vyhledává z řad kněží nejvěrnější a nejoddanější přisluhovače Vatikánu, které pověřuje funkcí důvěrníka. Tito důvěrníci pak tvoří široké zpravodajské sítě, sloužící imperialistům proti naší republice. Jedním z takových byl páter Sklenovský, který zpravodajskou síť organizoval na Moravě, kdežto pro Čechy byl určen Dr. Mandl a Dr. Rozehnal. Dr. Mandl byl zaměstnán v Arcidiecézním pastoračním ústředí[1156], kam svolával schůze těchto důvěrníků. Zprávy byly církevně-politické, o veřejném mínění obyvatelstva a často[1157] to byly i důležité zprávy z průmyslu.[1158] Páter Sklenovský v této zpravodajské činnosti zvláště vynikal a měl také bezmeznou důvěru tehdejšího zástupce Vatikánu v Československé republice nuncia Verolina[1159].

Jak již svrchu bylo uvedeno, posudek znalce z oboru práva mezinárodního univerzitního profesora Dr. Antonína Hobzy[1160] názorně i přesvědčivě ukazuje, jak vypadá politika Vatikánu ve správném světle, politika to proti Sovětskému svazu i zemím lidové demokracie. O významu diplomatického zastoupení papežova v naší republice jak podle práva mezinárodního, tak i podle práva československého a tak zvaného práva kanonického soud má za zjištěné a prokázané z uvedeného posudku toto:

1156 Pastoračné ústredie bolo súčasťou štruktúry arcibiskupstva. Jeho úlohou bolo okrem iného napomáhať rozvoju Katolíckej akcie, ktorá bola pod patronátom biskupov. Vďaka tomuto ústrediu a jeho spolupracovníkom mohli byť rozširované pastierske listy biskupov, ktoré komunisti považovali za ilegálnu tlač, niekedy ich doslovne nazývali aj „štvavé letáky".

1157 Pôvodne bolo *„začasto"*.

1158 V skutočnosti to neboli nijaké spravodajské siete, ale iba obranné opatrenia voči nedemokratickému postupu komunistickej vlády, čo dokazuje hodnotiaca správa Štátnej bezpečnosti v bode zahájenie represívnych opatrení, kde sa uvádza: *„Dne 1. dubna* [1949] *byla z našeho popudu uzavřena kancelář „Katolické informační služby" (KIS) a výnosem ministerstva informací bylo zastaveno vydávání úředního katolického listu „Acta curiae", který byl soustavně zneužíván ke štvaní proti lidově demokratickému zřízení. Když v květnu vydalo ministerstvo školství, věd a umění „Věstník katolického duchovenstva", byly silně pobouřeny kruhy římskokatolického duchovenstva a neobyčejně to rozčililo BERANA. Prostřednictvím kurýrů bylo kněžstvu ústně přikázáno, aby „Věstník" nepřijímali a vraceli jej odesílateli. Protože i nadále byly soustavně vydávány pro kněží a věřící různé oběžníky a pastýřské listy, které vylhaně obviňovaly vládu, že její vinou nemůže dojít k dohodě, počali jsme sledovat cesty těchto tiskovin. Zjistili jsme, že jsou vydávány téměř denně arcibiskupskou konsistoří v Praze a pomocí zvláštních kurýrů arcidiecézní „Katolické akce" a „pastoračního ústředí" rozesílány téměř do všech farností. Toutéž cestou zpět se dostávaly zprávy o situaci v příslušné farnosti nebo vikariátu. Za organizování této činnosti byl zatčen Dr. Antonín MANDL, ředitel „pastoračního ústředí" v Praze a Dr. ROZEHNAL, tajemník tohoto ústředí. Později pak byli zatčeni také dva kurýři, bývalí vysokoškoláci, Anton MAHRY a František BARTÁK, kteří ke kurýrní službě používali dvou motocyklů, zakoupených z prostředků pražské konsistoře."* ABS, f. A 34, inv. j. 1534, kart. 343. Boj československé státní bezpečnosti proti církevní reakci v ČSR v letech 1945 – 50. Praha 15. 12. 1950.

1159 V pôvodnom texte je *„Veroliniho"*. Správne *„Verolina"*.

1160 Pozri kapitolu 12.1.

Papež jest – nehledě k tomu, že jest podle dohody s Itálií z roku 1929 suverénem státečku t.[ak] zv.[ané] Obce vatikánské – především duchovní hlavou všech věřících katolíků. Ale tato funkce ustupuje čím dále tím více do pozadí před funkcí druhou, politickou. Papež již od středověku se uplatňuje ve světové politice a sleduje čistě světské cíle, v důsledku čehož v současné době stojí v táboře amerických imperialistů, štvoucích lidstvo do třetí světové války.

Ve středověku byl papež mimo to monarchickým vládcem všech katolíků ve smyslu právním, a to na základě práva kanonického, které bylo tehdy skutečným právem, a to nejen světskému právu rovnocenným, nýbrž dokonce nadřízeným.

Papežská právní monarchie patří ovšem dnes nenávratně minulosti.

Jelikož však je Vatikán důležitým mezinárodním činitelem, udržují s ním různé státy dosud diplomatické styky prostřednictvím nunciů a internunciů. Ti požívají podle obecně uznané mezinárodní praxe stejných privilegií jako světští diplomatičtí zástupci a mají obdobný úkol, totiž zprostředkovati styk s papežem a sledovati vývoj života ve státě přijímajícím po všech stránkách, při čemž mají – jako všichni diplomaté – povinnost nezasahovati do vnitřních státních záležitostí.

Ale poměr nunciů a internunciů k papeži není upraven právem mezinárodním, nýbrž tak zvaným právem kanonickým, které v očích moderního státu nemá vůbec povahu práva.

Z tohoto rozporu mezi státním právem a právem kanonickým a politickými aspiracemi papeže, opírajícími se o kanonické právo, vznikaly již v minulých staletích četné spory mezi Vatikánem a různými státy.

Režim států lidově demokratických a socialistických zásadně a důsledně odmítá představu, že by jakýkoliv cizí funkcionář mohl na státním území uplatňovati právo, vzniklé mimo vůli lidu, mimo vůli státního suverénního národa. Princip teritoriality práva je tu konečně po dlouhém, váhavém a zmateném historickém vývoji proveden se všemi důsledky.

Pokud kdysi ten který stát a Katolická církev sledovaly stejné cíle, pokud tedy trvala v zásadních věcech politická jednota mezi státem a Katolickou církví a pokud tak zvané právo kanonické platilo vedle práva státního na státním území, bylo zcela pochopitelné, že nunciové a internunciové mohli ovládat jménem papeže biskupy a ostatní duchovenstvo, a to nejen po stránce duchovní, nýbrž i po stránce právně-politické v rámci zákonů státních.

Na tomto stanovisku trvá Vatikán zásadně dodnes a řídí se při tom dosud tak zvaným právem kanonickým, které ovšem, jak bylo řečeno, moderní stát[1161] nezavazuje. Právní život ve státě není již dnes rozdělen na sféru státní a sféru kanonickou, nýbrž je jednotně a výlučně upraven právem státním.

Dnes jest myslitelné, aby diplomatický zástupce papežův vystupoval jako poradce církevních orgánů ve věcech věroučných a kultových, nesmí však zasahovat do výkonu církevních funkcí, které se mohou řídit jen zákony státními.

1161 Pôvodne bolo *„moderního státu“*.

Všechny záležitosti, které upravuje nebo kterých se dotýká státní zákon, jsou vnitřními záležitostmi státu, do nichž podle mezinárodního práva nesmí zasahovat žádný diplomatický zástupce.

To platí tedy také o státních zákonech, které normují jakékoli otázky života církevního na státním území.

Duchovní svazek mezi československými věřícími a papežem není československými zákony ani popřen, ani zakázán, ale ani českoslovenští biskupové, ani věřící nejsou podrobeni jurisdikci papežově, nýbrž toliko jurisdikci státních úřadů a soudů.

Československými zákony nebylo rozdělení jurisdikce mezi stát a papežskou kurii nikdy zavedeno, ani uznáno.

Katolická církev není organizována podle mezinárodního práva, a proto ani poměr mezi papežem a internunciem, jakož i mezi papežem a biskupy není povahy mezinárodní, nýbrž má povahu ryze vnitrocírkevní – kanonickou.

Přímý styk internuncia s československými biskupy nemá a nemůže být[1162] úředního charakteru ani ve smyslu práva československého, ani ve smyslu práva mezinárodního. Internuncius je v Československu pouhým politickým zástupcem, jenž smí jednat úředně jen s vládou a prostřednictvím vlády.

V Československé republice nemá proto internuncius práva přinášet biskupům papežská nařízení, která jsou v rozporu se zákonem, a nemá práva vybízet věřící, jak se mají chovat vzhledem k zákonu nebo nařízení civilního úřadu. Činí-li tak, porušuje mezinárodní právo, protože zasahuje do vnitřních záležitostí státních, a zároveň se dopouští ve smyslu zákonů československých zločinu, pro nějž nemůže ovšem býti postaven před československý soud následkem exteritoriality. Zločinu pak dopouští se také československý církevní funkcionář, jenž na pokyn papežova zástupce vybízí své podřízené, aby jednali proti zákonům.

Nepřátelé Československé republiky usilují o její rozvrat a podněcují i podporují vlastizrádné akce a organizují špionáž. S nimi pracuje se[1163] stejným cílem Vatikán. Při špionáži má Vatikán naproti státům velikou výhodu, a to v instituci kanonické poslušnosti podřízených církevních orgánů vůči[1164] orgánům vyšším. Vatikánská špionáž předstihuje svými výsledky všechny špionážní systémy státní právě z uvedeného důvodu.

Stát, který neuznává kanonické právo[1165], neuznává následkem toho ani kanonickou poslušnost, a to zásadně.

Kanonická poslušnost je v církvi katolické odstupňována podle různých druhů církevních ústavů a řeholí. Netýká se, jak by se mohlo zdát, jen duchovní stránky poměru mezi nadřízenými a podřízenými církevními funkcionáři, nýbrž většinou čistě zevního jednání

1162 Pôvodne bolo *„mít“*.

1163 Pôvodne bolo *„za“*.

1164 Pôvodne bolo *„naproti“*.

1165 Pôvodne bolo *„kanonického práva“*.

podřízených funkcionářů, jimž se nařizuje tam a tam jít, to a ono udělat, toho a onoho nečinit.

Proto není a nemůže být žádná kanonická podřízenost ani poslušnost československých biskupů a ostatních československých církevních funkcionářů vůči[1166] cizí mocnosti, jako je Vatikán. Zůstává tu jen pouto ryze duchovní, čili náboženské, v nejužším slova smyslu.

Existence řádů s požadavkem naprosté, bezvýjimečné poslušnosti je v křiklavém rozporu s platným právním řádem v Československé republice.

Pokud jde o vzájemný poměr vyšších a nižších církevních funkcionářů na státním území československém, je tu obdobný poměr nadřízenosti a podřízenosti jako u světských úřadů.

Církevní funkcionář československý, jenž dává přednost kanonické poslušnosti ke[1167] kterémukoli cizinci v rozporu se státními zákony, stává se zrádcem.

Kanonická poslušnost sloužila původně jen myšlence jednoty víry a vzorné církevní disciplíny. Dnes koná také výborné služby mezinárodní špionáži a umožňuje mezinárodní akce zločinecké.

Podle práva mezinárodního je každý stát oprávněn bránit svou existenci a bezpečnost všemi dovolenými prostředky. Domácí rozvratníci musí počítat s nemilosrdnou přísností soudů, uplatňujících příslušné trestní zákony.

Jestliže kterýkoli diplomatický zástupce Vatikánu v Československé republice zasahoval jakýmkoli způsobem do vnitřních záležitostí tohoto státu, pak tím hrubě porušil mezinárodní právo a zákony Československé republiky a zneužil svého postavení diplomatického zástupce.

Činnost Vatikánu jakožto zavilého nepřítele Sovětského svazu a lidových demokracií však shora vylíčenými skutečnostmi zdaleka nekončí. Vatikán používá klášterů v zahraničí jako ubytovacích ústavů pro zpravodajské agenty, pracující proti Československé republice, a zahraniční agenti Vatikánu organizují velezrádné skupiny proti naší republice a vysílají agenty na československé území. Při tom vatikánští špioni pracují ruku v ruce s americkou zpravodajskou službou.

V tom směru soud zjišťuje a má za prokázané ze svědecké výpovědi Mojmíra Bečky, že Bečka přešel v roce 1948 ilegálně státní hranice, po pobytu ve dvou táborech v Německu byl dopraven do Itálie, kdež jej seznámil jeho kamarád s páterem Lekavým[1168], který organizoval uprchlíky z Československé republiky. Tento páter také zakládal kroužky. Páter Lekavý pak byl zřejmě agentem špionážní služby vatikánské, ježto kolem sebe shromažďo-

1166 Pôvodne bolo *„naproti“*.

1167 Pôvodne bolo *„naproti“*.

1168 Petr Lekavý (1910 – 1990), rímskokatolícky kňaz a publicista, kaplán v Brne. V rokoch 1945 – 1948 bol podpredsedom Zemského národného výboru v Brne za Československú stranu lidovú. Z dôvodu politickej angažovanosti proti komunistom emigroval na západ, kde sa zapojil do protikomunistického odboja. Patril medzi prvých členov Československej strany lidovej, ktorí boli po 25. februári 1948 vylúčení z jej radov. V Taliansku organizoval utečencov z Československa a neskôr pôsobil aj v USA.

val příslušníky Československé strany lidové a ze Slovenska bývalé Tisovce. Bečka kromě toho se seznámil prostřednictvím dalšího svého kamaráda s páterem Horáčkem[1169], členem komitétu československých uprchlíků v Itálii, od kterého pak obdržel špionážní úkoly rázu hospodářského, jež měl vykonati po svém návratu do vlasti a jež měl splněné předávati kterémukoliv americkému velitelství s tím, že jsou určeny pro pátera Horáčka. Z toho jasně plyne, že vatikánská zpravodajská služba, reprezentovaná v tomto případě páterem Horáčkem, jest v úzkém spojení s americkou zpravodajskou službou.

Z výpovědi svědka Jaroslava Vetejšky pak soud zjišťuje a má za prokázáné, že Vetejška po ilegálním přechodu státních hranic do Rakouska přišel do Vídně, kdež se odebral na americkou zpravodajskou službu CIC, kdež obdržel lístek na ubytování v Charitě. S tímto lístkem však nejprve musil se odebrati do kláštera řádových sester, kdež mu byl onen lístek potvrzen, a teprve po tomto potvrzení mohl se odebrati na ubytování do Charity. Z toho jasně vyplývá, že americká zpravodajská služba v Rakousku úzce spolupracuje s kláštery, kam posílá – ovšem po provedení podrobného a hloubkového výslechu – uprchlíky z Československé republiky, aby na potvrzení kláštera mohli se ubytovati v ústavech, podléhajících klášteru.

Konečně Vatikán ve své nenávisti proti Sovětskému svazu a lidově demokratickým státům došel až k tak zvaným zázrakům. Není náhodou, že ve svých prostředcích se vrací vlastně do středověku čím dále tím více. Když jeho cílům nepomáhá ani boj proti socialismu, ani jiné prostředky, sahá Vatikán jednak k použití vpravdě středověkých církevních trestů proti věřícím, kteří se postavili na stranu pracujícího lidu a pokroku, jednak chce pomocí tak zvaných zázraků přetáhnouti na svoji stranu věřící.

1169 Bohumil Horáček (1913 – 1984), český jezuita, člen výboru československých utečencov v Taliansku. Narodil sa 19. februára 1913 v Šošůvke pri Sloupe. V rokoch 1924 – 1929 absolvoval jezuitské gymnázium na Velehrade, odkiaľ vstúpil do noviciátu poľskej provincie v Albertyne, keďže chcel prijať východný obrad a pracovať v Rusku. Gymnaziálne štúdiá dokončil v Prahe, kde v roku 1933 maturoval. Filozofiu a teológiu študoval v Poľsku. Za kňaza bol vysvätený v byzantskom obrade 23. apríla 1939. Zostal pôsobiť v Dubne na vtedajšej Ukrajine. V rokoch 1940 – 1941 bol farárom vo Vojtkoviecze-Volyň, v rokoch 1941 – 1942 v Kaganowicze. V auguste 1942 ho zatklo Gestapo a previezlo na Moravu, kde bol väznený v Brne. Po prepustení prišiel na Velehrad, kde rok študoval teológiu. V roku 1943 bol preložený do kláštora v Prahe, ale tu bol opäť 28. júna 1944 zatknutý spolu s ďalšími spolubratmi. Bol väznený na Pankráci a v bavorskom Bernau. Po vojne sa vrátil na Velehrad. V roku 1946 čítal pastiersky list biskupa Mořice Píchu a dodal k tomu svoju osobnú skúsenosť s komunistickým režimom z pôsobenia na Ukrajine. Začala sa o neho zaujímať NKVD, preto radšej zavčasu odletel do Ríma. Tam študoval na Pápežskom východnom inštitúte. Po obhajobe doktorátu sa stal v roku 1954 rektorom kolégia Russicum a v rokoch 1961 – 1964 bol v ňom spirituálom. V čase II. vatikánskeho koncilu bol „poradcom" biskupa Františka Tomáška, ktorý sa zúčastnil na koncile. Zomrel 9. novembra 1984 vo Wildbad-Einöd, kde bol duchovným správcom rehoľných sestier. PAVLÍK, J.: *Budou vás vydávat soudům,* s. 115 – 116.

Ve směru tom soud zjišťuje jednak z kalendáře „Národ“, vydaného na rok 1950 českými benediktiny v Chicagu, jednak obsahem knihy „Květen ve Fatimě“ od ThDr. Jaroslava Kulače[1170], jednak z úředních zpráv ČTK a United-Press toto:

Ve chvíli, kdy portugalský lid měl liberální vládu a mohl se ze své bídy alespoň sešikovat k boji o svobodu, zjeví se třem dětem ve Fatimě v Portugalsku Panna Maria. Jest velmi zajímavé sledovati, jak se vzrůstající mocí reakce v Portugalsku rostla i popularita Fatimy. Jak z knihy „Květen ve Fatimě“ vzhledem k době, kdy domnělý zázrak se měl státi, vychází, zázrak se stal právě včas, aby pomohl reakci zase zmocniti se téměř již ztracených pozic.

V roce 1947, kdy filipínský lid zápasí o svoji svobodu na Filipínách, pojednou v jednom klášteře se objevují zcela náhle růžové lístky s vkreslenou podobou Panny Marie a lístky ty pak několikráte prší při církevní slavnosti mezi věřící. Tento zřejmě politicky objednaný zázrak – jako zázrak shora vylíčený – dokonce stál za to, aby byl česky popsán v shora uvedeném kalendáři.

A v roce 1948 v Polsku, kdy ze strany katolické hierarchie byl vystupňován boj proti lidově demokratickému zřízení, pojednou se rozšířila zpráva, že prý v lublinské katedrále na tváři obrazu Panny Marie se objevily slzy. Bylo to právě v době, kdy lidově demokratická vláda přikročila k parcelaci církevních pozemků. Ovšem obraz ten slzy neronil, když nacisté páchali zvěrstva za druhé světové války v Polsku a kdy miliony nešťastných obětí umíraly v koncentračních táborech.

Ve všech uvedených případech pak šlo zřejmě o tak zvané zázraky, které měly napomoci církevní hierarchii k tomu, aby zase se uchopila své bývalé moci, když pokrok lidstva nezadržitelně postupoval díky Sovětskému svazu.

I Československo nezůstalo ušetřeno tak zvaného zázraku, a to právě v době, kdy se chystala církevní hierarchie v Československé republice k boji proti naší lidové demokracii. Právě v té době nastrojil římskokatolický kněz Josef Toufar tak zvaný zázrak v Čihošti. Není to však pouhý podvod kněze, který chtěl přilákati do chudé farnosti věřící. Vždyť několik dní po tom, co onen „zázrak“ se stal, byl farář Toufar navštíven vatikánským zástupcem De Livou. Jest zřejmé, že nešlo tu o náhodnou zvědavost ze strany vysokého církevního hodnostáře, nýbrž že podvod ten měl býti součástí rozsáhlého plánu, vyrobeného mimo území naší republiky a zaměřeného na rozvrácení našeho venkova, plánu to reakce na restauraci kapitalismu a opětného vykořisťování.

1170 Jaroslav Kulač (1887 – 1970), rímskokatolícky kňaz, kancelár pražského arcibiskupstva, kanonik u svätého Víta v Prahe a riaditeľ Misijného zväzu duchovenstva v Prahe. Narodil sa 29. mája 1887 v Ratenici pri Kolíne. Kňazom sa stal 24. februára 1912. Počas I. svetovej vojny bol vojenským kaplánom, po skončení vojny pôsobil ako arcidekan v Kolíne. V roku 1932 bol menovaný kanonikom u svätého Víta v Prahe a v roku 1940 kancelárom pražského arcibiskupstva. Štátnym súdom v Prahe bol odsúdený 2. decembra 1950 v procese Stanislav Zela a spoločníci na 17 rokov väzenia. Zomrel 25. augusta 1970 v Šestajoviciach. ABS, f. H-187/6. Kulač bol zostavovateľom knihy: SCHWEIGL, Giuseppe: *Květen ve Fatimě. Třicetdvě májové promluvy.* Praha : Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba, 1946.

V tomto směru soud z výpovědi Josefa Toufara ze dne 1. února a 23. února 1950 zjišťuje a má za prokázané, že Toufar, chtěje posíliti nějak pozice církevní hierarchie v jejím boji proti lidově demokratickému zřízení, vymyslil si, jakým způsobem učiní ve svém farním kostele v Čihošti „zázrak". Našel si k tomu také vhodnou dobu, totiž dobu před svátky vánočními, kdy bývá v kostele mnoho lidí a kdy takový „zázrak" mohl míti odezvu u množství věřících. Sestrojil tedy zařízení, pomocí kterého mohl z kazatelny pohybovati křížkem na oltáři tak, aby pohyby ty byly viděny věřícími v kostele. Dne 11. prosince 1949 pak při kázání učinil tento „zázrak". Několik dní nato – v lednu 1950 – měl páter Toufar návštěvu salesiána Dr. Stuchlého[1171] z Prahy, jehož doprovázel Ital – byl to zřejmě De Liva – kteří si přišli prohlédnouti onen křížek, který udělal „zázrak". Dr. Stuchlý také pak sdělil faráři Toufarovi, aby pomlčel o tom, že tam byl na návštěvě člen pražské internunciatury. Farář Toufar také na příkaz opata Tajovského dal zhotoviti asi 600 kusů fotografií vnitřku kostela a křížku.

Z výpovědí pak Miloslava Váni a Václava Žitného soud zjišťuje a má za prokázané, že opat Tajovský onen „zázrak" vysvětloval nadpřirozeným způsobem a o něm se šířil na kněžské rekolekci dne 11. ledna 1950, kdež opat Tajovský také ukazoval fotografie vnitřku kostela a křížku.

Svědek Václav Trtík si všiml pootočení křížku na oltáři dne 25. prosince 1949.

Jakým způsobem pak byl onen „zázrak" vykonán, zjišťuje soud z předvedeného filmu, z něhož se zjišťuje, že mechanismem z kazatelny lze oním křížkem hýbati ze strany na stranu.

Ze shora uvedených skutečností, jak byly zjištěny a prokázány průběhem hlavního přelíčení, jest zřejmé, že ve značné části klášterů a řádů na území republiky byla prováděna rozvratná činnost velmi nebezpečného druhu, jejímž cílem bylo rozvrátit lidově demokratické zřízení republiky a její společenskou a hospodářskou soustavu, zaručené ústavou, že tato činnost má nejrůznější formy. V klášteřích a řádech činností jejich příslušníků provádí se záměrné pobuřování občanů republiky proti lidově demokratickému zřízení republiky, rozleptává se morální odolnost československé mládeže, činnost tato se stupňuje přes vydávání a rozšiřování protistátních letáků až k převádění osob ilegální cestou za hranice, aby osobám těm bylo umožněno plniti jejich velezrádné úmysly ve spojení se zahraniční reakcí a imperialistickými mocnostmi, až ke spolupráci s cizí výzvědnou službou a k přechovávání

1171 V rehoľných katalógoch saleziánov sú uvádzaní traja členovia s priezviskom Stuchlý, ale ani jeden nebol doktor. Toufar pri výpovedi na Štátnej bezpečnosti tvrdil, že salezián mohol mať okolo 50 rokov. V odhade sa ale mohol mýliť. Nie je teda jasné, či tým návštevníkom bol Ignác Stuchlý (1869 – 1953) alebo jeho synovec Gerard Stuchlý (1911 – 1980). Keďže Ignác Stuchlý bol dlhoročný predstavený (inšpektor) saleziánov v Čechách a na Morave (1935 – 1948), Toufar sa mohol domnievať, že sídli v Prahe, lebo tak to bolo uvedené aj v katalógu Pražskej arcidiecézy. Na strane 285 sa totiž uvádza, že v roku 1948 bol inšpektorom saleziánov so sídlom v Prahe-Kobylisích, ale rezidoval v Moravskej Ostrave. *Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII.* Praha : Č.A.T., 1948, s. 258. V skutočnosti Ignác Stuchlý do roku 1942 sídlil vo Fryštáku, keď bol kláštor zabraný Nemcami, presťahoval sa do Brna. Po skončení kadencie predstaveného provincie sa v roku 1948 vrátil späť do Fryštáku, kde ho v apríli 1950 zastihla likvidácia kláštorov. Zomrel 17. januára 1953 v Lukove. Archiv Společnosti Don Bosca Praha.

a hromadění zbraní, kterých mělo býti použito v případě puče, s kterým zahraniční reakce i západní mocnosti stále počítají.

Jestliže pak všechny řády a všichni řeholníci jsou vázáni železnou kázní a poslušností vůči svým představeným a nakonec i vůči Vatikánu, pak z toho nelze vyvoditi jiný logický závěr než ten, že veškerá tato činnost shora popsaná jest na území československé republiky řízena jednotně a cílevědomě za tím účelem, aby lidově demokratické zřízení republiky bylo rozvráceno a aby byl znovu nastolen kapitalistický řád.

Jest pak nezbytné, aby se zřetelem na výše uvedené pozadí byla promítnuta činnost jednotlivých obžalovaných, neboť činnost tu nelze nikterak posuzovati podle přesvědčení soudu zcela samostatně u jednotlivců, nýbrž vždy jenom ve spojení se všemi výše uvedenými zjištěnými a prokázanými skutečnostmi, které vlastně tvoří jednolitý celek s činností toho kterého obžalovaného. Jedině tak lze správně posuzovati vinu jednotlivých obžalovaných, hodnotiti jednotlivé důkazy a obírati se obhajobou obžalovaných, hodnotiti jednotlivé důkazy a obírati se obhajobou obžalovaných, jak ji přednášeli u hlavního přelíčení, snažíce se buď svoji vinu oslabiti, nebo ji dokonce vůbec popříti.

Soud pak vychází z toho, že v každém soudním případě se v jisté míře projevuje zápas protichůdných společenských sil, jednak sil, budujících nový socialistický řád a přispívajících k jeho zdaru, jednak sil nepřátelských, vzpírajících se tomuto velikému dílu.

Soud přistupuje nyní k trestné činnosti jednotlivých obžalovaných.

Augustin Machalka, opat řádu premonstrátů v Nové Říši u Dačic, pochází z domkářské rodiny. Po vychození školy vstoupil do řádu premonstrátského. Pobyl také po dobu jednoho roku v Belgii. Pak se stal členem kláštera premonstrátů v Nové Říši, kdež v roce 1945 byl zvolen opatem, kteréžto místo zastával až do svého zatčení. Od roku 1934 až do rozpuštění stran byl členem Československé strany lidové v Nové Říši, funkci však nezastával. Po osvobození nevstoupil do žádné politické strany, byl jen členem „Orla“, kdež zastával funkci vzdělavatele místní jednoty v Nové Říši.

Koncem září 1947 jel společně se Stanislavem Bartákem do Říma na generální kapitulu řádu premonstrátů. Jednání kapituly vedl generál řádu Noots. Při plenárním sezení dal generál Noots příkaz všem přítomným, aby podávali podrobnější a jasné zprávy z opatství – zřejmě zprávy druhu zpravodajského, jak ještě níže bude uvedeno. V Římě pobyli oba, totiž Machalka a Barták, až do 10. října 1947, kdy se vrátili do republiky. Asi koncem listopadu téhož roku přijel generál Noots do Čech a zde navštívil společně s opatem Jarolímkem a Machalkou kláštery a biskupy na území Čech a Moravy. Po této návštěvě generála Nootse jezdil Machalka po jihlavském kraji a městech Čech a Moravy a opatřoval zprávy hospodářského a situačního rázu, které odesílal generálovi Nootsovi do Říma.

Během únorových událostí v roce 1948 Machalka dospěl k závěru, že nastává svízelná situace ohledně poměru mezi státem a církví. Byl informován – zřejmě z kruhů vysoké církevní hierarchie – o odmítavém postoji vatikánské politiky vůči Československu a sám se ztotožňoval s politickým stanoviskem Vatikánu. Rozhodl se podporovati tuto politiku Vatikánu proti Československu, a proto svoji činnost podle toho zaměřil. Po únorových událostech pak se již přímo účastnil boje proti lidově demokratickému zřízení.

Koncem března nebo začátkem dubna 1948 účastnil se Machalka schůzky opatů premonstrátských klášterů ve strahovském klášteře, kdež mimo jiné se probírala také politická situace, poměr církve ke státu a postavení řádu ke všem těmto věcem. Schůzi tu řídil opat Jarolímek. Tehdy bylo usneseno, aby řád se snažil vzhledem k hospodářskému zajištění řádu získati různá poutní místa, aby tak mohl vejíti ve styk s masami věřících, aby tyto věřící se snažili získati na svoji stranu a proti československé vládě, aby tak své požadavky proti státu mohl podepříti částí věřících. Tehdy bylo dále usneseno, že jest nutné, aby svým vlivem a podle svých možností jednotliví členové řádu živili v katolických věřících nedůvěru v lidově demokratický režim, ale že nutno velmi opatrně postupovati, aby tu nebyl důvod k nějakému zákroku ze strany státu. Navzájem se tehdy také účastníci schůzky dohodli, že musí využíti různých náboženských úkonů jako kázání, poutí, duchovních cvičení i osobního styku s věřícími k zasévání nedůvěry ve vládu československou i v jiné představitele státu. Bylo zdůrazněno, že všichni účastníci schůzky stojí pevně za Vatikánem a že příkazy Říma zůstávají pro ně výhradně směrodatné v jakémkoli jejich konání. Bylo také usneseno bojovati o zachování církevních škol. Výsledek schůzky byl tedy vodítkem pro činnost účastníků v boji proti republice.

Asi 14 dní před volbami v roce 1948 obdržel Machalka poštou první protistátní leták, vyzývající katolické věřící k bojkotu nastávajících voleb, aby se pokud možno vyhnuli volbám, anebo aspoň volili bílý lístek, při čemž v letáku tom bylo nabádáno k opatrnosti. Machalka leták přečetl a schoval.

V květnu 1948 Machalka na příkaz episkopátu uschoval za pomoci Bartákovy klášterní poklad na dno kostelní věže. Cenné věci uložili oba do dřevěného kufru a po provaze spustili na dno věže, kdež také při pozdější domovní prohlídce věci ty byly nalezeny. Kromě toho Machalka postupně v kostele pod chórovou lavicí uschoval prsteny, hodinky, opatské řetězy a kříže a kromě toho ještě 714.885 Kčs v československých bankovkách, 123 amerických papírových dolarů a čtyři vkladní knížky, znějící na různá jména a na celkovou částku asi 240.000 Kčs. Peníze ty byly[1172] i s vkladními knížkami při pozdější domovní prohlídce na uvedeném místě nalezeny. K tomu dlužno ihned poznamenati, že ony čtyři vkladní knížky byly vystaveny počátkem března 1948, tři z nich dne 4. března toho roku, tedy nedlouho po únorových událostech. O uschování těchto posléze jmenovaných peněz a vkladních knížek však Barták nevěděl.

Po volbách v roce 1948 začaly do kláštera docházeti další letáky, zpravidla protistátního obsahu. Bylo to v době zostření poměru mezi státem a církví a Machalka dospěl k přesvědčení, že musí své jednání usměrniti podle dispozic vatikánské politiky. V letákové akci viděl jeden ze způsobů boje proti nynějšímu státnímu zřízení, neboť byl si vědom toho, že takovými letákovými akcemi může církev dosáhnouti jistých výsledků na poli propagandy a zejména podpořiti štvaní Vatikánu proti republice. Machalka proto letáky přečetl a obsah jich dále rozšiřoval mezi spolehlivými svými přáteli, zejména laiky. Některé letáky sice zničil,

1172 Pôvodne bolo *„byly taktéž“*.

ale některé si ponechal. Většina letáků byla doručena poštou, některé však kurýrem, se kterým však Machalka nemluvil.

Kromě toho ještě v době mezi měsícem srpnem 1948 a prosincem téhož roku přišlo do kláštera v Nové Říši ještě několik druhů letáků, obsahující výzvy pro katolické věřící, jak se mají chovat, aby škodili lidově demokratickému režimu a aby pozice církve a vliv vatikánské politiky byly pokud možno podepřeny.

Machalka však nespokojil se toliko tím, že obsah letáků, směřujících proti nynějšímu státnímu zřízení, sděloval některým svým přátelům laikům, nýbrž ještě účastnil se šeptané propagandy.

Když pak začala Katolická akce, Machalka postavil se zásadně proti tomuto směru dohody církve se státem. Sám sice nějak aktivně proti akci té nebojoval, avšak účastnil se alespoň letákových akcí, směřujících proti Katolické akci, a kromě toho i věřícím tvrdil, že tato Katolická akce vlastně žádnou Katolickou akcí není.

V roce 1948 asi v měsíci srpnu obdržel od Stanislava Bartáka jednu pistoli ráže 6.35 mm a asi 8 nábojů, prý, jak tvrdil Barták, k své osobní ochraně, ježto v té době byly páchány v okolí Nové Říše krádeže, ve skutečnosti však, jak sám doznává, pistoli tu měl pro případ, kdyby mělo dojíti k nějakým kritickým událostem. Pistoli tu uschoval pak Machalka do klášterního kostela pod stupínek u zpovědnice.

Asi koncem března nebo začátkem dubna 1949 obdržel Machalka od katechety Jandy zbraně, a to samopaly, které pak Janda ukryl a které byly při domovní prohlídce nalezeny. Zbraně ty měly zřejmě sloužiti v případě zvratu, o čemž svědčí doznání Machalkovo, že totiž se tehdy šeptalo, že se v květnu něco stane, zřejmě zvrat nynějších státoprávních poměrů. Celkem při domovní prohlídce v klášteře v Nové Říši bylo nalezeno 15 nábojů ráže 6.35 mm, 2 německé samopaly ráže 9 mm a 2 či 3 zásobníky do samopalu s náboji.

Machalka společně s Tajovským se navzájem informovali o svém postavení v dnešní době, dohodli se na tom, že musí býti opatrní, aby ve své činnosti – zřejmě protistátní – nikde nenarazili. Dospěli k závěru, že jejich jednání jest správné a že dispozice papežovy zůstávají pro ně trvale směrodatné.

Machalka také se svěřil Tajovskému s t.[ak] zv.[anými] „promluvami“, totiž s hovory[1173], které prý má nějaká Libuše Adlerová z Čelechovic na Hané s Pannou Marií, a podle kterých se má státi veliký zázrak v kostele sv.[atého] Kříže v Praze. Tehdy Tajovský podotkl, že by bylo zapotřebí, aby se nějaký zázrak stal, kterýžto názor i Machalka plně sdílel. Konečně Machalka s Tajovským se shodli na tom, že jejich počínání musí býti vedeno výhradně podle dispozic episkopátu a papežského dvora.

Při svých stycích s opatem Jarolímkem Machalka tomuto svěřoval všechny zprávy ze svého obvodu, tedy zajisté i zprávy, tvořící státní tajemství, a opat Jarolímek jeho činnost,

1173 Pôvodne bolo *„o hovorech“*.

jakož i činnost Tajovského, vždy schvaloval, zejména pak jejich[1174] boj proti Katolické akci a jejich[1175] postoj proti lidově demokratickému zřízení.

Machalka obdržel také od amerických spolubratří na přímluvu generála premonstrátského řádu automobil, za který sice nic neplatil, ale za který měl odsloužiti 2.000 mší sv.[atých]. Toto auto obdržel zřejmě z toho důvodu, aby se mohl rychleji pohybovati po svém obvodu za účelem sbírání různých zpráv pro zmíněného generála.

Machalka shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti plně doznal při svém výslechu u Státní bezpečnosti, u hlavního přelíčení v podstatě doznal se taktéž ke své protistátní činnosti, toliko popřel, že by byl šířil šeptanou propagandu, ohledně pak zbraní uvedl, že je neukrýval a nehromadil, ježto prý katecheta Janda si zbraně ty u něho uschoval. Avšak toto jeho tvrzení nezní naprosto věrohodně, poněvadž již z toho, že zbraně ty mu předával katecheta, byl si dobře vědom toho, že mají sloužiti při zamýšleném a očekávaném zvratu v republice. Ohledně pistole od Bartáka pak uvedl, že si ji vzal jen proto, že prý jej nechtěl uraziti, když mu ji Barták nabízel pro jeho osobní ochranu. Tomuto tvrzení rovněž soud nemůže dáti víry. Odporuje to původnímu doznání Machalkovu, kdy uvedl, že pistole té hodlal použíti, až toho bude potřeba při změně poměrů, tedy v případě zvratu v republice. Tomu také odporuje i počínání Machalkovo ohledně této pistole, kterou uschoval – pro případ potřeby – v kostele klášterním, zřejmě jedině z toho důvodu, aby při eventuální domovní prohlídce nebyla u něho nalezena. Proto soud nevěří obhajobě Machalkově, kterou uvedl při hlavním přelíčení, nýbrž za podklad svého přesvědčení o vině tohoto obžalovaného vzal původní jeho doznání, které jest podpořeno jednak obsahem trestního oznámení, jednak i výpovědí Tajovského před Státní bezpečností, jednak i původní výpovědí Bartákovou u téhož úřadu a obsahem trestního oznámení a výsledkem domovní prohlídky v klášteře Nová Říše.

Na základě shora uvedených skutečností dospívá pak soud k závěru, že Augustin Machalka spolčil se v shora uvedené době jednak s některými spoluobžalovanými, jednak i s jinými osobami k tomu, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, a vešel za tím účelem ve styk přímý s cizí mocí a k tomuto účelu hromadil zbraně, dále že spolčil se rovněž v téže době jednak s některými spoluobžalovanými, jednak i s jinými osobami k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci a za tím účelem vešel v přímý styk s cizí mocí a cizími činiteli, při čemž páchal tento čin po delší dobu, ve značném rozsahu a způsobem zvláště nebezpečným.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání Augustina Machalky všechny skutkové i právní znaky jednak zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c), odst.[avce] 2 a odst.[avce] 3 lit.[ery] c) zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], jednak zločinu vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1 a odst.[avce] 2 lit.[ery] e) téhož zákona, a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto Augustin Machalka uznán vinným uvedenými trestnými činy.

1174 Pôvodne bolo *„jich“*.

1175 Pôvodne bolo *„jich“*.

Vít Bohumil Tajovský, opat řádu premonstrátů v Želivě, pochází z rodiny živnostníka, jeho otec byl samostatným krejčím a vlastnil menší hospodářství. Za první republiky byl členem Orla, od roku 1945 jest členem Strany lidové bez funkce. Opatem byl zvolen v roce 1948. Dne 27. září 1947 byl vyslán jako člen deputace premonstrátského řádu na generální řádovou kapitulu do Říma, jinak v cizině nebyl. V roce 1945 vstoupil do „Junáka" v Humpolci a byl pověřen funkcí krajského duchovního vedoucího „Junáka".

Když byl v roce 1947 v Římě na generální kapitule řádu premonstrátského, vyzradil některým osobám, s kterými přišel tam do styku, zprávy o hospodářském životě republiky, zejména, jak jest lid spokojen s novými státními poměry, zdali se v republice pracuje, jaká je kvalita zboží a podniků, které byly znárodněny, a jak jest to s nezaměstnaností, tedy zprávy takového druhu, které mají zůstati utajeny před cizí mocí, ježto slouží k zvýšení obrany republiky. Toho zajisté si byl Tajovský vědom, ale jsa veden nesouhlasem s novými státními poměry, ochotně zprávy ty podal.

Když pak nastaly únorové události roku 1948, Tajovský po rozmluvách jednak s opatem Jarolímkem ze Strahova, jednak s arcibiskupem Beranem, jednak s jinými duchovními hodnostáři, dospěl k názoru, že bude nutno začíti s nějakou činností, směřující k zabrzdění cesty k socialismu v republice. Tento jeho názor byl ještě posílen zprávami ze západních mocností, jednak i postojem Vatikánu, který se plně postavil proti novému státnímu zřízení v republice. Názor ten si pak ještě podepřel na konferenci opatů premonstrátských klášterů, konané koncem března nebo začátkem dubna 1948 na Strahově za předsednictví opata Jarolímka. Výsledky této konference jsou již podrobně uvedeny ve vylíčení činnosti Augustina Machalky, na což se odkazuje, Tajovský se pak s usneseními této konference[1176] ztotožnil a spojil se s ostatními účastníky konference k boji proti lidově demokratickému zřízení republiky.

Tajovský v důsledku výsledku této konference také počal jednati. Pokud kázal ať již v kostele klášterním v Želivě, ať již v jiných kostelích svého obvodu, snažil se svá kázání zaměřiti tak, aby věřící posluchači viděli, že představitelé a vedoucí církevního života nesouhlasí s vývojem ve státě, že jest třeba, aby lid podle kázání se zachoval negativně k novému státnímu zřízení, aby proti němu bojoval a jej rozvracel. Tak se stalo, že podle zostřující se situace v poměru mezi státem a církví kázání Tajovského se zaostřovala více a více proti lidově demokratickému režimu v úmyslu režim ten zvrátiti a nastoliti zase bývalé poměry.

V roce 1948 v době voleb obdržel Tajovský, jakož i jiní členové církevní hierarchie, ústní pokyn od arcibiskupa Berana, aby se totiž každý zachoval jako věřící, totiž podle toho, jak se k volbám postavila církevní hierarchie, aby volili kandidátku Národní fronty jen v nejkrajnějším případě, totiž kdyby to bylo nevyhnutelné, jinými slovy, aby volili raději bílé lístky.

Koncem srpna 1948 obdržel Tajovský do rukou první letáky, asi deset kusů, obsahu protistátního, kde byla výzva ke katolíkům, jak se mají chovati proti lidově demokratickému režimu v republice. Letáky ty, s jejichž[1177] obsahem se ztotožňoval, rozšiřoval Tajovský

1176 Pôvodne bolo *„na této konferenci"*.

1177 Pôvodne bolo *„jichž"*.

dále tím způsobem, že je dal přečísti jednotlivým členům svého kláštera a ještě některým duchovním činitelům. Kromě toho letáky ty dal přečísti i některým věřícím laikům, o kterých věděl, že jsou spolehliví, totiž že jsou negativně zaměřeni proti nynějšímu státnímu zřízení.

Koncem roku 1948 dostal Tajovský do ruky t.[ak] zv.[ané] „Listy z biskupských konferencí", obsahující nové dispozice pro další formu boje katolické hierarchie proti lidově demokratickému zřízení. Rovněž s obsahem těchto „Listů" seznámil Tajovský své podřízené. Tyto „Listy" byly vždy zaměřeny podle generální linie vatikánské politiky.

Za krátkou dobu nato obdržel Tajovský další letáky z biskupské konzistoře v Hradci Králové, a to více kusů. Letáky ty obsahovaly zprávu, že vatikánská politika zásadně odmítá dohodu církve se státem, a výzvu, aby duchovní činitelé se připravili na těžké boje proti státu. To bylo právě v době, kdy začínala probíhati „Katolická akce". Tajovský se zase ztotožňoval s obsahem uvedených letáků a dal je přečísti všem duchovním, kteří mu byli podřízeni, i některým jiným. Tajovský ve styku s věřícími laiky se snažil všude zasévati nedůvěru v lidově demokratické zřízení, tvrdil jim, že stát páchá[1178] křivdu na církvi, že je nutno klásti odpor, zřejmě s tím úmyslem[1179], aby tak rozvracel lidově demokratické státní zřízení. Akce Vatikánu proti republice vyvrcholila v červnu a červenci 1949, kdy Tajovský obdržel několik druhů letáků, obsahující výzvy k různým akcím proti republice a vládě. Šlo o tři druhy letáků, které přišly z Hradce Králové, a všechny byly zaměřeny proti státnímu zřízení republiky a obsahovaly kromě jiného i výzvu ke křížovému tažení proti komunismu. V těchto letácích byly také pro kněze[1180] pokyny, že mají využíti poutních míst a poutí k tomu, aby ve svých kázáních zaseli mezi věřící pokud možno co největší nedůvěru k lidově demokratickému zřízení. Tajovský, jsa si vědom svého počínání, ve směru tom také kázal.

Potom Tajovský obdržel ještě další leták, vyzývající k utvoření pevné katolické jednoty pod vedením Říma. Tento leták však nerozšiřoval.

Tajovský ve svých kázáních se zaměřil k podpoře autority Vatikánu a zejména papeže – zřejmě s úmyslem[1181] zlehčiti tím postavení československé vlády – a to zejména od měsíce července do září 1949. V kázáních těch nepravdivě obviňoval československou vládu, že nese hlavní vinu na sporu mezi státem a církví a že chce nátlakem donutiti episkopát k přijetí ústupků na úkor Vatikánu.

Ve svých stycích s věřícími laiky Tajovský spolehlivé věřící nabádal, aby pomáhali vytvářeti veřejné mínění proti dnešnímu režimu, při čemž výslovně proti pravdě uváděl jako argument, jak vládní činitelé jsou nespravedliví vůči církvi. Snažil se tak podchytiti lidové masy věřících, pokud byli v jeho dosahu, aby podporovali boj církve proti státu.

Tím ovšem činnost Tajovského nekončila. Věda o tom, že jest nutno podchytiti zejména československou mládež, zaměřil svá duchovní cvičení mládeže na to[1182], aby brojil proti

1178 Pôvodne bolo v celom dokumente *„páše"*.

1179 Pôvodne bolo *„v tom úmyslu"*.

1180 Pôvodne bolo *„kněží"*.

1181 Pôvodne bolo *„v úmyslu"*.

1182 Pôvodne bolo *„k tomu"*.

státu a posiloval postavení Vatikánu a papeže proti republice. Mládeži doporučoval v t.[ak] zv.[ané] Katolické besídce, kterou v Želivě založil, aby nevstupovala do Sokola, snaže se tak brzditi sjednocovací snahy republiky, a kromě toho při t.[ak] zv.[aných] misiích posiloval v masách věřících postavení církevní hierarchie a Vatikánu proti republice.

Sám ve své protistátní činnosti vyvíjel takovou iniciativu, že mnohdy již vykonal to, co později bylo přikázáno vykonati z Vatikánu.

Svoji protistátní činnost však nezaměřil jen k rozvracení lidově demokratického zřízení republiky, nýbrž i ke špionáži. Ve svém obvodu získával zprávy různého druhu, ať již hospodářské či politické a o náladě obyvatelstva, které pak sám osobně předával opatu Jarolímkovi, jsa si zajisté dobře vědom toho, že zpráv těch bude použito Vatikánem proti republice, neboť Vatikán že tyto zprávy dostane, bylo mu jasné. Opat Jarolímek byl s činností Tajovského velmi spokojen a nabádal jej k ještě větší iniciativě v boji proti státu a jeho lidově demokratickému zřízení.

Když se Tajovský dověděl ke konci prosince 1949 o t.[ak] zv.[aném] zázraku v Čihošti, spatřoval v tom důležitý prostředek k posílení pozic Vatikánu a vysoké církevní hierarchie v boji proti státu. Sám do Čihoště zajel, křížek si prohlédl a dal jej vyfotografovati na důkaz pravdy a poté rozšiřoval tento zázrak mezi kněžími na kněžské rekolekci v lednu 1950. Jestliže pak srovnáme výrok Tajovského, že by se měl státi nějaký zázrak, s jeho činností ohledně t.[ak] zv.[aného] zázraku v Čihošti, kdy zázrak ten rozšiřoval, jak jest prokázáno výpověďmi svědků Miloslava Váni a Václava Žitného, tu jest zjevné, že hleděl využíti tohoto t.[ak] zv.[aného] zázraku v boji proti státu, aby tím spíše pohnul věřící veřejnost k zvratu nynějších státoprávních poměrů. Tajovský také hromadil zbraně, jež byly při domovní prohlídce v klášteře nalezeny, a to zřejmě v úmyslu použíti je[1183] v případě zvratu v republice.

Tajovský shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti plně doznal při svém administrativním výslechu, u hlavního přelíčení pak jeho doznání bylo částečně. Popřel, že by se byl dopouštěl nějakého vyzvědačství, ale v tomto směru jest usvědčen jednak svým doznáním u Státní bezpečnosti i u hlavního přelíčení, kdež doznal, že podával zprávy různého druhu opatu Jarolímkovi, jak již svrchu jest uvedeno, jednak i obsahem trestního oznámení v tomto směru. Vzhledem k[e] svým znalostem o postavení Vatikánu proti republice, byl si vědom toho, že takových zpráv Vatikán právě použije ve svém boji proti republice a že tedy opat Jarolímek je již nějak dopravuje za hranice. Popřel dále, že by byl hromadil nějaké zbraně v úmyslu použíti jich v případě zvratu v republice, ale v tomto směru jeho tvrzení jest vyvráceno jednak obsahem trestního oznámení v tomto směru, jednak i výsledkem domovní prohlídky v klášteře [v] Želivě[1184] provedené, při které zbraně, a to samopal, 32 nábojů do samopalu, vojenská puška, 120 nábojů do pušky a 1 zásobník do samopalu, byly nalezeny, při čemž bylo zjištěno, že zbraně byly dobře nakonzervovány, a dále, že jeden zásobník do samopalu byl nalezen v křesle Tajovského v jeho pokoji. Ohledně zbraní a střeliva Tajovský u hlavního přelíčení pouze prohlásil, že o tom nic neví a že by zbraně a střelivo v klášteře

1183 Pôvodne bolo *„jich“*.

1184 Pôvodne bolo *„Želiva“*.

nepřipustil. Jde zřejmě jen o nejasnou výmluvu, ničím nepodloženou, kterou nelze vzíti v úvahu a dokonce jí věřiti.

Původní doznání Tajovského u státní bezpečnosti jest pak podpořeno nejen obsahem trestního oznámení, nýbrž i výsledkem domovní prohlídky v klášteře Želivě provedené a výpověďmi svědků Miloslava Váni a Václava Žitného, jak již svrchu jest uvedeno, jakož i dalšími výsledky průvodního řízení při hlavním přelíčení.

Na základě shora uvedených skutečností dospívá pak soud k závěru, že Vít Bohumil Tajovský spolčil se v shora uvedené době jednak s některými spoluobžalovanými, jednak i s jinými osobami k tomu, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, a vešel za tím účelem ve styk přímý s cizí mocí a k tomuto účelu hromadil zbraně, dále že se spolčil rovněž v téže době jednak s některými spoluobžalovanými, jednak i s jinými osobami k vyzvídání státního tajemství s úmyslem[1185] vyzraditi je cizí moci a za tím účelem vešel v přímý styk s cizí mocí a cizími činiteli, při čemž páchal tento čin po delší dobu, ve značném rozsahu a způsobem zvláště nebezpečným.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání Víta Bohumila Tajovského všechny skutkové i právní znaky jednak zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c), odst.[avce] 2 a odst.[avce] 3 lit.[ery] c) zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], jednak zločinu vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1 a odst.[avce] 2 lit.[ery] e) téhož zákona, a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto Vít Bohumil Tajovský uznán vinným uvedenými trestnými činy.

František Šilhan, provinční představený jezuitů pro Čechy a Moravu, pochází z dělnické rodiny, otec jeho byl pomocným klempířským dělníkem, matka docházela do továrny. Studoval nejprve na Moravě, potom v Praze a pokračoval ve studiu v cizině, a to nejprve v Nijmegen[1186] a po té v Maastrichtu, obě v Holandsku. Již jako řádový kněz Tovaryšstva Ježíšova byl nějaký čas ve Francii. Na podzim roku 1945 byl pak jmenován provinciálem české provincie Tovaryšstva Ježíšova se sídlem v Praze.

Jsa věren zásadám Tovaryšstva Ježíšova, započal svoji protistátní činnost již v roce 1945, kdy se poznal s monsig.[norem] Fornim z pražské internunciatury. Po svém jmenování provinciálem se několikráte dostavil na internunciaturu, kdež tak přišel do styku jednak s jmenovaným již monsig.[norem] Fornim, jednak i s monsig.[norem] Ritterem. Oběma pak sděloval při svých návštěvách různé zprávy, a to nejen rázu náboženského, nýbrž i politického, jak je získal z vlastního pozorování a ze zájezdů z vizitačních cest po klášterech. Věděl o tom, že zprávy ty nezůstanou jen na internunciatuře, nýbrž že budou zaslány do Říma, kdež jich pak bude použito proti republice.

V roce 1946, kdy začal volební boj mezi jednotlivými politickými stranami, jako představený Tovaryšstva Ježíšova vybízel své spolubratry, aby svým vystupováním v náboženské činnosti doporučovali věřícím ty politické strany, které budou podporovat mocenské

1185 Pôvodne bolo *„v úmyslu“*.

1186 V pôvodnom texte je nesprávne *„Nimvegách“*. Správne *„Nijmegen“*.

postavení církve a její hierarchie ve státě. Směr tehdejšího boje byl proti KSČ a tuto linii si Šilhan zachoval i nadále. Tuto svoji činnost dělal Šilhan podle již tehdy nastíněných náznaků vysoké církevní hierarchie.

V roce 1947 v důsledku zostřeného boje mezi církví a státem, hlavně pokud se týkalo nově připravovaných zákonů školského a o pozemkové reformě, byl požádán Fornim o informace o připravovaných obranných akcích ze strany církve proti těmto zákonům. Proto Šilhan započal pracovati v naznačeném směru. Podařilo se mu získati návrh zákona od poslanců Strany lidové a návrh ten osobně pak přinesl a předal Fornimu. Šlo tehdy o pouhý návrh zákona, tedy podle přesvědčení soudu o státní tajemství, jež se nemělo dostati ven za hranice, což se zajisté stalo vzhledem k tomu, že návrh ten obdržel Forni, čehož si byl Šilhan zajisté dobře vědom.

Po únorových událostech v roce 1948 obdržel pak Šilhan od internunciatury další úkoly, jež se snažil plniti podle svých sil. Především měl zjistiti, jak by bylo možno zachrániti oba katolické týdeníky „Rozsévač" a „Neděle", ve kterých se objevovaly články, zaměřené proti státoprávním poměrům v republice. Šilhan jednal v tom směru s monsig.[norem] Verolinem, jemuž navrhl, aby svým vlivem působil na to, aby byla chráněna čistě náboženská linie obou časopisů a aby konečně oba časopisy se sloučily v jeden. Než však k tomu mohlo dojíti, byly oba časopisy zastaveny.

Další úkol, který Šilhan obdržel od nunciatury, bylo, aby zachránil Sdružení katolické mládeže (SKM) a její existence. Šilhan ihned instruoval svého podřízeného obžalovaného Františka Mikuláška, který vedl SKM, aby svým působením na mládež si hleděl zajistiti existenci SKM, totiž aby nevstupovala do tvořícího se SČM. Kromě toho Mikulášek dostával v tomto směru ještě další direktivy od Dr. Švece, komisaře ordinariátu, jednak od arcibiskupa Berana. Svým uvedeným jednáním zřejmě Šilhan směřoval proti sjednocovacím snahám v republice.

Na podzim roku 1947 byla svolána arcibiskupem Beranem schůze všech mužských řádových představených, na které arcibiskup Beran kromě jiného poukázal na to, že církev katolická upadá vlivem intenzivnějšího šíření materialistické nauky, zejména ve školách i veřejném životě, a požádal přítomné, aby tlumočili svým podřízeným, že mají svoji duchovní činnost, zejména kázáním, duchovními cvičeními a vedením náboženských sdružení tomuto nebezpečí usilovně čeliti, při čemž jezuitům byla zvláště zdůrazněna jejich činnost v náboženských cvičeních a v Mariánských družinách. Toto přání a tyto direktivy Beranovy sdělil pak Šilhan svým podřízeným u sv.[atého] Ignáce v Praze II., zejména Františku Mikuláškovi a Adolfu Kajprovi, při čemž je upozornil, aby stavěli svoji argumentaci tak, aby tím nepřímo obviňovali dnešní režim z nespravedlnosti vůči církvi. Tím chtěl a měl v úmyslu rozvraceti nynější lidově demokratické zřízení.

Po únorových událostech v roce 1948 obdržel Šilhan do rukou po prvé ilegální letáky, které byly ostrého zaměření proti lidově demokratickému zřízení a vyzývaly věřící, aby bojovali proti komunismu. Letáky obdržel většinou poštou, některé našel ve své schránce

na dopisy. Letáky ty přečetl, zvážil jejich[1187] politický charakter a poté některé, které se mu zdály vyhovující, dal přečísti svým spolubratřím kněžím, nebo alespoň je seznámil s [je]jich obsahem. Když o těchto letácích hovořil s Adolfem Kajprem, shodli se oba na tom, že některé z letáků jim dobře poslouží v boji proti režimu. I v pozdější době dostával Šilhan další letáky s protistátním obsahem, s kterými naložil podobně, jako s již uvedenými. Bylo to několik druhů letáků.

Styky Šilhanovy s pražskou internunciaturou byly zvláště silné v době, kdy zástupcem internuncia v Praze byl monsig.[nore] Ottavio de Liva. Tomuto podával pravidelně jednou měsíčně zprávy rázu jak náboženského, tak zvláště politického a hospodářského, neboť na tom měl de Liva obzvláštní zájem. Šilhan si byl dobře vědom toho, že De Liva informace ty potřebuje pro Vatikán, který musil býti o situaci v republice dobře informován, aby mohl dělati dispozice a určitá opatření vůči republice. Šilhan jakožto nejvyšší představený Tovaryšstva Ježíšova pro Čechy a Moravu měl usnadněnu pozici v získávání zpráv různého druhu o republice, protože mu je jeho spolubratři kněží přinášeli za svých působišť a z t.[ak] zv.[aných] duchovních výpomocí. Byly to sice zprávy ponejvíce drobné, ale Šilhan je shrnoval a pak je sděloval De Livovi. Šilhan kromě toho získával zprávy na svých vizitačních cestách. Ohledně získání některých zpráv pak Šilhan se zařídil tak, že jejich[1188] získáním pověřil některé ze svých spolubratří kněží, zejména když některé zprávy potřeboval urychleně. Ovšem když nastal případ, že Šilhan potřeboval nějaké zprávy z objektů, kam nemohl vkročiti řádový bratr, používal v takovém případě k tomu civilních osob, které se chtěly státi příslušníky Tovaryšstva Ježíšova, při čemž v jednání s nimi jim naznačil, že splnění takového úkolu ohledně získání určitých zpráv bude míti příznivý výsledek na jich přijetí do řádu. Mezi jinými byl Šilhan ve spojení i s jistým Šmelou, zaměstnancem holandského vyslanectví, který mu dvakráte[1189] předal zprávu o měsíčním vývozu republiky do Sovětského svazu. Zprávy, jež Šilhan získal, po vlastním zpracování a ověření předával pražské internunciatuře, až prý na zprávu od uvedeného Šmely, protože prý jí nepřikládal hodnověrnost. Tuto zpravodajskou činnost prováděl Šilhan proto, aby jak internunciatura, tak i Vatikán měly správný obraz o náboženské a ovšem hlavně politické situaci v republice.

Šilhan vědom si svého protistátního počínání, hleděl uprchnouti ilegálně za hranice, avšak to se mu nepodařilo a byl při cestě k hranici bezpečnostními orgány chycen a zatčen.

Šilhan shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti plně doznal při svém výslechu na Státní bezpečnosti, u hlavního přelíčení pak vše popřel, že se necítí vinným v žádném směru, a tvrdil ve své obhajobě, že nebrojil proti lidově demokratickému zřízení a že nepodával žádné jiné zprávy[1190] internunciatuře než zprávy náboženské. Leč tato jeho obhajoba jest zcela vyvrácena nejen jeho původním plným a logickým doznáním, nýbrž i obsahem trestního oznámení a výpověďmi spoluobžalovaných Františka Mikuláška a Adolfa Kajpra,

1187 Pôvodne bolo *„jich“*.

1188 Pôvodne bolo *„jich“*.

1189 Pôvodne bolo *„mu po dvakráte“*.

1190 Pôvodne bolo *„žádných jiných zpráv“*.

jak výpovědi ty učinili u Státní bezpečnosti. Ostatně jeho původní doznání jest tak logicky skloubeno a tak jdoucí do podrobností, že nelze nevěřiti, že by neodpovídalo pravdě a skutečnosti ohledně činnosti tohoto obžalovaného. Proto také soud, uváživ toto původní doznání ve srovnání s údaji dalších dvou shora jmenovaných spoluobžalovaných, členů to téhož řádu jako Šilhan, nemá důvodu původnímu doznání nevěřiti.

Na základě shora uvedených skutečností dospívá soud k závěru, že František Šilhan ve shora uvedené době spolčil se jednak s některými spoluobžalovanými, jednak i s osobami jinými k tomu, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, a vešel za tím účelem ve styk přímý s cizí mocí, a dále, že se spolčil navzájem s některými spoluobžalovanými i s osobami jinými k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci, a vešel za tím účelem v přímý styk s cizí mocí a cizími činiteli, při čemž páchal tento čin po delší dobu, ve značném rozsahu a způsobem zvláště nebezpečným.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání Františka Šilhana všechny skutkové i právní znaky jednak zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c), odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], jednak zločinu vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1, odst.[avce] 2 lit.[ery] e) téhož zákona, a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto František Šilhan uznán vinným uvedenými trestnými činy.

Josef Silvestr Braito, řeholní kněz řádu dominikánů, profesor na dominikánském učilišti a rektor mystiky na teologické fakultě v Olomouci, narodil se v Ruščuku v Bulharsku jako syn inženýra. Byl pak vychován od svých pěti let služebnou. Studoval nejprve v Praze, pak v Olomouci, také nějakou dobu v Belgii. Politicky nikdy nebyl organizován.

Již odedávna[1191] byl toho přesvědčení, že marx[ismus]-leninismus je smrtelným nebezpečím pro náboženství. Na lidově demokratický režim se díval jako na nepřátelský. Po revoluci roku 1945 si začal uvědomovat, že se v republice začínají prováděti zásady učení Marxe a Lenina zestátněním a znárodněním průmyslu. Proto se rozhodl bojovati proti nynějším státoprávním poměrům. Proto šířil mezi lidmi, s kterými přišel do styku, zprávy o tom, že lidově demokratický režim se nemůže udržeti a že se neudrží, že přijde zvrat a že jest nutno se na to připravovat. Tím záměrně šířil mezi obyvatelstvem nedůvěru k lidově demokratickému režimu s úmyslem[1192] jej rozvrátiti a zničiti. Také v debatách s lidmi si počínal podobným způsobem a rozšiřoval nepravdivé zprávy.

V roce 1946 vešel ve styk s Katolickou informační službou v Paříži, řízenou dominikány, kterážto služba není nic jiného než ústřednou sbírání zpráv všeho druhu z Evropy pro Vatikán, čehož si Braito jakožto člen řádu dominikánů jistě byl vědom. Byl tehdy v Paříži požádán, aby občas podával do Paříže zprávy z Republiky československé, o jejích poměrech politických, hospodářských, náboženských i kulturních i zprávy jiného druhu. Braito této žádosti ochotně vyhověl a poslal do onoho ústředí celkem asi 11 zpráv shora uvedeného

1191 Pôvodne bolo *„od dávna“*.

1192 Pôvodne bolo *„v úmyslu“*.

druhu. Zprávy ty podával v intervalech asi 6 týdnů až 3 měsíců, takže zprávy podával až do poslední doby. Ve zprávách těch uváděl, jak se v Československu vyvíjí situace, jaké jsou zde poměry hospodářské, jak probíhá spor církve se státem, dále podával zprávy o jednotlivých politických stranách, zejména o KSČ, jak na její politiku reagují masy obyvatelstva, jaká je pracovní morálka mezi dělnictvem a mezi jinými pracujícími složkami. Dále podával zprávy o tom, že ze strany veřejných úřadů není pochopení pro Katolickou církev – tedy zřejmě zprávy nepravdivé – a že jest v republice činěn nátlak na věřící a hlavně na kněžstvo, aby se podřídili výhradně zájmům státu. Také obviňoval ve zprávách KSČ, že jest iniciátorkou protikatolického hnutí v republice.

Ještě před únorovými událostmi v roce 1948 dostal[1193] do rukou protistátní letáky, které pak obdržel i po únorových událostech. Obsah jejich byl zaměřen proti nynějšímu lidově demokratickému zřízení a Braito se s obsahem jejich[1194] ztotožňoval. Proto letáky ty rozšiřoval[1195] po přečtení jak mezi kněze, tak i mezi spolehlivé a hodnověrné věřící laiky. Obdržel několik druhů takových letáků, a to poštou. Všechny byly stejného zaměření proti nynějšímu režimu.

Po únorových událostech se Braito rozhodl dáti se cele do boje proti lidově demokratickému režimu, spočívajícím na zásadách marx[ismu]-leninismu. Proto na různých přednáškách a v kroužcích postupoval tím způsobem, aby pro věc církve získal co nejvíce stoupenců a aby zanesl do posluchačstva nevíru v lidově demokratický řád a tím nevíru v nynější státní zřízení. Tak činil až do poslední doby.

Braito shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti plně doznal při svém administrativním výslechu i pak u hlavního přelíčení, háje se pouze tím, že byl poslušen Vatikánu a episkopátu, což jej ovšem nikterak nemůže zbaviti viny. Ostatně toto jeho doznání jest potvrzováno i obsahem trestního oznámení a ostatními výsledky průvodního řízení při hlavním přelíčení, takže soud nemá důvodu jeho doznání nevěřiti.

Na základě shora uvedených skutečností dospívá pak soud k závěru, že Josef Silvestr Braito v době shora uvedené jednak se spolčil s různými osobami k tomu, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, za kterýmžto účelem pak vešel v přímý styk s cizí mocí, jednak že se spolčil s jinými osobami k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci a vešel za tím účelem v přímý styk s cizí mocí a cizími činiteli.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání Josefa Silvestra Braito všechny skutkové i právní znaky jednak zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit[ery] c), odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], jednak zločinu vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1 téhož zákona, a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto Josef Silvestr Braito uznán vinným uvedenými trestnými činy.

1193 Pôvodne bolo *„obdržel“*.

1194 Pôvodne bolo *„jich“*.

1195 Podčiarknuté slovo je do pôvodného textu dopísané ceruzkou.

ThDr. Jan Mastilák, řeholní kněz řádu redemptoristů a posledně lektor[1196] bohosloveckého učiliště v Obořišti u Dobříše, pochází z proletářské rodiny. Jeho otec byl dělníkem, matka pochází z deputátnické rodiny. Studoval na Slovensku a pak ve Slezsku a konečně v Čechách. V říjnu 1937 byl poslán od svého představeného provinciála do Říma na vyšší teologická studia. Tam studoval na papežském Východním ústavě a na papežské univerzitě. Východní ústav vystudoval s nejlepším prospěchem. Ústav ten byl založen v roce 1917 a jeho účelem jest školiti své posluchače k boji proti Sovětskému svazu. Proto se tam posluchači učí hlavně slovanským východním jazykům a jiným vědám, potřebným pro úkoly je očekávající. Východní ústav jest vlastně špionážní školou Vatikánu proti východním státům Evropy, zejména v době lidově demokratických republik ve východní a střední Evropě.

V době partyzánských bojů byl Mastilák poslán z Říma na Slovensko, byv jmenován představeným kláštera redemptoristů v Michalovcích. Aby se mohl nerušeně dostati z Říma na území Slovenska, byl mu zaopatřen úřad kurýra Slovenského vyslanectví v Římě a od německých úřadů vojenských příslušné povolení. Jako kurýr tehdejšího slovenského vyslance Sidora odjel pak z Říma na Slovensko s úkoly, jak ještě níže budou uvedeny. Cílem jeho cesty byl boj proti novému uspořádání států ve střední a východní Evropě.

Mastilák byl svým představeným v důsledku tehdejší situace na Slovensku, kdy byla německá armáda na ústupu a byla zde obava z příchodu Rudé armády a s tím i obava z rozšíření socialistických tendencí, instruován, aby na Slovensku bedlivě sledoval vývoj tamní situace z hlediska církevních zájmů a aby o situaci té podával zprávy svým představeným – což znamená, aby hleděl čistě zpravodajským způsobem získávati zprávy všeho druhu a podávati je do Říma, jak byl vyškolen na zmíněném již Východním ústavě. Mastilák také podle toho se řídil. Když jakožto slovenský kurýr přibyl do Bratislavy, byl tam ihned po svém hlášení se u viceprovinciála Lávičky informován o situaci na Slovensku a zprávy, jež se dověděl, poslal ihned do Říma svému generálnímu představenému Murrayovi. Dlužno zde poznamenati, že v tehdejší době byla Československá republika v branné pohotovosti a ve válce s Německem. Při tehdejší cestě vezl Mastilák jakožto kurýr Slovenského vyslanectví v Římě do Bratislavy zapečetěný kufr.

Pokud se týče shora uvedené zprávy, kterou poslal Mastilák o situaci na Slovensku Murrayovi do Říma, obdržel v krátké době od Murraye odpověď, ve které Murray vytýkal Mastilákovi, že jeho zpráva byla stručná a že má ještě zaslati zprávu konzultorovi. Proto Mastilák svoji chybu napravil a poslal další zprávu obsažnější, kterou zaslal poradci generálního představeného řádu redemptoristů konzultorovi Schrijversovi.

Pro další vývoj válečních událostí nemohl však po této době Mastilák posílati další zprávy, které však začal posílati zase až po válce, totiž svému představenému a konzultorovi.

1196 V pôvodnom texte je nesprávne *„rektor“*. Správne *„lektor“*. Ján Mastiliak nebol rektor, ale lektor. V dokumentoch sa najprv uvádza ako lektor, aj v trestnom oznámení, potom ho vyšetrovatelia prerobili na redaktora, aby z neho napokon v rozsudku urobili rektora! Mohla to byť aj nevedomosť a neznalosť termínov, ale je to málo pravdepodobné. Skôr ho potrebovali v procese ukázať najprv ako absolventa Pápežského východného inštitútu v Ríme, potom ako predstaveného kláštora, v ktorom sa vychovávajú ďalší špióni a vyzvedači Vatikánu.

Z rozhodnutí viceprovinciála Lávičky odjel Mastilák z Bratislavy do Podolínce, kdež právě v té době byly partyzánské boje. Mastilák dostal[1197] za úkol sledovati činnost partyzánských jednotek, proniknouti do nich, snažiti se je rozkládati, a když by ani to nešlo, prostě je zrazovati nacistům. Když však tento úkol se mu nepodařil, vyčkal příchodu Rudé armády. Tehdy, jsa mocen ruského jazyka, vetřel se do Rudé armády jakožto tlumočník, a tak se mu podařilo během rozhovorů s důstojníky i vojáky Rudé armády zjistiti různé skutečnosti zpravodajského rázu. Tyto skutečnosti pak se mu podařilo sděliti Vatikánu prostřednictvím bratislavského zvláštního kurýra. I když tedy nebyl ve spojení se svými představenými, byl přes to ve styku s Vatikánem.

Za Národního povstání na Slovensku začala se projevovati vedoucí role komunistické strany. Proto Mastilák, věren svému poslání, nemohl přece podporovati snahy lidu po osvobození, neboť to znamenalo v případě vítězství lidu ztrátu pozic církve a zvláště Vatikánu na Slovensku. Snažil se tedy prostředky, které měl po ruce, oslabovati vedoucí roli komunistů v osvobozeneckém boji.

Mastilák také poskytoval ukrajinským a polským kolaborantům, prchajícím před Rudou armádou, pomoc při jejich přechodu přes území Slovenska na západ. Když pak se dostal Mastilák do svého působiště, kamž byl povolán jakožto představený kláštera redemptoristů, totiž do Michalovců, pokračoval ve své protistátní velezrádné i špionážní činnosti a získané zprávy posílal od měsíce února 1945 do měsíce srpna téhož roku již zase svému představenému do Říma, a to různým způsobem.

V srpnu 1945 byl Mastilák povolán do kláštera redemptoristů do Obořiště u Dobříše, kdež konal úřad lektora[1198] na řádovém bohosloveckém učilišti. Již při povolání z Michalovců do Obořiště obdržel Mastilák od pražského provinciála Dr. Františka Suchomela instrukce pro své další působení v Obořišti, při čemž instrukce ty zřejmě se týkaly další jeho rozvratné a špionážní činnosti na novém působišti.

Při svých přednáškách na bohosloveckém učilišti v Obořišti usměrňoval své projevy proti lidově demokratickému zřízení v republice ve snaze u posluchačů vzbuditi nenávist proti tomuto zřízení. Proto také kritizoval nepříznivé poměry v republice.

Za svého působení v Obořišti udržoval Mastilák také častý písemný styk s cizinou, při čemž nejčastěji psal do Říma, Belgie a Holandska, kam ve svých dopisech podával zprávy o poměrech v Československu. Dopisy ty byly určeny představeným a příslušníkům řádu redemptoristů a zprávy Mastilákovy byly dychtivě očekávány.

Svých styků v zahraničí používal též k různým intervencím pro osoby, nepřátelské lidově demokratickému zřízení. Tak to byl případ sester Čiževských[1199], které byly ve spojení s banderovskými tlupami a uprchly na území republiky. Obrátily se na Mastiláka, byvše zřejmě upozorněny na jeho osobu, o pomoc, aby jim dopomohl ilegálně přes hranice na

1197 Pôvodne bolo *„obdržel“*.

1198 V pôvodnom texte je nesprávne *„rektora“*. Správne *„lektora“*. Ján Mastiliak nebol rektor, ale lektor.

1199 V pôvodnom texte je nesprávne *„Čežovských“*. Správne *„Čiževských“*.

západ, což jim Mastilák ochotně slíbil a také za ně intervenoval v cizině, zejména v Belgii a Holandsku.

Když Mastilák během svého pobytu v Obořišti působil také nějaký čas v Plané u Mariánských Lázní, četl při svém kázání pastýřský list, který byl zaměřen[1200] proti lidově demokratickému zřízení v republice. Kromě toho používal záměrně při svých kázáních kazatelny k tomu, aby v kázáních brojil proti stávajícím poměrům v republice a tím v posluchačích vzbuzoval nedůvěru v lidově demokratický režim.

Mastilák shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti plně doznal při svém administrativním výslechu u Státní bezpečnosti, u hlavního přelíčení pak, i když v podstatě doznal některé skutečnosti, snažil se hájiti tím, že vlastně v podstatě nic nespáchal, ježto prý – jak se obyčejně hájívají všichni řádoví kněží – poslouchal příkazů svých představených. Některé skutečnosti, jež doznal při svém výslechu u Státní bezpečnosti, se snažil omluviti neporozuměním, zřejmě dělaje ze sebe člověka nechápavého. Leč této jeho obhajobě nelze nikterak uvěřiti, zejména když sám doznal, že Východní ústav absolvoval s prospěchem nejlepším, nehledíc ani k tomu, že jeho původní doznání jest plně potvrzováno jednak obsahem trestního oznámení, jednak i ostatními výsledky průvodního řízení při hlavním přelíčení.

Na základě shora uvedených skutečností dospívá pak soud k závěru, že Jan Mastilák v době shora uvedené spolčil se s jinými osobami k tomu, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, a vešel za tím účelem ve styk přímý s cizí mocí, a dále že se spolčil s jinými osobami k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci a vešel za tím účelem ve styk přímý s cizí mocí a cizími činiteli, při čemž tento čin páchal po delší dobu, ve značném rozsahu a způsobem zvlášť nebezpečným a konečně v době branné pohotovosti státu.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání Jana Mastiláka všechny skutkové i právní znaky jednak zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c), odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], jednak zločinu vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1 a odst.[avce] 2 lit.[ery] a) a e) téhož zákona, a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto Jan Mastilák uznán vinným uvedenými trestnými činy.

Adolf Kajpr, řeholní kněz řádu jezuitů, pochází z nemajetných rodičů. Vyučil se mlynářem a ve 22 letech počal studovati v Praze a na Moravě, pak studoval na univerzitě v Louvain[1201] v Belgii a později v Innsbrucku[1202] v Rakousku, také pobyl nějaký čas v jezuitské škole ve Francii. Posledně byl kazatelem u sv.[atého] Ignáce v Praze II. Nikdy nebyl politicky organizován.

Koncem roku 1945 stal se Kajpr redaktorem katolického časopisu „Katolík“, který vzhledem k svému zápornému postoji proti novému státnímu zřízení v republice vedl tak, aby v některých případech svým obsahem kritizoval a brzdil výstavbu lidově demokratické

1200 Pôvodne bolo *„zahrocen“*.

1201 V pôvodnom texte bolo nesprávne *„Lovani“*. Správne *„Louvain“*.

1202 V pôvodnom texte je nesprávne *„Innsbruku“*. Správne *„Innsbrucku“*.

republiky. Používal také v témže směru i kazatelny a ve svých kázáních úmyslně používal zakrytých narážek na lidově demokratické státní zřízení, zřejmě v úmyslu pokusiti se tímto způsobem o rozvrácení tohoto zřízení. Tím ovšem také snažil se získati věřící proti novému státnímu zřízení, aby tak rozmnožili řady nepřátel republiky lidově demokratické. Ve svých kázáních také nabádal věřící k trpělivosti, uváděje, že nynější stav nemůže dlouho potrvati.

Po únorových událostech roku 1948 hovořil se svým představeným provinciálem řádu jezuitů spoluobžalovaným Františkem Šilhanem o nově nastalé situaci, kterou kritizovali, a ježto časopis „Katolík" byl tehdy zastaven jako časopis zřejmě reakční, dohodli se oba, že musí najíti jiný způsob, jak přenášeti zprávy a pokyny pro věřící katolíky. Dohodli se na tom, že Kajpr bude prováděti t.[ak] zv.[aná] duchovní cvičení v míře pokud možno největší a že použije těchto cvičení k tomu, aby reakční myšlenky přenášel ústně mezi věřící. Skutečně pak při těchto cvičeních vnášel mezi věřící protistátní myšlenky, zejména proti novému socialistickému uspořádání společnosti. Ve stejném směru postupoval i další člen řádu jezuitů spoluobžalovaný Frant.[išek] Mikulášek, o kterém bude řeč níže. Kajpr tato náboženská cvičení konal jednak na Moravě na Velehradě, jednak v Čechách ve Staré Boleslavi a na Sv.[até] Hoře u Příbrami.

V druhé polovině července 1949 obdržel Kajpr od superiora řádu Plačka jeden leták ve formě výzvy ke katolíkům. Obsah tohoto letáku byl protistátní. Superior Plaček projevil přání, aby Kajpr tento leták přečetl před věřícími v kostele. Kajpr pak druhého dne leták přečetl v kostele před věřícími. V letáku byla výzva ke katolíkům, aby stáli pevně za arcibiskupem Beranem, aby odmítali nepravdivé zprávy československého tisku, který prý poškozuje představitele Katolické církve, totiž církevní hierarchii, při čemž leták ten byl ostře zaměřen proti lidově demokratickému zřízení. Sám Kajpr poukazoval superiorovi Plačkovi na to, že některá slova jsou příliš ostrá, ale Plaček mu na to řekl, pokrčiv rameny, jen aby leták přečetl veřejně. Když Kajpr leták ten četl, nastal v kostele vzruch a posluchači začali postupovati blíže k oltáři, aby zprávy v letáku obsažené lépe slyšeli.

Již před tím, někdy začátkem června 1949, obdržel Kajpr od úředníka pražského arcibiskupství Aloise Rozehnala asi 15 kusů cyklostylovaných letáků, které obsahovaly instrukce pro kněze[1203], jak se mají chovati ve svém postoji proti lidově demokratickému zřízení a státu. Tyto letáky, zřejmě protistátní, pak Kajpr rozdal na kněžské schůzi kolínského vikariátu mezi účastnivší se kněze[1204]. V letácích těch byla zejména výzva k naprosté poslušnosti pokynů episkopátu a nabádání k odporu proti režimu a orgánům státní i veřejné moci. Podle dalších pokynů v těchto letácích kněží měli nabádati věrné katolíky, aby podporovali pozice vatikánské politiky v republice.

Řád jezuitů, jehož byl Kajpr členem, se podle doznání Kajprova přesně řídil pokyny Vatikánu co do politického stanoviska. Pokyny ty přicházely buď přes episkopát v republice, nebo od generála řádu z Říma. Řád dostával tak jasnou linii politickou. Aby pak Vatikán mohl dělati správné politické a i církevní závěry pro situaci v republice, musil býti dobře in-

1203 Pôvodne bolo *„kněží"*.

1204 Pôvodne bolo *„kněží"*.

formován o všem, co se v republice děje, proto jednotliví členové řádu jezuitů, tedy i Kajpr, získávali zprávy všeho druhu, nejen církevních věcí se dotýkající, nýbrž zejména zprávy rázu politického, a předávali je provinciálu řádu Šilhanovi, který byl v nejužším styku jak s arcibiskupem Beranem, tak i s pražskou internunciaturou.

Kajpr sám získával zprávy rázu politického, jak je zachytil při svém denním povolání, od kněží se dovídal zprávy o náladě obyvatelstva v jednotlivých farnostech nebo vikariátech a předával je Šilhanovi, který pak je zřejmě dodával dále, aby se dostaly do Říma. Při tom Šilhan, jsa si zřejmě vědom svého protistátního počínání i takového počínání Kajprova, nabádal Kajpra, aby byl opatrný, a to jak v kázáních, tak i v jiné činnosti, zejména pak ve svém postupu při získávání zpráv.

Kajpr však neměl zprávy uvedeného druhu jen od kněží, nýbrž sbíral je i od příslušníků katolické inteligence, se kterými přišel do velmi častého styku. Postupoval někdy tak, že tvrdil, že té a té zprávě nevěří, a oponoval tomu, kdo mu zprávu sděloval, jen aby tím více vyzvěděl.

Kajpr shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti plně doznal ve své výpovědi u administrativních úřadů. Naproti tomu však při hlavním přelíčení uvedl, že se necítí vinným, ať již ve směru velezrady, či ve směru vyzvědačství. Hájil se tím, že konal čistě náboženské funkce, že toliko chránil církev a že zprávy, které podával Šilhanovi, se týkaly toliko jeho kněžské a kazatelské činnosti. Leč tato jeho obhajoba, zřejmě zaměřená toliko na jeho postavení jako kněze po stránce ryze náboženské, jest naprosto nevěrohodná, jsouc vyvrácena jednak jeho původním doznáním, jednak původním doznáním Šilhana a Mikuláška, jednak obsahem trestního oznámení a výsledky hlavního přelíčení. Proto soud jeho obhajobě shora uvedené neuvěřil a za základ hodnocení činnosti tohoto obžalovaného vzal jeho původní doznání, podpořené původním doznáním Šilhanovým a Mikuláškovým a obsahem trestního oznámení.

Na základě shora uvedených skutečností dospívá pak soud k závěru, že Adolf Kajpr v shora uvedené době jednak spolčil se s některými spoluobžalovanými i jinými osobami k tomu, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, a vešel za tím účelem v nepřímý styk s cizí mocí, a dále že se spolčil s některými spoluobžalovanými i s osobami jinými k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci, a vešel za tím účelem ve styk nepřímý s cizí mocí a cizími činiteli.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání Adolfa Kajpra všechny skutkové i právní znaky jednak zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c) a odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], jednak zločinu vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1 téhož zákona, a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto Adolf Kajpr uznán vinným uvedenými trestnými činy.

František Mikulášek, syn malorolníka, řeholní kněz řádu jezuitů, studoval nejprve na Moravě, pak v Praze a konečně v Bavorsku a konečně v Innsbrucku[1205] v Rakousku. Politicky organizován nikdy nebyl a není.

1205 V pôvodnom texte je nesprávne *„Innsbruku“*. Správne *„Innsbrucku“*.

Boj proti KSČ a tím také proti republice začal Mikulášek již v roce 1945, a to v katolickém časopise „Dorost“, který vedl. V tomto časopise propagoval zejména zásadu soukromého vlastnictví, tedy bojoval proti socializaci, zřejmě v úmyslu rozvrátiti a zničiti lidově demokratické zřízení v republice. Jakožto vedoucí katolické mládeže rozhodl se na tomto poli bojovati rovněž proti novému státnímu zřízení s cílem jeho rozvrácení a zničení. Proto ze všech sil bránil sjednocení československé mládeže v SČM, spolčiv se k tomu cíli se svým představeným Šilhanem. Zastával důsledně politiku Vatikánu. Při tom záměrně tvrdil zejména při duchovních cvičeních, že strana komunistická jest úhlavním nepřítelem náboženství, ač toto tvrzení se nezakládalo na pravdě. Pokud se týče jeho protizákonné činnosti mezi mládeží, tu byl Mikulášek vyzván přímo arcibiskupem Beranem, aby se jako vedoucí katolické mládeže důsledně stavěl proti hromadnému vstupu katolické mládeže do SČM. Kromě toho v tomto boji byl podporován i svým představeným Šilhanem, který byl v úzkém styku jak s arcibiskupem, tak i s nunciaturou, jak již svrchu bylo uvedeno. V zájmu vatikánské politiky tak bojoval jak proti postupujícímu socialismu v republice, tak i proti lidově demokratickému zřízení. Jak svými články ve shora zmíněném časopise, tak i svým jednáním a stykem s mládeží katolickou brzdil úmyslně postup socialismu v republice a směroval k zničení lidově demokratického zřízení.

K své protistátní činnosti používal i kazatelny. Tak v červnu 1949 četl sám ze svého vlastního rozhodnutí pastýřský list biskupů, obsahující exkomunikaci těch[1206], kteří souhlasí s Katolickou akcí, kterou neuznával, ježto naprosto nesouhlasila s politikou Vatikánu, který proti Katolické akci v republice byl zaměřen. List ten obsahoval též mimo jiné tvrzení o porušování náboženské svobody v republice, zaručené ústavou 9. května. Ač Mikuláškovi bylo známo, že pastýřský list ten i jiné pastýřské listy byly vydány záměrně proti vládě a jejím nařízením, přesto využil[1207] této příležitosti a pastýřský list úmyslně veřejně četl. Kromě toho jak ve zmíněném již časopise, tak i jinak ústně štval záměrně proti znárodnění.

Mikulášek shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti plně doznal ve své výpovědi u Státní bezpečnosti, omlouvaje se toliko tím, že jenom byl poslušen příkazů svých nadřízených, ať již to byl arcibiskup, či jeho představený provinciál, což ovšem jej nikterak nemůže zbaviti viny. U hlavního přelíčení pak se hájil tím, že hlavně postupoval jak v uvedeném časopise, tak i ve svých kázáních a duchovních cvičeních či jinde jedině po stránce náboženské, ač i tu připustil, že jest si vědom toho, že svým jednáním bojoval jak proti socialismu, tak i proti lidově demokratickému zřízení. Jestliže však srovná se jeho původní doznání s původním doznáním spoluobžalovaného Šilhana a s obsahem trestního oznámení i s ostatními výsledky průvodního řízení při hlavním přelíčení, tu nelze dospěti k jinému závěru, než že shora uvedená obhajoba tohoto obžalovaného jest vyvrácena jak jeho původním doznáním a původním doznáním Šilhanovým, tak i obsahem trestního oznámení v souvislosti s ostatními výsledky hlavního přelíčení. Mikulášek tedy zřejmě záměrně bojoval jak tiskem, tak i ústně mezi mládeží proti novému státnímu zřízení v republice a proti socialismu.

1206 Pôvodne bolo *„ohledně těch“*.

1207 Pôvodne bolo *„přes to použil“*.

Na základě shora uvedených skutečností dospívá soud pak k závěru, že František Mikulášek v době shora uvedené spolčil se jak se svým představeným spoluobžalovaným Šilhanem, tak i s osobami jinými k tomu, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení republiky, dále společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, a vešel za tím účelem ve styk nepřímý s cizí mocí.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání Františka Mikuláška všechny skutkové i právní znaky zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c) a odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto František Mikulášek uznán vinným tímto trestným činem.

Jan Blesík, člen kongregace redemptoristů, syn soudního úředníka, studoval v Čechách. Do kongregace redemptoristů vstoupil z vlastního rozhodnutí. Posledně byl u sv.[atého] Kajetána v Praze jako misionář a ministr kláštera. Jako takový objížděl různé farnosti v historických zemích až do svého zatčení. Politicky byl organizován od roku 1937 až do okupace u Československé strany lidové, po osvobození již politicky organizován nebyl.

Svoji protistátní činnost prováděl Blesík tím způsobem, že při svých misijních kázáních i při jiných příležitostech, jsa zapojen zřejmě do celé sítě protistátní činnosti, nabádal věřící lid, aby napomáhal udržeti v republice vliv církve ve státě, zejména pak mocenské postavení církevní hierarchie v republice proti vládě lidově demokratické, tvrdě, že církev katolická jest ohrožena právě lidově demokratickým zřízením. Jeho úmysl v tomto směru zřejmě se nesl k zničení a rozvracení nového státního zřízení. Přitom dával na jevo svůj nesouhlas s lidově demokratickým zřízením a novým společenským řádem v republice i v jiných lidově demokratických republikách, poněvadž, jak tvrdil, nový ten řád ohrožuje postavení církve katolické ve světě. Věděl o tom, že boj za zničení lidově demokratického státního zřízení a socialismu jest veden Vatikánem za pomoci vysoké církevní hierarchie, s bojem tím souhlasil a tento svůj souhlas dával najevo právě ve svých kázáních i při jiných náboženských úkonech.

Sám pak ve směru tohoto boje za zničení a rozvrácení nového státního zřízení používal jednak kazatelny, jednak i rozhovorů s věřícími k tomu, aby získával věřící k boji proti novému zřízení, a tak rozvracel a ničil toto zřízení.

Rovněž tak i v Mariánských kroužcích zachovával tento směr boje proti státu. Bojoval proti vládě republiky a jejím nařízením, tvrdě, že jediná pravda a autorita pro věřící katolíky jest Sv.[atá] stolice a její představitel Sv.[atý] otec, že jest třeba více poslouchati Boha než lidi, a tam, kde státní moc předpisuje něco proti církvi, že jest bezpodmínečné poslechnouti církve a neposlouchati státních zákonů a nařízení a státních orgánů.

Kromě této své rozvratné činnosti na kázáních, duchovních cvičeních a Mariánských kroužcích či ve styku s věřícími ještě Blesík rozšiřoval protistátní tiskoviny a brožury ve stejném úmyslu, jako činil ve svých náboženských či jiných úkonech.

V kostele také četl veřejně před věřícími některé pastýřské listy, jejichž obsah byl zaměřen proti státu a jeho orgánům, ba dokonce i některé protistátní štvavé letáky, týkající se jednak Katolické akce, jednak udržení věřících při hierarchii církevní.

Leč tím protistátní činnost Blesíkova nebyla vyčerpána. Jsa spolčen s členy vysoké hierarchie, zejména s kanovníkem Dr. Švecem a provinciálem jezuitů Šilhanem, propůjčil se úmyslně a záměrně ke špionáži. V důsledku misijních pobožností v různých krajích republiky vyzvídal a shromažďoval, jak ostatně činili i jeho spolubratři, různé zprávy nejen náboženského, ale zejména politického rázu, které pak sdělil ústně zmíněnému již kanovníku Dr. Švecovi, při čemž si byl dobře vědom toho, že zprávy ty budou zaslány do Vatikánu, tedy cizí moci. Zprávy ty, které byly zejména rázu hospodářského a sociálního, předával také zmíněnému provinciálu Šilhanovi, o němž věděl, že jest zpravodajcem Vatikánu, stejně jako Dr. Švece.

Kromě toho sám se účastnil porad řádů a kongregací a jednal tam s přítomnými o společném postupu v boji proti státu a lidově demokratickému zřízení. Při takovýchto porad[ách] hovořil jednak s opatem Jarolímkem, zmíněným již provinciálem Šilhanem, dále s opatem Opaskem[1208], P.[áterem] Heřmanem[1209], Dr. Tobolkou[1210] a jinými o boji za účelem zničení lidově demokratického zřízení ve státě.

V červenci 1949 na přání královéhradeckého biskupa Mořice Píchy převzal od tohoto a předal na Slovensku v Trnavě několik protistátních tiskovin tamnímu administrátoru Lazíkovi[1211].

Blesík shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti plně doznal ve své výpovědi u Státní bezpečnosti, netaje se nikterak svým naprosto záporným postojem k lidově demokratickému řádu. U hlavního přelíčení pak v podstatě doznal tyto skutečnosti, jak svrchu jsou uvedeny, toliko ohledně tiskovin, jež dopravil na žádost biskupa Píchy na Slovensko, tvrdí, že neznal jejich obsah. Leč této jeho obhajobě nelze naprosto dáti víry, hledíc zejména

1208 Anastáz Jan Nepomuk Vojtěch Opasek (1913 – 1999), benediktínsky opát v Břevnove, narodil sa 20. apríla 1913 vo Viedni. Po úspešnej maturite na reálnom gymnáziu v Kolíne vstúpil v roku 1932 do noviciátu benediktínov v břevnovskom kláštore. Potom študoval teológiu v Prahe a v Ríme, kde v roku 1939 dosiahol doktorát z teológie. Sviatosť kňazstva prijal 11. júla 1938. Už v januári nasledujúceho roka bol najprv menovaný priorom břevnovského kláštora a roku 1947 sa stal jeho opátom. V roku 1950 bol odsúdený za špionáž a velezradu na doživotný trest. Na slobodu bol prepustený v roku 1960, a keďže nemohol oficiálne pôsobiť ako kňaz, pracoval v civilnom zamestnaní ako stavebný robotník, potom od roku 1966 ako skladník. V roku 1968 síce získal štátny súhlas, ale po augustových udalostiach odišiel do exilu do Viedne, odkiaľ sa potom dostal do kláštora benediktínov v Rohru, kde žil až do roku 1990. Založil laickú kresťanskú organizáciu Opus bonum a publikoval asi 30 kníh s rôznou tematikou. Po spoločenských zmenách v Československu po roku 1989 sa vrátil do vlasti a opäť zastával úrad opáta břevnovského kláštora. OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení. Vzpomínky opata břevnovského kláštera*. Editor Marie Jirásková. Praha : Ústav pro soudobé dějiny ČSAV v nakladatelství TORST, 1992. ISBN 80-900149-8-4 (pre TORST, Praha) V roku 1993 ho pápež Ján Pavol II. menoval arciopátom. Zomrel náhle 24. augusta 1999 v kláštore benediktínov v bavorskom Rohru.

1209 Pravdepodobne Heřman M. Alois Šimoník. Pozri dokument číslo 3.9.1.

1210 Pravdepodobne priezvisko *„Tobolka“* nie je správne. Mohol by to byť Ambrož Jaroslav Tobola. Pozri dokument číslo 3.9.1.

1211 V pôvodnom texte je nesprávne *„Lazikovi“*. Správne *„Lazíkovi“*.

k jeho původnímu doznání i k celé jeho prokázané protistátní činnosti, jakož i k původnímu doznání Šilhanově i ostatních spoluobžalovaných ve spojení s obsahem trestního oznámení a ostatními výsledky hlavního přelíčení.

Na základě shora uvedených skutečností dospívá pak soud k závěru, že Jan Blesík v době shora uvedené jednak se spolčil s některými spoluobžalovanými i s osobami jinými k tomu, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, a vešel za tím účelem v nepřímý styk s cizí mocí, jednak že se spolčil s některými spoluobžalovanými i osobami jinými k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci a vešel za tím účelem ve styk nepřímý s cizí mocí a cizími činiteli.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání Jana Blesíka všechny skutkové i právní znaky jednak zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c) a odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], jednak zločinu vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1 téhož zákona, a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto Jan Blesík uznán vinným uvedenými trestnými činy.

PhDr. Josef Jan Urban, syn železničáře a pradleny, vstoupil po vychození 6. tř.[ídy] gymnázia do řádu františkánského. Studoval mezi jinými v Bolzanu v Tyrolích, na kterýchžto studiích měl obzvláštní zájem Vatikán. Školení v Bolzanu bylo totiž rázu zpravodajského, kdež studující byli školeni pro vatikánskou zpravodajskou službu, kterážto služba jest jednou z nejstarších zpravodajských sítí na světě. Na doktora filozofie byl promován v Praze. Politicky organizován nikdy nebyl a není.

Jsa vyzbrojen uvedeným školením pro zpravodajskou službu ve prospěch Vatikánu, zapojil se mezi ostatní členy různých řádů a kongregací, a to nejen ve směru špionážním, nýbrž i ve směru zničení a rozvrácení lidově demokratického zřízení v republice.

Nejprve, a to již roku 1946, podával zprávy – prý rázu klášterního a náboženského – auditoru internunciatury pražské Fornimu. Vzhledem k postavení Forniho v republice i ke školení obžalovaného, jest zřejmé, že šlo o zprávy rázu zpravodajského, potřebné pro Vatikán, čehož si byl Urban dobře vědom. Vždyť věděl o tom, že Forni byl později odvolán z republiky pro svoji protistátní špionážní činnost.

Od roku 1947 stýkal se pak dosti často s opatem Jarolímkem, se kterým kdysi studoval bohosloví. Stýkali se jednou za měsíc a při těchto stycích jednali o zprávách rázu hospodářského i politického, jež opat Jarolímek potřeboval pro Vatikán, neboť byl několikráte v Římě a byl v častém styku s generálem svého řádu premonstrátů Nootsem. Jarolímek zprávy, které obdržel od různých řádů, zapojených do protistátní činnosti rozvratnické i špionážní, předával svému generálu Nootsovi, který je pak odevzdával Vatikánu. Od opata Jarolímka obdržel příkaz, aby se držel pokynů, vydaných v oběžníku episkopátu, aby podle nich postupoval proti Katolické akci, aby přesvědčoval a působil svým vlivem na věřící lid, aby nevstupoval do Katolické akce, že by vstupem byli exkomunikováni. Jarolímek se také svěřil Urbanovi, ke kterému zřejmě měl důvěru, že podle nařízení biskupů a Vatikánu má oddalovat znárodnění církevního majetku a dovolávat se v tomto směru ústavy. Doporučil

Urbanovi, aby kázal proti jednotným zemědělským družstvům. Od Jarolímka se též dověděl Urban o protistátní činnosti opata Machalky.

Urban věrně postupoval podle daných mu poukazů a příkazů ve svém boji proti lidově demokratickému zřízení a socialismu v úmyslu zničiti a rozvrátiti nové státní zřízení. Dostával jednak pastýřské listy, zaměřené proti různým zařízením vládním, jako proti Katolické akci, proti znárodnění církevního majetku a pod.[obně], jednak oběžníky pro kněze[1212], jak si mají počínati ve zpovídání věřících, kteří jsou členy KSČ nebo Katolické akce a pod.[obně].

Ve své rozvratnické protistátní činnosti také kromě jiného kázal ve směru daných mu pokynů, v kroužcích ošetřovatelek brojil a popuzoval proti lidově demokratickému zřízení, vychovával věřící ve směru protistátním, protilidově demokratickém.

Ve své špionážní činnosti pak sbíral zprávy různého druhu, ať již rázu politického, hospodářského či jiného, a to jak na základě vlastního pozorování, tak i vyzvídáním takových zpráv od různých osob, s kterými přišel do styku. Měl dokonce v Praze svoji špionážní síť, ve které civilní osoby mu donášely zprávy uvedeného druhu, aniž některé věděly, do čeho je Urban zapojil. Kromě toho do své špionážní činnosti zapojil tři kněze[1213] řádu františkánského, aniž ti – podle tvrzení Urbanova – věděli o té činnosti. Zprávy sbíral a předával opatu Jarolímkovi, který je pak dodával, jak již svrchu jest podotčeno, svému generálu pro zpravodajskou službu Vatikánu.

Ohledně spoluobžalovaného Adolfa Kajpra věděl, že tento pracoval rozvratnicky jak kazatelsky, tak i spisovatelsky pro Vatikán.

Urban shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti plně doznal při své výpovědi u Státní bezpečnosti, dodávaje, že jest si dobře vědom své rozvratnické i špionážní protistátní činnosti. U hlavního přelíčení pak se hájil ohledně své špionážní činnosti tím, že zprávy, jež podával opatu Jarolímkovi, se netýkaly ani hospodářských, ani společenských či jiných poměrů v republice, nýbrž že šlo o zprávy čistě náboženského řádového rázu. Této jeho obhajobě však soud nemůže naprosto uvěřiti vzhledem k celému zjištěnému a prokázanému jednání obžalovaného tohoto i vzhledem k jeho doznaným stykům s opatem Jarolímkem, o kterém vyšlo při hlavním přelíčení najevo, že pracoval zpravodajsky pro Vatikán. Ostatně soud, přihlížeje k původnímu doznání Urbanovu u Státní bezpečnosti, které jest zcela podrobné a logicky skloubené, a dále k doznáním ostatních spoluobžalovaných i výsledkům hlavního přelíčení, vzal za základ svého přesvědčení o vině tohoto obžalovaného jeho původní doznání, které jest podpořeno jednak výsledky průvodního řízení při hlavním přelíčení, jednak i obsahem trestního oznámení, nehledíc ani k jeho vyškolení.

Na základě shora uvedených skutečností dospívá pak soud k závěru, že Josef Jan Urban v době shora uvedené jednak se spolčil s některými osobami k tomu, aby se pokusil zničiti a rozvrátiti lidově demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, a vešel za tím účelem v nepřímý styk s cizí mocí, jednak že se

1212 Pôvodne bolo *„kněží“*.

1213 Pôvodne bolo *„kněží“*.

spolčil s některými osobami k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci a vešel za tím účelem ve styk nepřímý s cizí mocí a cizími činiteli.

Shledává pak soud ve zjištěném a prokázaném jednání Josefa Jana Urbana všechny skutkové i právní znaky jednak zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c) a odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], jednak zločinu vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1 téhož zákona, a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto Josef Jan Urban uznán vinným uvedenými trestnými činy.

Stanislav Barták, provizor premonstrátů a kaplan církve římskokatolické, jest synem dělníka v továrně na výrobu látek. Vystudoval na Moravě a v Čechách, od srpna 1945 [byl] pak členem premonstrátů v Nové Říši. Za první republiky byl členem Orla, později vstoupil do Československé strany lidové, kdež byl až do roku 1936, kdy vstoupil do alumnátu v Brně, a od té doby nebyl a není již nikde politicky organizován.

V roce 1947 v září jel Barták společně s opatem Machalkou do Říma na generální kapitulu řádu premonstrátů, jednání to vedl generál řádu Noots. Při plenárním sezení dal generál Noots příkaz všem přítomným, aby podávali podrobnější a jasnější zprávy z opatství, zřejmě zprávy rázu zpravodajského, jak již jest uvedeno ve zjištěné a prokázané protistátní činnosti Machalkově. V Římě pobyli opat Machalka a Barták až do 10. října 1947, kdy se oba vrátili do republiky. Asi koncem listopadu téhož roku přijel pak do Československa generál řádu premonstrátů Noots a mezi jinými navštívil i opata Machalku v Nové Říši. S tímto a s opatem Jarolímkem pak navštěvoval kláštery a biskupy na území Čech a Moravy.

Barták po návštěvě generála Nootse se dověděl, že opat Machalka jezdil po jihlavském kraji a různých městech Čech a Moravy a sbíral zprávy situačního a hospodářského rázu, které pak odesílal generálu Nootsovi do Říma. Barták však o tom, ač to bylo jeho povinností, neučinil oznámení příslušným úřadům. Činnost opata Machalky v tomto směru pokračovala i dále, a to během roku 1948 a roku 1949, Barták však ani v této době neučinil o tom oznámení. Jinak pak Barták, který vedl hospodářské věci kláštera v Nové Říši, nevěděl nic o jiné než výzvědné činnosti opata Machalky. Jest sice pravda, že pomáhal ukrýti s opatem Machalkou klášterní poklad ve věži kostela, ale učinil tak proto, ježto podle sdělení opata Machalky měl tento strach, aby tento poklad „nebyl vzat“, při čemž Barták byl toho mínění, že příkaz k ukrytí klášterního pokladu obdržel opat Machalka z Vatikánu. Pokud pak se týče pistole, kterou dal opatu Machalkovi, Barták tuto pistoli dal opatovi Machalkovi proto, že byly páchány v té době – v srpnu 1948 – v okolí kláštera krádeže a opat chtěl něco na svoji obranu. Pistoli tu si zakoupil Barták od hajného.

Obžaloba viní Bartáka jak ze zločinu velezrady podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c) a odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], tak i ze zločinu vyzvědačství podle § 5 odst.[avce] 1 téhož zákona, uvádějíc však toliko to, že protistátní činnost Machalkovu podporoval tím, že opatřil Machalkovi shora zmíněnou pistoli a náboje a věděl o tom, že do kláštera docházejí nějaké protistátní letáky, z nichž některé i četl, což Barták sám při hlavním přelíčení i doznal. Leč soud průběhem hlavního přelíčení nezjistil a nemá za prokázané skutečnosti, které by nasvědčovaly tomu, že Barták se dopustil těch zločinů, z kterých jest

obžalobou viněn. Soud zjistil toliko a má za prokázané, že Barták věděl jen o protistátní špionážní činnosti opata Machalky, aniž věděl o jeho protistátní velezrádné činnosti, ježto nebylo prokázáno, že v tomto směru by se byl něčeho podstatného dověděl. Soud pak vůbec nemá za zjištěné a prokázané, že by Barták se byl zapojil do protistátní činnosti Machalkovy, ať již velezrádné či špionážní, jak tvrdila obžaloba. V tom směru nebylo zde žádných důkazů. Proto soud dospěl v případě Bartákově, který shora uvedené zjištěné a prokázané skutečnosti doznal jak při svém výslechu u Státní bezpečnosti, tak i u hlavního přelíčení, k závěru, že nelze mu přičítati k vině zažalované zločiny velezrady a vyzvědačství, nýbrž toliko neoznámení trestných podniků.

Na základě shora uvedených zjištěných a prokázaných skutečností totiž soud dospívá k přesvědčení, že Barták v uvedené době se dověděl věrohodným způsobem o tom, že opat Machalka sbírá různé zprávy nikoli rázu ryze náboženského, které dodává do ciziny, že tedy Barták v shora uvedené době, dověděv se hodnověrným způsobem, že se chystá zločin vyzvědačství, neoznámil to neodkladně věrohodným způsobem bezpečnostnímu úřadu nebo orgánu.

Shledává tedy soud ve zjištěném a prokázaném jednání Stanislava Bartáka všechny skutkové i právní znaky zločinu neoznámení trestného činu podle § 35 odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], a to jak po stránce objektivní, tak i po stránce subjektivní, jak již svrchu jest dovozeno.

Byl proto Stanislav Barták uznán vinným uvedeným trestným činem.

Trest vyměřen byl takto:

U obžalovaných Augustina Machalky a Víta Bohumila Tajovského podle § 1 odst.[avce] 3 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] a s použitím ustanovení § 113 zákona č.[íslo] 319/48 Sb.[írky][1214],

u obžalovaných Františka Šilhana a ThDr. Jana Mastiláka podle § 5 odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona] a s použitím ustanovení § 113 zákona č.[íslo] 319/48 Sb.[írky],[1215]

u obžalovaných Adolfa Kajpra, Jana Blesíka, PhDr. Josefa Jana Urbana podle § 1 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona],

u obžalovaného Josefa Silvestra Braito podle § 5 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 34 tr.[estního] zák.[ona],

u obžalovaného Františka Mikuláška podle § 1 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] s použitím ustanovení § 54 tr.[estního] zák.[ona],

u obžalovaného Stanislava Bartáka podle § 35 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky].

1214 V pôvodnom texte bolo číslo 318/48, ale ceruzkou bolo číslo prepísané na 319.

1215 V pôvodnom texte bolo číslo 318/48, ale ceruzkou bolo číslo prepísané na 319.

Použití ustanovení § 113 zákona č.[íslo] 319/48[1216] Sb.[írky] u obžalovaných Augustina Machalky, Víta Bohumila Tajovského, Františka Šilhana a ThDr. Jana Mastiláka jest opodstatněno tím, že soud dospěl po zvážení prokázané zločinné činnosti těchto obžalovaných a po zvážení všech přitěžujících i polehčujících okolností, jak ještě níže budou uvedeny k přesvědčení, že absolutní trest, zákonem stanovený na trestné činy uvedených obžalovaných, jest neúměrný jich vině, proto na místo absolutního trestu vyměřil soud u obžalovaných Augustina Machalky, Víta Bohumila Tajovského a Františka Šilhana trest dočasného těžkého žaláře v sazbě, stanovené citovaným zákonným ustanovením, u obžalovaného ThDr. Jana Mastiláka pak trest doživotního těžkého žaláře, stanoveného týmž zákonným ustanovením.

Přitěžujícím pak shledáno u jednotlivých obžalovaných toto: u

Augustina Machalky, že trestné činy páchal se zralou rozvahou a úmyslnou přípravou, že s tím bylo spojeno značné nebezpečí pro republiku (§ 43 tr.[estního] zák.[ona]), že spáchal více zločinů různého druhu (§ 44 a) tr.[estního] zák.[ona]),

Víta Bohumila Tajovského, že trestné činy páchal se zralou rozvahou a úmyslnou přípravou (§ 43 tr.[estního] zák.[ona]) a že spáchal více zločinů různého druhu (§ 44 a) tr.[estního] zák.[ona]),

Františka Šilhana, že trestné činy páchal se zralou rozvahou a úmyslnou přípravou, že s tím bylo spojeno značné nebezpečí pro republiku (§ 43 tr.[estního] zák.[ona]), a že spáchal více zločinů různého druhu (§ 44 a) tr.[estního] zák.[ona]),

Josefa Silvestra Braito, že trestné činy páchal se zralou rozvahou a úmyslnou přípravou (§ 43 tr.[estního] zák.[ona]) a že spáchal více zločinů různého druhu (§ 44 a) tr.[estního] zák.[ona]),

ThDr. Jana Mastiláka, že trestné činy páchal se zralou rozvahou a úmyslnou přípravou a že z jeho trestné činnosti bylo zde značné nebezpečí pro republiku (§ 43 tr.[estního] zák.[ona]) a že spáchal více zločinů různého druhu (§ 44 a) tr.[estního] zák.[ona]),

Adolfa Kajpra, že trestné činy páchal se zralou rozvahou a úmyslnou přípravou (§ 43 tr.[estního] zák.[ona]) a že spáchal více zločinů různého druhu (§ 44 a) tr.[estního] zák.[ona]),

Františka Mikuláška, že spáchal trestný čin se zralou rozvahou (§ 43 tr.[estního] zák.[ona]),

Jana Blesíka, že trestné činy páchal se zralou rozvahou (§ 43 tr.[estního] zák.[ona]) a že spáchal více zločinů různého druhu (§ 44 a) tr.[estního] zák.[ona]),

PhDr. Josefa Jana Urbana, že trestné činy páchal se zralou rozvahou a úmyslnou přípravou (§ 43 tr.[estního] zák.[ona]) a že spáchal více zločinů různého druhu (§ 44 a) tr.[estního] zák.[ona]).

Polehčujícím pak shledáno u jednotlivých obžalovaných toto: u

Augustina Machalky, že před zločiny byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]), že zločiny páchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie (§ 46

1216 V pôvodnom texte bolo číslo 318/48, ale ceruzkou bolo číslo prepísané na 319.

c) tr.[estního] zák.[ona]), že se ke své[1217] trestné činnosti doznal (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]),

Víta Bohumila Tajovského, že před zločinem byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]), že zločiny páchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie (§ 46 c) tr.[estního] zák.[ona]), že se ke své trestné činnosti doznal (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]),

Františka Šilhana, že před zločinem byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]), že zločiny páchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie (§ 46 c) tr.[estního] zák.[ona]), že se ke své trestné činnosti doznal (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]),

Josefa Silvestra Braito, že před zločinem byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]), že zločiny páchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie (§ 46 c) tr.[estního] zák.[ona]), že se ke své trestné činnosti doznal (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]),

ThDr. Jana Mastiláka, že před zločiny byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]), že zločiny páchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie (§ 46 c) tr.[estního] zák.[ona]), že se částečně ke své trestné činnosti doznal při svém výslechu u Státní bezpečnosti (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]),

Adolfa Kajpra, že před zločiny byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]), že zločiny páchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie (§ 46 c) tr.[estního] zák.[ona]), že se ke své trestné činnosti doznal (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]),

Františka Mikuláška, že před zločinem byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]), že zločin spáchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie (§ 46 c) tr.[estního] zák.[ona]), že se ke své trestné činnosti doznal (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]),

Jana Blesíka, že před zločiny byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]), že zločiny páchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie (§ 46 c) tr.[estního] zák.[ona]), že se ke své trestné činnosti doznal (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]),

PhDr. Josefa Jana Urbana, že před zločiny byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]), že ke zločinům se dal pohnouti Vatikánem a vysokou církevní hierarchií (§ 46 c) tr.[estního] zák.[ona]), že se ke své trestné činnosti doznal (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]),

Stanislava Bartáka, že před zločinem byl bezúhonného chování (§ 46 b) tr.[estního] zák.[ona]) a že se ke své trestné činnosti doznal (§ 46 h) tr.[estního] zák.[ona]).

Soud pak, zhodnotiv jednotlivé okolnosti přitěžující i polehčující u jednotlivých obžalovaných i jich závažnost, vyměřil každému obžalovanému trest zcela přiměřený jeho vině, při čemž u obžalovaného Františka Mikuláška při výměře trestu použil ustanovení § 54 tr.[estního] zák.[ona], jsa veden jednak jeho prokázanou činností, jednak okolnostmi přitěžujícími a polehčujícími.

Zostření trestu u jednotlivých obžalovaných, jak svrchu v rozsudečném výroku jest uvedeno, a to jedním ze způsobů, uvedených v § 19 tr.[estního] zák.[ona], opírá se o ustanovení § 3 zákona č.[íslo] 131/1867 ř.[íšského] z.[ákona].

1217 Pôvodne bolo *„ku své“*. Správne *„ke své“* a takto to bolo opravené v celom dokumente.

Započtení vazby – po názoru soudu nezaviněné – do trestu jest opodstatněno ustanovením § 55 a) tr.[estního] zák.[ona].

Výrok o náhradě nákladů řízení trestního opírá se o ustanovení § 389 tr.[estního] ř.[ádu].

Výrok o peněžitém trestu, vysloveném vedle trestu na svobodě u některých obžalovaných, se opírá o ustanovení § 47 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], ježto obžalovaní byli odsouzeni pro čin trestný podle citovaného zákona, spáchaný v úmyslu poškoditi republiku.

Konfiskace jmění byla u některých obžalovaných vyslovena podle ustanovení § 48 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], poněvadž obžalovaní ti byli odsouzeni pro zločiny podle §§ 1 a 5 citovaného zákona.

Ztráta čestných práv občanských byla vyslovena u všech obžalovaných, poněvadž byli odsouzeni pro zločin podle zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] k trestu na svobodě delší jednoho roku. Toto rozhodnutí se opírá o ustanovení § 52 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky].

Propadnutí zbraní a střeliva, nalezených v klášterech v Nové Říši a Želivě, bylo prohlášeno ve smyslu ustanovení § 50 odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], ježto jde o věci, které měly sloužiti k spáchání zločinu velezrady podle § 1 zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky].

Rozhodnutí o bohoslužebných nádobách a náčiní a řádových insignií, jakož i ostatních cenných předmětů a hodnot, jež byly nalezeny v klášteře v Nové Říši, opírá se o ustanovení zákona č.[íslo] 217/49 Sb.[írky] a o ustanovení § 10 zákona č.[íslo] 218/49 Sb.[írky].

Podmíněné odsouzení jest u všech obžalovaných vyloučeno ustanovením § 59 lit.[ery] a) zákona č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], poněvadž jde o osoby, které v době spáchání trestného činu byly starší 18 let, a jde o zločin podle citovaného zákona.

V Praze dne 5. dubna 1950.

Zapisovatel:
[…][1218]

Předseda:
Dr. Novák[1219]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 66 strán, 66 listov, podpísaný, A4.
Dokument sa nachádza v opise aj vo fonde:
NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.[1220]

1218 Chýba vlastnoručný podpis.

1219 Vlastnoručný podpis.

1220 Táto verzia je opis originálneho dokumentu a má až 68 strán. Na konci dokumentu je odtlačok okrúhlej pečiatky modrej farby Štátneho súdu v Prahe so štátnym znakom a odtlačok textovej pečiatky modrej farby, že opis je overený v Kancelárii Štátneho súdu v Prahe. Pod pečiatkou je nečitateľný podpis. V porovnaní s originálnym dokumentom sú v tejto verzii uvedené aj mená zapisovateľov, konkrétne Vítovcovej, Karmazína a Bryndu.

15
Oznámenie o vynesení rozsudku

15.1

1950, 7. apríl, Praha. Oznámenie Štátnej prokuratúry v Prahe na Generálnu prokuratúru v Prahe vo veci vynesenia rozsudku v procese Augustin Machalka a spoločníci.[1221]

[…][1222]

Státní prokuratura v Praze.[1223]

Pst I 454/50
Tajné[1224]

Generální prokuratuře
v Praze.

Věc: Machalka a spol.[ečníci]
Referent: Brožová

Rozsudkem státního soudu v Praze č.[íslo] j.[ednací] Or I/VII 31/50 ze dne 5. IV. 1950 uznáni byli obžalovaní vinnými a to:

1) Machalka Augustin:
Podle § 1 c), odst.[avce] 2, odst.[avce] 3c) a § 5 odst.[avce] 1, odst.[avce] 2e) z.[ákona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]

2) Tajovský Vít:
podle § 1 odst.[avce] 1c), odst.[avce] 2, odst.[avce] 3c), § 5 odst.[avce] 1, odst.[avce] 2e).

3) Šilhan František:
podle § 1 odst.[avce] 1c), odst.[avce] 2, § 5 odst.[avce] 1, odst.[avce] 2e).

4) Braito Josef:
podle § 1 odst.[avce] 1e), odst.[avce] 2 a § 5 odst.[avce] 1, odst.[avce] 2e).

5) Mastilák Jan:

1221 Na prvej strane dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky tmavomodrej farby *„GP T 359/50 I/1-2 Došlo: 14. IV. 1950, příl. 0“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne. Nad prezentačnou pečiatkou je ručne dopísaná kancelárska poznámka *„15/4 V“*.

1222 Odtlačok pečiatky čiernej farby *„Ministerstvo spravedlnosti SOBŘ, STUPEŇ UTAJENÍ ZRUŠEN, Dle instrukce MS č.j: 61/99 – SOBŘ“*, a vlastnoručný podpis *„Šimánková“*.

1223 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

1224 Odtlačok nápisovej pečiatky fialovej farby.

podle § 1 odst.[avce] 1c), odst.[avce] 2 a § 5 odst.[avce] 1, odst.[avce] 2a), e) z.[ákona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]

6) Kajpr Adolf:
podle § 1 c), odst.[avce] 2, § 5 odst.[avce] 1 z.[ákona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]

7) Mikulášek František:
podle § 1 odst.[avce] 1c), odst.[avce] 2 z.[ákona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]

8) Blesík Jan:
podle § 1 odst.[avce] 1c), odst.[avce] 2, § 5 odst.[avce] 1 z.[ákona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]

9) Urban Josef:
podle § 1 odst.[avce] 1c), odst.[avce] 2, § 5 odst.[avce] 1 z.[ákona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]

10) Barták Stanislav:
podle § 35 odst.[avce] 2 z.[ákona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]

a odsouzeni:
k trestu těžkého žaláře a to:

1) Machalka Augustin na 25 roků,
2) Tajovský Vít na 20 roků,
3) Šilhan František na 25 roků,
4) Braito Josef na 15 roků,
5) Mastilák Jan na doživotí,
6) Kajpr Adolf na 12 roků,
7) Mikulášek František na 9 roků,
8) Blesík Jan na 10 roků,
9) Urban Josef na 14 roků,
10) Barták Stanislav na 2 roky.

Peněžitý trest byl vyměřen u Machalky, Tajovského, Šilhana a Mastiláka ve výši 50.000 Kčs, u Braito a Urbana 30.000 Kčs, u Blesíka a Kajpra 20.000 Kčs, u Mikuláška 10.000 Kčs.

U všech kromě obžalovaného Bartáka byla vyslovena konfiskace celého jmění.

U všech vyslovena ztráta čestných práv občanských a způsobilost jich znovu nabýt na 10 let, kromě obžalovaného Bartáka na 3 roky.

Zbraně, střelivo, peníze, cenné drobnosti, auto atd. propadají ve prospěch státu. Bohoslužebné náčiní a insignie budou vráceny svému účelu.

Všichni obžalovaní kromě Tajovského, Šilhana a Mastiláka, kteří žádali písemné doručení rozsudku obhájci, trest přijali.

Proti rozsudku bylo podáno odvolání a to do viny u obžalovaného Bartáka a do trestu u všech obžalovaných, které [však (?)][1225] nemíníme provést.

Hlavnímu přelíčení předsedal Dr. Novák. Obžalobu zastupoval Dr. Čížek, Dr. Urválek, Dr. Střída, Růžička a Brožová.

Státní prokuratura v Praze,
dne 7. dubna 1950

Státní prokurátor:
Ziegler[1226]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 1 list, podpísaný, A4.
Dokument sa nachádza aj vo fonde:
NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.

1225 Do pôvodného textu je dopísané jedno slovo, ktoré je nečitateľné.

1226 Vlastnoručný podpis.

16
Hodnotenie procesu

Ministerstvo spravodlivosti už pred začiatkom monsterprocesu s desiatimi rehoľníkmi zorganizovalo niekoľko porád koordinačnej komisie.[1227] Aj v rámci samotného procesu sa denne uskutočňovali porady, na ktorých sa hodnotil priebeh procesu a vytyčovali ďalšie konkrétne smernice pre nasledujúci deň, z ktorých sa však, žiaľ, nezachovali zápisnice a vieme o nich iba z hlásení ministrovi Alexejovi Čepičkovi.[1228] Po skončení procesu sa ešte uskutočnilo niekoľko porád, z ktorých sa takisto nezachovali zápisnice, na nich bol hodnotený uskutočnený monsterproces. Dôležitou bola porada uskutočnená 6. apríla 1950[1229], na ktorej sa zúčastnili významní aktéri zodpovední za „výrobu" monsterprocesu, a to: námestník ministra spravodlivosti Karel Klos, vedúci Štátnej prokuratúry Bohumír Ziegler, predseda Štátneho súdu Hugo Richter, námestník predsedu Štátneho súdu Václav Černý, za ministerstvo vnútra Bohumil Košař, za Státní úřad pro věci církevní Vladimír Průša, členovia senátu a všetci prokurátori. Do 12. apríla[1230] mali byť odovzdané všetkými účastníkmi vypracované jednotlivé správy o procese, na základe ktorých mala byť do 15. apríla vypracovaná súhrnná správa. Proces s rehoľníkmi bol hodnotený aj na úrovni zástupcov ministra a prednostov jednotlivých odborov Ministerstva spravodlivosti v Prahe.

Hodnotenie monsterprocesu sa určite uskutočnilo aj na ďalších úrovniach, ako ministerstvo vnútra či Štátny úrad pre veci cirkevné, alebo v politickej rovine počínajúc Ústredným výborom Komunistickej strany, končiac v špeciálnych komisiách, akými boli takzvaná „Cirkevná šestka" či „koordinačná komisia". Keďže tieto orgány boli spolutvorcami nezákonného monsterprocesu, s jeho výsledkom boli, samozrejme, spokojné, aj keď azda z technickej či organizačnej stránky prípravy či realizácie procesu mali svoje postrehy či pripomienky. Až v neskoršom období, v čase revízie politických procesov, nastal v tejto veci posun a aj keď boli priznané určité chyby, nebola z toho vyvodená patričná osobná zodpovednosť.

V zachovaných archívnych spisoch z prostredia justície sú k dispozícii posudky, ktoré nie vždy majú priamo označený tajný alebo aj prísne tajný charakter, ale takými v skutočnosti sú. Nachádzame tu správy štátnych sudcov Čestmíra Jílka[1231], Václava Černého, Otakara Matouška, Vladimíra Podčepického a Jaroslava Nováka, sudcu z ľudu Cyrila Churého, prokurátorov Jaroslava Růžičku, Ludmily Brožovej, Karla Čížeka, Zdeňka Hrubana, Karla Střídu a dva posudky Václava Aleša. V týchto dokumentoch je aj jeden výrečný posudok či správa, ktorý ale, žiaľ, nie je datovaný a chýba na ňom aj podpis.[1232] Autorom nepodpísanej správy

1227 Dokumenty kapitola 1.

1228 Dokumenty kapitola 8.

1229 Dokument 8.1.10.

1230 Dokument 8.2.12.

1231 Čestmír Jílek (1902 – ?), sudca Štátneho súdu v Prahe.

1232 Dokument 16.12.

musel byť ktosi významný a veľmi dobre informovaný, lebo má dobrý prehľad o všetkých sektoroch, ktoré boli zaangažované v príprave tohto procesu. Je informovaný o tom, čo sa preberalo na predporadách, negatívne hodnotí vedenie procesu vo fáze, keď ho viedol štátny prokurátor Karel Čížek a naopak, pozitívne hodnotí, že po dvoch rokovacích dňoch proces už viedol predseda senátu Jaroslav Novák. Podľa jeho tvrdení osobne ingeroval aj u veliteľa SVS na Pankráci, čo si určite nemohol dovoliť obyčajný sudca alebo prokurátor. Napriek týmto indíciám nie je jasné, kto bol autorom tejto správy. Určite je na škodu, že medzi hodnoteniami procesu nie sú posudky takých pracovníkov justície, ako napríklad Josef Urválek či Karel Klos. Je možné, že sa do diskusie zapojili, ale nevypracovali nič písomne. Na potvrdenie takéhoto názoru, tejto hypotézy, žiaľ, doteraz chýbajú relevantné archívne dokumenty.[1233]

Zo zachovaných hodnotiacich správ o procese je už na prvý pohľad zrejmé, že ich autori sa usilovali obhájiť svoju prácu a úlohy, ktoré v procese dostali. Na druhej strane nechýbal ani kritický pohľad, najmä na prácu toho druhého, kde sú tiež jasne viditeľné rozpory v kompetenciách; nie v ich teoretickom vymedzení, ale skôr v praktickom realizovaní, medzi Štátnou prokuratúrou a Štátnym súdom. V posudkoch je okrem pozitívnych a negatívnych pripomienok aj niekoľko zaujímavých návrhov. Z niektorých hodnotení možno dedukovať, akoby boli odpoveďou na okruh pripravených otázok, ktoré teraz, žiaľ, už nie sú k dispozícii. Je poľutovaniahodné, že v hodnotení tohto monsterprocesu sa nikto z kompetentných nepozastavoval nad tým, či naozaj bol v súlade s platnou legislatívou. Jednoznačne sa tu uplatňoval takzvaný princíp notoriety – napríklad bolo prijaté tvrdenie: keďže je známe, že Vatikán je špionážna centrála, každý, kto s ním udržuje akýkoľvek styk, sa automaticky považuje za špióna. Každý z kompetentných hodnotiacich monsterproces preto považoval za evidentné, že rehoľníci boli a priori vinní, začo boli aj spravodlivo súdení a potrestaní. Hodnotenia sa z toho dôvodu zamýšľajú aj nad technickou stránkou procesu, jeho organizáciou a konkrétnym prevedením.[1234]

Karel Klos v hlásení ministrovi Alexejovi Čepičkovi síce uvádza, že spolu s Hugom Richterom, Bohumírom Zieglerom, Václavom Alešom a Karlom Čížekom vypracujú prehľadnú správu, ktorá by predstavila kladné i záporné stránky a skúsenosti z procesu, ale táto správa sa pravdepodobne nezachovala a možno ani nakoniec nebola vypracovaná. Dokumenty však naznačujú, že ktosi sa o to určite aspoň pokúšal. Totiž väčšia časť hodnotiacich správ je korigovaná fialovou fixkou. Táto korekcia bola nielen hodnotením textu, ale podľa spôsobu podčiarkovania textu a priradených číslic sa môžeme právom domnievať, že autor korekcie mal zámer z hodnotiacich správ vytvoriť záverečnú správu, ktorá by mohla byť spomínaným sumárom. Bolo by veľmi ťažké, a predovšetkým v texte veľmi neprehľadné, ak by sme tieto korekcie vložili osobitne do každej pôvodnej správy. Z týchto korekcií bol preto zložený dokument, ktorý ponúkame v kapitolke hodnotiace správy ako posledný.

1233 MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 235 – 236.

1234 Zosumarizované pozitívne a negatívne postrehy a návrhy hodnotiacich správ uvádza: MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 237 – 238.

Nevieme však s istotou, či tento dokument bol naozaj podľa korekcií zložený a predostretý na ďalšie rokovanie.

16. 1

1950, 12. apríl, Praha. Hodnotiaca správa sudcu z povolania Čestmíra Jílka o procese Augustin Machalka a spoločníci.

Jílek[1235]

Připomínky
k technické stránce procesu proti Augustinu Machalkovi a spol.[ečníkům].

1) Doporučuji, aby střídající se stenografové označovali jednotlivě své stenogramy kromě svého jména[1236] též číslem svého turnusu a datem. Označení časové podle doby začátku a konce stenogramu není nutné, neboť po sobě jdoucí a pravidelné střídání stenografů děje se přesně podle jimi stanoveného pořadí pro ten který celý den a časově na sebe navazuje.
2) Doporučuji dále, aby byla výběru písařek na stroji, určených pro přepisování stenogramů podle diktátu stenografů, věnována větší péče, pokud je vysílají jiné úřady. Stalo se, že byla vyslána písařka, která hned při svém nástupu mi hlásila, že není zručnou písařkou, ježto pracuje v účtárně a ku psaní na stroji nemá příležitosti. Skutečně pak již po prvých minutách diktátu byl jsem nucen nahraditi ji zručnější písařkou z kancelářských sil státního soudu.
Nutno uvážiti, že patnáctiminutový stenogram diktuje stenograf (podle mých zkušeností a informací) bezvadné písařce asi 45 minut, méně zručné pak přiměřeně déle, až i 1 ◘ hodiny. To způsobuje značné zpoždění v diktátu určitých turnusů, a přesto, že několik dalších je již nadiktováno – případně i poslední turnus tohoto dne vůbec – nelze ještě strojové přepisy srovnati a odevzdati, neboť se diktuje ještě některý předchozí zpožděný turnus.

Státní soud v Praze,
oddělení právní pomoci,
dne 12. dubna 1950[1237]

Č.[estmír] Jílek[1238]

1235 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou.

1236 Pôvodne bolo *„svým jménem“*.

1237 Odtlačok podlhovastej pečiatky fialovej farby.

1238 Vlastnoručný podpis.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

16.2

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa sudcu z ľudu Cyrila Churého o procese Augustin Machalka a spoločníci.

Churý[1239]

Poznatky a zkušenosti, jak mně se jevily při hlavním přelíčení se skupinou Machalka a spol.[ečníci].

Zásadní chybou při tak velikém a důležitém procesu bylo, dle mého názoru, že v poradní síni senátu bylo až 20 lidí, zaměstnanci rozhlasu, zvukového filmu a j.[iní], takže členové senátu skutečně během procesu neměli možnosti věcně se o průběhu líčení radit.
Za druhé, mně osobně již první den líčení řekl s.[oudruh] prokurátor Dr. Čížek, abych politické otázky na obžalované nekladl. Měl jsem za to, že to je pokyn shora[1240], a proto jsem otázky omezil na nejnižší míru.
Doporučuji proto pro příště lepší spolupráci senátu s prokurátory ohledně otázek na obžalované, a vůbec více se radit o průběhu líčení. K tomu ovšem je zapotřebí samostatná místnost.
Zdůrazňuji zvláště, že když máme co činiti s lidmi tak rafinovanými, jako tomu bylo posledně, je zapotřebí důkladně se raditi a celý postup prodiskutovati.

Práci čest!
Churý Cyril, soudce z lidu.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, rukopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1239 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou.

1240 Pôvodne bolo *„ze shora“*.

16.3

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa ľudového prokurátora Jaroslava Růžičku o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1241]

Růžička[1242]

1) a) Na přípravu procesu tohoto formátu musí být alespoň 2 měsíce, a to včetně práce spadající pod StB. – Prokurátoři musí se ihned od počátku zúčastnit výslechů a případně informovat o průběhu i předsedu senátu.
   b) Zvláštní skupina musí být pověřena přípravou vedlejšího materiálu (jiné spisy a pod. [obně]) a musí být dobře obeznámena s tím, pro jaký účel materiál zpracovává.
   c) Nutno předem zajistit větší kontakt prokurátora s veřejností a to jak v jednací síni, tak i všeobecně (pomocí orgánů StB).
2) a) Ve vedení procesu ponechat aktivitu předsedovi senátu, ale na určité předem stanovené úseky ponechat iniciativu na prokurátorech, a to tak aby se v celku u jednotlivých obžalovaných činnost předsedy a prokurátora doplňovala v jednolitý celek.
3) a) Pět prokurátorů je moc – nejvýše tři.
   b) Vedoucí prokurátor musí ovládnou[t] celý případ tak, aby mohl řídit (toto prakticky odpadá, bude-li na přípravu čas, aby látku zvládli všichni)
   c) Rozdělení úloh prokurátorů může být podle vhodnosti nejen na jednotlivé obžalované, ale i na jednotlivé tr.[estné] činy (případně řády).
   d) Po technické stránce zaručit lepší spojení prokurátorů se studijní skupinou během procesu (telefon a pod.[obně]), tohoto případně využít pro kontrolu odezvy jednotlivých zásahů u[1243] veřejnosti.
4) Spolupráce s novináři by měla, a to již před zahájením procesu, být vedena v takovém duchu, aby v nich byl vyvolán pocit součinnosti na společném díle, aby si uvědomovali, že svou prací spolutvoří proces, tím myslím, že by byly odstraněny některé chyby, které se v jejich práci projevily.

Myslím, že pro takovýto účel nestačí normální po staru chápaná novinářská konference, kdy je novinářům prostě řečeno, v jaké[m] směru mají psát.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

1241 Dokument je korigovaný fialovou ceruzou. Text je prepísaný bez týchto korekcií.

1242 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou.

1243 Pôvodne bolo *„ve“*.

16.4

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa ľudovej prokurátorky Ludmily Brožovej o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1244]

Brožová[1245]

Brožová
Růžička[1246]

Zkušenosti z procesu.

1) Doba vyšetřování u StB byla příliš krátká, takže nemohly být důkladně přešetřeny osoby, jejichž jména se během vyšetřování vyskytla, a tak ověřena všechna podezření. Potom někde spočíval celý důkaz pouze na administrativním protokolu. Tak se přistupovalo k procesu s příliš surovým materiálem. Některé protokoly byly psány příliš kuse a byly nedostačují[cí], zvláště pak proto, že členové prokuratury se tentokrát nemohli přímo zúčastnit celého přípravného vyšetřování. Ukázalo se, že by bylo třeba při takovýchto procesech mít nahrány určité pasáže z výpovědí obžalovaných, aby tím mohli být usvědčeni, když popírají svůj administrativní protokol. K nahrání ovšem nedošlo v našem případě z nedostatku času orgánů StB.
2) Zkušenosti ukázaly, že je rozhodně lepší přenechat předsedovi senátu v rukou celý průběh výslechu při hl.[avním] přelíčení. Prokurátor však musí jít do hloubky hned při výslechu o té které okolnosti, jinak otázka až na konci konstitutu ztratí účinnost.
3) Zjistili jsme, že 5 prokurátorů pro proces je moc. Není pak mezi nimi náležitá souhra. Vystoupení jednotlivých prokurátorů však nebylo tentokráte důkladně připraveno pro nedostatek času. Příště bude třeba pečlivěji si rozdělit úlohy a připravit si i zásadní otázky, které budou kladeny. Tak se zabrání tomu, aby se výslech zbytečně nerozmělňoval, měl spád a údernost.
Materiál starý, který byl vsunován do procesu, nebyl vždy využit. Bylo to hlavně z toho důvodu, že nebyl důkladně znám jak soudu, tak členům prokuratury. Někdy si jeho použití žádala okamžitá situace, ale nestalo se tak, poněvadž proces byl naplánován, a tu se ukázalo, že plánování mělo být detailnější přímo k jednotlivým obžalovaným.
4) Největší chybou bylo, že prokuratura ani soud nevěděly, kdo sedí v publiku, odkud jsou návštěvníci a neznaly také – kromě svého vlastního pozorování – jak toto publikum reaguje na jednotlivé výslechy.
Navrhovala bych, aby prokuratura se pro příště aspoň s některými delegáty ze závodů hned po prvním dnu procesu sešla ke krátké výměně názorů. Aby také dostala od organizátorů veřejnosti zprávu, kdo je přítomen procesu.

1244 Dokument je korigovaný fialovou ceruzou. Text je prepísaný bez týchto korekcií.

1245 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou.

1246 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou.

5) Spolupráce s tiskem, rozhlasem i filmem byla poměrně dobře organizována. Také, jak jsem zjistila, byly reportáže z přelíčení ať již v rozhlase, tak tisku sledovány se zájmem.
Pro příště bych však navrhla, aby jeden z novinářů nebo další soudruh z ministerstva byl pověřen dělat spojku mezi prokuraturou a ostatními novináři a aby měl čas se věnovat jen této práci.
6) Nikdo z těch, kteří by byli oprávněni s veškerou odpovědností kritizovat celý průběh přelíčení, nebyl přítomen na přelíčení od začátku do konce. Kritika proto nemůže být ucelená a tu by právě jak soud, tak prokuratura potřebovala.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A4.

16.5

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa vedúceho cirkevného oddelenia štátnej prokuratúry Karla Čížka o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1247]

Dr. K.[arel] Čížek: zhodnocení zkušeností při procesu s „K".

V přípravě procesu se plánovala příprava materiálu, který má být pro proces použit, ale opomněl se dosti důkladně naplánovat závěr procesu. V přípravě bude nutno rozhodnout předem přesně tematiku závěrečných projevů a prokurátoři si nejdříve vypracují kostru projevu, při čemž zjistí, který materiál budou k závěrečnému projevu potřebovat, a současně zjistí, co časově stačí sami zpracovat a co jim budou muset zpracovat jiní.

Na základě této kostry vypracují pak spolu s těmi, kteří materiál připravovali aspoň 48 hod.[in] před závěrečným projevem konečné znění projevu, aby mohl se projev prokurátor naučit prakticky nazpaměť, aby nebyl projev čten. Prokurátor musí projev natolik znát do všech podrobností, aby ho mohl eventuálně zestručnit, kdyby pozoroval, že přestává být působivým, eventuálně ho zaktualizovat na základě nově projednaného materiálu v závěru procesu.

Velmi se osvědčilo zpracovávání spisů, [je]jichž obsah má být jen konstatován do dvou až třístránkových přehledů.

Každý důkaz, který má být proveden, bude dobré napsat na zvláštní list papíru průklepem tak, aby každý prokurátor a každý člen senátu dostal po jednom listě. V poradě před předpřelíčením si pak každý napíše na tento list tematiku, kterou bude nutno probrat s obžalovanými a se svědky, a kdo tuto tematiku probere. Poté, když referent pro tuto tematiku nebude mít již otázky, mohou ostatní jednou nebo dvěma otázkami doplnit. Předseda proti

1247 Dokument je korigovaný fialovou ceruzou. Text je prepísaný bez týchto korekcií.

vyčká, až příslušný referent skončí, a pak se zeptá, má-li kdo k tomuto tématu ještě otázku. Jestliže budou toutéž tematikou pověřeni dva referenti, udělí poté slovo nejprve druhému referentovi a pak ostatním.

Pokud jsou vyslýcháni svědci, musí být stejně předem písemně připraveno, o čem budou vyslýcháni, kterou tematiku s nimi probere předseda a kterou jiný referent. Velmi se osvědčilo svědka buď vyšetřujícím soudem přísežně, nebo ad informandum vyslechnout předem podle kvality a spolehlivosti svědka. Je nutno v plánu přípravy na to pamatovat, kdo a kdy tuto přípravu provede. Velmi by bylo prospěšné, kdyby byly v pohotovosti dvě konceptní síly, které by měly za úkol v hrubých rysech se seznámit s tematikou procesu a jiné úkoly by při plánování nedostaly, a mohly by zaskočit tam, kde by se ukázalo, že naplánovaný úkol nebyl včas splněn.

Bude také nutné, aby vyšetřovací orgány (StB) určily si předem služby tak, aby během konečné přípravy a během přelíčení vždy alespoň jeden orgán byl spojkou vždy přítomnou na prokuratuře.

Projednání věci:

Při hlavním přelíčení je nutné rozlišovat mezi těmi obviněnými, u kterých je jisto, že se v plánu rozsahu nebo alespoň ve všech podstatných bodech doznají, a těmi, kteří budou zapírat.

Nejprve by bylo dobré vyslýchat doznávající, a to důkladně, a probrat s nimi jejich celou zažalovanou činnost. Při konstitutech zapírajících by jen po konstitutu referent prokuratury předestřel stručně fakta, která svědčí pro vinu obžalovaného, a dále by ho neusvědčoval. Hned pak po jeho výslechu by předseda provedl důkazy buď již v žalobě, nebo po výslechu prokurátorem navržené a podle povahy důkazu buď po každém, nebo po všech obžalovaného se týkajících byl by teprve důkladně vyslechnut obžalovaný, kterého se právě provedené důkazy týkaly. Pokud by se důkaz týkal více obžalovaných, byl by proveden po výslechu posledního obžalovaného, kterého se týká. Pokud se týká vlastního vedení přelíčení, musí přelíčení vésti předseda na základě listů předem naplánovaných a dohodnutých. Kdyby se mu nezdál naplánovaný postup na základě situace u přelíčení vyplynuvší správný, přeruší přelíčení a svolá senát a intervenující prokurátory ihned k poradě. Je proto nutné, aby pro soud byla v těsné blízkosti jednací síně vyhrazena poradní místnost, která by sloužila jen účelům porad a nebyla současně pomocnou technickou místností pro rozhlas, film atd. Tato místnost musí mít přímé telefonické spojení na šéfy obou úřadů a, bude-li projednáváno mimo budovu, přímé telefonické spojení na venkovskou, v Praze nejlépe na černinckou, centrálu.

Během přelíčení je nutné, aby alespoň jednou za den se senát sešel spolu s intervenujícími prokurátory k poradě, kde bude zhodnocen dosud probraný materiál a provedeny eventuální změny v dalším programu.

Při těchto poradách je nutné, aby byli informováni členové senátu a prokurátoři o ohlasu veřejného mínění o procesu. Bude nutné, aby byl jeden konceptní úředník nejlépe prokuratury nebo orgán StB pověřen sbírati veškerý materiál, a to i ten, který dojde do redakcí

a do rozhlasu, a tento spolu s organizovaným průzkumem veřejného mínění zhodnocený předkládal při poradách denně večer.

Při velkých procesech bude nutné, aby intervenoval více než jeden prokurátor, podle zkušeností z Hodonína pokládám za nejlepší, když intervenují dva nebo tři prokurátoři, z nichž jeden je výslovně odpovědn[ý] za vedení procesu ze strany prokuratury a ostatní se musí v konkrétních otázkách při jednání podřídit jeho vedení, ovšem musí současně při poradách a při všech přestávkách korigovat stanovisko. Bylo by účelné, aby úseky přelíčení si prokurátoři rozdělili tak, aby vždy po část přelíčení byl jeden vedoucím.

Advokáti:

Zatím pro velký proces je tak malý výběr advokátů, kteří by zvládli situaci, že bude nutné s vybranými nebo zvolenými (i s tím je nutno počítat) advokáty udělati přípravu přelíčení předem. U „K" přelíčení se advokáti chovali celkem pasivně a na závěrečný projev všichni nestačili. Dalo by se tomu odpomoci tím, že by i pro ně byly naplánovány otázky k jednotlivým důkazům předem a předem by s nimi byla předsedou a jedním z intervenujících prokurátorů probrána tematika jejich závěrečného projevu.

Z intervenujících advokátů splnili dobře svoji úlohu Dr. Vízek a Dr. Kratochvíl, tento ovšem až na to, že v odpovědi na repliku prováděl sebekritiku obhajoby, což správné nebylo a špatně působilo. Slabší byli Dr. Turečková a Dr. Konrád a vůbec věc nesprávně pochopil Dr. Civín.

Veřejnost a propagace procesu:

Veřejnost měla závadu v tom, že její nástup nebyl plynulý. Bylo by dobré příště upozornit, že při zahájení ráno je nutné, aby každý zaujal již své místo. Při zahájení byla denně jednací síň poloprázdná a veřejnost se scházela postupně do 9 hod.[in], což rušilo. Při návštěvách z venkovských krajů jest tento stav asi těžko odstranitelný.[1248] Pokud se týká rozhlasu, splnil snad nejlépe ze všech složek svoji úlohu, přeci jen však by bylo dobré, kdyby přímé záběry prošel s redaktorem rozhlasu dříve, než půjdou ven, člen prokuratury.

Tiskové porady dvakrát denně se osvědčily.

Pokud se týká brožury, dá se pro příště rozhodně věc naplánovat tak, aby vyšla druhý den po procesu. Bylo by dobré sestavit komisi užší, asi tříčlennou, která by brožuru psala, a širší, která by jen schválila konečný text. Členové užší komise by neměli nic jiného na práci během celého procesu než brožuru. V širší komisi by zasedali členové Min.[isterstva] sprav.[edlnosti], prokuratury a soudu pod vedením kult.[urně] prop.[agačního] referenta určeného ÚV KSČ.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 3 listy, nepodpísaný, A4.

1248 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou, asi ceruzkou.

16.6

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa referenta na Štátnej prokuratúre Zdeňka Hrubana o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1249]

Dr. Hruban: zkušenosti z procesu „K".

Příprava procesu:

Přípravy procesu, t.[o] j.[est] zpracování veškerého procesního materiálu, se zúčastnila kromě odděl.[ení] XII. státní prokuratury celá řada dalších lidí. Vzhledem k obsáhlosti materiálu (t.[ak]zv.[aného] mrtvého) a krátkosti času byl materiál zpracováván ještě během hlavního přelíčení. Úkol byl sice splněn, avšak ani všichni prokurátoři ani soud nemohl se často se zpracovaným materiálem řádně obeznámit.

Po zahájení hlavního přelíčení se práce na prokuratuře rozdělila do dvou skupin. Jedna skupina vystupovala při hlavním přelíčení, druhá se zabývala studiem a zajišťování[m] zbývajícího materiálu a důkazů. Zpracování mrtvého materiálu ve formě krátkých výstižných výpisů z obsahu jednotlivých spisů se osvědčilo. Nutno však podotknouti, že někdy samotné tyto výpisy nevyčerpají plně obsah spisu. V protokolech z mrtvého materiálu se objeví mnohdy skutečnosti pro stávající proces závažné, které však nelze zahrnouti do stručného výpisu (viz výpověď Pavla Hučka o spojení se zahraničním prostřednictvím jezuitů z internunciatury). V tom případě je nutno již při studiu materiálu poznamenati ona místa ve spise a poznačiti osobu, která o těch skutečnostech vypovídala, aby event.[uálně] mohla vystoupiti při hlavním přelíčení jako svědek. Při výběru těchto svědků na základě spisovém nutno počítati s tím, že alespoň 50 % [z] nich[1250] po předběžném výslechu nebude možno použíti pro hlavní přelíčení. Zde mám na mysli hlavně osoby odsouzené, které s vědomím[1251] svého odsouzení odpírají potvrditi skutečnosti, pro něž byly uznány vinnými.

Pokud se pak týče výběru svědků, na základě jejich předběžného výslechu je nutný neustálý styk pracovní skupiny, pracující na zajištění materiálu s vedoucím prokurátorem při hlavním přelíčení, event.[uálně] vybrati svědky na nějaké společné poradě. Předběžné výslechy byly prováděny tak, že protokoly obsahovaly jednak skutečnosti, jež měl svědek potvrditi, jednak obsahovaly mínění a názor svědků na věc. Takové protokoly ovšem se daly zřídka použíti pro proces. Byly pouze jakýmsi obrazem svědka a postupoval jsem tak proto, aby právě mohly sloužiti výběru. Zda jest tento způsob vhodný, ponechávám další úvaze.

Dále se objevila během přelíčení nutnost obstarávati styk, ať už telefonní, či osobní s vnějškem. To ovšem předpokládá naprostou informovanost o všech věcech, týkajících se procesu. Jinak je nutno, jak se stávalo, i se sebemenší záležitostí se obraceti na vedoucího prokurátora a vyrušovati jej při přelíčení, při čemž by bylo rozumnější během polední

1249 Dokument je korigovaný fialovou ceruzou. Text je prepísaný bez týchto korekcií.

1250 Pôvodne bolo *„jich"*.

1251 Pôvodne bolo *„u vědomí"*.

přestávky nebo navečer souhrnně, ovšem na společné poradě, referovati. Tím by se zamezilo jak časovým ztrátám, tak rozptylování prokurátora při přelíčení.

Pokud se týče předběžných výslechů svědků, myslím, že z důvodů kolizních[1252], bude nutno je prováděti i v budoucnu nejdříve těsně před procesem, a bude proto třeba pamatovati na povšechné zesílení skupiny, mající se tím zabývati. Je třeba, aby členové této skupiny byli obeznámeni důkladně s materiálem, sloužícím jako[1253] podklad výslechu. Pro nedostatek času se k výslechu přistupovalo jen po přečtení rozsudku nebo části trestní[ho] oznámení, při čemž spisů bylo již zapotřebí u hlavního přelíčení.

Pokud se týče poměru soudu a prokuratury, po této stránce, t.[o] j.[est] na příklad opatření materiálu, eskorta svědků, ubytování svědků, výpomoc při jejich výslechu, byl jsem v neustálém spojení s Dr. Černým a spolupráce se v tomto směru osvědčila.

Několikrát se stalo, že jsem měl dvě záležitosti stejně důležité, event.[uálně] termínované najednou, na př.[íklad] doručiti stenografické záznamy o přelíčení s.[oudruhu] ministrovi a současně navštíviti se svědkem Trtíkem film o Čihošti, nebo vyslechnouti svědka Trtíka a současně sebrati materiál pro posudek Dr. Hobzy. Vznikaly tím nutné průtahy, jež by bylo možno odstraniti tím, že by během procesu v této skupině místo jednoho byli dva nebo tři lidé.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a spol.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, nepodpísaný, A4.

16.7

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa štátneho prokurátora Karla Střídu o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1254]

S.[oudruh] Střída: Připomínky k procesu „K".

Realizace případu Státní bezpečností.

Vyšetřování věci orgány StB trpělo jednak nedostatkem času ke zpracování, jednak u některých obviněných nevyčerpáním všech důkazních prostředků, jichž lze[1255] získati při domovních prohlídkách a výslechem osob, s nimiž se podezřelí stýkali. Kromě toho nebylo možno pro krátkost času vytěžiti ani zpravodajsky z údajů poskytnutých vyšetřovanými.

1252 Pôvodne bolo *„kolusních"*.

1253 Pôvodne bolo *„na"*.

1254 Dokument je korigovaný fialovou ceruzou. Text je prepísaný bez týchto korekcií. Na niekoľkých miestach je text korigovaný aj modrým perom, ide najmä o preklepy, preto sú tieto korekcie rešpektované v prepísanom texte.

1255 Pôvodne bolo *„již bylo lze"*.

Doba stanovená pro realizaci případu, t.[o] j.[est] jeden týden, kladla zvýšené požadavky na vyšetřující orgány, které namnoze nebyly seznámeny do podrobností s problematikou případu, pracovaly odděleně po dvojicích, vyslýchaly osoby bez řádné přípravy, což způsobilo, že jádro trestné činnosti jednotlivých obviněných nebylo bezpečně osvětleno zejména ve spojitosti s ostatními, ač později během procesu bylo prokázáno, že činnost řádové hierarchie byla řízena zpravodajskou ústřednou Vatikánu.

Jeden z hlavních pachatelů provinciál jezuitů Šilhan byl zatčen dva dny před podáním trestního oznámení, takže jeho výslech byl proveden s největším urychlením a nemohl ~~jeho~~[1256] postihnouti zcela jeho rozvětvenou protistátní činnost. Tuto vadu nebylo možno již odstraniti ani během procesu, neboť Šilhan s vědomím[1257] toho, že nejzávažnější fakta zůstala utajena, zeslaboval své původní doznání, případně doznané skutečnosti zcela popíral. Rovněž proti Mastilákovi bylo možno značně posíliti obžalobu, kdyby písemný materiál předložený Ministerstvem vnitra až během procesu byl znám dříve a mohl býti zpracován a ověřen.

Pro krátkost času nemohlo ani zdejší oddělení soustřediti a dáti k dispozici veškerý materiál z dřívějších trestních věcí jiných duchovních, který se dotýkal přímo nebo nepřímo též činnosti obviněných ve věci Machalka a spol.[ečníci].

Je proto žádoucí, aby pro příští velké církevní procesy byla věnována větší péče soustředění[m] všech dosavadních poznatků, které mají k dispozici příslušné úřady (Min.[isterstvo] vnitra, státní prokuratura a SÚC), aby realizátoři se s nimi v celku seznámili a vytěžili z nich při administrativním výslechu jednotlivých osob i při hodnocení celého případu.

Obžaloba a příprava hlavního přelíčení:

Ještě znatelněji projevila se krátkost času při zpracování obžalovacího spisu. Je nade všechnu[1258] pochybnost zjevné, že vatikánská ústředna přesně rozdělila protistátní úkoly mezi jednotlivé řády a [je]jich přední činitele na území našeho státu. Z obsahu trestního oznámení a z protokolů nebylo však toto rozčlenění postižitelné a bylo nutno činnost řádů dokreslovat, často jen na základě úvah o doznaných skutečnostech. Kde nebyla určitá konkréta, bylo nutno věc pominouti.

Namátkou vyjímám případy jezuitů, [je]jichž předním posláním byla činnost zpravodajská, totiž podávání zpráv Vatikánu prostřednictvím pražské nunciatury. Do této činnosti řízené Šilhanem byli zapojeni nesporně všichni členové řádu. Přesto nepodařilo se usvědčiti obviněného Mikuláška ze špionáže a týž byl stíhán jen pro velezradu (rozvrácení jednotné mládežnické organizace), ač tato byla jen doplňkem jeho skutečné a soustavné činnosti vyzvědačské.

1256 Slovo je prečiarknuté v pôvodnom texte modrým perom.

1257 Pôvodne bolo *„u vědomí“*.

1258 Pôvodne bolo *„nadevší“*.

Teprve během procesu – a to dosti nejasně, – bylo objeveno, že řád redemptoristů, jako jediný z řím.[sko]kat.[olických] řeholí působících na našem území, sdružuje též příslušníky řeckokatolické církve. Kdyby tato skutečnost byla známa již dříve, bylo možno nejen dedukcí, ale přímo na konkrétních případech (banderovci, Kolakovič a jiné) dokázati, že tento řád v součinnosti s Východním ústavem má za svůj prvořadý úkol rozvrácení státoprávních poměrů na území Sovětského svazu a vůbec boj proti ideologii marxisticko-leninské, tedy též proti lidově demokratickému zřízení, a že předstírané misijní poslání je pouze součástí této rozvratné činnosti na vesnici. (Štvaní proti JZD). Tuto rozvratnou činnost bylo možno řádu prokázati jako Vatikánem přímo nařízenou a podporovanou již od doby vydání encykliky Divini Redemptoris, tedy od r.[oku] 1937.

Přípravě[1259] hlavního přelíčení byla věnována značná pozornost, ale i zde se projevily určité nedostatky. Zásadně za nesprávné považuji, že studium spisů, jichž bylo v procesu použito k dokreslení činnosti klášterů, bylo svěřeno prokurátorům vedoucím veřejnou žalobu. Při množství materiálu spotřebovali tito na studium prakticky veškerý čas mezi podáním obžaloby a začátkem hlavního přelíčení, takže se nemohli věnovati vlastní přípravě na proces, zejména ~~k~~ podrobnému studiu administrativních protokolů a jejich zpracování. Kromě toho byli seznámeni s doplňujícím materiálem, jen pokud jej sami studovali.

Bude tedy proto napříště nutno, aby tyto přípravné práce byly svěřeny jiným osobám, které pořídí ze spisů výňatky o nejdůležitějších faktech a dají je k dispozici vedoucímu prokurátorovi. Rozdělení všech přípravných prací nutno provésti přesně a včas, tak aby výsledky byly známy již před procesem a nikoliv teprve v jeho průběhu, jak se v některých případech stalo tentokrát.

Hlavní přelíčení:

Rovněž práci prokurátorů při procesu nutno předem rozděliti a dohodnouti metodu výslechu s předsedou senátu. V předmětné věci při počtu 5 prokurátorů bylo [možné] pozorovat mnohdy nesourodou tříšť otázek, které nemohly přinésti již nic podstatného k předchozímu doznání obžalovaných. Nadbytečný byl počet intervenujících, kteří neměli rozděleny úlohy tak, aby každý z nich věděl, kdy je na něm, aby zasáhl do jednání. Ve snaze ~~poukasuji~~[1260] po uplatnění byly kladeny otázky nadbytečné, s věcí samou a s problematikou případu nesouvisející, výslechy jednotlivých obžalovaných byly zbytečně rozvleklé a zanášeny do oblasti ideologické. To mohlo působiti dojmem, že přímé důkazy – ač jich bylo dost – nejsou zcela přesvědčující.

Prokurátoři vedoucí veřejnou žalobu musí míti před i během procesu dosti času, aby se mohli do všech podrobností seznámiti s případem i se všemi otázkami, které při jednání mohou přijít na přetřes. Vyspělost ideologická je nezbytným předpokladem.

Totéž by bylo žádoucí též u advokátů, pokud to jejich výběr vůbec dovolí. Není-li dostatek osob, které samy chápou problematiku případu, jak bylo patrno v této věci, zejména

1259 Pôvodne bolo *„K přípravě“*.

1260 Slovo je prečiarknuté v pôvodnom texte písacím strojom.

u obhájců Dr. Konráda, Dr. Turečkové a Dr. Civína, nutno je podrobně informovat předem a vysvětlit jim podstatu a význam věci pregnantně, aby ve svých závěrečných řečech nepomíjeli zásadní otázky v procesu vedoucí a rozhodné, jak tomu bylo tentokrát, kdy jmenovaní vůbec nepochopili, že jest stíhána, veřejně odhalena a odsouzena rozvratná činnost klášterů a řádů v našem státě. Omlouvání jednotlivých spáchaných činů okolnostmi, [je]jichž polehčující význam nelze dovozovat ani ustanovením trestního řádu, je potřeba se naprosto vyhnout.

Přípravu obhájců by bylo vhodné svěřit vedoucímu prokurátorovi.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 3 strany, 3 strany, nepodpísaný, A4.

16.8

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa námestníka predsedu štátneho súdu Václava Černého o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1261]

Dr. Černý[1262]

Připomínky Dr. Černého
k procesu s M.[achalkou] a spol.[ečníky]

Pokud jde o přípravu procesu, soudím, že veškeré potíže, které se během procesu vyskytly, vyplynuly z časové tísně. Při tak politicky důležitých procesech je nutno vždy počítati se spoluprací veřejnosti. Důsledkem toho jest, že tam, kde nepředchází procesu tisková kampaň avizující veřejnost a kde tedy zahájení procesu je překvapením pro veřejnost, nutno počítati, že materiál bude nutně docházeti teprve během zahájeného líčení, za tím účelem je nutno pamatovati na zřízení početné skupiny operativní, složené jak ze soudců, tak i z prokurátorů, tak i ze členů Státní bezpečnosti, kteří musí býti obeznámeni aspoň v hlavních rysech s problematikou případu tak, aby došlý materiál mohl býti s největším urychlením zpracován a použit a vytěžen ještě během procesu.

Pokud jde o organizování veřejnosti, dosavadní způsob organizování veřejnosti prostřednictvím SÚC, závodů a úřadů se neosvědčil. Vstupenky nevyplněné byly předávány úřady a podniky zaměstnancům, kteří si teprve měli vyplniti svoje jména na vstupence, a stalo se, že některými zaměstnanci byly tyto bianko vstupenky předány dalším, zřejmě nepovolaným, osobám. Jen díky tomu, že kontrola návštěvníků byla prováděna nejen podle jmen

1261 Dokument je korigovaný fialovou ceruzou. Text je prepísaný bez týchto korekcií.

1262 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou.

na vstupence, nýbrž že byla zjišťována i příslušnost návštěvníka k podniku nebo úřadu, vyznačeném na vstupence, podařilo se některé případy nedovoleného předávání vstupenek odhalit a zamezit [jim]. Z toho získané zkušenosti byly vyžity již při organizování veřejnosti k novým procesům a postupuje se při něm[1263] tak, že každý podnik nebo úřad zašle předem státnímu soudu seznam svých zaměstnanců, které hodlá vyslati na proces, a vstupenky vyplněné na jméno budou jim předány přímo u státního soudu.

Podle mého názoru neosvědčil se dále t.[ak] zv.[aný] anglosaský způsob vedení přelíčení, při němž předseda a členové senátu jsou většinou pasivními diváky. Je nutno, aby další procesy byly organizovány a připravovány tak, aby předseda ovládal procesový materiál, a aby členové senátu byli aspoň v hrubých rysech předem obeznámeni s případem a případně si rozdělili otázky. Tím se docílí zvýšení aktivnosti členů soudu při jednání a na prokurátorovi bude, aby ve vhodné chvíli a na vhodném místě zasáhl do výslechu útočnými otázkami a výslech slyšené osoby provedl do hloubky.

Nedoporučuji způsob navrhovaný soudruhem Dr. Čížkem, aby po formálním výslechu zapírajícího obžalovaného byly provedeny důkazy k němu se vztahující. Nutno tu vzíti v úvahu, že může jíti o materiál, který se nedá probrati během jediného půldne, a mohlo by se státi, že by obecenstvo, které se denně u procesu střídá, mohlo odcházeti s dojmem, že se nepodařilo soudu obžalovaného usvědčit.

Další závadou bylo příliš značné nahromadění procesního materiálu pro každý jednací den. Mělo to za následek krátké a řídké[1264] přestávky a jednání se protáhlo do pozdních hodin večerních. Tím se nejen unavuje pozornost obecenstva, ale vyčerpávají se duševně členové soudu a prokuratury. Při tak důležitých procesech je totiž nezbytné, aby se členové senátu spolu se členy prokuratury denně radili o probraném materiálu za účelem jeho zhodnocení a projednali současně i přípravu a způsob využití nachystaného materiálu na příští procesní den.

Únavu členů soudu a prokuratury při procesu jistě zvyšovala okolnost, že v poradní síni byl soustředěn rozhlas a film, což se stalo jen z nedostatku místa, takže bylo tam přítomno příliš mnoho lidí a soud a prokuratura neměly potřebného klidu. Těchto nabytých zkušeností bude použito při dalších procesech, kde bude v tom směru zjednána náprava.

Černý[1265]

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

1263 Pôvodne bolo *„ní“*.

1264 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný modrým perom, pravdepodobne Černým.

1265 Vlastnoručný podpis.

16.9

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Hodnotiaca správa sudcu Otakara Matouška o procese Augustin Machalka a spoločníci.

Plk. JUDr. Otakar Matoušek.

Poznatky z trestní věci
proti Augustinu Machalkovi a spol.[ečníkům]

Proces byl veden novým způsobem, při němž hlavní iniciativu měla Státní prokuratura. Veřejná obžaloba se zhostila tohoto úkolu bezvadným způsobem a ukázalo se, že bezprostřední výslechy ať již obžalovaných, či svědků stát.[ním] prokurátorem měly žádoucí spád a vyzněly přesvědčivým způsobem jak pro nalezení viny obžalovaných, tak pro správné politické zhodnocení procesu na[1266] veřejnosti.

Nevýhodou tohoto způsobu vedení procesu bylo, že přísedící v důsledku navrhování důkazů až v průběhu důkazního řízení nebyli dostatečně obeznámeni s materií právě vznesenou[1267] a odkazováni byli nechtěně do pasivity.

Trvání procesu mohlo býti naplánováno o jeden den kratší[1268], ježto snaha dodržeti termín vyhlášení rozsudku vedla v závěru procesu k menší rozvláčnosti, která kontrastovala se skvělým spádem předcházejícího úseku procesu.

plk. Matoušek[1269]

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1266 Pôvodne bolo *„ve“*.

1267 Pôvodne bolo *„nanesenou“*.

1268 Pôvodne bolo *„kratšeji“*.

1269 Vlastnoručný podpis.

16.10

1950, 11. apríl, Praha. Hodnotiaca správa sudcu Vladimíra Podčepického a predsedu senátu štátneho súdu Jaroslava Nováka o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1270]

Připomínky k procesu konaném ve dnech 31. 3. až 5. 4. 1950.

1) V tomto procesu byl zkoušen systém, kdy hlavní břemeno výslechu nesl prokurátor. Takový proces odpovídá systému anglosaského trestního práva, možno takový proces nazvati procesem prokurátorským. Jde nyní o zásadní řešení, zda v eventuálních příštích procesech se to má opakovati. Úloha soudu v takovém procesu během přelíčení je pasivní, ustupuje do pozadí. Nejsme tak plně přesvědčeni o výhodách takového procesu. Ač v takových velkých procesech jde stránka politická ruku v ruce se stránkou skutkovou a právní, přece tuto dvojí stránku nelze přehlížeti. Soud v rozsudku politicky hodnotí výsledky skutkové a právní, proto tak činí i lid, jehož reprezentantem je soud. Spolehlivou základnu pro tuto skutkovou a právní stránku musí si vybudovat soud, aby bezpečně mohl rozhodnouti. To lze však dosáhnout jen tím, že proces po této stránce si bude budovati sám soud, ovšem za pomoci prokurátora, který jednak proces zaměří politicky, jednak důkazy a doplňujícími otázkami rozbije eventuálně obhajobu obžalovaného a podepře obžalobu. Doporučujeme proto rozdělení úloh. Soud výslechy obžalovaných po stránce skutkové a právní nechť provádí plasticky a podrobně sám, čímž vynikne věcná a právní souvislost zažalovaného děje, prokurátor pak nechť pokusí se rozbíti obhajobu obžalovaného a vhodnými otázkami a projevy nechť usměrní hodnocení politické a ukáže tak i politické souvislosti. Tak po výslechu každého obžalovaného bude míti každý jasný obraz o zažalovaném ději, což v opačném případě přeskakujícími, vracejícími se a politicky, právně a skutkově míchanými a střídavými otázkami ze strany prokuratury se nemohlo někdy docíliti. Navržený způsob procesu vyžaduje ovšem vyspělé kádry u prokuratury i soudu a dostatek času na přípravu a studium procesu, což ovšem u tak velkých procesů se má rozuměti samo sebou. V této souvislosti jest upozorniti, že podle našeho názoru zvlášt není vhodné, aby prokurátor zasahoval více otázkami ještě během výslechu obžalovaného předsedou. Ruší se tím předseda a jeho koncepce, roztrhává[1271] se tím souvislost a výslech se kouskuje a přestává býti uceleným ve sféře skutkové a právní. Nezáleží na tom, že snad obžalovaný může potom k otázkám[1272] prokurátora se příti, co vlastně předsedovi řekl, vždyť v takovém procesu je po ruce podrobný protokol a nejde o slovíčka, ale o mohutné perspektivy kriminální a politické, které prokurátor při svých otázkách může a musí ventilovati. Veřejnost se zatajeným dechem musí čekati, když skončí výslech

1270 Text je na niekoľkých miestach korigovaný čiernym perom, ide najmä o preklepy, preto sú tieto korekcie rešpektované v prepísanom texte.

1271 Pôvodne bolo *„roztrhuje“*.

1272 Pôvodne bolo *„k otázkám“*.

prováděný soudem dávající ucelený obraz o skutkové stránce a o hlavní linii obhajoby obžalovaného, co tomu řekne prokuratura. Předčasnými otázkami prokurátora toto napětí se trhá a inteligentní obžalovaný se předčasně i může upozorniti na slabiny své obhajoby a potom následující[1273] linii útoku prokuratury, a tak pak v dalším svoji obhajobu zaměřiti, což po skutkovou látku vyčerpávajícím výslechu předsedou zpravidla není tak snadné.

Resumujeme proto, že nejlepší způsob vedení takového procesu je po stránce právní a skutkové podrobný výslech obžalovaného soudem a pak teprve výslech prokurátorem, který při procesech podobného druhu vždy bude míti dostatek toho, aby se uplatnil po stránce politické a eventuálně i skutkově právní, pokud půjde o rozbití obhajoby obžalovaného, takže se nebude opakovati zjev při procesech v minulosti, kdy prokurátor se omezoval na souboj s obhájcem a vlastních otázek měl velmi málo.

2) Bude záhodno včas o procesu a jeho plánu informovati i celý senát. Nebude se pak opakovati, aby votanti upozorněni byvše, že prokurátor povede hlavní výslech, a nejsouce informováni, s čím vlastně prokurátor přijde, do procesu nijak otázkami[1274] nezasáhli, obávajíce se, že by mohli vzíti prokurátorovi vítr z plachet a nějak mu narušiti jeho plán výslechu. Myslíme, že tato pasivita votantů nedělá dobrý dojem. Odpomoci lze přesnou informací i jich samých o plánu postupu při přelíčení a obsahu materie. K tomu účelu bude nutno i technicky (mikrofonem) umožniti tuto spolupráci celého senátu.
3) V zájmu vysoké úrovně podobných procesů, bylo by záhodno vybaviti příslušná oddělení soudu a prokuratury i materiálem vědeckým, t.[o] j.[est] literaturou předmětu a podrobnými informacemi od příslušných odborníků různých speciálních institucí zabývajících se příslušnými problémy. Máme na mysli úzký kontakt s odborníky státního církevního úřadu, Ministerstva vnitra a pod.[obně], kteří by před podobným procesem dostavili se na konference a všechny příslušné odborné otázky probrali podrobně a eventuální dotazy, nejasnosti, neznalosti soudu a prokuratury ohledně odborné stránky věci vyjasnili.
4) V témže zájmu jest určiti datum počátku hlavního přelíčení tak, aby byl čas na důkladné studium procesu a na časté konference soudu s prokuraturou ohledně celého komplexu[1275] příslušných otázek a problémů a dohody o podrobném průběhu procesu. Poněvadž nikdy nelze zcela spolehlivě odhadnouti, jak přelíčení se bude vyvíjeti časově (obžalovaní počnou třebas popírati správnost administrativních protokolů), jest i trvání hlavního přelíčení předem stanoviti toliko jen rámcově.
5) Po stránce technické doporučujeme pro příště zaříditi režii procesu tak, aby soud a prokuratura při přestávkách a poradách nebyly nahromaděni společně s technickým personálem rozhlasu a filmu v jedné místnosti. Zbytečně se tak senát i prokuratura unavují a brání to i eventuálnímu probrání věci senátem během přestávek a porad, kterézto probírání věci již během procesu je velmi účelné a užitečné a před větším počtem neznámých lidí nelze dosti vhodně prováděti.

1273 Pôvodne bolo *„potomní“*.

1274 Text *„nějak otázkama“* je prepísaný v pôvodnom texte čiernym perom na *„nijak otázkami“*.

1275 V pôvodnom texte nesprávne *„konpleksu“*. Správne *„komplexu“*.

6) Jsme názoru, že optimum a maximum počtu prokurátorů při podobných procesech jsou tři prokurátoři. Větší počet prokurátorů roztahuje proces do rozmělňující šíře, ostatní prokurátoři mohou a mají fungovati jako pomocníci oněch tří prokurátorů v opatřování materiálu, který se ukáže nutným a potřebným podle výsledků a průběhu hlavního přelíčení. Rozdělení úloh při řečech prokurátorů se v podstatě podle našeho názoru osvědčilo, jen je nutno ony řeči koordinovati[1276] i ohledně délky trvání.
7) Doporučujeme, aby i v příštích procesech technická stránka procesu (veřejnost, stenografové a pod.[obně]) neležela na bedrech předsedy, a styk s veřejností (žurnalisty, hosty a pod.[obně]) udržovali během přestávek fungující prokurátoři u hlavního přelíčení.
8) Doporučujeme pro příště též užší styk s obhájci, aby tito zejména v závěrečných řečech nenalomili zejména hlavní politickou linii procesu.

Tyto připomínky vypracoval Dr. Podčepický v plném souhlase s názory Dr. Nováka, který prohlašuje, že za tyto připomínky bere[1277] svoji spoluzodpovědnost.

V Praze dne 11. dubna 1950.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy, nepodpísaný, A4.

16.11

1950, 12. apríl, Praha. Hodnotiaca správa námestníka generálneho prokurátora Václava Aleša o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1278]

Aleš[1279]

Tajné!
[…][1280]

Zkušenosti z procesu „M".

Vcelku pokládám průběh i konečný efekt procesu za úspěch po stránce politické i odborné a organizační. Krátká lhůta a neúplný a teprve postupně doplňovaný materiál, jakož

1276 Pôvodne bolo *„skoordinovati"*.

1277 Pôvodne bolo *„béře"*.

1278 Dokument je korigovaný fialovou ceruzou. Text je prepísaný bez týchto korekcií.

1279 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou.

1280 Odtlačok pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: 61/99 – SOBŘ, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 10. 10.* [20]*05 Podpis: Šimánková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

i ne zcela zkušení prokurátoři, stejně tak jako poprvé použitý způsob uplatnění fakt z dřívějších procesů byly příčinou různých nedostatků, [je]jichž zjištění dává předpoklady pro dokonalejší zpracování a režii obdobných velkých věcí.

Podle mého mínění jest nutno si všimnouti těchto okolností:

1) Způsob prokurátorské práce.

Stalo se na některých místech, že dotazy intervenujících prokurátorů se jednak křížily, jednak nebyly zcela věcné. To vyplynulo nejen z rychlého studia materiálu, nýbrž i z metody pracovní. Musíme bezpodmínečně trvati na tom, aby prokurátor měl určitý operativnější systém zpracování věci, a to dle osob. Je nutno, aby si jednotlivé osoby exploitoval podle jmen tím způsobem, že na jednotlivých lístcích, k té které osobě se vztahující[ch], vyznačil, která fakta jsou vyšetřena, co uvádí obviněný, co uvádějí jiné osoby, zejména svědci, jaký je usvědčující materiál, které otázky potřebují objasnění, co je třeba vyzvednouti, čemu nutno event.[uálně] se vyhnouti.

Jedině tento systém lístkový může prokurátory uchrániti před[1281] improvizování[m].

2) Otázka uplatnění dokumentačního materiálu.

Skutečnosti, vyšlé najevo v jiných procesech, je nutno organičtěji včleniti do hlavního procesu. Dlouhé legendy ze spisů, prováděné v průvodním řízení, jsou únavné a nepřesvědčivé. Použitý systém shrnutí stručných fakt se vcelku osvědčil, je však nutno již při přípravě procesu roztříditi materiál tak, aby prokurátor hned při konstituování jednotlivých obžalovaných ten který materiál uplatnil, a v průvodním řízení bude vlastně v podstatě zjištěno, že v těch či oněch soudních spisech tento materiál vyšel najevo, případně svědci skutečnosti ony potvrdí. Všeobecně přispělo v daném případě k plastičnosti věci, že byly i dřívější věci uplatněny.

3) Počet prokurátorů.

V daném případě byli 4 prokurátoři skoro zbyteční. Docházelo leckdy k jejich střetnutí, i když to bylo patrno jenom pro pozorně sledujícího odborníka. Závěrečné řeči byly sice celkem šťastně rozděleny mezi 3 prokurátory, z nichž jeden měl řeč všeobecně-politickou, druhý odbornou se zřetelem na konkrétní materiál a třetí morálně-politické hodnocení. Domnívám se však, že pro příští procesy se musíme snažit vystačit s menším počtem intervenujících prokurátorů a s menším počtem závěrečných řečí.

Každý prokurátor musí fungovat dokonale politicky i odborně a zvolíme-li na př.[íklad] 2 intervenující prokurátory, musíme materiál mezi ně rozděliti organičtěji. Připustíme-li třetího prokurátora, pak jenom jako zálohu a spojku.

4) Organizace pracovních skupin.

Podle mého mínění se osvědčilo pracovní rozdělení mezi tři skupiny, a to vlastní intervenující žalobce, dále druhou skupinu, která připravovala materiál, a třetí skupinu, mající na starosti věci technické režie. Toto organizování bude vhodné podrobněji propracovati a ve velkých procesech používati.

1281 Pôvodne bolo *„od“*.

5) Technické drobnosti.

Nutno se postarati o nenápadné (signální) spojení prokurátorů s operační (organizační) skupinou během procesu. Bude nutno dbáti na to, aby o prokurátory bylo i po fyzické stránce pečováno (nápoj, občerstvení o přestávkách a podobně). Pro prokurátory i pro soud bude nutno opatřiti místnost, kde by nebyli rušeni a nepřicházeli do styku s chvatem technického personálu, rozhlasového, filmového atd.

V Praze dne 12. dubna 1950.

Aleš[1282]

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 3 strany, 3 listy, podpísaný, A4.

16.12

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Poznámky k procesu Augustin Machalka a spoločníci.

Poznámky k procesu Machalka a spol.[ečníci].

I. POLITICKÁ LINIE VYUŽITÍ PROCESU:

Je možno konstatovat, že proces M.[achalka] a spol.[ečníci] splnil politický význam. To znamená, že vedl k odhalení rozvratnické politiky Vatikánu, prováděné prostřednictvím klášterů a řádů, a že se tento proces a jeho výsledky dostaly v pravém slova smyslu do nejširších vrstev našeho národa.

II. PŘÍPRAVY PROCESU:

V týdenní lhůtě bylo nutno organizovat nejen zpracování žaloby, její doručení, ustanovení advokátů atd., nýbrž provést a dokončit vlastní vyšetřovací úkony. Vedoucími prokurátory byli vyslechnuti všichni obžalovaní, ještě před procesem bylo prostudováno 120 spisů z procesů již provedených a učiněny výpisky pro proces, vyslýcháni svědci a studován dokumentární materiál, literatura atd. V této době bylo nutno organizovat také tisk, rozhlas a film. Dále bylo nutno připravit a zorganizovat veřejnost tak, aby došlo i k[e] střídání krajů a veřejnosti též ze Slovenska. Po technické stránce bylo třeba provést i potřebná technická opatření, vybavení porotního sálu, montážní rozhlasová opatření, aby se zeslabily značné akustické vady porotního sálu. Osvědčilo se organizovat práci v jednotlivých skupinách pověřených vždy určitými úkoly:

1282 Vlastnoručný podpis.

1. výslechy obžalovaných, studiem materiálu, dokumentů atd. a vedením procesu pověřeno 5 prokurátorů.
2. studiem spisů z provedených procesů a materiálu dalšího (literatura) pověřeny zvláštní skupiny v Praze, Brně a Bratislavě.
3. organizačními přípravami procesu a zejména organizováním veřejnosti pověřena zvláštní skupina vedená s.[oudruhy] Černým a Richtrem.
4. přípravou[1283] propagace procesu a využití[m] výsledků pověřena skupina pod vedením s.[oudruha] Neulse ve spolupráci se zvláštní skupinou vytvořenou u s.[oudruha] Bareše[1284].

III. ZJIŠTĚNÉ NEDOSTATKY A ZKUŠENOSTI:

1. Během procesu zjištěno, že bylo vhodné vytvořit zvláštní skupinu pro přípravu závěrečných řečí z hlediska všeobecné politiky Vatikánu, klášterů a řádů u nás, a pro přípravu závěrečných řečí s.[oudružky] Brožové. Tyto úkoly mohly být již provedeny v době přípravné, neboť skutkový materiál mohl být pak jen do tohoto politického materiálu vmontován.
2. Ukázalo se, že církv.[evní] oddělení samo nemá dostatek materiálu a že bude naléhavě nutné zřídit a řádně vybudovat u církevního oddělení studijní ~~materiál~~[1285] aparát a archiv.
3. Ukázalo se, že by bylo [za]potřebí při větších procesech nebo procesech podávajících zvláštní zkušenosti zpracovávat tyto procesy a všechny zkušenosti osobami na procesu zúčastněnými ve formě určitých dokumentárních zápisků a založit i u státního soudu dokumentární studijní archiv.
4. Ukázal se také nedostatek, pokud jde o spolupráci orgánů vnitra a orgánů justičních, v tom směru, že řada vyšetřovacích úkonů, které mělo provést vnitro, provedena nebyla a také vnitro neučinilo všechna opatření k získání dostatečného materiálu.
   Tak až po procesu jsem zjistil, od s.[oudruha] Hlavačky, že Braito měl před rok 1938 na Hradišťsku více projevů, v nichž opěvoval fašismus a Mussoliniho. Kdyby bylo vnitro krátkou cestou uvědomilo všechny krajské velitele StB o procesu, bylo by možno i v krátké přípravné lhůtě získat více doličného materiálu.
5. Ukázalo se, že neměli jsme dostatek materiálu z prostředí okolí, v němž obžalovaní žili před svým zatčením, zejména z doby okupace. I tento materiál při lepší spolupráci orgánů vnitra a justice mohl být přes krátkost přípravné lhůty alespoň částečně opatřen, také ku př.[íkladu] během procesu zjištěno, výslechem Hučka, že prý se setkal

1283 Pôvodne bolo *„k přípravě“*.

1284 Gustav Bareš (Breitenfeld) (1900 – 1979), komunistický ideológ, novinár a politik, od roku 1930 v KSČ, člen ÚV KSČ (1946 – 1952) ako vedúci agitačno-propagačného oddelenia (1946 – 1949) a zástupca generálneho tajomníka (1949 – 1951). V roku 1952 bol zbavený funkcií a v roku 1970 dokonca vylúčený z KSČ. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

1285 Slovo je prečiarknuté v pôvodnom texte písacím strojom.

s Mastilákem na Slovensku již v roce 1942, a vnitro nebylo s to dostat od slovenských orgánů zprávu o tom, která by tento údaj prošetřila. Přitom šlo o skutečnost neobyčejně důležitou pro usvědčení Mastiláka ze špionážní služby.

6. Chybou se také ukázalo, že vedle předsedy senátu nebyl do příprav zasvěcen další soudce z povolání, a zejména, že nebyl detailněji obeznámen s procesním materiálem, že také nebyl podrobněji již před procesem informován o procesním materiálu celý senát, čímž do určité míry [byla] způsobena pasivita senátu během procesu.

IV. VLASTNÍ REŽIE A VEDENÍ PROCESU

soud:

Vcelku možno hodnotit postup soudu tak, že senát se jevil v procesu pasivně, při čemž částečné příčiny byly již uvedené shora. Další příčinou je také to, že první dva dny procesu byl proces veden vyšetřovací formou otázkami prokurátorů k obžalovaným, při čemž soud jen více méně formálně zasahoval. Již před procesem byla vedena rozprava o postupu v procesu a s.[oudruh] Čížek dokazoval, že tento postup se velmi osvědčil v procesu hodonínském. Měl jsem pochybnosti o takovémto vedení procesu a také prvé dva dny mě přesvědčily o nutnosti změny v režii procesu a i v tom směru, že vedení a iniciativu vedení procesu bude mít v rukou senát a jeho předseda a že prokurátor bude zasahovat na slabých místech k usvědčení obžalovaného. Proto také od druhého dne procesu změ[ně]na režie tak, že předseda převzal vedení a prokurátor doplňoval ~~tak~~[1286] výslech otázkami. Tím také proces dosáhl větší úrovně.

předseda senátu:

Pro krátkost přípravné lhůty neměl zvládnutu všechnu procesní látku, ~~tak~~[1287] což se také projevilo zejména při čtení doličného materiálu a také v nedostatečném vyčerpání skutkových podstat shodnými otázkami. Projevil se i nedostatek vyšší politické úrovně předsedy v tom směru, že připustil v diskusi [přechod] na ideologické pole a nevedl obžalované pevně k zodpovídání se z trestných činů a jejich obhajobu nechal někdy rozmělnit.

prokurátoři:

Dopouštěli se vážného omylu v tom, zejména pokud jde o s.[oudruha] Čížka, že [s] obžalovaným[i] diskutovali a i dokonce o otázkách náboženských, otázkách kanonického práva atd., namísto aby se drželi přesně trestné činnosti, postavili jim přesně před oči povinnost, jako každého jiného občana státu. Některé otázky s.[oudruha] Čížka byly přímo groteskní. Způsobeno to [bylo] tím, že soudruzi se nedrželi přesně plánu určeného před procesem, podle něhož měli se soustředit prokurátoři jen na určité jim přidělené obžalované, připravit si otázky, nezasahovat do výslechu jednoho prokurátora druhým prokurátorem příliš rušivě. V tomto směru byl zejména nedisciplinovaným s.[oudruh] Čížek, ačkoliv mu to bylo během procesu několikráte vytknuto.

1286 Slovo je prečiarknuté v pôvodnom texte písacím strojom.

1287 Slovo je prečiarknuté v pôvodnom texte písacím strojom.

advokáti:
V procesu postupovali celkem dobře. Jevili se však pro veřejnost příliš pasivně. I v tomto směru je nutno v příštích procesech zabránit tomu, aby z postupu obhajoby nevznikal dojem, že je obhajoba usměrňována nebo zatlačována.
znalci:
Zkušenosti ukázali, že je nutné, aby vnitro i MNO věnovalo větší pozornost soudruhům určeným pro podávání znaleckých posudků v procesu. Zejména politická zhodnocení a politický závěr nejsou na výši.
strážní služba a SVS:
Strážní služba SNB fungovala dobře. Naproti tomu jsme v prvých dnech zjistili, že SVS nezařídil večerní stravování obžalovaných, což vzbudilo dojem určitého trucu. Zasáhl jsem přímo u velitele SVS Pankrác a tyto nedostatky byly pak odstraněny.
rozhlas, film a tisk:
Organizace tisku byla provedena tak, že každý den v poledne a večer byly novinářům dávány instrukce, v ~~tom směru~~[1288] jakém směru a které věci má tisk příště zpracovat. Toto opatření se také osvědčilo a bylo také novináři uvítáno. Tisk zpracoval proces v podstatě dobře. Jeví se však ještě nutnost lepšího političtějšího zpracovávání zpráv tiskem a také určitou grafickou úpravou vyzvedávat určité pasáže z procesu, zejména, když [mu] byla věnována celá strana.
Rozhlas zpracoval proces velmi dobře a s.[oudruh] Dvořák se velmi osvědčil. Osvědčila se také spolupráce s.[oudruha] Neulse při režii filmových záběrů s filmaři a při zvukových záběrech s rozhlasem. Bude však třeba pro příští velké procesy vybudovat lépe spojení mezi prokurátory a filmem a rozhlasem, při čemž mám na mysli telefonické nebo světelné zařízení u stolů vedoucích prokurátorů.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a spol.
Originál, strojopis, česky, 3 strany, 3 listy, nepodpísaný, A4.

1288 Text je prečiarknutý v pôvodnom texte písacím strojom.

16.13

1950, 14. apríl, Praha. Hodnotiaca správa námestníka generálneho prokurátora Václava Aleša o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1289]

Přísně tajné!!
[…][1290]

POSUDEK

Po prostudování stenografického zápisu o hlavním přelíčení v akci „K", pokud v krátké lhůtě bylo možno mnohastránkový zápis probrati, podávám tuto kritiku práce prokurátorů a soudu:

Ze zápisu je patrno, že v řízení procesu nebyla z počátku jednotná linie. První dny procesu bylo řízení věci v rukách prokurátora, teprve další dny v rukách předsedy senátu.

Řízení prokurátora se tu neosvědčilo. Trpělo improvizovaností. To bylo patrno na vedení konstitutů obžalovaných.

Pokud jde o předsedu senátu, vyzdvihnul na příklad hned na počátku zbytečně obšírně u obž.[alovaného] Machalky jeho věznění v koncentračních táborech. Nebo u téhož obžalovaného prohlásil předseda senátu, že „nám nejde o průběh kongresu v Římě v roce 1947". Proto také dále z tohoto faktu nebylo zvláště těženo, ač mělo být. Předseda nekorigoval názor Machalkův, když prohlásil, že „měl dojem ostřejšího postupu vůči řádu, církvi, protože byl toho názoru, že jde o ideologie (komunistickou a církevní) navzájem se nesnášející." Mlčky to akceptuje a táže se obžalovaného: „Rozhodl jste se proti tomu pracovat?"

Základní vada při kladení otázek téměř všemi vyslýchajícími bylo kumulování otázek. Tak v zápise 10/1 z 31. 3. 1950 jsou kumulovány otázky (předsedou): „Jaké[ho] druhu zprávy? Proč jste dostal automobil? Řekl jste v Římě v roce 1947, jak to vypadá s hospodářstvím u nás?" – nebo dále při dotazu na leták: „Jak jste k němu přišel? Co jste s ním dělal? Proč jste to schoval, to Vás tak zajímal?"

Obžalovaný po této kumulaci otázek odpovídá jenom na jednu, a to na tu poslední, jako na př.[íklad] u letáku, že se nezajímal. Na další otázku odpoví, že oznámení neučinil. Tím se vyslýchající spokojí. Stane se pak, že výslechem není podstata věci vůbec vytěžena.

K věci se potom jiný vyslýchající vrací, dochází opět ke kumulaci otázek. Obžalovaný však je již připraven na to, nač bude tázán.

1289 Drobné strojopisné preklepy boli Václavom Alešom v pôvodnom texte korigované modrým perom. Tu publikovaný text je opravený podľa korekcií v pôvodine.

1290 Odtlačok pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: 61/99 – SOBŘ, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 10. 10.* [20]*05 Podpis: Šimánková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

V zápisu 11/3 je logicky nepochopitelný bezprostřední sled otázek: „Kým jste byl osvobozen z koncentračního tábora? Věřil jste na zázraky? Kolik jste měl sourozenců?“ – nebo jiná logická souvislost: „Byly pokyny od Jarolímka? Kolik jste měl nábojů do té pistole?“

Zejména tento sled otázek ukazuje na náhodnost a improvizovanost při kladení.

Běžným nedostatkem byla skutečnost, že vyslýchající nenechali obžalované domluviti. Tak zápis 9/4, kde prokurátor nenechal domluvit o poměru Vatikán – republika.

Dokonce pak došlo k tomu (protokol 23/4), že obžalovaný sám žádá: „Pane státní prokurátore, prosil bych, abyste mě nechal domluvit!“

Některé otázky byly příliš složité a vyžadovaly velmi soustředěnou pozornost, aby se mohly v rychlém sledu pochopiti a přitom odpověď se vlastně vyžadovala více méně jednoslovní. Tak otázka předsedy senátu (zápis 26/2) vyžaduje přímo gramatický rozbor.

Někdy dochází k převráceným úlohám. V zápise 23/2 se táže prokurátor, je-li obžalovanému známo, že Jarolímek zachraňoval církevní majetek. Obžalovaný neodpoví, nýbrž sám se táže prokurátora, jak Jarolímek zachraňoval církevní majetek, načež prokurátor obžalovanému vysvětluje, že na př.[íklad] protizákonně klášter Teplá.

Velmi často přešla linie na pole ideologické, a to ne snad proto, že by ji tam zaváděli obžalovaní sami, nýbrž sám prokurátor a předseda senátu. V protokolu 28/1 zajímá předsedu senátu, jestli na schůzce na podzim 1947 na arcibiskupství, kde se sešli mužští řádoví představení, byla řeč o materialismu. Obžalovaný odpoví, že se hovořilo o materialistické ideologii, předseda to dále rozvádí a dále je výslech veden na ideologickém poli. Nebo prokurátor v zápise 29/4 klade otázky, co je náboženství, kdo zprostředkuje styk věřících s Bohem, kdo uděluje svátosti, atd. V zápise 37/4 doporučuje obžalovanému témata na kázání, v zápise 41/3 přenáší výslech na biblická podobenství a přímo vyzve obžalovaného k jakémusi kázání o dvou manželích, raněných pro lakotu mrtvicí.

V zápise 3/6 a 4/1 z dalších dnů procesu jsou stále rozváděna ideologická střetnutí, na př.[íklad] mikrofon se nestane láhví, neboť se z něho nikdy nenapiji, vitriol zůstane vitriolem, i když je opatřen nálepkou voda a podobně.

Řada otázek zcela odbočovala od věci. Na př.[íklad] v zápise 31/2 velký zeměpisný exkurs, je-li blíž z Domažlic do Štěkně, anebo z Prahy do Štěkně a kudy, t.[o] j.[est] jakými vlakovými spoji se tam lze rychleji dostati.

Jen pro úplnost se zmiňuji o některých rušivých, zejména jsou-li napsány, momentech výslechu. Tak na př.[íklad] v zápise 31/2 táže se prokurátor: „Víte, kde[1291] jde v Nýrsku zakázané pásmo?“ A hned sám prokurátor k tomu říká: „Já to vím, ale já Vám to neřeknu.“ – nebo: v zápise 30/4 je otázka: „Co ještě máte proti lidové demokracii kromě nepřátelského postoje, abyste chytal chlupy?“ – nebo: v zápisu 10/4, kde obžalovaný říká, že chtěl za dolary něco koupiti v Darexu, vypichuje prokurátor: „V Darexu jsou věci, které jsou málokomu u nás přístupné. Nemusel jste míti takové chutě“. Nato se ptá a uvažuje, kolik vlněných dek by si obžalovaný za své peníze v Darexu koupil.

1291 Podčiarknuté slovo je do pôvodiny doplnené rukou.

Otázky vůbec někde jsou pestrým kaleidoskopem nejrůznějších věcí, od pěstování brambor a prérie až k Čingischánovi (zápis 30/4) – „Čingischán byl tu také a vraždil lidi napříč Asií a Evropou, a proto ho nebudu chtít zachovat."

V zápise 18/4 je markantní doklad, jak předseda si nechá vzít řízení z ruky ke škodě věci. Předseda se obžalovaného po několika všeobecných otázkách dotazuje na předmět porady opatů na Strahově 1948. Při tom padne mimochodem zmínka o vatikánském rozhlasu, zasáhne prokurátor, vede výslech dále, o poradě opatů se již nemluví, nýbrž o tom, že se Lipsko špatně odladí od Prahy, že na Vysočině při chytání rozhlasu se do toho plete Vratislav, a výslech prokurátorův místo zjištění obsahu porady opatů končí překvapující otázkou, jestli obžalovaný byl v Československu nebo blíže polárního kruhu.

V zápise 10/3 odpoví obžalovaný, že uznává, že peníze, kalichy, kříže patřily pracujícímu lidu. Prokurátor se tím nespokojí, prohlásí to za naučené povídky a domůže se odpovědi, že ty věci nepatřily pracujícímu lidu, nýbrž řádu.

Byla řada nevytěžených věcí. Chybělo vypointování odpovědi při včasném přerušení výslechu, místo toho docházelo k protahování výslechu a současně k zarážení obžalovaných, když se vhodně (ve smyslu obžaloby) mohli rozhovořiti.

Nedostatkem bylo, že doprovodný materiál dřívějších procesů nebyl hned při konstituování uplatňován. Než věc byla režijně napravena, došlo počátkem průvodního řízení k únavným legendám.

Křížily se leckdy i otázky prokurátorů, naopak zase někdy nepůsobila dobře jejich pasivita, stejně tak jako počáteční pasivita předsedy senátu.

Vcelku ovšem pokládám i tak vzhledem k okolnostem, za nichž byl proces připravován (krátká doba, teprve postupně dodávaný materiál, první pokus o nový styl procesu, jakož i novost procesu i pro prokurátory), průběh i efekt procesu za úspěšný, hlavně proto, že splnil svůj politický účel, vyzkoušel organizační možnosti a poskytnul předpoklady k sebekritice. Doporučoval bych, aby stenografický zápis si prostudovali prokurátoři i předseda soudu. Bude pro ně velkým poučením o jejich vlastní práci, zvláště když své vystoupení sebekriticky zhodnotí.

Pokládám bezpodmínečně za nutné, aby napříště prokurátoři pracovali lístkově, jak dělá soudruh Vieska[1292], poněvadž jedině tak se uvarují improvizace a mohou cílevědomě zastu-

1292 Juraj Vieska (1913 – 1965), pôvodne menom Weisz, narodil sa 30. septembra 1913 v Rožňave. Po maturite na gymnáziu študoval právo na právnickej fakulte v Brne a v Bratislave. V roku 1931 vstúpil do komsomolu a o tri roky neskôr sa stal členom KSČ. Po skončení vysokej školy pracoval v advokátskych kanceláriách v Rožňave. Prvé roky II. svetovej vojny prežil v Palestíne, kde pracoval ako robotník. V roku 1942 vstúpil do československej zahraničnej jednotky a domov sa vrátil až v roku 1945. Naďalej zostal pracovať v armáde, kde na Najvyššej vojenskej prokuratúre pracoval až do svojho zatknutia v roku 1951. Zastával dôležité funkcie, pretože vo februári 1948 bol námestníkom vrchného vojenského prokurátora v Bratislave a od mája 1949 bol zasa námestníkom na Štátnej prokuratúre v Prahe. Neskôr pracoval ako prokurátor na Generálnej prokuratúre pre veci Štátnej prokuratúry a Štátneho súdu. Rozsudkom Najvyššieho súdu bol dňa 7. augusta 1953 odsúdený na 7 rokov väzenia za sabotáž. Po revízii prípadu bol prepustený a 23. februára 1956 aj zbavený všetkých obvinení. Opätovne mu tiež bolo v júli 1956 vrátené členstvo v KSČ. Od 1. apríla 1956

povati obžalobu a nikoliv pouze prováděti místy jakousi prověrku obžalovaných, s odpoutáním se od zažalovaných trestných podstat.

Bude rovněž nutno zdokonaliti přípravu procesu zvláště tam, kde půjde o předvedení dřívějšího materiálu, a vmontovávati tyto ilustrační věci k jednotlivým obžalovaným. Bude nutno vyvarovati[1293] se únavných legend a, bude-li vystupovati více prokurátorů, dohodnouti přesně nejen závěrečné řeči, nýbrž zásadně i kladení otázek.

V Praze dne 14. dubna 1950

Aleš[1294]

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.
Originál, strojopis, česky, 6 strán, 6 listov, podpísaný, A4.

16.14

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Záverečná hodnotiaca správa o procese Augustin Machalka a spoločníci.[1295]

A. Příprava procesu

1. OD STŘÍDU

Vyšetřování věci orgány StB trpělo jednak nedostatkem času ke zpracování, jednak u některých obviněných nevyčerpáním všech důkazních prostředků, jichž lze[1296] získati při domovních prohlídkách a výslechem osob, s nimiž se podezřelí stýkali. Kromě toho nebylo možno pro krátkost času vytěžiti ani zpravodajsky z údajů poskytnutých vyšetřovanými.

Doba stanovená pro realizaci případu, t.[o] j.[est] jeden týden, kladla zvýšené požadavky na vyšetřující orgány, které namnoze nebyly seznámeny do podrobností s problematikou případu, pracovaly odděleně po dvojicích, vyslýchaly osoby bez řádné přípravy, což způsobilo, že jádro trestné činnosti jednotlivých obviněných nebylo bezpečně osvětleno

pracoval v Právnickom ústave ministerstva spravodlivosti, neskôr sa stal sudcom Najvyššieho súdu. NA, f. MS, (nespracováno) a f. ÚV KSČ, Komise II, sv. 21, a.j. 486.

1293 Pôvodne bolo *„uvarovati“*.

1294 Vlastnoručný podpis.

1295 Tento dokument je vypracovaný editorom publikácie z predchádzajúcich dokumentov edície, hodnotiacich proces, ktoré boli korigované fialovou ceruzou. Podľa vykonanej zmeny a priradených čísel na predchádzajúcich dokumentoch by takto vznikol predmetný dokument. Mohla by to byť aj správa za štátnu prokuratúru alebo celková hodnotiaca správa ministerstva spravodlivosti o procese. V skutočnosti sa ale takáto správa o procese, ktorá mala byť, prirodzene, vypracovaná, nezachovala, respektíve doteraz nenašla.

1296 Pôvodne bolo *„již bylo lze“*.

zejména ve spojitosti s ostatními, ač později během procesu bylo prokázáno, že činnost řádové hierarchie byla řízena zpravodajskou ústřednou Vatikánu.

Jeden z hlavních pachatelů provinciál jezuitů Šilhan byl zatčen dva dny před podáním trestního oznámení, takže jeho výslech byl proveden s největším urychlením a nemohl postihnouti zcela jeho rozvětvenou protistátní činnost. Tuto vadu nebylo možno již odstraniti ani během procesu, neboť Šilhan s vědomím[1297] toho, že nejzávažnější fakta zůstala utajena, zeslaboval své původní doznání, případně doznané skutečnosti zcela popíral. Rovněž proti Mastilákovi bylo možno značně posíliti obžalobu, kdyby písemný materiál předložený Ministerstvem vnitra až během procesu byl znám dříve a mohl býti zpracován a ověřen.

2. OD BROŽOVÁ

Pro časovou tíseň nemohly být důkladně přešetřeny osoby, jejichž jména se během vyšetřování vyskytla, a tak ověřena všechna podezření. Potom někde spočíval celý důkaz pouze na administrativním protokolu. Tak se přistupovalo k procesu s příliš surovým materiálem. Některé protokoly byly psány příliš kuse a byly nedostačují[cí], zvláště pak proto, že členové prokuratury se tentokrát nemohli přímo zúčastnit celého přípravného vyšetřování. Ukázalo se, že by bylo třeba při takovýchto procesech nahráti na pás[ku] určité pasáže z výpovědí obžalovaných, aby tím mohli být usvědčeni, když popírají svůj administrativní protokol. K nahrání ovšem nedošlo v našem případě z nedostatku času orgánů StB.

3. OD STŘÍDU

Pro krátkost času nemohla ani prokuratura soustřediti a dáti k dispozici veškerý materiál z dřívějších trestních věcí jiných duchovních, který se dotýkal přímo nebo nepřímo též činnosti obviněných ve věci Machalka a spol.[ečníci].

Je proto žádoucí, aby pro příští velké církevní procesy byla věnována větší péče soustředění[m] všech dosavadních poznatků, které mají k dispozici příslušné úřady (Min.[isterstvo] vnitra, státní prokuratura a SÚC), aby realizátoři se s nimi v celku seznámili a vytěžili z nich při administrativním výslechu jednotlivých osob i při hodnocení celého případu.

Ještě znatelněji projevila se krátkost času při zpracování obžalovacího spisu. Je nade všechnu[1298] pochybnost zjevné, že vatikánská ústředna přesně rozdělila protistátní úkoly mezi jednotlivé řády a [je]jich přední činitele na území našeho státu. Z obsahu trestního oznámení a z protokolů nebylo však toto rozčlenění postižitelné a bylo nutno činnost řádů dokreslovat, často jen na základě úvah o doznaných skutečnostech. Kde nebyla určitá konkréta, bylo nutno věc pominouti.

Namátkou vyjímáme případy jezuitů, [je]jichž předním posláním byla činnost zpravodajská, totiž podávání zpráv Vatikánu prostřednictvím pražské nunciatury. Do této činnosti řízené Šilhanem byli zapojeni nesporně <u>všichni</u> členové řádu. Přesto nepodařilo se usvědčiti

1297 Pôvodne bolo *„u vědomí“*.

1298 Pôvodne bolo *„nadevší“*.

obviněného Mikuláška ze špionáže a týž byl stíhán jen pro velezradu (rozvrácení jednotné mládežnické organizace), ač tato byla jen doplňkem jeho skutečné a soustavné činnosti vyzvědačské.

Teprve během procesu – a to dosti nejasně, – bylo objeveno, že řád redemptoristů, jako jediný z řím.[sko]kat.[olických] řeholí působících na našem území, sdružuje též příslušníky řeckokatolické církve. Kdyby tato skutečnost byla známa již dříve, bylo možno nejen dedukcí, ale přímo na konkrétních případech (banderovci, Kolakovič a jiné) dokázati, že tento řád v součinnosti s Východním ústavem má za svůj prvořadý úkol rozvrácení státoprávních poměrů na území Sovětského svazu a vůbec boj proti ideologii marxisticko-leninské, tedy též proti lidově demokratickému zřízení, a že předstírané misijní poslání je pouze součástí této rozvratné činnosti na vesnici. (Štvaní proti JZD). Tuto rozvratnou činnost bylo možno řádu prokázati jako Vatikánem přímo nařízenou a podporovanou již od doby vydání encykliky Divini Redemptoris, tedy od r.[oku] 1937.

Přípravě[1299] hlavního přelíčení byla věnována značná pozornost, ale i zde se projevily určité nedostatky. Zásadně nesprávným bylo, že studium spisů, jichž bylo v procesu použito k dokreslení činnosti klášterů, bylo svěřeno prokurátorům vedoucím veřejnou žalobu. Při množství materiálu spotřebovali tito na studium prakticky veškerý čas mezi podáním obžaloby a začátkem hlavního přelíčení, takže se nemohli věnovati vlastní přípravě na proces, zejména podrobnému studiu administrativních protokolů a jejich zpracování. Kromě toho byli seznámeni s doplňujícím materiálem, jen pokud jej sami studovali.

Bude tedy proto napříště nutno, aby tyto přípravné práce byly svěřeny jiným osobám, které pořídí ze spisů výňatky o nejdůležitějších faktech a dají je k dispozici vedoucímu prokurátorovi. Rozdělení všech přípravných prací nutno provésti přesně a včas, tak aby výsledky byly známy již před procesem a nikoliv teprve v jeho průběhu, jak se v některých případech stalo tentokrát.

4. OD HRUBAN

Přípravy procesu, t.[o] j.[est] zpracování veškerého procesního materiálu, se zúčastnila kromě odděl.[ení] XII. státní prokuratury celá řada dalších lidí. Vzhledem k obsáhlosti materiálu (t.[ak]zv.[aného] mrtvého) a krátkosti času byl materiál zpracováván ještě během hlavního přelíčení. Úkol byl sice splněn, avšak ani všichni prokurátoři ani soud nemohl se často se zpracovaným materiálem řádně obeznámit.

5. OD ČERNÝ

Veškeré potíže, které se během procesu vyskytly, vyplynuly z časové tísně. Při tak politicky důležitých procesech je nutno vždy počítati se spoluprací veřejnosti. Důsledkem toho jest, že tam, kde nepředchází procesu tisková kampaň avizující veřejnost a kde tedy zahájení procesu je překvapením pro veřejnost, nutno počítati, že materiál bude nutně docházeti teprve během zahájeného líčení, za tím účelem je nutno pamatovati na zřízení po-

1299 Pôvodne bolo *„K přípravě“*.

četné skupiny operativní, složené jak ze soudců, tak i z prokurátorů, tak i ze členů Státní bezpečnosti, kteří musí býti obeznámeni aspoň v hlavních rysech s problematikou případu tak, aby došlý materiál mohl býti s největším urychlením zpracován a použit a vytěžen ještě během procesu.

Pokud jde o organizování veřejnosti, dosavadní způsob organizování veřejnosti prostřednictvím SÚC, závodů a úřadů se neosvědčil. Vstupenky nevyplněné byly předávány úřady a podniky zaměstnancům, kteří si měli vyplniti svoje jména na vstupence, a stalo se, že některými zaměstnanci byly tyto bianko vstupenky předány dalším, zřejmě nepovolaným, osobám. Jen díky tomu, že kontrola návštěvníků byla prováděna nejen podle jmen na vstupence, nýbrž že byla zjišťována i příslušnost návštěvníka k podniku nebo úřadu, vyznačeném na vstupence, podařilo se některé případy nedovoleného předávání vstupenek odhalit a zamezit [jim]. Z toho získané zkušenosti byly vyžity již při organizování veřejnosti k novým procesům a postupuje se při něm[1300] tak, že každý podnik nebo úřad zašle předem státnímu soudu seznam svých zaměstnanců, které hodlá vyslati na proces, a vstupenky vyplněné na jméno budou jim předány přímo u státního soudu.

6. OD ALEŠ

Osvědčilo se technické rozdělení práce mezi tři skupiny, a to vlastní intervenující žalobce, dále druhou skupinu, která připravovala materiál, a třetí skupinu, mající na starosti věci technické režie. Toto organizování bude vhodné podrobněji propracovati a ve velkých procesech používati.

7. OD ALEŠ

B. Proces

Vcelku jest průběh i konečný efekt procesu označiti za úspěch po stránce politické i odborné a organizační. Krátká lhůta a neúplný a teprve postupně doplňovaný materiál, jakož i ne zcela zkušení prokurátoři, stejně tak jako poprvé použitý způsob uplatnění fakt z dřívějších procesů byly příčinou různých nedostatků, [je]jichž zjištění dává předpoklady pro dokonalejší zpracování a režii obdobných velkých věcí.

Jest nutno si všimnouti těchto okolností:

Způsob prokurátorské práce.

Stalo se na některých místech, že dotazy intervenujících prokurátorů se jednak křížily, jednak nezbyly zcela věcné. To vyplynulo nejen z rychlého studia materiálu, nýbrž i z metody pracovní. Musíme bezpodmínečně trvati na tom, aby prokurátor měl určitý operativnější systém zpracování věci, a to dle osob. Je nutno, aby si jednotlivé osoby exploitoval podle jmen tím způsobem, že na jednotlivých lístcích, k té které osobě se vztahující[ch], vyznačil, která fakta jsou vyšetřena, co uvádí obviněný, co uvádějí jiné osoby, zejména svědci, jaký je usvědčující materiál, které otázky potřebují objasnění, co je třeba vyzvednouti, čemu nutno event.[uálně] se vyhnouti.

1300 Pôvodne bolo *„ní“*.

Jedině tento systém lístkový může prokurátory uchrániti před[1301] improvizování[m].

Otázka uplatnění dokumentačního materiálu.

Skutečnosti, vyšlé najevo v jiných procesech, je nutno organičtěji včleniti do hlavního procesu. Dlouhé legendy ze spisů, prováděné v průvodním řízení, jsou únavné a nepřesvědčivé. Použitý systém shrnutí stručných fakt se v celku osvědčil, je však nutno již při přípravě procesu roztříditi materiál tak, aby prokurátor hned při konstituování jednotlivých obžalovaných ten který materiál uplatnil, a v průvodním řízení bude vlastně v podstatě zjištěno, že v těch či oněch soudních spisech tento materiál vyšel najevo, případně svědci skutečnosti ony potvrdí. Všeobecně přispělo v daném případě k plastičnosti věci, že byly i dřívější věci uplatněny.

Počet prokurátorů.

V daném případě bylo 5 prokurátorů skoro nadměrné. Docházelo leckdy k jejich střetnutí, i když to bylo patrno jenom pro pozorně sledujícího odborníka. Závěrečné řeči byly sice celkem šťastně rozděleny mezi 3 prokurátory, z nichž jeden měl řeč všeobecně-politickou, druhý odbornou se zřetelem na konkrétní materiál a třetí morálně-politické hodnocení. Pro příští procesy se musíme snažit vystačit s menším počtem intervenujících prokurátorů a s menším počtem závěrečných řečí.

Každý prokurátor musí fungovat dokonale politicky i odborně a zvolíme-li na př.[íklad] 2 intervenující prokurátory, musíme materiál mezi ně rozděliti organičtěji. Připustíme-li třetího prokurátora, pak jenom jako zálohu a spojku.

8. OD ALEŠ

Technické drobnosti.

Nutno se postarati o nenápadné (signální) spojení prokurátorů s operační (organizační) skupinou během procesu. Bude nutno dbáti na to, aby o prokurátory bylo i po fyzické stránce pečováno (nápoj, občerstvení o přestávkách a podobně). Pro prokurátory i pro soud bude nutno opatřiti místnost, kde by nebyli rušeni a nepřicházeli do styku s chvatem technického personálu, rozhlasového, filmového atd.

9. OD STŘÍDA

Práci prokurátorů při procesu nutno předem rozděliti a dohodnouti metodu výslechu s předsedou senátu. V předmětné věci při počtu 5 prokurátorů bylo [možné] pozorovat mnohdy nesourodou tříšť otázek, které nemohly přinésti již nic podstatného k předchozímu doznání obžalovaných. Nadbytečný byl počet intervenujících, kteří neměli rozděleny úlohy tak, aby každý z nich věděl, kdy je na něm, aby zasáhl do jednání. Ve snaze po uplatnění byly kladeny otázky nadbytečné, s věcí samou a s problematikou případu nesouvisející, výslechy jednotlivých obžalovaných byly zbytečně rozvleklé a zanášeny do oblasti ideologické. To mohlo působiti dojmem, že přímé důkazy – ač jich bylo dost – nejsou zcela přesvědčující.

1301 Pôvodne bolo *„od“*.

Prokurátoři vedoucí veřejnou žalobu musí míti před i během procesu dosti času, aby se mohli do všech podrobností seznámiti s případem i se všemi otázkami, které při jednání mohou přijít na přetřes. Vyspělost ideologická je nezbytným předpokladem.

10. OD ČERNÝ

Neosvědčil se dále t.[ak] zv.[aný] anglosaský způsob vedení přelíčení, při němž předseda a členové senátu jsou většinou pasivními diváky. Je nutno, aby další procesy byly organizovány a připravovány tak, aby předseda ovládal procesový materiál, a aby členové senátu byli aspoň v hrubých rysech předem obeznámeni s případem a případně si rozdělili otázky. Tím se docílí zvýšení aktivnosti členů soudu při jednání a na prokurátorovi bude, aby ve vhodné chvíli a na vhodném místě zasáhl do výslechu útočnými otázkami a výslech slyšené osoby provedl do hloubky.

Další závadou bylo příliš značné nahromadění procesního materiálu pro každý jednací den. Mělo to za následek krátké a řídké přestávky a jednání se protáhlo do pozdních hodin večerních. Tím se nejen unavuje pozornost obecenstva, ale vyčerpávají se duševně členové soudu a prokuratury. Při tak důležitých procesech je totiž nezbytné, aby se členové senátu spolu se členy prokuratury denně radili o probraném materiálu za účelem jeho zhodnocení a projednali současně i přípravu a způsob využití nachystaného materiálu na příští procesní den.

Únavu členů soudu a prokuratury při procesu jistě zvyšovala okolnost, že v poradní síni byl soustředěn rozhlas a film, což se stalo jen z nedostatku místa, takže bylo tam přítomno příliš mnoho lidí a soud a prokuratura neměly potřebného klidu. Těchto nabytých zkušeností bude použito při dalších procesech, kde bude v tom směru zjednána náprava.

11. OD HRUBAN

Po zahájení hlavního přelíčení se práce na prokuratuře rozdělila do dvou skupin. Jedna skupina vystupovala při hlavním přelíčení, druhá se zabývala studiem a zajišťování[m] zbývajícího materiálu a důkazů. Zpracování mrtvého materiálu ve formě krátkých výstižných výpisů z obsahu jednotlivých spisů se osvědčilo. Nutno však podotknouti, že někdy samotné tyto výpisy nevyčerpají plně obsah spisu. V protokolech z mrtvého materiálu se objeví mnohdy skutečnosti pro stávající proces závažné, které však nelze zahrnouti do stručného výpisu (viz výpověď Pavla Hučka o spojení se zahraničním prostřednictvím jezuitů z internunciatury). V tom případě je nutno již při studiu materiálu poznamenati ona místa ve spise a poznačiti osobu, která o těch skutečnostech vypovídala, aby event.[uálně] mohla vystoupiti při hlavním přelíčení jako svědek. Při výběru těchto svědků na základě spisovém nutno počítati s tím, že alespoň 50 % [z] nich[1302] po předběžném výslechu nebude možno použíti pro hlavní přelíčení. Zde máme na mysli hlavně osoby odsouzené, které s vědomím[1303] svého odsouzení odpírají potvrditi skutečnosti, pro něž byly uznány vinnými.

1302 Pôvodne bolo *„jich“*.

1303 Pôvodne bolo *„u vědomí“*.

Pokud se pak týče výběru svědků, na základě jejich předběžného výslechu je nutný neustálý styk pracovní skupiny, pracující na zajištění materiálu s vedoucím prokurátorem při hlavním přelíčení, event.[uálně] vybrati svědky na nějaké společné poradě. Předběžné výslechy byly prováděny tak, že protokoly obsahovaly jednak skutečnosti, jež měl svědek potvrditi, jednak obsahovaly mínění a názor svědků na věc. Takové protokoly ovšem se daly zřídka použíti pro proces. Byly pouze jakýmsi obrazem svědka a postupoval jsem tak proto, aby právě mohly sloužiti výběru. Zda jest tento způsob vhodný, jest ponechati další úvaze.

Dále se objevila během přelíčení nutnost obstarávati styk, ať už telefonní, či osobní s vnějškem. To ovšem předpokládá naprostou informovanost o všech věcech, týkajících se procesu. Jinak je nutno, jak se stávalo, i se sebemenší záležitostí se obraceti na vedoucího prokurátora a vyrušovati jej při přelíčení, při čemž by bylo rozumnější během polední přestávky nebo navečer souhrnně, ovšem na společné poradě, referovati. Tím by se zamezilo jak časovým ztrátám, tak rozptylování prokurátora při přelíčení.

Pokud se týče předběžných výslechů svědků, bude z důvodů kolizních[1304] nutno je prováděti i v budoucnu nejdříve těsně před procesem, a bude proto třeba pamatovati na povšechné zesílení skupiny, mající se tím zabývati. Je třeba, aby členové této skupiny byli obeznámeni důkladně s materiálem, sloužícím jako[1305] podklad výslechu. Pro nedostatek času se k výslechu přistupovalo jen po přečtení rozsudku nebo části trestní[ho] oznámení, při čemž spisů bylo již zapotřebí u hlavního přelíčení.

Několikrát se stalo, že referent prokuratury měl dvě záležitosti stejně důležité, event.[uálně] termínované najednou, na př.[íklad] doručiti stenografické záznamy o přelíčení s.[oudruhu] ministrovi a současně navštíviti se svědkem Trtíkem film o Čihošti, nebo vyslechnouti svědka Trtíka a současně sebrati materiál pro posudek Dr. Hobzy. Vznikaly tím nutné průtahy, jež by bylo možno odstraniti tím, že by během procesu v této skupině místo jednoho byli dva nebo tři lidé.

12. OD ČÍŽEK

V přípravě procesu se plánovala příprava materiálu, který má být pro proces použit, ale opomněl se dosti důkladně naplánovat závěr procesu. V přípravě bude nutno rozhodnout předem přesně tematiku závěrečných projevů a prokurátoři si nejdříve vypracují kostru projevu, při čemž zjistí, který materiál budou k závěrečnému projevu potřebovat, a současně zjistí, co časově stačí sami zpracovat a co jim budou muset zpracovat jiní.

Na základě této kostry vypracují pak spolu s těmi, kteří materiál připravovali aspoň 48 hod.[in] před závěrečným projevem konečné znění projevu, aby mohl se projev prokurátor naučit prakticky nazpaměť, aby nebyl projev čten. Prokurátor musí projev natolik znát do všech podrobností, aby ho mohl eventuálně zestručnit, kdyby pozoroval, že přestává být působivým, eventuálně ho zaktualizovat na základě nově projednaného materiálu v závěru procesu.

1304 Pôvodne bolo *„kolusních“*.

1305 Pôvodne bolo *„na“*.

Velmi se osvědčilo zpracovávání spisů, [je]jichž obsah má být jen konstatován do dvou až třístránkových přehledů.

Každý důkaz, který má být proveden, bude dobré napsat na zvláštní list papíru průklepem tak, aby každý prokurátor a každý člen senátu dostal po jednom listě. V poradě před předpřelíčením si pak každý napíše na tento list tematiku, kterou bude nutno probrat s obžalovanými a se svědky, a kdo tuto tematiku probere. Poté, když referent pro tuto tematiku nebude mít již otázky, mohou ostatní jednou nebo dvěma otázkami doplnit. Předseda proti vyčká, až příslušný referent skončí, a pak se zeptá, má-li kdo k tomuto tématu ještě otázku. Jestliže budou toutéž tematikou pověřeni dva referenti, udělí poté slovo nejprve druhému referentovi a pak ostatním.

Pokud jsou vyslýcháni svědci, musí být stejně předem písemně připraveno, o čem budou vyslýcháni, kterou tematiku s nimi probere předseda a kterou jiný referent. Velmi se osvědčilo svědka buď vyšetřujícím soudem přísežně, nebo ad informandum vyslechnout předem podle kvality a spolehlivosti svědka. Je nutno v plánu přípravy na to pamatovat, kdo a kdy tuto přípravu provede. Velmi by bylo prospěšné, kdyby byly v pohotovosti dvě konceptní síly, které by měly za úkol v hrubých rysech se seznámit s tematikou procesu a jiné úkoly by při plánování nedostaly, a mohly by zaskočit tam, kde by se ukázalo, že naplánovaný úkol nebyl včas splněn.

Bude také nutné, aby vyšetřovací orgány (StB) určily si předem služby tak, aby během konečné přípravy a během přelíčení vždy alespoň jeden orgán byl spojkou vždy přítomnou na prokuratuře.

Při hlavním přelíčení je nutné rozlišovat mezi těmi obviněnými, u kterých je jisto, že se v plánu rozsahu nebo alespoň ve všech podstatných bodech doznají, a těmi, kteří budou zapírat.

Nejprve by bylo dobré vyslýchat doznávající, a to důkladně, a probrat s nimi jejich celou zažalovanou činnost. Při konstitutech zapírajících by jen po konstitutu referent prokuratury předestřel stručně fakta, která svědčí pro vinu obžalovaného, a dále by ho neusvědčoval. Hned pak po jeho výslechu by předseda provedl důkazy buď již v žalobě, nebo po výslechu prokurátorem navržené a podle povahy důkazu buď po každém, nebo po všech obžalovaného se týkajících byl by teprve důkladně vyslechnut obžalovaný, kterého se právě provedené důkazy týkaly. Pokud by se důkaz týkal více obžalovaných, byl by proveden po výslechu posledního obžalovaného, kterého se týká. Pokud se týká vlastního vedení přelíčení, musí přelíčení vésti předseda na základě listů předem naplánovaných a dohodnutých. Kdyby se mu nezdál naplánovaný postup na základě situace u přelíčení vyplynuvší správný, přeruší přelíčení a svolá senát a intervenující prokurátory ihned k poradě. Je proto nutné, aby pro soud byla v těsné blízkosti jednací síně vyhrazena poradní místnost, která by sloužila jen účelům porad a nebyla současně pomocnou technickou místností pro rozhlas, film atd. Tato místnost musí mít přímé telefonické spojení na šéfy obou úřadů a, bude-li projednáváno mimo budovu, přímé telefonické spojení na venkovskou, v Praze nejlépe na černinckou, centrálu.

Během přelíčení je nutné, aby alespoň jednou za den se senát sešel spolu s intervenujícími prokurátory k poradě, kde bude zhodnocen dosud probraný materiál a provedeny eventuální změny v dalším programu.

Při těchto poradách je nutné, aby byli informováni členové senátu a prokurátoři o ohlasu veřejného mínění o procesu. Bude nutné, aby byl jeden konceptní úředník nejlépe prokuratury nebo orgán StB pověřen sbírati veškerý materiál, a to i ten, který dojde do redakcí a do rozhlasu, a tento spolu s organizovaným průzkumem veřejného mínění zhodnocený předkládal při poradách denně večer.

Při velkých procesech bude nutné, aby intervenoval více než jeden prokurátor, z nichž jeden je výslovně odpověden[ý] za vedení procesu ze strany prokuratury a ostatní se musí v konkrétních otázkách při jednání podřídit jeho vedení, ovšem musí současně při poradách a při všech přestávkách korigovat stanovisko. Bylo by účelné, aby úseky přelíčení si prokurátoři rozdělili tak, aby vždy po část přelíčení byl jeden vedoucím.

13. OD BROŽOVÁ

Zkušenosti ukázaly, že je rozhodně lepší přenechat předsedovi senátu v rukou celý průběh výslechu při hl.[avním] přelíčení. Prokurátor však musí jít do hloubky hned při výslechu o té které okolnosti, jinak otázka až na konci konstitutu ztratí účinnost.

14. OD ČÍŽEK

Advokáti:

Zatím pro velký proces je tak malý výběr advokátů, kteří by zvládli situaci, že bude nutné s vybranými nebo zvolenými (i s tím je nutno počítat) advokáty udělati přípravu přelíčení předem. U „K“ přelíčení se advokáti chovali celkem pasivně a na závěrečný projev všichni nestačili. Dalo by se tomu odpomoci tím, že by i pro ně byly naplánovány otázky k jednotlivým důkazům předem a předem by s nimi byla předsedou a jedním z intervenujících prokurátorů probrána tematika jejich závěrečného projevu.

Z intervenujících advokátů splnili dobře svoji úlohu Dr. Vízek a Dr. Kratochvíl, tento ovšem až na to, že v odpovědi na repliku prováděl sebekritiku obhajoby, což správné nebylo a špatně působilo. Slabší byli Dr. Turečková a Dr. Konrád a vůbec věc nesprávně pochopil Dr. Civín.

Veřejnost a propagace procesu:

Veřejnost měla závadu v tom, že její nástup nebyl plynulý. Bylo by dobré příště upozornit, že při zahájení ráno je nutné, aby každý zaujal již své místo. Při zahájení byla denně jednací síň poloprázdná a veřejnost se scházela postupně do 9 hod.[in], což rušilo. Při návštěvách z venkovských krajů jest tento stav asi těžko odstranitelný.[1306] Pokud se týká rozhlasu, splnil snad nejlépe ze všech složek svoji úlohu, přeci jen však by bylo dobré, kdyby přímé záběry prošel s redaktorem rozhlasu dříve, než půjdou ven, člen prokuratury.

Tiskové porady dvakrát denně se osvědčily.

1306 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou, asi ceruzkou.

Pokud se týká brožury, dá se pro příště rozhodně věc naplánovat tak, aby vyšla druhý den po procesu. Bylo by dobré sestavit komisi užší, asi tříčlennou, která by brožuru psala, a širší, která by jen schválila konečný text. Členové užší komise by neměli nic jiného na práci během celého procesu než brožuru. V širší komisi by zasedali členové Min.[isterstva] sprav.[edlnosti], prokuratury a soudu pod vedením kult.[urně] prop.[agačního] referenta určeného ÚV KSČ.

15. OD BROŽOVÁ

Chybou bylo, že prokuratura ani soud nevěděly, kdo sedí v publiku, odkud jsou návštěvníci a neznaly také – kromě svého vlastního pozorování – jak toto publikum reaguje na jednotlivé výslechy.

Navrhujeme, aby prokuratura se pro příště aspoň s některými delegáty ze závodů hned po prvním dnu procesu sešla ke krátké výměně názorů. Aby také dostala od organizátorů veřejnosti zprávu, kdo je přítomen procesu.

Spolupráce s tiskem, rozhlasem i filmem byla poměrně dobře organizována. Také byly reportáže z přelíčení ať již v rozhlase, tak tisku sledovány se zájmem.

Pro příště bylo by dobré, aby jeden z novinářů nebo další soudruh z ministerstva byl pověřen dělat spojku mezi prokuraturou a ostatními novináři a aby měl čas se věnovat jen této práci.

Nikdo z těch, kteří by byli oprávněni s veškerou odpovědností kritizovat celý průběh přelíčení, nebyl přítomen na přelíčení od začátku do konce. Kritika proto nemůže být ucelená a tu by právě jak soud, tak prokuratura potřebovala.

16. OD RŮŽIČKA

Na přípravu procesu tohoto formátu musí být alespoň 2 měsíce, a to včetně práce spadající pod StB. – Prokurátoři musí se ihned od počátku zúčastnit výslechů a případně informovat o průběhu i předsedu senátu.

Ve vedení procesu ponechat aktivitu předsedovi senátu, ale na určité předem stanovené úseky ponechat iniciativu na prokurátorech, a to tak aby se v celku u jednotlivých obžalovaných činnost předsedy a prokurátora doplňovala v jednolitý celek.

Spolupráce s novináři by měla, a to již před zahájením procesu, být vedena v takovém duchu, aby v nich byl vyvolán pocit součinnosti na společném díle, aby si uvědomovali, že svou prací spolutvoří proces, to znamená, že by byly odstraněny některé chyby, které se v jejich práci projevily.

Pro takový účel nestačí normální po staru chápaná novinářská konference, kdy je novinářům prostě řečeno, v jaké[m] směru mají psát.

NA, fond: Ministerstvo spravedlnosti. Klosův archiv. 218 Kritika procesu Machalka a společníci.

17
Ohlasy na proces

Jedným z dôležitých cieľov politického procesu bolo ovplyvňovať verejnú mienku obyvateľov. Na splnenie tohto zámeru boli komunistom v roku 1950 k dispozícii masovokomunikačné prostriedky (denná tlač, rádio a film), na základe čoho sa im úspešne darilo vytýčený cieľ plniť, teda formovať, či skôr deformovať verejnú mienku. Verejnosť potom v návale emócií alebo tiež pod psychickým tlakom reagovala, ako to komunisti predpokladali, čiže vyjadrovala „svoj" názor, zvyčajne hnev a pobúrenie, formou rôznych vyjadrení, vyhlásení, telegramov, rezolúcií. Tie potom zasielali priamo na Štátny súd, ministerstvo spravodlivosti, ministrovi spravodlivosti alebo na okresné či krajské orgány samosprávy alebo komunistickej strany. Aj v prípade monsterprocesu proti desiatim rehoľníkom bola použitá táto forma nátlaku. K udalosti sa vyjadrovali štátne úrady a inštitúcie, pracovné kolektívy, ale aj súkromné osoby, dokonca aj vojaci či duchovní. Aj keď za zachovalo zopár nesúhlasných reakcií, snahou tvorcov monsterprocesu bolo ukázať, samozrejme, iba súhlasné reakcie, teda odsudzujúce „trestnú činnosť" rehoľníkov. Zvláštnosťou je, že v reakciách verejnosti na monsterproces sa nevyskytujú nijaké „spontánne" písomné odozvy zo Slovenska.[1307]

Telegram bola jednoduchá a rýchla forma, ako doručiť informáciu adresátovi. Vzhľadom na jeho formu sa preto neočakával veľký rozsah textu, ale skôr konkrétne vyjadrenie názoru.

Rezolúcie ako forma nátlaku sa osvedčili nielen v súdnych procesoch, ale boli využité napríklad v čase zavádzania schizmatickej, komunistami založenej „Katolíckej akcie". V prípade procesu proti desiatim rehoľníkom sa na podpisové hárky podpisovali dospelé osoby, viac či menej dobrovoľne, zvlášť členovia komunistickej strany alebo štátnych inštitúcií. V nasledujúcich politických procesoch sa však pristúpilo aj k podpisovaniu rezolúcií deťmi, ba v archívoch sa zachovali aj rôzne kresby, vrátane zosmiešňujúcich karikatúr v časopise Dikobraz.

Dôležitým zdrojom informácií, ako prijímala monsterproces široká verejnosť, zvlášť katolícka cirkev, boli Denné správy Štátneho úradu pre veci cirkevné. Mali tajný charakter a obsahovali informácie o živote a dianí z pohľadu cirkevnej politiky v Československu i v zahraničí. Obsahom i formou pripomínali ich predchodcu, teda Týždenné správy cirkevného oddelenia Ústredného Akčného výboru Národného frontu. Prvé správy SÚC vyšli 19. októbra 1949. Boli písané na písacom stroji a vydávané v 12 exemplároch. Už v novembri 1949, keďže narastal počet vydávaných exemplárov až na 26 adresátov, správy boli vydávané cyklostylom.

1307 K hodnoteniu monsterprocesu verejnosťou pozri: MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 297 – 310.

17.1
Telegramy

17.1.1
1950, 7. apríl, Bystřice nad Pernštejnem. Telegram o uznesení z výročnej mestskej konferencie v Bystřici nad Pernštejnem k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí.

souhlasné telegramy a přípisy[1308]

Číslo listu	TELEGRAM	Číslo výpravní
27	= STÁTNÍMU SOUDU V PRAZE =	52

Přijat
1047 +

650 BYSTŘICE NAD PERNŠTEJNEM[1309] TEL[EFON] 11 89 1025
S HLUBOKÝM USPOKOJENÍM JSME VZALI NA VĚDOMOST SPRAVEDLIVÝ ROZSUDEK NAD VELEZRÁDCI A VYZVĚDAČI Z ŘAD VYSOKÉ CÍRKEVNÍ HIERARCHIE. DĚKUJEME VÁM, SOUDRUZI ZA TENTO DOBRÝ KUS PRÁCE, KTERÝM JSTE PŘISPĚLI NAŠEMU SPOLEČNÉMU BUDOVATELSKÉMU ÚSILÍ. DOKÁZALI JSTE PRACUJÍCÍMU LIDU ROZVRATNOU ÚLOHU CÍRKEVNÍCH ŘÁDŮ A DOKÁZALI JSTE, ŽE SE TAK DĚLO VE SLUŽBÁCH VATIKÁNU. V NAŠEM STÁTĚ JIŽ NENÍ MÍSTO PRO STŘEDOVĚKÉ JEZUITSKÉ PRAKTIKY ZALOŽENÉ[1310] NA TEMNE POVĚŘE A VYKOŘISŤOVATELSKÝCH TUŽBÁCH POD PLÁŠTIKEM NÁBOŽENSKÉHO PŘESVĚDČENÍ. VAŠÍ PRÁCI ČEST = USNESENÍ VÝROČNÍ MĚSTSKÉ KONFERENCE V BYSTŘICI NAD PERNŠTEJNEM[1311] 7/4 1950 ++

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a společníci. Podsvazek 2.
Originál prijatého telegramu, česky, 2 strany, 1 list, nepodpísaný, A5.

1308 Podčiarknutý text bol do pôvodného dokumentu dopísaný rukou, červenou ceruzkou.

1309 V pôvodnom texte je nesprávne *„PERŠTÝNEM“*. Správne *„PERNŠTEJNEM“*.

1310 Pôvodne bolo *„ZALOŽENÝCH“*.

1311 V pôvodnom texte je nesprávne *„PERNŠTÝNEM“*. Správne *„PERNŠTEJNEM“*.

17.1.2

1950, 8. apríl, České Velenice. Telegram zamestnancov československého vyslanectva vo Viedni k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí.

Číslo listu	TELEGRAM	Číslo výpravní
61	= STÁTNÍMU SOUDU V PRAZE =	87

Přijat
291
8. IV. 1950
1000 Pch

361 ČES[KÉ] VELENICE NÁDR[AŽÍ] 1 50/49 8 0830 =
ZAMĚSTNANCI ČESKOSL[OVENSKÉHO] VYSLANECTVÍ VE VÍDNI VÍTAJÍ SPRAVEDLIVÝ TREST VYŘČENÝ STÁT[NÍM] SOUDEM NAD ZLOČINECKÝMI ROZVRATNÍKY V KNĚŽSKÉM ROUŠE. ZAMĚSTNANCI VYSLANECTVÍ[1312] PŘI TÉTO PŘÍLEŽITOSTI SLIBUJÍ ZVÝŠIT SVOJI REVOLUČNÍ BDĚLOST A OSTRAŽITOST A BUDOU SE SNAŽIT ZE VŠECH SIL ZABRÁNIT TOMU, ABY ZLOČINECKÉ ELEMENTY MOHLY VNIKNOUT DO NAŠÍ REPUBLIKY. +

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a společníci. Podsvazek 2.
Originál prijatého telegramu, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A5.

17.1.3

1950, 8. apríl, Teplá. Telegram zamestnancov CSSS n.p. kláštor Teplá k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí.

Číslo listu	TELEGRAM	Číslo výpravní
32	= STÁTNÍ SOU[D] PRAHA PANKRÁC =	274

Přijat
8. 4. 1950
14=45 Ja

632 MARIANSKÉ LÁZNĚ TEL[EFON] 102 24 8 1030 =
ZAMĚSTNANCI CSSS KLÁŠTER TEPLÁ, PLNĚ SOUHLASÍME SE SPRAVEDLIVÝM ROZSUDKEM, KTERÝ BYL VÁMI VYNESEN NAD ZRÁDNÝMI KNĚŽÍ[MI]=
ZAMĚSTNANCI CSSS N[ÁRODNÍ] P[ODNIK] KLÁŠTER TEPLÁ+

1312 V pôvodnom texte je nesprávne *„VYSLENCTVI“*. Správne *„VYSLANECTVÍ“*.

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a spoločníci. Podsvazek 2.
Originál prijatého telegramu, česky, 1 strana, 1 list, nepodpísaný, A5.

17.2
Rezolúcie

17.2.1

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Rezolúcie k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí.

Rezoluce k procesu nad 10 řádovými kněžími v Praze.

Místní národní výbor v Kolovči, okres Stod u Plzně,
poslal tuto rezoluci, na schůzi, konané na MNV v Kolovči, za přítomnosti všech zástupců politických a masových organizací:
Sledovali jsme se zájmem proces s církevními hodnostáři, služebníky Vatikánu, v jehož prospěch konali špionáž proti naší lidově demokratické republice. Se zadostiučiněním přihlížíme, že dle zákonů platných v Československé republice byli spravedlivě odsouzeni. Řídíme se dle slov našeho prezidenta Klementa Gottwalda[1313], že si republiku nikým rozvracet nedáme, a proto v dalších případech bychom museli trvat na trestech přísnějších.
Podepsán:
NV v Kolovči, místní org.[anizace] KSČ, Tělocvičná jednota Sokol, ČSM, SNB, závod.[ní] org.[anizace] ROH, JSČZ, AV NF.

MNV v Merklíně spolu s AV a místními masovými organizacemi, zástupci Národní fronty se usnesli na následující rezoluci:
Sledovali jsme proces s deseti řeholníky, deseti to zločinci a pomahači Vatikánu, v jehož prospěch prováděli špionáž proti našemu státu. Shodujeme se všichni v tom, že vynesený rozsudek je správný a že dle platných zákonů byli spravedlivě potrestáni.
MNV v Merklíně, ČSM, místní org.[anizace] KSČ, nár.[odní] škola v Merklíně, střední škola v Merklíně, tělocvičná jednota Sokol.

1313 Klement Gottwald (1896 – 1953), politik a prezident Československa, surový a bezohľadný aj k najbližším spolupracovníkom, narodil sa 23. novembra 1896 v Dědiciach. V komunistickej strane, jej členom bol od roku 1921, presadzoval model sovietskej boľševickej politiky v podaní Josifa Stalina. Ako predseda vlády (1946 – 1948) a prezident Československa (1948 – 1953) bol jednou z kľúčových postáv nastolenia diktatúry jednej strany. Zomrel 14. marca 1953 v Prahe. Pozri: http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php

Okresní výbor Katolické akce ve Stodu
při svém zasedání měl rozhovory o přelíčení s řádovými kněžími, kteří se provinili proti našemu státu. Prohlásili: „My, jako katolíci plně odsuzujeme všechny duchovní, kteří se pokoušeli podle příkazu západních mocností, jakož i Vatikánu narušovat budovatelský klid v našem státě.

My, věřící katolíci jdeme po cestě našeho lepšího zítřku.

Okresní výbor Katolické akce ve Stodu u Plzně."

Místní národní výbor v Kašperských Horách, okres Sušice,
příslušníci ČSM poslali ze společné schůze, konané v rámci akce „Mládež vede Plzeňsko", tuto rezoluci: „Plně souhlasíme s rozsudky nad představiteli církevní hierarchie a jsme přesvědčeni o jejich spravedlnosti. Proces nám ukázal představitele římskokatolické církve v takovém světle, v jakém se našemu lidu jevili již od dob temna po Bílé hoře. Jen bdělost a ostražitost pomohla odhalit tyto škůdce národa a ukázala nám klášterní tajemství takové, jako jest. Proti dělnické třídě, proti pracujícímu lidu byly zaměřeny záškodnické akce, proti nim byly shromažďovány i zbraně. Avšak my, na svých pracovních úsecích budeme bdělými a ostražitými zvláště proto, že jsme těsně na hranici, která nás odděluje od imperialistů a válečných štváčů. Budeme pozornými strážci, abychom i my dovedli včas rozpoznat a odhalit každého, kdo by se pokusil rušit naše socialistické budování.

MNV a ČSM v Kašperských Horách."

Závodní organizace KSČ při Okresním národním výboru ve Stodu
plně schvaluje, že spravedlivým rozsudkem bylo potrestáno státním soudem v Praze 10 řádových kněží, a na příště doporučuje, kdyby se vyskytl další případ u vysokých hodnostářů církve, aby byl vynesen rozsudek mnohem vyšší.

Závodní organizace KSČ, Stod u Plzně.

Zbirovia, národní podnik Zbiroh.
My, zaměstnanci národního podniku Zbirovia, základní závod Zbiroh, bez rozdílu politické příslušnosti a náboženského přesvědčení co nejpřísněji odsuzujeme akce Vatikánu a západních mocností, které provádějí na našem státním území. Odsuzujeme práci Vatikánu, který jest ústřednou špionů a teroristických skupin. Nechápeme, jak jest možná spojitost učení Kristova s organizováním politických vražd a teroristických akcí v našem státě, kde všichni všichni[1314] pracující touží po míru a klidu. Zvýšíme bdělost a ostražitost, zvýšíme pracovní úsilí, abychom co nejdříve dospěli k socialismu. Dokážem[e], že není třeba střílet dělníky na ulicích a zavírat je po tisících, že není třeba rasového útisku a teroristických tlup ani gestapáckých metod na zacházení s lidmi, aby lidé mohli žít spokojeně a svobodně na celém světě.

Závodní org.[anizace] KSČ, ROH, národního podniku Zbirovia, Zbiroh.

1314 Toto slovo sa opakuje dvakrát aj v pôvodnom texte.

Spojené továrny na obráběcí stroje, Strašice.
Osazenstvo závodu TOS, Strašice, protestuje proti rozvratným akcím Vatikánu na našem území a schvaluje potrestání kněží, kteří se pokusili rozvrátit náš lidově demokratický řád, a souhlasí, aby každý pokus ohroziti naši cestu k socialismu byl tvrdě trestán.

Závodní organizace TOS, Strašice, KSČ a ROH.

Předsedové MNV, shromáždění na pracovní konferenci v Horažďovicích
zaslali tuto resoluci: s rozhořčením jsme přijali zprávu, že v klášterech na území naší republiky provozovali jejich vedoucí osoby rozvratnou činnost, směřující proti bezpečnosti naší republiky. Proto jsme s uspokojením vzali na vědomí rozsudek státního soudu v Praze z 5. IV. 1950, kterým zločinní rozvratníci byli odsouzeni k zaslouženým trestům. Rozsudek nechť je výstrahou všem, kteří by ve službách nepřátelského Vatikánu chtěli odsouzené zločince následovati. Zvýšíme bdělost a ostražitost proti všem nepřátelům lidově demokratické republiky.

Následuje 10 podpisů předsedů MNV v Kraji plzeňském.

Zaměstnanci Okresního národního výboru v Turnově
souhlasí se spravedlivými rozsudky, které byly vyneseny nad zločinnými církevními hodnostáři. Tento rozsudek jest nám zárukou, že naše poctivá práce a práce našich dělníků je bezpečně chráněna orgány státní moci. Zaměstnanci ONV v Turnově spatřují ve vynesení těchto rozsudků výstrahu všem, kteří by chtěli jakýmkoli způsobem rozvracet naši republiku, a zavazují se, že svým zvýšeným pracovním úsilím dají přesvědčivou odpověď imperialistickým podněcovatelům války, v jejichž službách stojí Vatikán s vysokou církevní hierarchií a svými agenty. Na svých pracovištích zvýšíme bdělost.

Zaměstnanecká odborová skupina Okr.[esního] nár.[odního] výboru v Turnově.

Zaměstnanci Poštovního úřadu v Podbořanech
s povděkem vzali na vědomí spravedlivé vynesení přísného trestu nad zrádnými řádovými kněžími[1315], kteří zapomněli na své náboženské poslání a zpronevěřili se lidu. Místo aby pracovali s lidem, z kterého vyšli, slepě se zapojili do služeb Vatikánu a amerických imperialistů, nepřejících si míru a toužících po válce a plných měšcích. Rozsudek jest spravedlivý a vyjadřuje vůli lidu vypořádati se s rozvratníky a škůdci národa. Bděme stále nad naší, tak nám milou lidově demokratickou republikou.

Poštovní úřad Podbořany, záv.[odní] org.[anizace] ROH, KSČ,
následuje 20 podpisů zaměstnanců Pošt.[ovního] úřadu v Podbořanech

Zaměstnanci a soudci z lidu okresního soudu v Podbořanech
na své schůzi se usnesli na této rezoluci: Rozsudek státního soudu v Praze ze dne 5. IV. 1950 nad skupinou zrádných řádových kněží nejen spravedlivě potrestal velezrádnou čin-

1315 Pôvodne bolo *„knězi“*.

nost katolické hierarchie, ale především ukázal a potvrdil reakční politiku Vatikánu, pomáhajícího všemi svými prostředky k udržení kapitalismu ve světě a k restauraci kapitalismu v zemích lidové demokracie. Vatikán, sídlo papeže, zástupce Boha na zemi, stal se sídlem štvaní katolických kněží proti všemu pokroku. Přitom Vatikán lživě tvrdí, že hájí náboženství a náboženskou svobodu. Český národ více než každý jiný má ve svých dějinách zkušenosti s Vatikánem a jeho politickými intrikami. Z boje Čechů s Vatikánem vznikla nejslavnější epocha našich dějin, když jsme se postavili v duchu Jana Husa proti využívání náboženství ke zvýšení peněžních zisků. Dnešní protistátní postoj Vatikánu je veden stejnými pohnutkami. Také dnes se jedná pouze o to, aby si církev udržela své hmotné a politické postavení. Proto Katolická církev sahá k nejkrajnějším prostředkům a využívá své organizace, vybudované k účelům náboženským, k přímým velezrádným činům proti naší republice právě tak jako v jiných zemích lidové demokracie. Rozsudek státního soudu nám odhalil fakta špionážního úsilí Vatikánu a také ukázal, že žádnou velezrádnou činnost katolické hierarchie nebudem[e] trpět a že každé křižácké tažení Vatikánu proti naší republice bude rozdrceno. My, zaměstnanci Okresního soudu v Podbořanech, zároveň se soudci z lidu, jako vykonavatelé spravedlnosti na okrese, si tuto zrádnou činnost Vatikánu, katolické hierarchie a pohnutky této činnosti dobře uvědomujeme a prohlašujeme, že zvýšíme svou bdělost tak, aby v budoucnosti každé nepřátelské úsilí Vatikánu a jeho služebníků bylo odhaleno a potrestáno.

ROH, svaz zaměstnanců justiční a právní služby ZS Podbořany, záv.[odní] org.[anizace] KSČ.

Zemědělci zapojení do JZD v Újezdě píší:

My, zemědělci obce Újezd na Štětsku, okr.[es] Roudnice n[ad]/Labem, kategoricky odsuzujeme zrádnou kliku agentů Vatikánu, která svými zločiny chtěla násilně zvrátit lidově demokratické zřízení u nás, a tak přivést i nás, zemědělce, do náruče imperialistů. Naprosto schvalujeme spravedlivý rozsudek nad těmito zločinci a odpovídáme vnitřní i vnější reakci takto: Během celého přelíčení, které jsme bedlivě sledovali a po rozsudku jsme se rozhodli, že naší nejlepší odpovědí reakci na tyto zrádné činy bude utvoření vzorného jednotného zemědělského družstva s těmito úkoly:

Celá vesnice se stane členem JZD.

Provedeme kolektivní práce letošních žní, výmlat atd.

Na podzim provedeme společný osev, abychom[1316] tak přešli dle slov prezidenta Klementa Gottwalda od zemědělské malovýroby k velkovýrobě a tím uskutečnili socializaci naší vesnice.

Následuje ještě více závazků k utužení spolupráce všech na vesnici. Nakonec píší: „Tímto odpovídáme na spravedlivý rozsudek vynesený dne 5. IV. 1950 Státním soudem v Praze nad zločinnou bandou agentů Vatikánu.

Za členy JZD v Újezdě na Štětsku, předseda Kumpka Antonín."

1316 Pôvodne bolo *„aby jsme"*.

Osazenstvo Poldiny huti, spoj.[ené] ocelárny n.[árodní] p.[odnik] Chomutov
na své celozávodní schůzi se usneslo podati tuto rezoluci.
Odsuzujeme co nejrozhodněji zneužívání náboženství katolickou hierarchií ke špionáži, vlastizradě a přípravě politických vražd. Považujeme tresty vynesené státním soudem za mírné oproti vině, kterou potrestání spáchali. Nebráníme nikomu, aby vyznával jakékoliv náboženství a jako občané přispíváme na údržbu kostelů a platy duchovním. Nesneseme však, aby vysoká církevní hierarchie se takto paktovala s našimi nepřáteli. Budeme státi za kněžími, kteří slouží náboženskému citu našeho lidu, ale přísně budeme trestat ty, kteří se lidu zpronevěří. Nenecháme si rozvracet to, co pracně budujeme pro sebe a naše děti, nesneseme, aby někdo podkopával naši práci, a jako odpověď na tyto zločiny zvýšíme ještě více svoje výkony a budeme hromadně uzavírat socialistické smlouvy.

ZS a ZR ROH, Poldiny Hutě – Chomutov.

Jménem osazenstva odd.[ělení] cídírna n.[árodní] p.[odnik] Agrostroj v Roudnici n[ad]/Labem píši Vám tento dopis. Především děkuji státnímu soudu v Praze za udělení zaslouženého trestu skupině vysvěcených agentů Vatikánu, kteří se zbraní v ruce hlásali Slovo Boží a šířili Kristovo učení, chtějíce tak rozvracet naši lidově demokratickou republiku. Tu nám osvobodila naše bratrská Rudá armáda od hitlerovských žoldnéřů, kteří se podobali takovému Mastilákovi, Šilhanovi, Braitovi a Tajovskému a všem těm ostatním. Jsme si vědomi toho, že bratrská slovanská krev, prolitá za naše osvobození, nebyla obětována proto, aby takoví lidi jako Mastilák a jemu podobní stavěli svůj život na mozolech pracujícího člověka, který má svou zemi rád a buduje v ní šťastnější budoucnost pro všechny. V životě jsme skromní, zato však hrdí na svou práci, se kterou si budujeme lepší zítřek, a k tomu potřebujeme klid a mír. Proto si naši republiku nikým a nikdy rozvracet nedáme.

Za osazenstvo cídírny Agrostroj I., n.[ární] p.[odnik] v Roudnici n[ad]/Labem Antonín Malý, úderník

Zaměstnanci Severočeských tukových závodů v Ústí n[ad]/Labem
se usnesli na rezoluci, ve které zaujali stanovisko k odsouzení rozvratníků z řad katolické hierarchie. V rezoluci praví: „My, zaměstnanci Severočeských tukových závodů v Ústí n[ad]/Labem vyslovujeme své zadostiučinění a uspokojení nad spravedlivým rozsudkem, který vynesl státní soud nad deseti představiteli klášterní hierarchie, která ve službách Vatikánu a západních imperialistů se snažila rozvracet a podrývat základy naší lidově demokratické republiky, nedbaje při tom zákonů republiky, mezinárodního práva ani přikázání Božích. Zneužívali nejodpornějším způsobem náboženského cítění věřících a vědomě je podváděli. Všichni pevně stojíme za úplnou náboženskou svobodou, která je zaručena ústavou. Nedopustíme však, aby komukoli sloužila jako rouška k protistátní špionáži a velezrádným rejdům."

Podepsáni zaměstnanci Severočeských tukových závodů, n.[ární] p.[odnik] v Ústí n[ad]/Labem.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52, sv. 13, a.j. 87. Dokumentace pro tisk o podvratné a j.[iné] činnosti řádů a klášterů v souvislosti s centralizační akcí. 1949 – 1950.
Opis, cyklostyl, strojopis, česky, 8 strán, 8 listov, nepodpísaný, A4.

17.2.2

Nedatované [1950, polovica apríla, Praha]. Súbor rezolúcií k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí zaslaný Štátnym rozhlasom ministrovi spravodlivosti Alexejovi Čepičkovi.[1317]

PAN MINISTR VIDĚL
V PRAZE DNE 12/4 1950[1318]
rezoluce, zaslané Rozhlasem nám na vědomí[1319]

NÁRODNÍ PODNIK PERUN, PRAHA X., ZÁVOD J.[ÚLIA] ĎURIŠE

My, zaměstnanci národního podniku Perun, závod J.[úlia] Ďuriše v Praze X., sledovali jsme velmi pozorně právě skončený proces s 10 představiteli katolické církevní hierarchie. Někteří z nás byli tomuto procesu přítomni osobně, mohli se tedy přímo přesvědčit, jak tito církevní hodnostáři pod rouškou náboženství prováděli protistátní činnost a rozvraceli náš lidově demokratický řád. V procesu byla odhalena celá špionská politika Vatikánu, který používá církevních hodnostářů k provádění špionážní činnosti v zemích lidové demokracie. Z procesu je také jasně patrno, že do sítě vatikánské špionáže nebylo zapleteno jen 10 obžalovaných, ale že mezi církevní hierarchií bude dnes více těch, kterým neleží na srdci výchova náboženská, ale spíše provozování protistátní činnosti a rozvracení naší republiky. Z procesu vyšla najevo pravá tvář těchto kapitalistických přisluhovačů, kteří využívali náboženského cítění našeho lidu k svým hanebným cílům a kteří se neštítili ani takových podvodů, jako je zázrak v Čihošti, kteří zneuctívali půdy kostelů a klášterů ukrýváním zbraní, a někteří z nich, jak vyšlo najevo, dokonce spolupracovali i s německými okupanty. My, pracující, kteří usilovně pracujeme za lepší zítřek nás všech, nechceme trpět a nestrpíme podobné rozvratné živly v našich řadách. Domníváme se, že vyřčení trestu neodpovídá pl-

1317 Adresát, ktorému poslal Štátny rozhlas rezolúcie, žiaľ, nebol konkrétne uvedený. Podľa odtlačku nápisovej pečiatky sa môžeme domnievať, že rezolúcie boli adresované priamo ministrovi Alexejovi Čepičkovi. Rukou písaná poznámka na prvej strane by však mohla nasvedčovať, že rezolúcie boli zaslané konkrétnemu oddeleniu ministerstva spravodlivosti, možno cirkevného oddelenia Štátnej prokuratúry, keď v nej stojí, že rezolúcie boli zaslané rozhlasom *„nám na vědomí“*. Nápisová pečiatka by potom znamenala, že s týmito rezolúciami sa oboznámil aj minister Alexej Čepička. Text je na niekoľkých miestach korigovaný čiernym perom a ceruzkou, ide najmä o preklepy, preto sú tieto korekcie rešpektované v prepísanom texte.

1318 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby. Dátum bol dopísaný ceruzkou.

1319 Podčiarknutý text je do pôvodného textu dopísaný ceruzkou.

němu rozsahu viny obžalovaných. Domníváme se, že jejich trest má být zároveň výstrahou všem těm, kteří by se snad někdy chtěli pokoušet o podobnou rozvratnou činnost. Žádáme proto, aby za základ rozsudku byl vzat návrh státního prokurátora, který je spravedlivou odměnou za hanebnou činnost obžalovaných.

AVIE LETŇANY

Pravidelně jednou v týdnu jdu do kina. Tento týden běží v našich kinech žurnál o špionážní skupině, která za několik grošů a kus žvýkací gumy se stala pouhým nástrojem našich i zahraničních reakčníků. Je vidět, že náš třídní nepřítel neštítí se ani lákání mladých nezkušených lidí, aby je použil pro své služby. Že náš lidově demokratický řád je západním kapitalistům trnem v oku, dokazuje nám právě proběhnutý[1320] proces na Pankráci, kde se zodpovídali zrádní kněží ze své protistátní činnosti. Dnes na titulní straně Rudého práva je uveřejněn rozsudek, který byl včera nad nimi vynesen. Zdál se mně hodně mírný za ty rejdy a kejkle, které napáchali. Když oni se neštítili ani vraždy, ani toho, že jsou pomocníky Vatikánu, kteří pod rouškou náboženství provozovali u nás špionáž a snažili se pracující lid všech zemí štvavou kampaní vehnat do nové imperialistické války proti Sovětskému svazu a lidově demokratickým státům, nechceme a nemůžeme být my shovívaví. Chceme mír a chceme [ho] budovat tak, abychom mohli žít v klidu, bez stávek a nezaměstnaných, jako žili před druhou imperialistickou válkou a dnes žijí lidé v Sovětském svazu. Sovětský svaz je nám příkladem, jako mohou žít lidé v socialistické zemi, kde nejsou kapitalisté. Tuto cestu jsme po únoru 1948 nastoupili i my a tu si nedáme nikým rozvracet. S těmi, kteří budou bourat, co my budujeme, se dokážeme vypořádat. Pěst dělníka je dnes již dost tvrdá.

Krumpera.

PLYNÁRNY K.[LEMENTA] GOTTWALDA V PRAZE-MICHLI

Zaměstnanci Plynárny Klementa Gottwalda v Praze-Michli s povděkem kvitují spravedlivé rozsudky, které byly vyneseny nad církevními hodnostáři, kteří se ze svých rozvratných činů zodpovídali před Státním soudem v Praze. Vidí v tom záruku, že jejich poctivá a údernická práce je orgány státní moci bezpečně chráněna. Žádají, aby proti třídnímu nepříteli, oděném v jakékoliv roucho, bylo postupováno stejným způsobem.

ZÁVODY JANA ŠVERMY – JINONICE

Všichni soudruzi souhlasí s rozsudkem nad vatikánskými špiony a jsou hrdí na lidově demokratickou bezpečnost, která za pomoci pracujícího lidu krok za krokem zneškodňuje špionáž našich třídních nepřátel. Úderníci závodů jako Kacovský, Vrzena, Rys a jiní říkají, že alespoň nyní naučí se poctivě pracovat, aby sami poznali, co má být a co znamená láska k bližnímu a k[e] společnosti, ve které žijí. Úderník soudruh Pelda m.[imo] j.[iného] řekl, že to se jim dařilo po první světové válce, kdy u nás byl kapitalismus a oni již zapomněli, že

1320 Pôvodne bolo *„prošlý“*.

dnes vládne u nás dělnická třída, která má všechny možnosti mařit dílo nepřátel naší lidově demokratické republiky.

HEFA

Závodní organizace KSČ HEFA 4, Praha 7, U Průhonu č.[íslo] 5, nesouhlasí s rozsudkem, vyneseným nad 10 velezrádci z řad kněží, kteří byli ve službách imperialistické politiky nepřátelské mocnosti Vatikánu, co do výměry nízkého trestu, a žádají tresty přísnější. Jmenovaní se vědomě dopouštěli velezrady a snažili se o zvrat našeho lidově demokratického zřízení. Přáli si nastolení otrokářské kapitalistické společnosti. Jejich zločiny jsou tím hnusnější, že jako hlasatelé lásky k bližnímu toto Kristovo učení úplně zvrátili.

Závodní organizace KSČ HEFA 4.

PŘERUŠME STYKY S VATIKÁNEM

Já jako katolík a se mnou všichni rozumní spolupracovníci souhlasíme s rozsudkem, který včera vynesl státní soud na[d] kněžími, kteří pracovali ve prospěch Vatikánu, který ve spojení se západními kapitalisty dával příkazy těmto kněžím, aby rozvraceli lidově demokratickou republiku.

My, pracující, protestujeme proti zasahování našich kněží do věci nás všech pracujících a žádáme vládu, aby přerušila veškeré styky s Vatikánem, těmito podněcovateli války. Naši vládě slibujeme, že budeme pracovati pro blaho naší lidově demokratické republiky a že budeme na stráži.

Josef Hnilica,
nositel Čs. vyznamenání práce
III. stupně, MEZ Židenice.

KONEČNĚ ZASÁHLA RUKA SPRAVEDLNOSTI

Proces s vysokými církevními hodnostáři byl sledován na pracovištích v závodě Metra Blansko s plným zájmem. Po vynesení rozsudku se hovoří[1321] o spravedlivém trestu pro ty, kteří měli vychovávat lepšího člověka. Dělníci říkají, že takové připravované akce, které jsou namířeny proti naší republice, mají býti trestány nejvyššími tresty. Vždyť jde v takovém případě o život národa a vlasti. Rozsudek je správný.

Jeden dělník řekl: „Když připravovali válku a chtěli střílet, nechť střílí a pracují v kamenolomu. Konečně zasáhla ruka spravedlnosti. Spřáhali se s kapitalistickými osnovateli války, ale přepočítali se. Objevené aféry ještě více utužují pracující a celý národ k obraně míru. Nám takové činy odkrývají sluhy, kteří slepě kráčí ve[1322] šlépějích štváčů, kteří nám chtějí připravovat nezaměstnanost a střílení do vlastních kamarádů. Nikdy nedopustíme, aby západní štváči nám zabraňovali [v cestě] vpřed po boku Sovětského svazu a lidově demokratických států. Nedopustíme nikdy, aby naše nastoupená cesta byla narušována

1321 Pôvodne bolo *„je hovořeno“*.

1322 Pôvodne bolo *„po“*.

zrádci. Půjdeme stále vpřed k budování našeho lidově demokratického státu s Komunistickou stranou Československa v čele se soudruhem Gottwaldem.

Dělníci závodu Metra, Blansko."

ŽIJÍ V PŘEPYCHU A PŘECE PODRÝVAJÍ

Jak vidno z názoru mnoha zaměstnanců v našem závodě, je velké rozhořčení proti církevní hierarchii, konkrétně proti odsouzeným kněžím, že mohou býti ještě dnes takoví lidé, kteří, ač jsou placeni státem, ještě nejsou spokojeni.

Dnes ještě stavebnictví není na takovém stupni, aby uspokojilo všechny mnohačlenné rodiny, které dnes ještě žijí v jedné světnici, a takovíto vyvrhelové lidské společnosti, třebaže mají byty i o dvaceti místnostech, nejsou spokojeni, naopak organizují záludné plány proti republice. Proti národu, který si takový směr výstavby nepřeje.

Je spravedlivý rozsudek, který byl nad zrádnými kněžími vynesen, poněvadž nepotřebujeme takové lidi na tak významných místech. Tam musí býti lidé, kteří budou, vlastně mají býti, součástí našeho ~~duchovní~~[1323] duševního národního života, našimi vychovateli podporujícími nás všechny na tvrdé cestě k socialismu.

Alois Vopat,
dopisovatel RP
továr.[na] staveb.[ního] kování Boskovice.

DOSTALI PO ZÁSLUZE

Proces proti deseti řádovým kněžím před Státním soudem v Praze otevřel oči mnohým lidem, kteří dosud v náboženské zaslepenosti a důvěře nechápali záměry vysoké církevní hierarchie v našem státě, která se nezastavila ani před hranicemi zločinu.

Proces dokázal otřesným[1324] způsobem, jak zločinným způsobem je zneužíváno církevního postavení k politickým účelům a jak je zneužíváno náboženské důvěry věřících. Proces ukázal pravou a skutečnou úlohu vysoké církevní hierarchie u nás, která nemá naprosto žádný zájem o vybudování socialismu v našem státě a naopak neštítí se ani zločinů, kterými chtějí vývoj socialismu zastavit a socialismus zničit. Pro nás, pracující, je proces poučením a výstrahou, abychom zvýšenou horlivostí v budování socialismu a ostražitostí vytvořili takové předpoklady, o které by se rozbily zuřivé nápory kapitalistických sluhů v církevních hábitech.

Trest, který sluhy vysoké církevní hierarchie postihl, je spravedlivým následkem jejich zločinného počínání. „Bez vůle Boha nebude člověku ani vlas na hlavě zkřiven." Říkávali tito sluhové kapitalismu, a tak v tomto případě lze říci, že měli pravdu. A to, co je nyní postihlo, je vůle našeho lidu, který se vždy bude umět vypořádat se všemi, kteří budou bránit vývoji socialismu v našem lidově demokratickém státě. Socialismus je pokrok ve vývoji lidstva a Vatikán a jeho politika i se středověkými strašidly vývoj socialismu nezastaví. Horlivost

1323 Slovo je prečiarknuté v pôvodnom texte písacím strojom.

1324 Pôvodne bolo *„otřásajícím"*.

Vatikánu odhaluje jeho politické metody a tato skutečnost ukazuje nejen našemu lidu, ale všem věřícím ve světě, komu slouží Vatikán a komu slouží socialismus. S Vatikánem táhne kapitál, ale se socialismem táhne všechen pracující lid světa, a tento nakonec kapitalistické zločince a jejich přisluhovače rozdrtí.

František Urban,
n.[ární] p.[odnik] Hedva, Moravská Třebová."

PAL KBELY

Většina našich zaměstnanců souhlasí s rozsudkem našeho lidového soudu nad agenty Vatikánu. V případě hlavního obžalovaného očekávali trest nejtěžší, t.[o] j.[est] smrt. Svoboda vyznání, daná všem věřícím církevními zákony, musí naše duchovní zavazovat k tomu, aby podporovali úsilí našeho lidu o spravedlivý socialistický řád[1325]; dělnická třída má právo chtít na našem úřadě pro věci církevní, aby neúnavně pomáhal při výchově kněžského dorostu, který má vychovat naše věřící k budování socialismu.

Sledujeme-li soud s představiteli různých klášterů, vidíme, že vlastně všechny kláštery jsou protistátní hnízda, která je třeba zničit. Jako dělnický dopisovatel RP přimlouvám se, aby všechny kláštery byly zabaveny se vším majetkem. Zrádci, aby byli přísně potrestáni, a ostatní příslušníci klášterů dáni na manuální práce.

Zatímco dělníci v továrnách, zemědělství a hornictví poctivě budují, kněží, kteří jsou živi z lidské hlouposti, a ještě stát zrazují, s takovými lidmi žádné strpení.

J. Javorský, děl.[nický] dopisovatel RP
Kyšice 59, p.[ošta] Dyšiná.

PRACUJÍCÍ VE VESCI ODSUZUJÍ ZRÁDNÉ KNĚZE

Spravedlivý rozsudek státního soudu nad skupinou zrádných řeholníků a kněží vzbudil mezi pracujícími závodu Nisan ve Vesci uspokojení. Údernice soudružka Michlerová se domnívá, že vyměřený trest je vzhledem ke spáchaným zločinům ještě příliš nízký.

„Kdyby reakce mohla posadit na lavici obžalovaných nás, není pochyb o tom, jak by to dopadlo. Konečně, vždyť to vidíme na příkladech kapitalistických států, ale je alespoň vidět, že celý proces byl veden v opravdu demokratickém duchu." Uklízečky soudružka Janková a Kornafelová denně poslouchaly rozhlas a jsou o celém procesu zevrubně informovány." „Každý večer před sedmou hodinou jsem byla netrpělivá a spěchala jsem s prací, jen abych nezmeškala rozhlasové noviny," poznamenává soudružka Kornafelová a soudružka Janková dodává: „Hlavně mne zajímal ten Mastilák." Obě se shodly na tom, že přísný, ale spravedlivý rozsudek je dalším dokladem pevného rozhodnutí našeho lidu, že republiku si rozvracet nedáme.

Jan Suchl, dopisovatel RP

1325 Pôvodne bolo *„po spravedlivém socialistickém řádu"*.

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 100/52, sv. 14, a.j. 91. Zprávy StB, prokuratur a MS o protistátní a podvratné činnosti kněží a průběhu soudních jednání (1948 – 1950).
Originál prepisu prijatých rezolúcií, strojopis, česky, 8 strán, 8 listov, nepodpísaný, A4.

17.2.3

1950, 4. apríl, Praha. Niekoľko poznámok k procesu proti desiatim rehoľníkom adresovaných sudcom Štátneho súdu v Prahe.[1326]

V Praze, 4. IV. 1950

Pánům soudcům v procese s deseti řeholníky.

Vážení pánové,

dovolte staré římské katoličce několik poznámek k předmětům výslechů při procesu.

„Obchody" se mšemi svatými. Církev katolická je univerzální (pro celý svět), mše sv.[atá] je oběť. Tato oběť jest jedna a táž, ať je přinášena u kteréhokoli oltáře a v kterékoli zemi. Často se stává, že v některé farnosti žádají věřící více mší sv.[atých], nežli může jejich kněz odsloužit, a tu tedy má týž právo předati je knězi v jiné farnosti, kde není tolik osadníků, kteří by dávali sloužit mše sv.[até] (za mrtvé, za úlevu v nemoci, za určitý úmysl, který ovšem kněz nezná atd.) Přirozeně musí ten, který mše předává, odvésti také peníze, které za ně byly zaplaceny. Mohlo tedy býti předáno v Americe 2000 mší sv.[atých] k odsloužení v ČSR. Způsob úhrady byl podružný – v žádném případě neznamená „obchodování".

(Předávat takto mše sv.[até] je prastarý zvyk. Dalo by se jistě snadno zjistit, jak čeští kněží v některých farnostech sousedících s Bavorskem již před mnoha desítkami let přijímali takové „intence" (nemýlím-li se, tak se ten způsob nazývá) od kněží bavorských, poněvadž mezi Němci byli tehdy obětavější katolíci nežli u nás)

Hodnosti získané na cizích univerzitách. I ty svědčí o univerzalitě církve. Její údy[1327] jsou prostě všude ve světě doma. Pokud jde o bohoslovecké učiliště „Nepomucenum" v Římě, bylo vyznamenáním pro čs. republiku, tedy stát nevelký, že mohlo být zbudováno (za přispění tehdejšího Sv.[atého] otce) v rozměrech a se zařízením, o něž marně usilovaly státy mnohem větší. Reprezentuje nás před cizinou skvěle.

Vídeňské jeptišky, polévky, a t[ak] d[ále]. Ze zpráv o procesu v Hodoníně jsme vyrozuměli, že emigrant Vetejška dostal ve Vídni ubytování a polévky prostřednictvím

1326 V ľavom hornom rohu dokumentu na prvej strane je odtlačok prezentačnej pečiatky nejasnej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 5. IV. 1950"*. Kolónky *„krát"*, *„příloh"* a *„rubrik"* nie sú vyplnené. Vedľa je odtlačok nápisovej pečiatky *„Obálka je připojena"*.

1327 Pôvodne bolo *„údové"*.

„Bahnhofmission“[1328], tedy instituce, jejímž posláním jest přispěti takovým cestujícím, kteří nemají, kam se obrátit. Jak se podobá, vídeňskou nádražní službu obstarávají řádové sestry, na něž se asi obrací se svými případy (pokud nejsou vyřešeny) také okupační mocnost, čili, kdo přijde s poukázkou a razítkem CIC, tomu řádové sestry vydají poukázku na nocleh, nebo i tu nedobrou polévku (asi na lepší nemají), aniž by se staraly, co je neznámý zač.

Hospodářská špionáž. Každý, kdo byl kdy v nějaké organizaci (a to byl v době mezi dvěma válkami snad každý druhý Čech) se mohl přesvědčit, že docházely z různých mezinárodních ústředí dotazy nebo celé dotazníky o zaměstnanosti, druzích výroby, práci žen, výživě, způsobu života a zdravotním stavu obyvatelstva a t[ak] d[ále]. Naše organizace naopak dotazovaly po takových věcech v cizině. Bylo by tedy divné, kdyby světová církev neměla míti své mezinárodní zpravodajství, a jest jen litovat, že je oficiálně s ní neudržuje přímo náš stát. Měli bychom se hospodářsky i nábožensky věru čím chlubit.

Čihošť a jiné „zázraky“. I nejpozornější čtenář novin nepochopí (ze zpráv o procesu), co tyto věci mají společného s velezradou a špionáží. Spíše se jimi sledují účely jiné a čeští katolíci, majíce zkušenosti z dob první republiky, je tuší. Ostatně velmi varovně zapůsobil sprostý komentář rozhlasu k procesu, který právě začal (31. III.).

Osobnosti obžalovaných. Většina z nich se hluboce vepsala do srdcí českých katolíků nejen duchovní službou, nýbrž i působením kulturním a sociálním. „Hlubináři“ Dr. Braita jdou do desítek tisíc a laické ošetřovatelky Dr. Urbana „těšitelky“ zdarma ošetřily bezpočet nemocných ležících doma. Bývalý redaktor „Katolíka“, A.[dolf] Kajpr, je nejen všeobecně ctěn, nýbrž přímo vášnivě milován. Možno tedy říci, že čeští katolíci, a jsou jich miliony, proces nejen sledují, nýbrž přímo spoluprožívají.

A ještě něco. Proces začal v pátek, v den Sedmibolestné Panny Marie, na začátku pašijového týdne.[1329] Byla to náhoda – nebyl to snad úmysl – ? Věci se chopil lidový důvtip: prý „Pašiové hry na Pankráci“: jako byl Kristus kdysi souzen, odsouzen a ukřižován, tak i ti kněží. A t[ak] d[ále]. –

Nevím, dostane-li se dopis do pravých rukou, a jen proto nepodepisuji.

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a společníci. Podsvazek 2.
Originál, rukopis, česky, 3 strany, 3 listy, nepodpísaný, A4.

1328 Tieto „staničné misie“ predstavovali sieť charitatívnych inštitúcií organizovaných a vedených Katolíckou cirkvou na veľkých železničných staniciach, aby poskytovali radu, útulok a sociálnu pomoc chudobným a bezradným cestujúcim, akých bolo v západnej Európe v povojnových rokoch tisíce.

1329 Pred II. Vatikánskym koncilom sa sviatok Sedembolestnej Panny Márie slávil u rímskokatolíkov dvakrát v roku, teda 15. septembra a v piatok medzi Smrtnou a Kvetnou nedeľou.

17.2.4

1950, 7. apríl, Podbořany. Rezolúcia zamestnancov Štátnej okresnej nemocnice v Podbořanoch k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí.

STÁTNÍ NEMOCNICE
V PODBOŘANECH[1330] DNE 7. dubna 1950.

Čís.[lo] JEDN.[ACÍ]: […][1331]

Státnímu soudu
v Praze.

Zaměstnanci Státní okresní nemocnice v Podbořanech za vedení ZOS ROH a ZS KSČ se zadostiučiněním přijali zprávu o spravedlivém rozsudku nad skupinou zrádných řádových kněží, kteří z příkazu vysoké církevní hierarchie a Vatikánu dopouštěli se velezrady proti lidově demokratickému zřízení naší republiky.

Čin je tím zavrženíhodný, že pomáhali všichni odsouzení při činech proti přikázání „Nezabiješ“.

[nasleduje 27 vlastnoručných podpisov]

STÁTNÍ OKRESNÍ NEMOCNICE v PODBOŘANECH[1332]

Revoluční odborové hnutí
Svaz zaměstnanců ve zdravotní službě
Závodní skupina okr. v.v.o.
Nemocnice v Podbořanech[1334]

Žáček Vojtěch,
předseda[1336]

Závodní organizace KSČ
Státní okresní nemocnice
v PODBOŘANECH[1333]

Černý Jos.[ef]
předseda[1335]

1330 Predtlačená hlavička organizácie.

1331 Číslo nie je uvedené.

1332 Odtlačok úradnej okrúhlej pečiatky, nejasnej farby *„STÁTNÍ OKRESNÍ NEMOCNICE / v PODBOŘANECH /“* s Československým štátnym znakom v strede.

1333 Odtlačok podlhovastej pečiatky organizácie s logom KSČ, nejasnej farby.

1334 Odtlačok podlhovastej pečiatky organizácie, nejasnej farby.

1335 Vlastnoručný podpis.

1336 Vlastnoručný podpis.

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a spoločníci. Podsvazek 2.
Originál, strojopis na hlavičkovom úradnom papieri, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

17.2.5

1950, 7. apríl, Kadaň. Rezolúcia zamestnancov Keramických závodov v Kadani k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí.[1337]

Státnímu soudu v Praze.

My, věřící římsk.[o]katolické církve a věřící, plně souhlasíme s vyřčením rozsudku Státního soudu v Praze nad 10 představenými řím.[sko]kat.[olické] církve a klášterů, kteří místo pobožnosti a sjednocení věřících, kteří touží po klidu a míru, vedou představení protistátní činnost. Snaží-li se rozvrátit národ, který spěje a buduje k socialismu.
Za tento správný rozsudek, který Státní soud v Praze vynesl, souhlasí a schvalují zaměstnanci z Kadaňských keramických závodů a k tomu jako za souhlas připojujem[e] vlastnoruční podpisy.

REVOLUČNÍ ODBOROVÉ HNUTÍ
kadaňských keramických závodů
národní podnik
závodní skupina Kadaň[1338]

Závodní rada
kadaňských keramických závodů
Národní podnik
Kadaň[1339]

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Machalka Augustin a spoločníci. Podsvazek 2.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1337 V hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky fialovej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 8. IV. 1950, 1 krát, 1 příloh 0 rubrik“*, a pod ňou je nečitateľný podpis (parafa). Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1338 Odtlačok podlhovastej pečiatky organizácie, fialovej farby, pod ktorým je nečitateľný vlastnoručný podpis.

1339 Odtlačok podlhovastej pečiatky organizácie, fialovej farby, pod ktorým je nečitateľný vlastnoručný podpis.

17.2.6

1950, 11. apríl, Jablonec nad Nisou. Správa Okresného sekretariátu KSČ v Jablonci nad Nisou na Sekretariát ÚV KSČ vo veci ohlasu k procesu proti desiatim rehoľníkom v okrese Jablonec nad Nisou.

KOMUNISTICKÁ STRANA ČESKOSLOVENSKA
Okresní sekretariát v Jablonci nad Nisou, Gottwaldova č.[íslo] 2 Telefon č.[íslo] 2552-53[1340]

Čj. 13/50[1341] V Jablonci n.[ad] N.[isou] dne 11. dubna 1950
Věc: Ohlas procesu s deseti řeholníky v okrese Jablonec n.[ad] N.[isou]
Vaše čj.: VIII/1-81/50-DrB/Ku.

TITL.
Sekretariát ÚV-KSČ
odd.[ělení] pro LS
Praha I., Příkopy 33.

Vážení soudruzi,
k Vašemu výše uvedenému dotazu podáváme následující zprávu:
Doba procesu byla po celé jeho trvání sledována s velikou pozorností všeho obyvatelstva našeho okresu. Jak bylo zjištěno našimi soustavnými průzkumy, obyvatelstvo okresu, a to straníci i nestraníci, věnovalo se v diskusích odhadu, jak veliký trest tito záškodníci obdrží, a jejich rozvratná činnost byla jednotně odsouzena.
Byly napjatě sledovány rozhlasové relace v této záležitosti a po každé zprávě v denním tisku vznikly tématu se týkající rozhovory. Nevyskytl se dle našeho šetření ani jeden případ, který by zaujímal nějaký aktivní postoj proti procesu a který by ovlivňoval třeba jen malou část svého okolí.
Záškodníci z řad kléru byli v celku naším obyvatelstvem odsouzeni a byly-li zde nějaké sympatie s nimi, pak byly nepatrné, ale konkrétní případ u nás zjištěn nebyl.
V některých případech jest dokonce výsledek rozsudku našimi pracujícími kritizován v tom smyslu, že nad záškodníky vynesené rozsudky nebyly dosti vysoké.
Výsledek procesu se odrážel u nás i v návštěvě církevního obřadu „Vzkříšení“. Průvodu bylo přítomno celkem 1.000 až 1.100 osob. Z toho bylo asi 250 dětí ve stáří 4 – 10 roků. Převážnou část ostatních účastníků tvořily starší ženy. Mužů bylo asi 100. Z řad pracujících se nezúčastnil téměř nikdo. Uvádíme složení účastníků: obyvatelé německé národnosti, venkovští občané a osoby z t.[ak] zv.[aně] lepších kruhů.

1340 Predtlačená hlavička organizácie s logom – červenou hviezdou, kosákom a kladivom v nej.

1341 V pôvodnom texte bolo rukou písané číslo 1033/50, ktoré bolo prepísané na 13/50.

V pěti farnostech okresu, kde se slavnosti konaly v průvodu, bylo přítomno venkovské obyvatelstvo v počtu 34-110 osob. Všechny slavnosti proběhly v naprostém klidu, bez závady. Výše uváděné údaje se shodují s výsledky šetření složek NB.
Se soudružským pozdravem:

Práci čest!

Za:

Okresní sekretariát v Jablonci n.[ad] N.[isou][1342]

[…][1343]

Vedoucí tajemník OV-KSČ:

NA, fond: Ústřední výbor Komunistické strany Československa, 05/11. Oddělení branné a bezpečnostní (neuspořádáno)
Originál, strojopis na hlavičkovom papieri, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

17.2.7

1950, 21. apríl, Duchcov. Rezolúcia miestnej skupiny Svazu zaměstnanců školství a osvěty v Duchcove k procesu proti desiatim predstaviteľom mužských reholí a proti činnosti hierarchie Katolíckej cirkvi.[1344]

s.[oudruh] Klos
Do přísl. prior(?)
kl[1345]

REZOLUCE
k církevním akcím páchaným u nás k rozvratu našeho lidově demokratického režimu.

1342 Odtlačok okrúhlej úradnej pečiatky *„Okresní sekretariát v Jablonci n.*[ad] *N.*[isou]*“* a v jej strede znak KSČ.

1343 Vlastnoručný nečitateľný podpis.

1344 V spodnej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky fialovej farby *„GP T 359/50-I/1-4. Došlo: 17. V. 1950, příl. 0“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne. Nad pečiatkou je ručne písaná kancelárska poznámka *„15/5 v“*. Pod pečiatkou je odtlačok nápisovej pečiatky čiernej farby *„Založit!“* a pod ňou odtlačok nápisovej pečiatky, doplnenej ručne dátumom *„V Praze, 20. května 1950“* a nečitateľným podpisom (parafou). Nasleduje odtlačok pečiatky, na ktorej nie je čitateľný dátum a pod ňou je nečitateľný podpis (parafa), pravdepodobne Krausa. V pravom dolnom rohu dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky tmavofialovej farby s rubrikami *„Došlo“*, *„Napsáno“*, *„Srovnáno“*, *„Vypraveno“*, ktoré však nie sú vypísané, je tam iba odtlačok nápisovej pečiatky *„20. V. 1950“*.

1345 Podčiarknutý text bol do pôvodného doplnený ručne ceruzkou. Stredná časť textu je nečitateľná.

My, zaměstnanci škol, shromáždění na výroční členské schůzi SZŠO, míst.[ní] skupina Duchcov, dne 21. dubna 1950, odsuzujeme protistátní akci církevní hierarchie konané z popudu Vatikánu a za žold amerických imperialistů, schvalujeme plně spravedlivé jejich potrestání a zvážení rozhodnutí, aby část plně nevyužitých a protistátní činnosti sloužících klášterů byla dána kulturním a charitativním účelům.

Žádáme, aby spravedlnost dopadla velmi tvrdě na všechny rozvratníky, špiony a sabotéry.

Prohlašujeme, že ve svazku s manuálně pracujícími pomůžeme zvýšenou revoluční bdělostí a ostražitostí k odhalování všech rozvratníků podle slov našeho milovaného prezidenta soudruha Klementa Gottwalda: Republiku si nikým rozvracet nedáme!

V Duchcově dne 21. dubna 1950.

Za:
REVOLUČNÍ ODBOROVÉ HNUTÍ
2 svaz zaměst.[nanců] školství a osvěty 2
MÍSTNÍ SKUPINA DUCHCOV[1346]

Jos.[ef] Konečný (?),
předseda[1347]

NA, fond: Generální prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1346 Odtlačok podlhovastej pečiatky organizácie, fialovej farby.

1347 Vlastnoručný podpis.

17.3
Denné správy SÚC

17.3.1

1950, 7. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 83. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1348]

I. Poměr církví ke státu.
1.) Ohlas pražského procesu s řád.[ovými] kněžími

ONV DAČICE

Občané v Nové Říši a okolí, a to i ti, kteří mají kladný vztah ke klášterům, odsuzují chování Machalkovo i Bartákovo. Zapůsobilo m.[imo] j.[iné] značně přiznání provizora Machalky[1349], že zbraně dodal kněz Janda. Kooperátor a řádový kněz Vitula z Nové Říše totiž každému, s kým přišel do styku, naznačoval, že zbraně byly do kláštera podstrčeny. Vlivem procesu si lze také vysvětlit, že na Květnou neděli byla v Nové Říši asi o polovinu menší účast na bohoslužbách než obvykle. V okrese roste též zájem o knihu „Spiknutí proti republice".

1348 Na rozdeľovníku adresátov, ktorým boli vyhotovenia doručené (ďalej obálka), je uvedené, že správa bola vyhotovená 7. apríla 1950 v 27 exemplároch. Ďalej sú uvedení adresáti, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Boli to títo: (1) minister Alexej Čepička, (2) Libuša Knajzlová, (3) Jindra Žežulková, (4) Antonín Zápotocký, (5) Rudolf Slánský, (6) Jiří Hendrych, (7) Marie Švermová, (8 – 9) kancelária prezidenta republiky – Štefan Rais, (10) námestník Zdeněk Fierlinger, (11) námestník Viliam Široký, (12) meno ministra Vladimíra Clementisa je prečiarknuté červenou ceruzkou a tou istou ceruzkou je napísané Jan Dolek, (13) minister Václav Kopecký, (14) minister Zdeněk Nejedlý, (15) Bohumir Ziegler, (16) meno Miloslav Vošahlík je prečiarknuté červenou ceruzkou, (17) Jaroslav Havelka (červenou ceruzkou je urobená svorka pri čísle 16 a 17, teda že za oboch prevzala dokument Havlíčková), (18) Josef Plíhal, (19) František Hub, (20) Vladimír Ekart (červenou ceruzkou je urobená svorka pri číslach 20 a 21, teda že tieto výtlačky dokumentu prijal Ekart), (21 – 22) Vladimír Průša, (23) meno Neulsová je prečiarknuté červenou ceruzkou (červenou ceruzkou je urobená svorka pri číslach 22 a 23, teda že tieto výtlačky prijala za Průšu Homolová) a nakoniec (24 – 26 a červenou ceruzkou je ešte dopísané číslo 27) archív SÚC. Vo väčšine prípadov neprevzali tajnú správu priamo adresáti, ale pravdepodobne niekto z pracovníkov ich sekretariátu. V niektorých kolónkach chýba podpis osoby, ktorá výtlačok dokumentu prevzala. Niekedy je na mieste podpisu odtlačok pečiatky podateľne s dátumom, čo svedčí o prijatí výtlačku dokumentu. Na obálke je ďalej uvedený dátum 8. apríl 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto, kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby *„TAJNÉ"*, pri ktorej je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1349 Augustin Machalka nebol provizor ale opát. Správne má byť *„provizora Bartáka"* alebo *„opata Machalky"*.

SÚC PRAHA

Dnes 6. dubna t.[ohoto] r.[oku] měl redaktor Československého rozhlasu rozhovor s papežským prelátem Dr. Sobotou z Poděbrad[1350] o procesu se skupinou řádových kněží. Na otázku, co soudí o ukrývání zbraní v klášteře, odpověděl Dr. Sobota toto:

„To[mu] jsem vůbec nemohl věřit, že by něco takového bylo možné. Ale překvapilo mne potom, pokud se aspoň pamatuji, že byly zbraně v kostele, snad také v klekátku, a že tam byl nalezen i protistátní leták. To tedy překvapuje, že by o tom pan opat nevěděl. Z toho soudím, že zde jistě byl úmysl protistátní, protože přece leták neslouží k tomu, aby šířil heslo mnichů, totiž „Ora et labora", poněvadž toto „labora" vlastně vyjadřovalo ničení spolubližních. Církev je založena na lásce k Bohu a k bližnímu, a proto není možné, aby některý její člen hájil válku, která by jistě způsobila i vyhlazení poloviny lidstva. Odsuzujeme válku a mne těšilo, že státní prokurátorka zdůraznila páté přikázání Boží. To by byl největší zločin proti pátému přikázání, vyhlazovací válka. A kvůli čemu? Kvůli kapse kapitalistů. A to se musí každému věřícímu hnusit, protože chceme, aby lid byl v naší vlasti spokojen a dobře živ. Těžko mohou uvěřit naši věřící, že se někdo modlí za jejich štěstí a blahobyt zde na světě, když v kostele, na místě posvátném, byly uschovány vražedné zbraně, které přece neslouží k odpuštění a k lásce, ale k vraždám. To tedy velmi ublížilo jistě svaté církvi a lituji, že se něco takového mohlo stát a zvláště v našich klášterech, které měly jinou pověst."[1351]

ONV PRAHA 5

Na SÚC docházejí první zprávy o ohlase procesu s 10 řádovými duchovními. OCT z Prahy 5 píše m.[imo] j.[iné]: „Zdá se, že proces působí, neboť kázání jsou vesměs čtena přesně podle evangelia a liturgie, aniž by duchovní k nim cokoliv přidávali."

1350 Jan Nepomucký Sobota (1882 – 1957), „pokrokový" rímskokatolícky kňaz, pápežský prelát, politik. Narodil sa 9. februára 1882 v Dobšiciach pri Žehuni, za kňaza bol vysvätený 28. októbra 1907 v Ríme. Od roku 1919 bol členom Československej strany lidovej. Bol veľmi vzdelaný, keďže v Ríme obhájil doktorát z teológie (1908), filozofie (1910), a tiež z cirkevného práva (1911). Po vysviacke pôsobil vo funkcii kooperátora v Hradci Královom-Kukleny, potom ako kaplán v Santa Maria dell´Anima v Ríme, a neskôr ako kaplán v Kladruboch. Vo februári 1912 sa stal profesorom náboženstva v Novej Pake a pôsobil tu do septembra 1913. Potom bol profesorom náboženstva v Novom Bydžove. V septembri 1922 sa stal profesorom filozofie v Biskupskom seminári v Hradci Královom. Ako infulovaný probošt pôsobil od 1. decembra 1940 v Poděbradoch, kde aj 18. februára 1957 zomrel. S jeho menom sa spája založenie mnohých charitatívnych ústavov. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř a PEHR, M. a kol.: *Cestami křesťanské politiky*, s. 238 – 239.

1351 Denná správa SÚC z 18. apríla 1950 prináša informáciu „pokrokového" rímskokatolíckeho kňaza Antona Mokrisha na Sobotov prejav: *„P.*[áter] *Mokrisch informoval zástupce SÚC o tom, jak velkou měl odezvu mezi duchovními v královéhradecké diecézi rozhlasový projev P.*[átera] *Dr. Soboty a jaká panika se v posledních dnech zmocňuje osob kolem biskupa Píchy. Podle názoru P.*[átera] *Mokrische poslední události určitě podstatně urychlí kádrový proces mezi duchovními ve prospěch státu. Autorita biskupů je vážně otřesena."* NA, f. SÚC, inv. č. 96, kart. 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950). Pravidelná denná správa č. 91. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike. Praha 18. 4. 1950.

ONV PROSTĚJOV

Na Prostějovsku, jako jistě v celé republice, se vliv procesu projevil ve zvýšeném zájmu veřejnosti o církevní politiku. Většina katolických věřících činnost řádových kněží odsuzuje. Jen několik málo náboženských fanatiků a lidí, kteří nesouhlasí s režimem, se vyjadřuje v tom smyslu[1352], že celý proces byl inscenován komunisty a že není možné, aby se duchovní něčeho takového dopustili. Nekatoličtí duchovní v okrese jsou celým případem velmi rozhořčeni a souhlasí s tvrdým postupem. Věřící církví nekatolických jsou toho názoru, že by se kláštery měly uzavřít a řeholníci by měli být posláni na práci. Stanovisko řím.[sko]katol.[ických] duchovních není okres.[nímu] círk.[evnímu] tajemníkovi v Prostějově zatím známo.
[…][1353]

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).
Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 5 strán, 5 listov + obálka, nepodpísaný, A4.

1352 Pôvodne bolo *„v ten smysl“*.

1353 Vypustené pasáže, zaoberajúce sa účasťou Antonína Eltschknera a Bohumila Opatrného na mierovej manifestácii v Dome umelcov v Prahe; birmovaním v pražskej arcidiecéze; reakciou Josefa Karla Matochu a Stanislava Zelu na obmedzenie vizitácií a birmoviek v olomouckej arcidiecéze; zrušením exercícií bohoslovcov z Litoměřic; reakciou duchovných z Olomouca na kauzu Čihošť; posviackou zvonov v Sliezskej Ostrave; listom biskupa Róberta Pobožného ostatným ordinárom; listom administrátora Adolfa Petra Ungra těšínskym kňazom; prestupom veriacich do československej cirkvi; správami z nekatolíckych cirkví o československej cirkvi a správami zo zahraničia o vytvorení stredozemného bloku proti vplyvu Kominformy.

17.3.2

1950, 12. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 86. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1354]

I. Poměr církví ke státu

1.) Ohlas procesu u[1355] veřejnosti

Kněz Dr. J.[osef] Kasan[1356], administrátor ve Stodě píše ve své rezoluci:

„Při soudním přelíčení s 10 řádovými kněžími v Praze, jsem při bedlivém pozorování zjistil, že státní soud po důkladném šetření spravedlivě vynesl rozsudek nad uvedenými kněžími, kteří hrubě se provinili proti náboženství i svému poslání."

Dr. Jos.[ef] Kasan v.[lastní] r.[ukou]

MNV, KAŠPERSKÉ HORY:

„My, rada místního národního výboru a příslušníci ČSM, shromáždění na společné schůzi, konané v rámci akce „Mládež vede Plzeňsko", dne 7. dubna 1950 předkládáme následující rezoluci:

„Plně souhlasíme s rozsudky nad představiteli církevní hierarchie a jsme přesvědčeni o jejich spravedlivosti. Proces nám ukázal představitele římskokatolické církve v takovém světle, jakými se našim národům jevili již od dob temna po Bílé hoře. Jen bdělost a ostražitost pomohla odhalit tyto škůdce národa a ukázala nám klášterní tajemství takové, jaké je. Proti dělnické třídě, proti pracujícímu lidu, byly zaměřeny záškodnické akce, proti nim byly shromažďovány i zbraně. Avšak my na svých pracovních úsecích budeme bdělými a ostražitými zvláště proto, že jsme těsně na hranici, která nás rozděluje od imperialistů a válečných štváčů. Budeme pozornými, abychom i my dovedli včas rozpoznat a odhalit každého, kdo by se pokusil rušit naše socialistické budování."

1354 Na obálke je uvedené, že správa bola vyhotovená v 26 exemplároch. Ďalej sú uvedení adresáti, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Pri mene Široký je prečiarknuté námestník a ceruzkou je dopísané minister. Meno Clementis je prečiarknuté a ceruzkou je napísané Dolek. Výtlačok č. 20 dostal Ekart, výtlačky č. 21 – 22 dostal Průša, výtlačky č. 23 – 26 boli určené pre archív SÚC. Na obálke je ďalej uvedený dátum 13. apríl 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto, kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby *„TAJNÉ"*, pri ktorej je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1355 Pôvodne bolo *„ve"*.

1356 Josef Kasan (1905 – ?), „pokrokový" rímskokatolícky kňaz, neskôr profesor na bohosloveckej fakulte v Prahe.

MNV KOLOVEČ, OKR.[ES] STOD:

Jejich rezoluce zní takto: „Na schůzi konané dne 9. dubna 1950 na Místním národním výboru v Kolovči za přítomnosti všech zástupců politických a masových organizací a to: MNV, AV NF, VS SNB, KSČ I, KSČ II, KSČ závod.[ní] org.[anizace] ROH, SČM, SJČZ, tělocv.[ičná] jednota Sokol v Kolovči byla usnesena rezoluce: Sledovali jsme se zájmem proces s církevními hodnostáři služebníky Vatikánu, v jehož prospěch konali špionáž proti naší lidově demokratické čsl. republice. Se zadostiučiněním přihlížíme, že dle zákonů platných v ČSR byli správně odsouzeni. – Držíme se slov našeho prezidenta Klementa Gottwalda, že republiku si nikým rozvracet nedáme, a proto v dalším případě museli bychom trvati na trestech přísnějších."

MNV MERKLÍN

MNV v Merklíně spolu s AV a místními masovými organizacemi, zástupci Národní fronty se usnesli na následující rezoluci:

„Sledovali jsme proces s 10 řeholníky, 10 to zločinci, služebníky Vatikánu, v jehož prospěch konali špionáž proti lidově demokratickému Československému státu. Shodujeme se všichni v tom, že vynesený rozsudek je správný v potrestání těchto agentů Vatikánu, že dle zákonů platných byli správně tvrdými a spravedlivými tresty odsouzeni. – Držíme se slov našeho soudruha prezidenta Klementa Gottwalda, že republiku si nikým rozvracet nedáme, srazíme každého, kdo se řídí příkazy Vatikánu. Proti dalším podněcovatelům války museli bychom trvati na trestech přísnějších."

MNV SEDLO

MNV TÝNEC

Předsedové místních národních výborů, shromáždění na pracovní konferenci u Okresního národ.[ního] výboru v Horažďovicích, usnesli se 7. dubna 1950 na této rezoluci:

„S rozhořčením jsme přijali zprávu, že v klášterech, na území naší republiky provozovaly jejich vedoucí osoby rozvratnou činnost směřující proti bezpečnosti naší lidově demokratické republiky a ohrožující světový mír. Proto jsme s uspokojením vzali na vědomí rozsudek Státního soudu v Praze z 5. dubna 1950, kterým zločinní rozvratníci byli odsouzeni k zaslouženým trestům. Rozsudek nechť je výstrahou všem, kteří by ve službách nepřátelského Vatikánu chtěli odsouzené zločince následovati. Zvýšíme bdělost a ostražitost proti všem nepřátelům lidově demokratické republiky a podle slov prezidenta republiky nedáme si republiku rozvracet od nikoho."

2.) Duchovní hradeckého kraje o procesu

SÚC PRAHA

KCT, zmocněnec konzistoře a kádrový referent KNV z Hradce Král.[ové] rozvíjejí akci podpisů rezoluce, v níž duchovní vyjadřují svůj souhlas s rozsudkem nad 10 řádovými kněžími a zároveň zdůrazňují svou věrnost lidově demokratické republice. Zatím podepsalo

11 duchovních, jako první Msgr. Frant.[išek] Hrubý[1357], kancléř biskupské konzistoře (jeho jméno nebude však zveřejňováno), dále m.[imo]j.[iné] 2 vikáři a 2 dominikáni z Broumova. Podpis odmítl úpický vikář Abendroth[1358].

3.) Záporné projevy kněží

a.) Nepřátelský postoj řeholního kněze

KNV LIBEREC

Administrátor a řeholní kněz v Zákupech při návštěvě CT prohlásil: „Komunismus je neštěstí světa. Odznak strany je musílek, na kterém písmena KSČ znamenají – komunismus slouží čertu – a opačně – čert sežere komunisty – . Kdyby mne navštěvovalo 10 CT, nepředělají mne. Doufám, že nejste padlý na hlavu, abyste věřil všemu, co je v knize „Vatikán mezi dvěma světovými válkami“.“

b.) Kněz nás viní z omezování nábož.[enské] svobody

KNV LIBEREC

Farář Procházka[1359] ze Bzí, ONV Semily, v žádosti o povolení průvodu na vzkříšení, poznamenal: „Nemohu si odpustit, abych nepoznamenal, že dříve nikdy nebylo třeba žádat o povolení průvodu, který výhradně slouží náboženským účelům. Je to zase doklad nového omezování náboženské svobody.

Jiným dokladem je oběžník SÚC ze dne 16. m.[inulého]m.[ěsíce] – T/1 ve věci vydávání pastýřských listů, oběžníků, instrukcí, nařízení a jiných projevů, svatých obřadů, letáků, tiskovin i rozmnoženin. Nelze popřít, že to dříve nebývalo a že nová nařízení jsou jedině a výlučně omezování náboženské svobody. Správně to a včas tušili naši nevinně napadaní páni biskupové. A proto jim všechna čest a sláva.“

1357 František Hrubý (1879 – 1955), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 7. októbra 1879 v Polici nad Metují. Za kňaza bol vysvätený 26. júla 1903. Pravdepodobne hneď po kňazskej vysviacke pracoval na biskupskom úrade v Hradci Královom, kde prešiel postupne rôznymi funkciami, až bol 1. septembra 1941 menovaný kancelárom. Zomrel 30. januára 1955 v Hradci Královom. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř.

1358 Jan Abendroth (1892 – 1970), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 11. mája 1892 v Lipníku nad Bečvou. Za kňaza bol vysvätený 27. júna 1915. Pôsobil ako kaplán vo farnostiach Čechtice, Hořičky, Úpice a administrátor farnosti Vítkovice. Farárom sa stal 1. januára 1931 v Hořičkách, kde pôsobil do konca roku 1934. Od 1. januára 1935 bol menovaný za farára v Úpici, kde bol od marca 1947 dekanom vikariátu Náchod a po reorganizácii od 1. januára 1952 dekanom vikariátu Trutnov. K 1. októbru 1968 odišiel do dôchodku. Zomrel 28. apríla 1968 v Úpici, kde bol aj pochovaný. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř.

1359 František Procházka (1913 – 1977), rímskokatolícky kňaz litoměřickej diecézy, narodil sa 27. januára 1913 v Dvory, okres Nymburk. Za kňaza bol vysvätený 29. júna 1939. Pôsobil ako farár v Bzí, okres Semily, až do 1. októbra 1950. Neskôr účinkoval vo farnostiach Doksy a Bezno. Zomrel 22. septembra 1977. Archiv Biskupství litoměřické, f. Seznam obsazených farností (rukopis –údaje z let 1945 – 1990); f. Biskupská korespondence 1960 – 1990 a *Catalogus cleri dioecesis Litomericensis*. Wansdorf : Druck und Verlag Adolf Diessner und Sohn, 1941, s. 286.

c.) Kněz nás viní ze sledování.

KNV LIBEREC

Farář Pikora[1360] v Loučkách píše: „Celá Vaše práce je jen špiclování a sledování každého proneseného slova. Dokladem toho, že chcete církev omezovat, je Vaše snaha odloučit nás od biskupů a od Sv.[atého] otce. Konáte stejně marnou práci, církev je od Boha a věčná. Tak jako se nepodařilo zničit církev jiným vládám a režimům, nepodaří se to ani Vám. Biskupové nejdou proti lidu a přece jsou v novinách a v rozhlase stále napadáni."

4.) Ohlas zákazu misií

ONV NÁCHOD

Po vydání zákazu misií se situace, dle sdělení OCT, v náchodském okrese poněkud zhoršila. V okolí Hronova navštěvuje farář Cimburek[1361] věřící v bytech. Zprávy o podobném jednání duchovních docházejí i z Červenokostelecka a Hořicka, kde dochází i k náboženským třenicím mezi příslušníky různých církví. Avšak stal se též případ, že dva příslušníci různých církví vstoupili do socialistického soutěžení jen proto, aby dokázali, která církev má lepší poměr ke státu. – Tajemník Čs. strany lidové v Náchodě sdělil ONV v Náchodě, že po zákazu misií vrátili někteří lidovci legitimace strany s poukazem na to, že za takovýchto podmínek spolupracovat nebudou.

Církev římskokatolická

1.) Biskupové o poměru mezi církví a státem.

ZMOCNĚNEC V Č.[ESKÝCH] BUDĚJOVICÍCH

Biskup Dr. Hlouch v hovoru se zmocněncem konzistoře prohlásil m.[imo] j.[iné], že opatření činěná proti němu a proti základní svobodě církve „nepřispějí k uklidnění, kterého by bylo přece tolik třeba při budování budoucnosti národa, která by mohla být opravdu krásná". Za základní svobodu církve považuje katolický tisk („jsme přece ochotni jej

1360 Bohumil Pikora (1898 – 1977), rímskokatolícky kňaz litoměřickej diecézy, narodil sa 22. augusta 1898 v obci Háje nad Jizerou, za kňaza bol vysvätený 25. júna 1922. Vo farnosti Loučky pôsobil ako farár od 1. septembra 1927 do roku 1951. V roku 1950 bol internovaný v Želive a v roku 1957 bol odsúdený v Prahe na 7 rokov väzenia. V septembri 1969 sa opäť vrátil do farnosti Loučky, kde pracoval do roku 1973. V marci 1970 bol menovaný osobným dekanom a v júli 1972 čestným arcidekanom. Zomrel 15. októbra 1977. Archiv Biskupství litoměřické, f. Seznam obsazených farností (rukopis – údaje z let 1945 – 1990); f. Biskupská korespondence 1960 – 1990; *Catalogus cleri dioecesis Litomericensis*. Litomericii: Typis „Union", 1928, s. 215 a *Catalogus cleri dioecesis Litomericensis*. Wansdorf : Druck und Verlag Adolf Diessner und Sohn, 1941, s. 287.

1361 Jan Cimburek (1915 – 2003), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 25. decembra 1915 v Zhoři pri Rychmburku. Za kňaza bol vysvätený 3. júna 1944. Najprv pôsobil ako kaplán v Náchode, potom bol administrátor a od 1. júna 1946 aj farár v Hronove. Tu pôsobil do marca 1951. Potom prešiel takmer desiatku farností, kde pôsobil ako kaplán alebo administrátor. Jeho poslednou farnosťou bola Přibyslav, kde bol od augusta 1985 administrátorom, od januára 1995 aj farárom. Dňa 31. januára 1998 odišiel do dôchodku. Zomrel 23. augusta 2003 v nemocnici v Havlíčkovom Brode. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř.

předkládat k předběžné cenzuře“) a náboženskou literaturu pro kněze, aby se mohli dále vzdělávat v náboženských věcech. O procesu říkal, že nemůže pochopit a uvěřit, že by řády byly u nás pověřeny rozvratnou a protistátní činností. Každý jednotlivec odpovídá za své činy, on sám se nikdy ničeho protistátního nedopustil a také by nedovolil žádnému knězi své diecéze protistátní činnost. – Bylo by krásné, kdyby také u nás zavládl mír mezi státem a církví a kdyby vláda nabídla ruku ke smíru. Uviděli bychom, jak by to vše u nás šlo klidně a k dobrému. – Konzistorní zmocněnec dodává, že je-li nějaký zájem na jednání s biskupem Dr. Hlouchem, byla by nyní příhodná doba.

ZMOCNĚNEC KONZ. [ISTOŘE] BRNO

Biskup Dr. Skoupý přijal oznámení o opatřeních na Velikonoce apaticky a prohlásil, že uposlechne, že však takové opatření bude velmi nepříznivě působit na věřící, že se tím jen zvyšuje rozruch, který je kolem náboženských otázek, a že tím trpí jak církev, tak stát. Prohlašoval, že nikdy proti státu nebyl, že vždy razil heslo „stát a církev“ a že také v tomto smyslu je zaměřena celá jeho práce při řízení diecéze. Naříkal, že všemi našimi opatřeními se jim znemožňuje styk s věřícími, že státní moc se snaží vytvořit přehrady mezi nižším klérem a biskupy a navzájem je odloučit. Tvrdil, že byl vždy a je pro dohodu. Když mu bylo řečeno, aby se tedy chopil iniciativy sám a dobrou vůli, o níž stále mluví, tím prokázal a samostatně jednal, vytáčel se poukazem na ideologické rozpory.

2.) Hlídání kostelů věřícími

ONV NÁCHOD

V neděli dne 2. dubna se OCT opět přesvědčil, jak jsou hlídány kostely, aby v případě, že vkročí osoba nepovolaná, mohl duchovní včas změnit téma kázání. Když kostelník spatřil OCT, jak vchází do náchodského kostela, přešel honem kostelem s černou knihou v ruce. Na to Kaplan Kranda[1362] rychle schoval jakýsi papír a začal číst kázání z knihy. V závěru bohoslužeb vyzval věřící, aby se modlili za arcibiskupa Berana, biskupy, opaty a převory klášterů. […][1363]

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).
Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 8 strán, 8 listov + obálka, nepodpísaný, A4.

1362 Bohuslav Kranda (1921 – 1987), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 2. októbra 1921 v Kožlí pri Ledči nad Sázavou. Za kňaza bol vysvätený 29. júna 1946. Najprv pôsobil v Hronove, od augusta 1948 bol kaplánom v Náchode. V roku 1950 pôsobil v Jamnom, potom v Libiciach nad Cidlinou, Sopotoch, a nakoniec v Křížovej, kde 9. októbra 1987 zomrel. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř.

1363 Vypustené pasáže informujú o voľbe biskupa moravskej diecézy československej cirkvi a o správach zo zahraničia, konkrétne o Spoločnosti Ježišovej ako o *„Generálnom štábe Vatikánu“*, keďže jezuiti majú vo všetkých organizáciách a orgánoch Vatikánu kľúčové postavenie.

17.3.3

1950, 13. apríl[1364], Praha. Pravidelná denná správa č. 87. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1365]

Poměr církví ke státu

1.) Ohlas procesu s 10 řádovými kněžími.

SÚC PRAHA

Státnímu soudu na Pankráci i orgánům lidové správy docházejí četné rezoluce a souhlasná prohlášení k rozsudku nad 10 řádovými kněžími.

Zaměstnanci ONV v Turnově říkají ve svém prohlášení: „Tento spravedlivý rozsudek je zárukou, že naše poctivá práce je zabezpečena orgány státní moci." V závěru prohlášení slibují zaměstnanci ONV v Turnově, že jako[1366] odpověď na politiku nepřátel naší republiky zvýší svoje pracovní úsilí. Podobně vyznívají i jiné rezoluce zaslané KNV Liberec od zaměstnanců Okresního soudu v Liberci, z Pojizerských bavlnářských závodů v Semilech, od žactva Nár.[odní] školy v Mašově. Závodní rada oděvní Tvorby v Turnově uznává spravedlnost rozsudku, ale mohl prý být ještě přísnější. Souhlasný projev rozsudku došel na SÚC od posluchačů politického školení učebního oddělení peněžních ústavů v Mar.[iánských] Lázních. Státnímu soudu došlo m.[imo] j.[iné] prohlášení zaměstnanců Pošt.[ovního] úřadu v Podbořanech. Usnesení ze schůze zaměstnanců a soudců z lidu v Podbořanech ze 7. IV. dodává: „Nešlo jen o spravedlivé potrestání 10 řád.[ových] kněží, nýbrž význam procesu je též v tom, že ukázal a potvrdil reakční politiku Vatikánu. Slibujeme, že zvýšíme ještě svou bdělost".

Z Kamenice n.[ad] L.[ipou] došel dopis od újezdních tajemníků okresu, a CT z téhož okresu, který byl přítomen procesu v Praze, píše: „Celé jednání před soudem bylo pro mne velkým ponaučením a posílením v další práci." Podle zprávy ONV v Novém Boru děkan Frant.[išek] Mai[1367] z Nového Boru prohlásil: „Souhlasím s rozsudkem, protože 10

1364 Na obálke je síce uvedený dátum 13. máj 1950, ale správne má byť 13. apríl 1950.

1365 Dokument má dve obálky. Na jednej je v hornom pravom rohu červenou ceruzkou napísané *„a"* a na druhej *„b"*. Zdá sa, že obálka *„b"* bola určená pre Štátny úrad pre veci cirkevné v Prahe a funkcionárov tohto úradu, pretože podpisy o prevzatí výtlačku dokumentu sú pri ich priezviskách. Na obidvoch obálkach je uvedené, že správa bola vyhotovená v 26 exemplároch. Sú na nich uvedení adresáti, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Na obálkach je uvedený dátum 14. apríl 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby *„TAJNÉ"*, pri ktorej je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1366 Pôvodne bolo *„v"*.

1367 František Mai (1885 – 1956), rímskokatolícky kňaz litoměřickej diecézy, narodil sa 8. marca 1885 v Chřibská, okres Nový Bor. Kňazom sa stal 27. septembra 1908. Ako dekan v Novom Bore pri

řádových kněží se provinilo proti státu i církvi a proti přikázání, jejichž dodržování vyžadují od věřících. Odsuzuji špionážní činnost těchto duchovních i to, že skrývali zbraně. Kněz zbraně nepotřebuje, od toho máme SNB." – Velký zájem o proces se jevil i mezi nekatolickými věřícími v okrese. S rozsudkem souhlasí. Jen lidé vyloženě reakční se snaží rozsudek zlehčovat. Zpráva OCT z Havl.[íčkova] Brodu upozorňuje, že proces vyvolal velký otřes náboženského cítění u nefanatických střízlivých věřících.

2.) „Čestní" kanovníci

SÚC dal pokyn KNV Č.[eské] Budějovice, aby zastavil plat neschváleným kanovníkům, kteří odmítli podepsat SÚC-em formulované prohlášení o nevykonávání funkcí. Biskup Hlouch se vymlouvá, že se na tyto duchovní schvalovací řízení nevztahuje, protože jsou to kanovníci jen „čestní".
[…][1368]

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).
Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy + 2 obálky, nepodpísaný, A4.

Českej Lípe pôsobil od 11. októbra 1928 do 1. júna 1955. Zomrel 9. decembra 1956. Archiv Biskupství litoměřické, f. Seznam obsazených farností (rukopis – údaje z let 1945 – 1990); f. Biskupská korespondence 1960 – 1990; *Catalogus cleri dioecesis Litomericensis*. Litomericii: Typis „Union", 1928, s. 128 a *Catalogus cleri dioecesis Litomericensis*. Wansdorf : Druck und Verlag Adolf Diessner und Sohn, 1941, s. 161.

1368 Vypustené pasáže, zaoberajúce sa mierovou manifestáciou a Veľkonočnými sviatkami v okrese Kamenice nad L.[ipou]; mierovými kázňami kňazov v okrese Havlíčkov Brod a Jaroměř; správou z ONV Hlinsko o vplyve misionárov na mládež; schválením pravoslávnych cirkevných obcí v českých krajoch; diecéznym zhromaždením jednôt mládeže československej cirkvi v Jaroměři; správou z Ríma o výzve pápeža svetu o nové rozdelenie bohatstva podľa kritéria spravodlivosti a lásky; Veľkonočnou kázňou arcibiskupa anglikánskej cirkvi Gambetta v Yorkskej katedrále.

17.3.4

1950, 14. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 88. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1369]

Poměr církví ke státu

1.) Slovenské vydání „Spiknutí proti republice“ rozprodáno

SLÚC – SÚC

Dle sdělení SlÚC byla kniha „Spiknutí proti republice“ v nákladu 15.000 výtisků na Slovensku úplně vyprodána. Bylo přikročeno k vydání dalších 10.000 výtisků.

2.) Toufar – podplacený člověk

ONV TŘEBOŇ

Na Českobudějovicku se stále rozšiřuje zpráva, že čihošťský farář Toufar byl podplacen komunisty, aby provedl „zázrak“, protože vláda potřebuje argumenty proti církvi. Poprvé byla tato zpráva zachycena koncem března v Lišově.

Církev římskokatolická

a.) Postoj duchovních Třeboňska k aktuálním otázkám.

ONV TŘEBOŇ

OCT z Třeboně měl rozhovor s 8 duchovními svého okresu o některých aktuálních otázkách: o mírovém kázání, o procese s řádovými duchovními a o Čihošti. Farář Sedláček[1370]

1369 Na obálke *„a“* je uvedené, že správa bola vyhotovená v 26 exemplároch. Ďalej sú uvedení adresáti, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Na obálke je ďalej uvedený dátum 15. apríl 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby *„TAJNÉ“*, pri ktorej je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1370 Antonín Sedláček (1913 – 1977), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 1. júla 1913 v Svatave. Za kňaza bol vysvätený 1. mája 1940. Prvé dva roky pôsobil ako kaplán v Liškove, od 1. marca 1942 bol administrátorom v Brlohu. V máji 1948 bol menovaný kaplánom v Blatnej, ale od 1. decembra už ako administrátor spravoval farnosť Novosedly nad Nežárkou. Tu pôsobil do konca augusta 1953. Ďalej ako administrátor pôsobil vo farnosti Borovany, Opařany, Sepekov, a nakoniec od 1. septembra 1969 vo farnosti Stachy. Zomrel 17. februára 1977. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 2.

z Novosedel, administrátor Klíma[1371] z Rapšachen a administrátor Kříž[1372] z Chlumu u Třeboně mluvili skoro stejně a ke všem otázkám se stavěli negativně. Další 4 duchovní a to: Farář Kraus[1373] z Lutové, Kostka[1374] ze Suchodola n.[ad] Luž.[nicí], Foch[1375] ze Štěpánovic a Bican[1376] z Mladošovic, vyjádřili svůj kladný postoj. Vikář Čech[1377] z Lomnice se vyjadřuje pochybovačně jen k procesu.

1371 Václav Klíma (1919), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 25. septembra 1919 v Českých Budějoviciach. Sviatosť kňazstva prijal 15. augusta 1943, krátko pôsobil ako katechéta vo farnosti Chlum pri Třeboni. Od 1. apríla 1944 bol kaplánom v Třeboni. Administrátorom v Rapšach sa stal 1. augusta 1945. Potom od augusta 1951 pôsobil ako administrátor v Lheniciach a od novembra 1960 vo farnosti Bílá Hůrka. K 1. novembru 2003 odišiel do dôchodku a v súčasnosti žije v Kňazskom domove v Českých Budějoviciach. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 2.

1372 Jan Kříž (1908 – 2001), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 16. júna 1908 v Dubné. Za kňaza bol vysvätený 5. júna 1932. Ako kaplán pôsobil v Netoliciach, Ševětíne a v Petroviciach u Sušice. Od 2. decembra 1934 bol administrátorom v Malšiciach, potom postupne v Chýnove, Zdíkovec, Opařany a Žinkovy. Od 1. novembra 1948 do konca mája 1953 bol administrátorom v Chlume u Třeboně. Potom bol administrátorom v Lažišti, Kasejoviciach, Myslív, Dolní Cerekvi a v Zachotíne. Dňa 1. novembra 1986 odišiel do penzie. Zomrel 16. novembra 2001 v Charitnom domove na Moravci. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 2.

1373 Josef Kraus (1876 – 1951), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 18. júla 1876 v Třeboni. Kňazom sa stal 22. júla 1900. V októbri 1900 bol menovaný za kaplána a 1. júna 1922 za farára vo farnosti Lutová. Zomrel 6. júla 1951. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 1.

1374 Augustin Kostka (1880 – 1953), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 24. augusta 1880 v Hlubokej nad Vltavou. Za kňaza bol vysvätený 24. júla 1904. Pôsobil ako kaplán v Pohoří na Šumave, Kaplici, Hlubokej nad Vltavou, Rudolfove, Rejštejne, ako administrátor v Nicove a opäť ako kaplán vo farnosti Loučim a Ševětín. Od 1. novembra 1923 bol kaplán a od 1. februára 1932 už aj farár vo farnosti Suchdol nad Lužnicí. Zomrel 27. apríla 1953 v Českých Budějoviciach. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 2.

1375 Ignác Foch (1888 – 1966), rímskokatolícky kňaz, narodil sa 30. júla 1888 v Třeboni. Kňazskú vysviacku prijal 4. júla 1915 v Prahe. V tejto arcidiecéze pôsobil do roku 1934, keď bol k 1. novembru menovaný za kaplána do Lutové, ktorá patrila do českobudějovickej diecézy. Potom bol postupne kaplánom vo farnosti Krabonoš, Lutová a administrátorom v Kamberku. Od 1. októbra 1942 administroval farnosť Štěpánovice. K 1. marcu 1957 odišiel do dôchodku. Zomrel 22. marca 1966 v Třeboni. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 2.

1376 Antonín Bican (1870 – 1960), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 13. októbra 1870 a za kňaza bol vysvätený 22. júla 1894. Ako kaplán pôsobil vo farnostiach Albrechtice u Sušice, Chodenschloss, Klatovy, Horažďovice a Zdíkovec. Od 1. júla 1909 bol farárom v Mladošoviciach, odkiaľ išiel 1. augusta 1951 do dôchodku. Zomrel 10. septembra 1960 v Lomnici nad Lužnicí. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 1.

1377 František Čech (1888 – 1951), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 7. januára 1888 v Lukavci. Kňazom sa stal 13. júla 1913 a pôsobil ako kaplán vo farnosti Stachy. V čase I. svetovej vojny bol poľným kurátom, teda vojenským duchovným. Od júla 1920 pôsobil ako kaplán v Stráži nad Nežárkou. V septembri 1921 bol menovaný za farára vo farnosti Stachy, kde pôsobil do konca februára 1937, lebo od 1. marca bol menovaný dekanom v Lomnici nad Lužnicí. Koncom

b.) Proces s 10 řádovými kněžími.

U 4 duchovních (Čech, Sedláček, Klíma, Kříž) je zřejmé, že na ně velmi působil P.[áter] Braito, který do kraje jezdil na exercicie. Čech 10 kněží odsuzuje, ale jen jestli to opravdu všechno udělali. Z hovoru vysvítalo, že tomu mnoho nevěří. Dva kulomety prý neudělají převrat. Sedláček se staví plně za odsouzené. Dělá prý se s tím humbuk, zbraně prý zůstaly v klášteře asi od okupace, kdy měly být použity k osvobození. Řeholníci byli zřejmě odsouzeni jen proto, že stojí věrně za biskupy a papežem. A to není zločin, to je povinnost. Kříž m.[imo] j.[iné] uvádí, že není zločinem skrývat bohoslužebné nádoby, a jinak mluví stejně jako Sedláček. Všichni svorně chválí Braita. Klíma také vidí v procesu podfuk a nelíbí se mu – stejně jako Křížovi – otázky prokurátorovy zvláště o Východním ústavě. Zbývající 4 duchovní řeholníky odsuzují. Foch říká: „Kam se ti lidé dostali. Co z toho mají. Jak se potom mají lidé na nás dívat?“ Kraus zase apeluje na národní čest duchovních. Bican pravil: „Nyní mají to, co si zasloužili.“ Kostka začal o procesu sám hovořit a právě v souvislosti s procesem bude kázat o míru. Nediví se, že vláda nechce povolovat misie a exercicie, když jich řádoví kněží zneužívali k protistátní činnosti. Klíma se musí stydět, když o takových věcech, jako je protistátní činnost v klášterech, musí číst a slyšet v rádiu.
[…][1378]

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).
Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy + obálka, nepodpísaný, A4.

decembra 1950 sa stal administrátorom dekanstva pri svätom Mikulášovi v Českých Budějoviciach. K 1. marcu 1951 bol menovaný sídelným kanonikom katedrálnej kapituly v Českých Budějoviciach. Zomrel 4. mája 1951. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 2.

1378 Vynechané pasáže informujú o kladných a záporných postojoch katolíckych duchovných voči režimu; o listoch pracujúcich k prípadu banskobystrického administrátora Jána Decheta; o odopieraní vojenskej povinnosti členmi nekatolíckych cirkví; o knihách od pravoslávneho metropolitu Nikolaja pre profesora Josefa Lukla Hromádku.

17.3.5

1950, 15. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 89. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1379]

[…][1380]

Poměr církví ke státu.

1.) P[an]í Wheellerová na Řípskou pouť

SÚC PRAHA

Po dohodě s Min.[isterstvem] informací bylo rozhodnuto, pozvat p[an]í Wheellerovou na pouť na Říp. P[an]í W.[heellerová] bude vyzvána k pronesení krátkého projevu.

Církev římskokatolická

1.) Leták k procesu s 10 duchovními

KNV LIBEREC

U p[an]í. Hendrychové v Turnově byl zachycen leták, odeslaný z pošt.[ovního] úřadu Praha 022 dne 8. dubna 1950 v 17 hod.[in]. Text letáku je:

„T.[ak] zv.[aná] dělnická prokurátorka Brožová, která se ujala závěrečné řeči při přelíčení s 10 řádovými kněžími, pravila, že jejich hodnost se rovná hodnosti biskupské, a proto my soudíme, že ona tam nepatřila – co dělala dříve.

To, co čeká náš pracující křesťanský lid, jest pojato v přísaze kněží, neboť oni jsou zástupci Boha na zemi a náš lid se od nich učí.

Oni nás také učí lásce k bližnímu, jsou zásadně proti teroru, kteří naši diktátoři provádějí, aby se udrželi u moci. Ale oni sami vědí, že je jim to málo platné, neboť cítí, že půda se jim sesouvá pod nohama.

Kněží přísahali svou věrnost papeži a Bohu před Ježíšem na kříži a nebudou kvůli pár zotřilým komunistickým hyenám dělati něco jiného. Není v jejich zájmu, není jejich povinností dělati náhončí pánům vládcům. Učí lid poznávat pravdu, od které komunisté mají tak daleko. Těch deset kněží přesto, že odsouzených na doživotí, nebude v komunistických ža-

1379 Na obálke *„a“* je uvedené, že správa bola vyhotovená v 26 exemplároch. Ďalej sú uvedení adresáti, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Na obálke je ďalej uvedený dátum 17. apríl 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto, kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom. V dolnej časti je ručne, červenou ceruzkou dopísaná poznámka: *„Tuto D*[enní]*Z*[právu] *rozvážel s.*[oudruh] *Schmidt“*. Na zadnej strane obálky je čiernym atramentovým perom dopísaná poznámka: *„s.*[oudružka] *Havlíčková 16/4 – 17 hod*[in] *předala dopis stojce SNB pro s.*[oudruha] *prezidenta – ne do rukou (?) s.*[oudruha] *Raise“*.

1380 Vynechaná *„Přehledná zpráva o vyklizovací akci klášterů“*.

lářích dlouhou dobu, ale až komunističtí diktátoři budou státi na Pankráci, jako obžalo[va]ní, mohou [si] býti jisti, že si to doživotí odsedí, jestliže nedostanou trest vyšší.

Náš lid, t.[o] j.[est] všechen lid československé republiky (toho času sovětského protektorátu), otvírá oči, pátrá po pravdě a dochází k tomu závěru, že na něm byl spáchán velký zločin, za který se nynější vládci budou zodpovídati. Národ není tak hloupý, jak oni myslí.

My také nemáme obavy, že odpovědnosti utečou. Máme prostředky, o kterých se jim ani nezdálo, a těmi si je přidržíme.

Prozatím mohou své lupy zapíjeti a otupovati si mozek a nervy alkoholem, aby je netížilo svědomí, aby zapomněli, jak ničí rodiny, otce dětí posílají do komunistických žalářů. Ale přijde den, kdy s nimi zúčtujeme.

Proto, lide československý, vydrž, svoboda je na dosah ruky. Je temná noc a brzy přijde svítání.

Bude zase žít svobodné Československo.

MOAC."

Text opsán i s chybami.

[…][1381]

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).

Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 5 strán, 5 listov + obálka, nepodpísaný, A4.

1381 Vynechaná pasáž o nábore do ČSM v biskupskom internáte v Bohosudove; o oznamovaní pôrodov rímskokatolíckym farám; o kňazskej vysviacke v Hradci Královom; o účasti neveriacich mládencov na slávnosti Vzkriesenia v Kyšperku; o prednáške rímskokatolíckeho kňaza pre YMCA.

17.3.6

1950, 17. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 90. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1382]

[…][1383]

Poměr církví ke státu

1.) Ohlas rozsudku nad 10 řád.[ovými] kněžími

SÚC PRAHA

Ze všech krajů historických zemí docházejí na SÚC stále zprávy o postoji duchovních, věřících a vůbec veřejnosti k rozsudku nad 10 řád.[ovými] kněžími. V krajích průmyslových, na př.[íklad] na Liberecku, převládají samozřejmě hlasy, odsuzující počínání těchto řádových kněží; zdraví a silní lidé z klášterů by měli pomoci při výstavbě a ne podrývat republiku.

OCT z Chrudimi (KNV Pardubice) a OCT ze Zábřeha (KNV Olomouc) svorně oceňují, jak velký vliv mělo přímé vysílání záběrů z procesu v rozhlase. Duchovní jsou zaražení a opatrní. Na věřící Chrudimska [za]působilo hlavně odhalení, že v klášteřích byly zbraně, a prohlášení administrátora Bartáka o Čihošti: „To nebyl zázrak, to byl podfuk". Na Zábřežsku, kde je hodně věřících, velmi [za]působilo, že se obžalovaní přiznali. Fanatici samozřejmě štvou dál. Souhlasné projevy k rozsudku došly m.[imo] j.[iné] od zaměstnanecké rady při ONV Kamenice n.[ad] L.[ipou] a celá řada rezolucí a prohlášení z Kraje Karl.[ovy] Vary, zaměstnanci Stát.[ní] nemocnice v Podbořanech; 67 věřících JZD Verneřov, okr.[es] Kadaň, občané z Chrášťan, okr.[es] Podbořany, zaměstnanci TOS, spojené továrny na obráběcí stroje n.[árodní] p.[odnik] Lubenec, další z Kraje českobudějovického: Jihočeské papírny ve Větřní, Centrolen n.[árodní] p.[odnik] Bohumilice, Šumavské pily n.[árodní] p.[odnik] Klášterec, Hospodářské družstvo skladištní a výrobní v Bechyni, pracující vimperských nár.[odních] pod.[niků], obchodní tiskárny a Český nábytek; Zaměstnanci f[irm]y. F. H. Bublíř, továrna na stroje n.[árodní] spr.[áva] Čkyně, ČSSZ Sezimovo Ústí, Igla, n.[árodní] p.[odnik] závod Trhové Sviny. Ze Strakonic: pracující Čes.[ké] Zbrojovky, n.[árodní] p.[odnik] Kovohutě a zaměstnanci ONV.

[…][1384]

1382 Na obálke *„a"* je uvedené, že správa bola vyhotovená v 26 exemplároch. Ďalej sú uvedení adresáti, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Na obálke je ďalej uvedený dátum 18. apríl 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby *„TAJNÉ"*, pri ktorej je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1383 Vynechaná *„Zpráva o výsledku akce proti klášterům"*.

1384 Vynechaná pasáž o mierovom úsilí duchovných v Podbořanech; o správaní sa biskupa Josefa Hloucha počas Veľkej noci; o veľkej účasti veriacich z okresu Místek na veľkonočných sviatkoch; o postoji duchovných z Ostravy k otázke kláštorov; o listoch Jánovi Dechetovi; o odmenách deťom

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).
Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 7 strán, 7 listov + obálka, nepodpísaný, A4.

17.3.7

1950, 19. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 92. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1385]

Poměr církví ke státu
1.) Ohlas procesu s 10 řád.[ovými] duchovními
KNV Č.[ESKÉ] BUDĚJOVICE
a.) KNV Č.[eské] Budějovice zaslal Státnímu úřadu pro věci církevní dalších 18 rezolucí, v nichž pracující plně schvalují rozsudek nad 10 řádovými duchovními, odsuzují činnost vysoké církevní hierarchie a slibují, že v odpověď na tyto rejdy ještě zvýší budovatelské úsilí a zvýší ostražitost. Tak píší pracující z Tábora (Obch.[odní] sladovny, Madeta, Tabáková továrna, Pal), z Týna n.[ad] Vlt.[avou]: (SNB, ČSSZ, Sitex, Elektroisola), z Čes.[kého] Krumlova: (Pošt.[ovní] úřad), Čes.[ké] Budějovice: (Továrna na tabák), z Jindř.[ichova] Hradce: (Státní stroj.[ní] stanice č.[íslo] 277 a Oděvní tvorba), z Vimperka: (zaměstnanci družstva Jednota a Jihočeských pivovarů), ze Strmilova: (Pletařské závody a Ferremba v Rozhoři u Strmilova), z Bechyně: (Jitex), a Jihočeská keramika, závod Jarošov n.[ad] Než.[árkou]

b.) Přednášky o procesu.
ONV TÁBOR (KNV Č.[ESKÉ] BUDĚJ.[OVICE])
Táborská církevní pětka uspořádá v různých místech v okrese 13 přednášek o procesu s 10 představiteli klášterů. První přednáška byla v Jistebnici za účasti asi 70 osob, hlavně

zo strany katechétu za účasť na bohoslužbách v chráme v Chrasti; o svätorečení Blahoslavenej Anežky; o odmietnutí generálneho vikára Vlčka, na príkaz biskupa Štěpána Trochtu, vydávať súhlas na premiestňovanie kňazov; o sťažnosti farára z Dolní Bečvy na pasivitu miestnych funkcionárov komunistickej strany, že napriek jeho ochote spolupracovať s nimi, oni o to nemajú záujem.

1385 Na obálke *„a“* je uvedené, že správa bola vyhotovená v 26 exemplároch. Ďalej sú uvedení adresáti, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Na obálke je ďalej uvedený dátum 20. apríl 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby *„TAJNÉ“*, pri ktorej je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

dělníků a rolníků, kteří po přednášce živě diskutovali a odsuzovali hlavně vysokou církevní hierarchii a kláštery.

c.) P.[áter] Trdla[1386] o procesu a vůbec o klášterech.
ONV TÁBOR
V souvislosti s pražským procesem s 10 řádovými duchovními a s odchodem řádu těšitelů z Klokot prohlásil administrátor Miloslav Trdla (skup.[ina] II.) ze Stádlce[1387] k OCT asi toto: „Mezi mnou a řádem Těšitelů byl vždy chladný poměr, jako vůbec mezi nižším duchovenstvem byly a jsou třenice. Oni mají vyšší vzdělání a vždy nás přezírali. Ani já, ani nikdo z nás nebude za nikoho vytahovat horké kaštany z ohně. Kdo si co nadrobil, ať si také vypije. S procesem v Praze souhlasím a představitele klášterů odsuzuji, i když nemohu pochopit, jak to může kněz udělat."
[…][1388]

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).
Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 5 strán, 5 listov + obálka, nepodpísaný, A4.

1386 Miloslav Trdla (1912 – 1974), rímskokatolícky kňaz českobudějovickej diecézy, narodil sa 27. októbra 1912 v Jindřichovom Hradci. Za kňaza bol vysvätený 27. júna 1937. Jeho prvou farnosťou, kde pôsobil ako kaplán, bolo Nýrsko. Potom administroval farnosti Velhartice, Zbynice, bol kaplánom a neskôr administrátorom v Kašperských Horách. K 1. júlu 1948 bol menovaný administrátorom farnosti Stádlce. K 1. januáru 1951 bol sekretárom a k 1. marcu kancelárom biskupského úradu v Českých Budějoviciach. Od 11. mája 1955 bol sídelným kanonikom katedrálnej kapituly České Budějovice a od 7. júla 1972 kapitulným vikárom českobudějovickej diecézy. Popri týchto úradoch bol zároveň od apríla 1958 až do svojej smrti administrátorom ex currendo farnosti Tábor. Zomrel 7. januára 1974 v Českých Budějoviciach. Archiv Biskupství českobudějovického, f. Kněžská matrika č. 2.

1387 V pôvodnom texte je nesprávne *„Stádce"*. Správne *„Stádlce"*.

1388 Vypustené pasáže o ohlase kňaza Františka Lálu z Malšic na prejav ministra Zdeňka Nejedlého; o jednaní biskupa Josefa Hloucha s KNV České Budějovice o prekladaní kňazov na iné miesta; o konaní duchovných cvičení v súkromných domoch; o viere v pravosť čihošťského zázraku v okolí Tábora; informácia o rade starších pravoslávnej cirkvi v Tábore; o pamätníku obetiam rasizmu v Kolíne; správa z Poľska o likvidácii biskupských a kláštorných majetkov, „dohodou" prevzatých do vlastníctva štátu; reakcia na „dohodu" medzi štátom a Katolíckou cirkvou v Poľsku.

17.3.8

1950, 24. apríl, Praha. Pravidelná denná správa č. 96. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1389]

Poměr církví ke státu

1.) Další souhlasné rezoluce s rozsudkem nad 10 řád.[ovými] duchovními

SÚC PRAHA

SÚC docházejí další a další souhlasné projevy k rozsudku nad 10 řád.[ovými] duchovními. KNV Hradec Král.[ové] zaslal SÚC 11 rezolucí pracujících ze Svobody n.[ad] Ú.[pou] (Úpské papírny) Úpice, (Úpole), Trutnova (Kovomat), Vrchlabí (Tesla, Aut.[omobilové] závody, Tiba), z Hostinného (Polabské papírny, Krkonošské papírny) a Hořic v Podkrkonoší (ONV, SNB, ČsČK).

KNV Č.[eské] Budějovice posílá dalších 29 rezolucí, a to od pracujících z Kard.[ašovy] Řečice (Čsl. státní lesy), z Loučnic (Jihočes.[ké] papírny), Jindř.[ichova] Hradce (ČSSZ, ČSD a pošt.[ovní] úřad), ze Stráže n.[ad] Než.[árkou] (MS ROH a družstvo Jas), z Č.[eských] Budějovic (Centropen), z Tábora (Obchod.[ní] sladovny), Sezimova Ústí (ÚNP Libušiny Lázně), z Vimperka (Panar), Milevska (ONV, Centropen, Fruta, ČSSZ), z rudného dolu v Kolodějích, ČSSZ z Jarošova n.[ad] Než.[árkou], od Pošt.[ovního] úřadu v Týně n.[ad] Vlt.[avou], ČSSZ Albrechtice, z Pletařských závodů v Kunžaku, ČSSZ Rodvinov, MS ROH Kard.[ašova] Řečice, z Písku od pracujících nár.[odního] pod.[niku] Merkur a Jitex a z Čes.[kého] Krumlova od zaměstnanců DNP a n.[árodní] p.[odnik] Konopa. Se spravedlivým rozsudkem souhlasí i členové Sboru vězeňské stráže v Litoměřicích (KNV Ústí n.[ad] L.[abem]), a pracující závodu Konopa 2 v Turnově (KNV Liberec), a závod Reinel v Lubenci (KNV Karl.[ovy] Vary).[1390]

1389 Na obálke *„a“* je uvedené, že správa bola vyhotovená v 26 exemplároch. Ďalej sú uvedení adresáti, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Na obálke je ďalej uvedený dátum 25. apríl 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto, kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby *„TAJNÉ“*, pri ktorej je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1390 Výpočet týchto rezolúcií a ohlasov na proces s 10 reholníkmi bol určite iba čiastkový. Denne ich prichádzali desiatky, veľmi podobného obsahu, takže v máji 1950 sa už informácie o nich v denných správach SÚC neobjavujú. Poslednou informáciou o rezolúciách k procesu bola správa zo 4. mája 1950, kde sa uvádza: *„SÚC* [v Prahe] *došlo dalších 55 souhlasných rezolucí k rozsudku nad 10 řeholníky. 48 rezolucí je z Kraje plzeňského (m.*[imo] *j.*[iné] *od OVKA v Plzni, Sušici, Horš.*[ovském] *Týně a Přešticích, z okres.*[ní] *konference KSČ v Horš.*[ovském] *Týně a od Rady starších Čcs v Blatné a v Kasejovicích), ostatní jsou z Kraje Hradec Král.*[ové] *(m.*[imo] *j.*[iné] *též z Okres.*[ní] *konference KSČ v Hořicích).“* NA, f. SÚC, inv. č. 96, kart. 29. Pravidelná denná správa č. 103. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike. Praha 4. 5. 1950.

2.) MNV k otázce hřbitovů

ONV CHRUDIM

OCT z Chrudimi oznamuje, že se MNV velmi často dotazují, jak bude vyřešena otázka převzetí zádušních hřbitovů do správy obcí. Potíže se objevily i při správě hřbitovní, nad nimiž měla patronát obec, a tento patronát byl nyní zrušen.

3.) Kladný postoj gen.[erálního] vikáře Dr. Opatrného

SÚC PRAHA

Gen.[erální] vikář Dr. Opatrný vydal pověřovací listiny všem duchovním, jež ustanovil SÚC pro uvolněné klášterní kostely. Generální vikář dokonce postoupil tyto pověřovací listiny sám na SÚC k schválení.

4.) Situace v Nové Říši

ONV DAČICE

Odsun řádových kněží z kláštera v Nové Říši nezpůsobil rozruch, ani nebyl překvapením, protože podobný zákrok byl po skončení pražského procesu očekáván. Občanům z Nové Říše vysvětlil celý případ okresní pol.[itický] tajemník, který promluvil dne 14. t.[otoho] m.[ěsíce] do místního rozhlasu. V novoříšském kostele slouží mše zatím admin.[istrátor] J.[indřich] Štěpánek[1391] z Nových Sadů; 15. t.[ohoto] m.[ěsíce] měl 2 svatby a v neděli se velmi pěkně uvedl kázáním o občanských povinnostech. Milým vystupováním i nedělním kázáním si P.[áter] Štěpánek získal přízeň věřících. Chodili do kostela dříve dosti neradi, protože dosavadní farář Rajda často zaplétal do kázání různé místní klepy.

[…][1392]

1391 Jindřich Štěpánek (1920 – 1968), rímskokatolícky kňaz brnenskej diecézy, narodil sa v Lavičkách, okres Velké Meziříčí. V júni 1940 maturoval na Zemském reformním reálném gymnáziu vo Velkém Meziříčí. Po štúdiách bol dňa 29. júla 1945 vysvätený za kňaza. Takmer rok pôsobil ako kooperátor a od júna 1946 už ako administrátor farnosti Modřice. Od 1. februára do 30. novembra 1947 bol administrátor v Neslovicіach, potom administrátor v Nových Sadoch v okrese Dačice. Od 1. novembra 1948 je evidovaný ako administrátor ex currendo v Rancířove, a zároveň aj Dešné, ale nie je jasné odkedy. V marci 1952 bol zatknutý a odsúdený. Na slobodu bol prepustený 22. decembra 1954. Potom pôsobil v duchovnej správe ako administrátor farností Kostelní Myslové, Měřín, Dačice a ex currendo aj v Cizkrajove a Lipolci. Nakoniec pôsobil ako administrátor v Kunštáte, kde 9. novembra 1968 zomrel. Archiv Biskupství brněnské, f. E 82 – Biskupská konzistoř Brno, kart. 2395, sign. S 1484 a kart. 5331.

1392 Vynechaná pasáž o internácii dvoch rehoľných kňazov z Dačic; o názore „pokrokového" opáta rajhradského kláštora Václava Pokorného, ktorý kritizoval komunistov za to, že mu síce sľúbili opravu kláštora, ale nič sa v tej veci neudialo; o riešení dlhov kláštorov po ich likvidácii a internácii rehoľníkov; o postoji biskupa Štěpána Trochtu, ktorý *„si hraje na vězně"*; o zlej situácii vo františkánskom kláštore v Prahe po internácii rehoľníkov; o zápornom postoji moravských rímskokatolíckych kňazov voči komunistickému režimu.

10.) Zbili člena KSČ za zmínku o klášterech

ONV DOBŘÍŠ

Opožděně došla na SÚC zpráva, že o vzkříšení se tři mladí muži (Novotný, Kučina, Hrbek) z Obořiště zle osopili na s.[oudruha] Jos.[efa] Černého, když se v hovoru dotkl církevních otázek a kláštera. Mladíci, známí svou účastí na exerciciích v klášteře, si na jmenovaného soudruha počíhali v noci na silnici, vyrazili mu zuby a zle jej zranili.
[…][1393]

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).
Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 5 strán, 5 listov + obálka, nepodpísaný, A4.

17.3.9

1950, 17. máj, Praha. Pravidelná denná správa č. 108. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1394]

Poměr církví ke státu

1.) Gen.[erální] vikář Zela napomíná pokrokového duchovního

PROSTĚJOV (KR.[AJ] OLOMOUC) ČJ.2P46, 20.4.

Gen.[erální] vikář Zela z arcibiskupské konzistoře zaslal pokrokovému duchovnímu Frant.[išku] Kubíčkovi[1395] z Vřesovic dopis, v němž mu píše, že věřící z Vřesovic odsuzují

1393 Vynechaná pasáž o kázni „pokrokového" rímskokatolíckeho kňaza z Lišnice, v ktorej obhajoval komunistov; o ohlase na zákaz slávnosti evanjelickej cirkvi k 100. výročiu narodenia superintendenta F. Císařa v Kloboukách; o hospitalizácii patriarchu československej cirkvi Františka Kováře, z dôvodu vážnej choroby; o stretnutí Spolkovej rady cirkví Kristových v USA, na ktorom sa prejednávala otázka vplyvu kresťanskej viery na hospodársky život.

1394 Na obálke *„a"* je uvedené, že správa bola vyhotovená v 26 exemplároch. Ďalej sú uvedení adresáti, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Priezvisko Knajzlová je prečiarknuté a tou istou červenou ceruzkou je dopísané Dr. Rais. Podobne je prečiarknuté priezvisko Rais a dopísané je Köhlerová. Prečiarknuté je aj priezvisko Clementis, ale do kolónky už nebolo dopísané nijaké iné priezvisko adresáta. Na obálke je ďalej uvedený dátum 17. máj 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto, kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby *„TAJNÉ"*, pri ktorej je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková"*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1395 František Kubíček (1905 – 1975), rímskokatolícky „pokrokový" kňaz olomouckej arcidiecézy, narodil sa 8. mája 1905 v Hradčanoch, okres Prostějov. Absolvoval Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, kde 14. júna 1926 maturoval. V rokoch 1926 – 1930 študoval teológiu na Cyrilometodskej

jeho chování. Vybízí faráře, aby dal na sebe pozor, „aby věřící nemuseli nad jeho chováním plakat a modlit se." Farář Kubíček se cítil tímto dopisem velmi dotčen a prohlásil k OCT mimo jiné: „Snad proto mám dávat na sebe pozor, že netáhnu s nepřáteli režimu? Mne nemají rádi ti, kteří s režimem nesouhlasí a mají syny ve vězení pro protistátní činnost. Oni by chtěli, abych jim říkal, že to brzy praskne, abych kázal proti režimu, ale já to dělat nebudu a lumpárnu podporovat taky nebudu. Já si svoje povinnosti řádně konám, jak mi to svědomí a zákony přikazují jako občanu tohoto státu. Nejsem jako Mastilák, který odpověděl, že se občanem státu cítí jenom ve své „pozemskosti". Jsem spokojen s prací i platem, je mi lépe než dříve, protože biskupové se starali hlavně o sebe. Nadarmo neříkal arcibiskup Stojan[1396] při schůzi kněží v Zábřehu, kde se jednalo o založení jednoty duchovenstva, že by nebylo zapotřebí jednotu zakládat, kdybychom měli hodné biskupy". V závěru hovoru upozornil farář Kubíček, že Dr. Zelovi odpoví a opis pošle KCT.
[…][1397]

bohosloveckej fakulte v Olomouci. Za kňaza bol vysvätený 5. júla 1930. Od 1. augusta do 30. septembra 1930 bol kooperátorom v Prostějove. Potom nastúpil vojenskú prezenčnú službu do divíznej nemocnice v Brne. Od 24. decembra je však opäť uvádzaný ako kooperátor v Prostějove. Dňa 1. apríla 1933 sa stal katechétom v Kojetíne, od 1. septembra 1936 bol preložený do Prostějova, kde bol takisto do 31. augusta 1938 katechétom. Dva mesiace bol profesorom náboženstva v Uherskom Hradišti. Po úspešnom ukončení doktorátu bol profesorom náboženstva v Prostějove a od 1. septembra 1948 v Zábřehu na Morave. V septembri 1950 prešiel do duchovnej správy. Pôsobil ako kooperátor v Zábřehu na Morave, od 1. augusta 1952 v Porube pri Ostrave, a nakoniec od 15. januára 1954 až do odchodu do penzie dňa 3. apríla 1961 v Ostrave II.–Přívoze. Zomrel 21. januára 1975 v Přerove. Arcibiskupský archiv Olomouc, f. Evidence arcidiecéze.

1396 Antonín Cyril Stojan (1851 – 1923), rímskokatolícky biskup v Olomouci, narodil sa 22. mája 1851 v Beňove pri Přerove, kde aj navštevoval ľudovú školu. V roku 1872 zmaturoval na piaristickom gymnáziu v Kroměříži a pokračoval v štúdiách v kňazskom seminári v Olomouci. Tu sa zapálil cyrilometodskými ideálmi a vstúpil do Jednoty Velehrad. Po kňazskej vysviacke 5. júla 1876 pôsobil takmer 12 rokov ako kaplán a katechéta vo viacerých farnostiach. V roku 1888 sa stal farárom v Dražoviciach pri Novom Rousínove, kde pôsobil 20 rokov, odkiaľ bol preložený do Kroměříža, kde pôsobil ďalších 10 rokov. Medzi jeho priority patrila propagácia cyrilometodských myšlienok, rozvíjanie mariánskeho kultu, ale aj práca poslanca a pomoc Čechom vo Viedni. Jeho zásluhou bola založená Jednota svätých Cyrila a Metoda, od roku 1907 boli organizované unionistické Velehradské kongresy, a v roku 1910 začali vychádzať známe Acta Academiae Velehradensis. Dňa 1. októbra 1920 bol zvolený kapitulným vikárom v Olomouci. V tejto pozícii riadil arcibiskupstvo iba pár mesiacov, pretože už 11. januára 1921 bol menovaný za Olomouckého arcibiskupa. Zomrel po ťažkej chorobe dňa 29. septembra 1923. PEHR, M. a kol.: *Cestami křesťanské politiky*, s. 245 – 246.

1397 Vypustené pasáže o ohlase na likvidáciu kláštorov v gottwaldovskom kraji; o odstránení krížov zo škôl v Kralupách nad Vltavou a v Kutnej Hore; o postoji arcibiskupa Josefa Berana k jednaniam so SÚC.

Církev římskokatolická

1.) Odsouzení řeholníci spolupracovníky arcibiskupa Matochy

SEMINÁŘ OSEK T 154

Zmocněnci bohosloveckého salesiánského semináře v Oseku u Duchcova nalezli dopis arcibiskupa Matochy[1398], rozeslaný dne 4. listopadu 1949 většímu počtu „odborníků" v křesťanské filozofii a teologii. Matocha jako referent českého episkopátu pro věci náboženské vyzývá „odborníky", aby se zapojili do komisí Akademie Velehradské, vědecké společnosti cyrilometodějské v Olomouci, a připravovali vydání českých příruček z katolické bohovědy a křesťanské filozofie. Doslova se tu píše: „I když nyní zatím (!) nelze pomýšlet na vydávání náboženské literatury, přece pokládám za nutné aspoň připravovat rukopisy, aby se mohlo ihned začít, jakmile[1399] se opět naskytne možnost vydávat." V seznamu odborníků je uvedeno větší množství řádových duchovních, mezi nimi i odsouzení z pražského proce-

1398 Josef Karel Matocha (1888 – 1961), olomoucký arcibiskup a moravský metropolita. Narodil sa 14. mája 1888 v Pitíne na Vláře pri Bojkoviciach, študoval na gymnáziu v Uherskom Hradišti, potom na Arcibiskupskom gymnáziu v Kroměříži, kde v roku 1908 úspešne zmaturoval. Filozoficko-teologické štúdiá absolvoval na Gregoriánskej univerzite v Ríme. Za kňaza bol vysvätený 15. júna 1914. Počas I. svetovej vojny pôsobil ako vojenský kaplán. Potom pôsobil ako profesor teológie v Nitre a v Olomouci. Za arcibiskupa bol menovaný 23. marca 1948 a od 19. júna 1949 stál na čele československej biskupskej konferencie. Úrad mohol zastávať iba do roku 1950, lebo potom bol komunistickým režimom internovaný, bez možnosti ďalej riadiť arcidiecézu. Zomrel 2. novembra 1961 v Olomouci.

1399 Pôvodne bolo *„jakomile"*.

su: Mastilák, Šilhan, Braito, Urban, Kajpr a jiní známí reakcionáři (z hradecké konzistoře na př.[íklad] Doležal[1400], Rykýř[1401], Hájek[1402], Buryšek[1403]).
[…][1404]

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).
Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 5 strán, 5 listov + obálka, nepodpísaný, A4.

1400 Josef Doležal (1905 – 1971), rímskokatolícky kňaz královohradeckej diecézy, narodil sa 9. apríla 1905 v Uhersku. Za kňaza bol vysvätený 9. mája 1929. Prvý rok bol kaplánom v Dašiciach, potom pracoval v rôznych pozíciách na biskupskom úrade v Hradci Královom. Od 1. októbra 1949 je vedený ako kaplán a administrátor v Hradci Královom. V Brandýsi nad Orlicou pôsobil od 1. júna 1961 ako kaplán a vo farnosti Újezd u Chocně ako administrátor, kde 1. januára 1971 zomrel. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř.

1401 Rudolf Rykýř (1913 – 1993), rímskokatolícky kňaz královohradeckej diecézy, sekretár a ceremonár biskupa v Hradci Královom. Narodil sa 1. apríla 1913 v Chrudimi. Teologické štúdiá zakončil v Ríme, kde bol 10. júla 1938 vysvätený za kňaza. V rokoch 1940 – 1941 pôsobil ako kaplán v Rychnove. Potom bol až do 10. mája 1950 sekretárom a ceremonárom biskupa Mořice Píchu. Štátna bezpečnosť ho zatkla kvôli tajnej biskupskej vysviacke Karla Otčenáška. Štátny súd ho odsúdil na 11 rokov väzenia. V roku 1960 bol prepustený na amnestiu a pracoval ako kurič. V roku 1968 sa dostal do pastorácie a pôsobil v Nasavrkách a Trhovej Kamenici. Zomrel 14. júna 1993 v Chrudimi. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř.

1402 Pravdepodobne išlo o Josefa Hájka (1904 – 1985), rímskokatolíckeho kňaza královohradeckej diecézy, ktorý sa narodil 11. marca 1904 v Libnitoviciach. Za kňaza bol vysvätený 7. júla 1929 v Ríme, kde získal doktorát z filozofie (1926) a teológie (1930). Od 1. augusta 1930 do 31. októbra 1934 pôsobil ako II. kaplán v Dvůr Králové nad Labem, potom do 31. júla 1935 ako II. kaplán v Kutnej Hore. Od 1. augusta 1935 pracoval v biskupskej kúrii v Hradci Královom, do 30. júna 1941 ako sekretár a ceremonár. K 1. júlu 1941 sa stal profesorom cirkevných dejín v Biskupskom seminári a pôsobil tu až do likvidácie seminára v roku 1950. Po zatknutí Rudolfa Rykýřa bol krátko aj sekretárom biskupa Mořice Píchu. Štátna bezpečnosť ho zatkla 24. júla 1950. Dňa 29. decembra 1954 bol Krajským súdom v Hradci Královom v procese odsúdený na 17 rokov väzenia. Keď sa mu podarilo dostať do duchovnej správy, pôsobil od 1. augusta 1974 až do svojej smrti vo farnosti Býšť ako interný administrátor. V čase od 1. augusta 1974 do 31. júla 1978 spravoval ex currendo ako administrátor aj farnosť vo Vysokom Mýte. Zomrel 11. mája 1985 v Hradci Královom. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř a VAŠKO, Václav: *Dům na skále. 2, Církev bojující: 1950 – květen 1960.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 327 – 331.

1403 V pôvodnom texte bolo *„Burýšek“*. Správne *„Buryšek“*.

1404 Vypustené pasáže o postojoch novicov zo saleziánskeho ústavu v Ořechove; o činnosti rímskokatolíckeho kňaza Felixa Mariu Davídka, ktorý si zriadil vlastnú filozofickú fakultu, nazvanú Atheneum; o brigádach duchovných československej cirkvi; o vydaní mapy vo Švajčiarsku, komunistami zhodnotenej ako *„nová zbraň ve službách katolické péče o duši“*, ktorá dokumentuje počty a rozmiestnenie katolíkov v jednotlivých farnostiach a mestách vo Švajčiarsku; o dohode medzi štátom a Katolíckou cirkvou v Poľsku; o katolíckych biskupoch a rehoľníkoch v Maďarsku, ktorí odmietli podporovať komunistické mierové hnutie; o pravoslávnom teologickom štúdiu v Sovietskom zväze.

17.3.10

1950, 22. máj, Praha. Pravidelná denná správa č. 110. Štátneho úradu pre veci cirkevné v Prahe s tajným charakterom o aktuálnej situácii v cirkevnej politike.[1405]

Poměr církví ke státu.
[…][1406]
3.) Reakce Vatikánu na centralizaci řeholníků u nás.
Vatikán.[ský] rozhl.[as] česky 15. 5.
Vzpomeňme dnes strašné Bartolomějské noci ze 13. na 14. duben. Dovídáme se, že ještě dnes lid pláče v kostelích. Desítky a desítky klášterů v Čechách a na Moravě byly násilně vystěhovány. Sta řeholníků zmizelo z českých a moravských měst a městeček. Není divu, že se opakují rozkazy konejšit a tišit lid. Začíná se cítit velký nedostatek řeholníků a nejen mezi věřícími, ale i v ženských klášteřích. V některých městech pro 30.000 věřících zůstal toliko jeden jediný kněz. Před třemi měsíci se odvolávali nepřátelé Boha, když nesprávně obsadili báňsko-bystrickou diecézi na zajištění řádného chodu diecéze. Proč si dnes nevzpomenou na týž důvod a proč násilně ruší řádný chod náboženského života ve farnostech, diecézích a v celé zemi? Aby se ospravedlnilo toto řádění noční hrůzovlády, přinášel tisk zprávy, které měly potupit život řeholníků. Je příliš dobře známo, že fotografie nepředstavuje život řeholníků, nýbrž tajné podniky policie a těch, kteří dostali pokyn, aby podobné fotografie opatřili, proto lid nevěří. Dnes se všeobecně, v městech i na vesnicích, nevěří ničemu, co přinese tisk nebo film. To je důvodem, že tisk opakuje bez ustání tytéž lži a snaží se, aby aspoň stálým opakováním se něco, třebas proti vůli obyvatelstva, uchytilo, když ne v mysli, tak aspoň v obrazotvornosti a paměti. Na několika místech a možná, že to bylo na celém území republiky, byli nuceni státní zaměstnanci podepsat souhlas s rozsudkem pražského soudu proti 10 řeholníkům. Kdo by nebyl podepsal, byl by propuštěn ze státní služby – tak zněl rozkaz.
Vatikán neopomene v rozhlasovém vysílání jediné příležitosti, aby nehlásil akci „K“ jako pronásledování církve a mnichy jako mučedníky.

1405 Na obálke *„a“* je uvedené, že správa bola vyhotovená v 25 exemplároch, hoci na zozname je stále 26 adresátov, priezviská osôb a úrady, ktorým bola tajná správa adresovaná. Na obálke je ďalej uvedený dátum 22. máj 1950, teda kedy bola správa odovzdaná, a takisto, kto ju prevzal. V pravom hornom rohu je odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby *„TAJNÉ“*, pri ktorej je odtlačok odtajňovacej pečiatky modrej farby *„STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: vl.*[ádní] *us.*[nesení] *č.*[íslo] *1086/2000, PhDr. Alena Nosková, Datum: 9. 4.* [20]*01, Podpis: Nosková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1406 Vynechaná súhrnná správa o likvidácii mužských reholí a záporný postoj svätiaceho biskupa Antonína Eltschknera k internácii rehoľníkov.

[…][1407]

4.) Film „Pravda o církvi“ dokončen.

SÚC/III, 19.5.

Režisér Otto Haas dokončil dokumentární film „Pravda o církvi“. Film, zachycující celý život církve u nás a vrcholící odhlasováním církevních zákonů, skládáním slibů a procesem s 10 řeholníky, je zdařilý.

[…][1408]

NA, fond: Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956, inventární číslo 96, karton 29. Denní situační (tajné) zprávy Státního úřadu pro věci církevní č. 1 – 58 (19. 10. 1949 – 29. 12. 1949) a č. 60 – 113 (2. 1. 1950 – 31. 5. 1950).

Kópia, cyklostyl, strojopis, česky, 4 strany, 4 listy + obálka, nepodpísaný, A4.

1407 Vynechaná pasáž o porade ministra Josefa Plojhara s predstaviteľmi nekatolíckych cirkví; o odsúdení vandalského činu zhanobenia pomníka vojakov Červenej armády v Litomyšli; o zastavení intencií „pokrokovému“ kňazovi z Kdousova; o odmietnutí biskupa Štěpána Trochtu udeliť jurisdikciu „pokrokovému“ kňazovi z Rovenska.

1408 Vypustené pasáže o reemigrantoch z Bulharska, členoch metodistickej cirkvi; o reakcii veriacich v Írsku na prenasledovanie náboženstva v Československu; o konferencii cirkevnej organizácie Anglicka a Walesu „Congregational Union“ v Londýne.

18
Odvolacie konanie na Najvyššom súde v Prahe

Podľa trestného poriadku sa proti rozsudku Štátneho súdu mohol odvolať tak prokurátor, ako aj obvinená osoba, a to do troch dní po vyhlásení rozsudku, alebo do troch dní po jeho doručení. Oprávnená osoba sa mohla odvolania vzdať, alebo pri jeho podaní ho mohla stiahnuť. Deň odvolacieho pojednávania určoval predseda senátu. Odvolacie pojednávanie malo podobný priebeh ako hlavné pojednávanie, teda boli v ňom postupne prednesené návrhy, dôkazy a priestor bol, aspoň teoreticky, aj pre záverečné reči. V skutočnosti však bolo odvolacie konanie ešte väčšou formalitou ako hlavné pojednávanie. Odvolanie obvinených, zvlášť v procesoch vo veci protištátnej trestnej činnosti, justičné orgány nebrali vážne, a v týchto prípadoch sa ani nerátalo so zmenou rozsudku, tobôž nie s jeho zmiernením. Zmena pripadala do úvahy iba vtedy, keď sa odvolala prokuratúra, zvlášť v prípadoch, keď sa jej vynesený trest zdal príliš nízky alebo keď boli na poslednú chvíľu získané ďalšie „závažné dôkazy“ o trestnej činnosti obvineného, ktoré sa už nestihli prezentovať počas hlavného pojednávania.

V praxi to vyzeralo tak, že obžalovaní sa ešte mohli poradiť so svojimi obhajcami, či vynesený rozsudok majú prijať alebo podať odvolanie. Advokáti však často radili svojim mandantom, podobne to bolo aj v procese Machalka a spoločníci, aby radšej rozsudok prijali, pretože by mohli dostať ešte vyšší trest. Iba Vít Tajovský, František Šilhan a Ján Mastiliak požiadali o písomné doručenie rozsudku svojim advokátom. To im bolo doručené až na prelome mája a júna 1950. Voči rozsudku sa prostredníctvom advokátov začiatkom júna odvolali už iba Tajovský a Mastiliak. V odvolaní voči rozsudku je hneď na prvý pohľad jasné podľa použitých formulácií a argumentov, že odvolanie nepísali sami, ale že autormi boli právni zástupcovia. Ostatní odsúdení rehoľníci verdikt Štátneho súdu v Prahe prijali.

Dňa 7. apríla 1950 sa odvolal aj štátny prokurátor, ale bolo to iba „pro forma“. Formálne síce žiadal zvýšenie trestu všetkým obžalovaným a prehodnotenie viny Stanislava Bartáka, ale v skutočnosti bolo už vopred rozhodnuté, že sa bude zvyšovať trest len v prípade Jana Blesíka a ostatné zostanú v platnosti podľa výroku Štátneho súdu.

18.1

1950, 7. apríl, Praha. Odvolanie Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci.[1409]

Pst I 454/50
Tajné[1410]

Státnímu soudu
v Praze.

Or I/VII 31/50[1411]
35

K č.[íslu]j.[ednacímu] Or I/VII 31/50.

Státní prokuratura v Praze podává v trestní věci proti **Augustinu Machalkovi a spol.**[ečníkům]
[…][1412]
pro zločin**y** dle §§ […][1413]
zák.[ona] č.[íslo] ~~50/23 Sb.~~[1414] – 231/48 Sb.[írky].
Odvolání
proti rozsudku tamního soudu ze dne **5. IV. 1950**, č.[íslo]j.[ednací] Or I VII **31/50** do viny, protože obžalovan**ý**[1415] **Stanislav Barták**
[…][1416]
nebyl uznán vinným[1417] dle obžaloby, a že nebylo uznáno, že trestný čin byl spáchán za okolností zvláště přitěžujících, a do nízké výměry trestu ohledně **všech** obžalovaných
[…][1418]
a žádá se o doručení spisu a opisu rozsudku k odůvodnění odvolání.

1409 Do tlačiva bol strojom dopísaný text. V publikovanom texte je zvýraznený tučným písmom. V hornom ľavom rohu dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky tmavomodrej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 7. IV. 1950, 1 krát, x příloh, - rubrik“*, s nečitateľným podpisom (parafou) a s ceruzkou dopísanou kancelárskou poznámkou *„osobně“*.

1410 Podčiarknutý text je dopísaný červenou ceruzkou.

1411 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

1412 Vynechaný nevyplnený riadok.

1413 Text je preškrtnutý v pôvodnom texte písacím strojom a riadok je nevyplnený.

1414 Text je preškrtnutý v pôvodnom texte písacím strojom.

1415 V pôvodnom texte bolo *„obžalovani“,* ale v tlačive je to písacím strojom prepísané na *„obžalovaný“*.

1416 Vynechané štyri prázdne riadky.

1417 V pôvodnom texte bolo *„nebyli uznáni vinnými“,* ale v tlačive je to perom prepísané na *„nebyl uznán vinným“*.

1418 Vynechané dva prázdne riadky.

Státní prokuratura v Praze
dne 7. dubna 1950

Státní prokurátor:
Ziegler[1419]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopisom vypísaný predtlačený formulár (cyklostyl), česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

18.2

1950, 7. jún, Praha. Prípis predsedu senátu Štátneho súdu v Prahe Jaroslava Nováka na Štátnu prokuratúru v Prahe vo veci odvolania obžalovaných Víta Tajovského a Jána Mastiliaka.[1420]

Or I/VII 31/50
46[1421]

Státní prokuratuře
v Praze.

Předkládám spis Or I/VII 31/50 k provedení písemného odvolání (vyhotovení rozsudku bylo Vám doručeno dne 20/V 1950) a vyjádření se ohledně odvolání obžalovaných:
1) B.[ohumila] Víta Tajovského na č.[íslo] l.[istu] 357,
2) Jana Mastiláka na č.[íslo] l.[istu] 359 – 361
A zároveň žádám o připojení konceptu obžaloby.

Státní soud v Praze XIV.,
odd.[ělení] VII. 7. června 1950

Dr. Novák[1422]

Pst I 454/50[1423]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1419 Vlastnoručný podpis.

1420 Na konci dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky čiernej farby *„STÁTNÍ PROKURATURA V PRAZE. Došlo: 7. VI. 1950, 1 krát, spis přiloh“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1421 Číslo je dopísané rukou.

1422 Vlastnoručný podpis.

1423 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátnej prokuratúry v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

18.2.1

1950, 1. jún, Praha. Odvolanie Víta Tajovského v zastúpení obhajcom ex offo Jindřichom Konrádom na Najvyšší súd v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950.[1424]

ADVOKÁT
JUDr. JINDŘICH KONRÁD
PRAHA II, Václavské náměstí číslo 41
Pošt. spoř. 82.455.
Telefon 271-80, 345-63.[1426]

Or I/VII 31/50
43[1425]

Státnímu soudu

v Praze.

Obžalovaný Vít Bohumil Tajovský, opat kláštera premonstrátů v Želivě, t.[oho] č.[asu] ve vazbě státního soudu v Praze,
zastoupený obhájcem ex offo JUDr. Jindřichem Konrádem, advokátem v Praze II., Václavské n.[áměstí] č.[íslo] 41.,
Konrád[1427]

podává odvolání proti rozsudku
Státního soudu v Praze ze dne
5. dubna 1950 č.[íslo] j.[ednací] Or I/VII 31/50.

Trojmo.

Nejvyššímu soudu v Praze.

Rozsudkem Státního soudu v Praze ze dne 5. dubna 1950 č.[íslo] j.[ednací] Or I/VII 31/50 byl jsem uznán vinným ze zločinu velezrady podle §u 1 odst.[avce] 1. lit.[ery] c, odst.[avce] 2 a odst.[avce] 3 lit.[ery] c zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb[írky] a ze zločinu vyzvědačství podle §u 5 odst.[avce] 1. téhož zákona a odsouzen podle §u 1 odst.[avce]

1424 Na prvej strane dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky čiernej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 1. VI. 1950, 3 krát, - příloh, - rubrik“*, s nečitateľným podpisom (parafou) a s ceruzkou dopísanou poznámkou *„osobně“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1425 Číslo je dopísané rukou.

1426 V ľavom hornom rohu predtlač odosielateľa advokáta JUDr. Jindřicha Konráda s adresou.

1427 Vlastnoručný podpis.

3 cit.[ovaného] zák.[ona] s použitím ustanovení §u 113 zák.[ona] č.[íslo] 319/48 Sb[írky] k trestu těžkého žaláře v trvání 20 roků čtvrtletně jedním tvrdým ložem zostřeného, k náhradě nákladů trestního řízení a výkonu trestu, k peněžitému trestu ve výši Kčs 50.000,-, ke konfiskaci celého jmění a ke ztrátě čestných práv občanských na dobu deseti roků.

Proti tomuto rozsudku, který byl doručen k rukám mého obhájce dne 31. května 1950, podávám v zákonné lhůtě
odvolání:
1.) pro výrok o vině,
2.) pro výroky o trestu,
3.) pro porušení ustanovení o řízení, které mohlo míti vliv na výrok o vině.

Vzhledem ke složitosti případu a ke značnému zaneprázdnění obhájce prosím, aby mi bylo dovoleno vyhraditi si odůvodnění tohoto odvolání zvláštním podáním.
V Praze dne 1. června 1950. Vít Bohumil Tajovský.[1428]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 1 list, podpísaný, A4.

18.2.2

1950, 3. jún, Praha. Odvolanie Jána Mastiliaka v zastúpení obhajkyňou ex offo Ludmilou Turečkovou na Najvyšší súd v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950.[1429]

ADVOKÁTKA
JUDr. LUDMILA TUREČKOVÁ
OBHÁJKYNĚ VE VĚCECH TRESTNÍCH
PRAHA III. Všehrdova 562/6
Telefon 468-33[1430]

1428 Chýba vlastnoručný podpis.

1429 V hornej časti úvodnej strany dokumentu je odtlačok podlhovastej pečiatky modrej farby *„Dle poštovního razítka podáno na poštu dne“*, do ktorej bol rukou dopísaný dátum *„3/VI* [19]*50“*. Vedľa je odtlačok prezentačnej pečiatky čiernej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 5. VI. 1950, 3 krát, - příloh, - rubrik“*, s nečitateľným podpisom (parafou). Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne. Pod prezentačnou pečiatkou je ešte odtlačok nápisovej pečiatky čiernej farby *„Obálka připojena“*. Na pripojenej obálke je písacím strojom napísaný adresát, teda *„Státní soud v Praze“* a odtlačok pečiatky odosielateľa, advokátky Ludmily Turečkovej s adresou. Podľa odtlačkov poštových pečiatok na známkach je jasné, že dokument bol zaslaný adresátovi dňa 5. júna 1950 z Prahy. List bol zaslaný doporučene.

1430 V ľavom hornom rohu odtlačok podlhovastej pečiatky modrej farby odosielateľa, advokátky Ludmily Turečkovej s adresou.

K č[íslu]j.[ednacímu]: Or I-VII 31/50
45[1431]

Titl.

Státnímu soudu

v Praze.

ThDr. Jan Mastilák, t.[oho] č.[asu] ve vazbě tamního soudu,
zast.[oupen]: obhájkyní ex offo JUDr. Ludmilou Turečkovou,
advokátkou v Praze III., Všehrdova 6,

Turečková[1432]

Podává odvolání do rozsudku Státního soudu v Praze ze dne 5. dubna 1950 č[íslo]j.[ednací]: Or I-VII 31/50

Trojmo
s rubrikou.

Nejvyššímu soudu

V Praze.

Do rozsudku Státního soudu v Praze ze dne 5. dubna 1950 č[íslo]j.[ednací] Or I-VII 31/50, kterým jsem byl uznán vinným zločinem velezrady podle par.[agrafu] 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c) a odst.[avce] 2 a par.[agrafu] 5 odst.[avce] 1 a 2 lit.[ery] a) zákona čís.[lo] 231/48 Sb.[írky], a odsouzen za to k trestu těžkého žaláře na doživotí podle par.[agrafu] 5 odst.[avce] 2 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] za použití par.[agrafu] 113 zák.[ona] 319/48 Sb.[írky], vedle pozbytí čestných práv občanských, poměrné náhrady nákladů trestního řízení, k peněžitému trestu ve výši Kčs 50.000 a konfiskaci celého jmění, podávám prostřednictvím své spolupodepsané obhájkyně ex offo toto
odvolání:

Rozsudek I. stolice napadám proto, že trest, který mně byl rozsudkem uložen je příliš přísný a že nalézací soud nepřihlédl dodatečně ke všem polehčujícím okolnostem, které zde jsou.

Zásada individualizace a úměrnosti trestu ovládá naše trestní právo. Vzhledem k této zásadě je trest doživotního žaláře již proto neúměrný, protože ostatním obviněným, kteří byli uznáni trestnými činy stejně nebo více závažnými, byl uložen trest dočasné ztráty svobody, kdežto mně byl uložen trest doživotního žaláře.

Subjektivní stránka skutkové podstaty trestných činů nebyla nalézacím soudem řádně zvážena, protože, jak jsem uvedl při hlavním přelíčení, zprávy, které jsem posílal, neobsa-

1431 Číslo je dopísané rukou.

1432 Vlastnoručný podpis.

hovaly podle mého mínění státní tajemství a nevěděl jsem dále, opět cituji ze své výpovědi při hlavním přelíčení, že sestry Čiževské mají spojení s banderovci.

Soud I. stolice při výměře trestu přiznal mi sice mezi polehčujícími okolnostmi, že jsem čin spáchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie, kterážto okolnost je jistě v mém případě nejzávažnější. Z této polehčující okolnosti však nevyvodil správný závěr, když mne odsoudil k doživotnímu trestu žaláře.

Tato polehčující okolnost je totiž nesmírně závažná a ovlivňuje jednání každého řeholního kněze. Podle kán.[onu] 499 par.[agrafu] 1 Codexu iuris canonici jsou všichni řeholníci „poddáni římskému papeži, tak jako nejvyššímu svému nadřízenému, jehož jsou povinni poslouchat i na základě slibu poslušnosti.“ Neuposlechnutí je stíháno exkomunikací latae sententiae, tedy nejtěžším církevním trestem.

Podávání zpráv řádovým představeným je pak obecná povinnost, u biskupa přesně stanovená, u řádu volnější a tím také tužší, což také vyplývá ze zvýšené poslušnosti Vatikánu, kterou jsou zavázáni řeholníci.

Tato vázanost byla u mne tím větší a závislost na církevní autoritě tím silnější, protože od malička jsem byl vychováván v semináři, který mi dal pouze jednostranný směr myšlení, jenž jsem nemohl již později korigovat. Klášterní izolace, prostředí svého druhu, které dnešnímu člověku je jistě nepochopitelné, mne utvářelo od malička v naprosté poslušnosti k řádu, církvi, papeži.

Byl jsem chudý hoch z proletářské rodiny a moje matka, která mně nemohla jinak dát vzdělání v době před prvou světovou válkou, určila tím, že mne dovedla do semináře, mou životní dráhu. Vyrostl jsem v představě, že papež je zástupcem Boha na zemi, že zástupcem tohoto Boha na zemi je můj řádový představený a že jsem jemu tedy povinen absolutní poslušností.

Toto všechno nezvážil soud prvé stolice při vyměřování trestu, ačkoli i u mne použil par.[agraf] 113 zák.[ona] 319/48 Sb.[írky] a přesto, že mi přiznal 3 polehčující okolnosti, vyměřil absolutní trest na svobodě.

Pokud jde o přitěžující okolnosti, nesprávně soud nalezl na „zralou rozvahu“, která je vyloučena, když jsem na druhé straně o polehčující okolnost závislost a ponuknutí, která byla přiznána kromě mě všem dalším obžalovaným. Zralá rozvaha sama o sobě musí býti výronem nezávislosti činnosti, činnosti, která není ovlivněna jinými.

Úmyslná příprava, která byla zařazena u mne také do přitěžujících okolností, nebyla prokázána, neboť pokud jde o mé studium na Východním ústavě v Římě, nedá se říct, že já se svým úmyslem bych se byl skutečně sua[1433] sponte připravoval na svou pozdější činnost, nýbrž nejvýše se dá říct, že jsem „byl připravován“ a že jsem tudíž byl v záměrech církevní hierarchie pouhým objektem řízení, ne jeho subjektem. Ostatně v té době, když jsem vstoupil na Východní ústav, byl jsem ještě příliš mlád, než abych mohl rozpoznat a správně hodnotit skutečné záměry církevní politiky.

1433 Nad slovom je rukou dopísané *„mea“*.

Proto v daném případě převažují okolnosti polehčující nad přitěžujícími a trest, který mně byl uložen, jeví se nepřiměřeně přísný.

Ze všech těchto důvodů navrhuji, aby rozsudek Státního soudu v Praze ze dne 5. dubna 1950 č[íslo]j.[ednací] Or I-VII 31/50 byl změněn v tom smyslu, aby uložený trest doživotního žaláře mi byl zmírněn v trest na svobodě dočasný a mírnější.

V Praze dne 3. června 1950.

ThDr. Jan Mastilák.[1434]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 5 strán, 3 listy + obálka, podpísaný, A4.

18.3.

1950, 11. máj, Jasenné. Trestné oznámenie Veliteľstva stanice SNB v Jasenné adresované na Okresnú prokuratúru v Jaroměři proti Janovi Blesíkovi a Miroslavovi Kružíkovi z dôvodu poburovania proti republike a zneužitia úradu duchovného.[1435]

SNB – Velitelství stanice
v Jasenné, okres Jaroměř,
telefon čís.[lo] 548.
.....

Č[íslo]j.[ednací]: **782-1950.** V **Jasenné, dne 11. 5. 1950.**

OKRESNÍ PROKURATURA
V **Jaroměři.**

St 238/50[1436]
1

1434 Chýba vlastnoručný podpis.

1435 Prvá časť dokumentu má formu vyplneného tlačiva, kde strojopisne doplnený text je v publikovanom texte zvýraznený tučným charakterom písma. Na prvej strane v hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky tmavofialovej farby *„Okresní prokuratura v Jaroměři. Došlo: 13. V. 1950, ? 9“* a odtlačok kancelárskej pečiatky tmavomodrej farby *„Ú.z. Osobní výkazy ad 1 – 2 vyžádány dne 30. květ.*[na] *1950“*, s nečitateľným podpisom (parafou), dátumom 30. 5. a ďalším nečitateľným podpisom (parafou).

1436 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátnej prokuratúry v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

Přílohy: **8.**[1437]

TRESTNÍ OZNÁMENÍ.
Pst I 454/50 – XII – žaloba[1438]

I.
EVIDENČNÍ ÚDAJE.
Pachatel(é): **Jan Blesík, nar.[ozený] 23. 6. 1909 Uherské Hradiště, řeholní kněz, bytem v Praze**
Jméno příjmení, rodná data, bydliště
III., Thunovská 27
Miroslav Kružík, nar.[ozený] 15. 2. 1916 Nové Město na Moravě, řeholní kněz, bytem v Praze III., Thunovská 27
Ve vazbě: **%**
od –do – u

Trestný čin: **Pobuřování proti republice a zneužití úřadu duchovního.**

Místo činu: **Římskokatolický kostel ve Zvoli, okres Jaroměř**
Poškozený: **Lidově demokratické zřízení.**
Jméno, příjmení, bydliště

Doličné věci: **%**
odeslány kam a kdy

II.
PODSTATA OBVINĚNÍ.

Jan Blesík a Miroslav Kružík[1439], oba řeholníci z kláštera redemptoristů v Praze, jsou podezřelí, že ve dnech 29. října až 6. listopadu 1949 zneužili úřadu duchovního při misijních kázáních v řím.[sko]katolickém kostele ve Zvoli, okres Jaroměř, tím, že pobuřovali věřící proti lidově demokratickému zřízení, že dnešní lidově demokratická společnost nepotrvá věčně. Dále omezovali vstup jiným osobám do řím.[sko]kat.[olického] kostela ve Zvoli

1437 Prílohy sa v spise nezachovali.

1438 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou.

1439 Miroslav Kružík (1916 – 1981), český redemptorista, misionár, narodil sa 15. februára 1916 v Novom Meste nad Metují. Rehoľné sľuby zložil 2. augusta 1935 a za kňaza bol vysvätený 28. júna 1942. Ako člen komunity v Prahe bol vyšetrovaný Štátnou bezpečnosťou kvôli výrokom v kázni počas ľudových misií v Zvoli. Bolo proti nemu podané trestné oznámenie, ale výroky neboli kvalifikované ako trestný čin, preto nebol súdený. Zomrel 7. marca 1981 v Duchcove. ARM, f. Parte a nekrológy. Miroslav Kružík.

a nestoudnými výrazy urazili hrubě stydlivost dívek z Rychnovku, Zvole a Jaroměře přítomných při kázání, čímž zavdali již v tomto kostele příčiny k veřejnému pohoršení.[1440]

III.
ZPRÁVA O VYŠETŘENÍ.

Ve dnech 29. října až 6. listopadu 1949 byly konány v římskokatolickém kostele ve Zvoli, okres Jaroměř, misie. Misie vedli řeholníci z kláštera redemptoristů z Prahy III. Jan Blesík a Miroslav Kružík, kteří po dobu těchto dnů vedli i misijní kázání a zpovědi věřících. V misijním kázání se oba řeholníci střídali, kázání prováděli denně, většinou 2 x denně a někdy i třikráte za jeden den.

Dne 30. října 1949 při misijních kázáních nebylo zjištěno, že by některý z řeholníků kázal proti lidově demokratickému zřízení.

Dne 31. října 1949 o 9. hodině měl v římskokatolickém kostele ve Zvoli misijní kázání řeholník Jan Blesík, který kázal na téma posvěcení chrámu a duše. V tomto kázání páter Blesík jako příklad uvedl, „že posvícení je posvěcení a nepotrvá věčně jako dnešní lidová společnost nepotrvá věčně". Dále Blesík uvedl, „že kdo nechodí do kostela, dopouští se hříchu takového, jako kdyby někoho zabil, že člověk, který nechodí do kostela, je jako zvíře, neb zvíře ví, co dělá, ale člověk neví". Téhož dne v 15 hodin, kdy měl stavovské cvičení a misijní kázání řeholník Miroslav Kružík, stál páter Blesík před vchodem do kostela po celou dobu kázání a omezoval jiným osobám, jako mužům, vstup do kostela. V 15 hodin bylo stavovské cvičení pro svobodná děvčata.

Tohoto misijní kázání se zúčastnilo mnoho věřících, mezi nimi i předseda MNV v Rychnovku Karel Runštuk, který příklady, které páter Blesík ve svém kázání pronesl, potvrzuje a jsou uvedeny v zápise o výpovědi, který se připojuje jako příloha čís.[lo] 1.

1440 Jan Blesík o tejto misii vo svojich spomienkach zaznamenal, že miestny kňaz sympatizoval s komunistami, preto na prvom mieste bolo potrebné robiť misie práve jemu. Ďalej o misiách píše: *„Misie však nakonec dopadla krásně, ale již třetí den po návratu do Prahy jsme byli oba voláni na SNB do Krakovské ulice, kde jsme se museli odpovídat ze žaloby, kterou na přání samého pana faráře Nováčka vypracoval tamější řídící učitel a poslal ji četnický strážmistr. Byl jsem tázán hlavně na to, proč jsem poroučel, aby manželky si braly manžele do postele – já jsem říkal do kostela. Dále jsem byl tázán, co jsem myslel svým výkladem o uzavírání manželství. Dále, jak jsem to myslel, že jsem poroučel všem farníkům, že pod těžkým hříchem musí každou neděli a svátek jíti na mši sv.*[atou]*. Nelíbilo se jim, že prý jsem se snažil odlákat faráře Nováčka od „Katolické akce", kterou jsem nazýval „odpadlickou a proticírkevní". „Prý věřící byli pohoršeni mými kázáními, které prý byly protilidové atd." „Byl se mnou sepsán protokol na 2 a půl strany. Celý tento případ byl potom se mnou znovu projednáván po mém zatčení a byl příčinou odvolání se prokurátora po mém odsouzení a zvýšení mého trestu z 10 let na 12 let. Bylo to za dva roky po mém odsouzení u Nejvyššího soudu v Praze, na nějž jsem nebyl předvolán, ba ani napsat jsem soudu nic nesměl a dosud mi nebyl odevzdán ten rozsudek na 12 let vězení."* BLESÍK, J.: *Rozmlouvám s minulostí*, Diel XVIII., 1978, s. 2624 – 2625. Pozri tiež Diel XVII., s. 2545 – 2548.

Rovněž tohoto kázání se zúčastnila Marie Holubová z Hradce Králové, která rovněž potvrzuje protistátní výroky pronesené páterem Blesíkem, a zápis o výpovědi s ní sepsaný se připojuje jako příloha čís.[lo] 2.

Anna Nymsová z Rychnovka, další svědkyně tohoto misijního kázání potvrzuje, že kázání pátera Blesíka bylo zaměřeno proti lidově demokratickému zřízení, a její výpověď se připojuje jako příloha čís.[lo] 3.

Na základě těchto výpovědí nelze připustiti, že páter Blesík mohl kázati něco jiného, respektive, že některý z těchto svědků by byl zaměřen proti římskokatolické církvi, ježto protistátní výroky neslyšel pouze jeden člověk, nýbrž všichni svědkové shora uvedení.

Dne 31. října 1949 o 15 hodině vedl stavovské cvičení a misijní kázání pro svobodná děvčata páter Kružík, který při kázání stál pouze před lavicemi. Kázání se zúčastnilo přibližně 27 dívek ze Zvole a obcí okolních. Páter Kružík kázal o zbožnosti dívek, lásce k bližnímu, k rodičům a k práci. Rovněž kázal o nevinnosti dívek, o kráse čistoty, užitečnosti a prospěchu pro život národa. Páter Kružík v tomto kázání uváděl, aby si dívky zachovaly čistotu srdce, a kdyby je had pokoušel, aby ho ihned odkoply. Dále podotkl, že chlapci chodí s děvčaty proto, aby si nekoupili zajíce v pytli a jedna paní ho prosila, aby všude kázal, aby si děvčata nedělala ledasco sama, že by si tím kazila zdraví[1441]. Po těchto výrocích se děvčata přítomná kázání dala do smíchu, na což páter Kružík pronesl, že ta děvčata, která se tomu smějí, jsou lehké zvrhlé kurvy. Těmito nestoudnými výrazy páter Kružík urazil hrubě stydlivost přítomných dívek, a proto část dívek odešla během kázání z kostela, a tím zavdal příčiny k veřejnému pohoršení.

Výroky, které v kázání pronesl páter Kružík, nepotvrzuje pouze jeden svědek, nýbrž několik, a to ve své výpovědi Getruda Grufová z Broumova, viz příloha čís.[lo] 4.

Jako další příloha čís.[lo] 5 se připojuje výpověď Josefa Brože z Rychnovku, který kázání byl přítomen dne 31. 10. 1949 o 9. hodině, t.[o] j.[est] kdy kázal páter Blesík, a o odpoledním kázání mu vypravovala svědkyně Getruda Grufová.

Výpověď Jaroslava Effenberka z Vel.[ká] Jesenice, který o kázáních misionářů se dozvěděl od Grufové a Holubové, se připojuje jako příloha čís.[lo] 6.

Farář Josef Nováček[1442] ze Zvole, který se misií[1443] zúčastnil pouze některý den, se zcela zastává ve své výpovědi obou misionářů, že mají kladný poměr k lidově demokratickému zřízení. Jeho výpověď se připojuje jako příloha čís.[lo] 7. Farář Nováček již zemřel.

1441 Pôvodne bolo *„nedělaly ledacos sami, že by si tím kazily zdraví“*.

1442 Josef Nováček (1871 – 1950), rímskokatolícky kňaz královohradeckej diecézy, narodil sa 14. októbra 1871 v Rychnove nad Kněžnou, za kňaza bol vysvätený 25. júla 1896. Ako kaplán pôsobil vo farnostiach Nové Hrady, Proseč. V júli 1899 sa opäť vrátil do Nových Hradov, kde bol kaplánom, potom administrátorom a od 1. júla 1931 farárom. K 1. januáru 1932 bol menovaný za farára v Zvoli. Zomrel 19. marca 1950. Archiv Biskupství královéhradecké, f. Biskupská konzistoř. Jan Blesík sa o ňom vo svojich spomienkach nevyjadruje príliš pozitívne, pretože vraj medzi prvými podpísal komunistami zriadenú „Katolícku akciu“, prijal kongruu od štátu a bol stúpencom nových proticirkevných zákonov. BLESÍK, J.: *Rozmlouvám s minulostí*, Diel XVIII., s. 2624.

1443 Pôvodne bolo *„misijích“*.

Vrch.[ní] strážm.[istr] Kozák se [o] závadných kázáních dozvěděl teprve po ukončení misií ve Zvoli, kdy oba misionáři byli již v Praze. O výslech obou misionářů bylo požádáno KV StB Praha a výsledek byl sdělen v dubnu 1950.

Páter Blesík doznal ve své výpovědi, že skoro denně měl misijní kázání ve Zvoli, popírá, že dne 31. 10. 1949 o 9. hodině pronesl něco, co by se příčilo zákonu. Doznává, že kázal, že v každé farnosti slaví se posvícení na památku posvěcení chrámu, ale s celou určitostí popřel, že pronesl, že posvícení je posvěcení a nepotrvá věčně jako dnešní lidová společnost nepotrvá věčně. Při stavovském cvičení dívek, které vedl páter Kružík, doznal, že stál před vchodem do kostela, že nikomu z dospělých neomezoval vstup do kostela, ale omezoval vstup do kostela dětem mladším 15 let. Rovněž páter Blesík doznal další výroky, které pronesl během kázání, ale ve své výpovědi velmi obratnými slovy odvolává se na základní body učení Kristova, čímž se snaží svoji vinu zmenšovati. Výpověď pátera Blesíka se připojuje jako příloha čís.[lo] 8.

Rovněž páter Kružík ve své výpovědi doznal pouze část výroků pronesených při misijním kázání při stavovském cvičení dívek, a výroky, které pronesl, odůvodňuje nervovým přepracováním, aby aspoň tak částečně zmenšil svoji vinu. Jeho výpověď se připojuje jako příloha čís.[lo] 9.

Páter Blesík požívá dobré pověsti, je velmi dobrým misionářem – kazatelem a tím získával na svá kázání mnoho věřících a zvláště v dnešní době věřících z řad vesnických boháčů, bývalých továrníků, kteří v jeho kázáních pochopitelně nehledali důvod náboženský, ale snahu vést odtud rozvratnou propagandu proti státu a lidově demokratickému zřízení. Blesík jako výtečný kazatel specializoval se na misijní kázání, v nichž nabádal věřící (fabrikanty a vesnické boháče), aby stáli při církevní hierarchii a velmi obratnými dvojsmyslnými slovy pobuřoval je proti lidově demokratickému zřízení. Páter Blesík je zatvrzelým odpůrcem lidově demokratického zřízení a jeho boj v kázáních směřoval ke zničení státního zřízení a opětnému zavedení takového společenského řádu, jaký zde byl před Mnichovem, ve kterém viděla hierarchie spásu a svou budoucnost.

Rovněž páter Kružík velmi obratnými slovními výrazy ve svých kázáních snažil se získati zvláště mládež k odporu proti lidově demokratickému zřízení a k tomuto používal přímo nestoudných výrazů, které pronesl na kázání při stavovském cvičení dívek v kostele ve Zvoli. Kružík byl přímým pomocníkem pátera Blesíka v jeho protistátní činnosti, kázání Blesíka doplňoval dalšími velmi obratnými protistátními výroky a je podezření, že byli přímo vysokou církevní hierarchií inspirováni, aby při misijních cestách si všímali politického, hospodářského a sociálního dění a své poznatky, aby podávali těmto.

Velitel stanice SNB:

vrch.[ní] strážm.[istr] Jos.[ef] Teplý

Vrch.[ní] strážm.[istr] Teplý[1444]

1444 Vlastnoručný podpis.

ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.
Originál, strojopisom vypísané tlačivo, česky, 3 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

18.4

1950, 18. máj, Jaroměř. Prípis Okresnej prokuratúry v Jaroměři na Krajskú prokuratúru v Hradci Králové vo veci trestného konania proti Janovi Blesíkovi a Miroslavovi Kružíkovi.[1445]

[…][1446]

Okresní prokuratura v Jaroměři[1447]

St 238/50-1
Krajské prokuratuře
v Hradci Králové.

V Jaroměři, dne 18. května 1950.
Tajné[1448]

K výn.[osu] č.[íslo] Pres 854/50 generální prokuratury
Věc: Jan Blesík a Miroslav Kružík – trestní řízení.
Zpráva o nápadu.

Jan Blesík, nar.[ozený] 23. 6. 1909 v Uherském Hradišti, řeholní kněz z kláštera redemptoristů v Praze, bytem v Praze III, Thunovská č[íslo] p.[opisné] 27 a

Miroslav Kružík, nar.[ozený] 15. 2. 1916 v Novém Městě na Moravě, řeholní kněz z kláštera redemptoristů, bytem v Praze III, Thunovská 27, působili ve dnech 29. října 1949 až 6. listopadu 1949 při misijních kázáních v římskokatolickém kostele ve Zvoli, okres Jaroměř.

1445 Tento dokument bol zaslaný Okresnou prokuratúrou v Jaroměři pod značkou St 238/50-1 na Krajskú prokuratúru v Hradci Královom, ktorá ho prijala 23. mája 1950 a dala mu značku 3515/50-1. Krajská prokuratúra v Hradci Královom poslala tento dokument na Generálnu prokuratúru do Prahy, ktorá ho prijala, podľa prezentačnej pečiatky, dňa 3. júna 1950. Zároveň však Okresná prokuratúra v Jaroměři poslala dokument St 238/50-1 aj priamo na Generálnu prokuratúru, ktorá ho dostala už 23. mája 1950. Dokument bol zaslaný správcom okresnej prokuratúry v Jaroměři aj na Štátnu prokuratúru v Prahe, kde bol podľa prezentačnej pečiatky prijatý 25. mája 1950. V sprievodnom prípise Fischer písal: *„Postupuji spis vzhledem ke skutečnostem, uvedeným v posledních odstavcích trestního oznámení k eventuálnímu zjištění, zda se nejedná snad o spojitost s jinou trestnou věcí, Vámi projednávanou; případně k prošetření oznámení příslušnými vyšetřujícími orgány v Praze.“* NA, f. StS, č. j. Or I/VII 31/50.

1446 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: IMS 61/99-SOBŘ, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 7. 12.* [20]*05 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1447 Odtlačok podlhovastej pečiatky fialovej farby, nad ktorým je kancelárska poznámka.

1448 Odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby.

Při dopoledním kázání dne 31. října 1949 vyjadřoval se Jan Blesík v tom smyslu, že dnešní lidově demokratická společnost nepotrvá věčně, a dále uváděl, že nechození do kostela je větší hřích než vražda, lidé, kteří nechodí do kostela, jsou horší než zvířata.

Při odpoledním misijním kázání pro dívky, které konal Miroslav Kružík, stál Blesík před kostelem a zabraňoval mužům přístup dovnitř. Miroslav Kružík při tomto kázání mluvil o zbožnosti a nevinnosti dívek a tvrdil, že byl žádán, aby upozorňoval děvčata, aby „si nedělala leccos sama, že by si tím kazila zdraví". Jeho výrazy vyvolaly smích posluchaček a na to se Kružík vyjádřil, že smějící se děvčata jsou „lehké zvrhlé kurvy".

Vyšetřující orgány dověděly se o výrocích teprve po skončení misií. Ježto oba obvinění byli již zpět v Praze, požádali o jejich výslech Krajské velitelství Státní bezpečnosti v Praze. Protokoly o výslechu byly dle sdělení velitelství stanice SNB Jasenné zaslány zpět teprve v dubnu, trestní oznámení doručeno prokuratuře dne 14. května 1950.

V závěru trestního oznámení je vyslovováno podezření, že oba obvinění, kteří jsou velmi obratnými kazateli, zaměřovali svá kázání proti lidově demokratickému zřízení, byli prý vysokou církevní hierarchií inspirováni, aby na misijních cestách všímali si politického a hospodářského dění a podávali zprávy vysokým církevním kruhům.

Vzhledem k tomu, že tyto skutečnosti nejsou v trestním oznámení dostatečně objasněny a dále proto, že se domnívám, že by mohlo jíti o další protistátní činy, které by se mohly vymknouti přesnému vyšetření, případně o spojitost s jinými protistátními akcemi, postoupil jsem spis Státní prokuratuře v Praze k nahlédnutí, zda nejde o spojitost s jinou trestnou věcí, tam projednávanou, a k posouzení, zda by nebylo vhodné provésti doplnění šetření příslušnými orgány v Praze.
Referent: Dr. Fischer.

Správce okresní prokuratury:
Fischer (?)[1449]

NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
Priepis, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1449 Vlastnoručný podpis.

18.5

1950, 9. jún, Praha. Štátna prokuratúra v Prahe na Generálnu prokuratúru v Prahe vo veci Augustin Machalka a spoločníci – trestné konanie.[1450]

[…][1451]

Státní prokuratura v Praze.[1452]

Pst I 454/50

V Praze dne 9. června 1950
Tajné[1453]
Vazba[1454]

Generální prokuratuře
v Praze

Věc: Augustin Machalka a spol.[ečníci] – trestní řízení
Přílohy: Spis Státního soudu v Praze č.[íslo]j.[ednací] Or I/VII 31/50, opis trestního oznámení VS-SNB v Jasenné okr.[es] Jaroměř č.[íslo]j.[ednací] 782/50[1455], nástin odvolání[1456]
Referent: Střída
Aprobant: Dr. Ziegler

Další zpráva

Do rozsudku Státního soudu v Praze ze dne 5. 4. 1950 č.[íslo]j.[ednací] Or I/VII 31/50 proti Augustinu Machalkovi a spol.[ečníkům] podal jsem odvolání do viny u obžalovaného Stanislava Bartáka a do nízké výměry trestu u všech obžalovaných.

Toto odvolání hodlám provésti jen u obžalovaného Jana Blesíka, a to z důvodů úplnosti, neboť jmenovaný byl sem dodatečně oznámen pod č.[íslem]j.[ednacím] 782/50 VS-SNB v Jasenném, okr.[es] Jaroměř, pro přečin pobuřování, spáchaný v době před podáním

1450 Na prvej strane v hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky modrej farby *„GP T 359/50 I/1-7. Došlo: 13. VI. 1950, příl. spisy“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne. Nad prezentačnou pečiatkou je ešte kancelárska poznámka.

1451 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby *„Ministerstvo spravedlnosti SOBŘ, STUPEŇ UTAJENÍ ZRUŠEN, Dle instrukce MS č.j: 61/99 – SOBŘ“*, a vlastnoručný podpis *„Šimánková“*.

1452 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

1453 Odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby.

1454 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

1455 Pozri dokument číslo 16.3.

1456 „Nástin odvolání“ je totožný s dokumentom 16.6.1. Generálna prokuratúra teda *„Nástin odvolání“* schválila bezo zmien.

obžaloby v této trestní věci. Vzhledem k ostatní činnosti obžalovaného nutno ovšem nově zjištěnou činnost posuzovat jako jeden ze způsobů provádění zločinu velezrady, a hodlám proto uplatniti nové poznatky v cestě odvolání, v němž napadám nesprávné použití polehčujících okolností.

Nově napadlou věc proti Janu Blesíkovi a Miroslavu Kružíkovi, která se zde vede pod č.[íslem]j.[ednacím] Pst I 787/50, vyřídím po zjištění stanoviska koordinační komise ohledně obviněného Kružíka a podám v ní odděleně zprávu o zamýšleném postupu. Ohledně jednání Blesíkova přichází ovšem v úvahu použití § 34 a) tr.[estního] ř.[ádu].

Pokud se týče odvolání do trestu u ostatních obžalovaných a do viny u Stanislava Bartáka, hodlám je vzíti zpět, neboť důvody rozsudku považuji za správné a vyměřené tresty za přiměřené zavinění pachatelů.

S odvoláním spojuji odpověď na odvolání obžalovaného Mastiláka, jehož jednání je rázu tak záměrného a obecně nebezpečného, že absolutní trest na svobodě je zcela spravedlivým vyjádřením jeho činnosti, přihlížeje k třídnímu nepřátelskému charakteru pachatele.

Žádám o schválení zamýšleného postupu nebo udělení jiných pokynů.

Vzhledem k významu věci a důležitém[u] zájmu na urychlení konečného vyřízení, žádám o včasné zpracování a vrácení.

Státní prokurátor:
Ziegler (?)[1457]

NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 1 list, podpísaný, A4.

1457 Nečitateľný podpis.

18.6

1950, 28. jún, Praha. Prípis Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci odvolania obžalovaných Jana Blesíka a Jána Mastiliaka.[1458]

Státní prokuratura v Praze.[1459] Or I/VII 31/50[1460]
Pst I 454/50-9 V Praze dne 28. června 1950

Tajné[1461]
Vazba[1462]

Státnímu soudu
v Praze.

Podávaje odvolání u obžalovaného Jana Blesíka a odpověď na odvolání obžalovaného Jana Mastiláka, prohlašuji, že odvolání ohledně všech ostatních obžalovaných beru zpět. Rovněž odpověď na odvolání dalších obžalovaných nepodávám.

Státní prokurátor:
Ziegler (?)[1463]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1458 V hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky čiernej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 30. VI. 1950, 1 krát, spis příloh, ? rubrik“*, s nečitateľným podpisom (parafou). Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1459 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

1460 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

1461 Odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby.

1462 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

1463 Nečitateľný podpis.

18.6.1

1950, 28. jún, Praha. Odvolanie Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci odvolania obžalovaných Jana Blesíka a Jána Mastiliaka.[1464]

Or I/VII 31/50[1465]
47

STÁTNÍ PROKURATURA V PRAZE.

Pst I 654/50
Vazba[1466]
~~Tajné~~[1467]

Státnímu soudu
v Praze

(panu předsedovi senátu).

Proti rozsudku Státního soudu v Praze ze dne 5. dubna 1950 č.[íslo] j.[ednací] Or I/VII 31/50 proti Augustinu Machalkovi a spol.[ečníkům] podal jsem odvolání do viny u obžalovaného Stanislava Bartáka a do nízké výměry trestu u všech obžalovaných.

Toto odvolání provádím jen, pokud se týče výroku o trestu u obžalovaného

Jana Blesíka,

který byl pro zločiny podle § 1 odst.[avce] 1 lit.[ery] c), odst.[avce] 2 a podle § 5 odst.[avce] 1 zák.[ona] čís.[lo] 231/48 Sb.[írky] odsouzen podle § 1 odst.[avce] 1 cit.[ovaného] zák.[ona] k trestu těžkého žaláře v trvání deseti roků, čtvrtletně 1 tvrdým ložem zostřeného a k peněžitému trestu ve výši 20.000 Kčs, v případě nedobytnosti k dalšímu trestu těžkého žaláře v trvání dvou měsíců, při čemž byla vyslovena konfiskace celého jmění podle § 48. cit.[ovaného] zák.[ona] a ztráta čestných práv občanských se ztrátou způsobilosti k [je]jich opětnému nabytí na dobu deseti roků podle § 52 cit.[ovaného] zák.[ona].

Soud přiznal obžalovanému Blesíkovi tři polehčující okolnosti, jež shledává v dosavadním bezúhonném chování, v doznání se k trestné činnosti a ve spáchání činů na ponuknutí jiných osob.

Formální zachovalost pachatele je na roveň stavěna s jeho bezúhonným chováním jen podle zprávy o pověsti, při čemž nelze usuzovati na ryzí povahu pachatele z té okolnosti,

1464 Na prvej strane v hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky čiernej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 30. VI. 1950, 10 krát, - příloh, - rubrik“*, s nečitateľným podpisom (parafou). Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1465 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

1466 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

1467 Odtlačok nápisovej pečiatky fialovej farby.

že za kapitalistického zřízení, které vyhovovalo[1468] jeho osobním požadavkům, se nedostal do konfliktu se zákonem kryjícím zájmy jeho třídy, když naopak, a jak bylo soudem správně zjištěno, – se změnou mocenského postavení tříd počal ihned a soustavně se zabývat protistátní činností, končící nejtěžšími zločiny proti lidově demokratickému zřízení.

Avšak nehledě na to[1469], nemělo býti ani dalších polehčujících okolností použito vůbec nebo jen v míře omezené. To platí především o jeho doznání se k trestné činnosti, neboť z výpovědi obžalovaného před bezpečnostními orgány i před nalézacím soudem vychází, že týž doznal pouze ta fakta, která byla zjištěna jinými důkazními prostředky a kde popírání muselo zjevně přitížiti vině pachatelově. Naproti tomu konkrétně se nezmínil o způsobu rozvratnické práce a o metodách, jichž používal při své rozbíječské činnosti mezi věřícími na venkově, kterou kryl duchovními cvičeními a misiemi. Nově bylo na př.[íklad] zjištěno ze spisu Okresní prokuratury v Jaroměři č.[íslo] j.[ednací] St 238/50, jehož opis připojuji ke spisu, že obžalovaný zneužil misií ve Zvoli okr.[es] Jaroměř, konaných koncem měsíce října a začátkem listopadu 1949, tedy v době před vynesením rozsudku v této trestné věci. Podle obsahu trestního oznámení a administrativních protokolů Blesíka při kázáních zdůrazňoval, že dnešní lidově demokratická společnost nepotrvá věčně a prohlašoval, že člověk, který nechodí do kostela, dopouští se takového hříchu, jako kdyby někoho zabil, a že je horší než zvíře.[1470] Tím zcela jednoznačně se stavěl nejen proti dnešnímu státoprávnímu zřízení, nýbrž rozvracel novou, vyšší morálku společnosti a šířil zpátečnické nazírání mezi věřícími na venkově, zejména mezi mládeží, což nutno považovat za zvláště nebezpečné. Je nepochybné, že shora citované výroky nebyly při misiích použity jen ojediněle, nýbrž že zcela obdobně šířil rozvrat ve všech farnostech pod rouškou náboženských cvičení[1471]. Z toho též vyplývá, že obžalovaný jednal z vlastního podnětu a v hluboké nenávisti k lidově demokratické republice a že nelze v tomto úseku jeho činnosti připustiti ovlivnění jeho církevními představenými.

Odvolání do výroku o trestu u ostatních obžalovaných a do výroku o vině u obžalovaného Stanislava Bartáka beru zpět.

K odpovědi na odvolání obžalovaného Dr. Jana Mastiláka, podané dne 3. 6. 1950 uvádím toto:

Trest doživotního těžkého žaláře, k němuž byl obžalovaný Dr. Jan Mastilák odsouzen, je zcela úměrný jeho zavinění.

Neprávem namítá odvolání, že u zločinu vyzvědačství není prokázána subjektivní stránka činnosti, totiž, že pachateli nebylo známo, že zprávy jím odesílané do ciziny, obsahovaly státní tajemství.

1468 Pôvodne bolo *„hovělo“*.

1469 Pôvodne bol *„k tomu“*.

1470 Je otázne, či to Jan Blesík naozaj takto povedal. Bol síce veľmi prostoreký, ale sú to predsa len príliš silné slová.

1471 Pôvodne bolo *„cvičeních“*.

Vždyť je notoricky[1472] známo, že Východní ústav v Římě je vybudován jako vyzvědačské středisko, v němž jsou vychováváni posluchači ke špionážní službě proti Sovětskému svazu, nově též proti lidově demokratickým státům, což též zjišťuje správně rozsudek. Je proto samozřejmé, že Mastilák jako absolvent jmenovaného ústavu, věděl, jaké úkoly jsou mu svěřeny při jeho cestě na Slovensko a jakého druhu jsou zprávy odesílané jím do Říma, zejména když je získával způsobem záškodnickým a krajně záludným u příslušníků RA a partyzánů bojujících za Slovenského národního povstání proti nacistům.

Rovněž je zcela vyvrácena obhajoba obžalovaného, pokud se odvolává [na] skutečnosti, že jednal pouze z podnětu Vatikánu a vysoké církevní hierarchie. Sám totiž připustil, že v době svého působení v Obořišti[1473] zasílal zprávy obsahující státní tajemství několika osobám do zahraničí, tedy nikoliv pouze svému nadřízenému nebo vyzvědačské cizí evidenci. Z připojené „Kroniky osobní i všeobecné“[1474], psané obžalovaným a nalezené mezi předměty mu patřícími, jsou patrné ze záznamů z let 1944 – 1949 jeho cesty do různých oblastí Slovenska a do Zakarpatské Ukrajiny, o nichž se nezmínil při své výpovědi před soudem a které chtěl záměrně zatajiti, neboť [je]jich skutečným a jediným účelem byla rozsáhlá konspirativní činnost, kterou obžalovaný prováděl z vlastní iniciativy. V horlivé snaze zabrániti pronikání pokrokových myšlenek mezi široké vrstvy občanstva a později zameziti vzniku a budování nově utvořených lidově demokratických států.

Přihlíží-li se přitom k vícenásobné kvalifikaci podle § 5 odst.[avce] 2 zák.[ona] čís.[lo] 231/48 Sb[írky], jak bylo soudem shledáno, je výměr trestu vyjádřený absolutním trestem na svobodě zcela přiměřený značnému zavinění obžalovaného.

Navrhuji proto, aby nejvyšší soud jako soud odvolací přezkoumal důvody v tomto odvolání a odpovědi na odvolání obžalovaného Mastiláka uvedené a trest na svobodě u obžalovaného Jana Blesíka přiměřeně zvýšil, u obžalovaného Dr. Jana Mastiláka jeho odvolání zamítl a trest doživotního těžkého žaláře potvrdil.

V Praze dne 28. června 1950.

STÁTNÍ PROKURATURA V PRAZE[1475]

Státní prokurátor:
Ziegler[1476]

1472 Princíp notoriety, napríklad bolo prijaté tvrdenie: keďže je známe, že kolégium Russicum v Ríme je škola pre prípravu špiónov, preto každý, kto prebýval akýkoľvek čas na Russicu alebo mal kontakt s absolventmi Russica, sa automaticky považoval za špióna. Princíp notoriety nebol „špecialitou“ cirkevných procesov, ale používal sa veľmi široko, prakticky vo všetkých oblastiach vtedajšej justície.

1473 V pôvodnom texte je *„Obřišti“*. Správne *„Obořišti“*.

1474 Táto osobná kronika by dnes bola veľmi cenným prameňom informácií, ale bohužiaľ, doteraz sa nenašla.

1475 Odtlačok úradnej okrúhlej pečiatky fialovej farby *„STÁTNÍ PROKURATURA * V PRAZE *“* s Československým štátnym znakom v strede.

1476 Vlastnoručný podpis.

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 5 strán, 3 listy, podpísaný, A4.
„Nástin“ tohto dokumentu je aj v:
NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.

18.7

1950, 28. jún, Praha. Štátna prokuratúra v Prahe na Generálnu prokuratúru v Prahe vo veci trestného konania proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom.[1477]

[…][1478]

Státní prokuratura v Praze.[1479]

Pst I 454/50-9 V Praze dne 28. června 1950.

Tajné[1480]
Vazba[1481]

Generální prokuratuře
v Praze.

Věc
K čís[lu]: T 359/1950-I/1-7
Věc: Augustin Machalka a spol.[ečníci] – tr[estní] řízení
Referent: Střída
Aprobant: Dr. Ziegler

Podávám zprávu, že dnešního dne předložil jsem státnímu soudu spisy v předmětné věci s provedením odvolání u obž[alovaného] Jana Blesíka a s odpovědí na odvolání obž.[alovaného] Jana Mastiláka dle nástinu schváleného tamním výnosem ze dne 15. června 1950.

1477 V hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky fialovej farby *„GP T 359/50 – I/1-8. Došlo: 1. VII. 1950, příl. 0“* a nad prezentačnou pečiatkou je kancelárska poznámka. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1478 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: IMS 61/99-SOBŘ, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 7. 12.* [20]*05 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1479 Odtlačok nápisovej pečiatky fialovej farby.

1480 Odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby.

1481 Odtlačok nápisovej pečiatky modrej farby.

Odvolání podané u ostatních obžalovaných vzal jsem zpět.

Státní prokurátor:
Ziegler (?)[1482]

Schváleno důkazem ř.č. 7.
Číst.[1483]

Založit!
V Praze 11. července 1950.[1484]
12. VII. 1950[1485]
10. VII. 1950[1486]
Kraus[1487]

NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1482 Nečitateľný podpis.

1483 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný rukou.

1484 Do odtlačku nápisovej pečiatky čiernej farby je rukou dopísaný dátum. Pod pečiatkou je nečitateľný podpis (parafa).

1485 Odtlačok nápisovej pečiatky fialovej farby.

1486 Odtlačok nápisovej pečiatky čiernej farby.

1487 Vlastnoručný podpis.

18.8

1950, 14. júl, Praha. Štátna prokuratúra v Prahe na Generálnu prokuratúru v Prahe vo veci trestného konania proti Janovi Blesíkovi a spoločníkom.[1488]

[…][1489]

Státní prokuratura v Praze.[1490]

Pst I 787/50 V Praze dne 14. července 1950.
Tajné[1491]

Generální prokuratuře
v Praze.

Věc: Jan Blesík a spol.[ečníci] – tr[estní] řízení
Referent: Dr. Čížek
Aprobant: Dr. Ziegler

Zpráva prvá.

Předkládám spisy proti Janu Blesíkovi a Miroslavu Kružíkovi. Trestní oznámení hodlám odložit podle § 90 tr.[estního] ř.[ádu], a to z těchto důvodů:

Jan Blesík byl odsouzen s vedoucími řeholníky ve věci Machalka a spol.[ečníci] a skutkový děj, který v tomto spise vyšel proti němu najevo, byl uplatněn jako novum v odvolání proti němu. Tím je jednak trestná činnost v tomto spise obsažená ohledně něj vyčerpána, jednak nedá se očekávat zvýšení trestu, resp[ektive] trest dodatkový, vzhledem k odsouzení Jana Blesíka v prvé zmíněné věci.

Byly by dány podmínky § 34 b) tr.[estního] ř.[ádu], kdyby zde nebyl důvod vpředu uvedený.

Miroslav Kružík podle obsahu spisu se patrně dopustil jen přestupku podle § 516 tr.[estního] z.[ákona], tato činnost, jak vyplývá ze spisu, podle nového trestního zákona patrně nebude vůbec soudně trestná a vzhledem k tomu, že se jedná o řeholníka, který je

1488 V hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky fialovej farby *„GP T 359/50 – I/1-9. Došlo: 17. VII. 1950, příl. spis“* a nad prezentačnou pečiatkou je ručne písaná kancelárska poznámka *„359/50 a v“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1489 Odtlačok odtajňovacej pečiatky čiernej farby: *„NÁRODNÍ ARCHIV, ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ, Důvod: IMS 61/99-SOBŘ, PhDr. Alena Šimánková, Datum: 7. 12.* [20]*05 Podpis: Šimánková“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne, modrým perom.

1490 Odtlačok nápisovej pečiatky fialovej farby.

1491 Odtlačok nápisovej pečiatky červenej farby.

centralizován v klášteře, nebylo by z hlediska církevní politiky možné jeho převýchovu rušit výkonem relativně nepatrného trestu, který by ho postihl.

Státní soud není příslušný soudit tento skutek[1492], a nežli by věc došla okresnímu soudu, bude platit nový trestní zákon, podle kterého, když ne z jiného důvodu, tedy proto, že čin vzhledem k centralizaci obviněného přestává být nebezpečný pro společnost, by bylo okresním prokurátorem trestní řízení odloženo. Proto hodlám trestní oznámení z důvodu účelnosti na oba obviněné odložiti ihned.

Prosím o schválení postupu.

Státní prokurátor:
Ziegler (?)[1493]

NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
Originál, strojopis, česky, 2 strany, 1 list, podpísaný, A4.

18.9

1950, 5. august, Praha. Prípis Štátnej prokuratúry v Prahe na Štátny súd v Prahe vo veci odvolania proti Janovi Blesíkovi a Miroslavovi Kružíkovi.[1494]

Or I/VII 31/50[1495]

Pst I 787/50
4

Tajné[1496]

Státnímu soudu

zde

předkládám dodatkem k podanému odvolání proti Janu Blesíkovi ve spise Or I/VII 31/50. K stíhání Miroslava Kružíka jsem[1497] důvodů neshledal[1498] (§ 89 tr.[estního] ř.[ádu]).

1492 Pôvodne bolo *„o tomto skutku“*.

1493 Nečitateľný podpis.

1494 V hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky tmavofialovej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 10. VIII. 1950, 1 krát, spisy příloh, - rubriky“*, s nečitateľným podpisom (parafou). Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1495 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

1496 Podčiarknutý text je dopísaný červenou ceruzkou.

1497 Podčiarknuté slovo je do pôvodiny dopísané iným perom.

1498 Pôvodne tam bolo slovo *„neshledávám“*, ktoré je opravené na *„neshledal“*.

Státní prokurátor v Praze,
dne 5. srpna 1950

Státní prokurátor:
Střída (?)[1499]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, rukopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

18.10

1950, 5. september, Praha. Návrh Generálnej prokuratúry v Prahe adresovaný na Najvyšší súd v Prahe vo veci odvolania sa Štátnej prokuratúry v Prahe Víta Tajovského a Jána Mastiliaka proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950.[1500]

To 49/50.
Čís.[lo] 547/50.

V trestní věci proti
Augustinu Machalkovi a spol.[ečníkům]
pro §§ 1, 5 zák.[ona] č.[íslo] 231/1948 Sb.[írky]
Praha Or I/VII 31/50.

Rozsudek vyhlášen v přítomnosti obžalovaných 5. 4. 1950, č.[íslo] l.[istu] 245.
Opravných prostředků se vzdali obž.[alovaní] Augustin Machalka, Josef S.[ilvestr] Braito, Adolf Kajpr, František Mikulášek, Jan Blesík, Dr. Josef J.[an] Urban a Stanislav Barták, č.[íslo] l.[istu] 245.
Obž.[alovaný] Vít B.[ohumil] Tajovský žádal o opis rozsudku 5. 4. 1950, č.[íslo] l.[istu] 246, rozsudek doručen 1. 6. 1950, u č.[ísla] l.[istu] 355, odvolání podáno 1. 6. 1950, č.[íslo] l.[istu] 357.
Obž.[alovaný] Dr. Jan Mastilák žádal o opis rozsudku 5. 4. 1950, č.[íslo] l.[istu] 246, rozsudek doručen 31. 5. 1950, u č.[ísla] l.[istu] 355, odvolání podáno 3. 6. 1950, č.[íslo] l.[istu] 359, pošta. Odvolání obou obžalovaných doručena odpůrkyni 7. 6. 1950, č.[íslo] l.[istu]

1499 Podľa podpisu je to pravdepodobne Karel Střída.

1500 Strojopisný dokument je na jednom mieste poškodený, ale chýbajúci text bol doplnený na základe zachovaného rukopisu, ktorý sa nachádza v tom istom fonde. Do publikovaného textu bol doplnený v hranatých zátvorkách a zvýraznený podčiarknutím. Rukopisný text má menšie odchýlky od strojopisného textu, ale v podstate nejde o informácie, ktoré by zásadne menili obsah dokumentu. Podľa použitého pera možno predpokladať, že autorom rukou písaného dokumentu je referent Ladislav Holubec. Dokument odobril podpisom námestník generálneho prokurátora Václav Aleš.

362, odpověď podána jen ohledně obž.[alovaného] Dr. Jana Mastiláka, č.[íslo] l.[istů] 364, 366, odpůrci odpověď nedoručena, č.[íslo] l.[istu] 378 p. v.
Obž.[alovaný] František Šilhan žádal o rozsudek 5. 4. 1950, č.[íslo] l.[istu] 246, rozsudek doručen 31. 5. 1950, č.[íslo] l.[istu] 355, odvolání nepodáno, č.[íslo] l.[istu] 378 p. v.
Státní prokuratura podala odvolání pro výrok o vině ohledně obž.[alovaného] Stanislava Bartáka a pro výrok o nízké výměře trestu u všech obžalovaných 7. 6. 1950, č.[íslo] l.[istu] 342, odvolání dodatečně odůvodnila stran[a] obž.[alovaného] Jana Blesíka na č.[íslo] l.[istu] 363, stran[a] ostatních obžalovaných je vzala zpět, č.[ísla] l.[istů] 364, 366.
Odvolání doručeno odpůrci 14. 7. 1950, u č.[ísla] l.[istu] 369, odpověď nepodána.
Hlavní přelíčení veřejné, č.[íslo] l.[istu] 181.

Nejvyššímu soudu

v Praze

Ježto není důvodu k opatření ve smyslu §§ 93, 94, 96 a 98 zákona č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky], navrhuji, aby bylo o neveřejném sedění, konaném podle § 97 citovaného zákona, ustanoveno ústní odvolací líčení k rozhodnutí o odvoláních státní prokuratury a obžalovaných Víta Bohumila Tajovského a Dr. Jana Mastiláka. Po zjištění obsahu spisu St 258/90 Okresní prokuratury v Jaroměři a nezmění-li se jinak skutková podstata věci, při tomto líčení navrhnu, aby

a) odvolání obžalovaných Víta Bohumila Tajovského a Dr. Jana Mastiláka byla zamítnuta,

b) bylo vyhověno odvolání státní prokuratury pro výrok o trestu na svobodě, uloženém obžalovanému Janu Blesíkovi, výrok ten, aby byl zrušen a obžalovanému uložen trest na svobodě přiměřeně zvýšený,

c) byla uložena povinnost nahraditi náklady odvolacího řízení obžalovaným Vítu Bohumilu Tajovskému a Dr. Janu Mastilákovi a Janu Blesíkovi.

Učiním tak z těchto

důvodů:

Obžalovaný Vít Bohumil Tajovský podal odvolání ze všech důvodů, uvedených v § 85 zákona č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky].

Nalézací soud věnoval veškerou péči objasnění vývoje a cílů vatikánské politiky ve světovém dění a na podkladě pečlivě sneseného historického, spisového i znaleckého materiálu dospěl k naprosto jasným a přesvědčivým závěrům o úloze, kterou si Vatikán uložil a kterou sleduje ve své politice světové, evropské i v Československu. Z četných zjištění o způsobech, jakými se projevuje snaha po uskutečnění cílů vatikánské politiky, jasně dovodil, že jde o politiku vykrystalizované reakce, o politiku zavilého nepřátelství jak proti Sovětskému Svazu, tak i proti všem zemím lidové demokracie, které se imperialisté snaží odtrhnouti od přátelství a spojenectví s[e] SSSR, tím je zbaviti spolehlivé opory a učiniti je pak objektem kontrarevolučního zvratu s restaurací kapitalismu. Vatikán tedy cele stojí ve službách tábora imperialistů a všemi projevy svého úsilí znovu a znovu dokazuje, že sám

představuje typickou imperialistickou mocnost. V rozsudku též byly naprosto přesvědčivě odhaleny i prostředky, kterých Vatikán při provádění své politiky užívá, a bylo bezpečně prokázáno, do jaké míry a s jakou záludně odpornou rafinovaností zneužívá církevní organizace a zejména církevní řády[1501] k špionské činnosti a k snahám o šíření rozvratu všude, kde se dostal k moci pracující lid. Poznatky, shrnuté takto v napadeném rozsudku, jsou přesvědčivým dokladem, že Vatikán a jemu oddaní sluhové, zvláště se rekrutující z řad vyšší církevní hierarchie, neváhají při uskutečňování mrzkých snah o rozvrat nových, spravedlivých, jimi však nenáviděných, hospodářských a společenských forem před žádnou lstí a chytráctvím, ba ani před přípravou násilných akcí, jež mají podle jejich plánů vyvrcholit třetí světovou válkou, kterou doufají zničit svět pokroku a spravedlnosti a osvobozenou část lidstva vrhnout zpět do poroby imperialistických vykořisťovatelů. Podpora fašistických režimů, zneužívání duchovní funkce církevních činitelů k výrobě zázraků, pro ohlupování věřících, k naleptávání důvěry lidu k jeho vládě, k šíření nespokojenosti a nedůvěry k výsledkům osvobozovacího úsilí, zneužívání exteritoriality nunciatur, sbírání a předávání špionských zpráv, úsilí o přeměnu církevní organizace v rozsáhlou síť hospodářské, politické a vojenské špionáže, sbírání a hromadění zbraní a jiné a jiné projevy aktivity těchto nepřátel lidu a pokroku jsou jen novými doklady, že Vatikán a jeho oddaní stoupenci pod rouškou duchovní práce a duchovních zájmů sledují naprosto světské cíle, totožné se zájmy světové reakce, snažící se o vyvolání nového válečného požáru, kterým má být podle nich rozbit a smeten jimi nenáviděný svět socialismu a lidových demokracií, tedy i lidové demokracie československé.

Také odvolatel, opat kláštera premonstrátů je jedním z těch, kteří se k tomuto úsilí připojili.

Nalézací soud uvedl o jeho trestné činnosti na str.[aně] 37 až 40 zjištění, plně odpovídající správně hodnoceným výsledkům řízení, ať už jde o počínání obžalovaného na generální kapitule jeho řádu v Římě v roce 1947, či o výsledek jeho rozprav s vyššími [církev]ními činiteli po únorových událostech v roce 1948, o výsledky konference opatů jeho řádu v březnu nebo v dubnu téhož roku a o jejich účinek na rozhodnutí obžalovaného, projevující se v jeho následující činnosti, ať už jde o zaměření jeho příštích kázání, o přij[ímání] pokynů nadřízeného ordináře v otázce voleb v roce 1948, o šíř[ení] státu nepřátelských rozvratných letáků a rozšiřování rozvratných pokynů, obsažených v t.[ak] zv.[aných] „Listech z biskupských konferencí“, o jeho účasti v boji vyššího kléru proti Katolické akci a vůbec [proti] spravedlivému uspořádání poměru státu a církve, o jeho pop[uzování] mládeže proti snahám státu o její sjednocení, o jeho zn[eužívání] misijní činnosti, o jeho špionské sbírání zpráv o hospodářské situaci, jakož i jejich předávání opatu Jarolímkovi, zprostředkujícímu styk s Vatikánem, o jeho zneužívání t.[ak] zv.[aného] čihošťského zázraku k popuzování veřejnosti proti státnímu zřízení a konečně i o jeho hromadění zbraní.

Těmito zjištěními nemůže se podařit odvolateli otřást, neboť odpovídá plně zásadám §§ 258 a § 270, odst.[avce] 2, č.[íslo] 5 tr.[esního] ř.[ádu] co do logičnosti i přesvědčivosti,

1501 Pôvodne bolo *„církevních řádů“*.

jestliže nalézací soud čině tato zjištění dal přednost administrativnímu doznání obžalovaného (č.[íslo] l.[istu] 23 až 33), podporovanému zejména obsahem trestního oznámení (č.[íslo] l.[istu] 1 až 10, zejména č.[íslo] l.[istu] 6) a zprávou o domovní prohlídce, konané za přítomnosti klášterního provizora a dalšího svědka (č.[íslo] l.[istu] 179 a), jakož i výpověďmi svědků Miloslava Váni a Václava Žitného (č.[íslo] l.[istu] 14 a 16 svazku A z č.[íslo] l.[istu] 253), před oněmi obranami obžalovaného u hlavního přelíčení, odchylují (č.[íslo] l.[istu] 189 až 196), a proto ztrácejí na přesvědčivosti. Je proto nutno označit úvahy nalézacího soudu, porovnávající sílu těchto průvodních prostředků na str.[aně] 40 a 41 opisu rozsudku, za bezvadné a netřeba k nim nic dodávat.

Z hlediska uplatněných výtek vady řízení je nutno jen v této souvislosti uvést, že nebylo důvodů slyšet jako svědky Josefa Prokopa, Evermoda[1502] Burdu a Jana Haláka o té okolnosti, že do místnosti obžalovaného, kde byly nalezeny zásobníky, měly přístup třetí osoby, že klíčů k místnosti bylo více, že původní klíče byly ztraceny a že [čas]to byly nalezeny otevřené dveře, které byly před tím uzavřeny (č.[íslo] l.[istu] 244), neboť ani kdyby svědci potvrdili, že tomu tak bylo, nic by to nemohlo změnit na okolnosti, že zásobník i leták byly nalezeny právě v křeslech obžalovaného, což nalézacímu soudu sloužilo jen za jeden z usvědčujících důkazů. Obsahem výpovědí Miloslava Váni a Václava Žitného, podpírajících se v rozhodných bodech, nemohla [pak] otřást ani svědectví Dr. J.[aroslava] Richtera, Klementa Davida[1503] a Nepomuka [Pikla][1504], netýkající se podle znění důkazního návrhu projevů obžalova[ného,] učiněných před Miloslavem Váňou a Václavem Žitným, ani kon[fronta]ce obžalovaného s Václavem Žitným, jehož[1505] výpověď nevzbuzuje [žádných] pochyb. Nebylo proto na újmu práv obžalovaného a nejde o [vytýkané] vady, jestliže nalézací soud návrhy na č.[ísle] l.[istu] 244 zamítl.

Jsou-li učiněná zjištění i po této stránce bezvadná, [měl nalé]zací soud spolehlivý podklad i pro své právní posouzení činů obžalovaného a jeho právním názorům nelze vytknout chyby.

Učiněná zjištění nezavdávají totiž k pochybám o tom, že cílem snah obžalovaného jako člena spolčení nepřátel lidově demokratického zřízení bylo dosažení právě těch rozvratných cílů, které sleduje Vatikán a jeho přisluhovači, tedy zničení a rozvrat lidově demokratického zřízení a společenské a hospodářské soustavy, zaručené ústavou 9. května, a že obžalovaný, účastnivší se i hromadění zbraní za těmito cíli, vešel v tomto úmyslu ve styk s cizí mocí, totiž s Vatikánem. Nelze též pochybovat, že v učiněných zjištěních je plný podklad pro závěr, že se obžalovaný spolčil navzájem i s jinými obžalovanými i s jinými osobami k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzradit je cizí moci, totiž Vatikánu, a že za tím účelem vešel ve styk přímý s cizí mocí a s cizími činiteli, páchaje tento čin po delší dobu, ve

1502 V pôvodnom texte je nesprávne *„Evermunda“*. Správne *„Evermoda“*.

1503 V pôvodnom texte je nesprávne *„Klementa a Davida“*. Správne *„Klementa Davida“*, lebo je to jedna osoba.

1504 V pôvodnom texte je nesprávne *„Tykla“*. Správne *„Pikla“*.

1505 Pôvodne bolo *„jakož“*.

značném rozsahu a způsobem zvláště nebezpečným. Je třeba je[ště] připomenout, že cizí zpravodajská služba buduje své poznatky na podkladě zpráv z nejrůznějších pramenů a že dospívá k použitelným výsledkům jen po mnohonásobném porovnání a ověření zpráv, které zachytne. Z tohoto hlediska posuzovány byly údaje obžalovaného zajisté zvláště nebezpečné pro vnější bezpečnost státu a o jejich velkém významu pro špionážní agenturu Vatikánu proti republice nelze pochybovat.

Bezdůvodné je i odvolání obžalovaného pro výrok o trestu, při jehož vyměřování nalézací soud jednak neopominul uvážit nic, co mluví ve prospěch obžalovaného, jednak spravedlivě uvážit i zřetele přitěžující. Výměra dočasného trestu na svobodě, vyměřeného za vydatného použití § 113, odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky], není neúměrná tíži jeho viny, hodnocené z hlediska nebezpečnosti činu i pachatele pro společnost, a odvolání obžalovaného nelze proto ani v tomto směru přiznat úspěch.

Obžalovaný Dr. Jan Mastilák podal odvolání jen pro výrok o trestu.

Pokud ovšem v tomto odvolání namítá, že subjektivní stránka odvolatelových trestných činů nebyla nalézacím soudem dostatečně zvážena zejména s ohledem na jeho obhajobu u hlavního přelíčení, že si nebyl vědom při svém posílání zpráv do zahraničí toho, že se jedná o státní tajemství, ani toho, že sestry Čiževské[1506] jsou ve spojení s banderovci, nejde tu o námitky proti výroku o trestu, nýbrž proti výroku o vině. Tyto námitky stačí odkázat na správné hodnocení výsledků hlavního přelíčení, patrné ze str.[any] 51 opisu rozsudku, logicky a přesvědčivě vycházející z původního doznání obžalovaného na č.[ísle] l.[istu] 64 až 71 a správně odmítající pozdější změny v jeho zodpovídání, jak je uvedeno na č.[ísle] l.[istu] 217 a 222. Správnost tohoto postupu při hodnocení obhajoby obžalovaného plyne pak nejen z úvah o jeho předcházejícím školení na Východním ústavu v Římě, v této vysoké škole rozvratnictví a špionáže, namířeném proti Sovětskému svazu a lidovým demokraciím, nýbrž i z úvahy, že právě po subjektivní stránce uváděné odvoláním v pochyby, ani jako osoba speciálně neškolená a vybavená pouze normální bystrostí úsudku nemohl být v nejistotě o tom, že se jím prozrazené údaje vzhledem k jejich povaze týkají skutečností, opatření a předmětů, které vláda tají v důležitém, a to politickém, vojenském a hospodářském zájmu republiky, a které měly zůstat v takovém zájmu utajeny před cizí mocí a cizími činiteli. To tím spíše, že obžalovaný znal úkoly, které mu byly na jeho cestě na Slovensko svěřeny, že přesto žádané zprávy odesílal do Říma, a že zpravodajské poznatky získával u příslušníků RA a partyzánů záškodnicky a krajně záludně. Subjektivní stránka zůstává proto v napadeném směru mimo pochybnost. Jeho vědomí o spojení sester Čiževských s banderovci je rovněž jisté přes odvolatelovo popírání, uváží-li se zejména obsah dopisů, založených pod č.[ísly] l.[istů] 163, 164, podle kterých byl obžalovaný zevrubně obeznámen s jejich postavením, a tedy i osudy, a podle kterých obžalovaný tyto sestry odkazoval právě na ten řeckokatolický farní úřad, který se notoricky zabýval pašováním banderovců přes naše státní území, při čemž je nutno zdůraznit, že i obžalovaný je řeckokatolickým knězem. Námitky proto neobstojí v žádném směru.

1506 V pôvodnom texte je nesprávne *„Čižovské“*. Správne *„Čiževské“*.

Vzhledem k odchylnému skutkovému a zčásti i právnímu podkladu, zejména pak vzhledem k tomu, že obžalovaný jediný páchal zločin vyzvědačství také v době branné pohotovosti státu, nelze přihlížet k námitkám odvolání, směřujícím proti výroku o trestu, pokud jsou budovány na srovnávání trestu, uloženého obžalovanému, s tresty ostatních obžalovaných.

V dalších námitkách se odvolatel obrací proti způsobu, jakým nalézací soud hodnotil přiznanou polehčující okolnost, že činy spáchal na ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie, a snaží se dovodit, že tato polehčující okolnost má daleko větší význam, než jaký jí byl přiznán v napadeném rozsudku. Z rozboru pojmu poslušnosti, jíž byl obžalovaný jako kněz a nad to řeholní kněz podle kanovnického práva povinen svým představeným, z výchovy obžalovaného a způsobu jeho dosavadního života, z názorů na papeže a jeho zástupce, představené obžalovaného, jak tyto názory získal odvolatel zmíněnou svou výchovou, a konečně z následků, které by odvolatele podle kanovnického práva v případě neposlušnosti stihly, snaží se pak dovodit, že kdyby byl nalézací soud tyto zřetele náležitě uvážil, nebyl by vyměřil tak vysoký trest, uváží-li se zvlášť, že odvolateli polehčují ještě dvě další polehčující okolnosti a že pro přitěžující okolnost zralé rozvahy a promyšlené přípravy není ve výsledcích řízení opora, takže podle odvolatele polehčující okolnosti převažují nad okolnostmi přitěžujícími.

Je nutno připomenout, že obžalovanému přitěžují celkem čtyři závažné přitěžující okolnosti (zralá rozvaha, promyšlená příprava, značné nebezpečí pro republiku, souběh více zločinů různého druhu), proti nimž stojí pouze tři okolnosti polehčující (zachovalost, ponuknutí Vatikánu a vysoké církevní hierarchie, částečné doznání v administrativním řízení). Protože nelze přisvědčiti odvolání, že přitěžující okolnost zralé rozvahy je pojmově vyloučena a přiznanou polehčující okolností ponuknutí, dále protože nelze souhlasit se základním názorem další námitky, že přitěžující okolnost úmyslné přípravy pramení výlučně ze skutečností, že obžalovaný byl pro svou činnost připravován na Východním ústavě v Římě, a konečně protože formální polehčující okolnost zachovalosti ani polehčující okolnost částečného později modifikovaného doznání nemohou být vzhledem k jejich povaze hodnoceny příliš vysoko, je zcela zřejmé, že polehčující okolnost ponuknutí, tedy poslušnosti, pokud lze k ní při výměře trestu z hlediska státního práva vůbec přihlížet, byla za tohoto stavu hodnocena náležitě, když nalézací soud použil ustanovení § 113, odst.[avce] 1 zákona č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky] a za zločiny, trojnásobně ohrožené trestem smrti, obžalovanému uložil pouze trest na svobodě, byť doživotní. Při hodnocení polehčující okolnosti ponuknutí, tedy poslušnosti je ostatně nutno uvážit, že obžalovaný posílal získané zprávy do zahraničí i jiným osobám, nežli svým představeným.

Odvolání tohoto obžalovaného není proto důvodné rovněž.

Budiž[1507] proto odvolání obžalovaných zamítnuta jako neodůvodněná podle § 102, odst.[avce] 2 zákona č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky].

1507 Pôvodne bolo *„Buďte“*.

Naproti tomu je nutno dát za pravdu odvolání státní prokuratury pro výrok o trestu, uloženém obžalovanému Janu Blesíkovi.

Z přiznaných polehčujících okolností je vzhledem k sociálnímu postavení obžalovaného v kapitalistickém zřízení polehčující okolnost zachovalosti povahy ryze formální, uváží-li se, že po změně tohoto zřízení obžalovaný ihned nastoupil cestu velezrady a špionáže, namířenou proti jedině spravedlivé vládě lidu, chráněné zákonem na ochranu lidově demokratické republiky. Stejně formální povahy je i polehčující okolnost doznání, neboť jde o doznání pramenící z usvědčení pachatele a naprosto nepramenící z vnitřního hnutí odvolatelova, jehož zavilost je tím patrnější, uváží-li se nová zjištění o jeho rozkladné činnosti mezi pracujícím lidem venkova, plynoucí z obsahu spisu St 238/50 Okresní prokuratury v Jaroměři a svědčící o naprosto nepřátelském zaujetí obžalovaného proti všemu, co souvisí s nastoupenou cestou pracujících mas, spějících ke spravedlivému uspořádání života lidí. Tato zaujatost zeslabuje současně přiznanou polehčující okolnost ponuknutí, neboť svědčí o osobní hluboké nenávisti obžalovaného k světu pokroku a o spontánnosti jeho akcí, které z tohoto záští vzešly.

Takto hodnocené tři polehčující okolnosti ve srovnání se dvěma velmi závažnými okolnostmi přitěžujícími, uvedenými v rozsudku, nasvědčují ovšem správnosti názoru státní prokuratury, že uložený trest na svobodě je v případě tohoto obžalovaného příliš mírný, takže nevystihuje tíži viny obžalovaného, uvažované s hlediska nebezpečnosti činu a pachatele pro společnost.

Budiž[1508] proto odvolání státní prokuratury vyhověno a podle § 102, odst.[avce] 3 zákona č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky] rozhodnuto, jak je uvedeno v návrhu.

Pro zvláštní opatření podle § 95, odst.[avce] 1 zák.[ona] č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky] neshledávám podmínek.

Navržený útratový výrok je odůvodněn předpisy § 389, odst.[avce] 1 a § 390, odst.[avce] 2 tr.[estního] ř.[ádu].

V Praze[1509], dne 5. září 1950.

Zpravodaj:
[Holubec],[1510] v.[lastní] r.[ukou]

Náměstek generálního prokurátora:
[Aleš][1511]

NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
Priepis, strojopis, česky, 8 strán, 4 listy, nepodpísaný, A4.
Dokument sa nachádza v tom istom fonde aj v rukopisnej verzii:
Rukopis, česky, 20 strán, 10 listov, podpísaný, A4.

1508 Pôvodne bolo *„Bud"*.

1509 V rukopisnej verzii dokumentu je uvedené Brno.

1510 V strojopisnej verzii dokumentu vlastnoručný podpis chýba.

1511 V strojopisnej verzii dokumentu vlastnoručný podpis chýba.

18.11

1950, 10. október, Praha. Rozhodnutie Najvyššieho súdu v Prahe o vytýčení ústneho pojednávania vo veci odvolania obžalovaných Víta Tajovského, Jána Mastiliaka a Štátnej prokuratúry v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950.[1512]

Nejvyšší soud v Praze XI. To V 12/50
Kubelikova 16.

Nejvyšší soud ustanovuje o odvolání **obžalovaných Bohumila Víta Tajovského, Dr. Jana Mastiliáka a státní prokuratury**
do rozsudku Státního soudu v Praze, odd. v ..... […][1513] ..... ze dne **5. dubna 1950**
č.[íslo] j.[ednací] **Or I/VII 31/50**

ústní líčení na den 26. října 1950 v 8.30 hod.[in]
u Nejvyššího soudu ~~v Praze XI., Kubelikova 16, síň č.[íslo] dv.[eří]~~[1514] .....
v Praze XIV., Justiční palác, síň č.[íslo] dv.[eří] **71/I**
O tom se uvědomuji:
generální prokuratura k č.[íslu] **547/50** ..... g.p.,
obhájc**i I. Dr. Jindřich Konrád, adv.**[okát] **v Praze II., Václavské nám.**[ěstí] **č.**[íslo] **41 ex offo za obž.**[alovaného] **Víta Bohumila Tajovského, II. Dr. Ludmila Turečková, adv.**[okátka] **v Praze III., Všehrdova 562/6, ex offo za obž.**[alovaného] **Dr. Jana Mastiliáka, III. Dr. Josef Civín, adv.**[okát], **v Praze XII., Legerova 7C, ex offo za obž.**[alovaného] **Jana Blesíka**
a obžalovaní **1. Vít Bohumil Tajovský**
2. Dr. Jan Mastilák […][1515]
3. Jan Blesík
[…][1516]
t.[oho] č.[asu] ve vazbě soudu v Praze – ~~ve vazbě trestního ústavu pro muže v Plzni – ve vazbě pracovního tábora v Ostrově~~[1517] – s připomenutím, že ma**jí** právo účastnit se ústního líčení, že však ne**jsou** povin**ni** se dostavit, a že kdyby se nedostavi**li** ani se neda**li** zastupovat, přečte se **jejich** odvolání a podání, odůvodňující odvolání ~~(§ 100 zák.[ona] č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky])~~[1518] **§ 190 tr.**[estního] **ř.**[ádu].

1512 Tučným písmom je zvýraznený text, ktorý bol do tlačiva napísaný na písacom stroji.

1513 Rubrika vo formulári nebola vypísaná.

1514 Text je preškrtnutý v pôvodnom texte písacím strojom.

1515 Vo verzii dokumentu z archívu ABS je pri mene Jána Mastiliaka krátka, rukou písaná poznámka: *„Ve vazbě StB.“*

1516 Vynechané dva prázdne riadky z formulára.

1517 Text je preškrtnutý v pôvodnom texte písacím strojom.

1518 Text je preškrtnutý v pôvodnom texte písacím strojom.

Poněvadž u obžalovan**ých Víta Bohumila Tajovského, Dr. Jana Mastiláka a Jana Blesíka** […][1519]

jde o případ nutné obhajoby podle ~~§ 26, odst.[avce] 2 zák.[ona] č.[íslo] 232/1948 Sb.[írky]~~[1520] **§ 185, odst.**[avce] **2 a § 146 tr.**[estního] **ř.**[ádu], zřizuje **jim** nejvyšší soud podle téhož ustanovení pro odvolací ústní líčení pro případ, že k tomuto líčení nevyšl**ou** své**ho** zmocněné**ho** obhájce, obhájce z úřední moci p.[ana] JUDr. **Ottu Müllera,** advokáta v **Praze II., Mezibranská 19 pro obž.**[alovaného] **Víta Bohumila Tajovského, Dr. Richarda Neumana, adv.**[okáta] **v Praze II., Havlíčkovo nám.**[ěstí] **3 pro obž.**[alovaného] **Dr. Jana Mastiláka, Dr. Heřmana Platného, adv.**[okáta] **v Praze VII., Okružní 21 pro obž.**[alovaného] **Jana Blesíka**

V Praze dne 10. října 1950

Dr. Bartoš[1521]

Za správnost vyhotovení přednosta výpravny:

[…][1522]

NEJVYŠŠÍ SOUD[1523]

NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
Originál, tlačivo vyplnené strojopisom, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.
Dokument sa nachádza aj vo fonde:
ABS, fond: Vyšetřovací spisy, archívne číslo V-2844/MV. Skupinový spis štátnobezpečnostného vyšetrovania proti Machalka Augustin a spoločníkom.

1519 Vynechaný prázdny riadok z formulára.

1520 Text je prešikrtnutý v pôvodnom texte písacím strojom.

1521 Stanislav Bartoš (1907 – ?), narodil sa 3. mája 1907 v Cerekvice nad Loučnou. Povolaním bol sudca a pôsobil na Krajskom súde v Chrudimi, potom ako námestník predsedu Najvyššieho súdu v Prahe. Členom KSČ bol od 14. mája 1945, v rokoch 1948 – 1950 bol člen predsedníctva OV KSČ v Chrudimi. Počas straníckej previerky v roku 1950 bol hodnotený kladne, ako súdruh politicky vyspelý, obetavý, kritický a sebakritický, ktorý bol pre svoje politické presvedčenie v čase okupácie väznený. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

1522 Nečitateľný podpis. Do ľavého dolného rohu dokumentu bola tým istým modrým perom dopísaná poznámka: *„G.*[enerální] *p.*[rokuratura] *Bartoš“* a pod tým *„Sedláček 4* ◘◘*hod.*[iny]“.

1523 Odtlačok úradnej okrúhlej pečiatky modrej farby *„NEJVYŠŠÍ SOUD * *“* s Československým štátnym znakom v strede.

18.12

1950, 17. október, Praha. Odvolanie Víta Tajovského v zastúpení obhajcom ex offo Jindřichom Konrádom na Najvyšší súd v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950.[1524]

ADVOKÁT
JUDr. JINDŘICH KONRÁD
PRAHA II, Václavské náměstí číslo 41
Pošt. spoř. 82.455.
Telefon 271-80, 345-63[1525]

To V 12/50
Č.[íslo]j.[ednací] St.[átního] soudu Or I/VII 31/50

Nejvyššímu soudu
(prostřednictvím státního soudu)

v Praze.

Obviněný Vít Bohumil Tajovský, bývalý opat kláštera premonstrátů v Želivě t.[oho] č.[asu] ve vazbě Státního soudu v Praze,
zastoupený obhájcem ex offo JUDr. Jindřichem Konrádem, advokátem v Praze II., Václavské nám.[ěstí] č.[íslo] 41.,

Konrád[1526]

odůvodňuje své odvolání proti rozsudku Státního soudu v Praze ze dne 5. IV. 1950 č.[íslo]j.[ednací] Or I/VII 31/50, podané dne 1. června.

Trojmo.

1524 Na prvej strane v hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky čiernej farby *„NEJVYŠŠÍ SOUD. Došlo: 19. X. 1950, - krát, - rubrik, - příl.*[oh]*, Č.*[íslo] *j.*[ednací] *To V 12/50-6.“* Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne. Vľavo dolu sú prezentačné pečiatky Generálnej prokuratúry v Prahe s kancelárskymi poznámkami.

1525 V ľavom hornom rohu predtlač odosielateľa, advokáta JUDr. Jindřicha Konráda s adresou.

1526 Vlastnoručný podpis.

2) Došlo znovu (Nečitateľný podpis) Dr. Holubec[1527]

decembr. T 359/50[1528]

Viděl 14/11 [19]50 Holubec[1529]

zal.[oženo] do spisu G.p. (?)[1530]

Nejvyšší soude v Praze!

Své odvolání proti rozsudku Státního soudu v Praze ze dne 5. dubna 1950 č.[íslo]j.[ednací] Or I/VII 31/50, které jsem podal svým ex offo obhájcem v zákonné lhůtě dne 1. června 1950 – odůvodňuji nyní takto:

Ad 1.) Co do výroku o vině.

Považuji rozsudek prvého soudu za správný, pokud jsem jím byl uznán vinným ze zločinu velezrady podle §u 1 odst.[avce] 1. lit.[ery] c.) a odst.[avce] 2 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb[írky], a napadám jej pouze, pokud jsem byl uznán vinným i ze zločinu podle §u 1. odst.[avce] 3. lit.[ery] c.) a ze zločinu podle §u 5 odst.[avce] 1. a odst.[avce] 2. lit.[ery] e.) cit[ovaného] zákona.

Necítím se být vinen tedy především v tom směru, že bych – v úmyslu zničit a rozvrátit lidově demokratické zřízení v republice – hromadil k tomuto účelu zbraně (§ 1. odst.[avce] 3 lit.[ery] c.).

Pokud prvý soud uvádí v důvodech rozsudku, že jsem i tuto skutečnost doznal při svém administrativním výslechu, je toto zjištění nesprávné a odporuje obsahu spisů. Ve skutečnosti nebyla mi tato část pozdějšího žalobního tvrzení předestřena ani dne 1. února 1950 při prvém administrativním výslechu, ani při druhém výslechu, k němuž došlo dne 9. února 1950.

O tomto obvinění, resp.[ektive] o nálezu dvou zbraní a nábojů v želivském klášteře, dozvěděl jsem se teprve při publikaci obžaloby.

Při hlavním přelíčení jsem toto obvinění se vší rozhodností popřel a uvedl jsem, že o žádné zbrani v klášteře mi nebylo a není nic známo a že bych s něčím podobným nesouhlasil již z toho důvodu, že celý klášter by byl tím uveden do nebezpečí. Prohlásil jsem dále podle pravdy, že budova opatství byla od roku 1943 v rukou Němců a později do roku

1527 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou. Nad textom je odtlačok prezentačnej pečiatky fialovej farby *„Generální prokuratura. Došlo dne 20. ŘÍJ.*[NA] *1950, 1 krát. – příloh. Ad Čís.*[lo] *547/50“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1528 Podčiarknutý text je do pôvodiny dopísaný ceruzkou. Nad ním je odtlačok prezentačnej pečiatky fialovej farby *„Generální prokuratura. Došlo dne 10. LIST.*[OPADU] *1950, - krát. – příloh. Čís.*[lo] *547/50“*. Podčiarknutý text bol do odtlačku pečiatky dopísaný ručne.

1529 Podčiarknutá kancelárska poznámka je do pôvodného textu dopísaná rukou.

1530 Podčiarknutá kancelárska poznámka je do pôvodného textu dopísaná ceruzkou.

1947 v rukou čsl. armády, já sám že jsem přišel do Želiva teprve na jaře roku 1948. Uvedl jsem dále, že žádnou zbraň jsem nikdy neměl v ruce a že si vůbec nedovedu vysvětlit, jakým způsobem se dostal samopal a puška s náboji do zdí kláštera, resp.[ektive] zásobník samopalu do křesla v mém pokoji. Zdůraznil jsem také podle pravdy, že ke zbraním mám naprostý odpor, tak jako vůbec k násilí jakéhokoliv druhu. Upozornil jsem také na svůj zdravotní stav, zejména na svůj těžce oslabený zrak, což má rovněž značný vliv na moje založení v uvedeném směru.

Při hlavním přelíčení tvrdil jsem důležitou skutečnost a nabídl o ní důkazy, totiž že do mých místností měly přístup i osoby třetí, zejména kterýkoli z 23 podřízených členů řádu, že původní klíče od těchto místností byly ztraceny, že v poslední době byly klíče několikery v držení různých osob a že se často stávalo, že místnosti večer uzamčené byly nalezeny ráno otevřené. Můj návrh na doplnění řízení výslechem navržených svědků byl zamítnut.

Nebylo přihlédnuto ani k další závažné okolnosti, že v budově klášterní žili a pracovali lidé, kteří nepatřili k řádu a kteří mi vůbec nepodléhali.

Byl jsem uznán vinným, aniž by jediný svědek mohl potvrditi a potvrdil, že jsem opravdu nějaké zbraně držel, nebo dokonce hromadil. Prvý soud uvádí, že jsem usvědčován jednak obsahem trestního oznámení, jednak výsledkem domovní prohlídky. Toto odůvodnění soudu není přesvědčující, neboť pokud se týče obsahu trestního oznámení, není uvedeno konkrétně, která okolnost nebo zjištění mě usvědčuje. Rovněž výsledek domovní prohlídky nemůže být rozhodný. Nikdy jsem totiž nepopřel, že v klášteře želivském byly nalezeny zbraně. Prohlásil jsem však, že nemám ani tušení, kdo je tam bez mého vědomí umístil. A tato moje obhajoba nebyla ničím vyvrácena.

Prvý soud dospěl k závěru o mé vině v tomto směru jedině tím, že nepřihlédl k některým zjištěným okolnostem, o nichž jsem se zmínil, případně tím, že tyto okolnosti nehodnotil správně. Kdyby byl proveden alespoň jediný z navržených důkazů a vyslechnut jako svědek Josef Prokop, byla by celá věc mnohem důkladněji osvětlena, neboť Josef Prokop měl úplný přehled o tom, co se v klášteře děje. Tím by se bylo podstatně přispělo k bezpečnému zjištění materiální pravdy a soud by byl musel dojíti k závěru, že já jsem zbraně v klášteře želivském nehromadil. Kdybych si byl vědom své viny v tomto směru, neodvážil bych se prováděti toto odvolání a doznal bych se i k této činnosti stejně poctivě a kajícně, jako k většině žalobního tvrzení.

Jsem si vědom toho, že jsem se provinil proti státu a jeho lidově demokratickému zřízení. Již ve svém administrativním protokolu jsem v závěru zdůraznil, že svých činů lituji a že bych je chtěl napravit. Zůstal by mi však pocit křivdy, kdybych byl právoplatně odsouzen za čin, zvláště zavrženíhodný, jehož jsem se nedopustil.

Necítím se dále vinen v tom směru, že bych se byl s někým spolčil k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci a že bych za tímto účelem vešel v přímý styk s cizí mocí případně s cizími činiteli a že bych tuto činnost páchal po delší dobu ve značném rozsahu a způsobem zvláště nebezpečným, tedy že bych se dopustil zločinu vyzvědačství podle ustanovení §u 5 odst.[avce] 1. a odst.[avce] 2. lit.[ery] c.) cit.[ovaného] zákona. Z mého doznání u StB i při hlavním přelíčení k tomu, že jsem podával opatu Jarolímkovi

určité zprávy, došel prvý soud k závěru, že jsem si byl vědom toho, že těchto zpráv bude použito Vatikánem proti republice, neboť prý mi bylo jasné, že opat Jarolímek tyto zprávy nějakým způsobem dopravuje za hranice a že je Vatikán dostane.

Již v administrativním řízení jsem doznal a bylo správně zjištěno, že jsem věděl z pokynů, které mně i ostatním účastníkům opatské konference premonstrátů byly dány v dubnu 1948 v Praze zástupcem generála opatem Jarolímkem, že Vatikán odsoudil únorové události v ČSR a že si vyhradil řídit postup i taktiku Katolické církve v ČSR v jejím poměru ke státu. Dále bylo mým doznáním správně zjištěno, že jsem byl tehdy upozorněn, že v otázce poměru církve ke státu máme se orientovati podle zpráv a pokynů Vatikánského rozhlasu, který v těchto otázkách má být pro nás jediný kompetentní. Doznal jsem také, že jsem se oněmi pokyny řídil a ve svých kázáních i přednáškách bojoval svým způsobem v intencích politiky Vatikánu proti lidově demokratickému zřízení v našem státě. Správně bylo také zjištěno, že jsem informoval opata Jarolímka především o tom, jak se mi daří držet a hájit linii Vatikánu při kázáních, při exerciciích a podobně, i o náladě obyvatelstva tak, aby měl vždy správný přehled o celkové mé činnosti. Rovněž jsem doznal, že po mých zprávách říkal mi opat Jarolímek, že to dělám dobře a že mne povzbuzoval ještě k větší aktivitě. Proti zjištění v tomto směru nemám námitek.

Výslovně jsem však již ve svém administrativním protokole zdůraznil, že jsem nevěděl nic o tom, že by tyto moje zprávy byly předávány opatem Jarolímkem do Říma, a tato moje pravdivá obhajoba nebyla ničím otřesena při hlavním přelíčení. Zdůraznil jsem také, že jsem již při vyšetřování uznal a pochopil, že dnes Vatikán je především politická mocnost, že jsem jej však dříve za takovou mocnost nepovažoval.[1531] Při hlavním přelíčení jsem také uvedl naprosto podle pravdy, že svoje zprávy podávané opatu Jarolímkovi, na př.[íklad] o tom, jak se mi daří moje práce nebo jak obyvatelstvo pohlíží na Katolickou akci, nepovažoval jsem nikdy za činnost vyzvědačskou. Jediným důvodem k podávání těchto zpráv opatu Jarolímkovi byla moje snaha informovat svého nadřízeného o vlastní práci, která měla posílit autoritu Vatikánu. Jsem přesvědčen, že nic dalšího konkrétního nebylo zjištěno. Zejména nebylo zjištěno, že bych věděl cokoliv o tom, zda vůbec nebo pokud jsou moje zprávy tlumočeny dále, resp.[ektive] komu by byly dále předávány. Nebylo také zjištěno a prokázáno nic, co by nasvědčovalo tomu, že bych se s někým spolčil k vyzvídání zpráv obsahujících státní tajemství.

Za tohoto stavu jsem pevného přesvědčení, že prvý soud neprávem došel k závěru, že v mé zjištěné činnosti lze spatřovati spolčení k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzraditi je cizí moci a tím méně, že bych takové vyzvědačství páchal po delší dobu ve značném rozsahu a způsobem zvláště nebezpečným.

Skutková podstata zločinu vyzvědačství podle §u 5. není tudíž – i s přihlédnutím ke znaleckému posudku – naplněna ani po stránce objektivní ani po stránce subjektivní.

1531 Hoci je tento dokument odvolaním sa Víta Bohumila Tajovského, použité formulácie jasne nasvedčujú, že autorom odvolania bol advokát Jindřich Konrád a Tajovský dokument iba podpísal.

Ad 2.) Co do výroku o trestu.

Věřím, že bude vyhověno mému odvolání co do výroku o vině a vyměřený trest mi bude tím snížen. I pro ten případ, že by mému odvolání vyhověno nebylo co do výroku o vině, prosím, aby při konečném rozhodování o mém trestu bylo laskavě uvažováno o tom, zda při převaze přiznaných závažných okolností polehčujících, zejména mém kajícném doznání a nejlepší mé vůli napraviti škodu, kterou jsem státu svou činnosti způsobil, nebylo by možno i podle §u 113 zák.[ona] č.[íslo] 319/48 resp.[ektive] §u 29 nového trestního zákona vyměřiti mi trest nižší.

Ad 3.) Pro porušení ustanovení o řízení.

Zamítnutím mého návrhu na doplnění řízení výslechem svědků: Josefa Prokopa, Evermoda[1532] Burdy a Jana Haláka, vesměs Želiv č.[íslo] I, byla porušena důležitá zásada ovládající trestní řízení a ukládající soudu pokusiti se všemi prostředky o bezpečné zjištění materiální pravdy. Provedením navržených důkazů byl by zjistil prvý soud, že moje obhajoba, pokud se týče zbraní, jest správná a pravdivá a že není vykonstruovanou výmluvou.

Dovoluji si opětovně navrhnouti, aby před konečným rozhodnutím této trestní věci byli shora uvedení svědci obesláni a vyslechnuti.

Ze všech shora uvedených důvodů

navrhuji,

aby slavný nejvyšší soud vyhověl mému odvolání, napadený rozsudek zrušil ve výroku o mé vině a vrátil věc prvému soudu, aby tento po doplněném řízení znovu rozhodl, případně aby nejvyšší soud rozsudek sám změnil tak, že se uznávám vinným pouze ze zločinu velezrady podle §u 1. odst.[avce] 1. lit.[ery] c.) odst.[avce] 2 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], v každém případě pak, aby vyměřený trest byl mi snížen.

V Praze dne 17. října 1950. Vít Bohumil Tajovský.[1533]

NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
Originál, strojopis na hlavičkovom papieri, česky, 7 strán, 4 listy, nepodpísaný, A4.

1532 V pôvodnom texte je nesprávne *„Evermota“*. Správne *„Evermoda“*.

1533 Chýba vlastnoručný podpis.

18.13

1950, 26. október, Praha. Uznesenie Najvyššieho súdu v Prahe, že odvolacie konanie vo veci Vít Tajovský a spoločníci bude neverejné.[1534]

Or I/VII 31/50[1535]
61
k To **V 12/50**

Nález.

Nejvyšší soud se usnesl v trestní věci proti
obžalovan**ým Vítu Boh.[umilu] Tajovskému a spol.[ečníkům]** pro zločin
podle § **1 a 5 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky]** takto:
Vylučuje se veřejnost při ústním líčení o odvolání
proti rozsudku Státního soudu v **Praze**,
neboť
by veřejným projednáním bylo ohroženo státní tajemství
(§ 5 odst.[avce] 3 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky], § 34 odst.[avce] 1
zák.[ona]č.[íslo] 232/48 Sb.[írky])

V Praze dne **26/10** 1950.

Bartoš[1536]
předseda senátu.

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, rukou vyplnené tlačivo, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1534 Tučným písmom je zvýraznený text, ktorý bol do tlačiva vpísaný rukou.

1535 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

1536 Vlastnoručný podpis.

18.14

1950, 26. október, Praha. Protokol o ústnom odvolacom konaní pri Najvyššom súde vo veci Vít Tajovský a spoločníci.[1537]

Or I/VII 31/50[1538]
62

To V 12/50

Nejvyšší soud v Praze.
Obžalovaný: **Bohumil Vít Tajovský a spol.**[ečníci]
Trestné činy: **§ 1 a 5 zák.**[ona] **č.**[íslo] **231/48 Sb.**[írky]
Protokol
O ústním odvolacím líčení konaném u nejvyššího soudu dne **26/10 1950** o odvolání **obžalovaných a** státní prokuratury[1539] z rozsudku státního soudu, odd.[ělení] Praha – ~~Brno~~[1540], ze dne **5. dubna 1950** č.[íslo] j.[ednací] **Or I/VII 31/50**

Přítomni:
Nejvyšší soud:
Předseda: **Dr. Stanislav Bartoš**
Soudcové:
soudce z lidu **J.[aroslav] Huptich**[1541]**, soustružník**
soudce z lidu **J.[aroslav] Böhm**[1542]**, nástrojář**

1537 Tučným písmom je zvýraznený text, ktorý bol do tlačiva vpísaný rukou.

1538 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

1539 V pôvodnom texte bolo *„obžalovaného – státního prokurátora“*, čo bolo modrým perom prepísané na *„obžalovaných – státní prokurátory“*.

1540 Slovo je prešKrtnuté v pôvodnom texte modrým perom.

1541 V knihe „Agent a špión Vatikánu“ je nesprávne uvedené, že Huptich sa volal Josef. MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 331. Jaroslav Huptich (1902 – ?), narodil sa 12. septembra 1902 v Prahe. Bol zamestnaný ako kovo sústružník v ČKD Stalingrad v Prahe. Zároveň bol aj sudcom z ľudu. Do KSČ vstúpil 1. júna 1945 a počas straníckej previerky v roku 1950 bol hodnotený pozitívne, po pracovnej stránke ako dobrý úderník. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

1542 V knihe „Agent a špión Vatikánu“ je nesprávne uvedené, že Böhm sa volal Josef. MANDZÁK, D. A.: *Agent a špión Vatikánu*, s. 331. Jaroslav Böhm (1909 – ?), narodil sa 29. októbra 1909 v Prahe. Od roku 1930 pracoval ako šofér. Neskôr sa zamestnal ako strojný zámočník v Instalačním závodě národní podnik Praha. Do KSČ vstúpil 1. júna 1946. Počas straníckej previerky v roku 1950 bol hodnotený pozitívne, ako plnič plánu a úderník, ktorý ako sudca z ľudu háji líniu strany. Na základe straníckej previerky mu v roku 1980 bolo členstvo v strane zrušené. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

soudce z povolání: **Dr. Sedláček**[1543]
soudce z povolání: **Dr. Doškář**[1544]
soudce z povolání **Dr. Hartych**[1545]

1543 Pravdepodobne to bol František Sedláček (1908 – ?), narodil sa 6. januára 1908 v Bučoviciach. Skončil reálne gymnázium a právnickú fakultu v Brne. V justícii začal pracovať v roku 1930. O tri roky neskôr zložil sudcovskú skúšku a v roku 1935 bol menovaný okresným sudcom a pracoval v obvode Vrchního soudu Brno. Od januára 1940 do roku 1942 pracoval na ministerstve spravodlivosti, potom bol pridelený do prezídia krajského civilného súdu v Prahe. Od roku 1943 až do roku 1948 pôsobil ako sudca krajského trestného súdu v Prahe a od roku 1945 aj ako sudca mimoriadneho ľudového súdu v Prahe. V roku 1945 vstúpil do KSČ. Od apríla 1948 do apríla 1949 opäť pôsobil na ministerstve spravodlivosti, odkiaľ prešiel ako prokurátor k Štátnej prokuratúre. Od septembra 1950 do roku 1968 pracoval na Najvyššom súde ako vedúci trestnej evidencie, predseda senátu a sudca. Nadriadení ho v roku 1952 hodnotili pozitívne: *„Má bohaté soudcovské zkušenosti, velmi dobrý odborník, politicky na výši. U procesů vystupoval energicky, je dobrý řečník. Své odborné znalosti dobře uplatňuje jako učitel soudců z lidu. Je hodnocen jako jeden z velmi dobrých pracovníků Nejvyššího soudu."* V roku 1968 odišiel do dôchodku, ale o dva roky sa opäť na Najvyšší súd vrátil. Hodnotenie jeho osoby v súvislosti s vymenovaním za predsedu senátu Najvyššieho súdu ČSR naznačuje, z akého dôvodu sa vrátil z dôchodku do práce: *„Jako dlouholetý člen KSČ soustavně aktivně pracoval v různých politických a veřejných funkcích. V rozhodovací soudcovské činnosti vždy uplatňoval správný politický a třídní přístup a socialistickou zákonnost. Projevoval se jako zásadový, politicky vyspělý a zkušený funkcionář. V uplynulém období od r.*[oku] *1968 stál také důsledně na marx*[isticko]*-leninských pozicích a otevřeně je hájil. Plně se angažuje pro politiku nového vedení KSČ."* NA, f. ÚV KSČ, 02/5 Politický sekretariát ÚV KSČ 1951 – 1954, sv. 46, a.j. 130 a f. ÚV KSČ, (nespracováno).

1544 Josef Doškář (1914 – ?), narodil sa 21. septembra 1914 v Prahe. Pracoval na krajskom súde v Mladé Boleslavi, potom bol sudcom Najvyššieho súdu v Prahe. Ako kandidát KSČ je evidovaný od 19. marca 1948. Počas straníckej previerky v roku 1950 bol hodnotený pozitívne. Podľa posudku z Okresného výboru strany z Nového Boru, kde pôsobil ako okresný referent, bol *„teoreticky vyspělý, obratný, sebekritický, ukázněný a přímý"*, a keďže *„je mlád, předpoklad růstu je u něho a může být velmi dobrým přínosem pro stranu"*. Kandidátska lehota mu bola jednohlasne predĺžená o jeden rok. NA, f. ÚV KSČ, Členská evidence.

1545 Rudolf Hartych (1907 – ?), narodil sa 19. novembra 1907 v Lázně Bělohrad. Navštevoval Štátne reálne gymnázium v Novom Bydžove, kde v júni 1926 maturoval. Právnické štúdiá absolvoval na Karlovej univerzite v Prahe. V marci 1933 získal doktorát a koncom roka 1938 urobil aj sudcovskú skúšku. Od júna 1935 do 1. septembra 1950 pracoval v obvode krajského súdu v Hradci Královom. Začínal ako právny praktikant a auskultant na krajskom súde v Jičíne (1935 – 1939), potom pôsobil ako sudca II. skupiny na krajskom súde v Jičíne a na okresnom súde v Hořoviciach (1939 – 1943). Dňa 20. decembra 1943 bol nútene pracovne nasadený. Do justície sa vrátil 15. mája 1945 ako okresný sudca v Hořoviciach. Od 5. augusta 1946 do 31. marca 1949 bol okresným sudcom vo Vrchlabí. Potom bol sudcom a od 1. apríla 1950 sudcom z povolania na tom istom súde. Od 1. septembra 1950 bol pridelený k Najvyššiemu súdu v Prahe, kde pôsobil ako pomocný sudca z povolania. Dňa 24. júna 1951 bol však suspendovaný a ku dňu 26. november 1951 bol potrestaný tak, že s ním bol rozviazaný pracovný pomer. Do KSČ vstúpil 30. júna 1945 a bol hodnotený ako politicky veľmi uvedomelý a vyspelý, plniaci stranícku prácu i socialistickú zmluvu. Po vyhodení z justície pracoval ako účtovník na Jednotnom roľníckom družstve vo Vrchlabí. NA, f. NS, Osobní spis Rudolfa Hartycha a f. ÚV KSČ, Členská evidence.

soudce z povolání **Dr. Čečelský**[1546]
Zapisovatel: **Toušek**
Za generální prokuraturu: **Dr. Ladislav Holubec**
Obžalovaní: **nikdo – doručení vykázána**

Obhájce: **Dr. Josef Civín, adv.**[okát] **Praha XII, Legerova 7 C, za obžal.**[ovaného] **Jana Blesíka.**

Líčení začalo v **8** hod.[in] **30** min.[ut] vyvoláním věci zapisovatelem a zjištěním, že obeslání byla správně doručena.

K návrhu zástupce gen.[erální] prokuratury vyhlásil předseda po poradě
nález
o vyloučení veřejnosti ve smyslu § 34, odst.[avce] 1 zák.[ona] č.[íslo] 232/48 Sb.[írky] po celou dobu jednání a dále vyslovil nález podle § 34/2 cit.[ovaného] zák.[ona] a udělil poučení o ust.[anovení] § 46 téhož zákona.

Na vyzvání předsedovo vylíčil zpravodaj ..... […][1547] skutkovou stránku případu a dosavadní průběh trestního řízení a přečetl napadený rozsudek s důvody a všechny části spisů pro rozhodnutí důležitá.

Konstatováno, že obžalovaní Vít Boh.[umil] Tajovský a Dr. Jan Mastilák vzali své odvolání protokolárně dne 23. října 1950 zpět.

Obhájce přednesl odvolání souhlasně s jeho písemným provedením.

Zástupce gen.[erální] prokuratury se vyjádřil o odvolání a navrhl jeho zamítnutí.

Zástupce gen.[erální] prokuratury přednesl odvolání státní prokuratury souhlasně s jeho písemným provedením.

1546 Jiří Čečelský (1912 – ?), narodil sa 23. marca 1912 v Chotětove. Po maturite na gymnáziu v Mladej Boleslavi pokračoval v štúdiu na právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Štúdium však dokončil až v máji 1946 preto, že v roku 1939 boli zatvorené české vysoké školy. V marci 1944 bol zatknutý Gestapom a väznený do skončenia svetovej vojny. Dôvodom zatknutia bola odbojová činnosť a členstvo v ilegálnej organizácii. Od 1. augusta 1946 pracoval ako koncipient v advokátskej kancelárii v Benátkach nad Jizerou. Dňa 6. júna 1947 si podal žiadosť na Presidium Zemského soudu v Prahe o prijatie do prípravnej sudcovskej služby na Krajskom súde v Mladej Boleslavi, v čom mu vyhoveli. Ako kandidát na vstup do KSČ bol vedený od 13. marca 1948, ale jeho straníčka práca nebola počas previerky v roku 1950 hodnotená príliš pozitívne, preto mu bola kandidatúra predĺžená o ďalší rok. V povolaní sudcu však napredoval, pretože 20. januára 1950 zložil sudcovskú skúšku. Na Najvyššom súde v Prahe začal pracovať ako pomocný sudca 4. septembra 1950. Dňa 21. augusta 1951 mu bola doručená výpoveď. Pracovný pomer na Najvyššom súde bol ukončený 28. septembra 1951, keď sa zamestnal v Spojených závodech na výrobu karborunda a elektritu, národní podnik Benátky nad Jizerou. NA, f. MS, (nespracováno). Osobní spis. Dr. Čečelský Jiří, právní praktikant a f. ÚV KSČ, Členská evidence.

1547 V dokumente nie je uvedené nijaké meno, ale z iných správ vieme, že spravodajcom Najvyššieho súdu v tejto kauze bol pravdepodobne Dr. František Sedláček a spravodajcom Generálnej prokuratúry bol Dr. Ladislav Holubec. Pozri Dokument 18.16. a NA, f. GP, T 359/50.

Obhájce vyjádřil se o odvolání stát.[ní] prokuratury a navrhl jeho zamítnutí.

Předseda prohlásil jednání za skončené.

Po oddělené poradě vyhlásil předseda konečné rozhodnutí s důvody a prohlásil tento případ za skončený.

Skončeno o hod.[ině] **10.20 h**[odin]

Zapisovatel: Předseda:

Ú.[řední] z.[apisovatel] Toušek[1548] St.[anislav] Bartoš[1549]

Útraty soudců z lidu činí Kčs **656.10**

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, rukou vyplnené tlačivo, česky, 2 strany, 1 list, podpísaný, A4.

18.15

1950, 26. október, Praha. Rozsudok Najvyššieho súdu v Prahe vo veci odvolania sa Štátnej prokuratúry v Prahe proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950.[1550]

Or I/VII 31/50[1551]
63

To V 12/50-8

Jménem republiky!

Nejvyšší soud jako soud odvolací uznal po ústním líčení konaném dne 26. října 1950 o odvolání státní prokuratury z rozsudku Státního soudu v Praze ze dne 5. dubna 1950, č.[íslo] j.[ednací] Or I/VII 31/50, takto právem:

Odvolání státní prokuratury pro výrok o trestu obžalovaného Jana Blesíka se vyhovuje, napadený rozsudek ve výroku o hlavním trestu se zrušuje a obžalovanému Janu Blesíkovi se ukládá podle § 1, odst.[avce] 1 zák.[ona] č.[íslo] 231/48 Sb.[írky] se zřetelem na ustanovení § 18, odst.[avce] 1, písm.[ena] b) tr.[estního] z.[ákona] za použití § 34 tr.[estního] z.[ákona] [z] r.[oku] 1852 trest odnětí svobody na 12 roků.

Ostatní výroky napadeného rozsudku zůstávají nedotčeny.

1548 Vlastnoručný podpis.

1549 Vlastnoručný podpis.

1550 Na prvej strane v hornej časti dokumentu je odtlačok prezentačnej pečiatky čiernej farby *„STÁTNÍ SOUD v PRAZE. Došlo: 11. XI. 1950, - krát, - příloh, - rubrik“*.

1551 Do odtlačku pečiatky s registratúrnou značkou Štátneho súdu v Prahe bolo číslo spisu z podacieho denníka dopísané rukou.

Důvody:

Státní soud zabýval se velmi pečlivě objasněním vývoje a cílů vatikánské politiky ve světovém dění a na podkladě sneseného historického, spisového i znaleckého materiálu dospěl k naprosto jasným a přesvědčivým závěrům o cílech politiky Vatikánu ve světě a v ČSR. Z četných zjištění o způsobech, jakými Vatikán uskutečňuje cíle své politiky, nalézací soud správně dovodil, že jde o politiku vykrystalizované reakce a zavilého nepřátelství jak proti Sovětskému svazu, tak i proti všem zemím lidové demokracie, které se imperialisté snaží odtrhnouti od přátelství a spojenectví s SSSR, tím je zbaviti spolehlivé opory a učiniti je objektem kontrarevolučního zvratu s restaurací kapitalismu. Vatikán stojící zjevně ve službách tábora imperialistů svým úsilím stále dokazuje, že sám představuje typickou imperialistickou mocnost. V rozsudku byly též přesvědčivě odhaleny i prostředky používané Vatikánem při provádění jeho politiky a bylo bezpečně prokázáno, do jaké míry a s jakou rafinovaností zneužívá církevní organizace a zejména církevní řády[1552] k špionské činnosti a šíření rozvratu všude, kde se dostal k moci pracující lid. Poznatky shrnuté v napadeném rozsudku jsou přesvědčivým dokladem, že Vatikán a jemu oddaní služebníci zvláště z řad vyšší církevní hierarchie neváhají při uskutečňování snah o rozvrat nových a pokrokovějších, hospodářských a společenských forem použíti jakékoliv chytráctví, nezastaví se ani před přípravou násilných akcí, jež mají podle jejich plánu vyvrcholit třetí světovou válkou, kterou doufají zničit svět pokroku a spravedlnosti. Podpora fašistických režimů, zneužívaní duchovní funkce církevních činitelů k výrobě zázraků pro ohlupování věřících, k naleptávání důvěry lidu k jeho vládě, k šíření nespokojenosti a nedůvěry k výsledkům osvobozovacího úsilí, zneužívání exteritoriality nunciatur, sbírání a předávání špionských zpráv, úsilí o přeměnu církevní organizace v rozsáhlou síť hospodářské, politické a vojenské špionáže, sbírání, hromadění zbraní a jiné projevy aktivity těchto nepřátel lidu a pokroku jsou jen novými doklady, že Vatikán a jeho oddaní stoupenci pod rouškou duchovní práce a duchovních zájmů sledují naprosto světské cíle, totožné se zájmy světové reakce, snažící se o vyvolání nového válečného požáru, kterým má býti podle nich rozbit jimi nenáviděný svět socialismu, tedy i lidové demokracie československé.

Odvolání státní prokuratury pro výrok o trestu na svobodě uložený obžalovanému Janu Blesíkovi nutno přiznati úspěch.

Z přiznaných polehčujících okolností vzhledem k sociálnímu postavení obžalovaného v kapitalistickém zřízení, je polehčující okolnost zachovalosti povahy ryze formální, uváží-li se, že po změně tohoto zřízení obžalovaný ihned nastoupil cestu velezrady a špionáže namířenou proti spravedlivé vládě lidu. Stejně formální povahy je i polehčující okolnost doznání, poněvadž jde o doznání pramenící z usvědčení pachatele a nikoliv z vnitřního hnutí odvolatelova, jehož zavilost je patrna z nového zjištění i obsahu spisu St 238/50 Okresní prokuratury v Jaroměři svědčící o jeho rozkladné činnosti mezi pracujícím lidem venkova a o naprosto nepřátelském zaujetí proti nastoupené cestě pracujícího lidu k lepšímu a spravedlivému uspořádání života. Tato zaujatost zeslabuje současně přiznanou polehčující

1552 Pôvodne bolo *„církevních řádů“*.

okolnost ponuknutí, poněvadž svědčí o osobní hluboké nenávisti obžalovaného k pokroku a o spontánnosti jeho trestné činnosti.

Takto hodnocené tři polehčující okolnosti ve srovnání se dvěma velmi závažnými okolnostmi přitěžujícími nasvědčují správnosti názoru státní prokuratury, že uložený trest na svobodě je příliš mírný a nevystihuje tíži viny obžalovaného z hlediska nebezpečnosti činu a pachatele pro společnost.

Bylo proto odvolání státní prokuratury jako odůvodněnému vyhověno, výrok o hlavním trestu zrušen ve smyslu § 103, odst.[avce] 2 zák.[ona] č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky] a obžalovanému byl uložen trest odnětí svobody úměrný jeho vině v sazbě zákonné § 1, odst.[avce] 1 zák.[ona] č.[íslo] 231/1948 Sb.[írky].

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek z hlediska ustanovení § 35, odst.[avce] 1 zák.[ona] č.[íslo] 319/1948 Sb.[írky], neshledal však důvodu k nějakému opatření z moci úřední.

V Praze dne 26. října 1950.
Dr. Bartoš v.[lastní] r.[ukou][1553]

Za správnost vyhotovení
vedoucí oddělení:
Toušek[1554]

NEJVYŠŠÍ SOUD[1555]

NA, fond: Státní soud, číslo jednací Or I/VII 31/50.
Originál, strojopis, česky, 4 strany, 2 listy, podpísaný, A4.

1553 Chýba vlastnoručný podpis.

1554 Vlastnoručný podpis.

1555 Odtlačok úradnej okrúhlej pečiatky modrej farby *„NEJVYŠŠÍ SOUD * *“* s Československým štátnym znakom v strede.

18.16

1950, 27. október, [Praha]. Záznam o výsledku odvolacieho konania vo veci odvolania sa Štátnej prokuratúry v Prahe, Víta Tajovského a Jána Mastiliaka proti rozsudku Štátneho súdu v Prahe z dňa 5. apríla 1950.

Cís. 547/50 g.p. STo 49/50

Záznam:

Odvolací líčení 26. 10. 1950, 8.30 hod.[in].

Předsedal Dr. Bartoš, zpravodaj n.[ejvyššího] s.[oudu] Dr. Sedláček, za gen.[erální] prokuraturu Dr. Holubec.

Obž.[alovaný] B.[ohumil] Tajovský a Dr. Jan Mastilák vzali odvolání zpět.

Odvolání státní prokuratury u obž.[alovaného] Jana Blesíka vyhověno, trest zvýšen na 12 let odnětí svobody.

Zpravodaj:
Holubec[1556]

Vidi
27/10
Aleš (?)[1557]

NA, fond: Generálni prokuratura, číslo jednací GP T 359/50.
Originál, strojopis, česky, 1 strana, 1 list, podpísaný, A4.

1556 Vlastnoručný podpis.

1557 Podčiarknutý text je dopísaný rukou. Pod textom je vlastnoručný podpis.

RESUMÉ

Po februári 1948 mal komunistický režim v Československu na poli cirkevnej politiky jediný cieľ, podriadiť si úplne všetky cirkvi. V prípade Katolíckej cirkvi sa komunisti snažili vytvoriť z nej nezávislú národnú cirkev, ktorá by nebola pod vplyvom Vatikánu, ale bola by kontrolovaná a riadená štátnou mocou. Jedným z nástrojov, ako to dosiahnuť, bol aj politický súdny proces, v ktorom mohli byť nielen skompromitovaní, ale odsúdení odporcovia, aj tí potenciálni, komunistického režimu.

Podľa pôvodných plánov najvyšších predstaviteľov komunistickej strany proces proti predstaviteľom rehoľných spoločenstiev mal byť súčasťou procesu proti cirkevnej hierarchii Katolíckej cirkvi. Koncom februára 1950 však cirkevná komisia ÚV KSČ dospela k presvedčeniu, že verejnosť ešte nie je pripravená na proces proti biskupom, preto sa rozhodla urýchliť proces s predstaviteľmi reholí a na základe jeho výsledkov potom pripraviť proces s biskupmi. Prípravu procesu riadila koordinačná komisia. Dôležitý podiel na príprave a realizácii procesu mali okrem funkcionárov komunistickej strany aj Štátna bezpečnosť a justícia (Štátna prokuratúra a Štátny súd), teda Ministerstvo vnútra a Ministerstvo spravodlivosti, a v neposlednom rade aj Štátny úrad pre veci cirkevné.

Dokumenty publikované v tejto edícii postupne ukazujú jednotlivé etapy prípravy, realizácie, a nakoniec aj hodnotenie monsterprocesu. Jasne dokazujú, že Štátna bezpečnosť na základe „politickej objednávky“ zatkla niekoľko významných rehoľníkov, z ktorých boli desiati vybraní pre monsterproces proti predstaviteľom reholí. V monsterprocese proti Augustinovi Machalkovi a spoločníkom v plnosti fungoval systém kabinetnej justície, keď ešte pred vynesením rozsudku bolo rozhodnuté o vine a treste obvinených rehoľníkov. Keďže bola odstránená kontrola justičných orgánov nad vyšetrovaním, otvorila sa tým možnosť používať nezákonné vyšetrovacie metódy. Počas vyšetrovania rehoľníkov boli použité nezákonné prostriedky, vynucovanie výpovedí, hrozba fyzickej likvidácie, upravovanie administratívnych protokolov a ďalšie. Prijal sa princíp notoriety, ktorý nedával priestor na zistenie objektívnej pravdy. Štátna prokuratúra bola povýšená nad Štátny súd, čo v praxi znamenalo, že návrhy prokurátora boli pre senát súdu záväzné, teda že ich musel prakticky rešpektovať. O všetkých dôležitých veciach rozhodoval a schvaľoval ich priamo minister spravodlivosti alebo jeho námestníci. Obžalovaní nemali možnosť skutočnej obhajoby, pretože im boli pridelení advokáti ex offo, ktorí mali aj tak veľmi obmedzené právomoci.

Rehoľníci boli nespravodlivo obvinení zo zločinov proti republike, zo špionáže pre Vatikán a imperialistické mocnosti, z prípravy protištátneho spiknutia, ba dokonca aj zo spolupráce s nacistickým gestapom, zo sabotovania partizánskych skupín za Slovenského národného povstania či z vlúdenia sa do radov Červenej armády na vykonávanie špionáže. Obvinení rehoľníci sa pred štátnym súdom bránili, vynútené výpovede pripravené počas vyšetrovacej väzby menili, ale senát štátneho súdu ich počínanie kvalifikoval ako priťažujúcu okolnosť. Návrh prokuratúry udeliť štyri rozsudky smrti sa neuskutočnil, ale tresty boli aj tak vysoké. Desiati nevinní rehoľníci boli odsúdení celkom na 132 rokov väzenia a jeden doživotný trest, ktorý dostal slovenský redemptorista Ján Ivan Mastiliak.

Monsterproces sprevádzala masívna propagačná kampaň, do ktorej bola zapojená tlač, rozhlas a film. Cieľom kampane bolo diskreditovať kláštory a rehoľníkov, ale zároveň pripraviť verejnosť na ďalšie proticirkevné akcie, ktoré mali nasledovať, zvlášť likvidácia kláštorov (Akcia K) a súdne procesy proti cirkevnej hierarchii.

Publikovanie tejto edície dokumentov pomôže lepšie poznať a pochopiť zákulisie výroby a realizácie monsterprocesu ako účinného prostriedku na likvidáciu odporcov komunistickej strany.

SUMMARY

After February 1948 the communist regime in Czechoslovakia had only one aim in the area of religion, the total subordination of all churches. In the case of the Catholic Church, the communists tried to transform it into an independent national church, without any influence by the Vatican, controlled and operated by state authorities. One of the instruments used to in achieving this was a political trial as a method to compromise and sentence to prison the existing and potential opponents of the communist regime.

According to plans prepared by the chief representatives of the Communist Party the trials against the leaders of religious communities were to be a part of anticlerical policies against the Catholic church. However, at the end of February 1950, the Church Commision of the Communist Party General Committee Presidium reached an opinion that the public was still not prepared to support a trial against (Catholic) church hierarchy, so the Presidium decided to speed-up the process against leading persons of the religious communities with an intention to build a basis for a trial against bishops. Preparation of the trial was controlled by the Coordination Commission. Important parts of the trial preparation and its prosecution involved, in addition to the Communist Party officers, the State Security (ŠtB) and administrative offices of justice (the Office of the Public Prosecutor and the State Court), as well as the Department of Interior and Department of Justice and the State Bureau for Church Affairs.

Documents published in this edition show, by degrees, the particular phases of preparation, implementation and evaluation of this monstrous process. They demonstrate in a clear way that State Security (ŠtB) on the basis of a „political order" arrested some significant monks and ten of them were chosen for the monstrous legal process against these leading persons of religious orders. In the trial against Augustín Machálek and others a system of cabinet justice was used, when before judgement had been decided about guilt, a penalty of the accused brothers had already been reached.

As any control of state authorities over methods of investigation had been removed, it enabled the ŠtB to apply illegal investigative methods. Unlawful methods were used during the investigation with forced statements, threats of physical liquidation, editing of administrative protocols and other violations of due process. The principle of notoriety gave no opportunity to find an objective truth. The Office of the Public Prosecutor was elevated above the State Court which meant in practical terms, that the motions of the prosecutor were obligatory for the court senate and it had to respect them. The Minister of Justice, or the assistant ministers approved and decided about all important things. Accused persons were given no chance of competent advocacy because they were represented by ex-officio attorneys, who had very limited competence.

The brothers of the orders were wrongfully accused with crimes against the Republic, espionage for the Vatican and aiding imperialistic powers, development of a seditious conspiracy, even collaboration with the Nazi GESTAPO, sabotage of the Slovak National Uprising, and infiltration of Red Army ranks with the intention of espionage. The accused

monks defended themselves before the State Court and they modified their forced statements during their investigative imprisonment, but the Senate of the State Court qualified their recanted statements as aggravated malfeasance. The recommendation of the Office of the Public Prosecutor to sentence four monks to death penalties was not carried out. Ten innocent monks were together sentenced to 132 years of imprisonment and one, Slovak Redemptorist, Ján Ivan Mastiliak, was given a life penalty.

This monstrous legal process was accompanied with a massive propaganda offensive, with press, broadcast and film media engaged. The aim of campaign was not only to discredit the monasteries and monks, but to prepare the public for further anti-clerical actions which were planned for the near future, especially the liquidation of monasteries (Action K) and trials against church hierarchy.

Publishing of this edition of documents can help us to better know the background of fabrication and methods used in this monstrous legal process to effectively eliminate objectors to the Communist Party.

ZOZNAM SKRATIEK

ABS	– Archiv bezpečnostních složek, Praha
ARM	– Archív redemptoristov Michalovce
MVSR, ŠA Bratislava	– Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Bratislava
MVSR, ŠA Prešov	– Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov
NA	– Národní archiv, Praha
OAA	– Osobný archív autora

ORGÁNY A INŠTITÚCIE

APU	– Arcidiecézní pastorační ústředí
AV	– Akčný výbor
AV NF	– Akčný výbor národného frontu
Cčs	– Cirkev československá
CIC	– Counter Intelligence Corps – protišpionážne zbory
ČKD	– Českomoravská Kolben–Daněk (společnost)
ČSA	– Československá armáda
ČsČK	– Československý Červený kríž
ČSM	– Československý svaz mládeže
ČSR	– Československá republika
ČTK	– Československá tlačová kancelária
HS ŠtB	– Hlavná správa Štátnej bezpečnosti
HSĽS	– Hlinkova slovenská ľudová strana
IRO	– International Refugee Organization
JZD	– jednotné zemědělské družstvo
KA	– Katolícka akcia
KCT	– krajský cirkevný tajomník
KNV	– Krajský národný výbor
KSČ	– Komunistická strana Československa
KSS	– Komunistická strana Slovenska
KSSZ	– Komunistická strana Sovietskeho zväzu
KV StB	– Krajské velitelství Státní bezpečnosti
MNB	– Ministerstvo národní bezpečnosti
MNO	– Ministerstvo národnej obrany
MNV	– Miestny národný výbor
MO – KSS	– Miestna organizácia – Komunistickej strany Slovenska
MS	– Ministerstvo spravedlnosti
MV	– Ministerstvo vnútra
NB	– Národní bezpečnost
NF	– Národný front

NKVD	– Narodnyj komissariat vnutrennych del – sovietska tajná polícia, zložka ministerstva vnútra ZSSR
NSDAP	– Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei
NV	– Národný výbor
OCT	– okresný cirkevný tajomník
ONV	– Okresný národný výbor
OV KA	– Okresný výbor katolíckej akcie
OV KSČ	– Okresný výbor Komunistickej strany Československa
OV KSS	– Okresný výbor Komunistickej strany Slovenska
PŠP	– Právnicka škola pracujúcich
PTP	– Pomocné technické prapory
RA	– Rudá armáda
ROH	– Revolučné odborové hnutie
SČM	– Svaz české mládeže
SD	– Sicherheitsdienst
SDP	– Sudeten Deutsche Partai
SKM	– Svaz katolické mládeže
SIÚC, SÚVC	– Slovenský úrad pre veci cirkevné
SNB	– Sbor národní bezpečnosti
SS	– Schutzstaffeln – elitné nacistické oddiely
SSSR, ZSSR	– Sväz/Zväz sovietskych socialistických republík
StB/ŠtB	– Státní bezpečnost
SÚC	– Státní úřad pro věci církevní
SVS	– Sbor vězenské justice
SZŠO	– Svaz zaměstnanců školství a osvěty
TNP	– Tábor nútených prác
UPA	– Ukrajinská povstalecká armáda
USA	– United States of Amerika – Spojené štáty americké
ÚAV NF	– Ústřední akční výbor Národní fronty
ÚRO	– Ústřední rada odborů
ÚV	– Ústredný výbor
ÚV KSČ	– Ústredný výbor Komunistickej strany Československa
ÚV SČM	– Ústřední výbor Svazu české mládeže
VS SNB	– Velitelství stanice Sboru národní bezpečnosti
VO StB	– Velitelství oddílu Státní bezpečnosti
ZS a ZR ROH	– Závodní sdružení a Závodní rada Revolučního odborového hnutí

INÉ SKRATKY

a. č	– archívne číslo
atd.	– a tak dále
cca	– cirka

CT	– cirkevný tajomník
ct.	– citovaný
č.	– číslo
Č.j.	– číslo jednacie
Čsl., čsl., čs.	– československý
Dr.	– doktor
f.	– fond
fy	– firmy
g	– gram
ha	– hektár
inv. j.	– inventárna jednotka
JUDr.	– iuris utriusque doctor – doktor obojakého práva
kart.	– kartón
Kčs, kčs	– koruna československá
km	– kilometer
MF	– Mladá fronta
mjr.	– major
mm	– milimeter
Msgr.	– Monsignore
npor.	– nadporučík
pí	– paní
Plk, plk	– plukovník
RP	– Rudé právo
sign.	– signatura
ss.	– soudruzi
sv.	– svazek
štkp.	– štábny kapitán
ThDr.	– theologiae doctor – doktor teológie
tzv.	– takzvaný
5LP	– pětiletní plán

PRAMENE A LITERATÚRA

I. ARCHÍVY

ŠTÁTNE ARCHÍVY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Bratislava (MVSR, ŠA Bratislava)
- f. Štátny súd, odd. III. v Bratislave (1948 – 1952)

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Prešov (MVSR, ŠA Prešov)
- f. Krajský národný výbor v Prešove, odbor cirkevný 1949 – 1960
- f. Krajská prokuratúra Prešov 1949 – 1960

ŠTÁTNE ARCHÍVY V ZAHRANIČÍ

Archiv bezpečnostních složek Praha (ABS)
- f. A 34. II. správa SNB – Správa kontrarozvědky pro boj s vnějším nepřítelem
- f. 304. Různé bezpečnostní spisy po roku 1945
- f. 305. Ústředna Státní bezpečnosti po roku 1945
- f. H. Operativní svazky – historický fond
- f. V. Vyšetřovací spisy

Národní archiv, Praha (NA)
- f. Generální prokuratura (GP)
- f. Nejvyšší soud (NS)
- f. Správa Sboru nápravné výchovy (nespracované) (SSNV)
- f. Státní prokuratura (StP)
- f. Státní soud (StS)
- f. Státní úřad pro věci církevní 1949 – 1956 (SÚC)
- f. Ústřední výbor Komunistické strany Československa (ÚV KSČ)
  - Bezpečnostní komise
  - Branně–bezpečnostní oddělení
  - Členská evidence
  - Komise pro prošetření politických procesů v období 1949 – 1954 (Komise II.)
  - Pillerova komise (neusporiadané)
  - Komise II
  - 02/4. Sekretariát ÚV KSČ 1945 – 1951
  - 02/5. Politický sekretariát ÚV KSČ 1951 – 1954
  - 100/52. Dr. Alexej Čepička (1947 – 1953) (100/52)
  - (nespracováno). Církev Různé. 2. Týdenní zprávy církevního odd. ÚAV NF. 1949
- f. Ministerstvo Spravedlnosti (nespracované) (MS)
  - Klosův Archiv (KA)

CIRKEVNÉ ARCHÍVY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Archív Kongregácie bratov tešiteľov z Gethseman, Mariánka
- f. Personálne spisy

Archív redemptoristi Bratislava
- f. Kronika kláštora redemptoristov na Starých Horách, založená 16. mája 1941 – keď prišli prví redemptoristi na Staré Hory. 16. máj 1941 – 31. december 1946

Archív redemptoristov Michalovce (ARM)
- f. Parte a nekrológy

Archív Sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie v Prešove

CIRKEVNÉ ARCHÍVY V ZAHRANIČÍ

Archiv Biskupství brněnské
- f. E 82 – Biskupská konzistoř Brno

Arcibiskupský archiv Olomouc
- f. Evidence arcidiecéze

Arcibiskupství pražské, archiv – spisovna
- f. Kartotéka kněží

Archiv Biskupství královéhradecké
- f. Biskupská konzistoř

Archiv Biskupství litoměřické
- f. Seznam obsazených farností (rukopis – údaje z let 1945 – 1990)
- f. Biskupská korespondence 1960 – 1990

Archiv Biskupství českobudějovického
- f. Kněžská matrika č. 1.
- f. Kněžská matrika č. 2.

Archiv České provincie Tovaryšstva Ježíšova, Praha.

Archivum Generale Historicum Redemptoristorum, Roma

Archiv redemptoristů Svatá Hora, Příbram

Archiv Společnosti Don Boska Praha

Provinční archiv Provincie Kapucínů v Českej republike

OSOBNÉ ARCHÍVY
Osobný archív autora (OAA)
– f. Fotografie
– f. Výpisky z archívov (neusporiadané)

Osobní archiv Jindřicha Zdeňka Charouze

Rodinný archiv Rodu SOVADINŮ z Přílep

II. KATALÓGY, NOVINY A ZBORNÍKY

Catalogus cleri archidioecesis Pragensis anno Domini MCMXLVIII. Praha : Č.A.T., 1948

Catalogus cleri dioecesis Litomericensis. Wansdorf : Druck und Verlag Adolf Diessner und Sohn, 1941

Catalogus cleri dioecesis Litomericensis. Litomericii: Typis „Union“, 1928

Duchovný pastier, revue pre teológiu a duchovný život

Katalog kněžstva arcidiecése olomoucké na rok 1949. Olomouc, Ligra n. p., 1949

Lidové noviny

Securitas imperii

II. MONOGRAFIE, SAMIZDATY, DIPLOMOVÉ PRÁCE
A PUBLIKOVANÉ PRAMENE

Babjak, Ján: *Zostali verní.* Osudy gréckokatolíckych kňazov. 7. Košice, Vydavateľstvo SLOVO, 2001. ISBN 80-85291-42-8

Blesík, Jan: *Rozmlouvám s minulostí. Historie jednoho obyčejného života*. Diel I. – XLI. Strojopis. Praha : 1978

Boland, Samuel J.: *Dictionary of the Redemptorists*. Romae : Collegium S. Alfonsi de Urbe, 1987

Církevní komise ÚV KSČ 1949 – 1953. Edice dokumentů. I. Církevní komise ÚV KSČ („Církevní šestka"). Duben 1949 – březen 1950. Ed.: Bulínová Marie, Janišová Milena, Kaplan Karel. Brno : Doplněk, 1994. ISBN 80-85765-34-9 (Doplněk Brno)

Čačková, Miroslava: *Dejiny duše ThDr. Jána Mastiliaka, CSsR.* Magisterská práca. Košice : Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach, Katedra morálnej teológie, 2007

Černušák Tomáš – Prokop Augustin – Němec Damián: *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha : Krystal OP, 2001. ISBN 80-85929-50-3

Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. Díl I. Připravili Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kolektiv. SEŠITY Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu č. 8. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2003. ISBN 80-86621-03-0

Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. Díl II. Připravili Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a Lukáš Babka. SEŠITY Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu č. 9. Praha : Vydává Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004. ISBN 80-86621-05-7

Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. Díl III. Připravili Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a Lukáš Babka. SEŠITY Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu č. 10. Praha : Vydává Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004. ISBN 80-86621-06-5

Čížek, Jan – Peřka, Felix – Janoušek, Hroznata: *Aby národ žil. Světlá památka kněze Josefa Jílka, MUDr. Karla Hradeckého, npor. četnictva Felixe Peřky a Jaroslava Hrnečka, kteří položili svůj život v boji proti nacismu*. Třebíč : Arca JiMfa, 1996. ISBN 80-85766-93-0

Dachovský, Karel: *Umlčený zvon. Román o kněži Janu Bártovi, vězněném 16 let pro víru*. Praha : Nakladatelství ŘÁD, 1991

Dráb, Kamil: *Życie i działalność redemptorysty ojca Jana Mastiliaka (1911 – 1989)*. Praca magisterska. Tuchów : Papieska Akademia teologiczna w Krakowie,wydział teologiczny, Wyższe seminarium duchowne redemptorystów w Tuchowie, 1993

Hałagida, Igor: *„Szpieg Watykanu". Kapłan grekokatolicki ks. Bazyli Hrynyk (1896 –1977)*. Warszawa : Institut Pamięci Narodowej, 2008. ISBN 83-60464-85-4

Halko, Jozef: *„Ave crux“. Život a dielo biskupa Ambróza Lazíka.* Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006. ISBN 80-7162-626-0

Halko, Jozef: *Rozbiť Cirkev: Rozkolnícka Katolícka akcia. Pokus o vytvorenie „národnej cirkvi“ v Česko-Slovensku 1949*. Bratislava : LÚČ, 2004. ISBN 80-7114-493-2

Hejl, Vilém: *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha : Univerzum, 1990. ISBN 80-85207-01-X

Historia Franciscana. Katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604 – 2004). Praha : Provincie bratří františkánů, 2004.

Horňáková, Lucie: *Hospitalský řád sv. Jana z Boha v období dvou totalit.* Magisterská diplomová práca. Brno : Masarykova univerzita Filozofická fakulta, Historický ústav, 2007

Husár, Eugen: *Predbežné prejednanie obžaloby v československom trestnom procese*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1965

Kalous, Jan: *Instruktážní skupina StB v lednu a únoru 1950. Zákulisí případu Číhošť. SEŠITY Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu č. 4.* Praha : Vydává Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR v Tiskárně MV, 2001. ISBN 80-902885-4-5

Kaplan, Karel: *Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948 – 1956.* Brno : Doplněk, 1999. ISBN 80-7239-024-4

Kaplan, Karel: *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953*. Praha – Brno : USD AV ČR – Doplněk, 1993. ISBN 80-85765-27-6 (Doplněk)

Kaplan, Karel – Kosatík, Pavel: *Gottwaldovi muži*. Praha – Litomyšl : Paseka. 2004. ISBN 80-7185-616-9

Kaplan, Karel – Paleček, Pavel: *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno : Nakladatelství Barrister&Principal, 2001. ISBN 80-85947-75-7

Kašička, Zdeněk: *Otec Braito. Životopis olomouckého dominikána 1898 – 1962.* Vydáno při příležitosti 95. výročí narození. Praha : Nakladatelství Krystal OP, 1993

Kintler, Ján: *Redemptoristi, otcovia a bratia, ktorí pracovali na Slovensku*. Samizdat. Nitrianska Blatnica, 1978

KNAPÍK, Jiří: *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948 – 1953.* Praha : Nakladatelství Libri, 2002. ISBN 80-7277-093-4

La pontificia Università Lateranense. Roma : libreria editrice della Pontificia università Lateranense, 1963

LAGOVÁ, Veronika a kol.: *Smrť za mrežami*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006. ISBN 80-7165-570-8

LETZ, Róbert: *Odkaz živým. Prípad Albert Púčik a spol.* Bratislava : Ústav pamäti národa, 2008. ISBN 978-80-89335-09-1

LETZ, Róbert (Ed.): *Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom.* Bratislava : Ústav pamäti národa, 2007. ISBN 978-80-969296-6-5

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : LÚČ, 2000. ISBN 80--7114-300-6

MANDZÁK, Daniel Atanáz: *„Agent a špión Vatikánu". Redemptorista Ján Ivan Mastiliak – slovenský účastník monsterprocesu proti A. A. Machalkovi a spol.* Bratislava : ÚPN, 2008. ISBN 978-80-89335-03-9

MANDZÁK, Daniel Atanáz: *Známy neznámy. Život a dielo redemptoristu Jána Ivana Mastiliaka (1911 – 1989)*. Michalovce : Vydavateľstvo Misionár, 2009. ISBN 978-80-88724-41-4

MANHATTAN, Avro: *Vatikán proti dvacátému století.* Praha : Život a práce, 1950

MASTILIAK, Ján: *Hrsť spomienok*. Bez dátumu a miesta vydania [Michalovce : Misionár, Vydavateľstvo Viceprovincialátu Kongregácie Najsvätejšieho Vykupiteľa, 1992]. ISBN 80--88724-00-7

MIKULÁŠEK, František: *Za zdí a bez zdí.* (Vzpomínky známého jezuity dlouho vězněného komunisty pro víru). Praha : Řád, 1992

NEULS, Jiří – DVOŘÁK, Miroslav: *Co se skrývalo za zdmi klášterů*. Praha : Ministerstvo informací a osvěty, 1950

OPASEK, Anastáz: *Dvanáct zastavení. Vzpomínky opata břevnovského kláštera.* Editor Marie Jirásková. Praha : Ústav pro soudobé dějiny ČSAV v nakladatelství TORST, 1992. ISBN 80-900149-8-4 (pre TORST, Praha)

Osobnost v církvi a politice. Čeští a slovenští křesťané ve 20. století. Editori Marek, Pavel – Hanuš Jiří. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. ISBN 80-7325-097-7

Pasquazi, Giuseppe: *Ius internationale publicum.* Vol. I: de iure pacis. Romae : apud custodiam librariam Pont. instituti utriusque iuris, 1935

Pavlík, Jan: *Budou vás vydávat soudům.* Díl 2. Nekrology zemřelých členů české provincie T.J. v době rozptýlení v letech 1950 – 1990. Praha : Societas, 1996

Pávová, Jana: *Demagog ve službách strany: portrét komunistického politika a ideologa Václava Kopeckého.* Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80--87211-09-0

Pehr, Michal a kol.: *Cestami křesťanské politiky*. Biografický slovník k dějinám křesťanských stran v českých zemích. Praha : Evropská akademie pro demokracii Nakladatelství Akropolis, 2007. ISBN 978-80-86903-53-8

Pernes, Jiří – Pospíšil, Jaroslav – Lukáš, Antonín: *Alexej Čepička. Šedá eminence rudého režimu*. Praha : Nakladatelství Brána, 2008. ISBN 978-80-7243-382-7

Pešek, Jan: *Štátna bezpečnosť na Slovensku 1948 – 1953*. Bratislava : Veda, 1999. ISBN 80-224-0575-2

Pešek, Jan – Letz, Róbert: *Štruktúry moci na Slovensku 1948 – 1989*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2004. ISBN 80-7165-469-8

Pikl, Jan Nepomuk: *Katalog členů premonstrátského kláštera v Želivě.* Strojopis. Božejov : 1977

Pius XII: *Mír ze spravedlnosti.* Výbor projevů pronesených ve válečných letech 1939 – 1945. Z italštiny přeložil Antonín Mandl. Praha : Atlas, 1947

Pospíšil, Josef: *Vzpomínka na MUDr. Karla Hradeckého*. Bez dátumu a miesta vydania [2004 ?]

Potaš, Marián: *Dar lásky*. Spomienky na biskupa Pavla Gojdiča, OSBM. Prešov : Vydal Rád sv. Bazila Veľkého vo Vydavateľstve USPO Peter Smolík, 1999. ISBN 80-88717-36-1

Prečo súdili Mindszentyho (Dokumenty k Mindszentyho trestnej veci). Povereníctvo informácií a osvety. Bratislava : Tatran, 1949

Proces s kardinálem Mindszentym. Praha : Ministerstvo informací a osvěty, 1949

Schweigl, Giuseppe: *Květen ve Fatimě.* Třicetdvě májové promluvy. Zostavil Jaroslav Kulač. Praha : Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba, 1946
StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka. Připravil Karel Kaplan. Praha : Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002. ISBN 80-902885-8-8

Svoboda, Alois – Tučková, Anna – Svobodová, Věra: *Spiknutí proti republice*. Praha : Melantrich, 1949

Šejnman, Michal Markovič: *Vatikán mezi dvěma světovými válkami*. Brno : Rovnost, 1949

Škutina, Vladimír: *Český šlechtic František Schwarzenberg*. Praha : Rozmluvy, 1990. ISBN 0-946352-7-12

Tajovský, Vít Bohumil: *Člověk musí hořeti*. Rozhovor Aleše Palána a Jana Paulase s opatem želivského kláštera. Praha : Nakladatelství Torst, 2001. ISBN 80-7215-126-6

Tyl, Heřman Josef: *Psancem*. Třebíč : Arca JiMfa, 1995

Vaško, Václav: *Dům na skále. 2*, Církev bojující: 1950 – květen 1960. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7192-892-8

Vaško, Václav: *Dům na skále. 3*, Církev vězněná: 1950 – 1960. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7192-893-5

Ventura, Václav: *Jan Evangelista Urban – život a dílo.* Sonda do dějin české teologie a spirituality. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. ISBN 80-85959-77-1

Vicen, Jozef: *Vo víroch rokov 1938 – 1988*. Bratislava : LÚČ, 1999. ISBN 80-7114-279-4

Vlček, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948 – 1964*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 2004. ISBN 80-7266-179-5

Zemek, Jakub Antonín: *Vatikánský špión.* Podle autentických magnetofónových nahrávek přepsali a uspořádali bratři dominikáni. Olomouc : MCM, 1991

Zločiny komunizmu na Slovensku 1948 – 1989. Diel I. Ed. Mikloško František, Smolíková Gabriela, Smolík Peter. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001. ISBN 80-7165-313-6

Život za mrežami. Editor Dzurjanin Stanislav. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2007. ISBN 978-80-7165-649-4

III. INTERNETOVÉ ZDROJE

CHURAŇ, Milan a kolektiv: Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století. Dostupné na <http://libri.cz/databaze/kdo20/main.php> (1. 5. 2009)
<http://www.frantiskani.sk/nekr/index.htm> (9. 5. 2009)
<http://www.redemptoristi.nfo.sk/?page_id=4> (6. 6. 2009)

MENNÝ REGISTER*

Abendroth, Jan 495
Adlerová, Libuše 90, 95, 97, 120, 220, 405
Aleš, Václav 33, 39, 43, 50, 54, 57, 60, 62, 63, 71, 200, 220, 230, 238, 239, 241, 243, 433, 434, 451, 453, 457, 460, 463, 464, 540, 546, 561
Andersen, Hans Christian 305
Anežka 506
Arany, Ladislav 273, 392
Babička 326
Balbín, Bohuslav 315
Bandera, Štefan 41
Bareš (Breitenfeld), Gustav 37, 454
Barták, František 396
Barták, Jindřich 114, 117
Barták, Josef 114, 117
Barták, Stanislav Ludolf 21, 23, 74, 75, 93, 96, 103, 106, 107, 112, 183, 186, 187, 193, 194, 207, 213, 241, 244, 245, 250, 272, 313, 336, 340, 345, 347, 348, 355, 369, 370, 373, 378, 379, 380, 381, 387, 403, 404, 405, 406, 425, 426, 428, 431, 432, 490, 505, 516, 517, 530, 531, 533, 534, 540, 541
Barták, Vítězslav 114, 117
Bartáková, Aloisie (rodená Švehlová), 114, 117
Bartoš Stanislav 548, 554, 555, 558, 560, 561
Bárta, Jan Baptista Josef 181, 182, 186, 187
Bečka, Mojmír 40, 43, 50, 57, 62, 65, 69, 71, 242, 274, 386, 399, 400
Bello, Leonardo Maria 177, 178
Benedikt XV., Giacomo della Chiesa 43, 120
Beneš, Jaroslav 184
Benková, Magda 260, 262, 264, 270
Beran, Josef 55, 59, 65, 69, 91, 104, 105, 110, 130, 131, 138, 139, 142, 143, 144, 149, 169, 170, 172, 185, 196, 197, 198, 205, 332, 333, 338, 339, 340, 350, 353, 355, 396, 407, 411, 418, 419, 420, 497, 511
Berghofer 177
Bezdíček, Josef 299
Bican, Antonín 501, 502
Biedermannová, Ludmila pozri Brožová
Blesík, Jan 21, 23, 77, 78, 87, 162, 163, 164, 166, 168, 173, 174, 175, 193, 198, 203, 204, 206, 212, 215, 235, 241, 245, 246, 272, 274, 314, 339, 356, 359, 360, 378, 379, 380, 381, 387, 421, 422, 423, 426, 427, 428, 431, 516, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 538, 539, 540, 541, 546, 547, 548, 557, 558, 559, 561
Blesík, Jan (otec) 163
Blesíková, Ludmila (rodená Merličková) 163
Bobe, Franz Werner 45, 59, 69, 242, 243, 246, 250, 274, 337
Boháček, 221
Bohňa, Bartolomej 260, 262, 264, 270
Bokor, František 40, 392, 393, 394
Bossière, Yvo Jacobus 109
Böhm, Jaroslav 555
Braito, Josef Silvestr 21, 23, 76, 147, 148, 150, 151, 192, 193, 198, 202, 204, 205, 207, 212, 241, 245, 246, 250, 272, 336, 340, 356, 357, 358, 359, 360, 373, 378, 379, 380, 381, 413, 414, 426, 427, 428, 430, 431, 454, 477, 484, 502, 513, 540
Braito, Klementina 148
Braun, 155
Brouška 346, 389
Brož, Josef 526
Brožová-Polednová, Ludmila 33, 39, 48, 50, 54, 58, 62, 66, 69, 71, 218, 225, 229, 231, 238, 239, 244, 246, 303, 430, 432, 433, 438, 454, 461, 468, 469, 503
Bruckner, Jan 168
Bruno, Filippo Giordano 315

* Menný register neobsahuje mená z názvu dokumentu a autorov

Brynda, Ladislav 211, 376, 429
Březina, Otakar (Václav Jebavý) 362
Buranyč, Gregor 44
Burda, Karel Evermod 100, 101, 111, 543, 553
Burke, Dionysius Mauritius 118, 119
Buryšek, Josef 111, 513
Buzalka, Michal 44
Cimburek, Jan 496
Civín, Josef 212, 241, 303, 365, 441, 446, 468, 547, 557
Cícha, Milan 31, 42, 253
Císař, F. 510
Clementis, Vladimír 37, 490, 493, 510
Csáji, Ján 393
Čečelský, Jiří 557
Čech, Josef 36
Čech, František 501, 502
Čepička, Alexej 23, 25, 30, 31, 33, 35, 37, 42, 49, 56, 59, 63, 64, 76, 110, 181, 191, 217, 276, 303, 433, 434, 478, 490
Čermák 220
Černý, Josef 485
Černý, Josef 510
Černý, Václav 49, 61, 70, 208, 230, 253, 433, 443, 446, 447, 454, 462, 465
Čillík, František 259, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 267, 269, 271
Čingischán 459
Čiževské, Anna, Irena Naďa 159, 160, 206, 228, 330, 364, 416, 522, 544
Čižmárik, Ján 258, 260, 262, 264, 270
Čížek, Karel 32, 36, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 66, 67, 69, 71, 200, 201, 218, 219, 220, 221, 225, 228, 230, 231, 232, 233, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 246, 247, 248, 249, 276, 277, 303, 304, 308, 309, 341, 432, 433, 434, 436, 439, 447, 455, 466, 468, 538
Čulík, Anton 183
David, František Klement 106, 111, 543
Davídek, Felix Maria 513
Decký, Augustin 321
Dechet, Ján 180, 502, 505
Demko, Ladislav 280, 262, 263, 270
Diviš, Viktor 327, 389
Dobrovský, Josef 315
Dohnal 121
Dolek, Jan 490, 493
Doležal, Josef 513
Domes, František 134
Doškář, Josef 556
Doubek, Bohumil 79
Drapela, Viktor Josef 144
Dressler, Alfréd 31, 35, 56, 223, 225, 229, 276
Drtina 67
Drvala, Josef 321
Ducháček, Ivo 327, 390
Dvořák, Miroslav 53, 63, 71, 239, 456
Ďurčanský, Ferdinand 322
Ďuriš, Július 222, 478
Eberlová 329
Effenberk, Jaroslav 526
Ekart, Vladimír 37, 490, 493
Eltschkner, Antonín 492, 514
Engels, Fridrich 346
Fajstl, Alois 65
Färber, Hubert Melchior 391
Fedina, Mária Filareta 318, 389
Fedr 45
Felcman, Jan 37, 110
Fierlinger, Zdeněk 33, 37, 490
Fischer, 528, 529
Foch, Ignác 501, 502
Forni, Rafael 128, 129, 177, 178, 187, 197, 205, 301, 331, 410, 411, 423
Franco y Bahamonde, Francisco 308, 314, 384
Franěk 219, 220
Frank, Karl Herrmann 316, 317, 387
František Josef I. Habsburský 306, 382
Frgal, Karel Ondřej 210, 326, 389
Frick (Fric, Frietz), Wielhelm 317, 388
Funk, Theodor 65

Furmann, Martin 325
Gabáni, Ján 260, 262, 263, 270
Gabura, Aquinas 325
Gajdoš, Jozef Vševlad 321
Galilei, Galileo 315
Gambetta 499
Gdovín, Mikuláš 260, 262, 264, 266, 267, 270
Geber (Gibr) 46, 60
Giorgi (Georgi), Aldo 98, 119
Gojdič, Peter Pavol 44, 45, 59
Gottwald, Klement 30, 473, 476, 479, 481, 489, 494
Grejtovský, Michal Hadrián 323
Grimmová, Elfrieda 391
Grufová, Getruda 526
Haas, Otto 515
Habsburk von, Otto 392, 394
Haderka, Jan Nepomuk 154
Hajdu, Ladislav 393
Halák, Jan 543, 553
Hamršmíd, Josef 45
Hartl, Josef Faustin 325, 326, 389
Hartych, Rudolf 556
Hašek, Josef 295
Havelka, Jaroslav 33, 37, 256, 490
Havlíčková 490, 503
Hájek, Josef 513
Heidler, Alexander 184
Helmer, Johann Baptist Gilbert 316, 317
Hendrych, Jiří 37, 63, 67, 219, 220, 490
Hendrychová 503
Hentz, Zoltán 40, 392
Hitler, Adolf 146, 307, 308, 309, 331, 383, 384
Hladík, Alois 234
Hlavačka, Ludvík 229, 454
Hlinka, Andrej 310, 385
Hlouch, Josef 184, 185, 496, 497, 499, 505, 507
Hnilica, Josef 480
Hnilová, Věra 52
Hobza, Antonín 223, 225, 242, 244, 250, 275, 276, 277, 282, 283, 285, 294, 291, 313, 333, 348, 363, 387, 396, 443, 466
Holdoš, Ladislav 37
Holub, Rudolf 224, 229
Holubec, Ladislav 540, 546, 550, 557, 561
Holubová, Marie 526
Homolová 490
Horáček, Bohumil 400
Horáková, Milada 34, 35, 81
Horký, Karl Vilém 46
Horn, Vítězslav 97
Horský 46, 59
Houska, Miroslav 229
Hovorková, Jana 28
Hrabák, Václav 82, 90, 99, 113, 135, 140, 151, 161, 199
Hrabina, Miloš 83, 90, 99, 135, 140, 151, 161
Hradecký, Karel 163
Hrbek 510
Hromádka, Josef Lukl 502
Hruban, Zdeněk 44, 59, 236, 433, 442, 462, 465
Hrubý, Adolf 72, 73, 242, 250
Hrubý, František 495
Hub, František 34, 37, 39, 43, 45, 46, 49, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 70, 71, 111, 219, 220, 221, 229, 230, 239, 240, 241, 244, 253, 256, 490
Hučko, Pavel Pankratij 44, 59, 73, 225, 244, 273, 275, 319, 386, 389, 442, 454, 465
Hudák, Jozef 260, 262, 264, 270
Hudeček 37
Huptich, Jaroslav 555
Hus, Jan 309, 328, 385, 476
Husák 322
Chomutovský, Jan 129
Chudoba, Bohdan 327, 328, 390
Churý, Cyril 23, 210, 376, 433, 436
Chybová 181, 182
Illa 222
Jalovecký, Václav 236

Janák, Jaroslav 174
Jančík 115
Janda, Jaroslav 94, 335, 405, 406, 490
Janda, Václav 228, 331
Janeček, František 123, 127
Janeček Otto 127
Janková 482
Janoušek, Josef 119
Janoušek, Karel 115, 119, 120, 370
Janovec, Václav 326
Janssens, Ján Krstiteľ 127
Janus, Ján 260, 262, 264, 270
Jareš, Václav 210
Jarolímek, Stanislav Bohuslav 45, 59, 65, 69, 73, 91, 95, 96, 100, 104, 108, 110, 115, 118, 119, 167, 178, 179, 195, 196, 199, 205, 206, 222, 242, 250, 274, 317, 318, 333, 335, 337, 341, 347, 350, 352, 353, 365, 386, 388, 403, 404, 405, 407, 409, 422, 423, 424, 425, 458, 542, 551, 552
Javorský, J. 482
Ján Pavol II., Wojtyła, Karol Józef 44, 422
Jehlička, František Rudolf 310, 385
Jelen, Josef 274
Jenší, Karel 110
Jeřábek, Jaroslav 83
Jež, Cyril 319, 390
Ježek, Vojtěch 83
Jindřichová, Erika 37
Jirásek, Alois 363
Jílek, Čestmír 433, 435
John, Jan 73, 320, 390
Jochman, Jarolím 36
Jurčovič, Fidél Ambróz 321
Juriga, Ferdinand (Ferdiš) 310, 385
Juřena, Rudolf 224, 229
Juřík, Stanislav František 180, 186, 187
Kabourek, Kamil 59
Kacovský 479
Kadlec, Jaroslav 183
Kadlec, Karol 183
Kajpr, Adolf 21, 23, 77, 124, 131, 132, 136, 140, 143, 144, 182, 185, 186, 187, 193, 197, 198, 203, 204, 206, 213, 215, 235, 241, 245, 250, 272, 314, 333, 338, 339, 367, 368, 369, 378, 379, 380, 381, 387, 411, 412, 417, 418, 419, 424, 426, 427, 428, 431, 484, 513, 540
Kajpr, Adolf (otec) 136
Kajprová, Anna (rodená Kytková) 136
Kapala, Jozef 155
Kaplan, Karel 36, 79, 80
Karchňák, Ján 258, 260, 262, 264, 270
Karmazín, (Václav ?) 429
Kasan, Josef 493
Kašpar, Karel 45
Kiesewetter, Fritz 337
Kinský 109, 110
Kintler, Ján 157
Klapal 295
Kliment, Augustin 225, 226
Klíma, Václav 501, 502
Klos, Karel 23, 30, 34, 35, 39, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 73, 200, 217, 218, 220, 221, 222, 223, 225, 227, 228, 229, 230, 239, 240, 244, 247, 249, 253, 276, 375, 433, 434, 488
Kloss, Milan 229, 249
Knajzlová, Libuša 490, 510
Koban, Anton 258, 260, 262, 264, 270
Kofroň, Vlastimil (Patrik) Gabriel 115
Kolakovič, Tomislav Poglajen 73, 244, 246, 273, 391, 445, 462
Konečný, Alois Josafat 62, 389
Konečný, Josef 489
Koniáš, Antonín 314, 315
Konkol, Peter 157, 158
Konrád, Jindřich 212, 241, 303, 351, 352, 354, 441, 446, 468, 519, 547, 549, 552
Kopecký, Václav 30, 37, 221, 490
Kopernik, Mikuláš 315
Kopřiva, Ladislav 73
Kornafelová 482

Kostelka, Antonín 319, 390
Kostka, Augustin 501, 502
Kostov, Trajčo 42, 54, 55, 56, 69
Košař, Bohumil 23, 32, 36, 39, 43, 46, 48, 49, 50, 52, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 67, 70, 73, 200, 219, 220, 225, 230, 233, 235, 238, 241, 243, 277, 433
Košč, Gabriel 260, 262, 264, 270
Košiarniková, Mária 323, 324
Kováč, Alfons 78
Kovář, František 510
Kozák 527
Köhlerová 510
Krajčová, Agnesa Michaela 324
Krajina 326
Kranda, Bohuslav 497
Kraus, Josef 501, 502
Kraus, František 42, 57, 488, 537
Krausz, Zoltán 393
Kratochvíl, Karel 212, 241, 303, 304, 352, 354, 441, 468
Král, Václav 73, 210
Krásenský, František 133
Krásenský, Ladislav 133
Krejčí, Valentin Jaroslav 274, 328
Krestýnová, Věra 42, 53, 63
Krumpera 479
Krupička 133
Kružík, Miroslav 164, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 531, 538, 539
Kříž, Jan 501, 502
Kubešová, Božena 124, 125
Kubíček, František 510, 511
Kubra, Bohuslav 316, 386, 388
Kučera 170
Kučina 510
Kukačka, Jan 72
Kulač, Jaroslav 401
Kumpka, Antonín 476
Kuraciová, Etela 323
Kusek Štefan 322
Kušička, Jan 83, 135
Lazík, Ambróz 172, 180, 199, 360, 422
Lála, František 507
Lávička, Josef 155, 156, 330, 415, 416
Ledóchowski, Włodzimierz 127
Lekavý, Petr 399
Lenin (Uljanov), Vladimír Iljič 306, 331, 413
Letz, Róbert 323
Lev XIII., Vincenzo Gioacchino Raffaele Luigi Pecci 370
Lexmann, Gregor Rafael 324, 325
Lichačev 81
Liva de, Ottavio 48, 59, 132, 133, 134, 185, 197, 205, 290, 301, 312, 331, 332, 401, 402, 412
Mahry, Anton 396
Mach, Bedřich (Friedrich) Konstantin 391
Mach, Władysław 168
Machačka, Josef 222, 386
Machalka, Augustin Antonín 21, 23, 24, 25, 26, 29, 33, 35, 38, 39, 44, 49, 53, 54, 64, 67, 68, 69, 74, 75, 76, 82, 88, 90, 91, 99, 100, 110, 112, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 121, 122, 171, 178, 179, 191, 192, 195, 196, 197, 200, 202, 204, 207, 209, 211, 212, 214, 219, 220, 221, 222, 223, 225, 227, 228, 229, 230, 238, 241, 244, 245, 250, 272, 273, 295, 312, 313, 324, 334, 335, 336, 340, 346, 347, 348, 369, 376, 377, 379, 380, 381, 387, 403, 404, 405, 406, 407, 424, 425, 426, 427, 430, 431, 435, 436, 444, 446, 448, 453, 457, 461, 490, 516, 517, 530, 533, 536, 538, 540
Machalka, Antonín (otec) 89
Machalková, Františka (rodená Lukášová) 899
Mai, František 498
Malý, Antonín 477
Mandl, Antonín 187, 188, 189, 190, 396
Manhattan, Avro 46, 60
Marek, Jiří (Puchwein, Josef Jiří) 364
Marek, Walter 168, 327, 389
Marx, Karl Heinrich 346, 413
Mastiľák, Ján Ivan (pozri Mastiliak)

Mastiľák, Mikuláš 152
Mastiľák, Ján Ivan (pozri Mastiliak)
Mastiliak, Ján Ivan 21, 23, 24, 25, 35, 44, 51, 62, 73, 77, 87, 151, 152, 153, 154, 156, 160, 161, 162, 193, 198, 203, 204, 206, 207, 212, 215, 220, 225, 226, 228, 229, 235, 241, 244, 245, 273, 295, 308, 309, 312, 314, 329, 330, 331, 340, 362, 363, 364, 365, 375, 378, 379, 380, 381, 387, 415, 416, 417, 426, 427, 428, 430, 431, 444, 455, 461, 477, 482, 511, 513, 516, 518, 521, 523, 531, 532, 534, 535, 536, 540, 541, 544, 547, 548, 557, 561
Mastiliak, Michal 152
Mastiliaková, Anna (rodená Poláková) 152
Mastylak, Ján Ivan (pozri Mastiliak)
Mastylák, Ján Ivan (pozri Mastiliak)
Mastylák, Ján Ivan (pozri Mastiliak)
Matocha, Josef Karel 492, 512
Matoušek, Jaroslav 302
Matoušek, Kajetán 184
Matoušek, Otakar 23, 210, 376, 433, 448
Mayr, Maximilián 148
Melka, Josef 125
Meltzer, Anton 74
Merhautová, Anna 1458
Meryn 220
Mészáros, Július 392
Mička, Miroslav 84
Michálek, Josef 84, 122, 145, 147, 190
Micheline 97
Michlerová 482
Mikulášek, František 21, 23, 51, 62, 77, 124, 130, 131, 138, 141, 145, 146, 147, 187, 193, 197, 198, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 212, 215, 241, 245, 250, 272, 323, 332, 333, 339, 340, 345, 354, 355, 356, 378, 379, 380, 381, 387, 411, 412, 418, 419, 420, 421, 426, 427, 428, 431, 444, 462, 540
Mikulášek, Jaromír 141
Mikulášek, Josef (otec) 141
Mikulášek, Josef (brat) 141, 142
Mikulášeková, Františka (rodená Jarůšková) 141
Mikulášeková, Marie 141
Minárik, Polykarp Alojz 321, 322
Mindszenty, József 40, 41, 55, 56, 59, 65, 69, 242, 250, 272, 273, 275, 297, 333, 384, 386, 392, 393, 394, 395
Minya, Ludvík 73
Míka, Stanislav 73
Mokrish, Anton 491
Moláček, Jan Nepomuk Leo 317, 318, 386, 388
Morscher (Horscher) 393
Moučka, Milan 81
Möhler, Peter Karl 387
Murray, Patrick 156, 330, 415
Mussolini, Benito Amilcare Andrea 307, 308, 384, 454
Müller, Otto 548
Myšák, Ladislav 322
Náběłková 282
Nebázlivý, Bohumil 74, 274
Nechvátal, Stanislav 98, 120
Nejedlý, Zdeněk 37, 142, 144, 490, 507
Němčík, Ondrej 260, 262, 264, 270
Neuls Jindřich 35, 39, 43, 49, 52, 53, 54, 59, 61, 62, 63, 67, 70, 71, 219, 230, 240, 249, 454, 456
Neulsová 490
Neuman, Richard 548
Nezval, František Assiský 73, 210, 320, 390
Němec, Václav 84, 140, 161
Nikolaj 502
Noots, Hugo 45, 98, 118, 119, 178, 179, 195, 403, 423, 425
Nosek, Václav 37, 226
Nosková, Alena 490, 493, 498, 500, 503, 505, 506, 508, 510, 514
Nováček, Josef 525, 526
Novák, František Assiský 73, 240, 273, 320, 386, 390, 391

Novák, Jaroslav 23, 35, 39, 48, 53, 54, 60, 61, 62, 66, 69, 208, 209, 210, 212, 221, 247, 249, 303, 341, 376, 377, 429, 432, 433, 434, 451, 518
Novák, Josef 124, 125, 134, 333
Novotný 510
Novotný, Antonín 217
Novotný, Josef 325, 389
Nymsová, Anna 526
Oberhauser, Kurt Friedrich 182, 337
Opasek, Anastáz Jan Nepomuk Vojtěch 47, 167, 391, 422
Opatrný, Bohumil 167, 169, 339, 492, 509
Otčenášek, Karel 513
Paclíková, Žofia 65
Palát 220, 221, 222
Papica, Josef 129
Parolek, Jindřich 390
Pasquazi, Giuseppe 279, 282, 284, 286, 288, 291, 292
Pavlikovský 393
Pavlinec 37
Pavelko, Jan (pozri Prišľak Teodor)
Pavol VI., Montini, Giovanni Battista 55, 187, 298, 299
Pálffy 306, 382
Pecka, Štěpán 302
Pejška, Josef 345
Pelda 479
Pelikán, Adolf 130
Peřt, Václav Karel 181, 182
Pešek, Vojtěch 131
Pikl, Václav Jan Nepomuk 101, 105, 106, 111, 543
Pikora, Bohumil 496
Pius IX., Giovanni Maria Mastai-Ferreti 277, 305
Pius X., Giuseppe Melchiore Sarto 368
Pius XI., Achille Ratti 43, 93, 98, 277
Pius XII., Eugenio Maria Giuseppe Giovanni Pacelli 40, 44, 188
Pícha, Mořic 112, 134, 172, 197, 199, 206, 339, 360, 400, 422, 491, 513
Pícha, Vladimír 45, 78, 96
Plaček, Bohumil 131, 138, 144, 145, 197, 338, 367, 418
Platný, Heřman 548
Plíhal, Josef 181, 490
Plojhar, Josef 515
Pobožný, Róbert 492
Podčepický, Vladimír 23, 210, 376, 433, 451
Podlaha, Josef 120
Pokorný, Ladislav 183
Pokorný, Václav 509
Potaš, Ján Marián 273, 318, 321, 388
Pouchlý, Bazil František 174, 175
Prišlak, Teodor 319
Prodan, Ivan 273
Procházka, František 495
Prokop, Josef 352, 543, 551, 553
Průša, Vladimír 33, 39, 43, 53, 54, 55, 58, 63, 71, 200, 218, 230, 238, 240, 433, 490, 493
Převorová 58
Punt, Jakub Matúš 168
Putník, Jiří 243, 245
Púčik, Albert 323, 324
Rahn, Hermann 155
Rais, Štefan 35, 73, 490, 503, 510
Rajda, Štěpán Jakub 115, 121, 509
Rajk, Lázsló 40, 42, 54, 55, 56, 69, 275, 386, 394
Rankovič, Alexandar 395
Ráček, Blažej 367
Resch, Julian Clarence 109
Richter, Hugo 48, 49, 50, 61, 62, 70, 217, 219, 229, 230, 253, 257, 277, 433, 434, 454
Richter, Jaroslav 101, 102, 107, 111, 543
Ritter, Saverio 45, 128, 187, 197, 205, 301, 331, 410
Rohracher, Andreas 393
Romanovci 307, 383
Rozehnal, Alois 159, 170, 206, 338, 396, 418
Rozhoň 227
Runštuk, Karel 525

Růžička, Jaroslav 35, 39, 44, 48, 54, 59, 63, 69, 218, 231, 238, 239, 241, 244, 303, 432, 433, 437, 438, 469
Rykýř, Rudolf 513
Ryplová, Alena 63
Rys 479
Řechka, Vladimír Jindřich 186, 187
Řezníček, Stanislav 85, 135, 140, 161
Sabol, Jozef 260, 262, 264, 270
Sabol, Sebastián Štefan 44, 318, 388
Sadkovská, Barbora Stanislava 386
Scelba, Mario 298
Sedláček, Antonín 500, 502
Sedláček, František 548, 556, 557, 561
Sedmík, Viktor 30
Sensi, Giuseppe Maria 331
Scheinost, Jan 72, 242, 250, 274
Schmidt 503
Schrijvers, Joseph 156, 330, 415
Schwarzenberg, František 110
Sidor, Karol 155, 322, 330, 415
Sidorová, Angela 156
Sirový, Ladislav 171
Sklenovský, Bruno 41, 43, 65, 69, 220, 386, 396
Skoupý, Karel 121, 497
Skrbenský, Lev 112
Skřápek, František 327, 390
Slánský, Rudolf 30, 35, 490
Sobota, Jan Nepomucký 491
Solovjev (Soloviov), Vladimír Sergejevič 51
Souček, Jan Pavel 120
Souček, Jaroslav Adjut 181, 182
Součková, Anna 23, 210, 376
Soukénková, E. 181, 182
Soukup, Jaromír 227
Sovadina, Agathangelus František 52, 62, 327, 390
Stalin, Džugašvilli Josif Visarionovič 331, 394, 473
Stavinoha, Josef 220, 221, 222, 227
Stehlík, Roman 56
Stendhal (Henri Marie Beyle) 363
Stepinac, Alojzije Viktor 150
Stojan, Antonín Cyril 511
Striczko 328
Strong Josef 96
Střída, Karel 31, 39, 48, 53, 54, 63, 66, 67, 69, 71, 191, 200, 218, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 243, 244, 246, 247, 303, 432, 433, 443, 460, 461, 464, 530, 536, 540
Stuchlý, Gerard 402
Stuchlý, Ignác 402
Sudík Zikmund 317
Suchl, Jan 482
Suchomel, František Assiský 153, 158, 165, 339, 416
Svatek, Václav Eliáš 168
Svoboda, Alois 41, 55, 58, 59, 65, 221
Svoboda 150
Szrant, Karol 165, 339
Šejnman, Michal Markovič 41, 56
Šemčík, Michal 258, 260, 262, 264, 270
Šilhan, František 21, 23, 78, 87, 122, 126, 135, 138, 139, 140, 143, 145, 167, 192, 193, 197, 198, 199, 201, 202, 204, 205, 206, 207, 212, 215, 235, 236, 241, 245, 250, 272, 295, 313, 319, 331, 332, 333, 338, 339, 340, 346, 348, 354, 355, 360, 378, 379, 380, 381, 387, 410, 411, 412, 413, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 426, 427, 428, 430, 431, 444, 461, 477, 513, 516, 541
Šilhan, František (otec) 122, 126, 127
Šilhanová, Anna (rodená Spudichová) 122, 126, 127
Šimánková, Alena 28, 218, 225, 227, 229, 230, 231, 232, 233, 235, 236, 237, 239, 240, 243, 245, 246, 247, 430, 451, 457, 528, 530, 536, 538
Šimoník, Heřman M. Alois 167, 422
Široký, Viliam 30, 37, 490, 493
Šlézar, Alois 52, 390
Šmela, (Snel alebo Šnela) 133, 197, 332, 412

Šnajdr, Bohuslav (Šnajdar Boleslav?) 328
Šrubař, Peter Ambróz 189
Štěpán 119
Štěpánek 94, 335
Štěpánek, Jindřich 509
Šulc, František 275, 327, 386, 389
Šváb, Karel 31, 73
Švec, Otokar (Otakar) 130, 144, 167, 169, 187, 189, 199, 206, 339, 360, 411, 422
Švermová, Marie 490
Tajovská, Marie (rodená Beránková) 100, 103
Tajovský, Jaroslav 100
Tajovský, Karel 100
Tajovský, Václav 100, 103
Tajovský, Vít Bohumil 21, 23, 47, 70, 75, 89, 90, 94, 95, 97, 99, 100, 101, 102, 113, 118, 179, 193, 196, 202, 204, 205, 207, 212, 229, 241, 244, 245, 250, 272, 312, 313, 333, 334, 335, 340, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 378, 379, 380, 381, 386, 387, 402, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 426, 427, 428, 430, 431, 477, 516, 518, 519, 520, 540, 541, 547, 548, 549, 552, 553, 554, 555, 557, 561
Taussigová, Jarmila 37
Teplý, Josef 527
Tichý 129
Tiso, Jozef 310, 311, 320, 321, 385
Tito, Josif Broz 394, 395
Tobola, Ambrož Jaroslav 168, 422
Tolstoj, Lev Nikolajevič 349
Tomášek, František 400
Toufar, Josef 21, 32, 33, 48, 58, 81, 101, 102, 111, 112, 232, 251, 275, 312, 350, 351, 386, 401, 402, 500
Toušek 557, 558, 560
Trdla, Miloslav 507
Trochta, Štěpán 78, 187, 506, 509, 515
Trtík, Jan 275
Trtík, Václav 275, 386, 402, 443, 466
Třebín, Vladimír 159
Tuka, Vojtech 310, 385
Turečková, Ludmila 212, 241, 303, 354, 362, 363, 441, 446, 468, 520, 521, 547
Tutte, Josef 172
Tyl, Josef Heřman 96, 97, 179, 231, 233, 317, 318
Týfa, Antonín 226, 227, 335
Ujhelyi, Ondrej 36, 42, 43, 57, 60, 244
Ungr, Adolf Petr 492
Urban, Josef Jan 21, 23, 77, 87, 176, 177, 181, 183, 190, 193, 199, 203, 204, 206, 212, 215, 225, 241, 245, 246, 272, 314, 337, 362, 365, 366, 378, 379, 380, 381, 387, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 431, 484, 513, 540
Urban, František 482
Urban, Vojtěch 176
Urbanová, Marie (rodená Veselá) 176
Urválek, Josef 35, 39, 43, 48, 50, 54, 55, 61, 62, 66, 67, 69, 71, 200, 220, 225, 239, 241, 244, 246, 303, 304, 315, 341, 432, 434
Vachek, Ludvík 45
Van de Maele, Mauritius 159, 160
Varga, Štefan 260, 262, 263, 270
Varró, Štefan 393
Vaško, Václav 391
Váňa, Miloslav 47, 58, 70, 102, 112, 275, 351, 386, 402, 409, 410, 543
Verolino, Gennaro 46, 60, 69, 129, 187, 205, 242, 250, 274, 290, 301, 302, 331, 386, 395, 396, 411
Veselý 227
Vetejška, Jaroslav 34, 35, 40, 234, 235, 236, 238, 242, 275, 328, 386, 400, 483
Vicen, Jozef 323, 324
Vieska (Weisz), Juraj 459
Vilém (Wilhelm) II. 305, 306, 382
Vinarska, Marta 189
Vitula, Vladimír Metoděj 115, 490
Vítovcová, Květuška (Květoslava) 211, 429
Vízek, Jiří 213, 241, 303, 441, 468
Vlček, František 506
Vojtaššák, Ján 38, 44

Volkán, Vlastimil 86, 122, 135, 145, 147, 190
Vondra, Vilém 184
Vopat, Alois 481
Vosmík, Antonín Rafael 106
Vošahlík, Miloslav 490
Vozdecký, Josef Hugo 98
Vrbík, Josef Dismas 325, 326, 389
Vrzena 479
Weber 230
Weiser (Weisser, Veiser, Veisser) Eugen 258, 260, 262, 264, 270
Weizsäcker von, Ernst 155
Wheellerová 503
Zakar, András 56, 69, 394
Zavoral, Jan Method 178
Zámečník 192
Zápotocký, Antonín 490
Závodský, Osvald 73
Zela, Stanislav 38, 46, 141, 401, 492, 510, 511
Zemek, Jakub Antonín 60, 73, 275, 327, 328, 386, 390
Zenkl, Petr 97
Zháněl, Karel 119
Ziegler, Bohumír (Bohumil) 31, 35, 39, 43, 48, 49, 50, 54, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 70, 201, 208, 217, 220, 230, 232, 432, 433, 434, 490, 518, 530, 531, 532, 535, 536, 537, 538, 539
Zikmund, Josef 86, 161
Zlámal, Aleš Vojtěch 186, 187
Zouhar, Emil 120
Zrebený, Rajmund Albín 52, 62, 327, 390
Žáček, Vojtěch 485
Žežulková, Jindra 490
Žitný, Václav 47, 58, 70, 275, 386, 402, 409, 410, 543
Žiška, Jan 328

SEOLic. Daniel Atanáz Mandzák CSsR (1972)

Je gréckokatolíckym kňazom a rehoľníkom – členom š Kongregácie Najsvätejšieho Vykupiteľa (redemptoristi). š Študoval filozofiu v Krakove (Wyższe Seminarium š Duchowne Redemptorystów) a teológiu v poľskom š Tuchove a v Ríme na Pápežskej univerzite sv. Urbana š a na Pápežskom východnom inštitúte.š
V súčasnosti pôsobí v kláštore redemptoristov š v Michalovciach. Vo svojom historickom výskume š sa zaoberá predovšetkým dejinami gréckokatolíckej š viceprovincie redemptoristov na Slovensku, š pričom spolupracoval aj na procese blahorečenia š gréckokatolíckeho redemptoristu Metoda Dominika š Trčku i ukrajinských gréckokatolíckych mučeníkov š (Čarneckyj a spol.).š
Je autorom monografií: *Redemptoristi v Stropkove š v rokoch 1921 – 1999* (1999); *Blahoslavený Metod š Dominik Trčka, prvý protoigumen gréckokatolíckych š redemptoristov na Slovensku 1945 – 1950* (2006) š a *„Agent a špión Vatikánu“, Redemptorista Ján Ivan š Mastiliak – slovenský účastník monsterprocesu proti š A. A. Machalkovi a spol.* (2008).š

ISBN 978-80-89335-14-5